សៀវភៅណែនាំសម្រាប់
វគ្គបណ្តុះបណ្តាលជាក្រុម ស្តីពី

អភិបាលកិច្ចមូលដ្ឋាន ~ ការរៀបចំតាក់តែងគោលនយោបាយ និងសង្គមស៊ីវិល

J0600932

ឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៧

ទីភ្នាក់ងារសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិនៃប្រទេសជប៉ុន
ស្ថាប័នឯកទេសស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន

NCDD Library
000462

អភិបាលកិច្ចមូលដ្ឋាន (ការរៀបចំតាក់តែងគោលនយោបាយ
និងសង្គមស៊ីវិល)
ឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៧

ប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាននៅប្រទេសជប៉ុន

~មាតិកា~

ជំពូកទី ១ : ប្រវត្តិនៃប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

១. ការចាប់កំណើតនៃប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានសម័យទំនើប ១

២. រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានក្រោមរដ្ឋធម្មនុញ្ញរាជាធិរាជ (មុនសង្គ្រាមលោកលើកទី ២) ១

៣. ការរៀបចំឡើងវិញនូវរចនាសម្ព័ន្ធនៃប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន (សករាជក្រោយសង្គ្រាម) ៣

៤. ភាពចាំបាច់នៃ "វិមជ្ឈការថ្មី" ៥

ជំពូកទី ២ : ការបង្កើតរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

១. ឋានៈស្របច្បាប់នៃរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន : រដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន ៧

២. ធាតុសំខាន់ៗនៃប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ៨

៣. អង្គការរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ១៦

៤. ប្រជាធិបតេយ្យមូលដ្ឋាន ២៨

ជំពូកទី ៣ : ទំនួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

១. ទំនួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន : "ភារកិច្ចស្វ័យត" និង " ភារកិច្ចអនុញ្ញាតតាមផ្លូវច្បាប់" ៣១

២. ភារកិច្ចចម្បងដែលបំពេញដោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ៣២

ជំពូកទី ៤ : ទំនាក់ទំនងរវាងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

១. ទំនាក់ទំនងរវាងថ្នាក់កណ្តាល និងថ្នាក់មូលដ្ឋាន ៤៥

២. កិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ៤៧

354.968 POL
Sh= Training

ជំពូកទី ១ : ប្រវត្តិនៃប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

១. ការចាប់កំណើតនៃប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានសម័យទំនើប

មុននឹងបើកចំហទៅរកបស្ចិមប្រទេសក្នុងឆ្នាំ១៨៦០ ប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលជប៉ុនជារបបសក្តិភូមិទំនើបកម្ម ដោយមានមេផ្តាច់ការយោធាដែលត្រួតត្រាលើពួកស្តេចត្រាញ់ទាំងអស់ ហើយពួកស្តេចត្រាញ់ប្រមូលយកថ្លៃឈ្នួលពីអ្នកភូមិ ។ ទោះបីជារដ្ឋបាលមូលដ្ឋានត្រូវបានរៀបចំឡើងចេញពីទស្សនៈនៃស្ថិរភាពក្រោមប្រព័ន្ធសក្តិភូមិក៏ដោយ ក៏អ្នកភូមិនៅតែជា "អង្គភាពពិតប្រាកដ" : មេភូមិដើរតួនាទីជាអន្តរការីរវាងស្តេចត្រាញ់ និងសហគមន៍ ដោយធានានូវការប្រមូលថ្លៃឈ្នួលដែលមានសារៈសំខាន់សម្រាប់សេដ្ឋកិច្ចជាតិក្នុងរបបសក្តិភូមិ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ការអភិវឌ្ឍបណ្តាញពាណិជ្ជកម្មថ្នាក់ជាតិ បានពង្រឹងស្ថានភាពទីក្រុង ទោះបីជាស្វ័យភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋមានលក្ខណៈទន់ខ្សោយ ក្រោមការត្រួតពិនិត្យពីសក្តិភូមិក៏ដោយ ។

ប្រត្យាស្ថាប័នអធិរាជម៉ីជី (ឆ្នាំ១៨៦៧) បានផ្លាស់ប្តូរទាំងស្រុងនូវស្ថានភាពរបស់ភូមិ ។ ដោយភ័យខ្លាចរបបអាណានិគម រដ្ឋាភិបាលបានប្រញាប់ប្រញាល់ដើរតាមអោយទាន់បណ្តាបស្ចិមប្រទេសនានា ។ ក្នុងការដាក់បញ្ចូលនូវសញ្ញាណ "ប្រជាជាតិ" មេដឹកនាំប្រត្យាស្ថាប័នបានជំនួសអភិបាលកិច្ចសក្តិភូមិដោយប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានទំនើប ដោយផ្អែកលើការបែងចែកដែនដីជាខេត្ត មុននឹងប្រកាសអោយប្រើរដ្ឋធម្មនុញ្ញរាជាធិរាជ។ តាមរយៈមធ្យោបាយនេះ "អង្គភាពពិតប្រាកដ" បានចាប់ផ្តើមប្រែក្លាយទៅជាអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានរដ្ឋបាលទំនើប ។

នៅឆ្នាំ១៨៧៨ *សាន-ស៊ិនប៉ូ* (ព្រះរាជបញ្ញត្តិថ្មីបី) គឺជាជំហានដំបូងនៅក្នុងប្រវត្តិនៃប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានទំនើប ។ ព្រះរាជបញ្ញត្តិបង្កើតទីក្រុងបានបែងចែកខេត្តជាតំបន់ *(ហ្គុន)* និងទីក្រុង (*គូ*) ហើយបែងចែកស្រុកជាឃុំ និងភូមិ *(ចូ* និង*សុន)* ។ ការបែងចែកទាំងបីនេះ *គូ ចូ* និង*សុន* មានចរិតលក្ខណៈពីរនៃអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន និងមណ្ឌលរដ្ឋបាលជាតិ ។ ព្រះរាជបញ្ញត្តិស្តីពីសភាខេត្ត ដែលដាក់បញ្ចូលនូវសភាខេត្តនានាមានសមាសភាពសមាជិកជ្រើសតាំងដោយការបោះឆ្នោត និងព្រះរាជបញ្ញត្តិស្តីពីអាករមូលដ្ឋាន ដែលចែងអំពីនីតិវិធីសម្រាប់ការប្រមូលអាករមូលដ្ឋាន និងផ្តល់អោយខេត្តនូវលក្ខណៈពិសេសជាអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ក្នុងកម្រិតខ្លះ ។

ព្រះរាជបញ្ញត្តិទាំងនេះបង្ហាញនូវធាតុផ្សំជាមូលដ្ឋានគ្រឹះមួយចំនួននៃប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានជប៉ុន ដែលនៅបន្តរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។ ប៉ុន្តែ ធាតុផ្សំទាំងនេះមិនអាចមិនផ្លាស់ប្តូរបានឡើយ នៅក្នុងកំឡុងពេលនៃអន្តរកាលដ៏ឆាប់រហ័សនេះ ហើយភាពវឹកវរនៃបញ្ហានយោបាយបានបង្ខំអោយមេដឹកនាំសម័យកាលស្វែងរកប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលមូលដ្ឋានដែលកាន់តែមានស្ថិរភាពជាងមុន ។

២. រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានក្រោមរដ្ឋធម្មនុញ្ញរាជាធិរាជ (មុនសង្គ្រាមលោកលើកទី ២)

ក្រោយពីព្រះរាជបញ្ញត្តិរាជាធិរាជក្នុងឆ្នាំ១៨៨១ ដែលចែងអំពីការបង្កើតរដ្ឋសភាក្នុងឆ្នាំ១៨៩០ រដ្ឋាភិបាលព្យាយាមបង្កើតប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានពេញលេញ មុននឹងការបើកចំហរដ្ឋសភាក្នុងគោលដៅធ្វើអោយសាធារណជនមានការជ្រួតជ្រាបអំពីលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យទំនើប ។ ប្រការនេះមិនមែនមិនអើពើនឹងការរីកចម្រើននៃចលនាប្រជាធិបតេយ្យភាវូបនីយកម្ម ដែលលេចឡើងច្បាស់នៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន និងការអភិវឌ្ឍនៃប្រព័ន្ធគណបក្សនយោបាយឡើយ ។

នៅឆ្នាំ១៨៨៨ ច្បាប់ស្តីពីរដ្ឋាភិបាលក្រុងត្រូវបានប្រកាសអោយប្រើប្រាស់ ។ ច្បាប់នេះត្រូវបានធ្វើសេចក្តីព្រាង និងយកគំរូតាម ជាពិសេស ប្រព័ន្ធមូលដ្ឋានរបស់ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ ដោយយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើសង្គមប្រពៃណីជប៉ុន ។ តាមការពិត ការបង្កើតជប៉ុនទំនើបបានទទួលឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងក្លាពីច្បាប់របស់ប្រទេសអាល្លឺម៉ង់ ដែលត្រូវបានវិនិច្ឆ័យដោយមេដឹកនាំសម័យកាលម៉ីជីថាមានភាពសមស្របជាងគេបំផុតក្នុងចំណោមគំរូច្បាប់ទាំងឡាយនៅអឺរ៉ុប ចំពោះវត្តមានរដ្ឋាភិបាលដ៏សំខាន់ ។

ច្បាប់នេះចែងអំពីសភាក្រុង មានសមាសភាពសមាជិកជ្រើសតាំងដោយការបោះឆ្នោត ដែលមានឋានៈកិត្តិយសជាអង្គការនីតិបញ្ញត្តិរបស់ក្រុង ។ មេឃុំ និងមេភូមិត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងក្នុងចំណោមសមាជិកសភា ចំណែកឯអភិបាលក្រុងត្រូវបានតែងតាំងដោយរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ ដោយជ្រើសរើសចេញពីបញ្ជីបេក្ខជនដែលរៀបចំឡើងដោយសភាខ្លួនឯង ។ អភិបាលក្រុងក៏ជាគណៈកម្មាធិការសមាជិកក្រុមប្រឹក្សា (មេឃុំ មេឃុំរង និងសមាជិកកិត្តិយសនៃគណៈ-កម្មាធិការ) ផងដែរ ។

ស្របគ្នាទៅនឹងការចែងនេះ រដ្ឋាភិបាលអនុវត្តវិធានការពីថ្នាក់លើដល់ថ្នាក់ក្រោម ដើម្បីរំលាយក្រុងបញ្ចូលគ្នា ។ នៅពេលចាប់ផ្តើមដំបូង "អង្គភាពពិតប្រាកដ" នៅមានជីវិត ដោយអនុម័តយកក្របខ័ណ្ឌនៃប្រព័ន្ធមូលដ្ឋានទំនើបកម្ម ប៉ុន្តែ ភាពចាំបាច់នៃឯកសណ្ឋានភាពផ្នែករដ្ឋបាលមិនបានអនុញ្ញាតអោយសហគមន៍តូចៗនៅជាសហគមន៍ដូចដែលធ្លាប់មានអស់រយៈពេលជាច្រើនទសវត្សមកហើយនោះទេ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ចំនួនក្រុងបានថយចុះមួយភាគប្រាំ ។

ផ្ទុយទៅវិញ ខេត្ត និងស្រុក ដែលត្រូវបានកំណត់ជាថ្មី នៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីរដ្ឋាភិបាលខេត្ត និងច្បាប់ស្តីពីរដ្ឋាភិបាលស្រុក ឆ្នាំ១៨៩០ មានចរិតលក្ខណៈគ្របដណ្តប់នៃតំបន់រដ្ឋបាលជាតិដោយមានអភិបាលខេត្តមួយរូប អភិបាលស្រុកមួយរូបតែងតាំងដោយក្រសួងមហាផ្ទៃ (ទោះបីជាមានវត្តមាននៃសភាដែលត្រូវបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងជាសាធារណៈក៏ដោយ) ។ ចំនួននៃខេត្តត្រូវបានកាត់បន្ថយពី ៣០៥ (៣ *ហ្វូ* និង ៣០២ *កេន*) ក្នុងឆ្នាំ១៨៧១ ទៅ ៤៦ (៣ *ហ្វូ* និង ៤៣ *កេន*) ក្នុងឆ្នាំ១៨៩០ ដែលស្ទើរតែមិនមានការផ្លាស់ប្តូររហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ ។

សម័យកាលរវាងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៨៩០ និងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩២០ អាចត្រូវបានសង្ខេបថាជាដំណាក់កាលវិវត្តន៍នៃប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានក្រោមរដ្ឋធម្មនុញ្ញរាជាធិរាជ ។ ការរង្គោះរង្គើនៃ "ប្រជាធិបតេយ្យតៃស្យូ" បានជំរុញអោយរដ្ឋា-ភិបាលពង្រីកការបោះឆ្នោត និងសិទ្ធិឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត ដល់បុរសទាំងអស់ដែលមានអាយុលើសពី ២០ ឆ្នាំ ឡើងទៅ (ដោយសេរីវប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតក្នុងឆ្នាំ១៩២១ និងឆ្នាំ១៩២៦) : ខេត្តត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយចេញបទបញ្ជា នៅក្នុងឆ្នាំ១៩២៩ ដោយមានការពង្រឹងខ្លះៗនៃអំណាចផ្សេងទៀត (ឧទាហរណ៍ ការបង្កើនសមត្ថកិច្ចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាខេត្ត) ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត តំបន់ *(ហ្គុន)* ត្រូវបានយល់ឃើញថាមិនមានភាពចាំបាច់សម្រាប់អភិបាលកិច្ចមូលដ្ឋាន ហើយត្រូវបានលុបបំបាត់ជាស្ថាពរនៅក្នុងឆ្នាំ១៩២៦ ។

ប៉ុន្តែ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏កង្វល់ពីសង្គ្រាមក្រោយឆ្នាំ១៩២៩ បានធ្វើអោយកើតមាននូវវិធានការបន្ទាន់ជាច្រើន ហើយមជ្ឈការកម្មមុខងាររដ្ឋបាលបានកាត់ផ្តាច់សិទ្ធិស្វ័យភាពពីអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។ ស្ថានភាពនេះមានភាពតានតឹងឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៤៣ ដោយអង្គភាពមូលដ្ឋានអាចអនុវត្តអំណាចក្នុងកម្រិតអប្បបរមាប៉ុណ្ណោះ ។

៣. ការរៀបចំឡើងវិញនូវរចនាសម្ព័ន្ធនៃប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន (សករាជក្រោយសង្គ្រាម)

បរាជ័យរបស់ប្រទេសជប៉ុននៅក្នុងសង្គ្រាមលោកលើកទី ២ (ឆ្នាំ១៩៤៥) ជំរុញអោយមានការពិនិត្យឡើងវិញទាំងស្រុងនៃប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលជាតិ និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ហើយច្បាប់ដែលមានស្រាប់អំពីប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមិនអាចប្រើប្រាស់ទៀតបានឡើយ ។ ដំណាក់កាលដំបូងនៃកំណែទម្រង់បានចាប់ផ្តើមនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៤៦ ហើយឈានទៅដល់ការប្រកាសអោយប្រើនូវច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋានក្នុងឆ្នាំ១៩៤៧ នៅថ្ងៃដែលរដ្ឋធម្មនុញ្ញប្រជាធិបតេយ្យថ្មីត្រូវបានអនុម័ត ។

ច្បាប់នេះបង្កើតនូវគោលការណ៍មួយក្នុងចំណោមគោលការណ៍ធម្មនុញ្ញចម្បង : ស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន ។ ដោយយកគំរូតាមប្រព័ន្ធអាមេរិក ច្បាប់នេះមានលក្ខណៈដូចខាងក្រោម :

ក) ដែនទំនួលខុសត្រូវកាន់តែធំឡើងសម្រាប់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ជាមួយនឹងអំណាចកាន់តែច្រើនឡើងដែលផ្តល់ជូនក្រុមប្រឹក្សា និងមានការត្រួតពិនិត្យពីថ្នាក់កណ្តាលកាន់តែតិចទៅៗ ។

ខ) ប្រជាធិបតេយ្យរឹងមាំជាមួយនឹងការដាក់បញ្ចូលនូវការបោះឆ្នោតសម្រាប់សមាជិកក្រុមប្រឹក្សា អភិបាលខេត្ត និងអភិបាលក្រុង និងមធ្យោបាយជាច្រើនទៀតសម្រាប់ការដកហូតមុខដំណែង និងគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ និង

គ) រដ្ឋបាលមានប្រសិទ្ធភាព ជាមួយនឹងការបង្កើតអង្គភាពរដ្ឋបាល និងសវនករជាច្រើន ។

ការរៀបចំឡើងវិញនូវរចនាសម្ព័ន្ធនៃប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលកណ្តាលបានដំណើរការចាប់តាំងពីសម័យកាលនោះ រហូតដល់ដើមទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៥០ ។ ច្បាប់ស្តីពីនគរបាល ច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំការការពារអគ្គីភ័យ និងច្បាប់ស្តីពី គណៈកម្មាធិការអប់រំ ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៤៧ និងឆ្នាំ១៩៤៨ បានផ្ទេរកិច្ចការនគរបាល ការការពារអគ្គីភ័យ និងការអប់រំ ដែលកាលពីមុនត្រូវបានចាត់ទុកថាជាភារកិច្ចរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ទៅអោយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។ ចំពោះហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន ច្បាប់ស្តីពីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋានបានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់អំពីគោលការណ៍គ្រឹះនៃការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន និងទំនាក់ទំនងហិរញ្ញវត្ថុរវាងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ដោយរដ្ឋាភិបាលទាំងនេះមានទំនួលខុសត្រូវហិរញ្ញវត្ថុមានកម្រិតចំពោះភារកិច្ចដែលតម្រូវដោយច្បាប់ជាតិ ។

ក្នុងកំឡុងសម័យកាលនោះ យើងត្រូវកត់សម្គាល់អំពីសារៈសំខាន់នៃរបាយការណ៍ស្ងូប ក្នុងឆ្នាំ១៩៤៩ ដែលផ្តល់នូវមូលដ្ឋានទ្រឹស្តីដល់ប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានជប៉ុន ដោយអោយតម្លៃស្វ័យភាពក្រុងជាងការគ្រប់គ្រងក្រុង ។ របាយការណ៍នេះផ្តោតជាសំខាន់លើការបែងចែកឡើងវិញអោយបានសមស្របនូវភារកិច្ចដល់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់ និងការពង្រឹងធនធានហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។ ឥទ្ធិពលនៃរបាយការណ៍នេះអាចមើលឃើញនៅក្នុងកំណែទម្រង់ទ្រង់ទ្រាយធំនៃប្រព័ន្ធអាករមូលដ្ឋាន និងការបង្កើតឧបត្ថម្ភធនសមកម្មហិរញ្ញវត្ថុដល់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។

នៅពេលជាមួយគ្នានោះផងដែរ កំណែទម្រង់ដ៏សំខាន់ផ្សេងទៀតត្រូវបានអនុវត្ត ដូចជា ប្រព័ន្ធមុខងារសាធារណៈមូលដ្ឋាន (ដោយច្បាប់ស្តីពីសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ក្នុងឆ្នាំ១៩៥០) និងប្រព័ន្ធសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន (ដោយច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ក្នុងឆ្នាំ១៩៥២) ។

ក្នុងកំឡុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៥០ ដោយសារភាពខ្វះបទពិសោធន៍របស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ប្រទេសជប៉ុនត្រូវធ្វើការស្វែងរកសនិទានភាព និងប្រសិទ្ធភាពនៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន នៅកម្រិតរៀបចំ និងសារពើពន្ធ ។

នៅក្នុងវិស័យនគរបាល និងអប់រំ លក្ខណៈនៃអង្គភាពក្នុងវិស័យទាំងពីរនេះបានផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងខ្លាំង ។ ប្រព័ន្ធនគរបាលក្រុងត្រូវបានជំនួសដោយប្រព័ន្ធនគរបាលខេត្ត ក្នុងឆ្នាំ១៩៥៤ ហើយសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាអប់រំលែងត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងជាសាធារណៈទៀតហើយ ប៉ុន្តែ ត្រូវបានតែងតាំងដោយប្រធានអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ដោយសារមានវិសោធនកម្មរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ក្នុងឆ្នាំ១៩៥៦ ។

ការស្នើសុំអោយមានរដ្ឋបាលមូលដ្ឋានកាន់តែមានសនិទានភាព បណ្តាលអោយមានការបង្កើតច្បាប់ស្តីពីការជំរុញការរំលាយក្រុងបញ្ចូលគ្នានៅក្នុងឆ្នាំ១៩៥៣ ។ យោងតាមច្បាប់នេះ មានការរៀបចំឡើងវិញទាំងស្រុងនូវក្រុង ហើយជាលទ្ធផល មានការកាត់បន្ថយក្រុងចំនួនមួយភាគបី (ពី២៨៦ ក្រុង និង ៩.៥៨២ ឃុំ ឬភូមិ ទៅ ៥៩៤ ក្រុង និង ៣.៤៧៧ ឃុំ ឬភូមិ) ក្នុងរយៈពេលបីឆ្នាំ ។

ភាពទ្រុឌទ្រោមជាទូទៅនៃហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋានបានលេចឡើងច្បាស់ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៥៤ ដោយមានអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានចំនួនមួយភាគបីស្ថិតក្នុងឱនភាព ។ ដើម្បីដោះស្រាយស្ថានភាពបន្ទាន់នេះ ច្បាប់វិធានការពិសេសស្តីពីការរៀបចំឡើងវិញនូវរចនាសម្ព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន ត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៥៥ ហើយសម្រេចបានលទ្ធផលល្អៗខាងការកសាងឡើងវិញនូវហិរញ្ញវត្ថុមូលដ្ឋានមានស្ថិរភាព ក្នុងរយៈពេលប្រាំឆ្នាំ ដោយសារតែការជួយបង្កើនចំណូលខាងអាករមួយផ្នែក ដែលជាផ្លែផ្កានៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចវិសាមញ្ញ ។

តាមរយៈកំណែទម្រង់ទាំងនេះ ការពង្រឹងទំនាក់ទំនងរវាងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន និងទំនាក់ទំនងរវាងខេត្ត និងក្រុង អាចសង្កេតឃើញមានយ៉ាងទូលំទូលាយតាមរយៈសកម្មភាពមិនប្រើអំណាចផ្តាច់ការ ។

កំណើនសេដ្ឋកិច្ច ដែលប្រទេសជប៉ុនទទួលបាន នៅក្នុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៦០ បណ្តាលអោយមានការប្រមូលផ្តុំឧស្សាហកម្ម និងប្រជាជន នៅក្នុងទីក្រុងធំៗ ហើយការបំផ្លាញតំបន់ជនបទបានក្លាយជាបញ្ហាក្នុងស្រុកដ៏ធំបំផុតមួយ ។ ភាពចាំបាច់នៃការអភិវឌ្ឍមានតុល្យភាពនូវប្រទេសជាតិទាំងមូល និងការត្រួតពិនិត្យលំហូរច្រើនហួសប្រមាណនៃប្រជាជននៅក្នុងតំបន់ទីក្រុង បណ្តាលអោយមានការបង្កើតច្បាប់សម្រាប់ទីក្រុងឧស្សាហកម្មថ្មីៗដែលលើកស្ទួយការអភិវឌ្ឍជនបទជាមួយនឹងគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។

ក្នុងពេលជាមួយគ្នានេះដែរ ដោយសារតែតម្រូវការសម្រាប់ "រដ្ឋបាលកម្រិតតំបន់" រួមទាំងក្រុង កំពុងត្រូវបានផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ "តំបន់ធំៗសម្រាប់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្រុង" ត្រូវបានបង្កើតឡើង ដោយផ្អែកលើតម្រូវការនៃជីវភាពប្រចាំថ្ងៃនៅក្នុងតំបន់ទីក្រុង និងតំបន់ជនបទ ។

ឥទ្ធិពលបន្ទាប់បន្សំជាអវិជ្ជមានផ្សេងទៀតនៃកំណើតសេដ្ឋកិច្ច គឺបញ្ហាសម្លេង និងការបំពុល ដែលកាន់តែមានទ្រង់ទ្រាយធំឡើងៗ ចាប់តាំងពីពាក់កណ្តាលចុងក្រោយនៃទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៦០ ។ បញ្ហានេះតម្រូវអោយមានការផ្លាស់ប្តូរពីការអភិវឌ្ឍទៅការការពារបរិស្ថាន និងសុខុមាលភាពសង្គមសម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋ ។ ប៉ុន្តែ ប្រតិកម្មតបរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលមានភាពយឺតយ៉ាវជាទីបំផុត ប៉ុន្តែ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានបានបង្ហាញនូវការយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើបញ្ហានេះ ដែលប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ដល់ជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានបានចេញដីកាសម្រាប់ការត្រួតពិនិត្យការបំពុលមុនពេលមានច្បាប់ជាតិ ។

វិបត្តិប្រេងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៣ បង្ហាញអំពីការបញ្ចប់នៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចដ៏រុងរឿងនៃទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៦០ ហើយល្បឿននៃការវិវត្តន៍កាន់តែថយចុះថែមទៀត ក្រោយឆ្នាំ១៩៧៥ ។ ព្រឹត្តិការណ៍នេះបានបំផ្លាញហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈថ្នាក់កណ្តាល និងថ្នាក់មូលដ្ឋាន ហើយរដ្ឋាភិបាលបានចេញប័ណ្ណប្រាក់សាធារណៈក្នុងទំហំដ៏ធំសំបើម ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាឱនភាពនៃសារពើពន្ធ ហើយជាលទ្ធផល បង្កអោយមានភាពទ្រុឌទ្រោមដល់រចនាសម្ព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុជាតិ ។

ទោះបីជាមានការខូចខាតខាងសារពើពន្ធក៏ដោយ ក៏ភាពចាស់ទុំនៃស្វ័យភាពមូលដ្ឋានបានធ្វើអោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានកាន់តែមានសមត្ថភាពជាងមុន ហើយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានចាប់ផ្តើមអនុវត្តការបង្កើនអំណាច និងស្តារឡើងវិញនូវឯកត្តភាពនៃវប្បធម៌មូលដ្ឋាន ។ ចលនានេះ ដែលត្រូវបានហៅថា "សករាជនៃមូលដ្ឋាន" ត្រូវបានគាំទ្រតិច ឬច្រើនដោយវិធានការថ្នាក់ជាតិជាច្រើន ដូចជា គោលនយោបាយនិវេសដ្ឋានចំរុះ និងផែនការទីក្រុងជនបទ ។

៤. ភាពចាំបាច់នៃ "វិមជ្ឈការថ្មី"

ទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០ ត្រូវបានសម្គាល់ដោយកំណែទម្រង់ហិរញ្ញវត្ថុ និងរដ្ឋបាល ទោះបីជាមានឱនភាពដ៏ខ្លាំងក្លាក៏ដោយ ។ គណៈរដ្ឋមន្ត្រីបានកោះប្រជុំក្រុមប្រឹក្សាពិគ្រោះយោបល់ពិសេសអំពីកំណែទម្រង់រដ្ឋបាល បីដង ដែលបានផ្តល់អនុសាសន៍អោយធ្វើសនិទានកម្មរដ្ឋបាលកណ្តាល និងរដ្ឋបាលមូលដ្ឋាន ។

ទោះបីជាមានការកម្រិតអោយមាន "ការកាត់បន្ថយចំនួនបុគ្គលិក" ក៏ដោយ ក៏និន្នាការសម្រាប់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានក្នុងការឈានឆ្ពោះទៅរក "ស្វ័យភាពមូលដ្ឋានពិតប្រាកដ" កាន់តែគួរអោយកត់សម្គាល់ខ្លាំងឡើងៗ ។ កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងត្រូវបានធ្វើឡើងដើម្បីរំដោះខ្លួនចេញពីការពឹងផ្អែកខាងហិរញ្ញវត្ថុទៅលើឧបត្ថម្ភធនជាតិ ដែលមានខនៃល័ក្ខខ័ណ្ឌរាប់រយដែលបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលដល់ឯកសណ្ឋានភាពយ៉ូរអង្វែងនៃរដ្ឋបាលមូលដ្ឋាន តាមរយៈប្រភេទការងារជាច្រើននៃសេវារដ្ឋបាលដែលផ្តួចផ្តើមគំនិតដោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។

នៅក្នុងកម្រិតនៃភាពអាចប្រើប្រាស់បានយ៉ាងប៉ិនប្រសប់ រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានជួបប្រទះនូវបញ្ហាប្រឈម ។ រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ដែលមានការគាំទ្រពីការរីកលូតលាស់សេដ្ឋកិច្ចខ្លាំងនៅចុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ៨០ បានផ្លាស់ប្តូរគោលនយោបាយឯកសណ្ឋានរបស់ខ្លួន ទៅជាគោលនយោបាយផ្សេងៗ ដែលជំរុញ និងបង្កើតអោយមានភាពចំរុះថ្នាក់តំបន់ ។

ការថយចុះបន្ទាប់ពីការដួលរលំនៃ "សន្ទុះសេដ្ឋកិច្ច" នៅក្នុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៩០ បានប្រឈមមុខនឹងបញ្ហារចនាសម្ព័ន្ធទាំងអស់ដែលកើនឡើងតាំងពីពេលចប់សង្គ្រាមលោកលើកទី ២ រួចមក ហើយប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានក៏មិនខុសគ្នាពីនេះដែរ ។ វិធានការបន្ធូរបន្ថយ និងបណ្តោះអាសន្នសម្រាប់វិមជ្ឈការ ត្រូវបានធ្វើឡើង សម្រាប់រយៈពេលវែង ប៉ុន្តែសម្ព័ន្ធភាពនយោបាយនៃគណៈបក្សជាច្រើន ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៩៣ បានធ្វើកំណែទម្រង់រចនាសម្ព័ន្ធសម្រាប់ធ្វើវិមជ្ឈការបញ្ហាចម្បងៗរបស់រដ្ឋាភិបាល និងសភា ។

នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៥ ច្បាប់ស្តីពីការជំរុញវិមជ្ឈការត្រូវបានបង្កើតឡើង ក្នុងគោលដៅកំណត់អំពីគោលការណ៍នៃវិមជ្ឈការ និងបញ្ជាក់អោយបានច្បាស់អំពីនីតិវិធីក្នុងការសម្រេចគោលការណ៍ទាំងនេះ ដោយបង្កើតអោយមានជាគណៈកម្មាធិការជំរុញវិមជ្ឈការ ។ ខុសពីក្រុមប្រឹក្សាសាមញ្ញរបស់រដ្ឋាភិបាល សកម្មភាពមិនត្រូវបានកម្រិតត្រឹមតួនាទីផ្តល់យោបល់ធម្មតានោះទេ ។ គណៈកម្មាធិការនេះបង្កើតនូវទស្សនាទានថ្មីៗនៃភារកិច្ច ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងទំនាក់ទំនងរវាងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ហើយធ្វើចំណែកថ្នាក់បញ្ហានីមួយៗទៅតាមប្រភេទ (ឧទាហរណ៍ វិធានទូទៅ

ថ្មី១នៃការប្ដេជ្ញាជាតិ នីតិវិធីបណ្ដឹងតវ៉ារដ្ឋបាល ។ល។ ជាមួយនឹងលទ្ធផលដែលបានព្រាងក្នុងទម្រង់ជាអនុសាសន៍ដល់រដ្ឋាភិបាល (អនុសាសន៍បែបនេះចំនួនប្រាំត្រូវបានដាក់ជូននៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៨) ។ ដោយគោរពតាមយ៉ាងពេញលេញនូវអនុសាសន៍ទាំងនេះ រដ្ឋាភិបាលបានរៀបចំផែនការជំរុញវិមជ្ឈការ ដែលប្រើប្រាស់ជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការរៀបចំវិធានការច្បាប់នាពេលក្រោយ ។

នៅក្នុងខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៨ រដ្ឋាភិបាលបានតាក់តែងផែនការជំរុញវិមជ្ឈការនេះចប់ជាស្ថាពរ និងបានដាក់ជូនទៅរដ្ឋសភា ។ ផែនការនេះស្របនឹងអនុសាសន៍ដែលធ្វើឡើងដោយគណៈកម្មាធិការជំរុញវិមជ្ឈការ ។ ទិដ្ឋភាពធំជាងគេបំផុតគឺការលុបបំបាត់ "ការងារជាទីភ្នាក់ងារទទួលប្រតិភូកម្ម" ដែលបានចាប់ផ្តើមតាំងពីសករាជមុនសង្គ្រាម នៅពេលដែលរដ្ឋបានផ្ទេរភារកិច្ចដល់អភិបាលខេត្តដែលបានតែងតាំង និង "អំណាចពេញលេញ ដឹកនាំ និងត្រួតពិនិត្យ" នៃរដ្ឋាភិបាលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងភារកិច្ចនេះ ។ ផែនការនេះក៏តម្រូវអោយមានការកាត់បន្ថយ និងការរៀបចំឡើងវិញនូវឧបត្ថម្ភធនដែលផ្ដល់ជូនរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានសម្រាប់គោលបំណងពិសេស ដែលជាមធ្យោបាយផ្សេងទៀតដែលរដ្ឋប្រើប្រាស់ ដើម្បីធ្វើអន្តរាគមន៍នៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។ កញ្ចប់កំណែទម្រង់ដែលមានជាង ៥០០ ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងវិសោធនកម្មច្បាប់ត្រូវបានដាក់ជូនសម័យប្រជុំសាមញ្ញរបស់គណៈរដ្ឋមន្ត្រី ដែលចាប់ផ្ដើមក្នុងខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៩ ហើយរដ្ឋាភិបាលអនុវត្តកញ្ចប់នៃកំណែទម្រង់ចាប់ពីខែមេសា ឆ្នាំ២០០០ ។

នៅក្នុងចន្លោះពេលនោះ ទំហំនៃអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានក៏ត្រូវបានពិនិត្យផងដែរ ។ ក្រៅពីការពង្រឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្រុងដោយការបង្កើត "សហភាពកម្រិតតំបន់" ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៤ ការសេរីច្បាប់ស្តីពីវិធានការពិសេសសម្រាប់ការរំលាយក្រុងបញ្ចូលគ្នា នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៥ និងឆ្នាំ១៩៩៩ បានបង្កើត និងពង្រឹងគំនិតផ្ដួចផ្ដើមសម្រាប់ការប្រមូលផ្តុំក្រុមប្រឹក្សាចំរុះសម្រាប់ការរំលាយ និងជំនួយសារពើពន្ធសម្រាប់ការរំលាយ ។

ជាលទ្ធផល ក្រុមប្រឹក្សាចំរុះចំនួន ៥៨១ បានសម្រេចធ្វើការបញ្ចូលគ្នា នៅខែមីនា ឆ្នាំ២០០៥ ដែលជាកាលកំណត់នៃច្បាប់ស្តីពីវិធានការពិសេសសម្រាប់ការរំលាយក្រុងបញ្ចូលគ្នា ហើយចំនួនក្រុងមាន ១៨២១ នៅខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦ ។ បន្ទាប់ពីផុតកំណត់ច្បាប់ស្តីពីវិធានការពិសេសសម្រាប់ការរំលាយក្រុងបញ្ចូលគ្នា ច្បាប់ថ្មីស្តីពីវិធានការពិសេសសម្រាប់ការរំលាយក្រុងបញ្ចូលគ្នាត្រូវបានបង្កើតឡើង និងដាក់អោយអនុវត្តចាប់តាំងពីខែមេសា ឆ្នាំ២០០៥ ។

រដ្ឋាភិបាលនឹងនៅតែបន្តជំរុញការរំលាយក្រុងបញ្ចូលគ្នា ក្នុងរយៈពេល ៥ ឆ្នាំទៀត ស្របតាមច្បាប់នេះ ។

ការផ្លាស់ប្តូរសង្គម និងកាលៈទេសៈនយោបាយ/សេដ្ឋកិច្ច តម្រូវអោយមានកំណែទម្រង់ក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំនៃប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានជប៉ុន ។ វាមានសារៈសំខាន់សម្រាប់រដ្ឋបាលប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពក្នុងការពិនិត្យមើលទំនាក់ទំនង រវាងរដ្ឋ ខេត្ត និងក្រុង ហើយការរៀបចំអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ដែលចូលរួមចំណែកប្រកបដោយអត្ថន័យនៅក្នុងសុខុមាលភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ មានសារៈសំខាន់ណាស់ ។

ជំពូកទី ២ : ការបង្កើតរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

ជាលទ្ធផលនៃប្រវត្តិដែលយើងបានក្រឡេកមើលនៅក្នុងជំពូកទី ១ គោលការណ៍ដើមនៃប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានជប៉ុនត្រូវបានទទួលឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងពីទស្សនាទានអាមេរិក ដោយមានការត្រួតពិនិត្យ និងតុល្យភាព រវាងអង្គការនីតិបញ្ញត្តិ និងអង្គការនីតិប្រតិបត្តិ និងដោយមានវត្តមាននៃគណៈកម្មាធិការរដ្ឋបាលសម្រាប់ភារកិច្ចពិសេស ។ នៅទីនេះ

យើងពិនិត្យមើលការបង្កើតរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ទិដ្ឋភាពរៀបចំអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានជប៉ុន : ជាដំបូង គឺឋានៈស្របច្បាប់ មានន័យថារដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន (១) បន្ទាប់មកទៀត គឺប្រភេទនៃអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន (២) និងអង្គការផ្ទៃក្នុងនៃអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន (៣) ។ ជាការពិតណាស់ដែលថា យើងមិនត្រូវមើលរំលងនូវធាតុដ៏សំខាន់មួយទៀតរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានឡើយ គឺប្រជាធិបតេយ្យមូលដ្ឋាន (៤) ។

១. ឋានៈស្របច្បាប់នៃរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន : រដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន

ដូចបានសង្កេតរួចមកហើយនៅក្នុងជំពូកទី ១ លើកដំបូងដែលប្រទេសជប៉ុនទទួលស្គាល់ប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានថាជាប្រព័ន្ធមួយដែលផ្អែកលើគោលការណ៍ធម្មនុញ្ញ គឺនៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ១៩៤៦ ។ ជំពូកទី ៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ (មាត្រា ៩២ ដល់មាត្រា ៩៥) ចែងអំពីគោលការណ៍នៃស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន ។

មាត្រា ៩២ ចែងថា "បទបញ្ញាពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានត្រូវកំណត់ដោយច្បាប់ ស្របទៅនឹងគោលការណ៍នៃស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន" ។

លទ្ធិដែលមានការទទួលស្គាល់ជាទូទៅចែងថា សញ្ញាណនៃ "ស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន" មានគោលការណ៍ពីរ : ស្វ័យភាពរបស់អាជ្ញាធរ មូលដ្ឋាន (១) និងស្វ័យភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ (២) ។ គោលការណ៍ទីមួយទាមទារនូវឯករាជ្យភាពរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានពីការត្រួតពិនិត្យរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ចំណែកគោលការណ៍ទីពីរផ្តោតលើស្វ័យគ្រប់គ្រងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានទាំងនេះដោយប្រជាពលរដ្ឋ ក្រោមទំនួលខុសត្រូវរៀង១ខ្លួន ។

ប៉ុន្តែ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អង្គភាពមូលដ្ឋានមិនអាចផ្តាច់ចេញពីកម្រិតខ្លះនៃការត្រួតពិនិត្យស្របច្បាប់ដោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានកណ្តាលបានឡើយ ។ មាត្រា ៩២ បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់អំពីចំណុចនេះ ដោយចែងថា ការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានត្រូវកំណត់ដោយច្បាប់ ។

មាត្រា ៩៣ ចែងអំពីអង្គការផ្ទៃក្នុងរបស់អង្គភាពមូលដ្ឋាន : "អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានត្រូវបង្កើតសភា ជាអង្គការធ្វើសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនស្របតាមច្បាប់ ។ នាយកប្រតិបត្តិទាំងឡាយនៃអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន សមាជិកនៃសភារបស់ខ្លួន និងមន្ត្រីរាជការមូលដ្ឋានផ្សេងទៀត ដូចបានកំណត់ដោយច្បាប់ ត្រូវជ្រើសតាំងដោយការបោះឆ្នោតដោយផ្ទាល់ពីប្រជាជន នៅក្នុងមណ្ឌលបោះឆ្នោតរបស់ខ្លួនរៀង១ខ្លួន" ។

មាត្រានេះចែងអំពីធាតុសំខាន់១នៃ "ស្វ័យភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ" ដោយចែងថាសេចក្តីសម្រេចដែលធ្វើឡើងដោយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ស្ថិតនៅក្នុងកណ្តាប់ដៃរបស់សភាដែលត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងដោយផ្ទាល់ ពីប្រជាពលរដ្ឋ ហើយមិនត្រឹមតែអ្នកតាក់តែងច្បាប់ប៉ុណ្ណោះទេ នាយកប្រតិបត្តិក៏ត្រូវបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងដោយផ្ទាល់ពីប្រជាពលរដ្ឋដែរ ។

ចំណែកឯ "ស្វ័យភាពរបស់អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន" មាត្រា ៩៤ ធានានូវសមត្ថកិច្ចរបស់អង្គភាពទាំងនោះ (ចំណុចនេះនឹងត្រូវវិភាគនៅក្នុងជំពូកបន្ទាប់) ។ "អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានត្រូវមានសិទ្ធិក្នុងការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិ កិច្ចការ និងរដ្ឋបាលរបស់ខ្លួន ហើយមានសិទ្ធិក្នុងការចេញបទបញ្ជារបស់ខ្លួនស្របតាមច្បាប់" ។

មាត្រា ៩៥ ចែងអំពីសិទ្ធិរបស់ប្រជាពលរដ្ឋក្នុងការធ្វើប្រជាមតិក្នុងមូលដ្ឋាន ពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុម័ត ច្បាប់ពិសេសដែលអាចអនុវត្តបានតែចំពោះអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានមួយប៉ុណ្ណោះ ។

រដ្ឋធម្មនុញ្ញបានទុកព័ត៌មានលម្អិតអំពីប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានជាច្រើន ក្នុងការថែងអំពីច្បាប់ដែលអនុម័តដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ហើយជាការពិត មានច្បាប់ជាច្រើនដែលពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់នឹងប្រព័ន្ធនេះ ។ ក្នុងចំណោមច្បាប់ទាំងនេះ ច្បាប់ដ៏សំខាន់ជាងគេបំផុតមួយគឺ ច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន ដែលកំណត់អំពីរចនាសម្ព័ន្ធជាមូលដ្ឋានគ្រឹះ (ប្រភេទ ការរៀបចំ ដែនសមត្ថកិច្ច និងទំនាក់ទំនងជាមួយរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល) នៃអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ នៅជុំវិញច្បាប់ "ពាក់កណ្តាលរដ្ឋធម្មនុញ្ញ" នេះ ច្បាប់ផ្សេងទៀតគ្រប់គ្រងវិស័យពិសេស១ដូចខាងក្រោម :

- ច្បាប់ស្តីពីមុខងារសាធារណៈមូលដ្ឋាន : លក្ខន្តិកៈ និងល័ក្ខខ័ណ្ឌរបស់មន្ត្រីរាជការសម្រាប់មុខងារសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។
- ច្បាប់ស្តីពីហិរញ្ញវត្ថុមូលដ្ឋាន : ទំនាក់ទំនងរវាងថ្នាក់កណ្តាល និងថ្នាក់មូលដ្ឋាន តាមរយៈហិរញ្ញវត្ថុមូលដ្ឋាន ។
- ច្បាប់ស្តីពីពន្ធដារមូលដ្ឋាន : ប្រភេទផ្សេង១ និងការប្រមូលពន្ធដារក្នុងស្រុក ។
- ច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងមន្ត្រីរាជការ : ការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងមន្ត្រីរាជការមូលដ្ឋាន (សមាជិកសភា នាយកប្រតិបត្តិ ។ល។) និង
- ច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន : ក្របខ័ណ្ឌនៃសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។

ប្រភេទបញ្ហាក់ផ្សេងទៀតដែលផ្តល់ជូនដល់កាលៈទេសៈផ្សេងទៀត នឹងត្រូវវិភាគនៅក្នុងជំពូកទី ៣ ។ ឥឡូវនេះ សូមអនុញ្ញាតអោយយើងខ្ញុំបន្តពិនិត្យរចនាសម្ព័ន្ធជាមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានជប៉ុន ជាពិសេស នៅក្នុងព្រំដែននៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន (LAL) ។

២. ធាតុសំខាន់១នៃប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

នៅពេល "អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន" ត្រូវបានពិភាក្សា ជាដំបូង ត្រូវកំណត់និយមន័យរបស់វា ។ ជាការពិតណាស់ដែលថា អង្គភាពទាំងនោះជានីតិបុគ្គល ប៉ុន្តែ វាខុសគ្នាពីសាជីវកម្មឯកជនសាមញ្ញដែលមានគោលដៅស្វែងរកប្រាក់ចំណេញ ។ អង្គភាពទាំងនោះមិនអាចទទួលបាននូវអធិបតេយ្យភាពពេញលេញជាដរាបឡើយ ហើយបើមិនអីចឹងទេ ក៏មិនមានសញ្ញាណនៃ "អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន" ឡើយ ។

លទ្ធិបានរៀបរាប់ធាតុផ្សំបីនៃអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ដែលជានីតិបុគ្គលសាធារណៈពិសេស ដូចខាងក្រោម :

- ជាសាជីវកម្មដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយផ្អែកលើតំបន់ពិសេស នៅក្នុងដែនដីជាតិ ។
- សមាជិកភាពនៃអង្គភាពនេះត្រូវបានផ្តល់ជូនប្រជាពលរដ្ឋរបស់ខ្លួន និង
- មុខងារជាមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃអង្គភាពនេះ គឺត្រួតពិនិត្យរដ្ឋបាលសាធារណៈនៅក្នុងតំបន់ ដើម្បីជាប្រយោជន៍សាធារណៈរបស់ប្រជាពលរដ្ឋរបស់ខ្លួន ។

ឧបម្រុងផ្សេងទៀតត្រូវបន្ថែមទៅលើធាតុផ្សំទាំងនេះ គឺថាសមត្ថកិច្ចរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានត្រូវផ្អែកលើសិទ្ធិនៃស្វ័យភាព ដូចដែលបានទទួលស្គាល់ដោយរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ដែលមានន័យជាស្ថាពរថាជាឧត្តមភាពរបស់រដ្ឋលើអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន (ជាការពិតដែលថា មិនមែនមានន័យថា នៅគ្រប់ពេលទាំងអស់ រដ្ឋត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយមិនយកចិត្តទុកដាក់លើស្វ័យភាពមូលដ្ឋាននោះទេ) ។ នៅប្រទេសជប៉ុន អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានគឺជានីតិបុគ្គល យោងតាមមាត្រា ២ នៃ

ច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន ។ មានប្រភេទធំៗពីរនៃអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន : អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានសាមញ្ញ និងអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានពិសេស ។ រូបភាពទី ១ សង្ខេបអំពីបំណែងចែកជាផ្នែកតូចៗនៃអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានជប៉ុន ។

រូបភាពទី ១ : អង្គភាពមូលដ្ឋាននៅប្រទេសជប៉ុន (ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៧)

អង្គភាពមូលដ្ឋានសាមញ្ញ		
ខេត្ត	៤៧	
តូ (ទីក្រុងតូក្យូ)		១
ដូ (ហុកកៃដូ)		១
ហ្វូ (អូសាកា ក្យូតូ)		២
កេន		៤៣
ក្រុង	១.៨០៤	
ស៊ី (ទីក្រុង)	៧៨២	
ទីក្រុងចាត់តាំង		១៧
ទីក្រុងស្នូល		៣៥
ទីក្រុងពិសេស		៤៤
ទីក្រុងសាមញ្ញ		៦៨៦
ចូ (ឃុំ)	៨២៧	
សុន (ភូមិ)	១៩៥	
អង្គភាពមូលដ្ឋានពិសេស		
សង្កាត់ពិសេស	២៣	
សហករណ៍របស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន	២.៥០៩	
សហព័ន្ធទូទាំងតំបន់ (ត្រឹមថ្ងៃទី០១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦)		៦៣
សហករណ៍ដោយផ្នែក (ត្រឹមថ្ងៃទី០១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៦)		១.៧៩១
សហករណ៍ពេញលេញ		០
សហករណ៍ការិយាល័យរួមគ្នា		០
ទ្រព្យសម្បត្តិសហគមន៍ (ត្រឹមថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៣)	៤.២១៩	
សាជីវកម្មអភិវឌ្ឍន៍មូលដ្ឋាន	១	
មណ្ឌលពិសេសនៅក្នុងក្រុងរំលាយបញ្ចូលគ្នា (ត្រឹមថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៥)	៦	

ក. អង្គភាពមូលដ្ឋានសាមញ្ញ : ខេត្ត និងក្រុង

ប្រទេសជប៉ុនជ្រើសយករដ្ឋាភិបាលពីរកម្រិត (មាត្រា ១ ដល់មាត្រា ៣ នៃច្បាប់ស្ដីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ កម្រិតខ្ពស់រួមមាន *តូ ដូ ហ្វូ* និង*កេន* (ទាំងអស់នេះហៅថា "ខេត្ត") កម្រិតទាបមាន *ស៊ី ចូ* និង*សុន* (ទាំងអស់នេះហៅថាក្រុង) ។ ទស្សនាទាននៃការបែងចែកជាពីរកម្រិតនេះកើតមានឡើងតាំងពីឆ្នាំ១៩២១ ទោះបីជាមានការជជែកពិភាក្សាអោយមានការកែទម្រង់ក៏ដោយ ។

១) ក្រុង

ក្រុងជាអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានកម្រិតទីមួយ ដែលទទួលបន្ទុកលើរាល់រដ្ឋបាលមូលដ្ឋានទាំងអស់ ជាជាងភារកិច្ចដែលបានប្រគល់ជូនខេត្ត (ចំណុចនេះបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់អំពីទស្សនៈវិជ្ជានៃច្បាប់ស្ដីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។

ការហៅខេត្តត្រូវបានបែងចែកជាបីប្រភេទ : ស៊ី (ទីក្រុង) ចូ (ឃុំ) និងសុន (ភូមិ) ។ ដើម្បីទទួលបានងារជា "ទីក្រុង" ត្រូវបំពេញតាមល័ក្ខខ័ណ្ឌដូចខាងក្រោមនេះ (មាត្រា ៨ នៃច្បាប់ស្ដីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) :

- ប្រជាជនច្រើនជាង ៥០.០០០ នាក់ (ដែលត្រូវកាត់បន្ថយមកត្រឹម ៣០.០០០ នាក់ សម្រាប់ក្រុងដែលបានរំលាយបញ្ចូលគ្នា ត្រឹមថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១០ - មាត្រា ៧ នៃច្បាប់ស្ដីពីវិធានការពិសេសសម្រាប់ការរំលាយទីក្រុងបញ្ចូលគ្នា) ។
- លំនៅដ្ឋានចំនួនសរុបជាង ៦០% មានទីតាំងនៅក្នុងតំបន់ទីក្រុងកណ្ដាល ។
- ប្រជាជនជាង ៦០% (ឬមនុស្សក្នុងបន្ទុករបស់ពួកគេ) ចូលរួមក្នុងសកម្មភាពពាណិជ្ជកម្ម ឧស្សាហកម្ម ឬសកម្មភាពទីក្រុងផ្សេងទៀត និង
- ល័ក្ខខ័ណ្ឌផ្សេងទៀតដែលបន្ថែមដោយដីកាខេត្ត ។

ដោយយោងលើហេតុផលប្រវត្តិសាស្ត្រ ដែនសមត្ថកិច្ចរបស់ក្រុងត្រូវបានកំណត់ដោយផ្អែកលើគោលការណ៍សមភាព។ ចំពោះការរៀបចំ មានលក្ខណៈពិសេសផ្អែកស្ថាប័នមួយចំនួននៃទីក្រុងមានលក្ខណៈខុសពីឃុំ ឬភូមិ ។ ឧទាហរណ៍ ចំនួនច្រើនជាងនៃសមាជិកក្រុមប្រឹក្សា និងការបង្កើតការិយាល័យសុខុមាលភាពសង្គម ដែលចំណុចនីមួយៗឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីចរិតលក្ខណៈនគរូបនីយកម្មនៃទីក្រុង ។

ការប្រមូលផ្ដុំនៃចំនួនប្រជាជនដ៏ច្រើននៅក្នុងតំបន់ទីក្រុងតម្រូវអោយមានវិធានការ ពិសេសដើម្បីផ្ដល់អោយទីក្រុងដែលមានទំហំជាក់លាក់មួយចំនួននូវអំណាចដែលជាធម្មតាត្រូវបានបម្រុងទុកសម្រាប់ខេត្ត ។ ដូចនេះ ប្រព័ន្ធទីក្រុងពិសេសដែលមានស្រាប់នៅប្រទេសជប៉ុន មានសមាសភាពដូចខាងក្រោម :

- "ទីក្រុងចាត់តាំង" *(ស៊ីតៃ-តូស៊ី)* : ទីក្រុងដែលមានប្រជាជនច្រើនជាង ៥០០.០០០ នាក់ ដែលចាត់តាំងដោយលិខិតបង្គាប់ការរបស់គណៈរដ្ឋមន្ត្រី ត្រូវបានហៅថាទីក្រុងចាត់តាំង ហើយដែនសមត្ថកិច្ចជាច្រើនដែលជាធម្មតាត្រូវប្រគល់ជូនខេត្តត្រូវបានអនុញ្ញាតិទាំងនៅកម្រិតរៀបចំ និងកម្រិតមុខងារ (មាត្រា២៥២-១៩ នៃច្បាប់ស្ដីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ បច្ចុប្បន្ននេះ ទីក្រុងចំនួន ១៧ ត្រូវបានចាត់តាំងជាទីក្រុងប្រភេទនេះ ។

- "ទីក្រុងស្នូល" *(ជូកាគុ-ស៊ី)* : បង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ១៩៩៤ ការចាត់ជាប្រភេទនេះមានគោលដៅអនុញ្ញាតអោយទីក្រុងតូចជាង "ទីក្រុងចាត់តាំង" មានទំនួលខុសត្រូវខេត្តតិចជាង (មាត្រា២៥២-២២ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ (លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសម្រាប់ចាត់តាំងជា "ទីក្រុងស្នូល" គឺទីក្រុងដែលមានប្រជាជនតិចជាង ៥០០.០០០ នាក់ (មាត្រា២៥២-២៣ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ គិតត្រឹមថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៧ ទីក្រុងចំនួន ៣៥ ត្រូវបានចាត់តាំងថាជាទីក្រុងប្រភេទនេះ) ។
- "ទីក្រុងពិសេស" *(តូគូរ៉ៃ-ស៊ី)* : បង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ២០០០ ត្រូវបានចាត់ទុកជា "ទីក្រុងពិសេស" គឺទីក្រុងទាំងឡាយណាដែលតូចជាង "ទីក្រុងស្នូល" នឹងត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយមានទំនួលខុសត្រូវខេត្តមួយចំនួនក្នុងកម្រិតតិចតួចជាង ។ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសម្រាប់ចាត់តាំងជាទីក្រុងពិសេស គឺទីក្រុងដែលមានប្រជាជនច្រើនជាង ២០០.០០០ នាក់ (មាត្រា២៥២-២៦-៣ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ ការចាត់ប្រភេទនេះបានចាប់ផ្តើមកាលពីចុងឆ្នាំ២០០០ ។ គិតត្រឹមថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៧ ទីក្រុងចំនួន ៤៤ ត្រូវបានចាត់តាំងថាជាទីក្រុងប្រភេទនេះ ។

២) ខេត្ត

ខេត្តគឺជាអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានកម្រិតខ្ពស់ដែលរួមមានក្រុង។ ទោះបីជាមានឈ្មោះខុសគ្នាពីមួយទៅមួយ (*តូ* (សម្រាប់តែទីក្រុងតូក្យូប៉ុណ្ណោះ) *ដូ* (សម្រាប់តែទីក្រុងហុកកៃដូ) *ហ្វូ* (អូសាកា និងក្យូតូ) និង *កេន* (សម្រាប់ ៤៣ ខេត្តទៀតដែលនៅសល់)) (សូមមើលរូបភាពទី ១) ភាពខុសគ្នានេះគឺដោយសារតែមូលហេតុប្រវត្តិសាស្ត្រប៉ុណ្ណោះ និងមិនបានចង្អុលបង្ហាញអំពីភាពខុសគ្នាពិសេសអ្វីនោះទេ (លើកលែងតែប្រព័ន្ធសង្កាត់ពិសេសនៅទីក្រុងតូក្យូប៉ុណ្ណោះ) ។

ទោះបីជាខេត្តមានកម្រិតខ្ពស់ជាងក្រុងដែលជាសមាសភាពខេត្តក៏ដោយ ក៏ខេត្តមិនអាចអនុវត្តអំណាចឋានានុក្រម ឬអំណាចផ្តាច់ការលើក្រុងបានដែរ ។ ខេត្ត និងក្រុងមានភារកិច្ចផ្សេងពីគ្នា ប៉ុន្តែកម្រិតទាំងពីរត្រូវធ្វើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការដោយស្មើភាពគ្នាក្នុងឋានៈជាអង្គភាពមូលដ្ឋាន ។ ច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋានបានបែងចែកភារកិច្ចរបស់ខេត្តជាបីប្រភេទ (មាត្រា ២ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) :

- ភារកិច្ចដែលគ្របដណ្តប់លើផ្ទៃកដ៏ទូលំទូលាយជាងដែនដីក្រុង ។
- ភារកិច្ចដែលតម្រូវអោយមានកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និងកិច្ចសម្របសម្រួលរវាងក្រុងជាច្រើន ។
- ភារកិច្ចដែលហួសពីសមត្ថកិច្ចរបស់ក្រុង សម្រាប់ការអនុវត្តអោយមានប្រសិទ្ធភាព ។

ខ. អង្គភាពមូលដ្ឋានពិសេស

ទោះបីជាសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋានត្រូវរ៉ាប់រងដោយខេត្ត ឬក្រុងក៏ដោយក៏តថភាពនៃស្ថានភាពសហគមន៍ ជូនកាលធ្វើអោយមានការលំបាកដល់ស្វ័យគ្រប់គ្រងដោយការអនុវត្តធម្មតានៃកម្រិតពីរថ្នាក់ឯកសណ្ឋាន ។ ហេតុនេះហើយទើបមាន "អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានពិសេស" ។ អង្គភាពទាំងនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងសម្រាប់គោលបំណងពិសេសមួយ ឬគោលបំណងផ្សេងទៀត ដើម្បីអោយការរៀបចំ និងមុខងាររបស់វាមានកម្រិត បើប្រៀបធៀបទៅនឹងអង្គភាពមូលដ្ឋានសាមញ្ញ ។

រូបភាពទី ២ : ប្រជាជនខេត្ត និងផ្ទៃដី (គិតមកត្រឹមខែមេសា ឆ្នាំ២០០៦)

ខេត្ត	ប្រជាជន	ផ្ទៃដី (គម²)	រាជធានី/ទីក្រុងចាត់តាំង
តំបន់ហុកកៃដូ			
១. ហុកកៃដូ	៥.៦២៩.៩៧០	៨៣.៤៥៥,៧៣	⊙ សាប៉ូរ៉ូ
តំបន់តូហូគូ			
២. អៅម៉ូរី	១.៤៦០.១៨៤	៩.៦០៦,៨៨	អៅម៉ូរី
៣. អ៊ីវ៉ាតេ	១.៣៣៨.១៦៤	១៥.២៧៨,៧១	ម៉ូរីយ៉ូកា
៤. មីយ៉ាហ្គី	២.៣៤៤.៥៦៩	៧.២៨៥,៦០	⊙ សេនដៃ
៥. អាគីតា	១.១៥៦.៣៥៦	១១.៦១២,២២	អាគីតា
៦. យ៉ាម៉ាហ្គាតា	១.២១២.១៦៣	៩.៣២៣,៣៩	យ៉ាម៉ាហ្គាតា
៧. ហ្វូគូស៊ីម៉ា	២.១០០.៨៥១	១៣.៧៨២,៧៥	ហ្វូគូស៊ីម៉ា
តំបន់កាន់តូ			
៨. អ៊ីបារ៉ាគី	២.៩៨៨.៥៣៣	៦.០៩៥,៦៨	មីតូ
៩. តូស៊ីជី	២.០០៩.៤៩៨	៦.៤០៨,២៨	អ៊ុតស៊ុយណូមីយ៉ា
១០. ហ្គុនម៉ា	២.០២០.០៣៧	៦.៣៦៣,១៦	ម៉ាអេបាស៊ី
១១. សៃតាម៉ា	៧.០១៩.៩១៩	៣.៧៩៧,២៥	⊙ សៃតាម៉ា
១២. ស៊ីបា	៦.០៣៥.៦៥៨	៥.១៥៦,៥៨	⊙ ស៊ីបា
១៣. តូក្យូ	១២.២៧៣.៣៧៦	២.១៨៧,១១	
១៤. កាណាហ្គាវ៉ា	៨.៦៩៣.៣៧៣	២.៤១៥,៨៤	⊙ យ៉ូកូហាម៉ា • កាវ៉ាសាគី
តំបន់ហូគូរិគុយ			
១៥. នីអ៊ីហ្គាតា	២.៤៣៨.៤៨២	១២.៥៨៣,៣២	នីអ៊ីហ្គាតា
១៦. តូយ៉ាម៉ា	១.១១៤.៧១៤	៤.២៤៧,៣៩	តូយ៉ាម៉ា
១៧. អ៊ីស៊ីកាវ៉ា	១.១៧១.១០៦	៤.១៨៥,៤៦	កាណាសាវ៉ា
១៨. ហ្វូគុយអ៊ី	៨២១.០៧៣	៤.១៨៩,២៥	ហ្វូគុយអ៊ី
តំបន់ជូប៊ុយ-តូកៃ			
១៩. យ៉ាម៉ាណាស៊ី	៨៧៩.២៣៩	៤.៤៦៥,៣៧	កូហ្វុយ
២០. ណាហ្គាណូ	២.១៩០.៨៧៤	១៣.៥៦២,២៣	ណាហ្គាណូ
២១. ជីហ្វុយ	២.១០៥.០១១	១០.៦២១,១៧	ជីហ្វុយ
២២. ស៊ីស៊ុយអូកា	៣.៧៧៥.៩០៣	៧.៧៨០,០៣	⊙ ស៊ីស៊ុយអូកា • ហាម៉ាម៉ាត់ស៊ុយ

២៣. អៃជី	៧.១០៦.៥៨៥	៥.១៦៤.០២	⊙ ណាហ្គោយ៉ា
២៤. មីអេ	១.៨៥៧.៤៥៦	៥.៧៧៦.៦៨	ត្សុយ

ខេត្ត	ប្រជាជន	ផ្ទៃដី (គម²)	រាជធានី/ទីក្រុងចាត់តាំង
តំបន់គិនគី			
២៥. ស៊ីហ្គា	១.៣៦៥.៣៩៣	៤.០១៧.៣៦	អូតស៊ុយ
២៦. ក្យូតូ	២.៥៦៦.៤២០	៤.៦១៣.០០	⊙ ក្យូតូ
២៧. អូសាកា	៨.៦៦៣.៧១៩	១.៨៥៤.៣១	⊙ អូសាកា • សាកៃ
២៨. ហ៊ីយ៉ូហ្គោ	៥.៥៧៦.៧៨៤	៨.៣៩៤.៩២	⊙ កូបេ
២៩. ណារ៉ា	១.៤៣០.៣៦៦	៣.៦៩១.០៩	ណារ៉ា
៣០. វ៉ាកាយ៉ាម៉ា	១.០៦១.៥៥៥	៤.៧២៦.០៨	វ៉ាកាយ៉ាម៉ា អាគីតា
តំបន់ជូហ្គោគុយ			
៣១. តូតូរី	៦១០.៤៣៤	៣.៥០៧.២៥	តូតូរី
៣២. ស៊ីម៉ាណេ	៧៤៤.៦៧៧	៦.៧០៧.៥៦	ម៉ាល់ស៊ុយអេ
៣៣. អូកាយ៉ាម៉ា	១.៩៥៤.៩១៩	៧.១១២.៧៣	អូកាយ៉ាម៉ា
៣៤. ហ៊ីរ៉ូស៊ីម៉ា	២.៨៧០.៩០៧	៨.៤៧៧.៩២	⊙ ហ៊ីរ៉ូស៊ីម៉ា
៣៥. យ៉ាម៉ាហ្គូជី	១.៤៩៩.០០២	៦.១១១.៩១	យ៉ាម៉ាហ្គូជី
តំបន់ស៊ីកូគុយ			
៣៦. តូគូស៊ីម៉ា	៨១៦.៣២១	៤.១៤៥.៣៣	តូគូស៊ីម៉ា
៣៧. កាហ្គាវ៉ា	១.០២៦.០៨៨	១.៨៧៦.៤១	តាកាម៉ាត់ស៊ុយ
៣៨. អេហ៊ីម៉េ	១.៤៨៦.៩៤៦	៥.៦៧៧.១២	ម៉ាត់ស៊ុយយ៉ាម៉ា
៣៩. កូជី	៧៩៩.១២១	៧.១០៥.០១	កូជី
តំបន់ក្យូស៊ុយ			
៤០. ហ្វុយគូអូកា	៥.០២៨.០២៦	៤.៩៧៦.១២	⊙ ហ្វុយគូអូកា • គីតាក្យូស៊ុយ
៤១. សាហ្គា	៨៧២.៣០២	២.៤៣៩.៥៨	សាហ្គា
៤២. ណាហ្គាសាគី	១.៤៩៤.៨៧៩	៤.០៩៤.៧៦	ណាហ្គាសាគី
៤៣. គូម៉ាម៉ូតុ	១.៨៥៨.៩២២	៧.៤០៤.៨៣	គូម៉ាម៉ូតុ
៤៤. អូអ៊ីតា	១.២២១.៧៤១	៦.៣៣៩.៣២	អូអ៊ីតា
៤៥. មីយ៉ាសាគី	១.១៧២.៤០២	៧.៧៣៤.៧៧	មីយ៉ាសាគី

៤៦. កាហ្គោស៊ីម៉ា	១.៧៩៩.៦៥០	៩.១៨៧,៦៩	កាហ្គោស៊ីម៉ា
៤៧. អូគីណាវ៉ា	១.៣៨១.៨២០	២.២៧៤,៥៩	ណាហា
សរុប	១២៧.៧៥៦.៨១៥	៣៧៧.៨៥៣,៧៦	

○ រដ្ឋធានីខេត្ត

⊙ ទីក្រុងចាត់តាំង

• រដ្ឋធានីដែលមានសិទ្ធិដូចជាទីក្រុងចាត់តាំង

តួលេខនៅក្នុងរង្វង់ក្រចកបង្ហាញអំពីផ្ទៃដីសរុបរបស់ប្រទេសជប៉ុន រួមទាំងផ្ទៃដីឧនាភិវឌ្ឍ ។

១) សង្កាត់ពិសេស

ដោយសារភាពចាំបាច់ ទីក្រុងតូក្យូ (ដែលជារាជធានីនៃប្រទេសជប៉ុនដែលមានប្រជាជនជាង ១០ លាននាក់) ២៣ សង្កាត់ពិសេស *(តូគូបេតស៊ុយ-គូ)* នៅក្នុងតំបន់កណ្ដាល (មាត្រា ២៨១ នៃច្បាប់ស្ដីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ ដោយមាន "តំបន់រដ្ឋបាល" ច្រើនជាងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ដូចជាទីក្រុងសាមញ្ញដែរ បច្ចុប្បន្ននេះ សង្កាត់ពិសេសទាំងនេះបានផ្ដល់អំណាចអោយមានចៅសង្កាត់ ដែលត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងដោយផ្ទាល់ពីប្រជាពលរដ្ឋ ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ដែនសមត្ថកិច្ចមួយចំនួនស្ថិតនៅក្នុងកណ្ដាប់ដៃរបស់រដ្ឋាភិបាលក្រុងតូក្យូ ដូចជា ការបង្ហូរទឹកស្អុយ និងការប្រមូលសំរាម ។

អាស្រ័យហេតុនេះ តាមរយៈវិសោធនកម្មច្បាប់ស្ដីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាននៅក្នុងខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៨ កំណែទម្រង់ស្ថាប័នជាច្រើនត្រូវបានធ្វើឡើងក្នុងសង្កាត់ពិសេស ។ ជាដំបូង សេវាសាធារណៈជាច្រើន ដែលត្រូវផ្ដល់នៅកម្រិតនៅជិតនឹងប្រជាពលរដ្ឋ ប៉ុន្តែ បច្ចុប្បន្ន ត្រូវបានរក្សាទុកក្នុងសង្កាត់ពិសេស ដូចជា ការប្រមូលសំរាម ត្រូវផ្ទេរពីរដ្ឋាភិបាលក្រុងតូក្យូទៅអោយសង្កាត់ពិសេស ។ ខពិសេសមួយចំនួននៃច្បាប់ស្ដីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន ដែលអនុវត្តសម្រាប់តែសង្កាត់ពិសេស ត្រូវបានលុបចោល ឬពិនិត្យមើលឡើងវិញ ។ លើសពីនេះទៅទៀត សង្កាត់ពិសេសត្រូវបានផ្ដល់ឋានៈស្របច្បាប់យ៉ាងជាក់លាក់ថាជាអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន "គ្រឹះ" ដូចជាក្រុងដែរ ។ កំណែទម្រង់ទាំងនេះត្រូវបានអនុវត្តនៅខែមេសា ឆ្នាំ២០០០ ។

ផ្ទុយទៅវិញ វាជាការសំខាន់ដែលត្រូវកត់សម្គាល់ថា "សង្កាត់" *(គូ)* ដែលមានស្រាប់នៅក្នុងទីក្រុងចាត់តាំង គ្រាន់តែជាតំបន់រដ្ឋបាលធម្មតាប៉ុណ្ណោះ ។

២) សហករណ៍របស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន

ភារកិច្ចរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានកាន់តែមានលក្ខណៈស្មុគស្មាញខ្លាំងឡើង ហើយជួនកាល រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានអាចធ្វើសកម្មភាពហួសពីសមត្ថភាពជាក្រុងតែមួយ ក្នុងការគ្រប់គ្រងវិស័យមួយចំនួននៃភារកិច្ចទាំងនេះ ។ ដោយសារមូលហេតុនេះហើយទើបខេត្ត និងក្រុងអាចបង្កើតសហករណ៍របស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន *(គូមីអៃ)* ដើម្បីបំពេញភារកិច្ចរបស់

ខ្លួនអោយមានប្រសិទ្ធភាព ។ យោងតាមមុខងាររបស់ខ្លួន ច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋានអនុញ្ញាតអោយមានសហករណ៍បួនប្រភេទខុសគ្នា (មាត្រា ២៨៤ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) :

- សហករណ៍ពេញលេញ *(ហ៊្សេនប៊ូ-ជីមូ-គូមីអៃ)* : អាជ្ញាធរជាសមាជិកផ្ទេរកិច្ចការទាំងអស់របស់ខ្លួនទៅអោយសហករណ៍នេះ (បច្ចុប្បន្ននេះ សហករណ៍ប្រភេទនេះមិនមានទៀតទេ) ។
- សហករណ៍មុខងាររួម *(យ៉ាគូបា-ជីមូ-គូមីអៃ)* : អាជ្ញាធរជាសមាជិកប្រមូលផ្តុំមុខងារប្រតិបត្តិរបស់ខ្លួន (បច្ចុប្បន្ននេះ សហករណ៍ប្រភេទនេះមិនមានទៀតទេ) ។
- សហករណ៍ដោយផ្នែក *(អ៊ីជីប៊ូ-ជីមូ-គូមីអៃ)* : មានប្រជាប្រិយជាងគេក្នុងចំណោមសហករណ៍ទាំងបួនប្រភេទនេះផ្ទេរដែនសេវាជាក់លាក់មួយចំនួនទៅអោយសហករណ៍ ដូចជា ការប្រមូលសំរាម ការការពារអគ្គិភ័យ និងការអប់រំជាកាតព្វកិច្ច និង
- "សហភាពថ្នាក់តំបន់" *(កូអ៊ីគី-រ៉េនហ្គោ)* : ទើបតែបង្កើតថ្មី១នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៤ សហករណ៍នេះមិនមែនទទួលបន្ទុកតែលើអ្វីដែលប្រគល់អោយវានៅក្នុង"ផែនការថ្នាក់តំបន់" ដោយអាជ្ញាធរសមាជិកប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងបំពេញភារកិច្ចដែលផ្ទេរអោយដោយរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល
 ឬខេត្តដែលមិនចូលរួមក្នុងសហករណ៍ទៀតផង (មាត្រា ២៩១-២ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ សហភាពថ្នាក់តំបន់ក៏មានចរិតលក្ខណៈនៃ ទំនាក់ទំនងកាន់តែរឹងមាំ និងចូលរួមជាមួយប្រជាពលរដ្ឋ ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងល័ក្ខខ័ណ្ឌនៃគំនិតផ្តួចផ្តើមបង្កើតសហភាព (មាត្រា ២៩១-៦ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។

៣) អង្គភាពពិសេសផ្សេងទៀត

ទ្រព្យសម្បត្តិសហគមន៍ប្រហែលជាកើតមានឡើង តាំងពីសម័យសក្តិភូមិមកម្ល៉េះ ប៉ុន្តែ ច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋានបានចែងអំពីវត្តមាននៃ "សង្កាត់ទ្រព្យសម្បត្តិ" ដែលកាន់កាប់ដោយខេត្ត (មាត្រា ២៩៤ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ "ទ្រព្យសម្បត្តិ" អាចមានដូចជា ព្រៃឈើ វាលភក់ ប្រឡាយស្រោចស្រព កន្លែងស្ពង់កម្តៅ វាលបញ្ចុះសព ។ល។

ប្រភេទមួយទៀតនៃអង្គភាពពិសេសគឺសាជីវកម្មអភិវឌ្ឍមូលដ្ឋាន ដែលបង្កើតឡើងរួមគ្នាដោយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានជាច្រើនដើម្បីអភិវឌ្ឍវិស័យសេវាសាធារណៈជាក់លាក់ ។ បច្ចុប្បន្ននេះ មិនសូវមានការប្រើប្រាស់ស្ថាប័នប្រភេទនេះឡើយ (មាត្រា ២៩៨ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។

លើសពីនេះទៅទៀត តាមរយៈវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីវិធានការពិសេសសម្រាប់រំលាយក្រុងបញ្ចូលគ្នា ក្នុងឆ្នាំ ២០០៤ មណ្ឌលពិសេសមួយនៅក្នុងក្រុងដែលត្រូវបានរំលាយបញ្ចូលគ្នា (ហ្គាប៉ៃ-តូគូរ៉េ-គូ) ត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីជំរុញការរំលាយក្រុងបញ្ចូលគ្នា ។ មណ្ឌលនេះអាចត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយផ្អែកលើផ្ទៃដីនៃក្រុងកំពុងរំលាយមួយ ឬច្រើន សម្រាប់រយៈពេលប្រាំឆ្នាំ ឬតិចជាងប្រាំឆ្នាំ តាមរយៈការពិគ្រោះយោបល់គ្នាទៅវិញទៅមកក្នុងចំណោមក្រុងរំលាយទាំងអស់ ។ មណ្ឌលនេះអាចទទួលបន្ទុកកិច្ចការដែលផ្តល់ដោយកិច្ចព្រមព្រៀងដែលធ្វើឡើងរវាងក្រុង សម្រាប់រយៈពេលកំណត់មួយ (តិចជាងប្រាំឆ្នាំ) បន្ទាប់ពីការរំលាយទីក្រុងបញ្ចូលគ្នា ។

៣. អង្គការរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

កំណែទម្រង់សំខាន់ជាងគេនៃប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន នៅក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី ២ គឺដូចដែលយើងបានឃើញរួចមកហើយ ការបង្កើត "របបប្រធាននិយម" នៅក្នុងអភិបាលកិច្ចមូលដ្ឋាន ។ តុល្យភាពនៃអំណាចខាងស្ថាប័នរវាងសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាដែលបានជ្រើសតាំង និងនាយកប្រតិបត្តិមានភាពថ្មីស្រឡាង មិនមែនតែចំពោះប្រជាជនជប៉ុនប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែគឺចំពោះប្រទេសដទៃទៀតស្ទើរតែទាំងអស់នៅក្នុងពិភពលោកផងដែរ ជាពិសេស នៅពេលយើងពិនិត្យមើលការអនុវត្តឯកសណ្ឋានទៅលើខេត្ត និងក្រុង ។

ទិដ្ឋភាពគ្មានពីរមួយទៀតនៃរចនាសម្ព័ន្ធ គឺវត្តមាននៃក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាល ដែលឯករាជ្យពីនាយកប្រតិបត្តិ។ ដោយយកតាមទស្សនាទានអាមេរិក ក្រុមប្រឹក្សានេះមានគោលដៅបង្ការកុំអោយមានការប្រមូលផ្តុំអំណាចច្រើនពេកទៅអោយអភិបាលខេត្ត ឬអភិបាលក្រុងរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន និងដើម្បីសម្រេចបានការអនុវត្តផ្នែករដ្ឋបាលដោយត្រឹមត្រូវ និងយុត្តិធម៌ ។

ក. អង្គនីតិបញ្ញត្តិ : ក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន

១) ការរៀបចំ

i) សមាជិកក្រុមប្រឹក្សា

ក្រុមប្រឹក្សាមានសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាដែលត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងដោយផ្ទាល់ពីប្រជាពលរដ្ឋ ។ ចំនួនអតិបរមានៃសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាអាស្រ័យលើចំនួនប្រជាជននៃអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។ ចំពោះខេត្ត ចំនួនសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាគឺមានពី ៤០ ទៅ ១២០ (ទីក្រុងតូក្យូជាករណីលើកលែង មានចំនួន ១៣០) (មាត្រា ៩០ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) : ទីក្រុងមានចំនួនពី២៦ ទៅ ៩៦ និងឃុំ និងភូមិមានចំនួនពី ១២ ទៅ ២៦ (មាត្រា ៩១ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានជាអ្នកកំណត់ចំនួន តាមរយៈដីកា ដោយគោរពតាមចំនួនអតិបរមានេះ ។

អាណត្តិសម្រាប់សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាត្រូវបានកំណត់ចំនួន ៤ ឆ្នាំ (មាត្រា ៩៣ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ ក្នុងរយៈពេលនៃអាណត្តិនេះ សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាត្រូវបានហាមឃាត់មិនអោយធ្វើជាសមាជិករដ្ឋសភា ក្នុងពេលតែមួយ (សភាតំណាងរាស្ត្រ ឬសភាក្រុមប្រឹក្សា) ឬជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សានៅក្នុងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានណាមួយផ្សេងទៀត ។ លើសពីនេះទៀត សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាមិនអាចកាន់មុខដំណែងក្នុងមុខងារសាធារណៈ នៅក្នុងរដ្ឋបាលមូលដ្ឋានណាមួយបានឡើយ (មាត្រា ៩២ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ ការដាក់កំហិតទាំងនេះមានគោលដៅធានាអោយសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាបំពេញភារកិច្ចប្រកបដោយសីលធម៌ និងចរិយាធម៌ ។

ការតស៊ូប្រឆាំងនឹងភាពអយុត្តិធម៌ ឬអំពើពុករលួយ ក៏ត្រូវបានស្តែងឡើងផងដែរ តាមរយៈការហាមឃាត់មិនអោយមានទំនាក់ទំនងកិច្ចសន្យារវាងសមាជិកក្រុមប្រឹក្សា និងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានដែលសមាជិកក្រុមប្រឹក្សារូបនោះស្ថិតនៅ ឬការតែងតាំងសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាជាប្រធានក្រុមហ៊ុន ដែលមានទំនាក់ទំនងកិច្ចសន្យាជាមួយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន (មាត្រា ៩២-២ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាអាចត្រូវបានដកហូតពីមុខដំណែងក្រោយពីចាញ់ក្នុងការឈរឈ្មោះអោយគេបោះឆ្នោត ។

ii) សម័យប្រជុំ និងគណៈកម្មាធិការនៅក្នុងក្រុមប្រឹក្សា

ប្រសិនបើក្រុមប្រឹក្សាត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាកន្លែងសម្រាប់ធ្វើសេចក្តីសម្រេច ក្របខ័ណ្ឌនៃសកម្មភាពត្រូវតែមានភាពច្បាស់លាស់ ។

ក្រុមប្រឹក្សាបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងប្រធាន និងអនុប្រធាន ក្នុងចំណោមសមាជិករបស់ខ្លួន (មាត្រា ១០៣ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាតំណាងអោយសភានៅក្នុងសកម្មភាពខាងក្រៅរបស់សភា និងធ្វើជាអធិបតីភាពនៅក្នុងសម័យប្រជុំពេញអង្គ ដោយរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់ និងគ្រប់គ្រងដំណើរការ (មាត្រា ១០៤ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។

រាល់សេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាទាំងអស់ត្រូវធ្វើឡើង តាមរយៈការពិភាក្សានៅក្នុងសម័យប្រជុំពេញអង្គ ហើយប្រធានបទនៃការពិភាក្សានៅក្នុងសភារបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាននៅតែបន្តកើនឡើង ហើយកាន់តែមានលក្ខណៈស្មុគស្មាញឡើងផងដែរ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ក្រុមប្រឹក្សាត្រូវបានរៀបចំដោយមានការរួមផ្សំនៃសម័យប្រជុំពេញអង្គ និងគណៈកម្មាធិការជាច្រើន ។

ខាងក្រោមនេះ មានគណៈកម្មាធិការបីប្រភេទ គឺគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ គណៈកម្មាធិការដឹកនាំ និងគណៈ-កម្មាធិការពិសេស ។

- គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បីពិភាក្សាលើវិស័យរដ្ឋបាលនីមួយៗ (ឧទាហរណ៍ គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍កិច្ចការទូទៅ ឬគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍សាធារណការ) (មាត្រា ១០៩ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ ចំនួនគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍មានកំណត់ ដោយយោងទៅតាមចំនួនប្រជាជននៃអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។ គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ធ្វើការស៊ើបអង្កេត និងពិនិត្យសេចក្តីព្រាងច្បាប់ និងពាក្យបណ្តឹងដែលពាក់ព័ន្ធនឹងជំនាញរបស់ខ្លួន ។
- គណៈកម្មាធិការដឹកនាំជាអ្នកគ្រប់គ្រងសម័យប្រជុំ ឧទាហរណ៍ បទបញ្ជាស្តីពីការប្រជុំក្រុមប្រឹក្សា ការទទួលយកសេចក្តីព្រាងច្បាប់ ការស៊ើបអង្កេតលើពាក្យបណ្តឹង (មាត្រា ១១០ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។
- គណៈកម្មាធិការពិសេសត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បីពិភាក្សាលើបញ្ហានានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ជាច្រើន និងលើប្រធានបទសំខាន់ៗជាក់លាក់មួយចំនួន (មាត្រា ១១០ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។

២) ដែនសមត្ថកិច្ច

ទំនួលខុសត្រូវសំខាន់ជាងគេបំផុតរបស់ក្រុមប្រឹក្សាគឺការធ្វើសេចក្តីសម្រេច ដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងបញ្ហាសំខាន់ៗរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។

អំណាចធ្វើសេចក្តីសម្រេចនេះត្រូវបានចែងដោយច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាដូចខាងក្រោម (មាត្រា ៩៦ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) :

- ប្រកាសអោយប្រើ កែប្រែ ឬធ្វើមោឃភាពដីកា ។ យោងតាមមាត្រា ៩៤ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន អាចប្រកាសអោយប្រើដីកា (មាត្រា ១៤ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ដែលមានសុពលភាពដូចគ្នា ទៅនឹងច្បាប់ជាតិ តែក្នុងករណីដែលដីកាទាំងនោះត្រូវស្ថិតនៅក្រោមច្បាប់ជាតិ ។
- រៀបចំកំណត់ថវិកា ។
- អនុញ្ញាតការទូទាត់គណនី ។
- កំណត់ពន្ធ ឬប្រមូលអាករមូលដ្ឋាន បន្ទុក ឬសោហ៊ុយចំណាយផ្សេងៗ (លើកលែងតែអ្វីដែលកំណត់ដោយ បទបញ្ជាថ្នាក់ជាតិ) ។
- អនុញ្ញាតអោយចុះកិច្ចសន្យា ។
- អនុញ្ញាតអោយប្រើប្រាស់ ឬគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈ (ការប្តូរទំនិញ ការវិនិយោគ កិច្ចសន្យាជួល អនុប្បទាន សហគ្រាសប្រមូលផ្តុំ ។ល។) និង
- អនុញ្ញាតការដាក់ពាក្យបណ្តឹង ឬបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍រដ្ឋបាល ។

ដែនសមត្ថកិច្ចមួយទៀតដែលចាំបាច់ដោយខានមិនបានចំពោះក្រុមប្រឹក្សា គឺសិទ្ធិអធិការកិច្ច ដែលតាមរយៈសិទ្ធិនេះ ក្រុមប្រឹក្សាអាចធ្វើអធិការកិច្ចលើឯកសារ និងសៀវភៅនានាដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងកិច្ចការរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន និងស្នើសុំរបាយការណ៍រដ្ឋបាល និងហិរញ្ញវត្ថុពីនាយកប្រតិបត្តិ (មាត្រា ៩៨ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ ក្រុមប្រឹក្សាក៏មានសិទ្ធិស៊ើបអង្កេតពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចការរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន ដោយតម្រូវអោយមានវត្តមាន និងការបញ្ជាក់អះអាងរបស់សាក្សី ឬការបង្ហាញអំពីកំណត់ត្រាផ្សេងៗ (មាត្រា ១០០ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។

៣) ដំណើរការនៅក្នុងសម័យប្រជុំ

ជាគោលការណ៍ ក្រុមប្រឹក្សាត្រូវបានតម្រូវអោយមានសម័យប្រជុំជាទៀងទាត់ ដែលត្រូវកោះ នៅពេលវេលាដូចមានកំណត់នៅក្នុងដីកា ។ ប៉ុន្តែ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ប្រសិនបើចាំបាច់ សម័យប្រជុំពិសេសអាចត្រូវបានកោះឡើងនៅពេលត្រូវការ ដោយមានរបៀបវារៈជាក់លាក់ (មាត្រា ១០២ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។

ជាគោលការណ៍ ការកោះប្រជុំគឺជាសិទ្ធិរបស់អភិបាលខេត្ត/អភិបាលក្រុងរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ទោះបីជាពួកគេត្រូវបានតម្រូវអោយកោះប្រជុំពិសេស ប្រសិនបើមានសំណូមពរពីសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាយ៉ាងហោចណាស់មួយភាគបួននៃសមាជិកសរុប (មាត្រា ១០១ នៃច្បាប់ ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។

ការដាក់សេចក្តីព្រាងច្បាប់គឺសិទ្ធិរបស់អភិបាលខេត្ត/អភិបាលក្រុងរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន និងសមាជិកក្រុមប្រឹក្សា (ដោយមានការព្រមព្រៀងពីសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាយ៉ាងហោចណាស់មួយភាគដប់ពីរនៃសមាជិកសរុប) (មាត្រា ១១២ និងមាត្រា ១៤៩ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ បញ្ហាមួយចំនួនត្រូវបានចាត់ទុកថាមានបុព្វសិទ្ធិរបស់អង្គនីតិបញ្ញត្តិ ឬនាយកប្រតិបត្តិ ដែលជាទូទៅអាស្រ័យទៅតាមប្រភេទនៃប្រធានបទ ។ ឧទាហរណ៍ ការដាក់ផែនការថវិកាដើមត្រូវបានបម្រុងទុកសម្រាប់អភិបាលខេត្ត/អភិបាលក្រុងរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន (មាត្រា ៩៧

នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ម្យ៉ាងវិញទៀត ការអនុវត្តបានបង្ហាញថា ការដាក់សំណើបង្កើតលេខាធិការដ្ឋាននៃក្រុមប្រឹក្សាស្ថិតនៅក្រោមអំណាចផ្តាច់មុខរបស់សមាជិកក្រុមប្រឹក្សា ។

ខ. អង្គនីតិប្រតិបត្តិ : អភិបាលខេត្ត/អភិបាលក្រុងរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន និងក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាល

អង្គនីតិប្រតិបត្តិរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានរួមមាន នាយកប្រតិបត្តិ ដែលជាអភិបាលខេត្ត (ក្នុងករណីខេត្ត) និងអភិបាលក្រុង (ក្នុងករណីក្រុង) និងក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាលសម្រាប់វិស័យជាក់លាក់នីមួយៗ ។ ជាការពិតណាស់ដែលថា ពួកគេមានក្រុមមន្ត្រីរាជការសម្រាប់បំពេញកិច្ចការរដ្ឋបាលប្រចាំថ្ងៃ ។

១) នាយកប្រតិបត្តិ : អភិបាលខេត្ត/អភិបាលក្រុងរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន

លក្ខណៈពិសេសមួយរបស់នាយកប្រតិបត្តិនៅក្នុងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានជប៉ុន គឺថា ពួកគេត្រូវបានជ្រើសតាំងដោយការបោះឆ្នោតដោយផ្ទាល់ ដាច់ដោយឡែកពីការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងសមាជិកក្រុមប្រឹក្សា ។ នីតិវិធីផ្តល់អោយអភិបាលខេត្ត/អភិបាលក្រុងរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាននូវធម្មានុរូបភាពដែលឯករាជ្យពីក្រុមប្រឹក្សា ។

អាណត្តិរបស់ នាយកប្រតិបត្តិត្រូវបានកំណត់ចំនួនបួនឆ្នាំ (មាត្រា ១៤០ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ដែលស្មើគ្នាទៅនឹងអាណត្តិរបស់សមាជិកក្រុមប្រឹក្សា ។ នាយកប្រតិបត្តិរូបនោះអាចត្រូវបានដកហូតពីមុខដំណែង ដោយសារការបាត់បង់ភាពអាចឈរឈ្មោះអោយគេបោះឆ្នោតដែលត្រូវការ ដែលជាដំណោះស្រាយនៃការមិនទុកចិត្ត និងការព្រមានដោយប្រជាពលរដ្ឋ ។ ចំពោះការប្រមូលផ្តុំច្រើននូវមុខដំណែងសាធារណៈ ឬទំនាក់ទំនងកិច្ចសន្យាជាមួយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន ការហាមឃាត់ដូចគ្នាត្រូវបានអនុវត្តចំពោះនាយកប្រតិបត្តិ (មាត្រា ១៤១ និងមាត្រា ១៤២ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។

អភិបាលខេត្ត/អភិបាលក្រុងរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានតំណាងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន និងរៀបចំរាល់កិច្ចការទាំងអស់របស់អាជ្ញាធរ ដើម្បីធានាអោយបាននូវរដ្ឋបាលពេញលេញ និងមានស្ថិរភាព (មាត្រា ១៤៧ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ ច្បាស់ជាងនេះទៅទៀត តួនាទីចម្បងរបស់ នាយកប្រតិបត្តិមានដូចខាងក្រោម (មាត្រា ១៤៨ និងមាត្រា ១៤៩ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) :

- ប្រកាសអោយប្រើបទបញ្ជា ។
- ដាក់សេចក្តីព្រាងច្បាប់ជូនក្រុមប្រឹក្សា ។
- រៀបចំ និងអនុវត្តថវិកាខេត្ត/ក្រុង ។
- កំណត់ និងប្រមូលអាករមូលដ្ឋាន បន្ទុក ឬសោហ៊ុយចំណាយ និង
- គ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈ និងប្រតិបត្តិការហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសាធារណៈ ។

២) ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាល

ច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋានបានកំណត់បញ្ជីក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាលដែលត្រូវរក្សាទុកនៅថ្នាក់ខេត្ត ឬក្រុង (មាត្រា ១៨៥-៨ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) (សូមមើលរូបភាពទី ៣) ។ ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាលទាំងអស់ត្រូវធានានូវកម្រិត

ខ្លះនៃឯករាជ្យភាពពីការដឹកនាំរួមដោយនាយកប្រតិបត្តិ ក៏ដូចជាសមត្ថភាពខ្ពស់ក្នុងបញ្ហាជាក់លាក់ ។ ឯករាជ្យភាពនេះត្រូវបានកម្រិតដោយការដាក់កំហិតលើដែនសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន ដោយសារក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាលមួយអាចធ្វើសេចក្តីព្រាង ឬអនុវត្តថវិកាដោយឯករាជ្យ មិនអាចដាក់សេចក្តីព្រាងច្បាប់ ប្រមូលអាករមូលដ្ឋាន ។ល។ (មាត្រា ១៨០-៦ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។

ខាងក្រោមនេះជាឧទាហរណ៍អំពីក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាល :

- ក្រុមប្រឹក្សាអប់រំមានសមាជិកប្រាំរូបដែលមានអាណត្តិបួនឆ្នាំ ដែលតែងតាំងដោយនាយកប្រតិបត្តិដោយមានការព្រមព្រៀងពីក្រុមប្រឹក្សា ។ ក្រុមប្រឹក្សាអប់រំទទួលបន្ទុកកិច្ចការ ដូចជា ការបង្កើត និងគ្រប់គ្រងសាលារៀន ព្រមទាំងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធអប់រំផ្សេងទៀត និងការឧទ្ទេសនាមគ្រូបង្រៀន ។
- គណៈកម្មាធិការបុគ្គលិកមានសមាជិកបីរូប ដែលតែងតាំងក្នុងល័ក្ខខ័ណ្ឌតែមួយដូចសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាអប់រំដែរ ។ គណៈកម្មាធិការបុគ្គលិកស៊ើបអង្កេត ស្រាវជ្រាវ និងធ្វើសេចក្តីព្រាងផែនការ ដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការគ្រប់គ្រង និងការដំឡើងឋានន្តរស័ក្តិបុគ្គលិក ។

<u>**រូបភាពទី ៣ : ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាលនៅក្នុងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន**</u>

(ខេត្ត និងក្រុង)	(ខេត្ត)
ក្រុមប្រឹក្សាអប់រំ	គណៈកម្មាធិការសន្តិសុខសាធារណៈ
គណៈកម្មាធិការរៀបចំការបោះឆ្នោត	គណៈកម្មាធិការការងារមូលដ្ឋាន
គណៈកម្មាធិការបុគ្គលិក	គណៈកម្មាធិការអស្សាមិករណ៍
សវនករ	គណៈកម្មាធិការមជ្ឈត្តវិនិច្ឆ័យជលផល
	គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងជលផល
	(ក្រុង)
	គណៈកម្មាធិការកសិកម្ម
	គណៈកម្មាធិការវាយតម្លៃអចលនទ្រព្យ

- គណៈកម្មាធិការសន្តិសុខសាធារណៈត្រូវបានបង្កើតឡើងតែនៅតាមបណ្តាខេត្តប៉ុណ្ណោះ និងមានសមាជិកដែលមានអាណត្តិបីឆ្នាំ ។ គណៈកម្មាធិការសន្តិសុខសាធារណៈត្រួតពិនិត្យលើស្នងការដ្ឋាននគរបាលខេត្ត ។
- គណៈកម្មាធិការរៀបចំការបោះឆ្នោត មានសមាជិកបួនរូបដែលមានអាណត្តិបួនឆ្នាំ (ត្រូវបានជ្រើសតាំងដោយអ្នកបោះឆ្នោតដោយក្រុមប្រឹក្សា) ចូលរួមក្នុងការគ្រប់គ្រងរាល់ការបោះឆ្នោតថ្នាក់មូលដ្ឋានទាំងអស់ក៏ដូចជាការបោះឆ្នោតថ្នាក់ជាតិផងដែរ ហើយ
- សវនករក៏ត្រូវបានអោយកាន់កាប់មុខដំណែងរដ្ឋបាលឯករាជ្យ ដូចគ្នាទៅនឹងក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាលផងដែរ ។ ដោយត្រូវបានតែងតាំងជាពិសេស ដោយនាយកប្រតិបត្តិ ក្នុងចំណោមស្ត្រី/បុរស ដែលមានសុភវិនិច្ឆ័យ

ពាក់ព័ន្ធនឹងរដ្ឋបាលសាធារណៈ និងសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាដែលអាចជ្រើសតាំងបាន សវនករទទួលបន្ទុកលើសវនកម្មហិរញ្ញវត្ថុមូលដ្ឋាន និងត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តកិច្ចការមូលដ្ឋាន ។

៣) អង្គការជំនួយ និងមន្ត្រីរាជការក្នុងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន

ការគាំទ្រដោយផ្ទាល់ចំពោះភារកិច្ចរបស់ អភិបាលខេត្ត/អភិបាលក្រុងរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ត្រូវបានប្រគល់ទៅអោយអង្គការជំនួយ គឺអភិបាលខេត្តរង/អភិបាលក្រុងរង និងប្រធានគណនេយ្យ/ហេរញ្ញិក (មាត្រា១៦១ និងមាត្រា ១៦៨ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ ចំនួនអភិបាលខេត្តរង/អភិបាលក្រុងរងអាចកើនឡើង តាមរយៈដីកា ហើយទីក្រុងដែលមានប្រជាជនតិចជាង ១០០.០០០ នាក់ ឃុំ ឬភូមិ អាចមិនមានមុខដំណែងហេរញ្ញិក ។ បុគ្គលទាំងអស់នេះត្រូវតែងតាំងដោយនាយកប្រតិបត្តិ ដោយមានការយល់ព្រមពីក្រុមប្រឹក្សា ដែលមានអាណត្តិបួនឆ្នាំ ។ អាណត្តិនេះអាចផ្អាក ហើយមន្ត្រីនោះអាចត្រូវបានដកហូតមុខដំណែងនៅពេលណាក៏បាន ប្រសិនបើនាយកប្រតិបត្តិយល់ថាសមរម្យ (មាត្រា ១៦៣ និងមាត្រា ១៦៨ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។

- អភិបាលខេត្តរង/អភិបាលក្រុងរងទទួលបន្ទុកគាំទ្រដល់នាយកប្រតិបត្តិ ក្នុងការត្រួតពិនិត្យមន្ត្រីរាជការជាសហសេវិករបស់ខ្លួន ។ ក្នុងករណីអវត្តមានអភិបាលខេត្ត/អភិបាលក្រុង អភិបាលខេត្តរង/អភិបាលក្រុងរងមានទំនួលខុសត្រូវលើការងាររបស់អភិបាលខេត្ត/អភិបាលក្រុង (មាត្រា ១៦៧ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។
- ប្រធានគណនេយ្យ/ហេរញ្ញិកគ្រប់គ្រងគណនីរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ដូចជា វិក្កយបត្រ និងការបើកប្រាក់ទំនិញ ឬឥណទាន (មាត្រា ១៧០ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ កម្រិតខ្លះនៃឯករាជ្យភាពពីនាយកប្រតិបត្តិត្រូវបានធានាជូនផ្នែកដែលគ្រប់គ្រងគណនី ។

ទោះបីជាក្របខ័ណ្ឌ និងល័ក្ខខ័ណ្ឌការងារសម្រាប់មន្ត្រីរាជការមូលដ្ឋាន ត្រូវបានចែងដោយច្បាប់ស្តីពីមុខងារសាធារណៈមូលដ្ឋានក៏ដោយ ក៏ច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋានចែងថា ការិយាល័យខេត្ត/ក្រុងត្រូវបង្កើតឡើងដោយដីកា ហើយការិយាល័យដទៃទៀតត្រូវបង្កើតឡើងដោយអភិបាលខេត្ត/អភិបាលក្រុង (មាត្រា ១៥៨ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។

រូបភាពទី ៤ និងរូបភាពទី ៥ បង្ហាញពីឧទាហរណ៍នៃរចនាសម្ព័ន្ធរៀបចំខេត្ត និងក្រុង សម្រាប់អង្គនីតិបញ្ញត្តិ និងនីតិប្រតិបត្តិ ។

រូបភាពទី ៤ : ឧទាហរណ៍នៃការរៀបចំរដ្ឋបាលខេត្ត

អភិបាល	អភិបាលរង	នាយកដ្ឋានកិច្ចការទូទៅ	ផ្នែកបុគ្គលិក ផ្នែកប្រជាពលរដ្ឋខេត្ត ផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ ផ្នែកថែរក្សាទ្រព្យសម្បត្តិ ផ្នែកកាលប្បវត្តិ និងកិច្ចការអប់រំ ផ្នែកពន្ធដារ ផ្នែកកិច្ចការមូលដ្ឋាន ផ្នែកស្ថិតិ ការិយាល័យលេខាធិការ
		នាយកដ្ឋានផែនការ និងអភិវឌ្ឍន៍	ផ្នែកផែនការ ផ្នែកអភិវឌ្ឍតំបន់ ផ្នែកគ្រប់គ្រងព័ត៌មាន
		នាយកដ្ឋានសុខុមាលភាព	ផ្នែកសុខុមាលភាព ផ្នែកស្ត្រី និងកុមារ ផ្នែកគាំពារ
		នាយកដ្ឋានសុខាភិបាល	ផ្នែកកិច្ចការវេជ្ជសាស្ត្រ ផ្នែកសុខភាពសាធារណៈ ផ្នែកអនាម័យបរិស្ថាន ផ្នែកកិច្ចការឱសថ
		នាយកដ្ឋានបរិស្ថាន	ផ្នែកផែនការ និងសម្របសម្រួល ផ្នែកត្រួតពិនិត្យការបំពុលខ្យល់ ផ្នែកត្រួតពិនិត្យការបំពុលទឹក

		នាយកដ្ឋានពាណិជ្ជកម្ម ឧស្សាហកម្ម និងការងារ	ផ្នែករដ្ឋបាលពាណិជ្ជកម្ម ផ្នែកអភិវឌ្ឍន៍ឧស្សាហកម្ម ផ្នែកទេសចរណ៍ ផ្នែកណែនាំសហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យម ផ្នែកកិច្ចការការងារ ផ្នែកបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ
		នាយកដ្ឋានកសិកម្ម និងរុក្ខាប្រមាញ់	ផ្នែកកិច្ចការកសិកម្ម ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចកសិកម្ម ផ្នែកបណ្តុះបណ្តាល និងអប់រំ ផ្នែកសាកវប្បកម្មកសិកម្ម ផ្នែកបសុសត្វ ផ្នែកដីធ្លីកសិកម្ម ផ្នែកជលផល ផ្នែករុក្ខាប្រមាញ់ ផ្នែកគ្រប់គ្រងទឹកជំនន់ និងដាំដើមឈើ

		នាយកដ្ឋានសាធារណការ	ផ្នែកគ្រប់គ្រង ផ្នែកសាងសង់ផ្លូវថ្នល់ ផ្នែកពង្រឹងផ្លូវថ្នល់ ផ្នែកទន្លេ ផ្នែកត្រួតពិនិត្យដីល្បប់ ផ្នែកកំពង់ផែ និងទីសំចត ផ្នែកនគរូបនីយកម្ម ផ្នែកស្ថាបត្យកម្ម ផ្នែកលំនៅដ្ឋាន
ប្រធានគណនេយ្យ		ការិយាល័យគណនេយ្យ	ផ្នែកគណនេយ្យ ផ្នែកផ្គត់ផ្គង់

ប្រធានសហគ្រាសសាធារណៈ	ការិយាល័យសហគ្រាសសាធារណៈ	នាយកដ្ឋានគ្រប់គ្រង	ផ្នែកកិច្ចការទូទៅ ផ្នែកគ្រប់គ្រងសារពើពន្ធ
		នាយកដ្ឋានប្រតិបត្តិការ	ផ្នែកអគ្គិសនី ផ្នែកទឹកឧស្សាហកម្ម
		នាយកដ្ឋានសំណង់	ផ្នែកផែនការ ផ្នែកការងារសាងសង់
ក្រុមប្រឹក្សាអប់រំ		អធិការ	ផ្នែកលេខាធិការ និងផែនការ ផ្នែកកិច្ចការទូទៅ ផ្នែកកិច្ចការអប់រំ ផ្នែកណែនាំ ផ្នែកសុខភាព និងអប់រំកាយ ផ្នែកសុខុមាលភាព
គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោត		លេខាធិការដ្ឋាន	
គណៈកម្មាធិការបុគ្គលិក		លេខាធិការដ្ឋាន	ផ្នែកកិច្ចការទូទៅ ផ្នែកត្រួតពិនិត្យ
សវនករ		លេខាធិការដ្ឋាន	ផ្នែកទី ១ ផ្នែកទី ២

គណៈកម្មាធិការសុវត្ថិភាពសាធារណៈ	ស្នងការដ្ឋាននគរបាលខេត្ត	នាយកដ្ឋានកិច្ចការនគរបាល	ផ្នែកលេខាធិការ ផ្នែកកិច្ចការនគរបាល ផ្នែកមន្ត្រីអធិការកិច្ច ផ្នែកបណ្តុះបណ្តាល ផ្នែកគណនេយ្យ

		នាយកដ្ឋានឧក្រិដ្ឋកម្ម	ផ្នែកស៊ើបអង្កេតឧក្រិដ្ឋកម្មទី ១ ផ្នែកស៊ើបអង្កេតឧក្រិដ្ឋកម្មទី ២ ផ្នែកបង្ការឧក្រិដ្ឋកម្ម ផ្នែកអត្តសញ្ញាណកម្មឧក្រិដ្ឋកម្ម
		នាយកដ្ឋានការពារជាតិ	ផ្នែកសន្តិសុខសាធារណៈ ផ្នែកការពារជាតិ ផ្នែកយាមល្បាត អង្គភាពយានយន្តនគរបាលពិសេស
		នាយកដ្ឋានចរាចរណ៍	ផ្នែកកិច្ចការទូទៅ ផ្នែកណែនាំ ផ្នែកប័ណ្ណបើកបរ
គណៈកម្មាធិការការងារមូលដ្ឋាន		លេខាធិការដ្ឋាន	ផ្នែកកិច្ចការទូទៅ ផ្នែកសម្របសម្រួល ផ្នែកស៊ើបអង្កេត

សភាខេត្ត			
ប្រធាន	អនុប្រធាន	លេខាធិការដ្ឋាន	

រូបភាពទី ៥ : ឧទាហរណ៍នៃការរៀបចំរដ្ឋបាលក្រុង (ទីក្រុង)

អភិបាល	អភិបាលរង	នាយកដ្ឋានកិច្ចការទូទៅ	ផ្នែករដ្ឋបាល ផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ
		នាយកដ្ឋានផែនការ	ផ្នែកផែនការ ផ្នែកគ្រប់គ្រងព័ត៌មាន
		នាយកដ្ឋានកិច្ចការពន្ធដារ	ផ្នែកកំណត់ពន្ធដារទី ១ ផ្នែកកំណត់ពន្ធដារទី ២ ផ្នែកចំណូលអាករ

		នាយកដ្ឋានកិច្ចការកសិកម្ម	ផ្នែកជំរុញវិស័យកសិកម្ម ផ្នែកកែលម្អដីធ្លី ផ្នែកដីធ្លីកសិកម្ម
		នាយកដ្ឋានពាណិជ្ជកម្ម និងទេសចរណ៍	ផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម និងទេសចរណ៍ ផ្នែកអភិវឌ្ឍន៍
		នាយកដ្ឋានប្រជាពលរដ្ឋ	ផ្នែកសេវាកម្ម ផ្នែកចុះបញ្ជីការ ផ្នែកសោធន
		នាយកដ្ឋានសុខាភិបាល និងអនាម័យ	ផ្នែកធានារ៉ាប់រងសុខភាពជាតិ ផ្នែកសុខាភិបាល ផ្នែកអនាម័យបរិស្ថាន
		នាយកដ្ឋានសំណង់	ផ្នែកគ្រប់គ្រង ផ្នែកវិស្វកម្ម ផ្នែកនគរូបនីយកម្ម
		ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធចម្រោះអនាម័យ	
	ហេរញ្ញិក	នាយកដ្ឋានគណនេយ្យ	ផ្នែកគណនេយ្យ ផ្នែកគ្រប់គ្រងសារពើពន្ធ
		ការិយាល័យ សុខុមាលភាពសង្គម	ផ្នែកកិច្ចការទូទៅ ផ្នែកគាំពារ

ក្រុមប្រឹក្សាអប់រំ		ស្នងការ	លេខាធិការដ្ឋាន
គណៈកម្មាធិការរៀបចំការបោះឆ្នោត			លេខាធិការដ្ឋាន
គណៈកម្មាធិការបុគ្គលិក			លេខាធិការដ្ឋាន
សវនករ			លេខាធិការដ្ឋាន
គណៈកម្មាធិការកសិកម្ម			
គណៈកម្មាធិការវាយតម្លៃអចលនទ្រព្យ			

សភាក្រុង			
ប្រធាន	អនុប្រធាន	លេខាធិការដ្ឋាន	

គ. ទំនាក់ទំនងរវាងអង្គនីតិបញ្ញត្តិ និងអង្គនីតិប្រតិបត្តិ

ទាំងក្រុមប្រឹក្សា និងនាយកប្រតិបត្តិ ត្រូវបានគាំទ្រ តាមរយៈការបោះឆ្នោតដោយផ្ទាល់ និងស្របច្បាប់ ហើយមានឯករាជ្យភាពពីគ្នាទៅវិញទៅមកក្នុងការបំពេញភារកិច្ច ។ ប៉ុន្តែ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការបែងចែកភារកិច្ចអាចនឹងពិបាកក្នុងការបែងចែកគ្នាអោយដាច់ស្រឡះ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ប្រព័ន្ធត្រួតពិនិត្យ និងតុល្យភាព មានភាពចាំបាច់ក្នុងការផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ដល់ភាគីនីមួយៗដូចខាងក្រោម (សូមមើលរូបភាពទី ៦) :

- ការពិនិត្យមើលឡើងវិញនូវសេចក្តីសម្រេច : នាយកប្រតិបត្តិអាចផ្ញើត្រឡប់ទៅអោយក្រុមប្រឹក្សាវិញនូវសេចក្តីសម្រេច (ការប្រកាសអោយប្រើ ឬការលុបចោលដីកា ថវិកា ។ល។) សម្រាប់ការពិនិត្យមើលឡើងវិញ (មាត្រា ១៧៦ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋានចែងអំពីនីតិវិធីផ្សេងទៀតក្នុងការពិនិត្យមើលឡើងវិញនូវសេចក្តីសម្រេចខុសច្បាប់ ដែលតាមរយៈនេះក្រុមប្រឹក្សា និងនាយកប្រតិបត្តិអាចប្តឹងទៅរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ ឬទៅតុលាការ (មាត្រា ១៧៦ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ នីតិវិធីនេះដែលមានលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលគ្នាទៅនឹងសិទ្ធិវេតូ កម្រមានការប្រើប្រាស់ណាស់ ។ ព្រមទាំង
- ញត្តិដកសេចក្តីទុកចិត្ត (មាត្រា ១៧៨ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) : សភាអាចបោះឆ្នោតដកសេចក្តីទុកចិត្តពីនាយកប្រតិបត្តិ ។ ប្រសិនបើសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាសរុប ៣/៤ មានវត្តមានក្នុងកូរ៉ុមច្រើនជាង ២/៣ បោះឆ្នោតយល់ព្រម នាយកប្រតិបត្តិអាចរំលាយសភា ក្នុងរយៈពេលដប់ថ្ងៃ ក្នុងលក្ខណៈជាប្រតិវិធានការ ឬបើមិនដូច្នោះទេ ត្រូវបាត់បង់មុខដំណែងរបស់ខ្លួន ។ លើសពីនេះទៅទៀត ប្រសិនបើក្រុមប្រឹក្សាបង្ហាញអំពីឯកភាពរួមគ្នាច្បាស់លាស់ក្នុងការបោះឆ្នោតដកសេចក្តីទុកចិត្ត នាយកប្រតិបត្តិមិនអាចរំលាយក្រុមប្រឹក្សាបានឡើយ ហើយត្រូវបាត់បង់មុខដំណែងរបស់ខ្លួនដោយស្វ័យប្រវត្តិ ។

តាមពិតទៅ ទំនាក់ទំនងរវាងអង្គនីតិបញ្ញត្តិ និងអង្គនីតិប្រតិបត្តិកម្រនឹងក្លាយជាគូបដិបក្សនឹងគ្នាណាស់ ចំពោះការប្រើប្រាស់វិធានការខាងលើនេះ ។ ក្រុមប្រឹក្សាអាចប្រគល់នូវបញ្ហាមិនសូវមានវិវាទបដិវាទ ក្នុងដែនទំនួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួនទៅអោយនាយកប្រតិបត្តិ (មាត្រា ១៨០ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ សមាជិកទាំងឡាយនៃអង្គនីតិប្រតិបត្តិត្រូវចូលរួមក្នុងអង្គប្រជុំក្រុមប្រឹក្សា ព្រមទាំងផ្តល់ការពន្យល់បកស្រាយនានាដែលស្នើឡើងដោយប្រធានក្រុមប្រឹក្សា (មាត្រា ១២១ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ដើម្បីអោយភាគីទាំងពីរយល់ពីគោលបំណងរបស់ភាគីម្ខាងទៀត ។

៤. ប្រជាធិបតេយ្យមូលដ្ឋាន

ប្រសិនបើទស្សនៃស្វ័យភាពមូលដ្ឋានត្រូវបានរកឃើញនៅក្នុង "ស្វ័យភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ" យើងមិនត្រូវបំភ្លេចទិដ្ឋភាពនៃប្រជាធិបតេយ្យមូលដ្ឋានឡើយ ។ ជាការពិតណាស់ដែលថា គោលការណ៍ចម្បងនៃប្រជាធិបតេយ្យ គឺការបោះឆ្នោតដោយផ្ទាល់ ដើម្បីជ្រើសរើសមេដឹកនាំ ហើយនៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន លទ្ធភាពក្នុងការចូលរួមដោយផ្ទាល់ដោយប្រជាពលរដ្ឋអាចមានភាពបើកចំហជាងនៅថ្នាក់ជាតិ ដោយសារប្រភេទនៃភារកិច្ចដែលប្រគល់ជូនអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន និងកំហិតជិតនៃបញ្ហាដែលមាននៅក្នុងដៃ ។ រូបភាពទី ៦ បង្ហាញអំពីទំនាក់ទំនងរវាងប្រជាពលរដ្ឋ និងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។

តាមរយៈវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋានកាលពីឆ្នាំ២០០៤ ស្រុកមានស្វ័យភាពសហគមន៍ (ជីអ៊ីគី-ជីជី-គូ) ត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីលើកស្ទួយស្វ័យភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។ ក្រុងមួយអាចបង្កើតស្រុកដោយផ្អែកលើផ្ទៃដីខ្លះនៃក្រុង តាមរយៈដីកា ។ ស្រុកមានគណៈកម្មាធិការសហគមន៍មួយ ដែលក្នុងនោះប្រជាពលរដ្ឋពិភាក្សាអំពីបញ្ហាទាំងឡាយដែលទាក់ទងនឹងស្រុក ។

<u>រូបភាពទី ៦ : ទំនាក់ទំនងរវាងប្រជាពលរដ្ឋ អង្គនីតិបញ្ញត្តិ និងអង្គនីតិប្រតិបត្តិ</u>

អង្គនីតិប្រតិបត្តិ

<table>
<tr><td>អភិបាលខេត្ត
អភិបាលក្រុង</td><td colspan="2">បោះឆ្នោត
ស្នើសុំប្រកាសអោយប្រើ ឬកែប្រែដីកា
ស្នើសុំបញ្ឈប់បុគ្គលិក</td><td rowspan="8">ប្រជាពលរដ្ឋ</td></tr>
<tr><td>អំណាចក្នុងការរំលាយក្រុមប្រឹក្សា
អំណាចវេតូ</td><td colspan="2">អភិបាលខេត្តរង
អភិបាលក្រុងរង
ប្រធានគណនេយ្យ
ហេរញ្ញិក</td></tr>
<tr><td>បោះឆ្នោតដកសេចក្តីទុកចិត្ត</td><td colspan="2">តែងតាំង</td></tr>
<tr><td></td><td>ក្រុមប្រឹក្សាអប់រំ</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>សវនករ</td><td>ស្នើអោយមានការធ្វើសវនកម្ម</td></tr>
<tr><td></td><td>គណៈកម្មាធិការសុវត្ថិភាពសាធារណៈ
គណៈកម្មាធិការបុគ្គលិក</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>គណៈកម្មាធិការរៀបចំការបោះឆ្នោត</td><td>ស្នើសុំរំលាយក្រុមប្រឹក្សា</td></tr>
<tr><td>បោះឆ្នោត</td><td></td><td>ស្នើសុំដកហូតមុខដំណែងអភិបាលខេត្ត
អភិបាលក្រុង និងសមាជិកក្រុមប្រឹក្សា</td></tr>
<tr><td>ក្រុមប្រឹក្សាខេត្ត
ក្រុមប្រឹក្សានីតិបញ្ញត្តិក្រុង</td><td colspan="2">បោះឆ្នាត</td></tr>
</table>

ក. ប្រព័ន្ធបោះឆ្នោត

នៅប្រទេសជប៉ុន ប្រជាពលរដ្ឋដែលមានអាយុលើសពី ២០ ឆ្នាំ ហើយមានសញ្ជាតិជប៉ុន មានសិទ្ធិបោះឆ្នោតនៅគ្រប់ការបោះឆ្នោតថ្នាក់ជាតិទាំងអស់ ។ ប៉ុន្តែ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅក្នុងការបោះឆ្នោតថ្នាក់មូលដ្ឋានដើម្បីជ្រើស-តាំងអភិបាលខេត្ត អភិបាលក្រុង និងសមាជិកក្រុមប្រឹក្សា កត្តាមួយទៀតត្រូវបានបន្ថែម គឺតម្រូវអោយស្នាក់នៅក្នុងក្រុង

ពិសេសណាមួយបានរយៈពេលលើសពីបីខែ ។ ប៉ុន្តែ ជនទាំងឡាយណាដែលត្រូវបានវិនិច្ឆ័យថាអសមត្ថភាព ឬផ្តន្ទាទោសអោយជាប់ពន្ធនាគារ (មិនទាន់បានទទួលទោសអស់) ពុំមានសិទ្ធិក្នុងការបោះឆ្នោតឡើយ ។

អ្នកដែលមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតត្រូវបានចុះឈ្មោះក្នុងបញ្ជីអ្នកបោះឆ្នោតដែលគ្រប់គ្រងដោយក្រុង ។ រហូតមកដល់ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៥ អ្នកបោះឆ្នោតដែលបានចុះឈ្មោះមានចំនួន ១០៣.២៧៦.៤៨២ (បុរស ៥០.០០២.៩៨០ នាក់ និងស្ត្រី ៥៣.២៧៣.៥០២ នាក់) ដែលត្រូវនឹងប្រហែល ៨០% នៃប្រជាជនសរុបទូទាំងប្រទេស ។

ចំពោះការឈរឈ្មោះជាបេក្ខជនសម្រាប់មុខងារសាធារណៈមូលដ្ឋាន លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យមានការប្រែប្រួលអាស្រ័យទៅតាមប្រភេទនៃការបោះឆ្នោត :

- ចំពោះការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាខេត្ត និងក្រុង បេក្ខជន-បេក្ខនារីត្រូវតែជាប្រជាពលរដ្ឋជប៉ុនដែលមានអាយុលើសពី ២៥ ឆ្នាំ និងស្នាក់នៅក្នុងក្រុងនោះបានរយៈពេលច្រើនជាងបីខែ មុនការបោះឆ្នោត ។
- ចំពោះការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងនាយកប្រតិបត្តិ មិនមានគិតអំពីរយៈពេលស្នាក់នៅឡើយ ។ ប៉ុន្តែ ចំពោះការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងអភិបាលខេត្ត បេក្ខជន-បេក្ខនារីត្រូវតែជាប្រជាពលរដ្ឋជប៉ុនដែលមានអាយុលើសពី ៣០ ឆ្នាំ ហើយចំពោះការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងអភិបាលក្រុងវិញ លក្ខខណ្ឌអាយុអប្បបរមាត្រូវបានបន្ថយនៅត្រឹម ២៥ ឆ្នាំ ។

ខ. ការចូលរួមដោយផ្ទាល់ពីសំណាក់ប្រជាពលរដ្ឋ

នៅក្នុងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យតំណាង ប្រជាពលរដ្ឋបញ្ចេញទស្សនៈនយោបាយរបស់ខ្លួនដោយបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងតំណាង ហើយពួកគេត្រូវបានកាត់ផ្តាច់ចេញពីដំណើរការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តចំពោះបញ្ហាពិសេសៗ។ ប៉ុន្តែ ប្រជាធិបតេយ្យដ៏ពិតប្រាកដមួយមិនអាចសម្រេចបានដោយគ្មានវិធានការមួយចំនួន ដោយប្រជាពលរដ្ឋក្នុងការត្រួតពិនិត្យសកម្មភាពរបស់តំណាងរបស់ខ្លួនឡើយ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានជប៉ុនបានបញ្ចូលនូវនីតិវិធីមួយចំនួនដែលផ្តល់ជូនប្រជាពលរដ្ឋនូវលទ្ធភាពក្នុងការចូលដល់រដ្ឋបាលមូលដ្ឋាន ដើម្បីកែកំហុសម្តងម្កាលនៅក្នុងប្រជាធិបតេយ្យតំណាង ។

១) គំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ

ច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋានចែងអំពីប្រភេទជាច្រើននៃគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។ ប្រភេទមួយចំនួនផ្តោតគោលដៅលើការធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្ត ។ ប្រភេទផ្សេងទៀតសម្រាប់ដកហូតមុខដំណែងអ្នកបង្កើតច្បាប់ ឬនាយកប្រតិបត្តិ នៅពាក់កណ្តាលអាណត្តិរបស់ខ្លួន :

- គំនិតផ្តួចផ្តើមសម្រាប់ការប្រកាសអោយប្រើប្រាស់ កែប្រែ លុបចោលដីកា (មាត្រា ៧៤ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) : ចាំបាច់ត្រូវមានហត្ថលេខារបស់អ្នកបោះឆ្នោតចំនួនច្រើនជាង ១/៥០ សម្រាប់ការស្នើសុំការប្រកាសអោយប្រើប្រាស់ កែប្រែ ឬលុបចោលដីកា ។ ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក្រុមប្រឹក្សាមិនត្រូវបានហាមឃាត់ក្នុងការចាត់វិធានការក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងលទ្ធផលឡើយ ។

- គំនិតផ្តួចផ្តើមសម្រាប់សវនកម្មលើបញ្ហារបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន (មាត្រា ៧៥ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) : ចាំបាច់ត្រូវមានហត្ថលេខារបស់អ្នកបោះឆ្នោតចំនួនច្រើនជាង ១/៥០ សម្រាប់ការស្នើសុំអោយមានការធ្វើសវនកម្មលើកិច្ចការរដ្ឋបាលមូលដ្ឋាន ។ ពេលនោះ សវនករត្រូវធ្វើសវនកម្មលើបញ្ហា និងផ្សព្វផ្សាយលទ្ធផលដែលរកឃើញ ។
- គំនិតផ្តួចផ្តើមសម្រាប់ការរំលាយក្រុមប្រឹក្សា (មាត្រា ៧៦ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) : ចាំបាច់ត្រូវមានហត្ថលេខារបស់អ្នកបោះឆ្នោតចំនួនច្រើនជាង ១/៣ សម្រាប់ការរំលាយក្រុមប្រឹក្សា ។ នៅពេលគំនិតផ្តួចផ្តើមនេះត្រូវបានធ្វើឡើងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ចាំបាច់ត្រូវមានការបោះឆ្នោតពីប្រជាពលរដ្ឋ ។ ប្រសិនបើសម្លេងភាគច្រើនរបស់អ្នកមានសិទ្ធិបោះឆ្នោត យល់ព្រមអោយមានការរំលាយ សមាជិកក្រុមប្រឹក្សានីមួយៗនឹងបាត់បង់មុខដំណែងរបស់ខ្លួន ហើយការបោះឆ្នោតថ្មីនឹងត្រូវធ្វើឡើង ។
- ការដកហូតមុខដំណែងសមាជិកក្រុមប្រឹក្សា នាយកប្រតិបត្តិ និងមន្ត្រីសំខាន់ៗផ្សេងទៀត (មាត្រា ៨០ មាត្រា ៨១ និងមាត្រា ៨៦ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) : ចាំបាច់ត្រូវមានហត្ថលេខារបស់អ្នកបោះឆ្នោតចំនួនច្រើនជាង១/៣ សម្រាប់ការស្នើសុំដកហូតមុខដំណែងនាយកប្រតិបត្តិ សមាជិកក្រុមប្រឹក្សា និងមន្ត្រីៗផ្សេងទៀត (អភិបាលខេត្តរង/អភិបាលក្រុងរង ប្រធានគណនេយ្យ/ហេរញ្ញិក ។ល។) ។ ក្នុងករណីមន្ត្រីដែលបោះឆ្នោតជ្រើសតាំង ប្រសិនបើសម្លេងភាគច្រើនយល់ព្រមអោយមានការដកហូតពីមុខដំណែងដោយការបោះឆ្នោត មន្ត្រីរូបនោះត្រូវដកហូតពីមុខដំណែង ។ ក្នុងករណីមុខដំណែងតែងតាំង ក្រុមប្រឹក្សាត្រូវសម្រេចចិត្តថាតើមន្ត្រីនោះត្រូវដកហូតពីមុខដំណែងដោយការបោះឆ្នោតពីសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាឬទេ ។

២) ប្រជាមតិ

នៅប្រទេសជប៉ុន នីតិវិធីស្របច្បាប់សម្រាប់ប្រជាមតិមានចែងតែនៅក្នុងមាត្រា ៩៥ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញប៉ុណ្ណោះ នៅក្នុងបរិបទនៃការអនុម័តច្បាប់ពិសេសពាក់ព័ន្ធនឹងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានតែមួយប៉ុណ្ណោះ ។ ច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋានមិនបានបញ្ជាក់អោយបានច្បាស់លាស់ថាប្រជាមតិមាន "សុពលភាព" ស្របច្បាប់ នៅក្នុងប្រជាធិបតេយ្យតំណាងឡើយ។ ប៉ុន្តែអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានជាច្រើនបានបង្កើតដីការបស់ខ្លួន តាមរយៈប្រជាមតិពិគ្រោះយោបល់លើបញ្ហាជាក់លាក់មួយចំនួន ដូចជាការសាងសង់រោងចក្រថាមពលនុយក្លេអ៊ែរ ឬវត្តមាននៃមូលដ្ឋានយោធា ។ល។

៣) ការស្នើសុំអោយមានការធ្វើសវនកម្មសារពើពន្ធ និងបណ្តឹងរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ

ប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានជប៉ុនអនុញ្ញាតអោយប្រជាពលរដ្ឋមិនត្រឹមតែធ្វើសកម្មភាពជាសមូហភាព ដើម្បីសម្តែងមតិយោបល់របស់ខ្លួនប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងអនុញ្ញាតអោយធ្វើសកម្មភាពជាឯកត្តបុគ្គល តាមរយៈការស្នើសុំអោយមានការធ្វើសវនកម្មសារពើពន្ធទៀតផង ។ ប្រសិនបើប្រជាពលរដ្ឋណាម្នាក់មានមូលដ្ឋានដែលអាចធ្វើអោយជឿបានថាមានអនីត្យានុកូលភាព ឬភាពមិនត្រឹមត្រូវ នៅក្នុងការគ្រប់គ្រងមូលនិធិសាធារណៈ ឬទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈ និងការចុះ ឬអនុវត្តកិច្ចសន្យា ប្រជាពលរដ្ឋនោះអាចទាមទារអោយសវនកររបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានធ្វើសវនកម្មលើបញ្ហានោះ និងចាត់វិធានការដើម្បីកែតម្រូវ ប្រសិនបើចាំបាច់ (មាត្រា ២៤២ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន)។ ក្នុងករណីមិនពេញចិត្ត

ចំពោះលទ្ធផលនៃសវនកម្ម ប្រជាពលរដ្ឋរូបនោះអាចដាក់ពាក្យបណ្តឹង (មាត្រា ២៤២-២ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ ករណីនេះត្រូវបានហៅថា "បណ្តឹងរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ" ដែលជារបៀបរបស់ប្រទេសជប៉ុននៃរឿងក្តីរបស់អ្នកជាប់ពន្ធ ដែលផ្តល់នូវប្រភពដ៏សំបូរបែបនៃយុត្តិសាស្ត្ររដ្ឋបាល ។

ជំពូកទី ៣ : ទំនួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

រដ្ឋមិនអាចសម្រេចគោលបំណងរបស់ខ្លួន ដោយមិនប្រគល់សេវាសាធារណៈមួយចំនួន ទៅអោយសហគមន៍ស្វ័យតមូលដ្ឋានបានឡើយ ដោយឈរលើទស្សនៈទាំងផ្នែកបរិមាណ និងគុណភាព ។ វត្តមានរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានគឺសម្រាប់តម្រូវការនៅកៀកនឹងប្រជាពលរដ្ឋ និងសម្រាប់ប្រសិទ្ធភាពនៅក្នុងរដ្ឋបាលសាធារណៈ ។ អាស្រ័យហេតុនេះអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានទទួលបន្ទុកលើសេវាសាធារណៈជាច្រើនប្រភេទ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។ លើកលែងតែចំពោះកិច្ចការ "ជាតិ" សុទ្ធសាធមួយចំនួន ដូចជា ការទូត ការពារជាតិ ប្រព័ន្ធច្បាប់ ឬការបោះពុម្ពក្រដាសប្រាក់ ស្ទើរតែគ្រប់សេវាទាំងអស់ជាទំនួលខុសត្រូវរបស់មូលដ្ឋាន ។ នៅក្នុងជំពូកនេះ យើងនឹងពិនិត្យជាបឋមទៅលើដែនសមត្ថកិច្ចទូទៅ ឬភារកិច្ចរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន តាមបែបទ្រឹស្តី និងបន្ទាប់មកទៀត យើងនឹងក្រឡេកមើលលើភារកិច្ចចម្រុះៗដែលបំពេញដោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។

១. ទំនួលខុសត្រូវរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន : "ភារកិច្ចស្វ័យត" និង "ភារកិច្ចអនុញ្ញាតតាមផ្លូវច្បាប់"

រហូតមកដល់ខែមីនា ឆ្នាំ២០០០ មានភារកិច្ចរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានពីរប្រភេទ ។ ប្រភេទទីមួយគឺ "ភារកិច្ចផ្ទាល់" និងមួយទៀត "ភារកិច្ចជាទីភ្នាក់ងារទទួលប្រតិភូកម្ម" ។ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានអាចគ្រប់គ្រង "ភារកិច្ចផ្ទាល់" របស់ខ្លួនដោយសេរីក្នុងកម្រិតតិច ឬច្រើន លើកលែងតែនីត្យានុកូលភាពត្រូវបានរំលោភ ។ ផ្ទុយទៅវិញ ក្នុងការគ្រប់គ្រង "ភារកិច្ចជាទីភ្នាក់ងារទទួលប្រតិភូកម្ម" ជាភារកិច្ចរបស់រដ្ឋដែលបានធ្វើប្រតិភូកម្មជូនអង្គនីតិប្រតិបត្តិរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានត្រូវស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រង និងត្រួតពិនិត្យទាំងស្រុងពីរដ្ឋ ។ "ភារកិច្ចជាទីភ្នាក់ងារទទួលប្រតិភូកម្ម" មានប្រហែល ៣០% ទៅ ៤០% នៃភារកិច្ចរបស់ក្រុង និង ៧០% ទៅ ៨០% នៃភារកិច្ចរបស់ខេត្ត ។

ប្រព័ន្ធប្រតិភូកម្មដោយផ្នែកនេះដែលកើតមានតាំងពីរជ្ជកាលអធិរាជម៉ីជី មានអត្ថិភាពយូរអង្វែង ដោយសារតែរដ្ឋយល់ឃើញថាវាមានអត្ថប្រយោជន៍ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយអត្ថិភាពរបស់ "ភារកិច្ចជាទីភ្នាក់ងារទទួលប្រតិភូកម្ម" និងអន្តរាគមន៍ជាតិដ៏រឹងមាំជាប់ជាមួយ ត្រូវបានរិះគន់ថាខ្វះភាពបត់បែន និងអប្រក្រតីភាព ។

ហេតុនេះហើយបានជាកញ្ចប់កំណែទម្រង់ដើម្បីជំរុញវិមជ្ឈការបានលុបបំបាត់ "ភារកិច្ចជាទីភ្នាក់ងារទទួលប្រតិភូកម្ម" និងធ្វើអោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានទាំងអស់មានតែ "ភារកិច្ចផ្ទាល់" ។ សព្វថ្ងៃនេះ មានប្រភេទថ្មីចំនួនពីរ នៅក្នុង "ភារកិច្ចផ្ទាល់" ដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន : "ភារកិច្ចស្វ័យត" និង "ភារកិច្ចអនុញ្ញាតតាមផ្លូវច្បាប់" ។

- ភារកិច្ចស្វ័យត : អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានអាចបំពេញភារកិច្ចទាំងនេះ ដោយឯករាជ្យពីការត្រួតពិនិត្យរបស់រដ្ឋជាងភារកិច្ចអនុញ្ញាតតាមផ្លូវច្បាប់ ពីព្រោះច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋានអនុញ្ញាតអោយមានអន្តរាគមន៍ពីរដ្ឋ ក្នុងភារកិច្ចស្វ័យត តាមរបៀបបង្គាប់បញ្ជាតិចតួចជាង ។

- ភារកិច្ចអនុញ្ញាតតាមច្បាប់ ៖ ទោះបីជាអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានមានទំនួលខុសត្រូវក្នុងការបំពេញកិច្ចការទាំងនេះក៏ដោយ ក៏កិច្ចការទាំងនេះជាកិច្ចការផ្ទៃក្នុងរបស់ជាតិ ដែលត្រូវការជាមូលដ្ឋានគ្រឹះនូវឯកសណ្ឋានភាព នៅទូទាំងប្រទេសជប៉ុន ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋានអនុញ្ញាតអោយមានការចូលរួមរបស់ជាតិក្នុងកិច្ចការទាំងនេះ តាមរបៀបមានអំណាចជាង ។ កិច្ចការទាំងនេះត្រូវពិនិត្យមើលឡើងវិញជាប្រចាំ ដើម្បីលើកស្ទួយវិមជ្ឈការ ។

២. ភារកិច្ចចម្បងដែលបំពេញដោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

ដូចបានរៀបរាប់ខាងលើរួចមកហើយ ការបែងចែករវាងការងារផ្ទាល់ និងការងារទទួលប្រតិភូកម្ម តាមពិតជារឿងឥតប្រយោជន៍ ហើយវិស័យនីមួយៗនៃរដ្ឋបាលសាធារណៈដែលនៅប្រកៀកនឹងប្រជាពលរដ្ឋ ត្រូវបានទទួលរ៉ាប់រងដោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។ ជាបន្តទៅនេះ ជាការចាំបាច់ដែលត្រូវក្រឡេកមើលភារកិច្ចចម្បងដែលបំពេញនៅក្នុងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ដោយរដ្ឋបាលប្រភេទនីមួយៗ ។

ក. ការអប់រំ

ការអប់រំគឺជាភារកិច្ចដ៏សំខាន់ជាងគេរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។ ដូចរូបភាពទី ៧ បានបង្ហាញ ប្រព័ន្ធអប់រំបច្ចុប្បន្ន មានរយៈពេល ៩ ឆ្នាំសម្រាប់ការអប់រំជាកាតព្វកិច្ច (៦ ឆ្នាំនៅបឋមសិក្សា និង ៣ ឆ្នាំនៅអនុវិទ្យាល័យ) និងប្រភេទផ្សេងៗជាច្រើននៅឧត្តមសិក្សា (ជាពិសេស ៣ ឆ្នាំនៅវិទ្យាល័យ និង ៤ ឆ្នាំនៅសាកលវិទ្យាល័យ) ។

ការចំណាយសរុបដោយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានសម្រាប់ការអប់រំនៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ មាន ១៦.៥៧៨ ពាន់លានយ៉េន ដែល ៤៨.២% ត្រូវបានបែងចែកសម្រាប់ការអប់រំជាកាតព្វកិច្ច និង ១៥.១% សម្រាប់វិទ្យាល័យ (សូមមើលរូបភាពទី៨) ។

រូបភាពទី ៧ : ប្រព័ន្ធអប់រំបច្ចុប្បន្ន

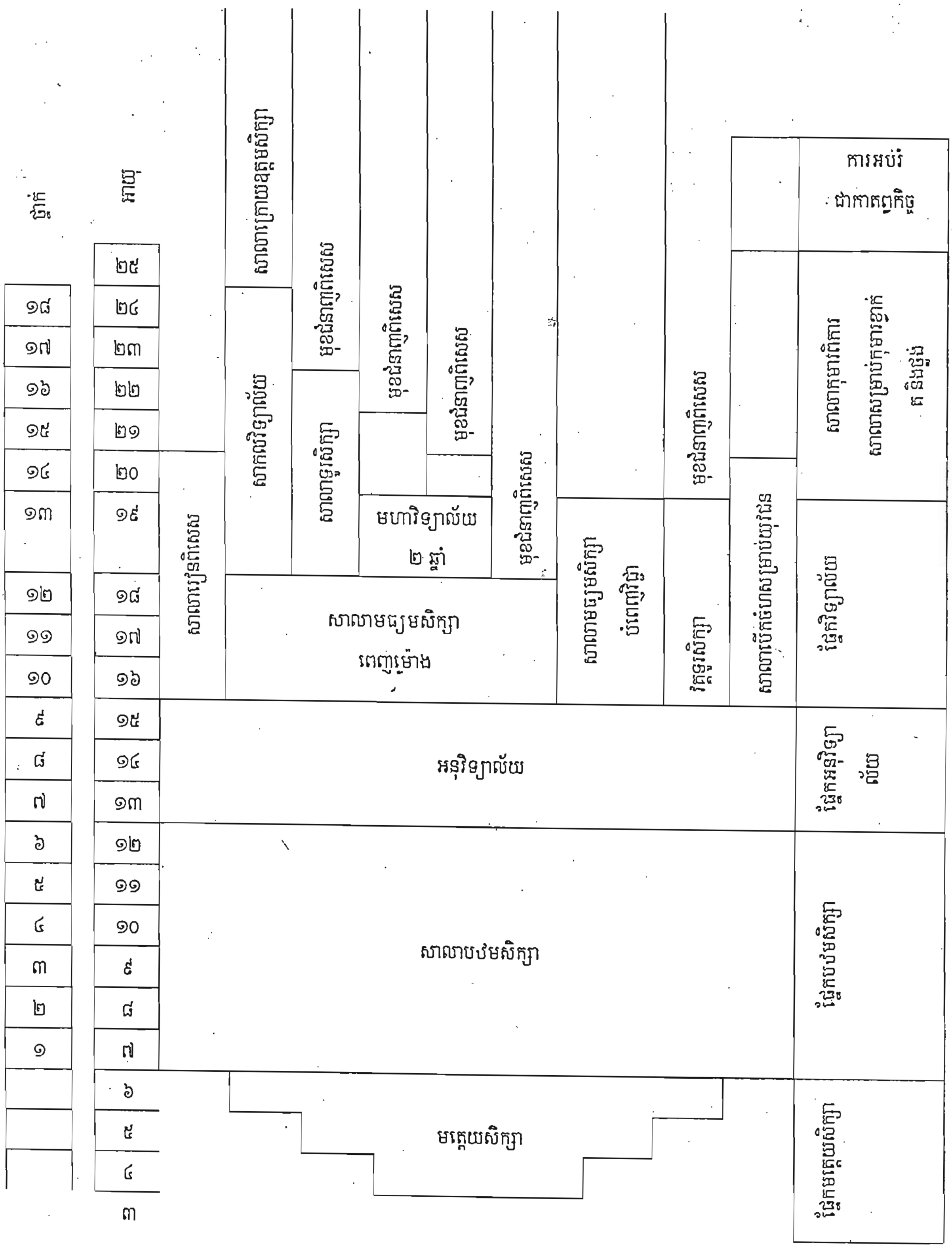

រូបភាពទី ៨ : បំណែងចែកការចំណាយលើវិស័យអប់រំ

(ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ គិតជាលានយ៉េន)

	សរុបសុទ្ធ	ខេត្ត	ក្រុង
ផ្សេងៗ	៧.៧%	៨.២%	៦.៦%
កិច្ចការទូទៅខាងអប់រំ	១៣.៩%	១៤.៩%	១២.២%
សុខភាព និងអប់រំកាយ	៧.៣%	១.១%	២០.៩%
អប់រំសង្គម	៧.៨%	១.៩%	២០.៧%
វិទ្យាល័យ	១៥.១%	២០.៤%	៣.៥%
អនុវិទ្យាល័យ	១៧.៤%	១៩.៣%	១៣.០%
សាលាបឋមសិក្សា	៣០.៨%	៣៤.២%	២៣.១%
	១៦.៥៧៧.៨៣៩យ៉េន	១១.៣៣៧.៧៥៦ យ៉េន	៥.៣០៦.៦៦១យ៉េន
	(១០០.០%)	(១០០.០%)	(១០០.០%)

ដើម្បីបំពេញភារកិច្ចអប់រំរបស់ខ្លួនប្រកបដោយប្រជាធិបតេយ្យក្រោមគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់ខ្លួន ក្រុង និងខេត្តត្រូវបានតម្រូវអោយបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាអប់រំមួយ ។ ភារកិច្ចនៃការអប់រំជាកាតព្វកិច្ចបង្កើតបានជាមុខងារជាមូលដ្ឋានគ្រឹះមួយរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ពាក់ព័ន្ធនឹងទំនាក់ទំនងដោយផ្ទាល់ជាមួយប្រជាពលរដ្ឋ ។

ក្រុងមានទំនួលខុសត្រូវជាចម្បងក្នុងការបង្កើតសាលាបឋមសិក្សា និងអនុវិទ្យាល័យដែលត្រូវការ ។ម្យ៉ាងវិញទៀត វិទ្យាល័យអាចត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយរដ្ឋ ខេត្ត និងក្រុង ឬដោយ "អាជ្ញាធរតំបន់គ្រប់គ្រងសាលារៀន" ជាអង្គភាពមិនស្វែងរកប្រាក់ចំណេញ ដែលមានគោលបំណងបង្កើត និងគ្រប់គ្រងសាលារៀន ។ ក្នុងចំណោមស្ថាប័នទាំងបួន ខេត្តមានចំនួនវិទ្យាល័យច្រើនជាងគេ ។

តារាងទី ១ បង្ហាញពីចំនួនសាលារៀន និងសិស្ស/និស្សិត ។ សាលាបឋមសិក្សាមានប្រហែល ២៣.០០០ ដែលទទួលចុះឈ្មោះសិស្សជិត ៧.២០០.០០០ នាក់ និងអនុវិទ្យាល័យមានប្រហែល ១១.០០០ ដែលផ្តល់ការអប់រំដល់សិស្សប្រហែល ៣.៦៣០.០០០ នាក់ ។ សាលាភាគច្រើនដំណើរការដោយក្រុង ។

ចំពោះវិទ្យាល័យ មានប្រហែល ៥.៤០០ ដែលទទួលចុះឈ្មោះសិស្សជិត ៣.៦១០.០០០ នាក់ ។ ភាគរយនៃសិស្សរៀនចប់អនុវិទ្យាល័យហើយចុះឈ្មោះចូលរៀនវិទ្យាល័យ មានកម្រិតខ្ពស់ ស្របតាមស្តង់ដារអន្តរជាតិ ក្នុងមធ្យមភាគជាតិខ្ពស់ជាង ៩៧% ។

តារាងទី ១ : ចំនួនសាលារៀន និងសិស្ស/និស្សិត

(គិតទាំងសាលារដ្ឋ និងសាលាឯកជន)

(គិតមកដល់ថ្ងៃទី០១ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៦)

	ចំនួនសាលារៀន	ចំនួនសិស្ស
សាលាបឋមសិក្សា	២២.៨៧៨	៧.១៨៧.៤១៧
អនុវិទ្យាល័យ	១០.៩៩២	៣.៦០១.៥២៧
វិទ្យាល័យ	៥.៣៨៥	៣.៤៩៤.៥១៣
សាកលវិទ្យាល័យ	៧៤៤	២.៨៥៩.២១២
មហាវិទ្យាល័យពីរឆ្នាំ	៤៦៨	២០២.២៥៤
សាលាបច្ចេកទេសជាន់ខ្ពស់	៦៤	៥៩.៣៨០
សាលាមត្តេយ្យ	១៣.៨៣៥	១.៧២៦.៥២០

"ការអប់រំសង្គម" ក៏ជាកិច្ចការដ៏សំខាន់មួយរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានផងដែរ ។ ជាពិសេស កិច្ចការនេះរួមមានការបង្កើត និងគ្រប់គ្រងបណ្ណាល័យ សារមន្ទីរ ទីតាំងសាធារណៈ ។ល។ បន្ថែមពីលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធទាំងនេះ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានក៏ត្រូវលើកស្ទួយសកម្មភាពកីឡា និងវប្បធម៌ផងដែរ ។

ខ. សាធារណការ

ការចំណាយសម្រាប់សាធារណការដោយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន គឺអស់ ១៤.៤១៧ ពាន់លានយ៉េន ក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ ។ វិស័យដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងរូបភាពទី ៩ បង្ហាញថាទាំងផ្លូវថ្នល់ និងការអភិវឌ្ឍទីក្រុង មួយៗ មានប្រហែល ១/៣ នៃការចំណាយសរុប ដោយការចំណាយសម្រាប់បាតទន្លេ និងឆ្នេរសមុទ្រតាមប្រកៀកពីក្រោយ ។

រូបភាពទី ៩ : បំណែងចែកចំណាយសាធារណការ

(ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ គិតជាលានយ៉េន)

	សរុបសុទ្ធ	ខេត្ត	ក្រុង
ផ្សេងៗ	៦.៥%	៦.១%	៦.៦%
លំនៅដ្ឋាន	៨.៤%	៧.៩%	៩.១%
ការអភិវឌ្ឍទីក្រុង	៣៨.០%	២០.៦%	៥៤.៧%
កំពង់ផែ	៣.៣%	៤.៤%	២.៥%
ទន្លេ និងឆ្នេរសមុទ្រ	១១.៤%	២០.៥%	២.៨%
ផ្លូវថ្នល់	៣២.៤%	៤០.៥%	២៤.៣%
	១៤.៤១៧.៣៦៧ យ៉េន	៧.១៧២.៣១៣ យ៉េន	៧.៤៩១.៨៨០ យ៉េន
	(១០០.០%)	(១០០.០%)	(១០០.០%)

១) ផ្លូវថ្នល់

គិតមកត្រឹមឆ្នាំ២០០៥ ផ្លូវថ្នល់នៅប្រទេសជប៉ុនមានប្រវែងសរុបប្រហែល ១.១៨៥.០០០ គីឡូម៉ែត្រ ដោយ ៥៤.០០០ គីឡូម៉ែត្រ ជាផ្លូវជាតិ ១២៩.០០០ គីឡូម៉ែត្រ ជាផ្លូវខេត្ត និង១.០០២.០០០ ជាផ្លូវក្រុង។ បច្ចុប្បន្ននេះ ផ្លូវជាតិត្រូវបានរៀបចំយ៉ាងល្អដោយមានទំហំធំ ប៉ុន្តែ ការកែលម្អផ្លូវក្រុងនៅតែជាបញ្ហាប្រឈមដែលត្រូវជំនះអោយបាន ។ ផែនការរយៈពេលវែងសម្រាប់កែលម្អផ្លូវថ្នល់ត្រូវបានរៀបចំដោយរដ្ឋ ។ "ផែនការប្រាំឆ្នាំ" លើកទី ១៣ ដែលគ្របដណ្តប់ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៣-២០០៧ ត្រូវប្រើប្រាស់ទឹកប្រាក់អស់ ៣៨.០០០ ពាន់លានយ៉េននៃចំណាយប៉ាន់ស្មានសរុប ។

២) ការអភិវឌ្ឍទីក្រុង

គិតមកត្រឹមឆ្នាំ២០០៥ ទីក្រុងចំនួន ៧២២ ព្រមទាំងឃុំ និងភូមិចំនួន ៦៥៤ បានអនុវត្តគម្រោងរៀបចំក្រុងស្របតាមច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំក្រុង។ ប្រជាជនជប៉ុនជាង ៩៣% រស់នៅក្នុង "តំបន់រៀបចំក្រុង" ដែលនៅទីនោះ ច្បាប់នេះត្រូវអនុវត្ត ហើយសង្ឃឹមថាកិច្ចការរៀបចំក្រុងនឹងក្លាយជាភារកិច្ចដ៏ចម្បងមួយរបស់ក្រុង ។

គម្រោងរៀបចំក្រុងផ្តោតគោលដៅលើការប្រើប្រាស់តាមផែនការនូវដីធ្លីក្នុងទីក្រុង និងការកែលម្អហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធទីក្រុង ដើម្បីលើកកំពស់លក្ខខណ្ឌរស់នៅក្នុងតំបន់ទីក្រុង និងជំរុញវិស័យឧស្សាហកម្ម ។ គម្រោងទាំងនេះរួមមានការងារជាច្រើន ដូចជា ការកែលម្អផ្លូវថ្នល់ ការរៀបចំដីធ្លីឡើងវិញ ការកែលម្អផ្លូវទឹក ការសាងសង់ចំណតយានយន្ត ការសាងសង់ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយ និងការអភិវឌ្ឍលំនៅដ្ឋាន ។ ការប្រមូលផ្តុំប្រជាជននៅតំបន់ដែលបានធ្វើនគរូបនីយកម្មរួចធ្វើអោយមានភាពចាំបាច់ជាបន្ទាន់ក្នុងការពង្រីកផ្លូវថ្នល់ ជំរុញអោយមានការសាងសង់អាគារខ្ពស់ៗ ការសាងសង់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសាធារណៈបន្ថែមទៀត និងផ្តល់នូវប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយ ។ ក្នុងចំណោមការងារទាំងនេះ ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយត្រូវបានចាត់ទុកថាជាសេវាជាមូលដ្ឋានក្នុងតំបន់ទីក្រុង ហើយកាលពីពេលថ្មីៗកន្លងទៅនេះ ត្រូវបានចាត់ថ្នាក់ថាជាគម្រោងសាធារណការដែលមានអាទិភាពខ្ពស់ជាងគេ ។ ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សេវាបង្ហូរទឹកស្អុយនៅតែមានអត្រា ៨០.៩% នៃប្រជាជន នៅចុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ ហើយចាំបាច់ត្រូវខិតខំប្រឹងប្រែងបន្ថែមទៀត ដើម្បីពង្រីកតំបន់សេវាបង្ហូរទឹកស្អុយនេះ ។

៣) វិស័យហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធផ្សេងទៀត

នៅក្នុងវិស័យសាងសង់លំនៅដ្ឋាន ផ្នែកដែលស្ថិតនៅក្រោមទំនួលខុសត្រូវរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន មានជាពិសេសការសាងសង់លំនៅដ្ឋានសម្រាប់គ្រួសារដែលមានចំណូលទាប ។ ក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានបានសាងសង់ផ្ទះចំនួន ១៩.២ ពាន់ ហើយបច្ចុប្បន្ននេះ កំពុងទទួលបន្ទុកលើលំនៅដ្ឋានសាធារណៈប្រហែល ២.២ លានផ្ទះ ។

ការចំណាយសម្រាប់សាធារណការដោយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ក៏ប្រើប្រាស់សម្រាប់ការថែទាំ និងកែលម្អទន្លេ និងឆ្នេរសមុទ្រ ការសាងសង់ទំនប់ពហុប្រយោជន៍ និងការថែទាំ ឬការសាងសង់កំពង់ផែ និងអាកាសយានដ្ឋាន ។

គ. សុខុមាលភាពសង្គម

ការងារសុខុមាលភាពសង្គមជាភារកិច្ចដ៏សំខាន់ដែលរួមមាន : ការថែទាំមនុស្សចាស់ស្របតាមកម្រិតជីវភាព និងសុខភាពរបស់ពួកគាត់ ការថែទាំអនីតិជន (សាលាមត្តេយ្យ និងមជ្ឈមណ្ឌលស្តារយុវនីតិសម្បទា) ជំនួយសម្រាប់ជនពិការកាយសម្បទា និងជនបាត់បង់សិទ្ធិ ។ល។

រូបភាពទី ១០ បង្ហាញអំពីការបែងចែកការចំណាយសម្រាប់សុខុមាលភាពសង្គម ។ ការចំណាយបានប្រើប្រាស់អស់ថវិកាសរុបចំនួន ១៥.៦៩៣ ពាន់លានយ៉េន នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ ។ ទំហំទឹកប្រាក់ពិតប្រាកដដែលចំណាយដោយខេត្ត គឺ ៤.៤១០ ពាន់លានយ៉េន ចំណែកឯក្រុង គឺ ១២.៨១៤ ពាន់លានយេន ដែលបង្ហាញអំពីបំណែកដ៏ធំដែលចំណាយដោយក្រុង ។ ចំពោះខ្ទង់ចំណាយវិញ សុខុមាលភាពកុមារមានស្មើរតែ ២៩.៩% នៃចំណាយសរុប ហើយសុខុមាលភាពសង្គម សុខុមាលភាពមនុស្សចាស់ សុខុមាលភាពសង្គម និងសាធារណៈសង្គ្រោះ នៅពីក្រោយតរៀងគ្នា ។

ក្នុងចំណោមការងារសុខុមាលភាពសង្គម រដ្ឋទទួលបន្ទុកក្នុងការកសាងស្តង់ដារជាតិសម្រាប់សុខុមាលភាព និងបែងចែកឧបត្ថម្ភធនជំនួយសម្រាប់កែលម្អហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ទោះបីជាស្ទើរតែទាំងស្រុងនៃការងារពិតប្រាកដត្រូវបានធ្វើដោយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានក៏ដោយ ។ កាលពីពេលថ្មីៗកន្លងទៅនេះ មានការយកចិត្តទុកដាក់ខ្ពស់ទៅលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសុខុមាលភាព (សម្រាប់កុមារ មនុស្សចាស់ និងជនពិការ) ប៉ុន្តែ ការបង្កើតបណ្តាញសហគមន៍សម្រាប់ការគាំទ្រដល់សុខុមាលភាពក៏មានភាពចាំបាច់ផងដែរ ។ មានឧទាហរណ៍ជាច្រើនអំពីសកម្មភាពទាំងនេះរបស់ក្រុង ដោយលើកទឹកចិត្តដល់អង្គការស្ម័គ្រចិត្ត និងជំរុញសកម្មភាពរបស់ពួកគេ ។

រូបភាពទី ១០ : បំណែងចែកចំណាយសម្រាប់សុខុមាលភាព

(ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ គិតជាលានយ៉េន)

	សរុបសុទ្ធ	ខេត្ត	ក្រុង
ការសង្គ្រោះគ្រោះមហន្តរាយ	០.១%	០.៣%	០.១%
សាធារណៈសង្គ្រោះ	១៨.០%	៦.៧%	២០.១%
សុខុមាលភាពកុមារ	២៩.៩%	១៩.៨%	៣២.៦%
សុខុមាលភាពមនុស្សចាស់	២៥.២%	៤១.៧%	២០.៩%
សុខុមាលភាពសង្គម	២៦.៧%	៣១.៥%	២៦.៣%
	១៥.៦៩២.៧០៥ យ៉េន	៤.៤១០.០៣៩ យ៉េន	១២.៨១៣.៥១៥យ៉េន
	(១០០.០%)	(១០០.០%)	(១០០.០%)

ឃ. សុខភាព និងអនាម័យ

នៅក្នុងវិស័យសុខភាព និងអនាម័យ រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលទទួលបន្ទុកលើការប្រឡងថ្នាក់ជាតិ ដើម្បីជ្រើសរើសវេជ្ជបណ្ឌិត និងគិលានុប្បដ្ឋាក/យិកា ការចេញអាជ្ញាប័ណ្ណដល់ផលិតផលឱសថ ការរៀបចំផែនការទូទៅ និងសេចក្តីណែនាំ។

ស្ទើរតែទាំងស្រុងនៃរដ្ឋបាលពិតប្រាកដ ដែលមានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយប្រជាពលរដ្ឋ ត្រូវបានទទួលរ៉ាប់រងដោយខេត្ត និងក្រុង ។

រូបភាពទី ១១ បង្ហាញអំពីការបែងចែកការចំណាយសម្រាប់សុខភាព និងអនាម័យ ។ ការចំណាយសរុបមានចំនួន ៥.៧០៧ ពាន់លានយ៉េនក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ ហើយភាគចំណែកដែលប្រើប្រាស់ដោយក្រុង គឺ ៣ ដងលើសភាគចំណែករបស់ខេត្ត។ សុខភាពសាធារណៈមានជាង ៨៦% នៃការចំណាយសរុបរបស់ក្រុង។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ក្នុងករណីក្រុង ការចំណាយសម្រាប់ការប្រមូលសំរាម ការបង្ហូរទឹកស្អុយ និងការសម្អាតផ្លូវថ្នល់ មានជាង ៥១% នៃចំណាយសរុប ។

រូបភាពទី ១០ : បំណែងចែកចំណាយសម្រាប់សុខភាព និងអនាម័យ

(ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ គិតជាលានយ៉េន)

	សរុបសុទ្ធ	ខេត្ត	ក្រុង
ការប្រមូលសំរាម ការបង្ហូរទឹកស្អុយ និង ការសម្អាតផ្លូវថ្នល់	៤០,០%	៣,៥%	៥១,៩%
មណ្ឌលសុខភាពសាធារណៈ	៤,៣%	៩,២%	២,៥%
ការបង្ការជំងឺរបេង	០,៤%	០,៤%	០,៤%
សុខភាពសាធារណៈ	៥៥,៣%	៨៦,៩%	៤៥,២%
	៥.៧០៦,៦៨៣ យ៉េន	១.៤៨៤,៧៩៨ យ៉េន	៤.៣៩៥,១៨៥ យ៉េន
	(១០០,០%)	(១០០,០%)	(១០០,០%)

ការផ្តល់សេវាសុខភាព និងអនាម័យភាគច្រើនអនុវត្តដោយមណ្ឌលសុខភាពសាធារណៈ និងមណ្ឌលសុខភាពក្រុង (សូមមើលតារាងទី ២) ។ មណ្ឌលសុខភាពសាធារណៈ (បច្ចុប្បន្ននេះ មាន ៥៣៥ មណ្ឌល) ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយខេត្ត ទីក្រុងចាត់តាំង ទីក្រុងស្នូល ឬសង្កាត់ពិសេស ។ល។ ភារកិច្ចចម្បងរបស់មណ្ឌលសុខភាពទាំងនេះមានដូចខាងក្រោម :

- ការបង្ការជំងឺរបេង និងជំងឺឆ្លងផ្សេងទៀត
- ការណែនាំអំពីសុខភាពមាតា និងទារក
- ការប្រឹក្សាសុខភាពផ្លូវចិត្ត
- ការអប់រំប្រជាពលរដ្ឋអំពីការប្រតិបត្តិអនាម័យល្អ និង
- អធិការកិច្ច និងត្រួតពិនិត្យផ្សេងៗសម្រាប់រក្សាសុខភាពសាធារណៈ នៅក្នុងភោជនីយដ្ឋាន ហាងហែលទឹកសាធារណៈ ហាងកាត់សក់ ។ល។

តារាងទី ២ ៖ ការប្រៀបធៀបរវាងមណ្ឌលសុខភាពសាធារណៈ និងមណ្ឌលសុខភាពក្រុង

(គិតត្រឹមថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៦)

	មណ្ឌលសុខភាពសាធារណៈ (សរុប ៥៣៥ មណ្ឌល)	មណ្ឌលសុខភាពក្រុង (សរុប ២.៣២៣ មណ្ឌល គិតត្រឹមថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៤)
មូលដ្ឋានច្បាប់	ច្បាប់ស្តីពីសុខភាពតំបន់	(សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់នាយកប្រតិបត្តិ ក្រសួងសុខាភិបាល ការងារ និងសុខុមាលភាព)
អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានពាក់ព័ន្ធ	ខេត្ត ក្រុងចាត់តាំង សង្កាត់ពិសេស	ក្រុងសាមញ្ញ
បុគ្គលិក	នាយក (មានឋានៈជា វេជ្ជ.) វេជ្ជបណ្ឌិត ទន្តពេទ្យ គីមីវិទូ បសុពេទ្យ គិលានុប្បដ្ឋាក/យិកាសុខភាពសាធារណៈ បោសនាករ វិស្វករពិនិត្យអនាម័យ	គិលានុប្បដ្ឋាក/យិកាសុខភាពសាធារណៈ ។ល។
ភារកិច្ច	ចេញសេចក្តីណែនាំអំពី ៖ - ការបង្ការជំងឺ ។ - សុវត្ថិភាពមាតា ។ - សុវត្ថិភាពសុខភាពកុមារ ។ ផ្តល់សេវាអនាម័យខាង ៖ - អនាម័យបរិស្ថាន ។ - អនាម័យចំណីអាហារ ។ - ការបង្ការការបំពុល ។	ផ្តល់សកម្មភាពលើកកំពស់សុខភាពសម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋ ផ្តល់សេវាខាង ៖ - ការបង្ការជំងឺ ។ - សុវត្ថិភាពមាតា ។ - សុវត្ថិភាពសុខភាពកុមារ ។

ការប្រមូលសំរាម និងកាកសំណល់តាមផ្ទះ គឺជាការងារឯករាជ្យរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។ ដូចដែលបានបង្ហាញក្នុងរូបភាពទី ១១ ការចំណាយសម្រាប់ការប្រមូលសំរាម ការបង្ហូរទឹកស្អុយ និងការសម្អាតផ្លូវថ្នល់ មានជាងពាក់កណ្តាលនៃការចំណាយសរុបសម្រាប់សុខភាព និងអនាម័យក្រុង ដែលក្នុងនោះ ក្រុងកំពុងខិតខំប្រឹងប្រែងយ៉ាងខ្លាំងក្លាបំផុត ។ បរិមាណសំរាមមានការកើនឡើង ដោយសារកម្រិតជីវភាពកើនឡើងដែរ ហើយក្រុងកំពុងព្យាយាមយ៉ាងខ្លាំងក្លា ក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាសំរាមអោយមានប្រសិទ្ធភាពបំផុត តាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ។ ការបង្ហូរទឹកស្អុយផ្សារភ្ជាប់ដោយផ្ទាល់ទៅនឹងការរក្សាល័ក្ខខ័ណ្ឌអនាម័យអោយបានល្អ និងការធានាអោយទន្លេ និងបឹងមានអនាម័យស្អាត ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ជាការចាំបាច់ដែលត្រូវមានរោងចក្រកែច្នៃកាកសំណល់ដែលមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ ។

ជាការសំខាន់ដែលត្រូវកត់សម្គាល់ថា ក្រុងមានទំនួលខុសត្រូវតែទៅលើការប្រមូលសំរាមផ្ទះបាយប៉ុណ្ណោះ ។ ផលិតករត្រូវមានទំនួលខុសត្រូវចំពោះកំទេចកាកសំណល់ឧស្សាហកម្មរបស់ខ្លួន ។ ប៉ុន្តែ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ភាពស្មុគស្មាញនៃបញ្ហាបានបង្ខំអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានអោយបង្ហាញអំពីការប្តេជ្ញាចិត្តក្នុងវិស័យនេះ ដូចមានបង្ហាញក្នុងតារាងទី៣ ។

តារាងទី ៣ : ការប្រមូលកាកសំណល់ : តួនាទីរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល
រដ្ឋាភិបាលខេត្ត និងរដ្ឋាភិបាលក្រុង

	ប្រភេទកាកសំណល់	
	កាកសំណល់មិនមែនឧស្សាហកម្ម (សំរាម និងទឹកស្អុយ)	កាកសំណល់ឧស្សាហកម្ម
រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល	ជំនួយផ្នែកបច្ចេកទេស និងហិរញ្ញវត្ថុដល់ខេត្ត និងក្រុង	
ខេត្ត	ជំនួយផ្នែកបច្ចេកទេសដល់ក្រុង	ព្រាងផែនការប្រមូលកាកសំណល់ឧស្សាហកម្ម ។ ជំនួយផ្នែកបច្ចេកទេសដល់ក្រុង ។ តាមដានក្រុមហ៊ុនប្រមូលកាកសំណល់ឧស្សាហកម្មដោយផ្ទាល់ ។ (ការប្រមូលកាកសំណល់ឧស្សាហកម្ម)
ក្រុង	ព្រាងផែនការប្រមូលកាកសំណល់មិនមែនឧស្សាហកម្ម ។ ការប្រមូលកាកសំណល់មិនមែនឧស្សាហកម្ម ។	(ការប្រមូលកាកសំណល់ឧស្សាហកម្មដែលអាចធ្វើរួមគ្នាជាមួយកាកសំណល់មិនមែនឧស្សាហកម្ម)

ង. កសិកម្ម ឧស្សាហកម្ម និងពាណិជ្ជកម្ម

រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានក៏ទទួលបន្ទុកក្នុងការជំរុញវិស័យកសិកម្ម ឧស្សាហកម្ម និងពាណិជ្ជកម្ម ដើម្បីធានាភាពមានការងារធ្វើ ព្រមទាំងបង្កើនចំណូល និងកម្រិតជីវភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋផងដែរ ។

១) កសិកម្ម

ការចំណាយសម្រាប់កសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទមានចំនួន ៣.៩៧៨ ពាន់លានយ៉េននៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ ។ ភាគចំណែករបស់ខេត្តមានជិតពីរដងនៃភាគចំណែករបស់ក្រុង ។ ការបែងចែកនៅក្នុងរូបភាពទី ១២ បង្ហាញថាការចំណាយសម្រាប់ដីស្រែចំការមាន ៣៩.៧% និងការចំណាយសម្រាប់កសិកម្មមានប្រហែល ២៤.៥% ។ ចំណែកដ៏ធំនៃការចំណាយសម្រាប់ដីស្រែចំការត្រូវបានប្រើប្រាស់ទៅលើគម្រោងកែលម្អដីចំការ ចំណែកឯការចំណាយសម្រាប់កសិកម្មត្រូវបានប្រើប្រាស់ទៅលើគម្រោងកែលម្អកសិកម្ម និងការកែលម្អរចនាសម្ព័ន្ធ ។

ចំណែកដ៏សំខាន់នៃការចំណាយសម្រាប់រុក្ខាប្រមាញ់ ត្រូវបានប្រើប្រាស់ទៅលើការកែលម្អផ្លូវដែលកាប់ដើមឈើ និងផ្នែកដ៏ធំនៃការចំណាយសម្រាប់នេសាទត្រូវបានប្រើប្រាស់ទៅលើការកែលម្អកំពង់ផែនេសាទ ។

រូបភាពទី ១២ : បំណែងចែកចំណាយសម្រាប់កសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ

(ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ គិតជាលានយ៉េន)

	សរុបសុទ្ធ ៣.៩៧៨.៣១៦ យ៉េន (១០០.០%)	ខេត្ត ៣.០៣០.៦១៦ យ៉េន (១០០.០%)	ក្រុង ១.៤៨៥.១១៥ យ៉េន (១០០.០%)
នេសាទ	១១.០%	១១.៦%	១០.០%
រុក្ខាប្រមាញ់	២០.៦%	២៣.៤%	១២.២%
ដីធ្លីកសិកម្ម	៣៩.៧%	៤១.៦%	៣៩.០%
បសុសត្វ	៤.២%	៤.១%	៤.០%
កសិកម្ម	២៤.៥%	១៩.៣%	៣៤.៩%

២) ឧស្សាហកម្ម និងពាណិជ្ជកម្ម

ការចំណាយសម្រាប់ឧស្សាហកម្ម និងពាណិជ្ជកម្មមានចំនួន ៤.៦២៦ ពាន់លានយ៉េន ក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ ។ ប្រហែល ៣/៤ គឺជាមូលនិធិកម្ចី និង ៩.៨% ជាឧបត្ថម្ភកធនជំនួយ ។ ក្រៅពីវិធានការទាំងនេះ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានត្រូវអនុវត្តវិធានការពិសេសៗដោយខ្លួនឯងដើម្បីលើកទឹកចិត្ត ឬធ្វើទំនើបកម្មដល់សហគ្រាសធុនតូច/មធ្យម តាមរយៈសេវាពិគ្រោះយោបល់ ឬគម្រោងស្រាវជ្រាវ (សូមមើលរូបភាពទី ១៣) ។

រូបភាពទី ១៣ : បំណែងចែកចំណាយសម្រាប់ពាណិជ្ជកម្ម និងឧស្សាហកម្ម

(ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ គិតជាលានយ៉េន)

	កម្ចី	សាធារណការសាមញ្ញ	ឧបត្ថម្ភកធន	ការចំណាយសម្រាប់បុគ្គលិក	ផ្សេងៗ
សរុបសុទ្ធ ៤.៦២៥.៩៥៤ យ៉េន (១០០.០%)	៧៤.៤%	៤.០%	៩.៨%	៥.៣%	៦.៥%
ខេត្ត ៣.០៥៥.៤៦២ យ៉េន (១០០.០%)	៨១.៥%	២.៤%	៩.២%	៣.៦%	៣.៣%
ក្រុង ១.៦១២.២២៥ យ៉េន (១០០.០%)	៥៩.៣%	៧.៨%	១២.២%	៨.២%	១២.៥%

ច. សុវត្ថិភាពសាធារណៈ : ការការពារអគ្គីភ័យ និងនគរបាល

សុវត្ថិភាព និងសន្តិសុខសាធារណៈមានសារៈសំខាន់យ៉ាងខ្លាំងនៅក្នុងសង្គមដែលមានអរិយធម៌រុងរឿង។ ជាការពិតណាស់ដែលថាអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានចូលរួមក្នុងសកម្មភាពទាំងនេះក្នុងទម្រង់ជាការការពារអគ្គីភ័យ និងកងកម្លាំងនគរបាល ។

១) ការការពារអគ្គីភ័យ

ផ្ទុយទៅនឹងសម័យកាលមុនសង្គ្រាមដែលរដ្ឋមានទំនួលខុសត្រូវលើការការពារអគ្គីភ័យ ក្រុងទទួលបន្ទុកលើការការពារអគ្គីភ័យនៅសករាជក្រោយសង្គ្រាម ។ ទំនួលខុសត្រូវនេះរួមមានភារកិច្ចជាច្រើនដូចជា ការបង្ការអគ្គីភ័យ ការពន្លត់អគ្គីភ័យ សកម្មភាពសង្គ្រោះនៅពេលមានគ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិ និងសេវាគិលានសង្គ្រោះ ។

នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៥ មានអគ្គីភ័យកើតឡើងចំនួន ៥៧.៤៦០ ករណី ដែលបណ្តាលអោយបាត់បង់ទ្រព្យសម្បត្តិជាទឹកប្រាក់ស្មើនឹង ១៣០.០៩៨ លានយ៉េន ។ រូបភាពទី ១៤ បង្ហាញអំពីនិន្នាការថ្មីៗពាក់ព័ន្ធនឹងអគ្គីភ័យ ។

រូបភាពទី ១៤ : និន្នាការអគ្គីភ័យ

(ពីឆ្នាំ១៩៩១ ដល់ឆ្នាំ២០០៥)

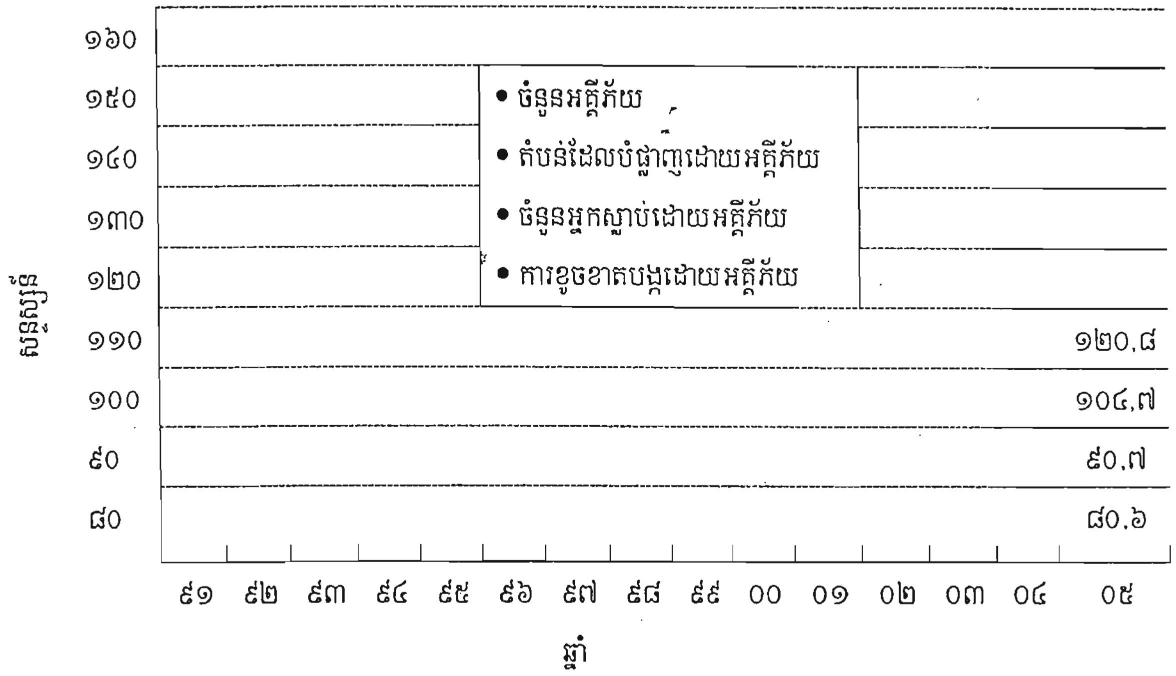

ដោយសារក្រុងមិនមានលទ្ធភាពអាចដោះស្រាយគ្រោះមហន្តរាយកម្រិតធំ ដូចជា គ្រោះមហន្តរាយដែលបង្កឡើងដោយការរញ្ជួយដី ខ្យល់ព្យុះទីហ្វុង ឬគ្រោះថ្នាក់នៅក្នុងគ្រឹះស្ថានឧស្សាហកម្មតេលសិលាតីមី មានបណ្តាញនៃកិច្ចសហប្រតិបត្តិការទៅវិញទៅមកក្នុងចំណោមក្រុង នគរបាល និងកងកម្លាំងស្វ័យការពារ ។

២) នគរបាល

វិស័យនគរបាលក៏ជាការងារដែលប្រគល់ជូនអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានផងដែរនៅក្នុងសករាជក្រោយសង្គ្រាម ហើយខេត្ត មានទំនួលខុសត្រូវជាពិសេស ចំពោះវិស័យនេះ ។

ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ តម្រូវការខាងសុវត្ថិភាពទាមទារអោយមានរចនាសម្ព័ន្ធនគរបាលតាមឋានានុក្រម ចាប់ពីរដ្ឋរហូតដល់ខេត្ត ។ គណៈកម្មាធិការជាតិទទួលបន្ទុកសុវត្ថិភាពសាធារណៈគ្រប់គ្រងកិច្ចការនគរបាល ហើយក្រោម ឱវាទរបស់គណៈកម្មាធិការនេះ ទីភ្នាក់ងារនគរបាលជាតិអាចរៀបចំប្រព័ន្ធសម្របសម្រួលរវាងខេត្ត និងខេត្ត ។ លើសពី នេះទៅទៀត ខេត្តនីមួយៗមានគណៈកម្មាធិការសុវត្ថិភាពសាធារណៈ និងស្នងការដ្ឋាននគរបាលផ្ទាល់របស់ខ្លួន ហើយនៅ ក្រោមស្ថាប័នទាំងពីរនេះ មានអធិការដ្ឋាននគរបាល ឬប៉ុស្តិ៍នគរបាល *(កូបាន)* ។

នាយកដ្ឋាននគរបាលទទួលបន្ទុកលើការងារជាច្រើន ដូចជា ការស៊ើបអង្កេតឧក្រិដ្ឋកម្ម ការបង្ការបទល្មើសរបស់ អនីតិជន ក្រុមសីលធម៌នគរបាល ការត្រួតពិនិត្យចរាចរណ៍ និងសកម្មភាពប្រឆាំងអំពើភេរវកម្ម ។ កាលពីពេលថ្មីៗកន្លង ទៅនេះ សារៈសំខាន់នៃការពង្រឹងបទបញ្ជាចរាចរណ៍បានកើនឡើងគួរអោយកត់សម្គាល់ ។

នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៦ មានគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍ចំនួន ៨៨៦.៨៦៤ ករណី និងមានជនរងគ្រោះចំនួន ១.១០៤.៥៥១ នាក់ ក្នុងនោះជនរងគ្រោះចំនួន ៦.៣៥២ នាក់បានស្លាប់ ។ រូបភាពទី ១៥ បង្ហាញអំពីនិន្នាការខាងគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍ នៅក្នុងរយៈពេល ២៩ ឆ្នាំកន្លងទៅនេះ ។

<u>រូបភាពទី ១៥ : និន្នាការគ្រោះថ្នាក់ចរាចរណ៍</u>

(ពីឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ឆ្នាំ២០០៦)

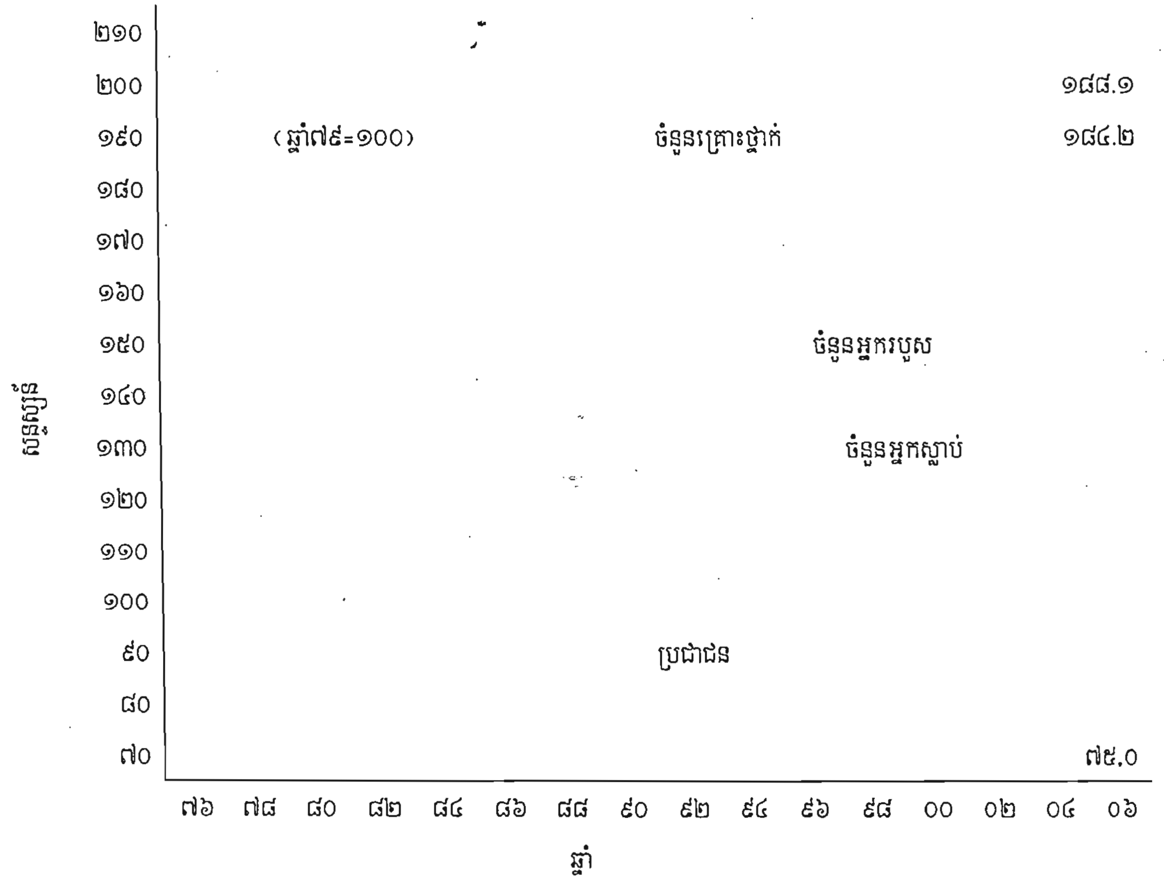

ឆ. សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន និងក្រុមហ៊ុនផ្តល់សេវាកម្ម

១) សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន

អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានទទួលបន្ទុកលើសហគ្រាសសាជីវកម្មជាច្រើនប្រភេទដូចជា : ការផ្គត់ផ្គង់ទឹក និងថាមពល ទឹកស្អុយ ការដឹកជញ្ជូនសាធារណៈ និងការថែទាំសុខភាព ។ វិស័យទាំងអស់នេះពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់ទៅនឹងជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។

សេវាទាំងនេះត្រូវបានផ្តល់ដោយ "សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន" ។ ឧទាហរណ៍មួយចំនួនមានដូចជា : ការផ្គត់ផ្គង់ទឹកសម្រាប់លំនៅដ្ឋាន មន្ទីរពេទ្យ ការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី ឬហ្គាស ។ សេវាទាំងនេះត្រូវបានធ្វើឡើង ដើម្បីលើកស្ទួយសុខុមាលភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ប៉ុន្តែ ក្នុងពេលជាមួយគ្នានេះ សេវាទាំងនេះមានឯករាជ្យភាពដូចជាសហគ្រាសដែលមានការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព និងប្រសិទ្ធផល ។

សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានត្រូវបានដំណើរការដោយប្រធានសាជីវកម្ម ហើយវិធីសាស្ត្រគណនេយ្យមានភាពខុសគ្នាពីថវិកាសាមញ្ញ ។ ជាគោលការណ៍ តម្លៃនៃសេវាទាំងនោះត្រូវគ្របដណ្តប់ដោយប្រាក់ថ្លៃសេវាដែលប្រមូលបាន ។

នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ សហគ្រាសផ្តល់សេវាទឹកស្អុយមានចំនួនច្រើនជាងគេបង្អស់ ហើយសេវាផ្គត់ផ្គង់ទឹកមានចំនួនច្រើនជាងគេលំដាប់ទីពីរ ។

បុគ្គលិកមានចំនួនសរុប ៣៩២.៤៤១ នាក់ ដោយភាគច្រើនបម្រើការងារនៅក្នុងមន្ទីរពេទ្យ ។

២) ក្រុមហ៊ុនផ្តល់សេវាកម្ម

ក្រៅពីសហគ្រាសសាធារណៈ តម្រូវការអោយមានសេវាសាធារណៈកាន់តែទំនើបជាងមុន ជំរុញអោយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានដកពិសោធន៍ជាមួយ "ក្រុមហ៊ុនផ្តល់សេវាកម្ម" ។ ដោយមិនមែនជាកម្មសិទ្ធិរបស់វិស័យសាធារណៈ ឬវិស័យឯកជន ក្រុមហ៊ុនទាំងនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមូលនិធិពីអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន និងសហគ្រាសឯកជន ។

នៅក្នុងកំឡុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០ និងពេលតមកទៀត រលកនៃកំណែទម្រង់រដ្ឋបាល និង "ការធ្វើអោយសកម្ម" នូវវិស័យឯកជន បានជំរុញអោយមានការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធនេះនៅក្នុងវិស័យអភិវឌ្ឍកន្លែងកំសាន្ត ឬសេវាដឹកជញ្ជូន ។

កាលពីពេលថ្មីៗកន្លងទៅនេះ វិស័យសេវាកម្មនេះបានជួបប្រទះនឹងបញ្ហានានានៅក្នុងការគ្រប់គ្រងក្រុមហ៊ុន ហើយក្រុមហ៊ុនមួយចំនួនបានទទួលបរាជ័យខាងពាណិជ្ជកម្ម ។

ជំពូកទី ៤ : ទំនាក់ទំនងរវាងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

ដូចបានបកស្រាយបំភ្លឺនៅក្នុងជំពូកទី ២ រួចមកហើយ តាមទ្រឹស្តីអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានមិនអាចកើតមាន ដោយគ្មានរដ្ឋនោះទេ ហើយចាប់តាំងពីរដ្ឋតំណាងអោយ "ឆន្ទៈសាធារណៈជាតិ" ក្នុងការធានានូវនីត្យានុកូលភាព នៅក្នុងដែនដី និងសម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានមិនអាចធ្វេសប្រហែសចំពោះវិធានដ៏សំខាន់នេះបានឡើយនៅក្នុងសង្គមដែលមានអរិយធម៌រុងរឿង ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អន្តរាគមន៍ច្រើនហួសហេតុរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលអាចធ្វើអោយសហគមន៍មូលដ្ឋានបាត់បង់នូវស្មារតីស្វ័យភាព និងបង្កឧបសគ្គរាំងស្ទះដល់ការគ្រប់គ្រងល្អនៃសេវាសាធារណៈ

មូលដ្ឋាន ដែលផ្តល់ជូនប្រជាពលរដ្ឋដោយផ្ទាល់ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ វិន័យស្ថាប័នមានភាពចាំបាច់សម្រាប់បង្កើតប្រព័ន្ធទំនាក់ទំនងរវាងថ្នាក់កណ្តាល និងថ្នាក់មូលដ្ឋាន ។

យើងក៏ត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ដូចគ្នាផងដែរទៅលើទំនាក់ទំនងក្នុងចំណោមរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។ ខេត្តត្រូវធ្វើកិច្ច-សហប្រតិបត្តិការជាមួយក្រុង ដើម្បីផ្តល់សេវាសាធារណៈអោយបានល្អបំផុតដល់ប្រជាពលរដ្ឋ ។ ការលំបាកនៃរដ្ឋបាលសមរម្យដោយក្រុងតូចៗទាមទារអោយមានប្រភេទផ្សេងៗនៃកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ (ទោះបីជានៅមុនដំណាក់កាលរំលាយក្រុងបញ្ចូលគ្នាក៏ដោយ) ។ ជាការពិតណាស់ យើងមិនត្រូវភ្លេចទេថា ការចូលរួមរបស់ខេត្តជាមួយក្រុងត្រូវធ្វើឡើង ដោយផ្អែកលើច្បាប់ ឬបទបញ្ជារបស់រដ្ឋាភិបាលទៅតាមច្បាប់ ។

ទោះបីជានៅពេលអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានជានីតិបុគ្គលដែលមានឯករាជ្យភាពពីគ្នាទៅវិញទៅមក និងមានឯករាជ្យភាពពីរដ្ឋាភិបាលកណ្តាលក៏ដោយ ក៏វត្តមាននៃទំនាក់ទំនងរវាងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន មិនអាចត្រូវបានព្រងើយកន្តើយឡើយ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ជំពូកចុងក្រោយនៃអត្ថបទនេះនឹងរៀបរាប់អំពីទំនាក់ទំនងរវាងរដ្ឋាភិបាលទាំងពីរថ្នាក់នេះ ។

១. ទំនាក់ទំនងរវាងថ្នាក់កណ្តាល និងថ្នាក់មូលដ្ឋាន

ដូចយើងបានឃើញនៅក្នុងជំពូកទី ៣ រួចមកហើយ ប្រភេទនៃភារកិច្ចរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមានភាពខុសគ្នាពីភារកិច្ចដើមរបស់ខ្លួន ។ ភារកិច្ចអនុញ្ញាតតាមផ្លូវច្បាប់តម្រូវអោយមាន "ការត្រួតពិនិត្យ" លើការអនុវត្ត ច្រើនជាងការងារស្វ័យត ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងវត្តមានរបស់រដ្ឋ ។ ភាពខុសគ្នានេះឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីទំនាក់ទំនងរវាងថ្នាក់កណ្តាល និងថ្នាក់មូលដ្ឋាននៅក្នុងប្រភេទការងារនីមួយៗ ។ មធ្យោបាយនៃការចូលរួមត្រូវបានពង្រឹងចំពោះភារកិច្ចទទួលប្រតិភូកម្ម ។

នៅថ្នាក់ក្រុង ដែនត្រួតពិនិត្យរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលជាទូទៅត្រូវបានប្រគល់ជូនអភិបាលខេត្ត ។ តាមពិតទៅការចូលរួមដូចខាងក្រោមត្រូវបានអនុវត្តចំពោះអភិបាលខេត្ត ។

ទិដ្ឋភាពដ៏សំខាន់នៃច្បាប់ថ្មីស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន ឆ្នាំ២០០០ គឺការដាក់កំហិតការចូលរួមរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ឬរដ្ឋាភិបាលខេត្តទៅក្នុងការគ្រប់គ្រងកិច្ចការមូលដ្ឋាន អោយនៅត្រឹមកម្រិតអប្បបរមា ដែលចាំបាច់ដល់ការសម្រេចគោលដៅ និងការធ្វើបញ្ជីប្រភេទជាមូលដ្ឋានទាំងអស់នៃការចូលរួមនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន ។

ក. គោលការណ៍គ្រឹះនៃការចូលរួម

ការចូលរួមតម្រូវអោយមាន ដោយផ្អែកលើច្បាប់ ឬបទបញ្ជារបស់រដ្ឋាភិបាលស្របតាមច្បាប់ ។ ការចូលរួមបែបនេះរួមមានមិនត្រឹមតែមធ្យោបាយបង្គាប់បញ្ជា ដូចជា ការអនុញ្ញាត ឬសេចក្តីណែនាំ ប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ ថែមទាំងមធ្យោបាយមិនបង្គាប់បញ្ជាទៀតផង ដូចជា ការផ្តល់យោបល់ និងអនុសាសន៍ ។ ដើម្បីអោយការចូលរួមមានតម្លាភាព និងយុត្តិធម៌ ភាគីដែលចូលរួមត្រូវផ្សព្វផ្សាយឯកសារ ដែលរៀបរាប់អំពីអត្ថន័យនៃការចូលរួមរបស់ខ្លួន នៅពេលភាគីផ្សេងទៀតត្រូវការ ។ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យត្រួតពិនិត្យសម្រាប់ការអនុញ្ញាតត្រូវបង្កើតឡើង ហើយត្រូវកំណត់រយៈពេលដំណើរការស្តង់ដារ ។

ខ. ប្រភេទជាមូលដ្ឋាននៃការចូលរួម

ច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋានចែងអំពីប្រភេទជាមូលដ្ឋាននៃការចូលរួម ដែលត្រូវអនុវត្តតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន។

ចំពោះការងារស្វ័យត ការផ្តល់យោបល់ និងអនុសាសន៍ ការស្នើសុំដាក់ឯកសារ ការពិគ្រោះយោបល់ និងការស្នើសុំវិធានការកែតម្រូវ គឺជាប្រភេទជាមូលដ្ឋាន ។ ចំពោះភារកិច្ចអនុញ្ញាតតាមផ្លូវច្បាប់ វិធានការដែលមានលក្ខណៈបង្គាប់បញ្ជាខ្លាំង ដូចជាកិច្ចព្រមព្រៀង ការអនុញ្ញាត សេចក្តីណែនាំ និងការអនុវត្តដោយសិទ្ធិប្រទាន ត្រូវបានដាក់បន្ថែមទៅក្នុងបញ្ជីខាងលើ ។

គ. ការចូលរួមផ្អែកតាមច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន

ច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋានរួមបញ្ចូលបទបញ្ញត្តិខាងក្រោមនេះ ដែលអាចជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការចូលរួមដោយរដ្ឋមន្ត្រី និងអង្គនីតិប្រតិបត្តិថ្នាក់ជាតិផ្សេងទៀត ។

១) ការផ្តល់យោបល់បច្ចេកទេស និងអនុសាសន៍ ការស្នើសុំដាក់ឯកសារ (មាត្រា ២៤៥-៤ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន)

រដ្ឋមន្ត្រី និងស្ថាប័នផ្សេងទៀតត្រូវផ្តល់នូវយោបល់បច្ចេកទេសសមស្រប និងអនុសាសន៍ ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការគ្រប់គ្រងកិច្ចការមូលដ្ឋាន ហើយរដ្ឋមន្ត្រី និងស្ថាប័នក៏ត្រូវស្នើសុំឯកសារចាំបាច់សម្រាប់ការផ្តល់យោបល់ និងអនុសាសន៍ផងដែរ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានមានសិទ្ធិស្នើសុំយោបល់ និងអនុសាសន៍ពីរដ្ឋមន្ត្រី និងស្ថាប័នទាំងនោះ ។

២) ការស្នើសុំវិធានការកែតម្រូវ (មាត្រា ២៤៥-៥ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន)

ប្រសិនបើមានការរំលោភច្បាប់នៅក្នុងការគ្រប់គ្រងភារកិច្ចស្វ័យតរបស់អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ត្រូវមានការកែតម្រូវដោយស្ម័គ្រចិត្ត ។ ប៉ុន្តែ ក្នុងករណីពិសេសដែលវិធានការកែតម្រូវដោយស្ម័គ្រចិត្ត មិនត្រូវបានអនុវត្ត រដ្ឋមន្ត្រី និងស្ថាប័នផ្សេងទៀតត្រូវស្នើសុំវិធានការកែតម្រូវដើម្បីរក្សាការអនុវត្តរដ្ឋបាលសមស្រប ។

៣) សេចក្តីណែនាំកែតម្រូវ (មាត្រា ២៤៥-៧ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន)

រដ្ឋមន្ត្រី និងស្ថាប័នផ្សេងទៀតត្រូវចេញសេចក្តីណែនាំកែតម្រូវ ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការគ្រប់គ្រងខុសច្បាប់នៃភារកិច្ចអនុញ្ញាតតាមផ្លូវច្បាប់ ។ សេចក្តីណែនាំកែតម្រូវអាចរួមមានវិធានការជាក់ស្តែងជាអនុសាសន៍ដែលត្រូវអនុវត្ត ដែលការស្នើសុំវិធានការកែតម្រូវមិនអាចឡើយ ។

៤) ការអនុវត្តដោយសិទ្ធិប្រទាន (មាត្រា ២៤៥-៨ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន)

ប្រសិនបើវិធានការខាងលើមិនមានប្រសិទ្ធភាព នៅក្នុងការកែតម្រូវការគ្រប់គ្រងភារកិច្ចអនុញ្ញាតតាមផ្លូវច្បាប់ដោយរដ្ឋាភិបាលខេត្តនោះទេ រដ្ឋមន្ត្រី និងស្ថាប័នផ្សេងទៀតអាចអនុវត្តភារកិច្ចសិទ្ធិប្រទាន ។ ប្រការនេះអាចកើតមានឡើងតែនៅពេលខេត្តធ្វើមិនដឹងមិនឮអំពីដីកាតុលាការដែលបង្គាប់ខេត្តអោយចាត់វិធានការកែតម្រូវ ។

រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍មានមុខងារពិសេសផ្សេងទៀតដែលចែងដោយច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន : យោបល់បច្ចេកទេស និងអនុសាសន៍ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការធ្វើអោយមានប្រសិទ្ធិភាពការរៀបចំ និងការគ្រប់គ្រងអង្គភាពមូលដ្ឋានសាធារណៈ (មាត្រា ២៥២-១៧-៥ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) និងអធិការកិច្ចបញ្ហាហិរញ្ញវត្ថុមូលដ្ឋាន (មាត្រា ២៥២-១៧-៦ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។

ឃ. ការដោះស្រាយវិវាទរវាងថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់មូលដ្ឋាន ឬថ្នាក់ខេត្ត និងថ្នាក់ក្រុង

ច្បាប់ថ្មីស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋានបានបង្កើតនូវយន្តការដោះស្រាយវិវាទថ្មីរវាងរដ្ឋាភិបាលថ្នាក់ជាតិ និងអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានដើម្បីធានាប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនូវភាពជាដៃគូរ និងទំនាក់ទំនងសហប្រតិបត្តិការរវាងស្ថាប័នទាំងពីរនេះ និងការចូលរួមសម្រុះសម្រួលដោយរដ្ឋាភិបាលជាតិ ។

ប្រសិនបើអង្គនីតិប្រតិបត្តិនៃអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន មានការមិនពេញចិត្តចំពោះការចូលរួមដោយរដ្ឋាភិបាលជាតិ អង្គនីតិប្រតិបត្តិនោះអាចប្តឹងអោយមានការពិនិត្យរឿងក្តីប្រឆាំងនឹងសិទ្ធិអំណាចចូលរួម ទៅគណៈកម្មាធិការទទួលបន្ទុកដោះស្រាយវិវាទរវាងថ្នាក់ជាតិ និងថ្នាក់មូលដ្ឋាន ។ ប្រភេទនៃអន្តរាគមន៍ដែលគណៈកម្មាធិការនេះអាចពិនិត្យ មានដូចជា ការអនុវត្តអំណាចរបស់រដ្ឋាភិបាល ការលុបចោល ឬការពិគ្រោះយោបល់ ។

ប្រសិនបើគណៈកម្មាធិការពិនិត្យឃើញថាការចូលរួមក្នុងការងារស្វ័យតមានភាពខុសច្បាប់ ឬមិនសមហេតុផលដោយសារតែរដ្ឋាភិបាលជាតិមិនអើពើនឹងស្វ័យភាព និងឯករាជ្យភាពរបស់មូលដ្ឋាន ឬពិនិត្យឃើញថាកិច្ចការអនុញ្ញាតតាមផ្លូវច្បាប់មានភាពខុសច្បាប់ គណៈកម្មាធិការអាចស្នើអោយរដ្ឋាភិបាលជាតិចាត់វិធានការចាំបាច់ ។

អាជ្ញាធរដែលទទួលបានការស្នើសុំត្រូវតែចាត់វិធានការចាំបាច់ ។ ប្រសិនបើអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាននៅតែមិនពេញចិត្តចំពោះវិធានការទាំងនេះ អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានអាចបញ្ជូនរឿងក្តីនេះទៅតុលាការ ។

ប្រព័ន្ធស្នងការទទួលបន្ទុកដោះស្រាយវិវាទមូលដ្ឋាន ត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីដោះស្រាយវិវាទដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការចូលរួមដោយរដ្ឋាភិបាលខេត្ត ។ ស្នងការត្រូវពិនិត្យរឿងក្តីដែលប្តឹងដោយរដ្ឋាភិបាលក្រុង ដែលមានការមិនពេញចិត្តចំពោះការចូលរួមរបស់រដ្ឋាភិបាលខេត្ត ហើយប្រសិនបើចាំបាច់ ស្នើអោយរដ្ឋាភិបាលខេត្តចាត់វិធានការចាំបាច់ ។

២. កិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

ដូចតារាងទី ៤ បានបង្ហាញ ប្រជាជន និងទំហំនៃអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន (ជាពិសេសរបស់ក្រុង) មានភាពខុសគ្នាពីមួយទៅមួយទៀត ។ ជាញឹកញាប់ ឃុំ និងភូមិតូចៗបង្ហាញនូវអសមត្ថភាពក្នុងស្វ័យគ្រប់គ្រង អាស្រ័យហេតុនេះហើយបានជាការរំលាយក្រុងបញ្ចូលគ្នាត្រូវបានជំរុញយ៉ាងខ្លាំង ។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ តម្រូវការអោយមានរដ្ឋបាលប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ឆ្លងកាត់ព្រំដែនរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ហើយទោះបីជាមានការគោរពឯកត្តភាពសម្រាប់ក្រុងនីមួយៗក៏ដោយ ក៏ការងារជាច្រើនត្រូវតែបំពេញក្នុងទម្រង់ជាកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។ ច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋានចែងអំពីវិធានការសហប្រតិបត្តិការជាច្រើន ទោះជាធូររលុង ឬតឹងរ៉ឹងក៏ដោយ ដើម្បីអោយតំបន់នីមួយៗប្រើប្រាស់នូវវិធានការសមស្របបំផុត នៅពេលសម្របទៅនឹងតម្រូវការរដ្ឋបាល វប្បធម៌ និងសង្គម ។

វិធីសាស្ត្រសម្រាប់កិច្ចសហប្រតិបត្តិការក្នុងចំណោមអង្គភាពមូលដ្ឋានមានដូចខាងក្រោម :

- ការបញ្ជូនបុគ្គលិក (មាត្រា ២៥២-៧ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) : អង្គនីតិប្រតិបត្តិរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានអាចស្នើសុំអោយអាជ្ញាធរផ្សេងទៀតបញ្ជូនបុគ្គលិកសម្រាប់ការគ្រប់គ្រង និងអនុវត្តការងារ ។
- ការបង្កើតរួមគ្នានូវអង្គនីតិប្រតិបត្តិ (មាត្រា ២៥៧-៧ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) : អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានជាច្រើនអាចព្រមព្រៀងគ្នាបង្កើតអង្គនីតិប្រតិបត្តិមួយចំនួន (ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋបាល ឬអង្គការសាមញ្ញ) រួមគ្នា ។
- ការផ្ទេរការងារ (មាត្រា ២៥២-១៤ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) : អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានអាចផ្ទេរការងាររបស់ខ្លួនមួយផ្នែកទៅអោយអង្គភាពមួយផ្សេងទៀត តាមកការព្រមព្រៀងគ្នាទៅវិញទៅមក និង
- ក្រុមប្រឹក្សាអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន (មាត្រា ២៥២-២ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) : អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានជាច្រើនអាចព្រមព្រៀងគ្នាបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាមួយ ក្នុងគោលដៅរដ្ឋបាល សម្របសម្រួលសកម្មភាពរបស់ខ្លួនរួមគ្នា និងរៀបចំផែនការតំបន់ ។ ការរៀបចំប្រភេទនេះត្រូវមានទម្រង់បែបបទជាច្រើន ហើយអង្គភាពមូលដ្ឋានទំនងជាចូលចិត្ត កិច្ចប្រជុំពិគ្រោះយោបល់ តាមភាពជាក់ស្តែង ដែលគ្មានឋានៈផ្លូវច្បាប់ ។

តារាងទី ៤ : ប្រជាជន និងផ្ទៃដីរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន (ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៧)

ាជន

ប្រជាជន	ខេត្ត	ប្រជាជន	ទីក្រុង	សង្កាត់ពិសេស	ប្រជាជន	ឃុំ/ភូមិ
ៃសពី ១០ លាននាក់	១	លើសពី ១ លាននាក់	១០		លើសពី ៤០.០០០ នាក់	២១
ទៅ ១០ លាននាក់	៨	៥០០.០០០ ទៅ ១ លាននាក់	១៥	៧	៣០.០០០ ទៅ ៤០.០០០ នាក់	៥៩
ទៅ ៥ លាននាក់	១	៣០០.០០០ ទៅ ៥០០.០០០ នាក់	៤៦	៦	២០.០០០ ទៅ ៣០.០០០ នាក់	១៥១
ទៅ ៣ លាននាក់	១០	២០០.០០០ ទៅ ៣០០.០០០ នាក់	៣៨	៤	១០.០០០ ទៅ ២០.០០០ នាក់	៣១៨
ទៅ ២ លាននាក់	២០	១០០.០០០ ទៅ ២០០.០០០ នាក់	១៥១	៥	៥.០០០ ទៅ ១០.០០០ នាក់	២៦៨
ជាង ១ លាននាក់	៧	៥០.០០០ ទៅ ១០០.០០០ នាក់	២៧៧	០	១.០០០ ទៅ ៥.០០០ នាក់	២០៣
		៣០.០០០ ទៅ ៥០.០០០ នាក់	១៨៦	១	តិចជាង ១.០០០ នាក់	២៤
		តិចជាង ៣០.០០០ នាក់	៥៤			
សរុប	៤៧	សរុប	៧៧៧	២៣	សរុប	១.០៤៤

ផ្ទៃដី

ផ្ទៃដី	ខេត្ត	ផ្ទៃដី	ទីក្រុង	សង្កាត់ពិសេស	ឃុំ/ភូមិ
លើសពី ១០.០០០ គម^{២}	៧	លើសពី ១.០០០ គម^{២}	១៨		៨
៥.០០០ ទៅ ១០.០០០ គម^{២}	២១	៥០០ ទៅ ១.០០០ គម^{២}	១១៩		៥៧
៣.០០០ ទៅ ៥.០០០ គម^{២}	១៣	៣០០ ទៅ ៥០០ គម^{២}	៩៧		៨៥
២.០០០ ទៅ ៣.០០០ គម^{២}	៤	២.០០ ទៅ ៣០០ គម^{២}	១១៨		១១៩
១.០០០ ទៅ ២.០០០ គម^{២}	២	១០០ ទៅ ២០០ គម^{២}	១៦៤		២០២
		៥០ ទៅ ១០០ គម^{២}	១១៨	៣	២១៤
		២៥ ទៅ ៥០ គម^{២}	៧២	៦	១៨១
		តិចជាង ២៥ គម^{២}	៧១	១៤	១៧៨
សរុប	៤៧	សរុប	៧៧៧	២៣	១.០៤៤

អ្វីដែលមិនត្រូវបំភ្លេចគឺប្រភេទផ្សេងទៀតនៃកិច្ចសហប្រតិបត្តិការដែលមានអត្តសញ្ញាណស្របច្បាប់ ហើយមានភាពតឹងរ៉ឹងជាងវិធីសាស្ត្រដែលបានរៀបរាប់ខាងលើរួមមាន សហករណ៍របស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ឬសាជីវកម្មអភិវឌ្ឍមូលដ្ឋាន ។ ការប្រើប្រាស់សហករណ៍ត្រូវបានទទួលស្គាល់យ៉ាងទូលំទូលាយ ហើយសហករណ៍ទាំងនោះផ្តល់នូវលទ្ធភាពល្អប្រសើរជាច្រើន ។ បច្ចុប្បន្ននេះ មានសហករណ៍ប្រហែល ២.៦២៦ ដែលភាគច្រើនត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយក្រុង ។ ផ្ទុយទៅវិញ មានសាជីវកម្មអភិវឌ្ឍមូលដ្ឋានតែមួយប៉ុណ្ណោះនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ប្រហែលដោយសារវត្ថុបំណងនៅមានកម្រិត ដូចជាការសាងសង់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសាធារណៈ ឬលទ្ធកម្មដីធ្លីជាដើម ។

អភិបាលកិច្ចមូលដ្ឋាន (ការរៀបចំតាក់តែងគោលនយោបាយ
និងសង្គមស៊ីវិល)
ឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៧

ប្រព័ន្ធបុគ្គលិកសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន
នៅក្នុងប្រទេសជប៉ុន

~មាតិកា~

ជំពូកទី ១ ៖ សេចក្ដីផ្ដើម

១. ការបង្កើតប្រព័ន្ធសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាននៅក្នុងប្រទេសជប៉ុន ១

២. ប្រភេទ ចំណាត់ថ្នាក់ និងចំនួនសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន............ ២

៣. វចនាសម្ព័ន្ធច្បាប់អនុវត្តចំពោះបុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋាន............ ៥

ជំពូកទី ២ ៖ ទីភ្នាក់ងារបុគ្គលិក

១. ប្រភេទទីភ្នាក់ងារបុគ្គលិក............ ៦

២. អាជ្ញាធរតែងតាំង............ ៦

៣. គណៈកម្មាធិការបុគ្គលិក និងគណៈកម្មាធិការសមភាព ៦

ជំពូកទី ៣ ៖ ការតែងតាំង និងការបំពេញភារកិច្ច

១. ការតែងតាំងបុគ្គលិកសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន............ ៨

២. ភារកិច្ចរបស់បុគ្គលិក ១១

៣. វិធានការពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្លាស់ប្ដូរឋានៈ និងវិធានការបទវិន័យ ១៦

៤. ប្រព័ន្ធកម្រិតអាយុចូលនិវត្តន៍............ ២០

ជំពូកទី ៤ ៖ សំណង និងលក្ខខណ្ឌការងារផ្សេងៗ

១. សំណង ២២

២. ម៉ោងធ្វើការ ថ្ងៃឈប់សម្រាក និងច្បាប់ឈប់សម្រាក ២៥

៣. ប្រព័ន្ធជួយគ្នាទៅវិញទៅមក............ ២៨

៤. ប្រព័ន្ធទូទាត់សងចំពោះគ្រោះថ្នាក់ក្នុងសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ៣០

ជំពូកទី ៥ ៖ សិទ្ធិរបស់កម្មករ-និយោជិត

១. សិទ្ធិបង្កើតអង្គការ............ ៣១

២. សិទ្ធិចរចារួម ៣២

៣. ការហាមឃាត់វិធានការវិវាទ............ ៣២

ជំពូកទី ៦ ៖ សុវត្ថិភាពនៃអត្ថប្រយោជន៍របស់បុគ្គលិក

១. ការដាក់ពាក្យសុំវិធានការស្ដីពីលក្ខខណ្ឌការងារ ៣៣

២. ការដាក់បណ្ដឹងជំទាស់ប្រឆាំងនឹងវិធានការអវិជ្ជមាន............ ៣៣

ជំពូកទី ១ : សេចក្តីផ្តើម

១. ការបង្កើតប្រព័ន្ធសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាននៅក្នុងប្រទេសជប៉ុន

(១) បុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋាន ជាអ្នកបម្រើរបស់សហគមន៍ទាំងមូល

រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃប្រទេសជប៉ុន មាត្រា ១៥ កថាខ័ណ្ឌទី ២ ចែងថា មន្ត្រីរាជការទាំងអស់គឺជាអ្នកបម្រើរបស់សហគមន៍ទាំងមូល មិនមែនរបស់ក្រុមមានផលប្រយោជន៍ពិសេសណាមួយនៃសហគមន៍នោះឡើយ ។ បញ្ញត្តិនេះបង្ហាញអំពីគោលការណ៍ធម្មជាតិដែលបុគ្គលិករដ្ឋាភិបាលមាន ជាពិសេសអំពីចរិតលក្ខណៈមូលដ្ឋានគ្រឹះជាអ្នកបម្រើរបស់ប្រជាជនទាំងអស់ដែលជាម្ចាស់អំណាចនៅក្នុងរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យ ។ លទ្ធិដដែលនេះមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៣០ នៃច្បាប់ស្តីពីសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ដែលជាច្បាប់គ្រឹះសម្រាប់ប្រព័ន្ធសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ដែលចែងថា មន្ត្រីរាជការមូលដ្ឋានគ្រប់រូប ក្នុងឋានៈជាអ្នកបម្រើរបស់សហគមន៍ទាំងមូលត្រូវបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួន ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់សាធារណជន និងប្រឹងអោយអស់សមត្ថភាពដើម្បីអនុវត្តភារកិច្ចរបស់ខ្លួន ។

(២) មន្ត្រីរាជការមូលដ្ឋានជាកម្មករ-និយោជិត

មន្ត្រីរាជការមូលដ្ឋានគឺជា "កម្មករ-និយោជិត" ដែលចិញ្ចឹមជីវិតដោយប្រាក់បៀវត្សរ៍ដែលត្រូវបានបង់ជាការតបស្នងសម្រាប់ការងាររបស់ពួកគេក្នុងឋានៈជាមន្ត្រីរាជការ ។ ប៉ុន្តែ មានភាពខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំងពីកម្មករ-និយោជិតឯកជន ។ សិទ្ធិជាមូលដ្ឋានមួយចំនួនរបស់ ពលករដែលកម្មករ-និយោជិតឯកជនទទួលបានមានកំហិតចំពោះមន្ត្រីរាជការ ។ ឧទាហរណ៍ មាត្រា ២៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញជប៉ុនចែងថា កម្មករ-និយោជិតមានសិទ្ធិបង្កើតអង្គការ ចរចា និងធ្វើសកម្មភាពរួមគ្នា ដើម្បីទ្រទ្រង់ជីវភាពរបស់ខ្លួន ប៉ុន្តែសិទ្ធិទាំងនោះ ត្រូវបានដាក់កំហិតចំពោះមន្ត្រីរាជការ ។

ហេតុផលគឺថា មន្ត្រីរាជការមានចរិតលក្ខណៈពិសេសជាអ្នកបម្រើរបស់ប្រជាជន ។

(៣) ឱកាសស្មើភាពគ្នាដើម្បីចូលបម្រើការងារជាមន្ត្រីរាជការ និងប្រព័ន្ធគុណសម្បត្តិ

នៅក្នុងប្រព័ន្ធប្រជាធិបតេយ្យ មន្ត្រីរាជការទាំងអស់ត្រូវធ្វើជាអ្នកតំណាងរបស់ប្រជាជនទាំងអស់ ឬនៅពេលខ្លះរបស់អ្នករស់នៅក្នុងមូលដ្ឋាន ។ ដូច្នេះ មុខដំណែងក្នុងមុខងារសាធារណៈមិនត្រូវកាន់កាប់ផ្តាច់មុខដោយបុគ្គលមានបុព្វសិទ្ធិឡើយ ។ ឱកាសដើម្បីចូលបម្រើការងារក្នុងមុខងារសាធារណៈ ត្រូវបើកចំហចំពោះប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូប ។ វិធាននេះមានលក្ខណៈស៊ីសង្វាក់គ្នាយ៉ាងខ្លាំងជាមួយគោលការណ៍ប្រជាធិបតេយ្យ ដែលផ្អែកលើសមភាពគ្រឹះនៃប្រជាពលរដ្ឋទាំងអស់ ។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នានេះផងដែរ ការតែងតាំង ឬការដំឡើងឋានៈ ត្រូវសម្រេចដោយផ្អែកលើការវាយតម្លៃឥតលម្អៀងលើស្នាដៃការងារ ដើម្បីធានាការអនុវត្តកិច្ចការ សាធារណៈប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ។ ដូច្នេះ "ប្រព័ន្ធគុណ-សម្បត្តិ" ក៏ត្រូវបានអនុម័តយក និងអនុវត្តចំពោះបញ្ហាមួយចំនួនដូចជា ការទទួលអោយបម្រើការងារ ការដំឡើងឋានៈ ការដំឡើងប្រាក់បៀវត្សរ៍ ។ល។

(៤) <u>សុវត្ថិភាពនៃអព្យាក្រឹត្យភាពផ្នែកនយោបាយ</u>

ទ្រង់ទ្រាយមួយទៀតនៃប្រព័ន្ធបុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋានទំនើប គឺទាក់ទងនឹងការធានាអព្យាក្រឹត្យភាពផ្នែកនយោបាយនៃបុគ្គលិករាជការថ្នាក់មូលដ្ឋាន ។ ចំណុចនេះត្រូវបានតម្រូវដោយយោងលើមូលហេតុពីរយ៉ាងគឺ : មូលហេតុទីមួយគឺដើម្បីធានាស្ថិរភាព និងនិរន្តរភាពនៃរដ្ឋបាលសាធារណៈ តាមរយៈការបែងចែករដ្ឋបាលសាធារណៈអោយដាច់គ្នាពីនយោបាយ ។ ស្ថិរភាពនៃ រដ្ឋបាលសាធារណៈអាចធានាបានតែដោយសារការបែងចែកសេវាសាធារណៈជាពីរប្រភេទគឺ : នយោបាយ និងរដ្ឋបាល ។ អ្នកនយោបាយកាន់មុខដំណែងសម្រាប់អាណត្តិជាក់លាក់ណាមួយ ចំណែកអ្នករដ្ឋបាល មិនស្ថិតក្រោមការផ្លាស់ប្តូរ ដោយសារការបោះឆ្នោតផ្នែកនយោបាយឡើយ ។

មូលហេតុទីពីរគឺដើម្បីធានាការងារ និងឋានៈរបស់បុគ្គលិករាជការ តាមរយៈការធានាអព្យាក្រឹត្យភាពផ្នែកនយោបាយ ហើយជាលទ្ធផល ការពារពួកគេពីការបាត់បង់ការងារក្នុងប្រព័ន្ធបកស្បែក ។ ប្រសិនបើមន្ត្រីរាជការបានចូលរួមក្នុងសកម្មភាពនយោបាយ ការងារ ឬដំណែងរបស់ពួកគេ នឹងត្រូវប្រែប្រួលដោយសារការផ្លាស់ប្តូរផ្នែកនយោបាយ ។

២. ប្រភេទ ចំណាត់ថ្នាក់ និងចំនួនសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន

(១) <u>ដែនបុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋាន</u>

បុគ្គលិកទាំងអស់ដែលធ្វើការអោយអង្គភាពមូលដ្ឋាន ហៅថាបុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋាន (មាត្រា ២ នៃច្បាប់ស្តីពីសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន) ។

ប៉ុន្តែ ចំណុចនេះមិនសុទ្ធតែច្បាស់លាស់រាល់ពេលឡើយ ថាតើកម្មករ-និយោជិតម្នាក់គឺជាបុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋាន ឬយ៉ាងណានោះទេ ព្រោះដែននៃបុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋាន មានភាពទំលំទូលាយណាស់ ។

ចំណុចទាំងបីខាងក្រោមនេះ គឺជាស្តង់ដារទូទៅដើម្បីកំណត់ថាតើអ្នកធ្វើការម្នាក់គឺជាបុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋាន ឬមិនមែន ។

ប្រសិនបើអ្នកធ្វើការបំពេញតាមស្តង់ដារទាំងបីខាងក្រោមនេះ មានន័យថាគាត់គឺជាបុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋាន ។

(ក) ចរិតលក្ខណៈនៃការងារ

បុគ្គលនោះបានចូលធ្វើការងារក្នុងអង្គភាពមូលដ្ឋាន ។

(ខ) របៀបនៃការតែងតាំង

បុគ្គលនេះត្រូវបានតែងតាំងដោយផ្នែកទទួលខុសត្រូវនៃអង្គភាពមូលដ្ឋាន ។

(គ) ប្រភពនៃប្រាក់បៀវត្សរ៍

ប្រាក់បៀវត្សរ៍ (ប្រាក់តបស្នង) ត្រូវបើកអោយដោយអង្គភាពមូលដ្ឋាន ដើម្បីជាលាភការសម្រាប់ការងារ ។

(២) <u>សេវាពិសេស និងសេវាធម្មតានៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន</u>

សេវាសាធារណៈមូលដ្ឋានត្រូវចាត់ថ្នាក់ថាជា "សេវាសាធារណៈធម្មតា" និង "សេវាសាធារណៈពិសេស" ។ មូលហេតុដែលការចាត់ថ្នាក់នេះមានភាពសំខាន់ គឺដោយសារច្បាប់ស្តីពីសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន អនុវត្តតែចំពោះបុគ្គលិក

រាជការមូលដ្ឋានដែលបានចូលរួមក្នុងសេវាសាធារណៈធម្មតាប៉ុណ្ណោះ ។ សេវាសាធារណៈធម្មតា រួមមានមុខដំណែងទាំងអស់នៅក្នុងសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ផ្សេងពីមុខដំណែងនៅក្នុងសេវាសាធារណៈពិសេស ។ សេវាសាធារណៈពិសេស រួមមានមុខដំណែង ដូចខាងក្រោម ៈ

(ក) មុខដំណែងដែលត្រូវការការបោះឆ្នោតជាសាធារណៈ ឬការបោះឆ្នោត សេចក្តីសម្រេច ឬការយល់ព្រមពីសភានៃរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។

(ខ) មុខដំណែងជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សានាយក នាយក និងសវនករសហគ្រាសអភិវឌ្ឍន៍មូលដ្ឋាន

(គ) មុខដំណែងជាអគ្គនាយកសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន និងនាយកសហជីពសហគ្រាសនោះ

(ឃ) មុខដំណែងបណ្តោះអាសន្ន ឬក្រៅម៉ោងរបស់ស្ថងការ ឬក្រុមប្រឹក្សា (រួមទាំង ក្រុមប្រឹក្សា និងអង្គភាពផ្សេងទៀតក្នុងប្រភេទដូចគ្នា) ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយច្បាប់ និងបទបញ្ជា ដីកា បញ្ញត្តិនៃអង្គភាពមូលដ្ឋាន ឬវិធានដែលកំណត់ដោយទីភ្នាក់ងារនៃអង្គភាពមូលដ្ឋាន

(ង) មុខដំណែងពេញម៉ោងរបស់ស្ថងការទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈសាលាខេត្ត

(ច) មុខដំណែងបណ្តោះអាសន្ន ឬក្រៅម៉ោងជាអ្នកផ្តល់ប្រឹក្សាជំនាញ អ្នកពិគ្រោះយោបល់ អ្នកស៊ើបអង្កេត បុគ្គលិកមិនទៀងទាត់ និងមុខដំណែងផ្សេងទៀតក្នុងប្រភេទដូចគ្នា

(ឆ) លេខាធិការរបស់នាយកប្រតិបត្តិ របស់ប្រធានសភា ឬទីប្រឹក្សារបស់អង្គភាពមូលដ្ឋាន និងប្រធានទីភ្នាក់ងារផ្សេងទៀតនៃរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ដែលចាត់តាំងដោយដីកា

(ជ) សមាជិកក្រុមពន្លត់អគ្គីភ័យស្ម័គ្រចិត្តក្រៅម៉ោង និងក្រុមកងពលតូចគ្រោះទឹកជំនន់ និង

(ឈ) នាយក ឬមន្ត្រីទីភ្នាក់ងាររដ្ឋបាលមូលដ្ឋានដែលបានកំណត់ ។

ភាពខុសគ្នាជាស្តង់ដាររវាងសេវាធម្មតា និងសេវាពិសេស មានដូចខាងក្រោម ៈ

(ក) ប្រព័ន្ធគុណសម្បត្តិ

ប្រព័ន្ធនេះអនុវត្តចំពោះសេវាសាធារណៈធម្មតា ទាក់ទងនឹងការតែងតាំង និងការដំឡើងឋានៈ ។ល។ ដែលផ្អែកលើការពិនិត្យបញ្ជី និងសម្រេចសមិទ្ធផលការងារ ។ម្យ៉ាងទៀត បុគ្គលិកសេវាសាធារណៈពិសេស ត្រូវបានតែងតាំងដោយការបោះឆ្នោតជាសាធារណៈ ការយល់ព្រមរបស់សភាថ្នាក់មូលដ្ឋាន ឬផ្អែកលើចំណេះដឹង និងបទពិសោធន៍ពិសេស ។

(ខ) ការងារអស់មួយជីវិត

ចំពោះបុគ្គលិកសេវាសាធារណៈធម្មតា ក្រោយពេលពួកគេត្រូវបានតែងតាំង ជាធម្មតា ពួកគេនឹងមិនត្រូវបានបណ្តេញចេញដោយសារមូលហេតុណាផ្សេងពីវិធានការបទវិន័យ ។ល។ ឡើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត បុគ្គលិកសេវាសាធារណៈពិសេស ដែលត្រូវបានតែងតាំងសម្រាប់រយៈពេលជាក់លាក់នៃភារកិច្ចមិនរំពឹងថាអាចបម្រើការងារអស់មួយជីវិតបានឡើយ ។

(៣) <u>ការចាត់ថ្នាក់បុគ្គលិក</u>

បុគ្គលិកត្រូវបានបែងចែកជាច្រើនប្រភេទតាមទិដ្ឋភាពនៃប្រភេទភារកិច្ចរបស់ពួកគេ ។ ពួកគេត្រូវបានចាត់ថ្នាក់ដូចខាងក្រោម ៈ

(ក) បុគ្គលិកដែលចូលបម្រើមុខងារសាធារណៈធម្មតា

(ខ) បុគ្គលិកអប់រំសាធារណៈ

(គ) បុគ្គលិកនគរបាល

(ឃ) បុគ្គលិកពន្លត់អគ្គីភ័យ

(ង) បុគ្គលិកសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន

(ច) បុគ្គលិកការងារគ្មានជំនាញ និង

(ឆ) បុគ្គលិកទីភ្នាក់ងាររដ្ឋបាលមូលដ្ឋានជាក់លាក់

ការចាត់ថ្នាក់នេះសមស្របណាស់ ព្រោះក្រុមទាំងនេះត្រូវបានចាត់ចែងជាលក្ខណៈបច្ចេកទេស តាមមធ្យោបាយផ្សេងគ្នា ។ ចំណុចលម្អិតនឹងត្រូវពិភាក្សានៅពេលក្រោយ ។

(៤) <u>ចំនួនបុគ្គលិកសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន</u>

ចំនួនបុគ្គលិកសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋានសរុបដែលបម្រើការងារនៅក្នុងអង្គភាពមូលដ្ឋានក្នុងប្រទេសជប៉ុន មានបង្ហាញជូននៅក្នុងតារាង ១ ។

តារាង ១ : ចំនួនបុគ្គលិកសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន នៅក្នុងសេវាធម្មតា

ពេញម៉ោង		សរុប	ខេត្ត	ក្រុង
សរុប		២.៩៥៨.៤០២	១.៥៥៦.៣០៥	១.៤០២.០៩៧
សេវាធម្មតា	រដ្ឋបាលទូទៅ	៦១៣.៨០១	២០៤.៩០៧	៤០៨.៨៩៤
	សុខុមាលភាព	៤១៣.៣២៧	៦៦.៩៥២	៣៤៦.៣៧៥
ពន្លត់អគ្គីភ័យ		១៥៦.៣១៥	១៨.៤៩១	១៣៧.៨២៤
អប់រំ		១.១២៥.៧១៥	៩៣៤.៨៣៤	១៩០.៨៨១
នគរបាល		២៧៧.៥៤៣	២៧៧.៥៤៣	០
សហគ្រាសសាធារណៈ	មន្ទីរពេទ្យ	២២២.៤៦០	៦៦.៣៩៨	១៥៦.០៦២
	ផ្គត់ផ្គង់ទឹក	៥៧.០៥៩	៨.៩១៦	៤៨.១៤៣
	ដឹកជញ្ជូន	៣១.៥២៦	៧.០១៦	២៤.៥១០
	សហគ្រាសសាធារណៈផ្សេងទៀត	១០០.៦៥៦	១១.២៤៨	៨៩.៤០៨

(គិតត្រឹមថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៦)

៣. រចនាសម្ព័ន្ធច្បាប់អនុវត្តចំពោះបុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋាន

ឋានៈ និងការប្រព្រឹត្តរបស់បុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋានត្រូវបានចែងជាស្វ័យប្រវត្តិដោយច្បាប់ស្តីពីសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន និងច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន ដែលតាមទិដ្ឋភាពរចនាសម្ព័ន្ធអង្គការនៃរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ហើយក៏មានបញ្ញត្តិមួយចំនួនពាក់ព័ន្ធនឹងបុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋានផងដែរ ។ ច្បាប់ស្តីពីសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន បង្កើតបានជាក្របខ័ណ្ឌនៃប្រព័ន្ធសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។

ដោយចែកដាច់ដោយឡែកពីគ្នា បញ្ញត្តិពិសេសត្រូវបានចែងនៅក្នុងច្បាប់ពិសេស១ជាច្រើន ។ បញ្ញត្តិខ្លះចែងសម្រាប់បុគ្គលិកអប់រំសាធារណៈនៅក្នុងច្បាប់ពិសេស ចំពោះបុគ្គលិកអប់រំសាធារណៈ និងច្បាប់ទាក់ទងនឹងការបង្កើតអង្គការ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃរដ្ឋបាលអប់រំមូលដ្ឋាន ។ ចំពោះបុគ្គលិកនគរបាល ដោយច្បាប់ស្តីពីនគរបាល ។ ចំពោះបុគ្គលិកពន្លត់អគ្គីភ័យ ដោយច្បាប់ស្តីពីអង្គភាពពន្លត់អគ្គីភ័យ ។ ចំពោះបុគ្គលិកសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន និងកម្មករ-និយោជិតគ្មានជំនាញ ដោយច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន និងច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈនៃសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ល។ លើសពីនេះទៀត បញ្ញត្តិខ្លះនៃច្បាប់ស្តីពីស្តង់ដារការងារ និងច្បាប់ផ្សេងទៀត ក្នុងវិស័យទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈឯកជន អនុវត្តចំពោះបុគ្គលិកសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ក្នុងកម្រិតដែលបញ្ញត្តិទាំងនោះ ត្រូវបានចាត់ទុកថាអនុលោមតាមគោលការណ៍នៃប្រព័ន្ធបុគ្គលិកសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។

ដីកា និងបទបញ្ជានៃរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាននីមួយៗ រួមមានផ្នែកសំខាន់មួយនៃរចនាសម្ព័ន្ធច្បាប់នៃ ប្រព័ន្ធសេវា-សាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ ច្បាប់ស្តីពីសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ប្រគល់ដល់អង្គភាពមូលដ្ឋាន នូវភារកិច្ចប្រកាសអោយប្រើដីកា និងបទបញ្ជា ស្តីពីកិច្ចការសំខាន់១ជាច្រើន សម្រាប់ឋានៈ និងការប្រព្រឹត្តិរបស់បុគ្គលិករបស់ពួកគេផ្ទាល់ ។ ក្នុងករណីខ្លះ ការប្រកាសអោយប្រើដីកា និងបទបញ្ជានោះ មានភាពចាំបាច់ដោយខានមិនបាន ។

ច្បាប់ស្តីពីសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន តទៅនេះ ហៅថា "ច្បាប់" ។

ជំពូកទី ២ : ទីភ្នាក់ងារបុគ្គលិក

១. ប្រភេទទីភ្នាក់ងារបុគ្គលិក

នៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានទីភ្នាក់ងារបុគ្គលិក ដែលមានអំណាច និងទំនួលខុសត្រូវរដ្ឋបាលចុងក្រោយនៃការគ្រប់គ្រងបុគ្គលិក គឺជាអាជ្ញាធរតែងតាំង និងគណៈកម្មាធិការបុគ្គលិក (ឬគណៈកម្មាធិការសមភាព) ។

អាជ្ញាធរតែងតាំងគឺជាទីភ្នាក់ងារមួយ ដែលអនុវត្តដោយផ្ទាល់នូវសិទ្ធិគ្រប់គ្រងបុគ្គលិក រួមទាំងការតែងតាំង វិធានការពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្លាស់ប្តូរឋានៈ និងវិធានការវិន័យ ។ល។ម្យ៉ាងទៀត គណៈកម្មាធិការបុគ្គលិក និងគណៈកម្មាធិការ-សមភាព គឺជាទីភ្នាក់ងារឯកទេស និងមិនលម្អៀង ក្រោមប្រព័ន្ធក្រុមប្រឹក្សា ដែលផ្តល់យោបល់ដល់អាជ្ញាធរតែងតាំង អោយអនុវត្តដោយយុត្តិធម៌នូវសិទ្ធិនៃការគ្រប់គ្រងបុគ្គលិក និងពិនិត្យមើលស្ថានភាពឡើងវិញជាប្រចាំ ។

២. អាជ្ញាធរតែងតាំង

នៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន នាយកប្រតិបត្តិនៃអង្គភាព ប្រធានសភា គណៈកម្មការរដ្ឋបាល ។ល។ អាចជាអាជ្ញាធរ-តែងតាំង ។ អាជ្ញាធរទាំងនេះនីមួយៗត្រូវបានជ្រើសរើសឡើងស្របតាមអំណាច និងទំនួលខុសត្រូវរដ្ឋបាលចុងក្រោយនៃរដ្ឋបាលបុគ្គលិក ។ ច្បាប់ស្តីពីសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន រាយឈ្មោះអាជ្ញាធរតែងតាំងដូចខាងក្រោម : នាយកប្រតិបត្តិនៃរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ប្រធានសភា គណៈកម្មាធិការ រដ្ឋបាលបោះឆ្នោត ស្នងការអធិការកិច្ចតំណាង ក្រុមប្រឹក្សាអប់រំ គណៈកម្មាធិការបុគ្គលិក គណៈកម្មាធិការសមភាព អគ្គស្នងការនៃនាយកដ្ឋាននគរបាលក្រុងតូក្យូ ប្រធានកងកម្លាំងនគរបាលខេត្ត ប្រធានអង្គភាពការពារអគ្គីភ័យក្រុង ។ល។

៣. គណៈកម្មាធិការបុគ្គលិក និងគណៈកម្មាធិការសមភាព

(១) <u>អំណាចរបស់គណៈកម្មាធិការបុគ្គលិក និងគណៈកម្មាធិការសមភាព</u>

អំណាចរបស់គណៈកម្មាធិការបុគ្គលិកអាចចាត់ចូលក្នុងអាជ្ញាធរស្មើរនីតិបញ្ញត្តិ ស្មើរតុលាការ និងរដ្ឋបាល ស្របតាមលក្ខណៈនៃអំណាច ។ ដែនអំណាចនីមួយៗនៃអាជ្ញាធរ ខុសៗគ្នាដូចខាងក្រោម :

(ក) អាជ្ញាធរស្មើរនីតិបញ្ញត្តិ

គណៈកម្មាធិការបុគ្គលិកទទួលខុសត្រូវចំពោះបញ្ហាផ្នែកឯកទេស និងបច្ចេកទេស ក្នុងនាមជាអង្គភាពជំនាញមួយនៅក្នុងទម្លាប់អនុវត្តរបស់រដ្ឋបាលបុគ្គលិក ។ ដូច្នេះ គណៈកម្មាធិការបុគ្គលិកអាចបង្កើតបទបញ្ជារបស់គណៈកម្មាធិការបុគ្គលិកពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហា អាស្រ័យនឹងសិទ្ធិអំណាចរបស់ខ្លួនស្របតាមច្បាប់ និងដីកា ។

(ខ) អាជ្ញាធរស្មើរតុលាការ

ក្នុងនាមជាអង្គភាពមិនលម្អៀង និងអព្យាក្រឹត្យ គណៈកម្មាធិការបុគ្គលិកជាស្ថាប័នគ្រប់គ្រងអាជ្ញាធរស្មើរតុលាការ ឧទាហរណ៍ សិទ្ធិអំណាចពិនិត្យ និងវិនិច្ឆ័យការជំទាស់នឹងវិធានការអវិជ្ជមានទាក់ទងនឹងបុគ្គលិក ព្រមទាំងពិនិត្យពាក្យបណ្តឹងទាក់ទងនឹង ស្ថានភាពការងារ ។

(គ) អាជ្ញាធររដ្ឋបាល

គណៈកម្មាធិការបុគ្គលិកអនុវត្តអំណាចរដ្ឋបាលដូចតទៅ ។ គណៈកម្មាធិការបុគ្គលិកផ្តល់យោបល់ដល់សភា និងនាយកប្រតិបត្តិ ទាក់ទងនឹងការប្រកាសអោយប្រើ ការកែប្រែ និងការធ្វើនិរាករណ៍ដីកាទាំងឡាយ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងបុគ្គលិក ។ គណៈកម្មាធិការនេះផ្តល់អនុសាសន៍ដល់អាជ្ញាធរតែងតាំង ដើម្បីប្រតិបត្តិរដ្ឋបាលបុគ្គលិកដោយសមភាព ។ គណៈកម្មាធិការនេះធ្វើការសិក្សា និងរាយការណ៍អំពីប្រព័ន្ធទាក់ទងនឹងរដ្ឋបាលបុគ្គលិក ព្រមទាំងអនុវត្តការប្រឡងប្រជែង ការជ្រើសរើស និងការធ្វើធុរកិច្ចដែលទាក់ទងនឹងប្រព័ន្ធនោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត អំណាចរបស់គណៈកម្មាធិការសមភាពមានកម្រិត បើធៀបនឹងអំណាចរបស់គណៈកម្មាធិការ-បុគ្គលិក ។

(២) <u>ការបង្កើតគណៈកម្មាធិការបុគ្គលិក និងគណៈកម្មាធិការសមភាព</u>

មាត្រា ៧ នៃច្បាប់ស្តីពីសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ចែងអំពីការបង្កើតគណៈកម្មាធិការបុគ្គលិក ឬគណៈកម្មាធិការ-សមភាព ដូចខាងក្រោម ស្របតាមផ្នែកក្រុម និងវិសាលភាព : ខេត្ត និងក្រុងដែលបានកំណត់ ត្រូវបង្កើតគណៈកម្មាធិការ-បុគ្គលិក ។ ក្រុងដែលមានប្រជាជនលើសពី ១៥០.០០០ នាក់ និងមានមណ្ឌលបោះឆ្នោតពិសេសតូក្យូ ត្រូវបង្កើតគណៈកម្មាធិការបុគ្គលិក ឬគណៈកម្មាធិការសមភាព ។ ទីក្រុងដែលមានប្រជាជនតិចជាង ១៥០.០០០ នាក់ ក្រុង និងភូមិ ព្រមទាំងសមាគមអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានត្រូវបង្កើតគណៈកម្មាធិការសមភាពមួយ ។ លើសពីនេះទៀត ដើម្បីអោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានតូចៗជាងនេះ អាចគ្រប់គ្រងកិច្ចការសាធារណៈដោយសមញ្ញ និងមានប្រសិទ្ធភាព រដ្ឋាភិបាលតូចៗទាំងនេះ អាចបង្កើតគណៈកម្មាធិការសមភាពរួមគ្នា ឬធ្វើប្រតិភូកម្មកិច្ចការសាធារណៈរបស់គណៈកម្មាធិការសមភាពទៅអោយគណៈកម្មាធិការបុគ្គលិកផ្សេងទៀត ។

ជំពូកទី ៣ : ការតែងតាំង និងការបំពេញភារកិច្ច

១. ការតែងតាំងបុគ្គលិកសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន

មាត្រា ១៥ នៃច្បាប់នេះ ចែងជាវិធានទូទៅថា ការតែងតាំងបុគ្គលិកត្រូវធ្វើឡើង ដោយអនុលោមតាមបញ្ញត្តិច្បាប់ ដោយផ្អែកលើកំណត់ត្រាពិន្ទុប្រឡង ភាពសក្តិសមក្នុងការបំពេញភារកិច្ច ឬការបង្ហាញអំពីសមត្ថភាពផ្សេងទៀតរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ ។ មាត្រានេះមានភាពសំខាន់ខ្លាំង ព្រោះវាចែងអំពីការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធគុណសម្បត្តិ ក្នុងការតែងតាំងដើម្បីទទួលបានប្រសិទ្ធភាពកាន់តែខ្ពស់ក្នុងការបំពេញភារកិច្ចនៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។

ការតែងតាំងត្រូវបានចែកចេញជាបួនប្រភេទ :

(ក) ការតែងតាំងដំបូង : តែងតាំងបុគ្គលមិនមែនបុគ្គលិកអោយកាន់មុខដំណែងជាបុគ្គលិក ។

(ខ) ការដំឡើងដំណែង : តែងតាំងបុគ្គលិកអោយមានកម្រិតភារកិច្ច ឬឋានៈខ្ពស់ជាងមុន នៅក្នុងអង្គភាព ។

(គ) ការទម្លាក់ដំណែង : តែងតាំងបុគ្គលិកអោយមានកម្រិតភារកិច្ច ឬឋានៈទាបជាងមុន នៅក្នុងអង្គភាព ។

(ឃ) ការផ្ទេរ : តែងតាំងបុគ្គលិកទៅកាន់មុខដំណែងផ្សេងទៀត តាមរយៈមធ្យោបាយក្រៅពីការដំឡើងដំណែង ឬការទម្លាក់ដំណែង ។

ក្នុងចំណោមប្រភេទទាំងបួននេះ ការតែងតាំងដំបូង និងការដំឡើងដំណែងមិនអាចត្រូវបានធ្វើឡើងដោយគ្មានការប្រឡងប្រជែង ឬការជ្រើសរើសសម្រិតសម្រាំង ដោយអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចឡើយ ។

ការប្រឡងប្រជែងគឺជាវិធីសាស្រ្ត ដែលតាមរយៈនេះ បុគ្គលត្រូវបានជ្រើសរើសសម្រាប់មុខដំណែងជាក់លាក់តាមមធ្យោបាយប្រកួតប្រជែង ។ ការជ្រើសរើសសម្រិតសម្រាំងគឺជាវិធីសាស្រ្ត ដែលតាមរយៈនេះ គុណសម្បត្តិរបស់បុគ្គលជាក់លាក់ណាម្នាក់ ត្រូវបានកំណត់សម្រាប់មុខដំណែងជាក់លាក់ណាមួយ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយគោលបំណងនៃការប្រឡងប្រជែង និងការជ្រើសរើសសម្រិតសម្រាំងត្រូវកំណត់អំពីលទ្ធភាពក្នុងការបំពេញភារកិច្ចផ្លូវការជាបុគ្គលិក ហើយជាការមិនត្រឹមត្រូវឡើយដែលថា វិធីសាស្រ្តមួយមានភាពតឹងតែងជាងវិធីសាស្រ្តមួយទៀតឡើយ ។ វិធីសាស្រ្តទាំងពីរត្រូវបានចាត់ទុកថាមាន ភាពខុសគ្នាតែនៅក្នុងដំណើរការប៉ុណ្ណោះ ។

អង្គភាពដែលទទួលខុសត្រូវធ្វើការរៀបចំការប្រឡងប្រជែង ឬការជ្រើសរើសសម្រិតសម្រាំង គឺគណៈកម្មការបុគ្គលិក (រួមទាំងគណៈកម្មការសមភាព ដែលរៀបចំការប្រឡងប្រជែង) ក្នុងករណីរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានដែលមានគណៈកម្មការបុគ្គលិក និងអាជ្ញាធរតែងតាំង ក្នុងករណីរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន គ្មានគណៈកម្មការបុគ្គលិក ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ គណៈកម្មការបុគ្គលិក ឬអាជ្ញាធរតែងតាំងអាចរៀបចំការប្រឡងប្រជែង ឬការជ្រើសរើស សម្រិតសម្រាំងរួមគ្នាជាមួយទីភ្នាក់ងារណាមួយនៃរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានផ្សេងទៀត តាមរយៈការពិគ្រោះយោបល់ ឬប្រគល់ភារកិច្ចទាំងនេះអោយទៅទីភ្នាក់ងារណាមួយនៃរដ្ឋាភិបាលជាតិ ឬនៃរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានផ្សេងទៀត តាមរយៈកិច្ចព្រមព្រៀងជាមួយទីភ្នាក់ងារនោះ ។

នៅពេលគណៈកម្មការបុគ្គលិករៀបចំការប្រឡងប្រជែង គណៈកម្មការនេះ ត្រូវបានតម្រូវអោយរៀបចំ "បញ្ជី-ភាពអាចជាប់ការជ្រើសរើសអោយចូលបម្រើការងារ" មួយដែលក្នុងនោះ ឈ្មោះពេញ និងពិន្ទុរបស់អ្នកដែលបានទទួលពិន្ទុ

ត្រឹមជាប់ ឬខ្ពស់ជាង មានរាយទៅតាមលំដាប់លេខរៀង ស្របតាមពិន្ទុរបស់ពួកគេ ។ អាជ្ញាធរតែងតាំងនីមួយៗ ត្រូវធ្វើការតែងតាំងដំបូង ឬការដំឡើងដំណែង ពីក្នុងចំណោមបេក្ខជនដែលមានឈ្មោះនៅក្នុងបញ្ជីឈ្មោះរបស់គណៈកម្មការបុគ្គលិក ។

(២) ការងារមានល័ក្ខខ័ណ្ឌ

រាល់ការតែងតាំងបុគ្គលិកដំបូង ផ្សេងពីការតែងតាំងបណ្ដោះអាសន្ន ឬការតែងតាំងក្នុងមុខដំណែងក្រៅម៉ោង គឺជាការតែងតាំងមានល័ក្ខខ័ណ្ឌ ដូចមានចែងដោយច្បាប់ និងអាចក្លាយជាផ្លូវការតែនៅពេលបុគ្គលិកបានបម្រើការងារក្នុងមុខដំណែងរបស់ខ្លួនក្រោមឋានៈមានល័ក្ខខ័ណ្ឌបានរយៈពេលប្រាំមួយខែ (រយៈពេលនេះអាចពន្យាររហូតដល់ត្រឹមដប់ពីរខែក្នុងករណីខ្លះ) និងបានបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួន គួរជាទីពេញចិត្តក្នុងកំឡុងរយៈពេលនេះ ។ ចំណុចនេះផ្ដោតលើការបង្ហាញដោយត្រឹមត្រូវអំពីលទ្ធភាព តាមរយៈការបំពេញភារកិច្ចបន្ថែមលើលទ្ធផលនៃការប្រឡងប្រជែង ឬការជ្រើសរើសសម្រិតសម្រាំង មុនពេលធ្វើការតែងតាំង ។

មន្ត្រីណាម្នាក់នៅក្នុងរយៈពេលមានល័ក្ខខ័ណ្ឌនៃការតែងតាំងដំបូងត្រូវបញ្ឈប់ពីការងារ និងប្រឈមមុខនឹងវិធានការឋានៈផ្សេងទៀតប្រឆាំងនឹងឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ទោះបីជាមូលហេតុមានចែង ឬមិនមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ ឬដីកាក៏ដោយ ។ នៅពេលមន្ត្រីនេះត្រូវប្រឈមមុខនឹងវិធានការនោះ មន្ត្រីនោះមិនអាចលើកឡើងអំពីការជំទាស់ណាមួយ ក្រោមច្បាប់ស្ដីពីបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍រដ្ឋបាល ទៅគណៈកម្មការបុគ្គលិក ឬគណៈកម្មការសមភាពឡើយ ។ មន្ត្រីនោះមិនត្រូវបានធានាអំពីឋានៈរបស់ខ្លួនឡើយ ក្នុងខណៈដែលខ្លួនស្ថិតក្នុងឋានៈមានល័ក្ខខ័ណ្ឌ ។

(៣) ការតែងតាំងបណ្ដោះអាសន្ន

នៅពេលអាជ្ញាធរតែងតាំងនៃរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ធ្វើការតែងតាំងបុគ្គលិក ជាគោលការណ៍ បុគ្គលិកត្រូវបានតែងតាំងក្នុងការងារជាអចិន្ត្រៃយ៍ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក្នុងករណីបន្ទាន់ ។ល។ ឬការតែងតាំងក្នុងការងារបណ្ដោះអាសន្នរយៈពេលខ្លី បុគ្គលិកអាចត្រូវបានតែងតាំងជាបណ្ដោះអាសន្ន សម្រាប់រយៈពេលរហូតដល់មួយឆ្នាំ (ជាគោល-ការណ៍ រយៈពេលគឺប្រាំមួយខែ ប៉ុន្តែរយៈពេលនេះអាចបន្លាយរហូតដល់ប្រាំមួយខែ ក្រោយពេលចប់រយៈពេលដំបូង) ។ បញ្ញត្តិនៃការធានាឋានៈក្នុងច្បាប់ស្ដីពីសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន មិនអនុវត្តចំពោះការតែងតាំងបុគ្គលិកជាបណ្ដោះអាសន្នឡើយ ។

(៤) ការតែងតាំងសម្រាប់រយៈពេលមានកំណត់

អាជ្ញាធរតែងតាំងអាចជួលបុគ្គលិកសម្រាប់រយៈពេលមានកំណត់ សម្រាប់ការងារដែលគួរត្រូវបានអនុវត្តដោយបុគ្គលិកដែលមានជំនាញ និងបទពិសោធន៍ជាក់លាក់ ព្រមទាំងការងារដែលនឹងត្រូវបញ្ចប់ក្នុងរយៈពេលជាក់លាក់ណាមួយ ។ល។

ក្នុងករណីធម្មតា រយៈពេលតែងតាំងវែងបំផុតគឺ ៥ ឆ្នាំ សម្រាប់បុគ្គលិកដែលមានជំនាញ និងបទពិសោធន៍ និង ៣ ឆ្នាំសម្រាប់បុគ្គលិកដែលបានចូលបម្រើការងារក្នុងរយៈពេលជាក់លាក់ណាមួយ ។

(៥) បញ្ញត្តិព្យួរ

ពលរដ្ឋជប៉ុនទាំងអស់ត្រូវទទួលបាននូវការយកចិត្តទុកដាក់ស្មើៗគ្នា ពាក់ព័ន្ធនឹងលទ្ធភាពរបស់ពួកគេ និងឱកាសស្មើភាពគ្នា ដើម្បីបម្រើមុខងារសាធារណៈក្រោមច្បាប់ស្តីពីសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ គេចាត់ទុកថាជាការសមហេតុផលដែលមិនផ្តល់ឱកាសនោះដល់បុគ្គលដែលមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះមិនសូវល្អ ប្រសិនបើយើងផ្តោតលើលទ្ធផលនៃការអនុវត្តភារកិច្ចគ្រប់គ្រាន់ ។ មាត្រា ១៦ នៃច្បាប់នេះ ចែងថា បុគ្គលម្នាក់ដែលស្ថិតក្នុងចំណុចណាមួយដូចខាងក្រោមមិនអាចក្លាយជាបុគ្គលិកផ្លូវការ ឬចូលរួមនៅក្នុងដំណើរការប្រឡងប្រជែង ឬការជ្រើសរើសសម្រិតសម្រាំងឡើយ លើកលែងករណីដែលមានចែងដោយដីកា :

(ក) បុគ្គលដែលពេញអាយុក្រោមអាណាព្យាបាលភាព នៅក្នុងជំនួយ ដែលត្រូវបានវិនិច្ឆ័យដោយស្របច្បាប់ថាគ្មានសមត្ថភាព ឬស្ទើរតែគ្មានសមត្ថភាព

(ខ) បុគ្គលដែលធ្លាប់ត្រូវបានកាត់ទោសធ្ងន់ជាងទោសជាប់ពន្ធនាគារ ដោយគ្មានការងារធ្ងន់ធ្ងរ ហើយដែលការកាត់ទោសនេះ មិនត្រូវបានបញ្ចប់ ឬក្លាយជាមិនអាចអនុវត្តបាន

(គ) បុគ្គលដែលត្រូវបានប្តឹងដោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានដែលពាក់ព័ន្ធ ពីការបញ្ឈប់ពីការងារជាបទវិន័យ ចាប់ពីកាលបរិច្ឆេទ ដែលក្នុងចំណោមនោះរយៈពេលពីរឆ្នាំមិនទាន់កន្លងផុត

(ឃ) បុគ្គលដែលពេលកំពុងបំពេញតួនាទីជាសមាជិកម្នាក់នៃគណៈកម្មការបុគ្គលិក ឬគណៈកម្មការសមភាព បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសណាមួយដែលចែងនៅក្នុងជំពូកទី ៥ នៃច្បាប់នេះ និងត្រូវបានកាត់ទោស ឬ

(ង) បុគ្គលដែលនៅពេល ឬក្រោយកាលបរិច្ឆេទប្រកាសអោយប្រើប្រាស់រដ្ឋធម្មនុញ្ញជប៉ុន បានបង្កើត ឬចូលរួមក្នុងគណបក្សនយោបាយណាមួយ ឬអង្គភាពមួយផ្សេងទៀតដែលតស៊ូមតិជំរុញអោយមានការផ្តួលរំលំដោយអំពើហិង្សានូវរដ្ឋធម្មនុញ្ញជប៉ុន ឬរដ្ឋាភិបាលដែលបានបង្កើតឡើងក្រោមរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ ។

ក្នុងករណីបុគ្គលិកបច្ចុប្បន្នខកខាន ក្រោមចំណុចណាមួយខាងលើ បុគ្គលិកនោះនឹងបាត់បង់ ដោយស្វ័យប្រវត្តិនូវមុខដំណែងរបស់ខ្លួន លើកលែងតែករណីចែងជាពិសេសផ្សេងពីនេះដោយដីកា (មាត្រា ២៨ កថាខ័ណ្ឌទី ៤) ។ ដើម្បីអោយបុគ្គលម្នាក់នៅតែបន្តធ្វើជាសមាជិកបុគ្គលិក (ដូចក្នុងការចូលធ្វើជាបុគ្គលិក) ជាការចាំបាច់ដែលថាបុគ្គលរូបនោះមិនដែលខកខានក្រោមចំណុចណាមួយនៃបញ្ញត្តិទាំងនេះឡើយ ។

លើសពីនេះទៀត បុគ្គលដែលមិនមានសញ្ជាតិជប៉ុនមិនអាចទទួលការតែងតាំងក្នុងមុខដំណែងអនុវត្តអំណាចលើភាពជាពលរដ្ឋ ឬការសម្រេចចិត្តនៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានឡើយ ។

(៦) ការលាឈប់របស់បុគ្គលិក

ការលាឈប់របស់បុគ្គលិកមានន័យថា បុគ្គលិកបាត់បង់មុខដំណែងរបស់ខ្លួន ។ ទម្រង់បែបបទនៃការលាឈប់មានដូចខាងក្រោម :

(ក) ការលាឈប់ដោយការព្យួរ : ការដកហូតមុខដំណែងដោយសារការអនុវត្តបញ្ញត្តិសុំព្យួរជាទូទៅ ។

(ខ) ការផុតកំណត់រយៈពេលតែងតាំង : ការដកហូតមុខដំណែងដោយការផុតកំណត់នៃរយៈពេលតែងតាំង ។

(គ) ការចូលនិវត្តន៍ពេលដល់អាយុចូលនិវត្តន៍ : ចូលនិវត្តន៍ដោយស្វ័យប្រវត្តិ នៅពេលដល់អាយុជាក់លាក់ លើកលែងក្នុងករណីពិសេសណាមួយ ។

(ឃ) ការលាឈប់ដោយសារវិធានការបទវិន័យ ឬការលាឈប់ដោយវិធានការងារ : ការដកហូតមុខដំណែងប្រឆាំងនឹងឆន្ទៈរបស់បុគ្គលិក ដោយសារការខកខានក្រោមល័ក្ខខ័ណ្ឌសម្រាប់ការលាឈប់នៃវិធានការងារ ឬវិធានការបទវិន័យ ។

(ង) ការចូលនិវត្តន៍ធម្មតា : ការលាឈប់ដោយស្ម័គ្រចិត្តដោយសារមូលហេតុផ្សេងៗគ្នា ។

២. ភារកិច្ចរបស់បុគ្គលិក

(១) ស្តង់ដារគ្រឹះសម្រាប់ការបំពេញភារកិច្ច និងការសច្ចាប្រណិធាននៃភារកិច្ច

មន្ត្រីម្នាក់ ក្នុងឋានៈជាអ្នកបម្រើរបស់សហគមន៍ទាំងមូលចាំបាច់ត្រូវបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួន ដើម្បីប្រយោជន៍របស់សាធារណជន និងខិតខំប្រឹងប្រែងអោយអស់ពីលទ្ធភាពរបស់ខ្លួនក្នុងការបំពេញភារកិច្ចទាំងអស់ (មាត្រា ៣០) ។ នេះគឺជាស្តង់ដារគ្រឹះនៃការបំពេញភារកិច្ចសម្រាប់បុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋាន ដែលក្លាយមកពីចរិកលក្ខណៈពិសេសនៃឋានៈរបស់ពួកគេ ។

ផ្អែកតាមទិដ្ឋភាពប្រវត្តិសាស្ត្រ មន្ត្រីរាជការនៅក្នុងសម័យមុនសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាអ្នកបម្រើរបស់ព្រះចៅអធិរាជ្យ ប៉ុន្តែនៅក្នុងសម័យក្រោយសង្គ្រាម រដ្ឋធម្មនុញ្ញថ្មីរបស់ប្រទេសជប៉ុន បានចែងថា មន្ត្រីរាជការត្រូវធ្វើអ្នកបម្រើរបស់សហគមន៍ទាំងមូល ក្នុងរបៀបមួយដែលមន្ត្រីរាជការគួរអនុវត្តនៅក្នុងរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យ ។

មន្ត្រីទាំងអស់ ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៣១ នៃច្បាប់នេះ ត្រូវធ្វើសម្បថសច្ចាប្រណិធានដើម្បីបំពេញភារកិច្ចនៅពេលចាប់ផ្តើមការងារ ។ តាមធម្មតា មន្ត្រីតែងតាំងថ្មី ត្រូវចុះហត្ថលេខាដោយដាក់ឈ្មោះរបស់ខ្លួននៅលើសម្បថសច្ចាប្រណិធាន នៅចំពោះមុខអាជ្ញាធរតែងតាំង ឬបុគ្គលិកដែលបានប្រគល់ភារកិច្ចរបស់ខ្លួន ។ ជាធម្មតា សម្បថសច្ចាប្រណិធានមានខ្លឹមសារថា : "ខ្ញុំសូមស្បថយ៉ាងមោះមុតថានឹងគោរព និងប្រតិបត្តិតាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃប្រទេសជប៉ុន ដែលប្រកាសទទួលស្គាល់អំណាចអធិបតេយ្យដែលជាកម្មសិទ្ធរបស់ប្រជាជន ។ ខ្ញុំសូមទទួលស្គាល់គោលការណ៍នៃស្វ័យភាព-មូលដ្ឋាន និងយល់ដឹងយ៉ាងស៊ីជម្រៅអំពីការទទួលខុសត្រូវលើការបំពេញភារកិច្ចសាធារណៈប្រកបដោយលក្ខណៈប្រជាធិប-តេយ្យ និងប្រសិទ្ធភាព ។ ខ្ញុំសូមស្បថថានឹងអនុវត្តភារកិច្ចសាធារណៈរបស់ខ្ញុំ ក្នុងឋានៈជាអ្នកបម្រើសហគមន៍ទាំងមូលតាមរបៀបមួយប្រកបដោយមនសិការ និងយុត្តិធម៌ " ។ គ្មានមន្ត្រីណាម្នាក់ អាចចាប់ផ្តើមបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួនមុនពេលចុះហត្ថលេខាលើសម្បថសច្ចាប្រណិធាននេះឡើយ ។

(២) ភារកិច្ចគោរពដីកា និងបទបញ្ជា ព្រមទាំងសេចក្តីណែនាំរបស់ថ្នាក់លើ

នៅក្នុងការបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួន មន្ត្រីម្នាក់ៗត្រូវតែគោរពតាមច្បាប់ជាតិ បទបញ្ជាខុទ្ទកាល័យ បទបញ្ជាក្រសួង ដីកា និងបទប្បញ្ញត្តិដែលកំណត់ដោយទីភ្នាក់ងារនៃរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន និងគោរពដោយសុទ្ធចិត្តតាមបទបញ្ជា និងសេចក្តីណែនាំរបស់ថ្នាក់លើ លើបញ្ហាទាក់ទងនឹងការបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួន (មាត្រា ៣២) ។

នេះគឺដោយសារគោលការណ៍ច្បាប់ដែលរដ្ឋបាលត្រូវផ្អែកលើច្បាប់ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីឆន្ទៈរបស់មនុស្ស និងប្រជាជន ។ លើសពីនេះទៀត ដើម្បីអោយអង្គភាពធ្វើជារដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន បទបញ្ជា និងសេចក្តីណែនាំរបស់ថ្នាក់លើត្រូវគោរពតាម ។

(៣) <u>ការហាមឃាត់នូវទង្វើធ្វើអោយខូចកេរ្តិ៍ឈ្មោះ</u>

មន្ត្រីម្នាក់ត្រូវតែធ្វើសកម្មភាពតាមរបៀបដែលមិនធ្វើអោយខូចកេរ្តិ៍ឈ្មោះនៃមុខដំណែងរបស់ខ្លួន ឬឆ្លុះបញ្ចាំងជាអវិជ្ជមានលើមុខដំណែងរបស់បុគ្គលិកទាំងមូល (មាត្រា ៣៣) ។ តាមធម្មតា ហេតុផលនៃចំណុចនេះគឺថា បុគ្គលិកក្នុងមុខងារសាធារណៈ អនុវត្តមុខងារសាធារណៈ ដោយមានទំនុកចិត្តពីប្រជាជនក្នុងមូលដ្ឋាន ។ បុគ្គលិកត្រូវបានតម្រូវអោយប្រកាន់ខ្ជាប់នូវស្តង់ដារខ្ពស់បំផុតនៃអាកប្បកិរិយាជាមន្ត្រីរាជការ ។ ការប្រព្រឹត្តិមិនគប្បីក្នុងប្រភេទណាមួយដោយបុគ្គលិកម្នាក់ បង្កការខូចខាតយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់កិត្តិនាម និងកិត្តិស័ព្ទនៃបុគ្គលិកទាំងអស់ ។

ទោះជានៅក្នុងករណីទង្វើដែលកើតឡើងនៅក្នុងជីវភាពរស់នៅឯកជនក៏ដោយ ដូចជាការបើកបរនៅពេលស្រវឹង (នេះមិនទាន់និយាយដល់ទង្វើជាបទល្មើស ដូចជាការស៊ីសំណូកទេ) ទង្វើដែលក្បត់នឹងទំនុកចិត្តរបស់ប្រជាជនត្រូវបានចាត់ទុកថាជាការបង្កការខូចកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ។

(៤) <u>ភារកិច្ចរក្សាការសម្ងាត់</u>

មន្ត្រីមិនត្រូវផ្សព្វផ្សាយបញ្ហាសម្ងាត់ណាមួយដែលខ្លួនអាចដឹង ក្នុងកំឡុងពេលបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួន ។ ចំណុចនេះក៏អនុវត្តផងដែរក្រោយពេលចូលនិវត្តន៍ពីមុខដំណែង (មាត្រា ៣៤ ចំណុច ១) ។ មានករណីជាច្រើន ដែលតាមរយៈនោះ ការផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានសំខាន់នឹងប្រឆាំងនឹងឧត្តមប្រយោជន៍របស់សាធារណជនទូទៅ ឬប្រជាពលរដ្ឋម្នាក់ៗ ។ ដោយហេតុនេះ ច្បាប់ដាក់បុគ្គលិកក្រោមកាតព្វកិច្ចការពារព័ត៌មានបែបនោះ និងដាក់ទោសឧក្រិដ្ឋ (សេរីភាពព្រហ្មទណ្ឌមិនលើសពីមួយឆ្នាំ ឬផាកពិន័យមិនលើសពីបីម៉ឺនយេន) ព្រមទាំងបណ្តឹងបទវិន័យ ចំពោះអ្នករំលោភបំពាន ។

ក្នុងករណីដែលបញ្ហាការសម្ងាត់ផ្លូវការចាំបាច់ត្រូវបញ្ចេញអោយដឹង ក្រោយពេលក្លាយជាសាក្សី ឬសាក្សីជំនាញ ។ល។ យោងតាមច្បាប់ និងបទបញ្ជា ចាំបាច់ត្រូវមានការអនុញ្ញាតរបស់អាជ្ញាធរតែងតាំង (ឬក្នុងករណីបុគ្គលដែលបានចូលនិវត្តន៍ពីមុខដំណែង អាជ្ញាធរតែងតាំងពីលើមុខដំណែងដែលបុគ្គលនោះចូលនិវត្តន៍ ឬមុខដំណែងដែលពាក់ព័ន្ធ) ។ ជាទូទៅ អាជ្ញាធរតែងតាំងមិនអាចបដិសេធការអនុញ្ញាតបែបនោះឡើយ លើកលែងតែក្នុងករណីមានចែងផ្សេងពីនេះដោយច្បាប់ ។

(៥) <u>ភារកិច្ចលះបង់ចំពោះសេវា</u>

លើកលែងតែក្នុងករណីត្រូវបានចែងជាពិសេសដោយច្បាប់ ឬដីកា មន្ត្រីត្រូវតែលះបង់ពេលវេលាធ្វើការទាំងស្រុងរបស់ខ្លួន និងការយកចិត្តទុកដាក់លើមុខងារ ក្នុងការបំពេញទំនួលខុសត្រូវផ្លូវការរបស់ពួកគេ និងបំពេញមុខងារទាំងនោះដោយផ្ទាល់ ដែលរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានជាអ្នកទទួលខុសត្រូវ (មាត្រា ៣៥) ។ ជាទូទៅ ពួកគេត្រូវធ្វើដូច្នេះ ទោះបីជាមិនត្រូវបានតម្រូវអោយធ្វើដូច្នោះដោយច្បាប់ក៏ដោយ ។ នេះគឺជាភារកិច្ចដែលចែងដោយច្បាប់សាធារណៈ ដោយផ្អែកលើឋានៈរបស់ពួកគេជាមន្ត្រីរាជការ ក្នុងខណៈដែលភារកិច្ចរបស់បុគ្គលិកក្រុមហ៊ុនឯកជន ផ្អែកលើកិច្ចសន្យាបុគ្គល ។

ការលើកលែងពីភារកិច្ចលះបង់ចំពោះសេវា ត្រូវតែចែងដោយច្បាប់ ឬដីកា ។ ករណីសម្រាប់ការលើកលែងនេះគឺ :

(ក) ការចូលនិវត្តន៍បណ្តោះអាសន្ន ដោយសារវិធានការងារ
(ខ) ការចូលនិវត្តន៍បណ្តោះអាសន្នរបស់បុគ្គលិកដែលបំពេញកិច្ចការរបស់អង្គភាពបុគ្គលិកដែលចុះបញ្ជី ស្របតាមមាត្រា ៥៥-២ នៃច្បាប់នេះ
(គ) ការព្យួរដោយសារវិធានការបទវិន័យ
(ឃ) ថ្ងៃឈប់សម្រាកបុណ្យជាតិ និងច្បាប់ឈប់សម្រាក
(ង) ការបណ្តុះបណ្តាលពេលបំពេញការងារ
(ច) ចូលរួមនៅក្នុងសកម្មភាពកំសាន្តដែលរៀបចំឡើងដោយអាជ្ញាធរតែងតាំង ។ល។

នៅពេលខ្លះ ប្រាក់បៀវត្សរ៍ត្រូវបានបង់សម្រាប់រយៈពេលនៃការលើកលែង ប៉ុន្តែនៅក្នុងករណីផ្សេងទៀត ការបើកប្រាក់ត្រូវបានកាត់ទុក ។ ចំណុចនេះអាស្រ័យលើមូលហេតុសម្រាប់ការលើកលែង ។ បញ្ហានៃការបើកប្រាក់ត្រូវបានវិនិច្ឆ័យ ផ្អែកលើមូលដ្ឋានដាច់ដោយឡែកពីគ្នាមួយ ។

(៦) <u>ការដាក់កំហិតនៃសកម្មភាពនយោបាយ</u>

អព្យាក្រឹត្យភាពផ្នែកនយោបាយនៃមុខងារសាធារណៈត្រូវបានតម្រូវអោយមានជាដាច់ខាត ដូចមានចែងពីមុន១ តាមទិដ្ឋភាពនៃគំនិតមូលដ្ឋាននៃប្រព័ន្ធបុគ្គលិករាជការទំនើប ។ ចំណុចនេះកើតឡើងដោយសារ :

(ក) មន្ត្រីរាជការទាំងអស់គឺជាអ្នកបម្រើរបស់សហគមន៍ទាំងមូល មិនមែនជារបស់ក្រុមពិសេសណាមួយនៃសហគមន៍នេះឡើយ (រដ្ឋធម្មនុញ្ញ មាត្រា ១៥ កថាខ័ណ្ឌ ២)
(ខ) មន្ត្រីរាជការគួរត្រូវបានការពារពីឥទ្ធិពលនយោបាយណាមួយ និងត្រូវបានធានាចំពោះឋានៈរបស់ពួកគេ ។

ម្យ៉ាងទៀត មន្ត្រីរាជការទាំងអស់គួរត្រូវបានធានាអំពីសិទ្ធិនយោបាយរបស់ខ្លួនក្នុងឋានៈជាពលរដ្ឋម្នាក់ ។ ដូច្នេះ ច្បាប់នេះចែងអំពីការដាក់កំហិតលើសកម្មភាពនយោបាយរបស់មន្ត្រីរាជការ ក្នុងកម្រិតអប្បបរមា ដែលចាំបាច់ដើម្បីអោយមានការសម្រុះសម្រួលរវាងតម្រូវការទាំងនេះ ។

សកម្មភាពនយោបាយដែលដាក់កំហិតដោយមាត្រា ៣៦ នៃច្បាប់ស្តីពីសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន មានដូចខាងក្រោម :

(ក) សកម្មភាពទាក់ទងនឹងការបង្កើតគណបក្សនយោបាយ ។ល។
    ក. ការចូលរួមនៅក្នុងការបង្កើតគណបក្សនយោបាយណាមួយ ឬនៅក្នុងអង្គភាពនយោបាយផ្សេងទៀត ។
    ខ. ការក្លាយជាមន្ត្រីនៃគណបក្សនយោបាយ ឬអង្គភាពនយោបាយផ្សេងទៀត
    គ. ការធ្វើយុទ្ធនាការឃោសនាសាធារណជនអោយក្លាយ (ឬមិនអោយក្លាយជា) សមាជិកនៃគណបក្សនយោបាយ ឬអង្គភាពនយោបាយផ្សេងទៀតណាមួយ ។

(ខ)　សកម្មភាពនយោបាយពិសេសជាមួយនឹងគោលបំណងនយោបាយពិសេស

ក.　គោលបំណងនយោបាយពិសេសមានដូចខាងក្រោម :

(i)　ដើម្បីគាំទ្រ ឬប្រឆាំងនឹងគណបក្សនយោបាយពិសេស ឬអង្គភាពនយោបាយផ្សេងទៀតណាមួយ ទីស្តីការពិសេសណាមួយ ឬអង្គភាពប្រតិបត្តិនៃរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន និង

(ii)　ដើម្បីគាំទ្រ ឬប្រឆាំងនឹងបុគ្គល ឬករណីពិសេសណាមួយ នៅក្នុងការបោះឆ្នោតជាសាធារណៈ ។

ខ.　សកម្មភាពនយោបាយពិសេស មានដូចខាងក្រោម :

(i)　ដើម្បីធ្វើយុទ្ធនាការឃោសនាអ្នកផ្សេងអោយបោះឆ្នោត (ឬមិនអោយបោះឆ្នោត) នៅក្នុងការបោះឆ្នោតជាសាធារណៈ ឬការបោះប្រជាមតិ ។

(ii)　ដើម្បីចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងយុទ្ធនាការប្រមូលហត្ថលេខាណាមួយ តាមរយៈការធ្វើផែនការការឧបត្ថម្ភ ។ល។

(iii)　ដើម្បីចូលរួមនៅក្នុងការរៃអង្គាសអំណោយ ប្រាក់ ឬអ្វីផ្សេងទៀតដែលមានតម្លៃជាសាច់ប្រាក់

(iv)　ដើម្បីបិទផ្សាយ ឬអនុញ្ញាតអោយបិទផ្សាយនូវអក្សរ ឬរូបគំនូរនៅក្នុងអាគាររដ្ឋាភិបាលណាមួយ ឬគ្រឿងបរិក្ខាររបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ឬការប្រើប្រាស់ ឬការអនុញ្ញាតអោយប្រើប្រាស់អាគាររដ្ឋាភិបាលណាមួយ គ្រឿងបរិក្ខារ សម្ភារៈ ឬមូលនិធិនៃរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន និង

(v)　ក្រៅពីកិច្ចការដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងចំណុចខាងលើ សកម្មភាពនយោបាយដែលបានកំណត់ដោយដីកា ។

ក្នុងចំណោមសកម្មភាពទាំងនោះ សកម្មភាពនៅក្នុងចំណុច (i) (ii) (iii) និង (v) ត្រូវបានហាមឃាត់តែនៅក្នុងព្រំដែននៃរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានដែលពាក់ព័ន្ធប៉ុណ្ណោះ ។ (សកម្មភាពទាំងនេះត្រូវបានហាមឃាត់ ចំពោះបុគ្គលិកដែលធ្វើការនៅទីស្នាក់ការសាខា ឬទីស្នាក់ការមូលដ្ឋាននៃខេត្តណាមួយ ឬនៅទីស្នាក់ការមណ្ឌលបោះឆ្នោតនៃក្រុង ដែលបានចាត់តាំងណាមួយ តែនៅក្នុងព្រំដែនគតិយុត្តិនៃទីស្នាក់ការនេះប៉ុណ្ណោះ ។)

វិធាននេះមានករណីលើកលែងចំនួនពីរ : បុគ្គលិកភាគច្រើននៃសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន និងបុគ្គលិកការងារគ្មានជំនាញ មិនស្ថិតនៅក្រោមការដាក់កំហិតណាមួយទាក់ទងនឹងសកម្មភាពនយោបាយឡើយ ។ ម្យ៉ាងទៀត បុគ្គលិកអប់រំត្រូវស្ថិតក្រោមការដាក់កំហិតដូចបុគ្គលិករាជការជាតិដែរ ទាក់ទងនឹងសកម្មភាពនយោបាយ ។

សកម្មភាពនយោបាយ ដែលហាមឃាត់ដោយច្បាប់បោះឆ្នោតជ្រើសរើសមុខងារសាធារណៈសម្រាប់បុគ្គលិក មានដូចខាងក្រោម :

(ក) មន្ត្រីរាជការ (រួមទាំងនាយក និងបុគ្គលិកនៃទីភ្នាក់ងាររដ្ឋបាលថ្នាក់មូលដ្ឋានជាក់លាក់ណាមួយ) មិនអាចឈរឈ្មោះអោយគេបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសភាតំណាងរាស្ត្រ ឬទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ឬធ្វើជាសមាជិកសភានៃរដ្ឋាភិបាល-មូលដ្ឋាន ឬប្រមុខរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានឡើយ ។ មន្ត្រីទាំងអស់ត្រូវបានចាត់ទុកថាបានលាឈប់ពីសេវាសាធារណៈនៅកាលបរិច្ឆេទចូលរួមក្នុងការបោះឆ្នោតនោះ ។

(ខ) សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោត មន្ត្រីនគរបាល និងមន្ត្រីប្រមូលពន្ធនៃរដ្ឋាភិបាលជាតិ និងមូលដ្ឋានត្រូវបានហាមឃាត់មិនអោយចូលរួមនៅក្នុងយុទ្ធនាការបោះឆ្នោតឡើយក្នុងកំឡុងពេលបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួន ។

(គ) មន្ត្រីរាជការមិនអាចធ្វើយុទ្ធនាការដោយប្រើប្រាស់មុខដំណែងរបស់ខ្លួន ។

(ឃ) ប្រសិនបើមន្ត្រីរាជការម្នាក់ ដែលសង្ឃឹមក្លាយជាសមាជិកសភាតំណាងរាស្ត្រ ឬសមាជិកសភាក្រុមប្រឹក្សា ត្រូវស្វែងរកការគាំទ្រសម្រាប់ការបោះឆ្នោតដោយមិនបាច់លាឈប់ជាមុនពីសេវាសាធារណៈ បង្ហាញ ឬចែកចាយអក្សរ ឬរូបគំនូរសម្រាប់ការបោះឆ្នោត ឬមានឥទ្ធិពលលើមណ្ឌលបោះឆ្នោតរបស់ខ្លួន សកម្មភាពទាំងនេះត្រូវបានចាត់ទុកថាជាយុទ្ធនាការមុនបោះឆ្នោត ហើយត្រូវបានហាមឃាត់ដោយច្បាប់បោះឆ្នោតមន្ត្រីរាជការ ។

(៧) ការហាមឃាត់មិនអោយធ្វើកូដកម្ម និងបង្កវិវាទផ្សេងៗ

បុគ្គលិកសេវាសាធារណៈត្រូវបានហាមឃាត់មិនអោយធ្វើកូដកម្ម និងចូលរួមនៅក្នុងមធ្យោបាយវិវាទផ្សេងៗ ។ លើសពីនេះទៀត គ្មានអ្នកណាម្នាក់ រួមទាំងបុគ្គលិក ធ្វើផែនការសកម្មភាពខុសច្បាប់នោះ ឬសមគំនិត ញុះញង់ ឬផ្តើមការអនុវត្តសកម្មភាពខុសច្បាប់នោះឡើយ ។

នៅក្នុងប្រទេសជប៉ុន សិទ្ធិមូលដ្ឋានរបស់កម្មករ-និយោជិត ដូចជា ការបង្កើតអង្គភាព ការតវ៉ា និងការធ្វើសកម្ម-ភាពរួមគ្នា ត្រូវបានធានាដោយរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ប៉ុន្តែបុគ្គលិកសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ព្រមទាំងបុគ្គលិកសេវា សាធារណៈជាតិ ត្រូវបានហាមឃាត់មិនអោយធ្វើសកម្មភាពវិវាទ ដោយសារពួកគេធ្វើការដើម្បីប្រយោជន៍សាធារណៈ ក្នុងនាមជាអ្នកបម្រើរបស់សហគមន៍ទាំងមូល ។ ចំណុចលម្អិតត្រូវពិភាក្សាគ្នានៅពេលក្រោយ ។

(៨) ការដាក់កំហិតលើការចូលរួមក្នុងសហគ្រាសរកប្រាក់ចំណេញ

មន្ត្រីទាំងអស់ត្រូវបានដាក់កំហិតមិនអោយចូលរួមនៅក្នុងសហគ្រាសរកប្រាក់ចំណេញណាមួយ តាមទស្សនៈនៃការធានាការអនុវត្តមុខងារសាធារណៈប្រកបដោយយុត្តិធម៌ និងត្រឹមត្រូវ ។ ដោយគ្មានការអនុញ្ញាតពីអាជ្ញាធរតែងតាំង សកម្មភាពដូចខាងក្រោមត្រូវបានហាមឃាត់ :

(ក) កាន់កាប់មុខដំណែងមានសិទ្ធិអំណាចបច្ចុប្បន្នណាមួយពីលើមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់នៃក្រុមហ៊ុន ឬអង្គភាពផ្សេងទៀតដែលមានគោលបំណងគ្រប់គ្រងសហគ្រាសឯកជនដើម្បីប្រាក់ចំណេញ

(ខ) គ្រប់គ្រងសហគ្រាសឯកជនដើម្បីប្រាក់ចំណេញ ដោយឯករាជ្យ និង

(គ) ចូលរួមនៅក្នុងកិច្ចការអាជីវកម្មណាមួយ ឬធ្វើការងារដើម្បីទទួលបានប្រាក់បៀវត្សរ៍ ។

ការដាក់កំហិតទាំងនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីជៀសវាងស្ថានភាព ដែលអាចជះឥទ្ធិពលអវិជ្ជមានលើការបំពេញការតព្វកិច្ចសេវាសាធារណៈ ទោះបីជាសហគ្រាសនៅក្រៅម៉ោងធ្វើការក៏ដោយ និងដើម្បីអោយបុគ្គលិករាជការថ្នាក់មូលដ្ឋាន

អាចផ្តោតអារម្មណ៍លើភារកិច្ចផ្លូវការរបស់ខ្លួន ។ លើសពីនេះទៀត ការបំពេញដោយមិនលម្អៀងនូវកាតព្វកិច្ចសេវា-សាធារណៈ មិនត្រូវរំខានដោយផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនឡើយ ។ ការអនុញ្ញាតអោយចូលរួមនៅក្នុងសហគ្រាសរកប្រាក់ចំណេញ អាចត្រូវបានផ្តល់អោយដោយអាជ្ញាធរតែងតាំង លុះត្រាតែមានភាពច្បាស់លាស់ថា ពុំមានហានិភ័យដែលនឹងបំផ្លាញដល់ការទទួលខុសត្រូវផ្លូវការរបស់បុគ្គលិករាជការ ។

៣. វិធានការពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្លាស់ប្តូរឋានៈ និងវិធានការវិន័យ

(១) ឋានៈរបស់បុគ្គលិក

ជាការចាំបាច់ដែលត្រូវការពារមន្ត្រីពីការបណ្តេញចោល និងការប្រព្រឹត្តមិនត្រឹមត្រូវផ្សេងទៀត ដោយកម្លាំងខាងក្រៅជាពិសេសឥទ្ធិពលនយោបាយ តាមទិដ្ឋភាពនៃការធានាអព្យាក្រឹត្យភាព និងស្ថិរភាពនៅក្នុងការបំពេញមុខងារសាធារណៈ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ វាផ្ទុយនឹងប្រសិទ្ធភាពនៃមុខងារសាធារណៈដែលត្រូវធានាឋានៈជាមន្ត្រីរាជការ សម្រាប់មន្ត្រីណាដែលមិនអាចបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួនគួរជាទីពេញចិត្តទេ ។ ដូច្នេះ ច្បាប់នេះអនុញ្ញាតអោយអាជ្ញាធរតែងតាំងចាត់វិធានការទាក់ទងនឹងឋានៈរបស់អ្នកក្រោមឱវាទរបស់ខ្លួន ប្រឆាំងនឹងឆន្ទៈរបស់ពួកគេ ក្នុងករណីពួកគេស្ថិតក្នុងល័ក្ខខ័ណ្ឌណាមួយដែលចែងដោយច្បាប់ ។ ច្បាប់នេះ នៅពេលខ្លះ ការពារបុគ្គលិករាជការពីការបណ្តេញចេញ និងការផ្លាស់ប្តូរផ្សេងទៀតចំពោះឋានៈរបស់ខ្លួន ដោយផ្តល់ដំណឹងដល់អាជ្ញាធរតែងតាំងអោយចាត់វិធានការ ណាមួយប្រឆាំងនឹងឆន្ទៈរបស់ពួកគេ នៅក្នុងករណីផ្សេងទៀត (មាត្រា ២៧ កថាខ័ណ្ឌ ២ មាត្រា ២៨) ។

វិធានការឋានៈចំនួនបួនប្រភេទអាចត្រូវបានចាត់ ដូចជា ការបណ្តេញចេញ ការដាក់អោយចូលនិវត្តន៍បណ្តោះ-អាសន្ន ការទម្លាក់ដំណែង និងការកាត់បន្ថយប្រាក់បៀវត្សរ៍ ។ ឥទ្ធិពលនៃវិធានការឋានៈនីមួយៗមានដូចខាងក្រោម :

(ក) ការបណ្តេញចេញ : វិធានការបណ្តេញបុគ្គលិកចេញពីមុខដំណែងរបស់ពួកគេ

(ខ) ការដាក់អោយចូលនិវត្តន៍ជាបណ្តោះអាសន្ន : វិធានការរារាំងបុគ្គលិកមិនអោយបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួនសម្រាប់រយៈពេលជាក់លាក់ណាមួយ

(គ) ការទម្លាក់ដំណែង : វិធានការតែងតាំងបុគ្គលិកទៅកាន់មុខដំណែងទាបជាងមុន

(ឃ) ការបន្ថយប្រាក់បៀវត្សរ៍ : វិធានការកំណត់ប្រាក់បៀវត្សរ៍ទាបជាងមុន ។

វិធានការទម្លាក់ដំណែង និងបណ្តេញចេញអាចត្រូវបានអនុវត្ត ក្នុងករណីមន្ត្រីណាម្នាក់ខកខានមិនបានបំពេញតាមល័ក្ខខ័ណ្ឌណាមួយដូចខាងក្រោម :

(ក) ពេលការបំពេញភារកិច្ចរបស់គាត់មិនគួរជាទីពេញចិត្ត

(ខ) ពេលគាត់មិនអាច ឬគ្មានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួន ដោយសារអសមត្ថភាពផ្នែកស្មារតី ឬរាងកាយ

(គ) ក្រៅពីករណីដែលមានចែងនៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌទាំងពីរខាងលើ ពេលគាត់ខ្វះលក្ខណៈសម្បត្តិសម្រាប់សមត្ថភាពដែលត្រូវការសម្រាប់មុខដំណែងរបស់ខ្លួន និង

(ឃ) ពេលគាត់ក្លាយជាបុគ្គលិកលើសចំនួន ហើយមុខដំណែងរបស់គាត់ត្រូវបានរំលាយចោលដោយសារវិសោធនកម្ម ឬការធ្វើនិរាករណ៍នៃបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីការរៀបចំការងារ ឬនៃដីកាស្តីពីចំនួនបុគ្គលិកដែលបានកំណត់ ឬដោយសារកាត់បន្ថយថវិកា ។

ការដាក់អោយចូលនិវត្តន៍ជាបណ្តោះអាសន្នអាចត្រូវបានជ្រើសរើសយក ប្រឆាំងនឹងឆន្ទៈរបស់មន្ត្រីទាក់ទងនឹងករណី ពេលគាត់ :

(ក) ស្នើសុំពន្យាររយៈពេលនៅសល់ ដោយសារអសមត្ថភាពផ្នែកស្មារតី ឬរាងកាយ

(ខ) ត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋ និង/ឬ

(គ) ខកខានមិនបានបំពេញតាមល័ក្ខខ័ណ្ឌណាមួយដែលមានចែងដោយដីកា

ការកាត់បន្ថយប្រាក់បៀវត្សរ៍អាចធ្វើឡើងប្រឆាំងនឹងឆន្ទៈរបស់មន្ត្រីណាម្នាក់ ក្នុងករណីមន្ត្រីនោះខកខានមិនបានបំពេញ តាមល័ក្ខខ័ណ្ឌដែលចែងដោយដីកា ។ នីតិវិធី និងឥទ្ធិពលនៃការទម្លាក់ដំណែង ការបណ្តេញចេញ ការដាក់អោយចូលនិវត្តន៍ជាបណ្តោះអាសន្ន ឬការបន្ថយប្រាក់បៀវត្សរ៍ប្រឆាំងនឹងឆន្ទៈរបស់មន្ត្រីណាម្នាក់ត្រូវតែកំណត់ដោយដីកា ។

ចំនួនបុគ្គលិកដែលត្រូវស្ថិតក្រោមវិធានការឋានៈ ក្នុងឆ្នាំ២០០៥ មានដូចខាងក្រោម ។

តារាងទី ២ : ចំនួនបុគ្គលិកដែលត្រូវស្ថិតក្រោមវិធានការឋានៈដែលត្រូវបានចាត់ថ្នាក់តាមល័ក្ខខ័ណ្ឌសម្រាប់វិធានការឋានៈ (គិតត្រឹមឆ្នាំ២០០៥)

(នាក់)

ប្រភេទនៃវិធានការឋានៈ / ល័ក្ខខ័ណ្ឌ	ការទម្លាក់ដំណែង	ការបណ្តេញចេញ	ការដាក់អោយចូលនិវត្តន៍ជាបណ្តោះអាសន្ន	ការកាត់បន្ថយប្រាក់បៀវត្សរ៍	សរុប
ករណីការបំពេញភារកិច្ចមិនគួរជាទីពេញចិត្ត	២៣	៣១	-	-	៥៤
ករណីមានវិបត្តិផ្នែកស្មារតី ឬកាយសម្បទា	៤៨	៣០	៣៧.២៨៧	-	៣៦៥
ករណីខ្វះលក្ខណៈសម្បត្តិផ្នែកសមត្ថភាពដែលត្រូវការសម្រាប់មុខដំណែង	៧៣	២៦	-	-	៩៩
ករណីលើសចំនួន ដោយសារការធ្វើវិសោធនកម្ម ឬការលុបបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីការរៀបចំការងារ ។ល។	២៩	៨៥	-	-	១១៤
ករណីត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋ	-	-	៦៩	-	៦៩
ករណីដោយសារល័ក្ខខ័ណ្ឌដែលចែងដោយដីកា	-	-	២៧៥	-	២៧៥
សរុប	១៧៣	១៧២	៣៧.៦៣១	-	៣៧.៩៧៦

(២) <u>វិធានការវិន័យ</u>

ពេលមន្ត្រីរាជការណាម្នាក់ប្រព្រឹត្តអំពើជាកំហុសរំលោភបំពានលើភារកិច្ច ឬទំនួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួន អាជ្ញាធរតែង-តាំងអាចចាត់វិធានការវិន័យប្រឆាំងនឹងឆន្ទៈរបស់មន្ត្រីនោះ ដើម្បីរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់ និងវិន័យនៅក្នុងមុខងារសាធារណៈ

(មាត្រា ២៩) ។ វិធានការទាក់ទងនឹងឋានៈ ដូចមានចែងពីខាងដើម មិនត្រូវធ្វើអោយមន្ត្រីណាម្នាក់អាប់ឱនកិត្តិយស ដោយសារភាពទន់ខ្សោយ ឬការភ័ន្តច្រលំឡើយ ។ វិធានការនេះត្រូវបានអនុវត្តតែដើម្បីរក្សាប្រសិទ្ធភាពនៅក្នុងមុខងារសាធារណៈប៉ុណ្ណោះ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ វិធានការវិន័យធ្វើការស្តីបន្ទោសមន្ត្រីណាម្នាក់ ចំពោះការប្រព្រឹត្តមិនត្រឹមត្រូវ ឬកំហុសឆ្គងរបស់ខ្លួន ដូចជាការរំលោភបំពានលើភារកិច្ចជាដើម ។

មានវិធានការវិន័យបួនប្រភេទ ដូចជា ការស្តីបន្ទោស ការកាត់ប្រាក់បៀវត្សរ៍ ការព្យួរការងារ និងការបណ្តេញចោល ។

ចំណុចលម្អិតនៃវិធានការវិន័យនីមួយៗ មានដូចខាងក្រោម :

(ក) វិធានការស្តីបន្ទោស : វិធានការដែលបញ្ជាក់ពីទំនួលខុសត្រូវចំពោះការរំលោភបំពានបទបញ្ជាដោយបុគ្គលិក និងដែលអមមកជាមួយនូវការព្រមាននាពេលក្រោយ

(ខ) ការកាត់ប្រាក់បៀវត្សរ៍ជាបទវិន័យ : វិធានការបើកប្រាក់បៀវត្សរ៍របស់បុគ្គលិកក្នុងចំនួនមួយដែលបានកាត់បន្ថយ (ជាទូទៅ មិនច្រើនជាងមួយភាគដប់ឡើយ) ក្នុងកំឡុងរយៈពេលជាក់លាក់ណាមួយ (ជាទូទៅ មិនច្រើនជាងប្រាំមួយខែឡើយ)

(គ) ការព្យួរពីភារកិច្ចជាបទវិន័យ : វិធានការដែលព្យួរបុគ្គលិកពីភារកិច្ច ក្នុងកំឡុងរយៈពេលជាក់លាក់ណាមួយ (ជាទូទៅ មិនច្រើនជាងប្រាំមួយខែឡើយ) ។ (ក្នុងកំឡុងរយៈពេលព្យួរ ប្រាក់បៀវត្សរ៍មិនត្រូវបានបង់ជូនឡើយ)

(ឃ) ការបណ្តេញចេញ : វិធានការបណ្តេញបុគ្គលិកចេញពីឋានៈជាបុគ្គលិករាជការ ។ (វិភាជន៍ចូលនិវត្តន៍មិនត្រូវបានបង់ជូនឡើយ ។)

មូលហេតុនៃការដាក់ទណ្ឌកម្មវិន័យត្រូវបានបញ្ចូលទាំងស្រុងនៅក្នុងករណីដូចខាងក្រោម ដែលចែងដោយច្បាប់ :

(ក) ពេលបុគ្គលិកបានប្រព្រឹត្តផ្ទុយនឹងច្បាប់នេះ ឬច្បាប់ផ្សេងទៀតដែលចែងអំពីអញ្ញត្រកម្មចំពោះច្បាប់នេះ ឬដីកា ឬបទប្បញ្ញត្តិដែលអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ឬអង្គភាពរបស់ខ្លួនប្រកាសអោយប្រើក្រោមច្បាប់ខាងលើ

(ខ) ពេលបុគ្គលិកបានប្រព្រឹត្តផ្ទុយនឹងភារកិច្ចនៃមុខដំណែងរបស់ខ្លួន ឬបានធ្វេសប្រហែសនឹងភារកិច្ចរបស់ខ្លួន និង

(គ) ពេលបុគ្គលិកត្រូវបានរកឃើញថាមានទោសអំពីការប្រព្រឹត្តនូវកំហុសនោះ ដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាមិនអាចធ្វើជាអ្នកបម្រើរបស់សហគមន៍ទាំងមូលបាន ។

នីតិវិធី និងផលប៉ះពាល់នៃវិធានការវិន័យត្រូវបានស្នើអោយកំណត់ដោយដីកា លើកលែងតែករណីដែលត្រូវបានចែងជាពិសេសដោយច្បាប់ ។

ច្បាប់ស្តីពីស្តង់ដារការងារត្រូវអនុវត្តចំពោះបុគ្គលិករាជការ ប្រសិនបើយើងផ្តោតលើបទប្បញ្ញត្តិទាក់ទងនឹងរយៈពេលអវត្តមានដែលអាចអនុញ្ញាតបាន ក្នុងករណីមានជំងឺ របួស ឬការឈប់សម្រាកមាតុភាព ។ ការកំណត់ពេលវេលានៃការជូនដំណឹងនៃការ បណ្តេញចេញ និងប្រាក់ឧបត្ថម្ភ ដូចមានចែងនៅក្នុងវិធានការវិន័យ ។

ចំនួនបុគ្គលិកដែលបានទទួលវិធានការវិន័យ នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៥ មានដូចខាងក្រោម :

តារាងទី ៣ : ចំនួនបុគ្គលិកដែលបានទទួលវិធានការវិន័យ (ឆ្នាំ២០០៥)

មូលហេតុ	ស្តីបន្ទោស	កាត់ប្រាក់បៀវត្សរ៍	ព្យួរពីភារកិច្ច	បណ្តេញចេញ	សរុប	(សូមមើល) ការព្រមាន ។ល។
ការរំលោភច្បាប់ និង/ឬបទបញ្ជា	៩២៦	៦១៩	៤៧២	១៨៩	២.២០៦	៤.៧០៩
ការរំលោភភារកិច្ច ស្តីពីកិច្ចការអាជីវកម្ម ឬការធ្វេសប្រហែសលើភារកិច្ច	៩៦៧	៧៣៣	១៣៥	៣៥	១.៨៧០	៧.៧៦១
កំហុសដែលធ្វើអោយមិនអាចធ្វើជាអ្នកបម្រើរបស់សហគមន៍ទាំងមូលបាន	៦១៦	៤៨៨	៤១៣	២៥៣	១.៧៧០	៣.២៤៦
សរុប	២.៥០៩	១.៨៤០	១.០២០	៤៧៧	៥.៨៤៦	១៥.៧១៦

តារាងទី ៤ : មូលហេតុជាក់លាក់សម្រាប់បុគ្គលិកដែលបានទទួលវិធានការវិន័យ (គិតត្រឹមឆ្នាំ២០០៥)

មូលហេតុ	ស្តីបន្ទោស	កាត់ប្រាក់បៀវត្សរ៍	ព្យួរពីភារកិច្ច	បណ្តេញចេញ	សរុប	ព្រមាន ។ល។
១. ការទទួលយកសំណូកដោយមិនស្របច្បាប់	៣១	១០	៦	៤	៥១	១២៤
២. វិវាទ	៧៤	១	៧៦	០	១៥១	១១៩
៣. សកម្មភាពរៀបចំបង្កើតអង្គភាពបុគ្គលិកដោយមិនស្របច្បាប់	០	០	០	០	០	០
៤. ការរំលោភភារកិច្ចរក្សាការសម្ងាត់	១២	៩	៤	០	២៥	៥៥
៥. ការរំលោភភារកិច្ចលះបង់ចំពោះសេវា	១៦៩	១៦៥	១៣	៤	៣៥១	៤៥៩
៦. ការរំលោភការដាក់កំហិតលើសកម្មភាពនយោបាយ	០	០	១	០	១	៤
៧. ការរំលោភការដាក់	១២	១៧	៦	០	៣៥	៥៦

	កំហិតលើការចូលរួមនៅក្នុងសហគ្រាសពាណិជ្ជកម្ម ។ល។						
៨.	អវត្តមាន ភាពយឺតយ៉ាវ ការចេញមុនម៉ោង ឥរិយាបថធ្វើការមិនល្អ	៩៣	៦៨	៤៨	៩	១៧៨	៩៣
៩.	ការរំលោភច្បាប់បោះឆ្នោតមុខងារសាធារណៈ	០	១	០	០	១	៧
១០.	ការរំលោភទូទៅផ្សេងទៀតនៃសេវា	៧១២	៥១៣	២៦១	៨១	១.៥៦៧	៤.៧០៣
១១.	ការរំលោភជាបទព្រហ្មទណ្ឌ ឬបទឧក្រិដ្ឋផ្សេងទៀតនៅក្នុងភារកិច្ច	១២១	២១៧	២៥១	១៩២	៧៨១	៦៥៦
១២.	បទឧក្រិដ្ឋនៅក្នុងសេវាសាធារណៈ ដូចជា ការទទួលសំណូក ឬការកេងប្រវ័ញ្ច	៧	១១	៤	១១៧	១៣៩	១៣
១៣.	ការរំលោភច្បាប់ចរាចរណ៍ផ្លូវគោក	៨៩៥	៤៦៦	៣៤៥	៧០	១.៧៧៦	៥.០៧២
១៤.	ការខកខាននៅក្នុងការត្រួតពិនិត្យទំនួលខុសត្រូវ	៤២៣	៣៦២	៥	០	៧៩០	៤.៣៩៥
សរុប		២.៥០៩	១.៨៤០	១.០២០	៤៧៧	៥.៨៤៦	១៥.៧១៦

៤. ប្រព័ន្ធកម្រិតអាយុចូលនិវត្តន៍

(១) <u>អាយុចូលនិវត្តន៍</u>

ប្រព័ន្ធកម្រិតអាយុចូលនិវត្តន៍សម្រាប់មន្ត្រីរាជការ ដែលចែងថាបុគ្គលិកត្រូវចូលនិវត្តន៍ដោយស្វ័យប្រវត្តិពេលដល់អាយុជាក់លាក់ណាមួយ បានចាប់ផ្តើមនៅឆ្នាំ១៩៨៥ ។

ប្រព័ន្ធនេះគឺជាវិធានការឋានៈមួយប្រភេទនៅក្នុងន័យទូលំទូលាយ ។ ការកម្រិតអាយុចូលនិវត្តន៍មានគោលបំណងរក្សា និងកែលម្អប្រសិទ្ធភាពការងារ ដោយលើកកម្ពស់ការផ្លាស់ប្តូរបុគ្គលិក និងធានាការគ្រប់គ្រងភារកិច្ចផ្លូវការប្រកបដោយស្ថិរភាព ដោយធានាឋានៈ និងរបបចិញ្ចឹមជីវិតរបស់មន្ត្រីរាជការរហូតដល់អាយុដែលបានកំណត់ ។

ប្រព័ន្ធកម្រិតអាយុចូលនិវត្តន៍ផ្តោតលើការងារអស់មួយជីវិត ដើម្បីអោយប្រព័ន្ធនេះអនុវត្តចំពោះបុគ្គលិកពេញម៉ោងក្រោមការតែងតាំងជាធម្មតា ហើយមិនអនុវត្តចំពោះបុគ្គលិកបណ្តោះអាសន្នជាមួយនឹងរយៈពេលតែងតាំង ដែលបានកំណត់ជាមុន បុគ្គលិកដែលត្រូវបានតែងតាំងមានរយៈពេលកំណត់ និងបុគ្គលិកក្រៅម៉ោង ដែលបំពេញមុខដំណែងមិនទៀងទាត់ ។

សេចក្ដីបរិយាយនៃប្រព័ន្ធចូលនិវត្តន៍សម្រាប់បុគ្គលិករាជការថ្នាក់មូលដ្ឋានមានដូចខាងក្រោម :

(ក) អាយុចូលនិវត្តន៍ត្រូវកំណត់ដោយដីកាផ្អែកលើស្តង់ដារដែលត្រូវកំណត់ចំពោះបុគ្គលិកសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ជាគោលការណ៍ គឺ ៦០ ឆ្នាំ ប៉ុន្តែត្រូវនៅចន្លោះ ៦០ និង ៦៥ ឆ្នាំសម្រាប់ប្រភេទមន្ត្រីដែលបានកំណត់ ។

(ខ) មន្ត្រីម្នាក់ត្រូវចូលនិវត្តន៍ ដូចបានកំណត់ដោយដីកាវវាងថ្ងៃដែលគាត់ឈានដល់អាយុចូលនិវត្តន៍ដែលបានកំណត់ និងថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា បន្ទាប់ ។

(គ) ពេលមានភារកិច្ច និងទំនួលខុសត្រូវពិសេស ឬមានការលំបាកក្នុងការបំពេញមុខដំណែងទំនេរអាយុចូលនិវត្តន៍ ពិសេសអាចត្រូវបានកំណត់ដោយដីកា ។

(២) <u>ការពន្យារអាយុចូលនិវត្តន៍</u>

ពេលមានមូលហេតុគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីរំពឹងថាការលំបាកធ្ងន់ធ្ងរនឹងកើតឡើងនៅក្នុងការគ្រប់គ្រងភារកិច្ចផ្លូវការ ដោយសារការចូលនិវត្តន៍របស់បុគ្គលិក ដែលនឹងចូលនិវត្តន៍ជាធម្មតាដោយសារឈានដល់អាយុជាក់លាក់មួយ និងដោយសារ ប្រភេទពិសេសនៃភារកិច្ចរបស់ពួកគេ ឬមូលហេតុពិសេសទាក់ទងនឹងការបំពេញភារកិច្ចរបស់ពួកគេ អាជ្ញាធរតែងតាំងអាច ពន្យារអាយុចូលនិវត្តន៍សម្រាប់រយៈពេលមួយមិនលើសពីមួយឆ្នាំស្របតាមបញ្ញត្តិដែលបានចែង ។ សម្រាប់មូលហេតុ ដូចគ្នា ការពន្យារពេលអាចធ្វើឡើងម្តងហើយម្តងទៀតរហូតដល់បីឆ្នាំ ក្រោយពេលចូលនិវត្តន៍ ។

(៣) <u>ការតែងតាំងឡើងវិញ</u>

ចំពោះបុគ្គលិកដែលចូលនិវត្តន៍នៅអាយុចូលនិវត្តន៍ ឬក្រោយពេលពន្យារអាយុចូលនិវត្តន៍ ហើយក្រោយមក ត្រូវបានវិនិច្ឆ័យថាត្រូវការ (ជាពិសេស ដោយគិតអំពីលទ្ធភាព និងបទពិសោធន៍របស់ពួកគេសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងប្រកប ដោយប្រសិទ្ធភាពនៃភារកិច្ចផ្លូវការ) អាជ្ញាធរតែងតាំងអាចតែងតាំងឡើងវិញនូវបុគ្គលិកនោះ សម្រាប់មុខដំណែងពេញម៉ោង ឬក្រៅម៉ោង សម្រាប់រយៈពេលមិនលើសពីមួយឆ្នាំស្របតាមបញ្ញត្តិដែលចែងដោយដីកា ។

(៤) <u>ប្រព័ន្ធចូលនិវត្តន៍តាមការស្នើសុំ</u>

ទោះបីជាមិនមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋានក៏ដោយ ផ្សេងពីប្រព័ន្ធកម្រិតអាយុចូលនិវត្តន៍ ប្រព័ន្ធចូលនិវត្តន៍មុនអាយុកើតមានឡើង ដែលក្នុងនោះអាជ្ញាធរតែងតាំងអាចស្នើអោយបុគ្គលិកចូលនិវត្តន៍មុនអាយុ ហើយបុគ្គលិកដែលយល់ព្រមទទួលយកការស្នើនោះចូលនិវត្តន៍តាមការផ្តួចផ្តើមផ្ទាល់របស់ខ្លួន ។ ការចូលនិវត្តន៍គឺជា ការជ្រើសរើសផ្ទាល់របស់បុគ្គលិក ទោះបីជាបុគ្គលិកនោះនឹងចូលនិវត្តន៍ឬអត់ ស្របតាមសំណើអោយចូលនិវត្តន៍មុនអាយុ ក៏ដោយហើយបុគ្គលិកមិនត្រូវបានបង្ខំអោយទទួលយកសំណើនោះឡើយ ។ ពេលបុគ្គលិកចូលនិវត្តន៍តាមសំណើអោយ ចូលនិវត្តន៍មុនអាយុ វិភាជន៍ចូលនិវត្តន៍របស់ពួកគេ នឹងកើនឡើងតាមសមាមាត្រ ។ បន្ថែមពីនេះទៀត អាជ្ញាធរ-មូលដ្ឋានខ្លះជួយបុគ្គលិក ចូលនិវត្តន៍អោយរកបានការងារធ្វើឡើងវិញនៅក្នុងវិស័យសាធារណៈ ឬឯកជនទៀតផង ។

ជំពូកទី ៤ : សំណង និងល័ក្ខខ័ណ្ឌការងារផ្សេងៗ

១. សំណង

(១) <u>គោលការណ៍ផ្ដល់សំណង</u>

ច្បាប់ចែងថាការផ្ដល់សំណងរបស់បុគ្គលិករាជការថ្នាក់មូលដ្ឋានត្រូវស្របតាមភារកិច្ច និងទំនួលខុសត្រូវរបស់ពួកគេ ។ នេះគឺជាគោលការណ៍ "បៀវត្សរ៍ភារកិច្ច" គឺបៀវត្សរ៍សម្រាប់ភារកិច្ចដែលបានបំពេញ ។ ច្បាប់បានអនុម័តយកគោលការណ៍នេះ ទោះបីជាធ្លាប់មានទម្លាប់ដ៏មានឧត្តមានុភាពនៃ "បៀវត្សរ៍ឧបត្ថម្ភជីវភាព" ក៏ដោយ ។ ប៉ុន្តែតាមពិត វាមានការលំបាកណាស់ក្នុងការផ្លាស់ប្ដូរចរិតលក្ខណៈនៃបៀវត្សរ៍របស់មន្ត្រីរាជការ ក្នុងរយៈពេលដ៏ខ្លីនោះ ។ ដោយហេតុនេះច្បាប់យកគោលការណ៍នេះធ្វើជាការតម្រង់ទិសសម្រាប់ការផ្លាស់ប្ដូរបន្តិចម្ដងៗនៃប្រព័ន្ធបៀវត្សរ៍ ដែលរៀបរាប់ថា គោលបំណងនៃគោលការណ៍ ត្រូវសម្រេចអោយរួចរាល់អោយបានឆាប់រហ័សបំផុត តាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ។ បច្ចុប្បន្ននេះ បៀវត្សរ៍មានចរិតរឹងមាំនៃបៀវត្សរ៍ឧបត្ថម្ភជីវភាព ហើយដោយសារវិសាលភាពនៃការបង់ប្រាក់បៀវត្សរ៍ គឺផ្អែកលើអតីតភាពការងារ គោលបំណងនៃច្បាប់នេះនៅតែមិនអាចសម្រេចបាន ។

សំណងរបស់បុគ្គលិកដែលមានចែងត្រូវតែកំណត់ឡើងដោយពិចារណាលើតម្លៃជីវភាព ស្ដង់ដារបៀវត្សរ៍របស់បុគ្គលិកនៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលកណ្ដាល រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន និងសហគ្រាសឯកជនផ្សេងទៀត និងកត្តាផ្សេងៗ ។ គោលការណ៍នេះ ហៅថា គោលការណ៍ "សមកម្ម" ។

ចំណុចទីបី គ្មានសំណងណាមួយអាចត្រូវបានធ្វើឡើងឡើយ លើកលែងតែផ្អែកលើច្បាប់ ឬដីកា ដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតត្រឹមត្រូវដោយច្បាប់ ដូចមានចែងដោយច្បាប់ស្ដីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន ។ គោលការណ៍នេះហៅថា គោលការណ៍ "បៀវត្សរ៍ដោយដីកា" ។ សំណងរបស់មន្ត្រីរាជការអាចត្រូវបានកំណត់តែដោយសភាថ្នាក់មូលដ្ឋានដែលតំណាងអោយប្រជាជននៅក្នុងមូលដ្ឋាន ព្រោះចំណាយសម្រាប់សំណងត្រូវរ៉ាប់រងដោយពួកគេ ។ ចំណុចនេះក៏មានន័យថា ស្ដង់ដារមួយចំនួននៃសំណង ត្រូវតែធានាដោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន តាមរយៈដីកាសម្រាប់បុគ្គលិកដែលពុំមានសិទ្ធិក្នុងការចុះកិច្ចសន្យារួមគ្នាជាមួយនិយោជករបស់ពួកគេ ។

ជាករណីលើកលែងចំពោះគោលការណ៍ខាងលើ ចំណុចនេះមិនត្រូវបានអនុវត្តទាំងស្រុងចំពោះរបៀបដែលក្នុងនោះសំណងសម្រាប់កម្មករ-និយោជិត និងបុគ្គលិកគ្មានជំនាញនៃសហគ្រាសសាធារណៈថ្នាក់មូលដ្ឋានត្រូវបានកំណត់ឡើយ ។ ប្រភេទ និងគោលការណ៍ណែនាំនៃបៀវត្សរ៍របស់សមាជិកនៃក្រុមបុគ្គលិកទាំងនេះ ត្រូវតែកំណត់ដោយដីកា ប៉ុន្តែបញ្ហាផ្សេងទៀត ដែលទាក់ទងនឹងបៀវត្សរ៍ ត្រូវបានកំណត់ដោយកិច្ចព្រមព្រៀងគ្រប់គ្រងការងារទាក់ទងនឹងបៀវត្សរ៍ជាមួយនឹងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ឬអង្គភាពប្រតិបត្តិដែលពាក់ព័ន្ធ ។ បុគ្គលិកទាំងនោះត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយចុះកិច្ចព្រមព្រៀងគ្រប់គ្រងការងារ (ទាក់ទងនឹងបៀវត្សរ៍) ជាមួយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។

(២) <u>ប្រាក់បៀវត្សរ៍</u>

ប្រាក់បៀវត្សរ៍គឺជាប្រាក់ឈ្នួលការងារដែលបានបំពេញ នៅក្នុងម៉ោងធ្វើការទៀងទាត់ ។ ខ្លឹមសារ និងទម្រង់ប្រាក់បៀវត្សរ៍ខុសគ្នាពីរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ក្នុងទិដ្ឋភាពខ្លះ ប៉ុន្តែត្រូវបានរៀបរាប់ជារួមដូចខាងក្រោម :

ទឹកប្រាក់បៀវត្សរ៍ត្រូវបានកំណត់ជាកាំបៀវត្សរ៍ ដែលចែងស្របតាមប្រភេទនៃមុខងារសាធារណៈ ។ រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលមានកាំបៀវត្សរ៍ផ្សេងៗគ្នាចំនួនដប់ប្រាំមួយសម្រាប់បុគ្គលិករបស់ខ្លួន ។ ដោយសារកម្រិត និងប្រព័ន្ធមុខដំណែងនៃរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាននីមួយៗខុសប្លែកគ្នា វាជាការមិនត្រឹមត្រូវដែលត្រូវអនុវត្តដោយផ្ទាល់នូវកាំបៀវត្សរ៍ សម្រាប់បុគ្គលិកសេវាសាធារណៈថ្នាក់ជាតិ និងបុគ្គលិកសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ ជាឧទាហរណ៍ កាំបៀវត្សរ៍ជាប់ពន្ធ កាំបៀវត្សរ៍មុខងារ-ជាក់លាក់ ឬកាំបៀវត្សរ៍រដ្ឋបាលពិសេស ។ល។ ជាគោលការណ៍ មិនត្រូវបានប្រើនៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ទោះបីជារដ្ឋាភិបាលកណ្តាលមានកាំបៀវត្សរ៍ទាំងនេះក៏ដោយ ។ មានប្រភេទកម្រិតចាំបាច់នៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន នីមួយៗ ដូចជាកាំបៀវត្សរ៍សម្រាប់ស្មៀនរដ្ឋបាល គ្រូបង្រៀន មន្ត្រីនគរបាល បុគ្គលិកស្រាវជ្រាវ អ្នកវិជ្ជាជីវៈវេជ្ជសាស្ត្រ ។ល។

មានកម្រិតជាច្រើននៅក្នុងកាំបៀវត្សរ៍នីមួយៗ ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីកម្រិតនៃភារកិច្ច និងទំនួលខុសត្រូវតាមលំដាប់ ។ រាល់មុខដំណែងទាំងអស់ត្រូវបានចាត់ថ្នាក់តាមកម្រិតនៅក្នុងបញ្ជីការងារស្តង់ដារ ជាមួយនឹងកាំបៀវត្សរ៍ដែលពួកគេមាន ។ ចំនួនបុគ្គលិកនៅក្នុងបញ្ជីការងារស្តង់ដារត្រូវបានកំណត់សម្រាប់កម្រិតនីមួយៗនៃកាំបៀវត្សរ៍ទាំងអស់ដើម្បីចាត់ថ្នាក់ បុគ្គលិកទាំងនោះ ។

កម្រិតនីមួយៗកំណត់ពីប្រាក់បៀវត្សរ៍ជាក់លាក់មួយ ។ មន្ត្រីរាជការនៅក្នុងកម្រិតជាក់លាក់មួយ មានប្រាក់-បៀវត្សរ៍ ខុសប្លែកគ្នានៅក្នុងថ្នាក់នៃកម្រិត ដោយសារពួកគេដំឡើងកម្រិតបទពិសោធន៍របស់ពួកគេ នៅក្នុងភារកិច្ច និងភាពប៉ិនប្រសប់របស់ពួកគេ ។

ក្នុងករណីរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមានគណៈកម្មការបុគ្គលិក ច្បាប់អនុញ្ញាតអោយគណៈកម្មការធ្វើរបាយការណ៍អំពីកាំបៀវត្សរ៍ និងប្រសិនបើវាត្រូវបានចាត់ទុកថាមានសារៈសំខាន់ ផ្តល់អនុសាសន៍អំពីកាំបៀវត្សរ៍ជូននាយកប្រតិបត្តិ និងសភា ថ្នាក់មូលដ្ឋាន យ៉ាងហោចណាស់ម្តងជារៀងរាល់ឆ្នាំ ដើម្បីពិនិត្យមើល និងរក្សាស្តង់ដារបៀវត្សរ៍ នៅក្នុងកម្រិតសមស្រប ។ សេវាគណៈកម្មការ គឺជាប្រព័ន្ធដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍របស់បុគ្គលិក ។

នៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានដែលគ្មានគណៈកម្មការបុគ្គលិក មានការទទួលស្គាល់ថាមន្ត្រីប្រធានប្រតិបត្តិ និងសភាថ្នាក់មូលដ្ឋានត្រូវចាត់វិធានការសមស្របទាក់ទងនឹងប្រាក់បៀវត្សរ៍របស់បុគ្គលិកដែលនៅក្រោមឱវាទរបស់ខ្លួន ។

(៣) <u>វិភាជន៍</u>

សំណងផ្សេងពីប្រាក់បៀវត្សរ៍ហៅថាវិភាជន៍ ។ ប្រភេទនៃវិភាជន៍ ត្រូវបានកំណត់និយមន័យដូចអ្វីដែលមានរៀបរាប់នៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន ហើយអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាននីមួយៗអាចបង្កើត និងបង់វិភាជន៍នៃប្រភេទដែលចាំបាច់នៅក្នុងបញ្ញត្តិនៃដីកា ។

ប្រភេទនៃវិភាជន៍ ដែលច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋានអនុញ្ញាតអោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានបង្កើត មានដូចខាងក្រោម :

(ក) វិភាជន៍គ្រួសារ :

វិភាជន៍គ្រួសារត្រូវបង់អោយបុគ្គលិកដែលរស់នៅជាមួយប្តី/ប្រពន្ធរបស់ពួកគេ កូន ឬចៅអាយុក្រោម ២២ ឆ្នាំ (គិតត្រឹមថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ក្រោយពេលពួកគេមានអាយុគ្រប់ ២២ ឆ្នាំ) ឪពុកម្តាយ ឬជីដូនជីតា អាយុលើសពី ៦០ ឆ្នាំ ។ល។

(ខ) វិភាជន៍តំបន់ :

វិភាជន៍តំបន់ត្រូវបង់អោយបុគ្គលិក ដែលធ្វើការនៅក្នុងតំបន់ដែលប្រាក់បៀវត្សរ៍នៅក្នុងសហគ្រាសឯកជន តម្លៃ និងថ្លៃជីវភាពមានកម្រិតខ្ពស់គួរអោយកត់សម្គាល់ (ទីក្រុងធំៗដូចជា តូក្យូ ឬអូសាកា និងតំបន់ជាយក្រុងនៃទីក្រុងទាំងនោះ) ។

(គ) វិភាជន៍លំនៅដ្ឋាន :

វិភាជន៍លំនៅដ្ឋានត្រូវបង់អោយបុគ្គលិកដែលជួលផ្ទះស្នាក់នៅ ឬបុគ្គលិកដែលមានផ្ទះស្នាក់នៅខ្លួនឯង ។

(ឃ) វិភាជន៍ធ្វើដំណើរ :

វិភាជន៍ធ្វើដំណើរត្រូវបង់ដើម្បីទូទាត់ថ្លៃធ្វើដំណើរ នៅក្នុងកម្រិតជាក់លាក់មួយ ។ ដោយសារចំនួនទឹកប្រាក់ដែលត្រូវបង់ ត្រូវបានកំណត់តាមសមាមាត្រនៃថ្លៃចំណាយលើថ្លៃជាក់ស្តែងនៃសំបុត្រមធ្យោបាយធ្វើដំណើរ ។ល។ ចំនួនទឹកប្រាក់ នេះគឺជាការទូទាត់សងចំពោះចំណាយជាក់ស្តែងទាំងនោះ ។

(ង) វិភាជន៍ការងារពិសេស :

វិភាជន៍ការងារពិសេសត្រូវបង់សម្រាប់ភារកិច្ចពិសេសដែលមានជាឧទាហរណ៍ដូចជា ការងារប្រកបដោយគ្រោះថ្នាក់ ស្មោគគ្រោក ប៉ះពាល់ដល់សុខភាព លំបាក ។ល។ តាមការអនុវត្តជាក់ស្តែង វិភាជន៍ប្រភេទនេះតែងតែបង់អោយបុគ្គលិកដែលបម្រើការងារពាក់ព័ន្ធនឹងការបង្ការជំងឺ ការងារនៅទីកន្លែងខ្ពស់ ការងារជាមួយកាំរស្មី ។ល។

(ច) វិភាជន៍ការងារនៅតំបន់ពិសេស :

វិភាជន៍ការងារនៅតំបន់ពិសេស ត្រូវបង់ដល់បុគ្គលិកដែលធ្វើការនៅកន្លែងមានភាពមិនអំណោយផលខ្លាំង ដូចជានៅកោះដាច់ស្រយាល ។

(ឆ) វិភាជន៍លើសម៉ោង :

វិភាជន៍លើសម៉ោងត្រូវបង់ដល់បុគ្គលិកដែលត្រូវបានបង្គាប់អោយធ្វើការលើសម៉ោងធ្វើការធម្មតា ។

(ជ) វិភាជន៍ចប់វគ្គ :

វិភាជន៍ចប់វគ្គត្រូវបង់អោយស្មើនឹងលាភការពិសេសនៅក្នុងសហគ្រាសឯកជន ដូចជាប្រាក់រង្វាន់បន្ថែម ហើយគឺជាប្រព័ន្ធរក្សាតុល្យភាពជាមួយកាលៈទេសៈជាក់ស្តែងនៃការបង់វិភាជន៍ប្រភេទនេះ នៅក្នុងសហគ្រាសឯកជន ។

(ឈ) វិភាជន៍សម្រាប់ការប្រឹងប្រែង :

វិភាជន៍សម្រាប់ការប្រឹងប្រែងមានចរិតលក្ខណៈជាបៀវត្សរ៍លើកទឹកចិត្ត
ដែលធ្វើឡើងជាការតបស្នងចំពោះស្នាដៃការងារក្នុងកំឡុងរយៈពេលជាក់លាក់ណាមួយ ។

(ញ) វិភាជន៍តំបន់ត្រជាក់ :

វិភាជន៍តំបន់ត្រជាក់ត្រូវបង់អោយបុគ្គលិកដែលធ្វើការនៅកន្លែងមានអាកាសធាតុត្រជាក់ និងធ្លាក់ព្រិលខ្លាំង ដូចជា នៅហុកកៃដូ ។

ទាំងនេះគឺជាវិភាជន៍តំណាង ចំណែកឯវិភាជន៍ផ្សេងទៀត មានវិភាជន៍ថ្នាក់លើ វិភាជន៍យាមយប់ ឬថ្ងៃ វិភាជន៍ភារកិច្ចមហន្តរាយ ។ល។

ចំនួនទឹកប្រាក់
និងរបៀបបង់វិភាជន៍ត្រូវចែងដោយដីកាតាមរបៀបដូចគ្នានឹងវិភាជន៍សម្រាប់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលដែរ ។

២. ម៉ោងធ្វើការ ថ្ងៃឈប់សម្រាក និងច្បាប់ឈប់សម្រាក

(១) ម៉ោងធ្វើការ

បុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋាន ត្រូវតែលះបង់ខ្លួនដើម្បីការងាររបស់ខ្លួន ក្នុងកំឡុងម៉ោងធ្វើការ ។

ម៉ោងធ្វើការរបស់បុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋាន ត្រូវតែកំណត់ដោយដីការបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានស្របតាមស្តង់ដារគ្រឹះនៃច្បាប់ស្តីពីសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ដោយគិតគូរយ៉ាងសមស្របដល់គោលការណ៍ ដែលម៉ោងធ្វើការមិនហួសពីសមាមាត្រជាមួយម៉ោងធ្វើការរបស់បុគ្គលិកនៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានផ្សេងទៀត ។

លើសពីនេះទៀត ជាគោលការណ៍ ច្បាប់ស្តីពីស្តង់ដារការងារត្រូវអនុវត្តចំពោះបុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋាន ។ ម៉ោងធ្វើការរបស់បុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋាន ត្រូវមានដូចនៅក្នុងការកំណត់ដែលចែងដោយច្បាប់ស្តីពីស្តង់ដារការងារ ។ ម៉ោងធ្វើការត្រូវបានចែងជាមូលដ្ឋាន ដើម្បីកុំអោយលើសពីប្រាំបីម៉ោងក្នុងមួយថ្ងៃ និង ៤០ ម៉ោងក្នុងមួយសប្តាហ៍ ។ ចំពោះមន្ត្រី និងបុគ្គលិករដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ម៉ោងធ្វើការគឺ ៤០ ម៉ោងក្នុងមួយសប្តាហ៍ ក្រោមប្រព័ន្ធប្រាំថ្ងៃក្នុងមួយសប្តាហ៍ ។

និយោជកត្រូវតែផ្តល់ដល់មន្ត្រីរាជការមូលដ្ឋាននូវម៉ោងសម្រាកសរុបចំនួន ៤៥នាទី ក្នុងរយៈពេលប្រាំបីម៉ោងនៃថ្ងៃធ្វើការដូចមានចែងដោយច្បាប់ស្តីពីស្តង់ដារការងារ ។ ម៉ោងសម្រាកក៏ត្រូវបានផ្តល់អោយ ក្នុងកំឡុងម៉ោងធ្វើការធម្មតា ដើម្បីអោយបុគ្គលិកសម្រាកពីការនឿយហត់ ក្រោយពេលធ្វើការអស់រយៈពេលជាច្រើនម៉ោង និងបង្កើនប្រសិទ្ធភាពការងារផ្លូវការ ។

(២) ថ្ងៃឈប់សម្រាកប្រចាំសប្តាហ៍ និងថ្ងៃឈប់បុណ្យជាតិ

ជាគោលការណ៍ មន្ត្រីរាជការមូលដ្ឋាន ត្រូវបានស្នើអោយបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួនដែលបានចាត់តាំងក្នុងរយៈពេលប្រាំថ្ងៃក្នុងមួយសប្តាហ៍ ។ ពួកគេមិនត្រូវបានស្នើអោយធ្វើការសម្រាប់ពីរថ្ងៃផ្សេងទៀតឡើយ ។ ថ្ងៃឈប់សម្រាកប្រចាំសប្តាហ៍ជាទូទៅគឺថ្ងៃសៅរ៍ និងថ្ងៃអាទិត្យ ប៉ុន្តែអាចប្តូរទៅថ្ងៃផ្សេងទៀត ប្រសិនបើការងារតម្រូវអោយធ្វើដូច្នោះ ។ លើសពីនេះទៀត ពួកគេមិនត្រូវបានស្នើអោយធ្វើការនៅថ្ងៃឈប់បុណ្យជាតិជប៉ុនឡើយ និងសម្រាប់រយៈពេលចាប់ពីថ្ងៃទី ២៩ ខែធ្នូ ដល់ថ្ងៃទី០៣ ខែមករា ។ ជាការពិតណាស់ ប្រសិនបើមានតម្រូវការសេវាជាបណ្តោះអាសន្ន ពួកគេអាចត្រូវបានបង្គាប់អោយធ្វើការនៅថ្ងៃឈប់សម្រាកបុណ្យទាំងនេះដោយមានការតបស្នង ។

(៣) ច្បាប់ឈប់សម្រាក

មន្ត្រីអាចទទួលបានច្បាប់ឈប់សម្រាកជាច្រើនថ្ងៃ (ជាទូទៅ ម្ភៃថ្ងៃ) ដោយមានបៀវត្សរ៍បន្តបន្ទាប់គ្នា ឬដាច់ដោយឡែកពីគ្នា រៀងរាល់ឆ្នាំសម្រាប់គោលបំណងលំហែកាយ ។ ច្បាប់ឈប់សម្រាកត្រូវតែផ្តល់អោយក្នុងកំឡុងរយៈពេលដែលស្នើសុំ លើកលែងតែការងារតម្រូវអោយបុគ្គលិកមានវត្តមាននៅពេលនោះ ។ ច្បាប់ឈប់សម្រាកនេះហៅថា ការឈប់សម្រាកប្រចាំឆ្នាំមានបៀវត្សរ៍ ។ លើសពីនេះទៀត ក៏មានច្បាប់ឈប់ដោយជំងឺ ច្បាប់ឈប់ពិសេស ច្បាប់ឈប់

សម្រាកមើលថែទាំ និងច្បាប់សម្រាកផ្សេងៗទៀតផងដែរ ។ ទម្រង់នៃច្បាប់ឈប់សម្រាកទាំងនេះជាទូទៅមានផ្តល់បៀវត្សរ៍ ។

ច្បាប់ឈប់ដោយជំងឺ ច្បាប់ឈប់ពិសេស និងច្បាប់ឈប់សម្រាកមើលថែទាំ មានពន្យល់នៅខាងក្រោម ។

(ក) ច្បាប់ឈប់ដោយជំងឺ

ច្បាប់ឈប់ដោយជំងឺគឺជាច្បាប់ឈប់សម្រាក ដែលគេអនុញ្ញាតអោយដើម្បីសម្រាកព្យាបាលជំងឺ ពេលបុគ្គលិកណាម្នាក់មិនអាចធ្វើការ ដោយសារជំងឺ ឬរបួស ។ ច្បាប់ឈប់ដោយជំងឺត្រូវផ្អែកលើភស្តុតាងពីវេជ្ជបណ្ឌិត ប្រសិនបើចាំបាច់ ហើយនឹងត្រូវយល់ព្រមសម្រាប់រយៈពេលដែលចាំបាច់អប្បបរមា ដែលត្រូវការសម្រាប់ព្យាបាលជំងឺ ។ ច្បាប់ឈប់ដោយជំងឺក៏អាចទទួលបានសម្រាប់ជំងឺធម្មតារយៈពេលខ្លី ដូចជា ផ្តាសាយ និងឈឺក្រពះ ប៉ុន្តែតាមការពិត ចំពោះជំងឺស្រាលៗទាំងនេះ បុគ្គលិកភាគច្រើនជ្រើសរើសប្រើសិទ្ធិឈប់ប្រចាំឆ្នាំមានបៀវត្សរ៍ ។

(ខ) ច្បាប់ឈប់ពិសេស

ច្បាប់ឈប់ពិសេស គឺជាសិទ្ធិឈប់ដែលគេយកមកអះអាងជាមូលហេតុពេលបុគ្គលិកគ្មានលទ្ធភាពបំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួនដោយសារមូលហេតុផ្ទាល់ខ្លួន ឬកាតព្វកិច្ចសង្គម និងដែលត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជាប្រការដែលមិនអាចជៀសវាងបានសម្រាប់ហេតុផលមនុស្សធម៌ និងសង្គម និងត្រូវបានកំណត់និយមន័យស្របតាមដីកាដែលគ្រប់គ្រងល័ក្ខខ័ណ្ឌការងារ ឬបទបញ្ជាក្រុមប្រឹក្សាបុគ្គលិក ។ ដោយអនុលោមតាមប្រព័ន្ធជាតិ និងដោយផ្អែកលើច្បាប់ ឬបទបញ្ជា ច្បាប់ឈប់ពិសេសត្រូវបានកំណត់ចំពោះមូលហេតុដូចខាងក្រោម និងសម្រាប់តែពេលចាំបាច់ប៉ុណ្ណោះ :

ក) ច្បាប់ឈប់ពិសេសដែលផ្អែកលើច្បាប់ស្តីពីស្តង់ដារការងារ

ការអនុវត្តសិទ្ធិបោះឆ្នោត ឬសេរីភាពពលរដ្ឋផ្សេងទៀត (មាត្រា ៧) សម្រាប់បុគ្គលិកជាស្ត្រី ប្រាំមួយសប្តាហ៍មុនពេលសម្រាលកូន (ដប់បួនសប្តាហ៍ក្នុងករណីសម្រាលកូនច្រើន) និងប្រាំបីសប្តាហ៍ក្រោយពេលសម្រាលកូនរួច (មាត្រា ៦៥) ។ រយៈពេលសាមសិបនាទីពីរដងសម្រាប់ការមើលថែទាំកូនសម្រាប់បុគ្គលិកជាស្ត្រីដែលមើលថែទាំកូន ត្រូវបានផ្តល់អោយរហូតដល់កូនមានអាយុមួយឆ្នាំ (មាត្រា ៦៧) សិទ្ធិឈប់ពេលមានរដូវសម្រាប់បុគ្គលិកជាស្ត្រី (មាត្រា ៦៨) និងករណីផ្សេងទៀត ។

ខ) អលទ្ធភាពទៅធ្វើការដោយសារគ្រោះមហន្តរាយ

ការផ្អាកសេវាដឹកជញ្ជូន ដោយសារខ្យល់ព្យុះ ទឹកជំនន់ រញ្ជួយផែនដី ឬគ្រោះធម្មជាតិផ្សេងទៀត និងករណីផ្សេងទៀត ។

គ) កាលៈទេសៈដោយមានមូលហេតុសមហេតុផល ដោយធៀបនឹងទស្សនៈដែលទទួលស្គាល់ជាទូទៅ ដូចជា អាពាហ៍ពិពាហ៍ ប្រពន្ធសម្រាលកូន មរណៈទុក្ខ ថ្ងៃឈប់សម្រាករដូវក្តៅ និងករណីផ្សេងទៀត ។

ឃ) ករណីផ្សេងទៀត

អ្នកដែលអាចធ្វើជាសាក្សីបាន មាន សាក្សីជំនាញ ឬសាក្សីយោងនៅរដ្ឋសភា តុលាការ សភាមូលដ្ឋាន ឬការិយាល័យរដ្ឋាភិបាលផ្សេងទៀត ពាក្យសុំការធ្វើតេស្ត ឬការសម្រាកព្យាបាលសម្រាប់ការធ្វើអំណោយខួរឆ្អឹង ។

(គ) ច្បាប់ឈប់សម្រាកមើលថែទាំ

ច្បាប់ឈប់សម្រាកមើលថែទាំ ត្រូវបានអនុញ្ញាតនៅពេលបុគ្គលិកមានតម្រូវការមើលថែទាំប្តី/ប្រពន្ធ ឪពុកម្តាយ កូន ឪពុកម្តាយក្មេក ឬសមាជិកគ្រួសារផ្សេងទៀត (ជីដូនជីតា ឬបងប្អូនដែលរស់នៅជាមួយបុគ្គលិក) គឺគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីអោយបុគ្គលិកត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយសម្រាកពីការងារ ។

ដោយយកចិត្តទុកដាក់លើប្រជាជនចំណាស់ ការជំរុញអោយគ្រួសារមានថាមភាព និងការលើកស្ទួយស្ត្រីនៅក្នុងសង្គមនោះ ប្រសិនបើបុគ្គលិកណាម្នាក់ត្រូវមើលថែទាំសមាជិកគ្រួសារ ការមើលថែទាំ និងការងារដាក់បន្ទុកជូនគ្នាលើផ្នែករាងកាយ និងស្មារតីលើបុគ្គលម្នាក់ៗ ហើយប្រហែលជាអាចបណ្តាលអោយបាត់បង់បុគ្គលិកដ៏គួរអោយសោកស្តាយ ។

ច្បាប់ឈប់សម្រាកប្រភេទនេះនៅក្នុងផ្នែកឯកជន ជាទូទៅគឺជាច្បាប់ឈប់សម្រាកគ្មានបៀវត្សរ៍ ។ ដោយហេតុនេះពេលច្បាប់ឈប់សម្រាកត្រូវបានប្រើ បៀវត្សរ៍របស់បុគ្គលត្រូវបានកាត់ ។

(៤) ច្បាប់ស្តីពីច្បាប់ឈប់សម្រាកមើលថែទាំកូន និងករណីផ្សេងទៀតសម្រាប់មន្ត្រីរាជការមូលដ្ឋាន

ចាប់ពីថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩២មក ច្បាប់ស្តីពីច្បាប់ឈប់សម្រាកមើលថែទាំកូន និងករណីផ្សេងទៀតសម្រាប់មន្ត្រីរាជការមូលដ្ឋាន ត្រូវបានប្រកាសអោយប្រើ ។

សេចក្តីអធិប្បាយនៃច្បាប់នេះមានដូចខាងក្រោម :

(ក) ការអនុញ្ញាតច្បាប់ឈប់សម្រាកមើលថែទាំកូន

បុគ្គលិកអាចសុំច្បាប់ឈប់សម្រាក ដោយមានការយល់ព្រមពីមន្ត្រីថ្នាក់លើ ដើម្បីមើលថែទាំកូនរបស់ខ្លួន រហូតដល់កូនមានអាយុបីឆ្នាំ ។ បុគ្គលិកដែលស្នើសុំការអនុញ្ញាតច្បាប់ឈប់សម្រាកមើលថែទាំកូន ត្រូវធ្វើពាក្យសុំទៅមន្ត្រីថ្នាក់លើដោយបញ្ជាក់អោយបានច្បាស់លាស់អំពីកាលបរិច្ឆេទចាប់ផ្តើម និងកាលបរិច្ឆេទបញ្ចប់នៃច្បាប់ឈប់សម្រាក ។ នៅពេលនោះមន្ត្រីថ្នាក់លើត្រូវចាត់វិធានការដោះស្រាយទំនួលខុសត្រូវរបស់បុគ្គលិកនោះ ក្នុងកំឡុងពេលអវត្តមាននេះ ហើយលើកលែងតែក្នុងករណីការលំបាកគួរអោយកត់សម្គាល់ ត្រូវផ្តល់ការអនុញ្ញាតច្បាប់ឈប់សម្រាក ។

(ខ) អានុភាពនៃច្បាប់ឈប់សម្រាកមើលថែទាំកូន

បុគ្គលិកដែលសុំច្បាប់ឈប់សម្រាកមើលថែទាំកូន នៅរក្សាមុខដំណែងរបស់ខ្លួន ប៉ុន្តែមិនបំពេញការងារទេ ។ រយៈពេលអវត្តមាន គឺជាច្បាប់ឈប់សម្រាកគ្មានបៀវត្សរ៍ ។ បុគ្គលិកនឹងមិនត្រូវបានគេប្រព្រឹត្តចំពោះខ្លួនដែលធ្វើអោយបាត់បង់អត្ថប្រយោជន៍ ដោយសារការឈប់សម្រាកឡើយ ។

(គ) ច្បាប់ឈប់សម្រាកដោយផ្នែក

បុគ្គលិកក៏អាចស្នើសុំច្បាប់ឈប់សម្រាកមាតុភាព ក្នុងផ្នែកណាមួយនៃថ្ងៃធ្វើការ ដើម្បីមើលថែទាំកូនរបស់ខ្លួនដែលមានអាយុចូលរៀនថ្នាក់មត្តេយ្យសិក្សា ។ ប្រសិនបើច្បាប់ឈប់សម្រាកនោះ មិនបានរាំងស្ទះដល់ដំណើរការធម្មតានៃការងារទេ មន្ត្រីថ្នាក់លើអាចផ្តល់ការអនុញ្ញាតដល់ច្បាប់ឈប់សម្រាកនោះ ស្របតាមដីកាដែលបានបង្កើត ។ ក្នុងករណីនេះ បៀវត្សរ៍នឹងត្រូវកាត់ ដូចបុគ្គលិករដ្ឋាភិបាលកណ្តាលដែរ ។

(៥) ច្បាប់ឈប់សម្រាកតាមផ្នែកដើម្បីសិក្សា

អាជ្ញាធរតែងតាំងអាចផ្តល់ការអនុញ្ញាតច្បាប់ឈប់សម្រាកដោយផ្នែកដើម្បីសិក្សាដល់បុគ្គលិក ប្រសិនបើគ្មានការរាំងស្ទះចំពោះការងារ ហើយច្បាប់ឈប់សម្រាកនោះអាចចូលរួមបង្កើនសមត្ថភាពរបស់បុគ្គលិក ។

(៦) ច្បាប់ឈប់សម្រាកដោយផ្ទែកសម្រាប់បុគ្គលិកចំណាស់

អាជ្ញាធរតែងតាំងអាចផ្តល់ការអនុញ្ញាតច្បាប់ឈប់សម្រាកដោយផ្ទែកសម្រាប់បុគ្គលិកចំណាស់ ដែលមានអាយុច្រើនជាង ៥៥ ឆ្នាំ ក្នុងករណីធម្មតា ស្របតាមដីកា ប្រសិនបើគ្មានការរាំងស្ទះដល់ការងារទេ ។

៣. ប្រព័ន្ធជួយគ្នាទៅវិញទៅមក

ការជួយគ្នាទៅវិញទៅមកគឺជាប្រព័ន្ធមួយដែលមានគោលបំណងផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍សមស្រប ក្នុងករណីមានជំងឺ របួស ការសម្រាលកូន ការព្យួរកិច្ចការអាជីវកម្ម គ្រោះមហន្តរាយ ការចូលនិវត្តន៍ ពិការភាព ឬមរណភាពដែលកើតឡើងលើបុគ្គលិករាជការ ឬប្រសិនបើជំងឺ របួស ការសម្រាលកូន មរណភាព ឬគ្រោះមហន្តរាយ កើតឡើងចំពោះអ្នករស់នៅក្នុងបន្ទុករបស់ពួកគេ ។ ប្រការនេះផ្អែកលើច្បាប់ស្តីពីសមាគមជួយគ្នាទៅវិញទៅមកនៃសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។

អង្គភាពនៃកម្មវិធីជួយគ្នាទៅវិញទៅមក ដែលបង្កើតឡើងស្របតាមច្បាប់ គឺជាសមាគមជួយគ្នាទៅវិញទៅមកដែលជាអង្គគតិយុត្តិមួយ ។ សមាគមនេះត្រូវបានរៀបចំឡើងតាមប្រភេទ ស្របតាមរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន និងប្រភេទការងារ ហើយមានសមាសភាពមន្ត្រី និងបុគ្គលិកពេញម៉ោង រួមទាំងសេវាធម្មតា និងពិសេស ។ សហជីពសមាគមជួយគ្នាទៅវិញទៅមកត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីពង្រឹងគ្រឹះហិរញ្ញវត្ថុនៃសមាគមទាំងនេះ ដោយប្រមូលមូលនិធិរបស់ពួកគេ ។ បច្ចុប្បន្ននេះ សមាគមទាំងអស់បានចូលរួមនៅក្នុងសហជីព ។

អត្ថប្រយោជន៍ដែលសមាគមផ្តល់ដល់សមាជិករបស់ខ្លួនមានទ្វេដង : "អត្ថប្រយោជន៍រយៈពេលខ្លី" និង "អត្ថ-ប្រយោជន៍រយៈពេលវែង" ។ ប្រភេទ និងធាតុនៃអត្ថប្រយោជន៍រយៈពេលខ្លី មានដូចខាងក្រោម :

(ក) អត្ថប្រយោជន៍ធានារ៉ាប់រងវេជ្ជសាស្ត្រ

ការព្យាបាលជំងឺ ឬរបួសរបស់សមាជិកដែលកើតឡើង នៅពេលគ្មានភារកិច្ច ឬវិធានការចាំបាច់ផ្សេងទៀតដូចជា ការពិនិត្យវិជ្ជសាស្ត្រ ត្រូវបានផ្តល់ ដោយថ្លៃចំណាយ ៧០% ត្រូវរ៉ាប់រងដោយសមាគម ។ រហូតដល់ ៧០% (៩០% សម្រាប់អ្នកដែលមានអាយុច្រើនជាង ៧០ ឆ្នាំ និងក្រោម ៧៥ ឆ្នាំ ៨០% សម្រាប់កុមារអាយុតិចជាង ៣ ឆ្នាំ) នៃចំណាយសម្រាប់ជំងឺ ឬរបស់អ្នកនៅក្នុងបន្ទុករបស់ពួកគេ ត្រូវរ៉ាប់រងដោយសមាគម ។ លើសពីនេះទៀត ចំណាយលើការសម្រាលកូន ការចំណាយលើការសម្រាលកូនរបស់សមាជិកគ្រួសារ ការចំណាយលើការបញ្ចុះសព និងការចំណាយលើការបញ្ចុះសពរបស់សមាជិកគ្រួសារ ត្រូវបង់ដោយសមាគមផងដែរ ។

(ខ) អត្ថប្រយោជន៍ព្យួរភារកិច្ច

ក្នុងករណីមន្ត្រីសមាជិកមិនអាចធ្វើការដោយជំងឺ ឬរបួសដែលបណ្តាលមកពីគ្រោះថ្នាក់ដែលកើតឡើងនៅក្រៅម៉ោងបំពេញភារកិច្ច ពីរភាគបីនៃបៀវត្សរ៍របស់ពួកគេ ត្រូវបង់ជាវិភាជន៍ជំងឺ/របួស ដោយសមាគម លើកលែងតែសាមីរដ្ឋា-ភិបាលមូលដ្ឋានបង់ប្រាក់បៀវត្សរ៍ទៀងទាត់ទាំងស្រុង ។ រយៈពេលកំណត់សម្រាប់អត្ថប្រយោជន៍នេះគឺ មួយឆ្នាំកន្លះ ។ ក្នុងករណីសម្រាលកូន មានរយៈពេល ៤២ ថ្ងៃមុន និង ៥៦ ថ្ងៃក្រោយពេលសម្រាលកូន ពីរភាគបីនៃបៀវត្សរ៍ត្រូវបង់ លើកលែងតែសាមីរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានបើកប្រាក់បៀវត្សរ៍ទៀងទាត់ ។ លើសពីនេះទៀត មានវិភាជន៍ព្យួរភារកិច្ច វិភាជន៍ឈប់សម្រាកមើលថែទាំកូន និងវិភាជន៍ឈប់សម្រាកមើលថែទាំ ។

(គ) អត្ថប្រយោជន៍គ្រោះមហន្តរាយ

មូលនិធិវិលែកទុក្ក មូលនិធិវិលែកទុក្ខសមាជិកគ្រួសារ និងមូលនិធិសមានចិត្តគ្រោះមហន្តរាយ ត្រូវបង់នៅក្នុងករណីមរណភាព និង/ឬគ្រោះថ្នាក់ផ្សេងទៀតដែលកើតឡើងចំពោះសមាជិក និង/ឬអ្នករស់នៅក្នុងបន្ទុករបស់ពួកគេ ។

ប្រភេទ និងធាតុនៃអត្ថប្រយោជន៍រយៈពេលយូរមានដូចខាងក្រោម :

ក) សោធននិវត្តន៍សុខុមាលភាពជួយគ្នាទៅវិញទៅមក

សោធននិវត្តន៍សុខុមាលភាពត្រូវបង់នៅពេលមន្ត្រីណាម្នាក់ដែលជាបានធ្វើការងារលើសពី ២៥ ឆ្នាំ មានអាយុដល់ ៦៥ ឆ្នាំ ក្រោយពេលចូលនិវត្តន៍ ឬពេលមន្ត្រីនោះចូលនិវត្តន៍ ក្រោយពេលមានអាយុ ៦៥ ឆ្នាំ ។

ចំនួនទឹកប្រាក់សោធននិវត្តន៍សុខុមាលភាពជួយគ្នាទៅវិញទៅមក គឺជាចំនួននៃ i) និង ii) ដូចខាងក្រោម :

(ក្នុងករណីបុគ្គលិកមានប្តី/ប្រពន្ធ ឬកូន ដែលបំពេញតាមល័ក្ខខ័ណ្ឌតម្រូវ ចំនួនទឹកប្រាក់នេះមានចំនួនច្រើនជាងនេះ ។)

i) រយៈពេលនៃសមាជិកភាពមុនថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៣

១. ចំណែកដែលត្រូវនឹងអត្ថប្រយោជន៍ទាក់ទងនឹងប្រាក់សន្សំ

ប្រាក់បៀវត្សរ៍ប្រចាំខែជាមធ្យម × ៧,១២៥/១០០០ × ខែនៃរយៈពេលសមាជិកភាព × ០,៩៨៥

២. ចំណែកដែលត្រូវនឹងសោធនការងារ

ប្រាក់បៀវត្សរ៍ប្រចាំខែជាមធ្យម × ១,៤២៥/១០០០ (ក្នុងករណីរយៈពេលសមាជិកភាពតិចជាង ២០ ឆ្នាំ ០,៧១៣/១០០០) × ខែនៃរយៈពេលសមាជិកភាព × ០,៩៨៥

ii) រយៈពេលសមាជិកភាពក្រោយថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៣

១. ចំណែកដែលត្រូវនឹងអត្ថប្រយោជន៍ទាក់ទងនឹងប្រាក់សន្សំ

ប្រាក់បៀវត្សរ៍ប្រចាំខែជាមធ្យម × ៥,៤៨១/១០០០ × ខែនៃរយៈពេលសមាជិកភាព × ០,៩៨៥

២. ចំណែកដែលត្រូវនឹងសោធនការងារ :

ប្រាក់បៀវត្សរ៍ប្រចាំខែជាមធ្យម × ១,០៩៦/១០០០ ×ខែនៃរយៈពេលសមាជិកភាព (ក្នុងករណីរយៈពេលសមាជិកភាពតិចជាង ២០ ឆ្នាំ ០,៥៤៨/១០០០) × ០,៩៨៥

ដោយសារកំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធ នៅពេលបញ្ញត្តិថ្មីចាប់ផ្តើមអនុវត្ត អាយុត្រូវបានដំឡើងពី ៦០ ទៅ ៦៥ ឆ្នាំ (ជាពិសេស លែងមានការលើកលែងចំពោះអ្នកដែលកើតក្រោយថ្ងៃទី០២ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៦១) ។

ខ) សោធនសុខុមាលភាពពិការភាពជួយគ្នាទៅវិញទៅមក និងប្រាក់ពិការភាព

ក្នុងករណីមន្ត្រីណាម្នាក់ចូលនិវត្តន៍ពីសេវាសាធារណៈ នៅក្នុងស្ថានភាពពិការធ្ងន់ធ្ងរ ដែលបណ្តាលមកពីជំងឺ ឬរបួស ដែលកើតឡើងពេលបំពេញភារកិច្ច ឬមិនបំពេញភារកិច្ច មន្ត្រីនោះត្រូវទទួលបានសោធនសុខុមាលភាពពិការភាពជួយគ្នាទៅវិញទៅមក ឬប្រាក់ពិការភាព ។

គ) សោធនជួយគ្នាទៅវិញទៅមកសម្រាប់អ្នកនៅរស់

ក្នុងករណីមន្ត្រី ឬមន្ត្រីចូលនិវត្តន៍ណាម្នាក់ទទួលមរណភាព សមាជិកគ្រួសាររបស់មន្ត្រីនោះត្រូវទទួលបានសោធនជួយគ្នាទៅវិញទៅមកសម្រាប់អ្នកនៅរស់ ដើម្បីធានាការចំណាយជីវភាពរបស់ពួកគេ ។

ការចំណាយសម្រាប់អត្ថប្រយោជន៍ទាំងនេះ និងការគ្រប់គ្រងការិយាល័យសមាគមត្រូវរ៉ាប់រងដោយសាមីរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន និងសមាជិកសមាគម ក្នុងទម្រង់ជាបន្ទុក និងថ្លៃសេវា ។

៤. ប្រព័ន្ធទូទាត់សងចំពោះគ្រោះថ្នាក់ក្នុងសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន

ការទូទាត់សងត្រូវបានផ្តល់ដល់មន្ត្រីរាជការណា ដែលបានទទួលរងជំងឺ ឬរបួស ដែលជាផ្នែកមួយភារកិច្ច ឬក្នុងពេលធ្វើដំណើរ ។

ប្រព័ន្ធទូទាត់សំណងត្រូវបានបង្កើតឡើងច្បាប់ស្តីពីការទូទាត់សំណងគ្រោះថ្នាក់ក្នុងសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ ការទូទាត់សងសម្រាប់មន្ត្រីធ្វើការពេញម៉ោងត្រូវបានផ្តល់ដោយមូលនិធិសំណងគ្រោះថ្នាក់ក្នុងសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ស្របតាមច្បាប់ដែលបានរៀបរាប់នេះ ចំណែកសម្រាប់មន្ត្រីធ្វើការក្រៅម៉ោង លើកលែងតែនាយកទីភ្នាក់ងាររដ្ឋបាលមូលដ្ឋាន ដែលបង្កើតឡើងជាក់លាក់ ត្រូវបានផ្តល់ដោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានរៀងខ្លួន ស្របតាមបទបញ្ជា និងដីការបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។

ប្រភេទនៃការទូទាត់សំណងមាន : សំណងឱសថ សំណងព្យួរសេវា សោធនពិការភាពរយៈពេលយូរ សំណងពិការភាព (សោធនសំណងពិការភាព ឬវិភាជន៍សំណងពិការភាព) សំណងថែទាំ សំណងគ្រួសារកាន់មរណទុក្ខ (សោធនសំណងគ្រួសារកាន់មរណទុក្ខ ឬវិភាជន៍សំណងគ្រួសារកាន់មរណទុក្ខ) និងសំណងបញ្ចុះសព ។

ធាតុនៃទម្រង់សំណងទាំងនេះស្រដៀងគ្នានឹងទម្រង់នៃប្រព័ន្ធទូទាត់សំណង ដែលអនុវត្តចំពោះបុគ្គលិករាជការថ្នាក់ជាតិ (ច្បាប់ស្តីពីសំណងគ្រោះថ្នាក់ក្នុងសេវាសាធារណៈថ្នាក់ជាតិ) និងបុគ្គលិកក្រុមហ៊ុនឯកជន (ច្បាប់ស្តីពីធានារ៉ាប់រងសំណងគ្រោះថ្នាក់កម្មករ-និយោជិត) ផងដែរ ។

ជំពូកទី ៥ : សិទ្ធិរបស់កម្មករ-និយោជិត

១. សិទ្ធិបង្កើតអង្គការ

(១) សិទ្ធិរបស់បុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋានក្នុងការបង្កើតអង្គការ

បុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋានទាំងអស់ លើកលែងតែបុគ្គលិករាជការក្នុងកងកម្លាំងនគរបាល ឬសេវាពន្លត់អគ្គីភ័យ មានសិទ្ធិបង្កើតអង្គការ ប៉ុន្តែមានភាពខុសគ្នារវាងប្រភេទផ្សេងៗនៃបុគ្គលិក ទាក់ទងនឹងធាតុជាក់លាក់នៃសិទ្ធិ ។ បុគ្គលិកនៅក្នុងសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន និងកម្មករ-និយោជិតក្នុងការងារគ្មានជំនាញ អាចបង្កើតសហជីព ស្របតាមច្បាប់ស្តីពីទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន និងច្បាប់ស្តីពីសហជីព ចំណែកឯបុគ្គលិកផ្សេងទៀតអាចបង្កើតអង្គការបុគ្គលិក ។ មានតែកម្មករ-និយោជិតនៅក្នុងការងារគ្មានជំនាញប៉ុណ្ណោះដែលអាចបង្កើតជាបន្ថែម ឬចូលរួមក្នុងអង្គការបុគ្គលិកបាន ។

(២) អង្គការបុគ្គលិក

អង្គការបុគ្គលិកគឺជាអង្គការ ឬសហព័ន្ធអង្គការ ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយបុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋាន ដើម្បីរក្សា និងកែលម្អល័ក្ខខ័ណ្ឌការងាររបស់ពួកគេ (មាត្រា ៥២ កថាខ័ណ្ឌ ១) ។

មន្ត្រីរាជការអាច ឬមិនអាចបង្កើត និងអាច ឬមិនអាចចូលរួមក្នុងអង្គការបុគ្គលិក ។ ទោះជាយ៉ាងក៏ដោយ មន្ត្រីដែលកាន់កាប់មុខងារគ្រប់គ្រង ឬត្រួតពិនិត្យ ឬមន្ត្រីដែលបំពេញការងារសម្ងាត់ (តទៅនេះហៅថា "បុគ្គលិកគ្រប់គ្រង និងបុគ្គលិកស្រដៀង") មិនអាចបង្កើត ឬចូលរួមក្នុងអង្គការបុគ្គលិករួមគ្នាជាមួយនឹងមន្ត្រីផ្សេងទៀតឡើយ ។ ហេតុផលនៃការបែងចែកនេះ គឺដើម្បីបង្ការកុំអោយបុគ្គលិកគ្រប់គ្រង និងបុគ្គលិកស្រដៀងដែលមានដូចជានិយោជកជាដើម រារាំងដល់ប្រតិបត្តិការរបស់អង្គការបុគ្គលិក ។ ក្របខ័ណ្ឌរបស់បុគ្គលិកគ្រប់គ្រង និងបុគ្គលិកស្រដៀង មានចែងដោយបទបញ្ជារបស់គណៈកម្មាធិការបុគ្គលិក ឬគណៈកម្មាធិការសមភាព ។

អង្គការបុគ្គលិកអាចចុះបញ្ជីនៅក្នុងគណៈកម្មាធិការបុគ្គលិក ឬគណៈកម្មាធិការសមភាព ប្រសិនបើអង្គការនេះមានសមាសភាពតែមន្ត្រីនៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានទោល ហើយលើកលែងតែក្នុងករណីមួយចំនួន អាចសម្រេចចិត្តលើវត្ថុបំណងសំខាន់ៗរបស់ខ្លួនតាមរយៈនីតិវិធីប្រជាធិបតេយ្យ និងមានធម្មនុញ្ញ រួមទាំងបញ្ញត្តិសម្រាប់បញ្ហាទាំងនោះ ដែលតម្រូវដោយច្បាប់ ដើម្បីធានាអោយមានដំណើរការប្រកបដោយភាពរលូននៃអង្គការ ។ ការចុះបញ្ជីអង្គការបុគ្គលិកគឺជាប្រព័ន្ធ ដើម្បីអោយមានការទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការ ។ ជាការពិតណាស់ គ្មានភាពខុសគ្នារវាងអង្គការចុះបញ្ជី និងអង្គការមិនចុះបញ្ជី នៅក្នុងសកម្មភាពជាក់លាក់ណាមួយឡើយ ទោះបីជាអង្គការចុះបញ្ជីអាចទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍បន្ថែមទៀត តាមរយៈការទទួលបានឋានៈសាជីវកម្មក៏ដោយ ។ អង្គការបុគ្គលិកមានសិទ្ធិពេញលេញក្នុងការជ្រើសរើសមន្ត្រីគ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ដោយគ្មានការហាមឃាត់ និងអាចតែងតាំងបុគ្គលដែលមិនមែនជាបុគ្គលិកអោយធ្វើជាមន្ត្រីគ្រប់គ្រងប្រសិនបើខ្លួនចង់បាន ។

(៣) <u>សហជីព</u>

បុគ្គលិកនៅក្នុងសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន និងកម្មករ-និយោជិតក្នុងការងារគ្មានជំនាញអាចបង្កើត ឬចូលរួមក្នុងសហជីព ប៉ុន្តែ ដូចបានរៀបរាប់ពីខាងដើម បុគ្គលិកគ្រប់គ្រង និងបុគ្គលិកស្រដៀង មិនអាចធ្វើដូច្នេះបានទេ ។ ការរៀបចំ និងការគ្រប់គ្រងសហជីពគឺស្ទើរតែដូចគ្នាទៅនឹងសហជីពនៃបុគ្គលិកក្រុមហ៊ុនឯកជន លើកលែងតែពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាមួយចំនួនដែលមាននៅពេលបន្ទាប់ ។

២. សិទ្ធិចរចារួម

(១) <u>ការចរចាជាមួយអង្គការបុគ្គលិក</u>

អង្គការបុគ្គលិកត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយចរចាជាមួយអាជ្ញាធរទទួលខុសត្រូវនៃរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ទាក់ទងនឹងប្រៀវត្សរ៍របស់បុគ្គលិក ម៉ោងធ្វើការ និងកត្តាផ្សេងៗទៀត ដែលប៉ះពាល់ល័ក្ខខ័ណ្ឌការងារ និងបញ្ហាពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗរបស់ពួកគេ ។ ក្នុងកំឡុងពេលចរចា អង្គការបុគ្គលិកអាចចុះកិច្ចព្រមព្រៀងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជាមួយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ប្រសិនបើកិច្ចព្រមព្រៀងនេះមិនផ្ទុយពីច្បាប់ បទបញ្ជា ដីកា បទប្បញ្ញត្តិ ។ល។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ផ្ទុយពីកិច្ចព្រមព្រៀងរួមក្នុងករណីសហជីព កិច្ចព្រមព្រៀងនេះមិនត្រូវទទួលបានឋានៈជាចាំបាច់នោះទេ ។

(២) <u>ការចរចាជាមួយសហជីព</u>

សហជីពបុគ្គលិករាជការ អាចធ្វើការចរចារួមជាមួយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានទាក់ទងនឹងល័ក្ខខ័ណ្ឌការងារ និងអាចចុះកិច្ចព្រមព្រៀងរួមជាមួយអាជ្ញាធរទាំងនោះលើបញ្ហាទាំងនេះក្រោមការចរចា ។ ប៉ុន្តែ ក្នុងករណីកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ រួមមានបញ្ញត្តិផ្ទុយពីដីកា ឬក្នុងករណីកិច្ចព្រមព្រៀងនេះបង្កអោយមានចំណាយលើសពីដែនកំណត់នៃថវិកាបច្ចុប្បន្ន ឬលើសពីមូលនិធិដែលមាននៅក្នុងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន កិច្ចព្រមព្រៀងនេះត្រូវមានប្រសិទ្ធភាពតែក្នុងកម្រិតដែលកិច្ចព្រមព្រៀងនេះមិនផ្ទុយពីដីកាប៉ុណ្ណោះ រហូតដល់ស្ថានភាពនេះត្រូវបានដោះស្រាយរួច ។ កិច្ចព្រមព្រៀងនេះអាចមានប្រសិទ្ធភាពតែនៅពេលដែលសភាមូលដ្ឋានចាត់ការ ឬអនុម័តវិសោធនកម្ម ឬការលុបចោលដីកា ឬថវិកាដែលពាក់ព័ន្ធប៉ុណ្ណោះ ។ ក្នុងករណីនេះ ការសម្រេចចិត្តត្រូវធ្វើឡើងដោយសភាមូលដ្ឋាន ដោយហេតុថាសភាមូលដ្ឋានគឺជាតំណាងផលប្រយោជន៍របស់ប្រជាជនក្នុងមូលដ្ឋាន ទាក់ទងនឹងបញ្ហាទាំងនោះ ។

៣. ការហាមឃាត់វិធានការវិវាទ

បុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋានទាំងអស់ត្រូវបានហាមឃាត់មិនអោយធ្វើកូដកម្ម ឬការបង្អាក់ដំណើរការ ឬចាត់វិធានការណាមួយផ្សេងទៀតដែលរំខានដល់ប្រតិបត្តិការជាធម្មតានៃសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ ពួកគេក៏ត្រូវបានហាមឃាត់មិនអោយប៉ុនប៉ង សមគំនិត ចូលរួម ឬញុះញង់អោយមានសកម្មភាពបែបនេះផងដែរ ។ ការធ្វើដូច្នេះ គឺដោយសារក្នុងឋានៈជាមន្ត្រីរាជការ ពួកគេត្រូវបានតម្រូវអោយធ្វើការដើម្បីបម្រើផលប្រយោជន៍របស់សហគមន៍ទាំងមូល ។

បុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋានណាមួយដែលប្រព្រឹត្តសកម្មភាពហាមឃាត់ខាងលើមួយ ឬច្រើន ត្រូវទទួលវិធានការវិន័យ ដោយអាជ្ញាធរតែងតាំង ។ បុគ្គលណាម្នាក់ដែលប៉ុនប៉ង សមគំនិត ចូលរួម ឬញុះញង់អោយមានសកម្មភាពបែបនោះ ដែលធ្វើឡើងដោយមន្ត្រីរាជការមូលដ្ឋាន ត្រូវទទួលទណ្ឌកម្ម ស្របតាមក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ។

ជំពូកទី ៦ : សុវត្ថិភាពនៃអត្ថប្រយោជន៍របស់បុគ្គលិក

១. ការដាក់ពាក្យសុំវិធានការស្តីពីលំក្ខខណ្ឌការងារ

មន្ត្រីគ្រប់រូបអាចស្នើអោយគណៈកម្មាធិការបុគ្គលិក ឬគណៈកម្មាធិការសមភាព ស្នើទៅអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានពាក់ព័ន្ធ ចាត់វិធានការត្រឹមត្រូវទាក់ទងនឹងបៀវត្សរ៍ ម៉ោងធ្វើការ និងល័ក្ខខ័ណ្ឌការងារផ្សេងទៀត ។ ពេលពាក្យសុំនេះត្រូវបាន ដាក់មក គណៈកម្មាធិការត្រូវតែធ្វើការពិនិត្យករណីនេះ តាមរយៈការសាកសួរផ្ទាល់មាត់ ឬមធ្យោបាយផ្សេងទៀត ធ្វើ ការវិនិច្ឆ័យលើបញ្ហា ហើយដោយឈរលើមូលដ្ឋាននៃលទ្ធផលនៃការវិនិច្ឆ័យនេះ ចាត់វិធានការតាមការយល់ឃើញផ្ទាល់ របស់ខ្លួន និងផ្តល់អនុសាសន៍ចាំបាច់ដល់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានមានសមត្ថកិច្ចពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត ជាមួយបញ្ហាក្រោមយុត្តាធិការ របស់អាជ្ញាធរនោះ ។

២. ការដាក់បណ្តឹងជំទាស់ប្រឆាំងនឹងវិធានការអវិជ្ជមាន

មន្ត្រីដែលត្រូវទទួលវិធានការវិន័យ ឬវិធានការអវិជ្ជមានផ្សេងទៀត ដែលចាត់ទុកថាប្រឆាំងនឹងឆន្ទះរបស់ពួក គេ អាចដាក់បណ្តឹងជំទាស់ទៅគណៈកម្មាធិការបុគ្គលិក ឬគណៈកម្មាធិការសមភាព ។ បន្ទាប់មក គណៈកម្មការត្រូវ សម្រេចចិត្តថាតើត្រូវយល់ព្រមតាមបណ្តឹងជំទាស់ ឬក៏អត់ ។ ប្រសិនបើគណៈកម្មាធិការសម្រេចចិត្តយល់ព្រម បណ្តឹង ជំទាស់នោះត្រូវតែពិនិត្យភ្លាមៗ ។ ការពិនិត្យត្រូវតែធ្វើឡើងក្នុងទម្រង់ជាសវនាការជាសាធារណៈ ប្រសិនបើមន្ត្រីនោះ ស្នើអោយធ្វើដូច្នោះ ។ ដោយផ្អែកលើលទ្ធផលនៃការពិនិត្យ គណៈកម្មាធិការត្រូវឯកភាព ពិនិត្យមើលឡើងវិញ ឬលុប ចោលនូវវិធានការដើម ។ តាមវិធាន និងជាគោលការណ៍ មន្ត្រីមិនអាចដាក់ពាក្យបណ្តឹងទៅតុលាការ ដើម្បីសុំ និរាករណ៍ចំពោះវិធានការអវិជ្ជមានបានឡើយ រហូតដល់ក្រោយពេលគណៈកម្មាធិការបានបញ្ចប់ការពិនិត្យ និងវិនិច្ឆ័យលើ បណ្តឹងជំទាស់រួចរាល់ជាស្ថាពរ ។

ការប្រៀបធៀបចំនួនបុគ្គលិកសេវាសាធារណៈថ្នាក់កណ្ដាល និងបុគ្គលិកសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ក្នុងចំណោមប្រទេសជឿនលឿន (ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០១) (ក្នុងប្រជាជន ១.០០០ នាក់)

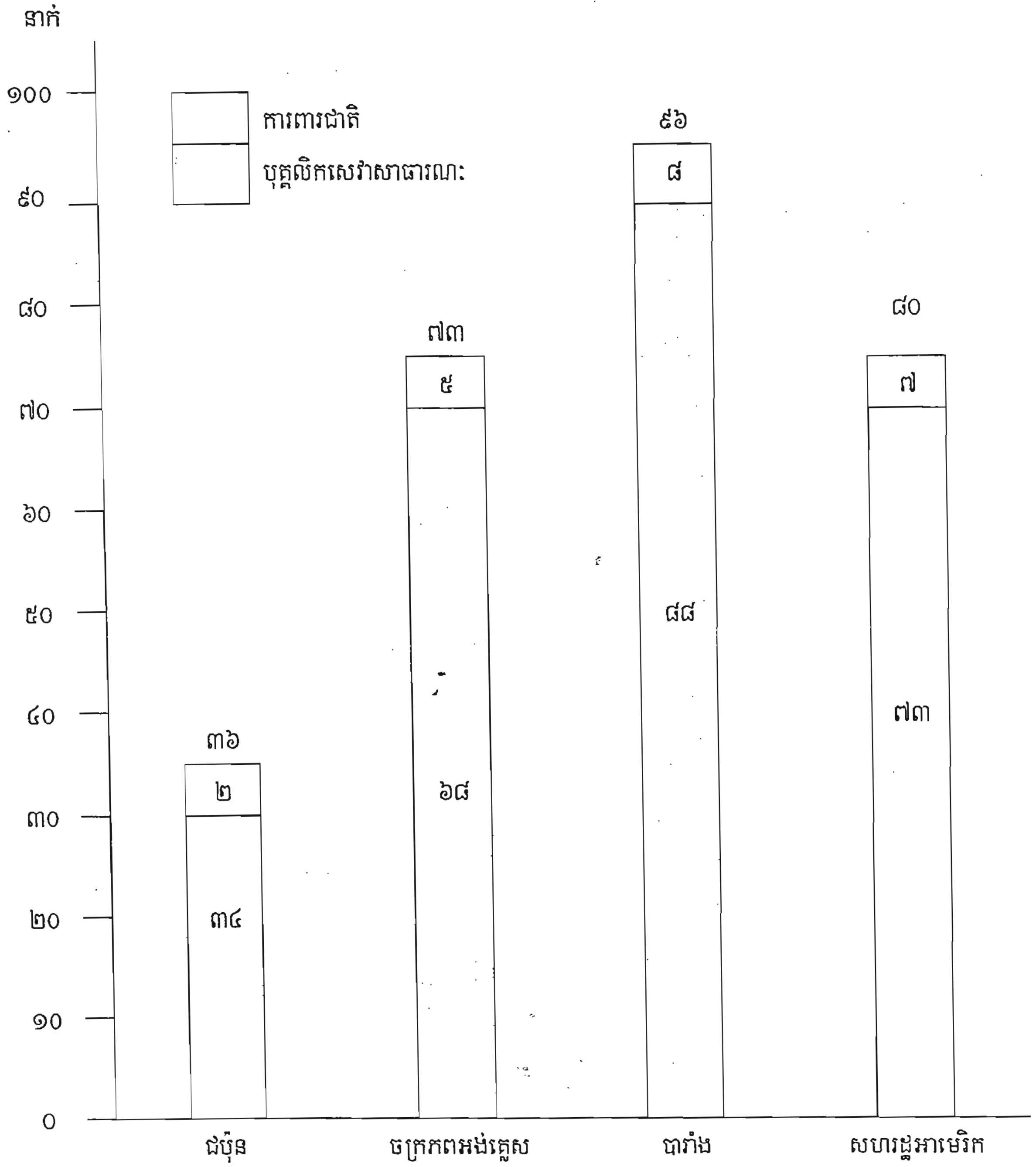

កំណត់សម្គាល់ : តួលេខ "បុគ្គលិកសេវាសាធារណៈ" សំដៅចំពោះចំនួនសរុបនៃបុគ្គលិកសេវាសាធារណៈថ្នាក់កណ្ដាល បុគ្គលិកសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន និងបុគ្គលិកសហគ្រាសសាធារណៈ ។

ការប្រៀបធៀបចំនួនបុគ្គលិកនៅក្នុងផ្នែកសាធារណៈ និងផ្នែកឯកជន

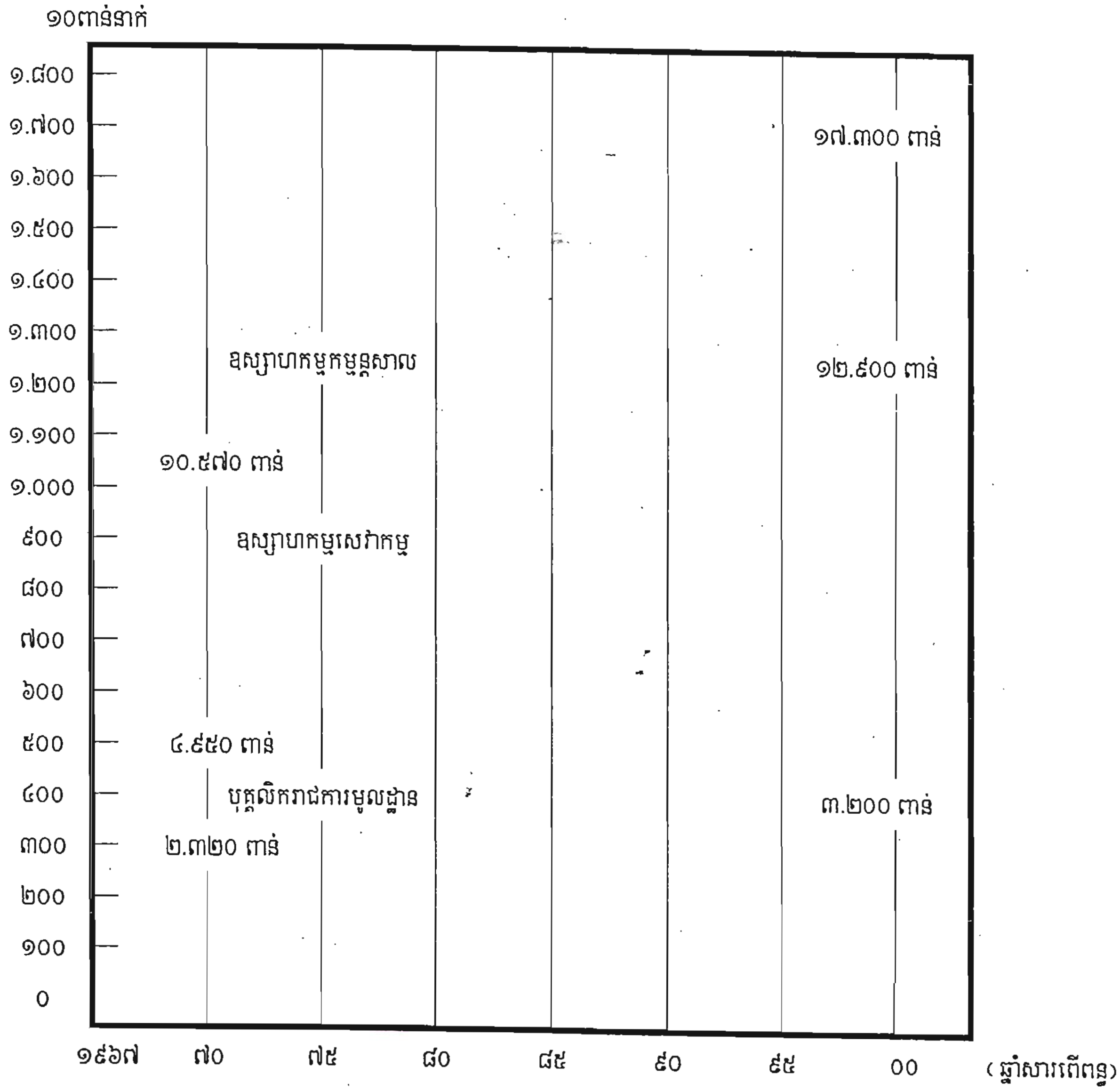

ចំនួនបុគ្គលិករាជការមូលដ្ឋាន

(នាក់)

		ឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៤៧	ឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៥០	ឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៥៣	១៩៥៨.៥.៣១	១៩៦៣.៥.៣១	១៩៦៨.៤.១	១៩៧៣.៤.១	១៩៧៨.៤.១	១៩៨៣.៤.១
គណនីធម្មតា	សរុប	១.៣៣៧.៣៥១	១.៤១៩.៥៥៨	១.៤១០.៩៩៨	១.៥៨៣.១២៨	១.៨៥០.៩៦១	២.០៥៤.៣៧៦	២.៤០០.៥៨៨	២.៦៩៣.១៦៣	២.៨៤០.៩២៨
	រដ្ឋបាលទូទៅ	៥៩០.៥២១	៦០៣.៥០២	៦៣៤.៣២២	៥៧២.៦០៩	៧៤៣.៩៤៣	៨១៩.៩៨៧	១.០០៤.៤២២	១.១១៦.៤៦៨	១.១៤៨.០៣៨
	ខេត្ត	២៥១.១៤០	២៤៩.៥៦៣	២៦៥.១០៤	២២៧.១៥១	២៩៣.៣៣៩	៣២១.៥៦៨	៣៦២.១៧២	៣៣៨.៦០៣	៣៣០.៩៩៥
	ក្រុង	៣៣៩.៣៨១	៣៥៣.៩៣៩	៣៦៩.២១៨	៣៤៥.៤៥៨	៤៥០.៦០៤	៤៩៨.៤១៩	៦៤២.២៥០	៧៧៧.៨៦៥	៨១៧.០៤៣
	អប់រំ	៦២៦.៣០២	៦៨៥.២០៩	៦៩៥.៩៦៣	៧៥៦.៧៣៩	៨៥៧.៥៦២	៩៧២.៩៣៩	១.០៧៦.២៨០	១.២១៧.៨២១	១.៣១២.០១១
	គ្រូបង្រៀន	-	-	-	៦៩៩.៣៤៤	៧១៦.៨៨៨	៧៦៥.៨៦៧	៨២៨.០៤០	៩២៦.០៣៥	១.០០១.៩៤៧
	ផ្សេងៗ	-	-	-	៥៧.៣៩៥	១៤០.៦៧៤	២០៧.០៧២	២៤៨.២៤០	២៩១.៧៨៦	៣១០.០៦៤
	នគរបាល	៥៨.៨៤៩	១០៤.៦៦៤	៨៨.៧៤៣	១៤០.៨៥៩	១៥៧.៨៣៣	១៨៤.១៤០	២១៣.៩៦២	២៣៣.០៤៣	២៤៥.០៤៧
	មន្ត្រីនគរបាល	-	៩៣.៥៧៨	-	១២១.៩៦១	១៣៧.១២៩	១៦០.៦៩៦	១៨៨.៣៥៦	២០២.៨៧៤	២១៥.១៣៨
	ផ្សេងៗ	-	១១.០៨៦	-	១៨.៨៩៨	២០.៧០៤	២៣.៤៤៤	២៥.៦០៦	៣០.១៦៩	២៩.៩០៩
	បង្ការអគ្គិភ័យ	២១.៦៨៣	២៦.១៨៣	១៣១.៩៧០	៣៤.៧៧១	៤៣.៩០៧	៥៧.៥៥៤	៩០.៣១៥	១១៤.៥០១	១២៧.២០៩
	(បុគ្គលិកបណ្តោះអាសន្ន ឬក្រៅម៉ោង)	-	-	-	៧៨.១៥០	៤៧.៧១៦	១៩.៧៥៦	១៥.៦១៩	១១.៣៣០	៨.៦២៣
សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន		-	-	-	-	-	៣០១.៨៥១	៣៤៤.៣៧១	៣៧២.៥១១	៣៩០.៧២២
សរុប		-	-	-	-	-	២.៣៥៦.២២៧	២.៧៤៤.៩៥៩	៣.០៦៥.៦៧៤	៣.២៣១

		១៩៨៨.៤.១	១៩៩៣.៤.១	១៩៩៨.៤.១	២០០១.៤.១	២០០២.៤.១	២០០៣.៤.១	២០០៤.៤.១	២០០៥.៤.១	២០០៦.៤.១
គណនីធម្មតា	សរុប	២.៨១៤.៥៦៤	២.៨៦៩.៣៦៨	២.៨១៧.០៩៦	២.៧២០.៧៨៩	២.៦៩៨.១១០	២.៦៧៥.៥២០	២.៦៤៩.៦៨២	២.៦១៨.៥០៧	២.៥៨៦.៧០១
	រដ្ឋបាលទូទៅ	១.១២២.៨៩៥	១.១៦៤.១៩៥	១.១៦៣.៣៨៩	១.១១១.៥៧៧	១.១០០.០៣៩	១.០៨៥.៥៨៥	១.០៦៩.១៥១	១.០៤៨.៨៦០	១.០២៧.១២៨
	ខេត្ត	៣១៩.៤២៨	៣២៤.២៧៤	៣១៨.៥៩៤	២៩៦.៩៥៣	២៩២.៤១៣	២៨៧.២៨៤	២៨២.៣៩៤	២៧៦.៩៨៨	២៧១.៨៥៩
	ក្រុង	៨០៣.៤៦៧	៨៣៩.៩២១	៨៤៤.៧៩៥	៨១៤.៦២៤	៨០៧.៦២៦	៧៩៨.៣០១	៧៨៦.៧៥៧	៧៧១.៨៧២	៧៥៥.២៦៩
	អប់រំ	១.៣០៣.៨៣៨	១.២៨៤.៦០៤	១.២៣៨.០៦៨	១.១៥២.៥៧៧	១.១៨១.៣០៧	១.១៦៨.៤៣១	១.១៥៤.៤១៦	១.១៣៩.៦៨៣	១.១២៥.៧១៥
	គ្រូបង្រៀន	១.០០៣.២៦១	៩៧០.៣៦០	៩២៩.៨៥៧	៩០០.៥០៨	៩១០.៥២០	៨៨៩.៨៥៥	៨៨៣.៦៥៩	៨៧៧.០៨៧	៨៧២.៣៩០
	ផ្សេងៗ	៣០០.៥៧៧	៣១៤.២៤៤	៣០៨.២១១	២៥២.០៦៩	២៧០.៧៨៧	២៧៨.៥៧៦	២៧០.៧៥៧	២៦២.៥៩៦	២៥៣.៣២៥
	នគរបាល	២៥០.២៤០	២៥៣.៥៥២	២៥៩.១៤៨	២៥៨.៨០៨	២៦២.៤៥៣	២៦៦.៧២៩	២៧០.៨៧០	២៧៤.២៧១	២៧៧.៥៤៣
	មន្ត្រីនគរបាល	២២០.៣៩៣	២២៣.២៩១	២២៩.៨៤៨	២២៩.៨៧១	២៣៣.៥៨៥	២៣៧.៩៦៣	២៤១.៩១៣	២៤៥.៣៧៤	២៤៨.៨៣៤
	ផ្សេងៗ	២៩.៨៤៧	៣០.២៦១	២៩.៣០០	២៨.៩៣៧	២៨.៨៦៨	២៨.៧៦៦	២៨.៩៥៧	២៨.៨៩៧	២៨.៧០៩
	បង្ការអគ្គិភ័យ	១៣១.៦៦១	១៦១.៩៨៣	១៥២.២២៩	១៥៣.៩០៧	១៥៤.៣១១	១៥៤.៧៧៥	១៥៥.២៤៥	១៥៥.៦៩៣	១៥៦.៣១៥
	(បុគ្គលិកបណ្តោះអាសន្ន ឬក្រៅម៉ោង)	៥.៩៣០	៥.០៣៤	៤.២៦២	៣.៥២០	៤.៧៨១	៤.៦៤៨	៤.៤៦២	៣.៦១៩	២.៩៣៦
សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន		៤០០.៩០៦	៤២១.៤៣១	៤៣២.៣៥៨	៤៥០.៧៤៣	៤៤៦.២១៣	៤៤១.៤៨៤	៤៣៣.៩១៥	៤២៣.៦១៥	៤១១.៧០១
សរុប		៣.២១៥.៤៧០	៣.២៩០.៧៩៩	៣.២៤៩.៤៥៤	៣.១៧១.៥៣២	៣.១៤៤.៣២៣	៣.១១៧.០០៤	៣.០៨៣.៥៩៧	៣.០៤២.១២២	២.៩៩៨.៤០២

កំណត់សម្គាល់ : ១ : តួលេខនៅក្នុងរង្វង់ក្រចក ត្រង់ "ខេត្ត" សំដៅចំពោះចំនួនបុគ្គលិករាជការថ្នាក់កណ្តាលដែលធ្វើការ នៅរដ្ឋាភិបាលថ្នាក់ខេត្ត ។

២ : តួលេខពីឆ្នាំ១៩៣៣ ដល់ឆ្នាំ១៩៦៨ មិនបញ្ចូលចំនួនបុគ្គលិករាជការ នៅ Okinawa ទេ (oref.)

អភិបាលកិច្ចមូលដ្ឋាន (ការរៀបចំគាក់តែងគោលនយោបាយ
និងសង្គមស៊ីវិល)
ឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៧

ប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតនៅក្នុងប្រទេសជប៉ុន

មាតិកា

ជំពូកទី ១ ~ គោលការណ៍គ្រឹះនៃប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតនៅក្នុងប្រទេសជប៉ុន ១

ជំពូកទី ២ ~ ច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសមុខតំណែងសាធារណៈ ២

ជំពូកទី ៣ ~ អង្គភាពគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោត ៤

ជំពូកទី ៤ ~ យោបល់បច្ចេកទេស អនុសាសន៍ ឧលខ នៃការបោះឆ្នោត ៥

ជំពូកទី ៥ ~ សិទ្ធិបោះឆ្នោត ៦

ជំពូកទី ៦ ~ សិទ្ធិឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត ៧

ជំពូកទី ៧ ~ មណ្ឌលបោះឆ្នោត ៨

ជំពូកទី ៨ ~ បញ្ជីឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោត ១២

ជំពូកទី ៩ ~ បេក្ខភាព ~ ការឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត ១៤

ជំពូកទី ១០ ~ ការដាក់សន្លឹកឆ្នោត ១៨

ជំពូកទី ១១ ~ ការរាប់សន្លឹកឆ្នោត និងការកំណត់បុគ្គលជាប់ឆ្នោត ២៤

ជំពូកទី ១២ ~ យុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត ២៧

ជំពូកទី ១៣ ~ ចំណូល និងចំណាយលើយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត ៣៥

ជំពូកទី ១៤ ~ បណ្ដឹង ៣៩

ជំពូកទី ១៥ ~ បទល្មើសក្នុងការបោះឆ្នោត ៤០

ជំពូកទី ១៦ ~ បទបញ្ញត្តិពីការផ្ដល់ហិរញ្ញវត្ថុដល់សកម្មភាពនយោបាយ ៤២

ជំពូកទី ១៧ ~ ឧបត្ថម្ភកធនសម្រាប់គណបក្សនយោបាយ ៤៦

ជំពូកទី ១ ~ គោលការណ៍គ្រឹះនៃប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតនៅក្នុងប្រទេសជប៉ុន

រដ្ឋធម្មនុញ្ញប្រទេសជប៉ុនអនុម័តយកគោលការណ៍ប្រជាធិបតេយ្យតំណាង និងធានាអោយមានការបោះឆ្នោតជាសកល សមភាពនៃសម្លេងឆ្នោត និងភាពសម្ងាត់នៃការបោះឆ្នោត ធ្វើជាគោលការណ៍គ្រឹះនៃប្រព័ន្ធបោះឆ្នោត ។ គោលការណ៍ទាំងនេះ មានចែងនៅក្នុងជំពូកស្តីពីសិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចរបស់ប្រជាជន ដែលអនុវត្តចំពោះការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកសភាជាតិ ព្រមទាំងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកសភាមូលដ្ឋាន និងប្រធានអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។

១. ការបោះឆ្នោតជាសកល

ការបោះឆ្នោតជាសកលសម្រាប់មុខតំណែងសាធារណៈ ត្រូវបានធានាចំពោះប្រជាជនជប៉ុនទាំងអស់ដែលមានអាយុ ២០ ឆ្នាំឡើងទៅ (មាត្រា ១៥ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញជប៉ុន សូមមើលមាត្រា ៩ នៃច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសមុខតំណែងសាធារណៈ) ។ ដោយហេតុនេះ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៤៥មក ការបោះឆ្នោតលែងមានការរើសអើងភេទ ពូជសាសន៍ វណ្ណៈសង្គម ទ្រព្យសម្បត្តិ ឬបរិមាណពន្ធដែលបានបង់ទៀតហើយ ។ លក្ខខណ្ឌតម្រូវទាក់ទងនឹងបរិមាណពន្ធដែលបានបង់ជូនរតនាគារជាតិ ដែលត្រូវបានធ្វើអោយស្របច្បាប់នៅក្នុងអតីតច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត ក្រោមរដ្ឋធម្មនុញ្ញ Meiji ត្រូវបានលុបចោលទាំងស្រុងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩២៥ ហើយក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ក្នុងឆ្នាំ១៩៤៥ នៅទីបំផុត ស្ត្រីបានទទួលសិទ្ធិបោះឆ្នោត ។

២. សមភាពនៃសម្លេងឆ្នោត

ប្រជាជនជប៉ុនទាំងអស់មានសិទ្ធិស្មើគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ហើយមិនត្រូវមានការរើសអើងផ្នែកនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច ឬការប្រព្រឹត្តផ្នែកសង្គមដោយសារពូជសាសន៍ ជំនឿ ភេទ វណ្ណៈសង្គម ឬដើមកំណើតគ្រួសារឡើយ (មាត្រា ១៤ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃប្រទេសជប៉ុន) ។ ហើយមិនត្រូវមានការរើសអើងលើលក្ខណៈសម្បត្តិសម្រាប់អ្នកបោះឆ្នោតនៃសមាជិកសភាទាំងពីរថ្នាក់ ដោយសារពូជសាសន៍ ជំនឿ ភេទ វណ្ណៈសង្គម ដើមកំណើតគ្រួសារ កម្រិតវប្បធម៌ ទ្រព្យសម្បត្តិ ឬចំណូល (មាត្រា ៤៤) ឡើយ ។ ចេញពីគោលការណ៍នេះ យើងអាចធ្វើការសន្និដ្ឋានយ៉ាងងាយស្រួលថា សម្លេងឆ្នោតរបស់អ្នកបោះឆ្នោតទាំងអស់ក៏មានតម្លៃស្មើគ្នាផងដែរ ។ បើយោងតាមយុត្តិសាស្ត្រតុលាការ រដ្ឋធម្មនុញ្ញធានាអោយមានសមភាព មិនត្រឹមតែលើឱកាសទៅបោះឆ្នោតប៉ុណ្ណោះទេ តែថែមទាំងលើតម្លៃរបស់សម្លេងឆ្នោតនីមួយៗផងដែរ ។

៣. ភាពសម្ងាត់នៅក្នុងការបោះឆ្នោត

ការបោះឆ្នោតដោយសម្ងាត់ក៏ត្រូវបានធានាអោយមានផងដែរ ។ អ្នកបោះឆ្នោតពុំចាំបាច់ធ្វើការផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈ ឬជាលក្ខណៈឯកជនអំពីការជ្រើសរើសរបស់ខ្លួននៅក្នុងការបោះឆ្នោតឡើយ (មាត្រា ១៥) ។

៤. ការបោះឆ្នោតដែលផ្អែកលើគោលការណ៍ប្រជាធិបតេយ្យតំណាង

បុគ្គលទាំងឡាយណាដែលជាប់ឆ្នោតតាមរយៈការបោះឆ្នោតជាសាធារណៈ មិនមែនជាអ្នកតំណាងអោយប្រជាជនក្នុងសង្កាត់ពិសេសណាមួយ ដូចជា វណ្ណៈពិសេស គណបក្សនយោបាយ ឬប្រជាជនក្នុងមណ្ឌលបោះឆ្នោតឡើយ តែជាអ្នកតំណាងអោយប្រជាជនទាំងអស់ ។ រដ្ឋធម្មនុញ្ញចែងថា សភាជាតិត្រូវរួមមានសមាជិកជាប់ឆ្នោត ពោលគឺតំណាងរបស់ប្រជាជនទាំងអស់ (មាត្រា ៤៣) ។

ជំពូកទី ២ ~ ច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសមុខតំណែងសាធារណៈ

ច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសមុខតំណែងសាធារណៈ ធ្វើអោយគោលការណ៍នានាដែលមានក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញក្លាយជាការពិត ដោយបានចែងអំពីចំណុចគ្រឹះដែលទាក់ទងនឹងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសមុខតំណែងថ្នាក់ជាតិ និងសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ កាលពីមុន គ្មានច្បាប់ឯកភាពទាក់ទងនឹងការបោះឆ្នោតទេ ។ ការបោះឆ្នោតនីមួយៗ នៅថ្នាក់ជាតិ ឬថ្នាក់មូលដ្ឋាន ត្រូវបានធ្វើឡើងក្រោមវិធាននៃច្បាប់រៀងៗខ្លួន (ច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោតសភាជាន់ទាប ច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោតសភាជាន់ខ្ពស់ ព្រមទាំងបទប្បញ្ញត្តិពាក់ព័ន្ធនឹងការបោះឆ្នោតអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន នៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន) ។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៥០ ច្បាប់ទាំងនេះទាំងអស់ត្រូវបានពង្រឹងទៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសមុខតំណែងសាធារណៈ ដែលយើងនឹងពិនិត្យមើលនៅក្នុងជំពូកខាងក្រោម ។

ប្រភេទ និងចំនួនមុខតំណែងបោះឆ្នោតថេរ ក្រោមច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសមុខតំណែងសាធារណៈ មានដូចខាងក្រោម ៖

ប្រភេទនៃមុខតំណែងជ្រើសរើសតាមការបោះឆ្នោត និងចំនួនមុខតំណែងថេរ
គិតត្រឹមថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៦

ប្រភេទមុខតំណែងជ្រើសរើសតាមការបោះឆ្នោត	ចំនួនអសនៈថេរ (ថ្នាក់ជាតិ)
សមាជិកសភាតំណាងរាស្ត្រ	៤៨០
- បុគ្គលទាំងឡាយណាដែលជាប់ឆ្នោតក្រោមប្រព័ន្ធឯកត្តនាម	៣០០
- បុគ្គលទាំងឡាយណាដែលជាប់ឆ្នោតក្រោមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ	១៨០
សមាជិកសភាក្រុមប្រឹក្សា	២៤២
- បុគ្គលទាំងឡាយណាដែលជាប់ឆ្នោតក្រោមប្រព័ន្ធតំណាងក្នុងមូលដ្ឋាន	១៤៦
- បុគ្គលទាំងឡាយណាដែលជាប់ឆ្នោតក្រោមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ	៩៦
អភិបាលខេត្ត	៤៧
សមាជិកសភាខេត្ត	២.៨៧៤
អភិបាលក្រុង (រួមទាំងក្រុងចាត់តាំងទាំង ១៥)	៧៧៩
សមាជិកសភាក្រុង (រួមទាំងក្រុងចាត់តាំងទាំង ១៥)	២៤.០៥៧
មេឃុំ និងមេភូមិ	១.០៣៨
សមាជិកសភាឃុំ និងសភាភូមិ	១៦.៣៥៨
ប្រធានសង្កាត់ពិសេស (ក្នុងក្រុងតូក្យូ)	២៣
សមាជិកសភាសង្កាត់ពិសេស (ក្នុងក្រុងតូក្យូ)	៩២៧

កំណត់សម្គាល់ : ចំនួនសមាជិកសភាអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានមានចែងនៅក្នុងដីកាខេត្ត/ក្រុង មិនលើសពីចំនួនសមាជិកអតិបរមា ស្របតាមចំនួនប្រជាជននៃអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាននីមួយៗ ដែលចែងនៅក្នុងមាត្រា ៩០ (ខេត្ត) និងមាត្រា ៩១ (ក្រុង) នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន ។

ជំពូកទី ៣ ~ អង្គភាពគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោត

ប្រភេទ ទំនួលខុសត្រូវ និងសមាសភាពនៃអង្គភាពគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតមានដូចខាងក្រោម :

ប្រភេទ	ទំនួលខុសត្រូវ	សមាសភាព និងរយៈពេលកាន់មុខតំណែង	វិធីសាស្ត្រនៃការជ្រើសរើស
ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតថ្នាក់កណ្តាល	ទំនួលខុសត្រូវទាក់ទងនឹងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើស - សមាជិកដែលផ្អែកលើសមាមាត្រនៃសភាតំណាងរាស្ត្រ - សមាជិកដែលផ្អែកលើសមាមាត្រនៃសភាក្រុមប្រឹក្សា	៥ នាក់ ៣ ឆ្នាំ	តែងតាំងដោយនាយករដ្ឋមន្ត្រី ដោយផ្អែកលើការតែងតាំងដោយសភាជាតិ
គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតថ្នាក់ខេត្ត	ទំនួលខុសត្រូវទាក់ទងនឹងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើស - សមាជិកឯកត្តនាមសភាតំណាងរាស្ត្រ - សមាជិកមណ្ឌលបោះឆ្នោតនៃសភាក្រុមប្រឹក្សា - អភិបាលខេត្ត - សមាជិកសភាខេត្ត	៤ នាក់ ៤ ឆ្នាំ	ជ្រើសរើសដោយសភាខេត្ត
គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតថ្នាក់ក្រុង (ក្រុង ឃុំ និងភូមិ)	ទំនួលខុសត្រូវទាក់ទងនឹងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើស - អភិបាលក្រុង - សមាជិកសភាក្រុង	៤ នាក់ ៤ ឆ្នាំ	ជ្រើសរើសដោយសភាក្រុង

កំណត់សម្គាល់ : ក្រៅពីអ្វីដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតត្រូវបង្កើតឡើងនៅក្នុងសង្កាត់ពិសេសនៃរដ្ឋាភិបាលក្រុងតូក្យូ និងក្រុមរដ្ឋបាលនៃក្រុងចាត់តាំងទាំង ១៧ ។

បន្ថែមទៅលើគណៈកម្មាធិការដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ មានអង្គភាពគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតផ្សេងទៀត ដូចជា :

- អ្នកទទួលខុសត្រូវពិនិត្យបញ្ជីឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោត ឬរាប់សន្លឹកឆ្នោត
- អ្នកសង្កេតមើលការពិនិត្យបញ្ជីឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោត ឬការរាប់សន្លឹកឆ្នោត
- កិច្ចប្រជុំរៀបចំការបោះឆ្នោត (ទទួលបន្ទុករៀបចំសេចក្តីប្រកាសរបស់អ្នកឈ្នះនៅក្នុងការបោះឆ្នោត)
- កិច្ចប្រជុំវងការបោះឆ្នោត (ទទួលបន្ទុករាប់សន្លឹកឆ្នោតនៅក្នុងខេត្ត នៅក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកសភាតំណាងរាស្ត្រ និងសភាក្រុមប្រឹក្សា តាមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ)

ជំពូកទី ៤ ~ យោបល់បច្ចេកទេស អនុសាសន៍ ១៧១ នៃការបោះឆ្នោត

យោបល់បច្ចេកទេស អនុសាសន៍ ។ល។ នៃការបោះឆ្នោត មានដូចខាងក្រោម :

១. យោបល់បច្ចេកទេស អនុសាសន៍ ។ល។ ដោយក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតថ្នាក់កណ្តាល (មាត្រា ៥-៣ ដល់ ៥-៥ នៃច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត)

ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតថ្នាក់កណ្តាល ផ្តល់ដល់ខេត្ត ក្រុង ឃុំ និងភូមិ នូវយោបល់បច្ចេកទេស អនុសាសន៍ ។ល។ ព្រមទាំងការណែនាំដើម្បីអោយមានការគ្រប់គ្រងដោយស្របច្បាប់ និងត្រឹមត្រូវនៃការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកសភាតំណាងរាស្ត្រ និងសភាក្រុមប្រឹក្សា ដោយផ្អែកលើប្រព័ន្ធសមាមាត្រ ។

២. យោបល់បច្ចេកទេស អនុសាសន៍ ។ល។ ដោយរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ (មាត្រា ២៤៥-៤ ដល់ ២៤៥-៧ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន)

រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ទទួលសិទ្ធិអំណាចក្នុងការផ្តល់អោយខេត្ត ក្រុង ឃុំ និងភូមិ នូវយោបល់បច្ចេកទេស អនុសាសន៍ ។ល។ ព្រមទាំងការណែនាំដើម្បីអោយមានការគ្រប់គ្រងដោយស្របច្បាប់ និងត្រឹមត្រូវនៃការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកសភាតំណាងរាស្ត្រ តាមប្រព័ន្ធឯកត្តនាម និងសមាជិកសភាក្រុមប្រឹក្សាតាមប្រព័ន្ធអ្នកបោះឆ្នោតមូលដ្ឋាន ព្រមទាំងសមាជិកអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។

៣. យោបល់បច្ចេកទេស អនុសាសន៍ ។ល។ ដោយគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតខេត្ត (មាត្រា ២៤៥-៤ ដល់ ២៤៥-៧ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន)

គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតខេត្ត ក៏ផ្តល់អោយគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតក្រុង នូវយោបល់បច្ចេកទេស អនុសាសន៍ ។ល។ ផងដែរ ។

ជំពូកទី ៥ ~ សិទ្ធិបោះឆ្នោត

**១.	សិទ្ធិបោះឆ្នោតនៅក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសភាជាតិ (មាត្រា ៩ កថាខ័ណ្ឌ ១ នៃច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត)**

ពលរដ្ឋជប៉ុនទាំងអស់ដែលមានអាយុម្ភៃឆ្នាំឡើងទៅ មានសិទ្ធិទៅបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសភាជាតិ ។

**២.	សិទ្ធិបោះឆ្នោតនៅក្នុងការបោះឆ្នោតនៅក្នុងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន (មាត្រា ៩ កថាខ័ណ្ឌ ២)**

ពលរដ្ឋជប៉ុនទាំងអស់ដែលមានអាយុម្ភៃឆ្នាំឡើងទៅ ហើយបានរស់នៅដោយស្របច្បាប់នៅក្នុងតំបន់រដ្ឋបាលពិតប្រាកដណាមួយលើសពីបីខែ មានសិទ្ធិបោះឆ្នោតនៅក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសអភិបាល ប្រធាន និងសមាជិកសភានៃអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន នៅក្នុងតំបន់នោះ ។

**៣.	ការព្យួរសិទ្ធិបោះឆ្នោត (មាត្រា ១១, ២៥២ ។ល ។)**

សិទ្ធិបោះឆ្នោតរបស់បុគ្គលទាំងឡាយណាដែលគ្រប់អាយុក្រោមអាណាព្យាបាលភាពនៅក្នុងជំនួយ ដែលត្រូវបានវិនិច្ឆ័យថាអសមត្ថភាព របស់បុគ្គលទាំងឡាយណាដែលត្រូវបានកាត់ទោសអោយជាប់ពន្ធនាគារ និងរបស់បុគ្គលទាំងឡាយណាដែលត្រូវបានកាត់ទោសដាក់ទណ្ឌកម្មទាក់ទងនឹងការទទួលយកសំណូក ឧក្រិដ្ឋកម្មមួយចំនួនដែលទាក់ទង នឹងការបោះឆ្នោត ឬមូលនិធិនយោបាយ (ឧទាហរណ៍ ការទិញសន្លឹកឆ្នោត ការរំលោភយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោតធ្ងន់ធ្ងរ ។ល ។) អាចត្រូវបានព្យួរ ។

ជំពូកទី ៦ ~ សិទ្ធិឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត

១. សិទ្ធិឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត (មាត្រា ១០ នៃច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត)

ពលរដ្ឋជប៉ុនទាំងអស់មានសិទ្ធិឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត ស្របតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដូចខាងក្រោម :

(១) សមាជិកសភាតំណាងរាស្ត្រ	អ្នកដែលមានអាយុ ២៥ ឆ្នាំឡើងទៅ
(២) សមាជិកសភាក្រុមប្រឹក្សា	អ្នកដែលមានអាយុ ៣០ ឆ្នាំឡើងទៅ
(៣) សមាជិកសភាខេត្ត/ក្រុង	អ្នកដែលមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតនៅក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសភាខេត្ត/ក្រុង និងដែលមានអាយុ ២៥ ឆ្នាំឡើងទៅ
(៤) អភិបាលខេត្ត	អ្នកដែលមានអាយុ ៣០ ឆ្នាំឡើងទៅ
(៥) អភិបាលក្រុង	អ្នកដែលមានអាយុ ២៥ ឆ្នាំឡើងទៅ

២. ការព្យួរសិទ្ធិឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត (មាត្រា ១១, ១១-២, ២៥២ ។ល ។)

ដូចនៅក្នុងករណីសិទ្ធិបោះឆ្នោតដែរ ការព្យួរសិទ្ធិឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត អាចត្រូវបានធ្វើឡើង ចំពោះបុគ្គល ទាំងឡាយណាដែលត្រូវបានវិនិច្ឆ័យថាអសមត្ថភាព ឬកាត់ទោសអោយទទួលទណ្ឌកម្មជាក់លាក់ណាមួយ ។ (សូមមើលជំពូកទី៥ ខាងលើ ។)

ជំពូកទី ៧ ~ មណ្ឌលបោះឆ្នោត

មណ្ឌលបោះឆ្នោតនៅក្នុងប្រទេសជប៉ុន ត្រូវបានកំណត់ព្រំដែនផ្សេងៗគ្នា សម្រាប់ការបោះឆ្នោតនីមួយៗ ។

១. មណ្ឌលបោះឆ្នោតសម្រាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកសភាតំណាងរាស្ត្រ

សមាជិកសភាតំណាងរាស្ត្រ (សរុបមានចំនួន ៤៨០ នាក់) ចែកចេញជាពីរក្រុម ដែលត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសរើសនៅក្នុងប្រព័ន្ធអ្នកបោះឆ្នោតផ្សេងគ្នា ប៉ុន្តែស្មើគ្នា ដូចខាងក្រោម (មាត្រា ៤ កថាខ័ណ្ឌ ១ នៃច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត) :

(១) ប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោតឯកត្តនាម

ក្នុងចំណោមសមាជិកទាំង ៤៨០ រូប សមាជិកចំនួន ៣០០ រូប ត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសរើសតាមប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោតឯកត្តនាម ពោលគឺ ប្រទេសជប៉ុនទាំងមូលត្រូវបានបែងចែកជា ៣០០ មណ្ឌលបោះឆ្នោតតូចៗ ដែលមានតែសមាជិកមួយរូបប៉ុណ្ណោះត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសម្រាប់មណ្ឌលបោះឆ្នោតនីមួយៗ ។ (មាត្រា ១៣ កថាខ័ណ្ឌ ១ និងបញ្ជីឧបសម្ព័ន្ធ ១ នៃច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត)

ផែនការកំណត់ព្រំដែនមណ្ឌលបោះឆ្នោតឯកត្តនាម ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយក្រុមប្រឹក្សាពិភាក្សាសម្រេចការកំណត់ព្រំដែនមណ្ឌលបោះឆ្នោត សម្រាប់សភាតំណាងរាស្ត្រ ហើយបន្ទាប់មក ស្នើដល់នាយករដ្ឋមន្ត្រីដែលរាយការណ៍អំពីផែនការនេះដល់សភា ។ ដោយផ្អែកលើសំណើរបស់ផែនការនេះ ការពិនិត្យមើលឡើងវិញនូវច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត ត្រូវបានធ្វើអោយស្របច្បាប់ ដើម្បីកែប្រែព្រំដែនរបស់មណ្ឌលបោះឆ្នោត ។

នៅពេលធ្វើផែនការ ក្រុមប្រឹក្សានេះត្រូវតែពិចារណាជាចម្បងថា វិសមភាពអតិបរមានៅក្នុងចំនួនប្រជាជនក្នុងចំណោមអ្នកបោះឆ្នោត ត្រូវតិចជាងពីរ ។ បន្ថែមពីលើនេះ ក្រុមប្រឹក្សានេះត្រូវពិចារណាអំពីព្រំដែនតំបន់រដ្ឋបាល ព្រមទាំងស្ថានភាពភូមិសាស្ត្រ និងស្ថានភាពដឹកជញ្ជូន (មាត្រា ៣ កថាខ័ណ្ឌ ១ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាពិភាក្សាសម្រេចអំពីការកំណត់ព្រំដែនមណ្ឌលបោះឆ្នោត) ។

ចំនួនមណ្ឌលបោះឆ្នោតសម្រាប់ខេត្តនីមួយៗ ត្រូវបានកំណត់ដូចខាងក្រោម ។ ខេត្តនីមួយៗនៃខេត្តទាំង ៤៧ មានមណ្ឌលបោះឆ្នោតមួយ ហើយមណ្ឌលបោះឆ្នោតដែលនៅសល់ទាំង ២៥៣ ត្រូវបានបែងចែកស្របតាមចំនួនប្រជាជននៃមណ្ឌលនោះ ។ (មាត្រា ៣ កថាខ័ណ្ឌ ២ នៃច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាពិភាក្សាសម្រេចអំពីការកំណត់ព្រំដែនមណ្ឌលបោះឆ្នោត) ។

(២) ប្រព័ន្ធសមាមាត្រ

សមាជិកនៅសល់ទាំង ១៨០ រូបក្នុងចំណោមសមាជិកទាំង ៤៨០ រូប ត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសរើសតាមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ ។ ឯកតានៃមណ្ឌលបោះឆ្នោតគឺតំបន់ទាំងមូល ពោលគឺ តំបន់ទាំងមូលនៃប្រទេសជប៉ុនត្រូវបានបែងចែកជា ១១ មណ្ឌលបោះឆ្នោត ។

អាសនៈទាំង ១៨០ ត្រូវបានបែងចែកទៅមណ្ឌលបោះឆ្នោតនីមួយៗ ទៅតាមចំនួនប្រជាជន ។ (មាត្រា ១៣ កថាខ័ណ្ឌ ២ និងបញ្ជីឧបសម្ព័ន្ធ ២ នៃច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត)

មណ្ឌលបោះឆ្នោតសម្រាប់ការបោះឆ្នោតសភាតំណាងរាស្ត្រ

(ប្រព័ន្ធសមាមាត្រ)

ឈ្មោះមណ្ឌលបោះឆ្នោត	ខេត្តដែលបញ្ចូលក្នុងមណ្ឌលបោះឆ្នោត	ចំនួនអាសនៈថេរ
១) ហុកកៃដូ	ហុកកៃដូ	៨
២) តូហូគូ	អាអូម៉ូរី អ៊ីវ៉ាត មីយ៉ាគី អាគីតា យ៉ាម៉ាកាតា ហ្វូគូស៊ីម៉ា	១៤
៣) កង់តូ (ជើង)	អ៊ីបារ៉ាគី តូជីជី ហ្គុនណា សៃតាម៉ា	២០
៤) កង់តូ (ត្បូង)	ជីបា កាណាកាវ៉ា យ៉ាម៉ាណាស៊ិ	២២
៥) តូក្យូ	តូក្យូ	១៧
៦) ហុកគូរីគូ-ស៊ីនអេស៊ូ	នីអ៊ីកាតា តូយ៉ាម៉ា អ៊ីស៊ីកាវ៉ា ហ្វូគូអ៊ីណាហ្គាណូ	១១
៧) តូកៃ	ហ្ស៊ីហ្វូ ស៊ីហ្សូអូកា អៃជី មី	២១
៨) គីនគី	ស៊ីកា ក្យូតូ អូសាកា ហ៊ីយ៉ូកូ ណារ៉ា វ៉ាកាយ៉ាម៉ា	២៩
៩) ជូកូគូ	តូតតូរី ស៊ីម៉ានិ អូកៃយ៉ាម៉ា ហ៊ីរ៉ូស៊ីម៉ា យ៉ាម៉ាគូជី	១១
១០) ស៊ិកូគូ	តូគុយស៊ីម៉ា កាហ្គាវ៉ា អេហ៊ីមិ កូជី	៦
១១) គីយូស៊ុយ	ហ្វូគូអូកា ស្ទាកា ណាកាសាគី គូម៉ាម៉ូតូ អូអ៊ីតា មីយ៉ាសាគី កាកូស៊ីម៉ា អូគីណាវ៉ា	២១
សរុប		១៨០

២. មណ្ឌលបោះឆ្នោតសម្រាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកសភាក្រុមប្រឹក្សា

សមាជិកសភាក្រុមប្រឹក្សា (សរុបមានចំនួន ២៤២ រូប) ចែកចេញជាពីរក្រុមដែលបោះឆ្នោតជ្រើសរើស ក្រោមប្រព័ន្ធដូចខាងក្រោម (មាត្រា ៤ កថាខ័ណ្ឌ ២) ។

(១) ប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោតមូលដ្ឋាន

ក្នុងចំណោមសមាជិកទាំង ២៤២ រូប មានសមាជិកចំនួន ១៤៦ រូប ត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រោមប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោតមូលដ្ឋានតាមខេត្ត ។ ព្រំដែននៃមណ្ឌលបោះឆ្នោតទាំងនេះដូចគ្នានឹងព្រំដែនខេត្តដែរ ។ ចំនួនថេរនៃសមាជិកសម្រាប់មណ្ឌលបោះឆ្នោតនីមួយៗ មានចែងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត ដែលត្រូវបានបែងចែកស្របតាមចំនួនប្រជាជន នៅក្នុងខេត្តនីមួយៗ (ពី ២ អាសនៈ ទៅ ១០ អាសនៈ ។ សូមមើលមាត្រា ១៤ និងបញ្ជីឧបសម្ព័ន្ធ ៣) ។

(២) ប្រព័ន្ធសមាមាត្រ

សមាជិកនៅសល់ចំនួន ៩៦ រូបក្នុងចំណោមសមាជិកចំនួន ២៤២ រូប ត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្នុងទូទាំងប្រទេស ក្រោមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ ។

៣. មណ្ឌលបោះឆ្នោតសម្រាប់ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកសភាអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន

ចំនួនសមាជិកសភាអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន មានចែងនៅក្នុងដីកាខេត្ត/ក្រុង នៅក្នុងចំណោមចំនួនសមាជិកអតិបរមាស្របតាមចំនួនប្រជាជននៃអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាននីមួយៗ ដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា ៩០ (ខេត្ត) និង ៩១ (ក្រុង) នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន ។ ពាក់ព័ន្ធនឹងអង្គភាពកំណត់ព្រំដែន មានលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យផ្សេងៗគ្នា សម្រាប់កម្រិតនីមួយៗនៃអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន (មាត្រា ១៥) ។

(១) សភាខេត្ត

តំបន់នៃភូមិភាគមួយ (ហៅថា "*Gun*" : តំបន់ដែលរួមមានឃុំ និងភូមិជាច្រើន) ឬក្រុងត្រូវបានចាត់តាំងជាមណ្ឌលបោះឆ្នោត ដែលមានសមាជិកមួយរូប ឬច្រើន ។ ចំនួនសមាជិកថេរត្រូវបានបែងចែកស្របតាមចំនួនប្រជាជននៃមណ្ឌលបោះឆ្នោតនីមួយៗ ។ ប្រសិនបើប្រជាជននៃតំបន់មួយចំនួន មានចំនួនតិចជាងប្រជាជនក្នុងសមាជិកម្នាក់ ប្រជាជនក្នុងតំបន់នោះត្រូវបូកបញ្ចូលជាមួយប្រជាជននៃមណ្ឌលបោះឆ្នោតផ្សេងទៀតដើម្បីបង្កើតជាមណ្ឌលបោះឆ្នោតថ្មី ដែលជាប្រការចាំបាច់ ឬបន្ទាប់បន្សំ ។

(២) សភាក្រុង

តំបន់ទាំងមូលនៃក្រុងមួយ (ក្រុង ឃុំ ឬភូមិ) ត្រូវបានចាត់តាំងជាមណ្ឌលបោះឆ្នោតមួយ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក្រុងមួយអាចបង្កើតមណ្ឌលបោះឆ្នោតពីរ ឬច្រើន តាមរយៈដីកាក្រុង ប្រសិនបើក្រុងមានតម្រូវការពិសេស ។

មណ្ឌលបោះឆ្នោតនៅក្នុងក្រុងចាត់តាំង ត្រូវគ្នានឹងមណ្ឌលរដ្ឋបាល ។

សូមមើល ចំនួនថេរនៃអាសនៈសភាអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន

(មាត្រា ៩០ និងមាត្រា ៩១ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន)

ប្រភេទអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន	ប្រជាជន	កម្រិតអតិបរមានៃចំនួនអាសនៈ
ខេត្ត (មិនរាប់ក្រុងតូក្យូ)	~ ៧៤៩.៩៩៩ ៧៥0.000 ~ ៩៩៩.៩៩៩ ១.000.000 ~	៤០ ៤០+[(X-៧00.000)/៥0.000] ៤៥+[(X-៩៣0.000)/៧0.000] (អតិបរមា ១២០)
តូក្យូ	~ ៧៤៩.៩៩៩ ៧៥.000 ~ ៩៩៩.៩៩៩ ១.000.000 ~	៤០+(Y/១.000.000) ៤០+[(X-៧00.000)/៥0.000] +(Y/១.000.000) ៤៥+[(X-៩៣0.000)/៧0.000] +(Y/១.000.000) (អតិបរមា ១៣០)
ក្រុង	~ ៤៩.៩៩៩ ៥0.000 ~ ៩៩.៩៩៩ ១00.000 ~ ១៩៩.៩៩៩ ២00.000 ~ ២៩៩.៩៩៩ ៣00.000 ~ ៤៩៩.៩៩៩ ៥00.000 ~ ៨៩៩.៩៩៩ ៩00.000	២៦ ៣០ ៣៤ ៣៨ ៤៦ ៥៦ ៥៦+៨×[(X-៥00.000)/៤00.000] (អតិបរមា ៩៦)
ឃុំ និងភូមិ	~ ១.៩៩៩ ២.000 ~ ៤.៩៩៩ ៥.000 ~ ៩.៩៩៩ ១០.000 ~ ១៩.៩៩៩ ២០.000 ~	១២ ១៤ ១៨ ២២ ២៦

កំណត់សម្គាល់ : X = ប្រជាជននៃអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានសាមី

Y = ប្រជាជនសរុបនៃសង្កាត់ពិសេស

ចំនួនដែលគណនានៅក្នុង [ ] ត្រូវកាត់ខ្ទង់ចុះក្រោម ។

អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានកំណត់ចំនួនអាសនៈ តាមរយៈដីកា តាមលំដាប់នៃកម្រិតអតិបរមានៃចំនួន ។

ជំពូកទី ៨ ~ បញ្ជីឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោត

១. បញ្ជីឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោតអចិន្ត្រៃយ៍

អ្នកទាំងឡាយណាដែលមិនបានចុះឈ្មោះនៅក្នុងបញ្ជីឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោត មិនអាចបោះឆ្នោតបានឡើយ ទោះបីជាពួកគេមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតក៏ដោយ (មាត្រា ៤២ នៃច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត) ។

បញ្ជីឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោតត្រូវបានរៀបចំ និងរក្សាទុកក្រោមការទទួលខុសត្រូវរបស់គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតនៃក្រុងនីមួយៗ ។ នៅក្នុងបញ្ជីឈ្មោះនេះ ត្រូវមានឈ្មោះ អាសយដ្ឋាន ភេទ ថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើត ។ល។ របស់អ្នកបោះឆ្នោតនីមួយៗ (មាត្រា ២០) ។

ក្រោយពេលអ្នកបោះឆ្នោតម្នាក់បានចុះឈ្មោះនៅក្នុងបញ្ជីឈ្មោះ ការចុះឈ្មោះនេះនៅតែមានសុពលភាពជាអចិន្ត្រៃយ៍ រហូតដល់គាត់ត្រូវបានលុបឈ្មោះចេញពីបញ្ជី ដោយសារមរណភាព ការបាត់បង់សញ្ជាតិ ឬនៅក្រោយរយៈពេល ៤ ខែបន្ទាប់ពីពេលដែលគាត់ផ្ទេរទៅរស់នៅក្រុងផ្សេងទៀត ។

ពលរដ្ឋជប៉ុនដែលមានអាយុលើស ២០ ឆ្នាំ ហើយរស់នៅក្នុងតំបន់ដែលស្ថានកុងស៊ុលដែលត្រួតពិនិត្យមើលអាសយដ្ឋានរបស់ពលរដ្ឋនោះ អនុវត្តយុត្តាធិការលើតំបន់នោះ អាចស្នើសុំចុះឈ្មោះក្នុងបញ្ជីឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោត នៅបរទេសបាន (មាត្រា ៣០-៥) ។

ពលរដ្ឋនេះអាចត្រូវបានចុះឈ្មោះនៅក្នុងបញ្ជី នៅពេលពលរដ្ឋនេះរស់នៅក្នុងតំបន់ដែលស្ថានកុងស៊ុល ដែលត្រួតពិនិត្យមើលអាសយដ្ឋានរបស់ពលរដ្ឋនោះ អនុវត្តយុត្តាធិការ សម្រាប់យ៉ាងហោចណាស់ក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានខែនេះជាប់ៗគ្នា (មាត្រា ៣០-៤) ។

២. នីតិវិធីសម្រាប់ការចុះឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោត

(១) ការចុះឈ្មោះ

គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតក្រុង ទទួលសិទ្ធិអំណាចក្នុងការចុះឈ្មោះជាសមាជិកពេញសិទ្ធិនូវពលរដ្ឋជប៉ុនណាដែលមានអាយុ ២០ ឆ្នាំឡើងទៅ មានទីលំនៅនៅក្នុងតំបន់នៃក្រុងសាមី ហើយឈ្មោះត្រូវបានកត់ត្រានៅក្នុងសៀវភៅអត្រានុកូលដ្ឋានគ្រឹះនៃប្រជាជននៃក្រុងនោះ អស់រយៈពេលច្រើនជាងបីខែជាប់ៗគ្នា ចាប់ពីថ្ងៃចុះឈ្មោះក្នុងសៀវភៅ ឬសម្រាប់បុគ្គលដែលទើបតែបានរើទៅរស់នៅក្នុងក្រុងនោះ ចាប់ពីថ្ងៃធ្វើការផ្ទេរបញ្ជី ។ (មាត្រា ២១) ។

ការចុះឈ្មោះមានពីរប្រភេទ : ទីមួយគឺការចុះបញ្ជីប្រចាំត្រីមាស ដែលធ្វើឡើងនៅក្នុងខែមីនា ឧសភា កញ្ញា និងធ្នូ ទីពីរត្រូវបានធ្វើឡើងជាពិសេស សម្រាប់ការបោះឆ្នោតនីមួយៗ (មាត្រា ១៩ និងមាត្រា ២២) ។

ម្យ៉ាងទៀត ការចុះឈ្មោះនៅក្នុងបញ្ជីឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោតនៅបរទេស ត្រូវបានធ្វើឡើងទៅតាមការស្នើសុំ (មាត្រា ៣០-៤) ។

(២) ការដាក់បង្ហាញ ការជំទាស់ផ្លូវការ និងបណ្តឹង

ក្រោយពេលចុះឈ្មោះ គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតនៃក្រុងនីមួយៗ ត្រូវបានស្នើអោយបង្ហាញដល់សាធារណជននូវឈ្មោះ អាសយដ្ឋាន និងថ្ងៃខែឆ្នាំកំណើតរបស់អ្នកបោះឆ្នោត ដែលបានចុះក្នុងបញ្ជីឈ្មោះ (មាត្រា ២៣) ។ នៅពេលអ្នកបោះឆ្នោតមានការជំទាស់ ទាក់ទងនឹងការចុះឈ្មោះរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ឬរបស់អ្នកដទៃ អ្នកបោះឆ្នោតនោះអាចដាក់លិខិតជំទាស់ទៅគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតក្រុងសាមីក្នុងកំឡុងរយៈពេលដាក់បង្ហាញ (មាត្រា ២៤) ។ អ្នកបោះឆ្នោតទាំងឡាយណាដែលមិនសុខចិត្តនឹងសេចក្តីសម្រេចលើលិខិតជំទាស់របស់ខ្លួន អាចដាក់ពាក្យបណ្តឹងបាន (មាត្រា ២៥) ។

(៣) ការបញ្ជាក់ និងមោឃកម្ម

ក្នុងករណីអ្នកបោះឆ្នោតត្រូវបានដកហូតសិទ្ធិបោះឆ្នោត ស្របតាមបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ ឬអ្នកបោះឆ្នោតបានរើចេញពីក្រុងជាក់លាក់ណាមួយ គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតក្រុងសាមី ត្រូវធ្វើការបញ្ជាក់ភ្លាមៗអំពីឥទ្ធិពលនោះលើបញ្ជីឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោត ។

គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតក្រុង ត្រូវលុបឈ្មោះរបស់អ្នកបោះឆ្នោតពីបញ្ជីឈ្មោះអោយបានឆាប់រហ័សបំផុតតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន ប្រសិនបើអ្នកបោះឆ្នោតនោះស្លាប់ បាត់បង់សញ្ជាតិជប៉ុន ឬបានផ្លាស់ទីលំនៅពីក្រុងសាមី អស់រយៈពេលបួនខែជាប់ៗគ្នា (មាត្រា ២៨) ។

ជំពូកទី ៩ ~ បេក្ខភាព ~ ការឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត

១. លិខិតជូនដំណឹងអំពីបេក្ខភាព

(១) ការជូនដំណឹងអំពីប្រព័ន្ធឯកត្តនាម សម្រាប់សភាតំណាងរាស្ត្រ

គណបក្សនយោបាយដែល យ៉ាងហោចណាស់ សមាជិកសភា ៥ រូបមកពីគណបក្សនោះ ឬដែលទទួលបានសន្លឹកឆ្នោតបានការសរុបទូទាំងប្រទេស យ៉ាងហោចណាស់ ២% នៅក្នុងការបោះឆ្នោត* ជាក់លាក់ថ្មីបំផុតមួយ អាចប្រកាសឈ្មោះបេក្ខជនរបស់ខ្លួន សម្រាប់មណ្ឌលបោះឆ្នោតនីមួយៗ ជូនទៅប្រធានកិច្ចប្រជុំស្តីពីការបោះឆ្នោតប្រចាំមណ្ឌលបោះឆ្នោតនោះ ។ លើសពីនេះទៀត ការជូនដំណឹងដែលធ្វើឡើងដោយបេក្ខជនស្ម័គ្រចិត្ត និងការជូនដំណឹងអំពីបេក្ខជនដែលបានតែងតាំង ដែលធ្វើឡើងដោយអ្នកតែងតាំង ក៏អាចទទួលយកបានដែរ (មាត្រា ៨៦ នៃច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត) ។

* នៅក្នុងបរិបទនៃជំពូកនេះ "ការបោះឆ្នោតជាក់លាក់" សំដៅដល់ការបោះឆ្នោតថ្នាក់ជាតិណាមួយដូចតទៅ : ការបោះឆ្នោតទូទៅក្រោមប្រព័ន្ធឯកត្តនាម និងក្រោមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ សម្រាប់សភាតំណាងរាស្ត្រ ការបោះឆ្នោតទៀងទាត់ក្រោមប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោតមូលដ្ឋាន និងក្រោមប្រព័ន្ធសមាមាត្រសម្រាប់សភាក្រុមប្រឹក្សា ។

(២) ការជូនដំណឹងអំពីប្រព័ន្ធសមាមាត្រ សម្រាប់សភាតំណាងរាស្ត្រ

មិនត្រឹមតែគណបក្សនយោបាយ (១) ខាងលើប៉ុណ្ណោះទេ តែថែមទាំងអង្គការនយោបាយទាំងអស់ដែលត្រៀមខ្លួនជាស្រេចក្នុងការបង្ហាញបេក្ខជន ដែលស្មើនឹងយ៉ាងហោចណាស់ ២០ ភាគរយនៃចំនួនថេរនៅក្នុងមណ្ឌលបោះឆ្នោតភូមិភាគ អាចដាក់បញ្ជីឈ្មោះបេក្ខជន-បេក្ខនារីរបស់ខ្លួន តាមលំដាប់អាទិភាពដើម្បីទទួលការជ្រើសរើស (មាត្រា ៨៦-២) ។

នៅក្នុងការបោះឆ្នោតក្រោមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ សម្រាប់សភាតំណាងរាស្ត្រ គណបក្សនយោបាយ (១) ខាងលើ ជាករណីលើកលែង អាចរាយឈ្មោះបេក្ខជនសម្រាប់ជ្រើសរើសក្រោមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ ទោះបីជាគណបក្សនយោបាយទាំងនោះ ជូនដំណឹងដល់បេក្ខជនដដែលនេះ សម្រាប់ការបោះឆ្នោតដែលរៀបចំឡើងនៅក្នុងពេលតែមួយ នៅក្នុងមណ្ឌលបោះឆ្នោតឯកត្តនាម រួមទាំងនៅក្នុងមណ្ឌលបោះឆ្នោតភូមិភាគក៏ដោយ (ហៅថា "បេក្ខភាពឌុប" មាត្រា ៨៦-២ កថាខ័ណ្ឌ ៤) ។

ច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត កំណត់ចំនួនអតិបរមានៃបេក្ខជននៅក្នុងការបោះឆ្នោតភូមិភាគនីមួយៗទៅតាមចំនួនអាសនៈថេរ ទោះបីជាបេក្ខជនដែលបានដាក់បេក្ខភាពឌុប មិនបានរាប់បញ្ចូលក៏ដោយ (មាត្រា ៨៦-២ កថាខ័ណ្ឌ ៥) ។ គណបក្ស (១) ខាងលើ ក៏អាចបញ្ជូនបេក្ខជនដែលដាក់បេក្ខភាពឌុប នៅក្នុងអាទិភាពដូចគ្នា នៅក្នុងបញ្ជីផងដែរ (មាត្រា ៨៦-២ កថាខ័ណ្ឌ ៦) ។

(៣) ការជូនដំណឹងអំពីប្រព័ន្ធសមាមាត្រសម្រាប់សភាក្រុមប្រឹក្សា

គណបក្សនយោបាយដែលយ៉ាងហោចណាស់សមាជិកសភា ៥ រូបមកពីគណបក្សនោះ ឬដែលទទួលបានសន្លឹកឆ្នោតបានការសរុបទូទាំងប្រទេស យ៉ាងហោចណាស់ ២% នៅក្នុងការបោះឆ្នោតថ្នាក់ជាតិថ្មីបំផុត

មួយ ហើយអង្គការនយោបាយដែលត្រៀមខ្លួនរួចជាស្រេចដើម្បីបង្ហាញបេក្ខជនរបស់ខ្លួនយ៉ាងហោចណាស់ ១០ រូបនៅក្នុងការបោះឆ្នោតទៀងទាត់ រួមទាំងការបោះឆ្នោតសម្រាប់មណ្ឌលបោះឆ្នោតមូលដ្ឋាន អាចដាក់បញ្ជីឈ្មោះបេក្ខជនទូទាំងប្រទេសរបស់ខ្លួន ។ (មាត្រា ៨៦-៣)

បេក្ខភាពឌុបនៅក្នុងការបោះឆ្នោតណាមួយផ្សេងទៀត ត្រូវបានហាមឃាត់ ។

(៤) ការជូនដំណឹងអំពីការបោះឆ្នោតក្រៅពី (១), (២) និង (៣)

បេក្ខជនខ្លួនឯងផ្ទាល់ ឬអ្នកតែងតាំងរបស់ខ្លួនអាចប្រកាសឈ្មោះរបស់បេក្ខជន (មាត្រា ៨៦-៤) ។

២. រយៈពេលជូនដំណឹង

ការជូនដំណឹងអំពីបេក្ខភាពត្រូវតែធ្វើឡើងនៅថ្ងៃដែលកាលបរិច្ឆេទបោះឆ្នោតត្រូវបានប្រកាសជាសាធារណៈ ។

៣. ការហាមឃាត់ និងការដាក់កំហិតបេក្ខភាព

បុគ្គលម្នាក់ត្រូវបានហាមឃាត់មិនអោយឈរឈ្មោះជាបេក្ខជន នៅក្នុងការបោះឆ្នោតច្រើនជាងមួយ តែមួយលើក (លើកលែងស្ថានភាពបេក្ខភាពឌុប ដែលបានរៀបរាប់រួចហើយ) ហើយបុគ្គលម្នាក់ដែលគ្មានសិទ្ធិបោះឆ្នោត មិនអាចឈរឈ្មោះជាបេក្ខជនឡើយ (មាត្រា ៨៦-៨ ៨៧) ។

ក៏មានការដាក់កំហិតមួយចំនួនផងដែរទាក់ទងនឹងបេក្ខភាពរបស់មន្ត្រីរាជការ (ដោយមានអញ្ញត្រកម្មមួយចំនួន) ផងដែរ ហើយបុគ្គលិកនៅក្នុងការិយាល័យដែលទាក់ទងនឹងការបោះឆ្នោត (មាត្រា ៨៨ និង ៨៩) ។

៤. ប្រាក់តម្កល់

ជាមួយនឹងការលើកលែងនៃការបោះឆ្នោតសម្រាប់សមាជិកសភាឃុំ/ភូមិ បេក្ខជន អ្នកតែងតាំង ឬគណបក្សនយោបាយ ត្រូវបានស្នើអោយដាក់ប្រាក់តម្កល់ ក្នុងចំនួនទឹកប្រាក់ជាក់លាក់មួយ នៅពេលពួកគេប្រកាសអំពីបេក្ខភាពរបស់ពួកគេ ឬឈ្មោះរបស់បេក្ខជនរបស់ពួកគេ (មាត្រា ៩២) ។

ប្រាក់តម្កល់អាចបង្វែរចូលរតនាគារជាតិ ឬអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានសាមី ក្នុងករណីចំនួនសន្លឹកឆ្នោតដែលបេក្ខជនទទួលបាននៅក្នុងការបោះឆ្នោតណាមួយ មិនដល់កម្រិតចំនួនអប្បបរមាជាក់លាក់ណាមួយ (មាត្រា ៩៣) ។ នៅក្នុងករណីការបោះឆ្នោតក្រោមប្រព័ន្ធសមាមាត្រនៃសភាទាំងពីរ ចំនួនទឹកប្រាក់ដែលត្រូវបង្វែរចូល ត្រូវបានគណនាដោយប្រើ "ចំនួនបេក្ខជនដែលជាប់ឆ្នោត" ពីបញ្ជីឈ្មោះរបស់គណបក្ស និង "ចំនួនបេក្ខជននៅក្នុងបញ្ជីជាប់ឆ្នោត" (មាត្រា ៩៤) ។

ប្រាក់តម្កល់សម្រាប់ការបោះឆ្នោត

ប្រភេទការបោះឆ្នោត	ចំនួនប្រាក់តម្កល់
សមាជិកសភាតំណាងរាស្ត្រ :	
- បេក្ខជនក្នុងប្រព័ន្ធឯកត្តនាម	៣.០០០.០០០ យេន ក្នុងម្នាក់
- គណបក្សនយោបាយក្នុងប្រព័ន្ធសមាមាត្រ	សម្រាប់មណ្ឌលបោះឆ្នោតភូមិភាគនីមួយៗ : ៣.០០០.០០០ យេន ×α+៦.០០០.០០០ យេន ×β
សមាជិកសភាក្រុមប្រឹក្សា	
- បេក្ខជនក្នុងប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោតមូលដ្ឋាន	៣.០០០.០០០ យេន ក្នុងម្នាក់
- គណបក្សនយោបាយក្នុងប្រព័ន្ធសមាមាត្រ	៦.០០០.០០០ យេន × γ
សមាជិកសភាខេត្ត	៦០០.០០០ យេន ក្នុងម្នាក់
អភិបាលខេត្ត	៣.០០០.០០០ យេន ក្នុងម្នាក់
សមាជិកសភាក្រុងចាត់តាំង	៥០០.០០០ យេន ក្នុងម្នាក់
អភិបាលក្រុងចាត់តាំង	២.៤០០.០០០ យេន ក្នុងម្នាក់
សមាជិកសភាក្រុង (មិនរាប់បញ្ចូលក្រុងចាត់តាំង និងរួមទាំងសង្កាត់ពិសេស)	៣០០.០០០ យេន ក្នុងម្នាក់
អភិបាលក្រុង (មិនរាប់បញ្ចូលក្រុងចាត់តាំង និងរួមទាំងសង្កាត់ពិសេស)	១.០០០.០០០ យេន ក្នុងម្នាក់
មេឃុំ /មេភូមិ	៥០០.០០០ យេន ក្នុងម្នាក់

កំណត់សម្គាល់ : α : ចំនួនបេក្ខជនមានបេក្ខភាពឧប

β : ចំនួនបេក្ខជនដែលមិនមែនជាបេក្ខជន នៅក្នុងមណ្ឌលបោះឆ្នោតឯកត្តនាម

γ : ចំនួនបេក្ខជន

វិធីគណនាការបែងចែកមូលនិធិ

ប្រភេទនៃការបោះឆ្នោត	ការគណនា
សភាតំណាងរាស្ត្រ :	
- មណ្ឌលបោះឆ្នោតឯកត្តនាម	ប្រសិនបើ X<១/១០×Y ប្រាក់តម្កល់ទាំងអស់ត្រូវរឹបអូស
- សមាមាត្រ	ប្រសិនបើ (X_1×៣.000.000) + (X_2×2×៦.000.000) = S<D D-S ត្រូវរឹបអូស
សភាក្រុមប្រឹក្សា :	
- មណ្ឌលបោះឆ្នោតមូលដ្ឋាន	ប្រសិនបើ X<១/៨×(Y÷N) ប្រាក់តម្កល់ទាំងអស់ត្រូវរឹបអូស
- សមាមាត្រ	ប្រសិនបើ (X៣×២)<X_4 ៦.000.000 × (X_4-X_3×2) ត្រូវរឹបអូស
សភាមូលដ្ឋាន : (ខេត្ត ឬក្រុង)	ប្រសិនបើ X<១/១០×(Y÷N) ប្រាក់តម្កល់ទាំងអស់ត្រូវរឹបអូស
អភិបាល : (ខេត្ត ឬក្រុង)	ប្រសិនបើ X<១/១០ × Y ប្រាក់តម្កល់ទាំងអស់ត្រូវរឹបអូស

កំណត់សម្គាល់ : X : ចំនួនសន្លឹកឆ្នោតដែលបេក្ខជនទទួលបាន

Y : ចំនួនសន្លឹកឆ្នោតត្រឹមត្រូវនៃមណ្ឌលបោះឆ្នោត

N : ចំនួនថេរនៃអាសនៈមណ្ឌលបោះឆ្នោត

D : ចំនួនប្រាក់តម្កល់

X_1 : ចំនួនបេក្ខជនជាប់ឆ្នោត (បេក្ខជនទាំងឡាយណាដែលចុះក្នុងបញ្ជីជាបេក្ខភាពឧប និងជាប់ឆ្នោតក្រោមប្រព័ន្ធឯកត្តនាម)

X_2 : ចំនួនបេក្ខជនជាប់ឆ្នោត (មិនរាប់បញ្ចូល X_1)

X_3 : ចំនួនបេក្ខជនជាប់ឆ្នោត

X_4 : ចំនួនបេក្ខជន

ជំពូកទី ១០ ~ ការដាក់សន្លឹកឆ្នោត

១. គោលការណ៍ដាក់សន្លឹកឆ្នោត

ការបោះឆ្នោតត្រូវបានធ្វើឡើងតាមរយៈការដាក់សន្លឹកឆ្នោត ។ ខាងក្រោមនេះ យើងនឹងពិនិត្យមើលឡើងវិញ ហើយផ្តល់ការពន្យល់បន្ថែមអំពីគោលការណ៍ដាក់សន្លឹកឆ្នោត ។

(១) គោលការណ៍បោះឆ្នោត :

ការដាក់សន្លឹកឆ្នោតត្រូវតែធ្វើឡើងដោយអ្នកបោះឆ្នោតដោយខ្លួនឯងនៅថ្ងៃបោះឆ្នោត និងនៅការិយាល័យបោះឆ្នោតដែលបានចាត់តាំង ។

(២) ការដាក់សន្លឹកឆ្នោតដោយស្ម័គ្រចិត្ត :

វាគឺជាសិទ្ធិរបស់អ្នកបោះឆ្នោតទាំងស្រុងក្នុងការសម្រេចថាតើត្រូវដាក់សន្លឹកឆ្នោតឬអត់ ។

(៣) ការធានាអំពីការសម្ងាត់ :

ការសម្ងាត់នៅក្នុងការដាក់សន្លឹកឆ្នោតត្រូវបានធានាដោយរដ្ឋធម្មនុញ្ញ (ផ្នែកទី ៤ មាត្រា ១៥ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ)

(៤) គោលការណ៍មនុស្សម្នាក់សន្លឹកឆ្នោតមួយសន្លឹក ប្រព័ន្ធសន្លឹកឆ្នោតមួយ :

បុគ្គលម្នាក់ដែលមានសិទ្ធិបោះឆ្នោតអាចដាក់សន្លឹកឆ្នោតបានតែមួយសន្លឹកប៉ុណ្ណោះ នៅក្នុងការបោះឆ្នោតនីមួយៗ ។ នៅក្នុង "ការបោះឆ្នោត" ដែលនិយាយនៅទីនេះ ការបោះឆ្នោតថ្នាក់ជាតិនីមួយៗនៃសភាទាំងពីរ ត្រូវបានបែងចែកជាការបោះឆ្នោតពីរដាច់ដោយឡែកពីគ្នា : មួយក្រោមប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោត និងមួយទៀត ក្រោមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ (មាត្រា ៣៦ នៃច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត) ។

ទម្រង់សន្លឹកឆ្នោត

១)　ទម្រង់សន្លឹកឆ្នោតសម្រាប់ការបោះឆ្នោតសភាទាំងពីរក្រោមប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោត

ផ្នែកខាងមុខ

(ផ្គត់)

សន្លឹកឆ្នោតសម្រាប់ ការបោះឆ្នោត...	ខេត្ត (ក្រុង) (ក្រុម) (ឃុំ) (ភូមិ) គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោត (ត្រាស្នូតរដ្ឋ)

ផ្នែកខាងក្រោយ

- ការណែនាំ

១. សូមសរសេរឈ្មោះរបស់បេក្ខជនមួយរូបនៅក្នុងចន្លោះខាងក្រោម ។

២. សូមកុំសរសេរឈ្មោះរបស់បុគ្គលដែលមិនមែនជាបេក្ខជន ។

(ផ្គត់)

ឈ្មោះរបស់បេក្ខជន

២)　ទម្រង់សន្លឹកឆ្នោតសម្រាប់ការបោះឆ្នោតសភាតំណាងរាស្ត្រ ក្រោមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ

ផ្នែកខាងមុខ

(ផ្គត់)

សន្លឹកឆ្នោតសម្រាប់ ការបោះឆ្នោត...	ខេត្ត (ក្រុង) (ក្រុម) (ឃុំ) (ភូមិ) គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោត (ត្រាស្នូតរដ្ឋ)

ផ្នែកខាងក្រោយ

- ការណែនាំ

សូមសរសេរឈ្មោះ ឬអក្សរកាត់របស់គណបក្សនយោបាយមួយ ឬអង្គការនយោបាយមួយ ។

(ផ្គត់)

ឈ្មោះ ឬអក្សរកាត់របស់គណបក្សនយោបាយ
ឬអង្គការនយោបាយ

៣)　ទម្រង់សន្លឹកឆ្នោតសម្រាប់ការបោះឆ្នោតសភាក្រុមប្រឹក្សា ក្រោមប្រព័ន្ធសមាមាត្របញ្ជីបើក

ផ្នែកខាងមុខ

(ផ្នត់)

សន្លឹកឆ្នោតសម្រាប់ ការបោះឆ្នោត...	ខេត្ត (ក្រុង) (ក្រុម) (ឃុំ) (ភូមិ) គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោត (ត្រាស្ទួតរដ្ឋ)

ផ្នែកខាងក្រោយ

- ការណែនាំ

១. សូមសរសេរឈ្មោះរបស់បេក្ខជនមួយរូបនៅក្នុងចន្លោះខាងក្រោម ។

២. លោកអ្នកអាចសរសេរឈ្មោះ ឬអក្សរកាត់របស់គណបក្សនយោបាយមួយ ឬអង្គការនយោបាយមួយ នៅក្នុងចន្លោះខាងក្រោម ជំនួសអោយឈ្មោះរបស់បេក្ខជនមួយរូប ។

(ផ្នត់)

ឈ្មោះ ឬអក្សរកាត់របស់គណបក្សនយោបាយ ឬអង្គការនយោបាយ

អ្នកបោះឆ្នោតត្រូវសរសេរឈ្មោះរបស់បេក្ខជនតែមួយរូបប៉ុណ្ណោះ (ក្នុងករណីការបោះឆ្នោតសភាតំណាងរាស្ត្រក្រោមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ ឈ្មោះ ឬអក្សរកាត់របស់គណបក្សនយោបាយ ឬអង្គការនយោបាយតែមួយប៉ុណ្ណោះ និងក្នុងករណីបោះឆ្នោតសភាក្រុមប្រឹក្សា ក្រោមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ ឈ្មោះរបស់បេក្ខជនតែមួយរូបប៉ុណ្ណោះ ដែលចុះនៅក្នុងបញ្ជីឈ្មោះបេក្ខជននៃសភាក្រុមប្រឹក្សា ឬឈ្មោះ ឬអក្សរកាត់របស់គណបក្សនយោបាយ ឬអង្គការនយោបាយតែមួយប៉ុណ្ណោះ) នៅលើសន្លឹកឆ្នោត (មាត្រា ៤៦ យោងមាត្រា ៦៨) ។

អ្នកបោះឆ្នោតត្រូវសរសេរឈ្មោះរបស់បេក្ខជន ឬគណបក្សដោយខ្លួនឯងផ្ទាល់ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ប្រសិនបើអ្នកបោះឆ្នោតពិការផ្នែករាងកាយ ឬមិនចេះអក្សរ បុគ្គលជាក់លាក់ម្នាក់អាចជួយគាត់បាន ។ ការបោះឆ្នោតដោយប្រើអក្សរប្រាយសម្រាប់មនុស្សខ្វាក់ ត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយប្រើចំពោះមនុស្សខ្វាក់ (មាត្រា ៤៧ និង មាត្រា ៤៨) ។

នៅក្នុងករណីបោះឆ្នោតជ្រើសរើសប្រមុខរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ឬសមាជិកសភាមូលដ្ឋាន (ជាបុព្វសិទ្ធិចែងដោយដីកា មាត្រា ៤៦-២) សន្លឹកឆ្នោតមានឈ្មោះរបស់បេក្ខជនដែលបានបោះពុម្ពជាស្រេច អាចត្រូវបានប្រើប្រាស់ ហើយអ្នកបោះឆ្នោតអាចគ្រាន់តែគូសយកមួយក្នុងចំណោមបេក្ខជនទាំងអស់ ។

២. មណ្ឌលបោះឆ្នោត និងការិយាល័យបោះឆ្នោត

តំបន់ឯកភាពមួយសម្រាប់បោះឆ្នោត ហៅថា "មណ្ឌលបោះឆ្នោត" ។ ជាធម្មតា តំបន់នៃក្រុងត្រូវបានបែងចែកជាមណ្ឌលបោះឆ្នោតជាច្រើន តាមការស្នើសុំតាមកាលៈទេសៈ ។ នៅក្នុងពេលបោះឆ្នោតទូទៅដើម្បីជ្រើសរើសសភាតំណាងរាស្ត្រ នៅថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៥ ចំនួនមណ្ឌលបោះឆ្នោតសរុបក្នុងទូទាំងប្រទេស មានចំនួន ៥៣.០២១ មណ្ឌល ។

មណ្ឌលបោះឆ្នោតនីមួយៗមានការិយាល័យបោះឆ្នោតមួយ ។

នៅក្នុងករណីភាគច្រើនបំផុត ការិយាល័យបោះឆ្នោតត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងសាលាក្រុង សាលារៀន ឬសាលសាធារណៈ ។ល។

៣. អ្នកត្រួតពិនិត្យមើលការបោះឆ្នោត និងអ្នកសង្កេតការណ៍

អ្នកត្រួតពិនិត្យមើលការបោះឆ្នោត ទទួលខុសត្រូវលើការគ្រប់គ្រងការដាក់សន្លឹកឆ្នោត ។ ពួកគេត្រូវបានជ្រើសរើសឡើងដោយគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតក្រុង ពីក្នុងចំណោមប្រជាជនដែលមានសិទ្ធិបោះឆ្នោត សម្រាប់ការបោះឆ្នោតដែលពាក់ព័ន្ធ (មាត្រា ៣៧) ។

អ្នកសង្កេតការណ៍ ធ្វើការសង្កេតមើលការគ្រប់គ្រងការដាក់សន្លឹកឆ្នោត ដើម្បីធានាថា ការបោះឆ្នោតត្រូវបានធ្វើឡើងដោយយុត្តិធម៌ ។ បុគ្គលពីពីរ ទៅប្រាំរូប ត្រូវបានជ្រើសរើសដោយគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតក្រុង (មាត្រា ៣៨) ។

៤. ពេលវេលាបោះឆ្នោត

ជាធម្មតា ការបោះឆ្នោតត្រូវធ្វើឡើងចាប់ពីម៉ោង ៧:០០ ព្រឹក ដល់ម៉ោង ៨:០០ ល្ងាចនៅថ្ងៃបោះឆ្នោត ។ នៅក្នុងកាលៈទេសៈពិសេស ម៉ោងចាប់ផ្តើមអាចកែតម្រូវទៅមុខ ឬថយក្រោយ ដោយគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតក្រុង (ដោយមានការយល់ព្រមជាមុនពីគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតខេត្ត) នៅក្នុងរយៈពេលកំណត់ពីរម៉ោង ។ ម៉ោងបិទក៏អាចត្រូវបានកែតម្រូវទៅមុខ នៅក្នុងរយៈពេលកំណត់បួនម៉ោងផងដែរ (មាត្រា ៤០) ។

៥. ការបោះឆ្នោតជាមុន និងការបោះឆ្នោតតាមលិខិតឆ្លើយឆ្លង (មាត្រា ៤៨-២ និងមាត្រា ៤៩)

ជាគោលការណ៍ អ្នកបោះឆ្នោតត្រូវមកបោះឆ្នោតនៅការិយាល័យបោះឆ្នោត នៅថ្ងៃបោះឆ្នោត ។ ប៉ុន្តែអ្នកបោះឆ្នោតដែលមិនអាចធ្វើដំណើរទៅកន្លែងបោះឆ្នោតបាន នៅថ្ងៃបោះឆ្នោត ដោយសារការងារ ជំងឺ និងមូលហេតុជាក់លាក់ផ្សេងទៀត អាចបោះឆ្នោតនៅចន្លោះពីថ្ងៃក្រោយពេលប្រកាសជាសាធារណៈ ដល់ថ្ងៃមុនការបោះឆ្នោត តាមរយៈប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតជាមុន ឬប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតតាមលិខិតឆ្លើយឆ្លង ។

លើសពីនេះទៀត អ្នកបោះឆ្នោតដែលពិការរាងកាយធ្ងន់ធ្ងរ ត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយប្រើសេវាប្រៃសណីយ៍ ដើម្បីធ្វើការបោះឆ្នោតតាមលិខិតឆ្លើយឆ្លង ។

៦. ការបោះឆ្នោតតាមលិខិតឆ្លើយឆ្លងពីបរទេស (មាត្រា ៤៩)

ការបោះឆ្នោតតាមលិខិតឆ្លើយឆ្លងពីបរទេស អនុញ្ញាតអោយសមាជិកអង្គការដែលផ្ទេរទៅបរទេសជាក់លាក់ អាចបោះឆ្នោតបាន ។ ប្រព័ន្ធនេះ ត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត នៅខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៦ ។ អ្នកបោះឆ្នោតដែលស្ថិតនៅក្នុងអង្គការដែលផ្ទេរទៅបរទេសជាក់លាក់ និងដែលមិនអាចធ្វើដំណើរទៅកាន់ការិយាល័យបោះឆ្នោតបាន នៅថ្ងៃបោះឆ្នោត ដោយសារការងារ ឬមូលហេតុជាក់លាក់ផ្សេងទៀត អាចបោះឆ្នោតនៅចន្លោះពីថ្ងៃក្រោយការប្រកាសជាសាធារណៈ ដល់ថ្ងៃមុនការបោះឆ្នោត តាមរយៈប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតតាមលិខិតឆ្លើយឆ្លង ។

៧. ការបោះឆ្នោតនៅមហាសមុទ្រ (មាត្រា ៤៩)

ការបោះឆ្នោតនៅមហាសមុទ្រ អនុញ្ញាតអោយក្រុមនាវិកដែលបើកនៅក្នុងលំហសមុទ្រ អាចធ្វើការបោះឆ្នោតតាមទូរសារ ។ ប្រព័ន្ធនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត នៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៩ ដែលមានគោលបំណងដោះស្រាយការលំបាកនៃការប្រគល់សន្លឹកឆ្នោតរបស់ក្រុមនាវិកមកកាន់មាតុប្រទេស តាមប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតជាមុន ឬប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតតាមលិខិតឆ្លើយឆ្លងដែលមានស្រាប់ ។ ការបោះឆ្នោតនៅមហាសមុទ្រ អាចមាននៅក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកសភាតំណាងរាស្ត្រ និងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកសភាក្រុមប្រឹក្សា និងអាចមានសម្រាប់ក្រុមនាវិកដែលកំពុងធ្វើដំណើរលើមហាសមុទ្រ ដែលរំពឹងថានឹងធ្វើអាជីវកម្មរបស់ខ្លួននៅថ្ងៃបោះឆ្នោត ។

៨. ការបោះឆ្នោតនៅទ្វីបអង់តាក់ទិក (មាត្រា ៤៩)

ការបោះឆ្នោតនៅទ្វីបអង់តាក់ទិក អនុញ្ញាតអោយសមាជិកស្ថាប័នដែលធ្វើការអង្កេតវិទ្យាសាស្ត្ររបស់ប្រទេសជប៉ុន នៅជុំវិញតំបន់អង់តាក់ទិក ធ្វើការបោះឆ្នោតតាមទូរសារ ។ ប្រព័ន្ធនេះត្រូវបានបង្កើតឡើង នៅក្នុងវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោតនៅខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៦ ដែលមានគោលបំណងដោះស្រាយការលំបាកនៃការប្រគល់សន្លឹកឆ្នោតរបស់សមាជិកទាំងនោះមកកាន់មាតុប្រទេស តាមប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតជាមុន ឬប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតតាមលិខិតឆ្លើយឆ្លងដែលមានស្រាប់ ។ ការបោះឆ្នោតនៅទ្វីបអង់តាក់ទិកត្រូវបានអនុវត្តចំពោះការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកសភាតំណាងរាស្ត្រ និងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកសភាក្រុមប្រឹក្សា ហើយអាចប្រើបានសម្រាប់សមាជិករបស់គណបក្សដែលធ្វើការអង្កេតនៅទ្វីបអង់តាក់ទិកនៅស្ថាប័ននៃប្រទេសជប៉ុន ដែលត្រូវបានប្រើសម្រាប់កិច្ចការអង្កេតវិទ្យាសាស្ត្រពាក់ព័ន្ធ ឬនៅលើនាវាដែលធ្វើការទំនាក់ទំនងជាមួយគណបក្សអង្កេតពាក់ព័ន្ធ នៅចន្លោះពីថ្ងៃក្រោយការប្រកាសជាសាធារណៈ ដល់ថ្ងៃមុនការបោះឆ្នោត ។

៩. ការបោះឆ្នោតនៅបរទេស (មាត្រា ៤៩-២)

អ្នកបោះឆ្នោតដែលបានចុះឈ្មោះក្នុងបញ្ជីឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោតនៅបរទេស អាចចូលរួមក្នុងការបោះឆ្នោតថ្នាក់ជាតិបាន ។ ពលរដ្ឋជប៉ុនដែលបានរស់នៅក្រោមយុត្តាធិការនៃស្ថានកុងស៊ុលជាក់លាក់ណាមួយ អស់រយៈពេលយ៉ាងហោចណាស់បីខែជាប់ៗគ្នា អាចដាក់ពាក្យសុំចុះឈ្មោះក្នុងបញ្ជីនេះ (មាត្រា ៣០-៤) ។

(១) ការបោះឆ្នោតនៅស្ថាប័នការទូតនៅបរទេស

អ្នកបោះឆ្នោតដែលបានចុះឈ្មោះនៅបរទេស អាចបោះឆ្នោតនៅការិយាល័យបោះឆ្នោតណាមួយដែលត្រួតពិនិត្យដោយប្រធានស្ថាប័នការទូតនៅបរទេស ។ តាមរយៈក្រសួងការបរទេស សន្លឹកឆ្នោតត្រូវបានប្រគល់ដល់មណ្ឌលបោះឆ្នោតចាត់តាំងនៃក្រុងដែលអ្នកបោះឆ្នោតបានចុះឈ្មោះ ។

(២) ការបោះឆ្នោតតាមប្រៃសណីយ៍

អ្នកបោះឆ្នោតនៅបរទេស ដែលមានការលំបាកក្នុងការបោះឆ្នោតនៅស្ថាប័នការទូត អាចបោះឆ្នោតតាមប្រៃសណីយ៍បាន ។ ពួកគេអាចយកសន្លឹកឆ្នោតពីក្រុង ដែលពួកគេបានចុះឈ្មោះ ហើយផ្ញើសន្លឹកឆ្នោតនេះទៅគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតក្រុងវិញ ។

(៣) ការបោះឆ្នោតនៅការិយាល័យបោះឆ្នោតក្នុងស្រុក

អ្នកបោះឆ្នោតនៅបរទេសដែលត្រឡប់មកប្រទេសជប៉ុនវិញមួយរយៈពេលខ្លី ក្នុងរយៈពេលបោះឆ្នោត ឬដែលមិនបានចុះឈ្មោះក្នុងបញ្ជីឈ្មោះអ្នកបោះឆ្នោត ក្រោយពេលត្រឡប់មកប្រទេសជប៉ុនវិញ អាចបោះឆ្នោតតាមការបោះឆ្នោតនៅថ្ងៃបោះឆ្នោត ការបោះឆ្នោតជាមុន ឬការបោះឆ្នោតតាមលិខិតឆ្លើយឆ្លង នៅក្នុងប្រទេសជប៉ុន ។

១០. ការបោះឆ្នោតតាមកុំព្យូទ័រ

ដោយពិចារណាអំពីការអភិវឌ្ឍសង្គមព័ត៌មានវិទ្យា ប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតតាមកុំព្យូទ័រត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយច្បាប់លើកលែងនៃច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត នៅខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០១ ។ ប្រព័ន្ធនេះ អនុញ្ញាតអោយអ្នកបោះឆ្នោតប្រើប្រាស់ការបោះឆ្នោតអេឡិចត្រូម៉ាញេទិច ដែលកត់ត្រាព័ត៌មាននៅក្នុងការដាក់សន្លឹកឆ្នោតនៅក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ក្រោមដីកាមូលដ្ឋាន ។ ការបោះឆ្នោតតាមកុំព្យូទ័រអាចមាននៅក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកសភា និងប្រធានអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។ លទ្ធផល ដូចជា ការរាប់សន្លឹកឆ្នោតបានឆាប់រហ័ស និងកាត់បន្ថយសន្លឹកឆ្នោតមិនបានការត្រូវបានរំពឹងថាអាចទទួលបាន តាមរយៈប្រព័ន្ធនេះ ។ ការបោះឆ្នោតតាមអេឡិចត្រូម៉ាញេទិចដែលកត់ត្រាព័ត៌មាននៅក្នុងប្រព័ន្ធនេះ គឺជាការបោះឆ្នោតតែមួយដែលអាចកត់ត្រាថាតើបេក្ខជនណាមួយដែលខ្លួនបោះឆ្នោតអោយ ។ បន្ថែមលើនេះ ដើម្បីធានាភាពត្រឹមត្រូវនៃការបោះឆ្នោត ព័ត៌មានត្រូវតែស្របតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវ ដូចជាព័ត៌មានដែលអ្នកបោះឆ្នោតមិនអាចបោះឆ្នោតលើសពី ២ សន្លឹក ដែលការបោះឆ្នោតសម្ងាត់មិនត្រូវបានបោកបញ្ឆោត និងដែលទិន្នន័យការបោះឆ្នោតដែលបានកត់ត្រាទុក នៅក្នុងការបោះឆ្នោតតាមអេឡិចត្រូម៉ាញេទិច ដែលកត់ត្រាជាមធ្យមត្រូវបានការពារ ។

ជំពូកទី ១១ ~ ការរាប់សន្លឹកឆ្នោត និងការកំណត់បុគ្គលជាប់ឆ្នោត

១. ការរាប់សន្លឹកឆ្នោត

អ្នកត្រួតពិនិត្យមើលការរាប់សន្លឹកឆ្នោត ត្រូវបានតែងតាំង សម្រាប់ការបោះឆ្នោតនីមួយៗ ដើម្បីគ្រប់គ្រងការរាប់សន្លឹកឆ្នោត ។ ការរាប់សន្លឹកឆ្នោតត្រូវបានធ្វើឡើងជាមួយអ្នកសង្កេតការណ៍ដែលមានវត្តមាន ។ តាមធម្មតា មណ្ឌលរាប់សន្លឹកឆ្នោតមានចំនួនស្មើនឹងតំបន់នៃក្រុងមួយ (មាត្រា ១៨ នៃច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត) ។

អ្នកត្រួតពិនិត្យមើលការរាប់សន្លឹកឆ្នោត ត្រូវរាយការណ៍ទៅប្រធានអង្គប្រជុំរៀបចំការបោះឆ្នោត អំពីចំនួនសន្លឹកឆ្នោតដែលបេក្ខជននីមួយៗទទួលបាន និងអំពីលទ្ធផលផ្សេងទៀតនៃការបោះឆ្នោត នៅពេលការរាប់សន្លឹកឆ្នោតបានបញ្ចប់ (មាត្រា ៦៦) ។

២. ការកំណត់បុគ្គលជាប់ឆ្នោត

ប្រធានអង្គប្រជុំរៀបចំការបោះឆ្នោត រៀបចំកិច្ចប្រជុំរៀបចំការបោះឆ្នោត ដើម្បីកំណត់បុគ្គលជាប់ឆ្នោត ដោយផ្អែកលើលទ្ធផលនៃការរាប់សន្លឹកឆ្នោត ។ វិធីសាស្ត្រនៃការកំណត់ ខុសគ្នាពីប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោត និងប្រព័ន្ធសមាមាត្រ ។

(១) ប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោត (មាត្រា ៩៥)

នៅក្នុងមណ្ឌលបោះឆ្នោតឯកត្តនាម (ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកសភាតំណាងរាស្ត្រ ក្រោមប្រព័ន្ធឯកត្តនាម ការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសប្រធានអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។ល។) បេក្ខជនណាមួយដែលទទួលបានចំនួនសន្លឹកឆ្នោតច្រើនបំផុត ត្រូវបានប្រកាសថាជាអ្នកឈ្នះ ផ្ទុយទៅវិញ នៅក្នុងប្រព័ន្ធពហុនាម អ្នកឈ្នះត្រូវបានកំណត់ទៅតាមលំដាប់នៃចំនួនសន្លឹកឆ្នោតដែលពួកគេទទួលបាន ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ មុនពេលត្រូវបានជាប់ឆ្នោតជាផ្លូវការ បេក្ខជនចាំបាច់ត្រូវទទួលបានសន្លឹកឆ្នោតច្រើនជាងចំនួនអប្បបរមាស្របច្បាប់ដែលចាំបាច់ ។

ចំនួនសន្លឹកឆ្នោតអប្បបរមាស្របច្បាប់ដែលត្រូវមាន

ប្រភេទនៃការបោះឆ្នោត	ការគណនា
ជ្រើសរើសសមាជិកសភាតំណាងរាស្ត្រ (ប្រព័ន្ធឯកត្តនាម)	ចំនួនសន្លឹកឆ្នោតបានការសរុប × $\frac{១}{៦}$
ជ្រើសរើសសមាជិកសភាក្រុមប្រឹក្សា (ប្រព័ន្ធមណ្ឌល បោះឆ្នោតមូលដ្ឋាន)	$\frac{\text{ចំនួនសន្លឹកឆ្នោតបានការសរុប}}{\text{ចំនួនសមាជិកដែលត្រូវជាប់ឆ្នោតនៅក្នុងការបោះឆ្នោតសាមញ្ញ នៅក្នុងមណ្ឌលបោះឆ្នោត}}$ × $\frac{១}{៦}$

	(នៅពេលដែលចំនួនសមាជិកដែលត្រូវជាប់ឆ្នោតនៅក្នុង មណ្ឌលបោះឆ្នោត នៅក្នុងការបោះឆ្នោតដែលពាក់ព័ន្ធ មានចំនួនច្រើនជាងចំនួនសមាជិកដែលត្រូវជាប់ឆ្នោត នៅក្នុងការបោះឆ្នោតសមញ្ញ ចំនួនមុននៅរក្សាទុកដដែល)
ជ្រើសរើសសមាជិកសភាអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន	$\frac{\text{ចំនួនសន្លឹកឆ្នោតបានការសរុប}}{\text{ចំនួនសមាជិកដែលត្រូវជាប់ឆ្នោត នៅក្នុងមណ្ឌលបោះឆ្នោត}} \times \frac{១}{៤}$ (ប្រសិនបើគ្មានមណ្ឌលបោះឆ្នោតទេ ត្រូវយកចំនួនសមាជិកសរុបដែលត្រូវជ្រើសរើស)
ប្រធានអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន	ចំនួនសន្លឹកឆ្នោតបានការសរុប $\times \frac{១}{៤}$

ប្រសិនបើមានបេក្ខជនច្រើនជាងមួយរូបទទួលបានចំនួនសន្លឹកឆ្នោតស្មើគ្នា សម្រាប់អាសនៈចុងក្រោយ ប្រធានអង្គប្រជុំរៀបចំការបោះឆ្នោត មានសិទ្ធិកំណត់អ្នកឈ្នះតាមរយៈការចាប់ឆ្នោត ។

(២) ប្រព័ន្ធសមាមាត្រ (មាត្រា ៩៥-៣)

ក្រោមប្រព័ន្ធនេះ អាសនៈត្រូវបានបែងចែកដល់គណបក្សនយោបាយ តាមសមាមាត្រនៃចំនួនសន្លឹកឆ្នោត សម្រាប់គណបក្សនីមួយៗ (ក្នុងករណីសភាតំណាងរាស្ត្រ នៅក្នុងមណ្ឌលបោះឆ្នោតភូមិភាគ ក្នុងករណីសភាក្រុមប្រឹក្សា នៅទូទាំងប្រទេស) ។ មធ្យោបាយបែងចែកគឺ រូបមន្ត Hondt ដែលកំណត់ពីការបែងចែកដល់គណបក្សនីមួយៗ ស្របតាមផលចែកដែលទទួលបានពីការចែកចំនួនសន្លឹកឆ្នោតដែលគេបោះអោយគណបក្សនីមួយៗនឹងចំនួនគត់ដាច់ខាត ។ ឧទាហរណ៍ ដើម្បីពិពណ៌នាករណីជាក់លាក់នៃគណបក្សបី (ក, ខ និង គ) នៅក្នុងការបែងចែកតាមភូមិភាគនូវអាសនៈចំនួន ១០ ការបែងចែកសម្រាប់គណបក្សទាំងបី មានដូចខាងក្រោម :

សន្លឹកឆ្នោតដែលបានបោះ	គណបក្ស ក	គណបក្ស ខ	គណបក្ស គ
	២៧០.០០០	៣៥៤.០០០	១៤០.០០០
ចែក នឹង១	២) ២៧០.០០០	១) ៣៥៤.០០០	៤) ១៤០.០០០
នឹង២	៥) ១៣៥.០០០	៣) ១៧៧.០០០	១០) ៧០.០០០
នឹង៣	៧) ៩០.០០០	៦) ១១៨.០០០	៤៦.៦៦៧
នឹង៤	៦៧.៥០០	៨) ៨៨.៥០០	៣៥.០០០
នឹង៥	៥៤.០០០	៩) ៧០.៨០០	២៨.០០០
នឹង៦	៤៥.០០០	៥៩.០០០	២៣.៣៣៣
ការបែងចែក	៣ អាសនៈ	៥ អាសនៈ	២ អាសនៈ

អាសនៈដែលឈ្នះដោយគណបក្សជាក់លាក់ណាមួយ ត្រូវបានប្រគល់ដល់បេក្ខជនរបស់គណបក្សនោះ តាមលំដាប់លេខរៀងនៅក្នុងបញ្ជី ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅក្នុងករណីការបោះឆ្នោតសភាក្រុមប្រឹក្សា ក្រោមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ អ្នកឈ្នះត្រូវបានកំណត់ តាមលំដាប់ចំនួនសន្លឹកឆ្នោតដែលពួកគេបានទទួល ដោយផ្អែក

លើបញ្ជីឈ្មោះបេក្ខជននៃសភា ដោយសារវាគឺជាប្រព័ន្ធសមាមាត្របញ្ជីបើក ។ ប្រសិនបើមានមុខតំណែងទំនេរកើតឡើង អ្នកមានឈ្មោះនៅបន្ទាប់ក្នុងបញ្ជី ត្រូវទទួលបានអាសនៈ ។

នៅក្នុងករណីការបោះឆ្នោតសភាតំណាងរាស្ត្រ ប្រសិនបើអនុញ្ញាតអោយមានបេក្ខភាពឌុប បេក្ខជនជាប់ឆ្នោតនៅក្នុងប្រព័ន្ធឯកត្តនាម ត្រូវលុបចេញពីបញ្ជីតំណាងសមាមាត្រ ។ ដើម្បីកំណត់បេក្ខជនដាក់បេក្ខភាពឌុបដែលជាប់ឆ្នោត គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតខេត្ត ត្រូវតែជូនដំណឹងអំពីលទ្ធផលចុងក្រោយនៃការបោះឆ្នោតតាមប្រព័ន្ធឯកត្តនាមដល់ក្រុមប្រឹក្សាគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតកណ្តាល នៅពេលដែលការបោះឆ្នោតក្នុងប្រព័ន្ធទាំងពីរ ត្រូវរៀបចំឡើងដំណាលគ្នា (មាត្រា ១០១) ។

(៣) ប្រព័ន្ធសមាមាត្របញ្ជីបើក (មាត្រា ៩៥-៣)

ប្រព័ន្ធនេះត្រូវបានប្រើនៅក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសអាសនៈចំនួន ៩៦ នៃអាសនៈសរុបចំនួន ២៤២ នៃសភាក្រុមប្រឹក្សា ។ នៅក្នុងប្រព័ន្ធនេះ អ្នកបោះឆ្នោតអាចសរសេរឈ្មោះរបស់បេក្ខជន ឬឈ្មោះរបស់គណបក្ស ។ ដូចប្រព័ន្ធសមាមាត្រដែរ អាសនៈត្រូវបានបែងចែកដល់គណបក្សនយោបាយ តាមសមាមាត្រនឹងចំនួនសន្លឹកឆ្នោតសម្រាប់គណបក្សនីមួយៗតាមរូបមន្ត Hondt ។ ប៉ុន្តែ នៅក្នុងប្រព័ន្ធបញ្ជីបើកនេះ បុគ្គលជាប់ឆ្នោតត្រូវបានកំណត់តាមលំដាប់ចំនួនសន្លឹកឆ្នោតនៅក្នុងគណបក្សនីមួយៗ ។ ឧទាហរណ៍ ករណីដែលរៀបរាប់ខាងក្រោមគឺជាការប្រគល់អាសនៈចំនួន ៥ ដល់គណបក្សចំនួន ២ (គណបក្ស ក និងគណបក្ស ខ) ហើយចំនួនសន្លឹកឆ្នោតសរុបរបស់គណបក្ស ក គឺ ៤.០០០.០០០ ចំណែក ចំនួនសន្លឹកឆ្នោតសរុបរបស់គណបក្ស ខ គឺ ៣.០០០.០០០ ។

គណបក្ស ក (សន្លឹកឆ្នោតសរុប : ៤.០០០.០០០)			
បានទទួល/ មិនបានទទួល	លេខរៀង	ឈ្មោះ	ចំនួនសន្លឹកឆ្នោត
បានទទួល	១	គ	១.២០០.០០០
បានទទួល	២	ឃ	១.០០០.០០០
បានទទួល	៣	ង	៨០០.០០០
មិនបានទទួល	៤	ច	៦០០.០០០
សន្លឹកឆ្នោតសម្រាប់គណបក្ស			៤០០.០០០

គណបក្ស ខ (សន្លឹកឆ្នោតសរុប : ៣.០០០.០០០)			
បានទទួល/ មិនបានទទួល	លេខរៀង	ឈ្មោះ	ចំនួនសន្លឹកឆ្នោត
បានទទួល	១	ឆ	៩០០.០០០
បានទទួល	២	ជ	៧០០.០០០
មិនបានទទួល	៣	ឈ	៥០០.០០០
មិនបានទទួល	៤	ញ	៣០០.០០០
សន្លឹកឆ្នោតសម្រាប់គណបក្ស			៦០០.០០០

ឧបមាថា យើងអាចបែងចែក ៣ អាសនៈដល់គណបក្ស ក និង ២ អាសនៈដល់គណបក្ស ខ ដោយប្រើរូបមន្ត Hondt បេក្ខជនត្រូវបានរៀបតាមលំដាប់ចំនួនសន្លឹកឆ្នោតនៅក្នុងគណបក្សនីមួយៗ ។ មានន័យថា នៅក្នុងករណីគណបក្ស ក លំដាប់នេះ គឺ គ, ឃ, ង, ច ហើយបុគ្គលជាប់ឆ្នោតត្រូវបានកំណត់តាមលំដាប់នោះ ។

បន្ថែមពីលើនេះ នៅក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសមាជិកសភាក្រុមប្រឹក្សា បេក្ខភាពឌុបមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឡើយ ។

ជំពូកទី ១២ ~ យុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត

ទោះបីជាមានការដាក់កំហិតផ្សេងៗលើយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត ក្នុងគោលបំណងធានាអោយមានការបោះឆ្នោតដោយយុត្តិធម៌ និងស្មើភាពក៏ដោយ យុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោតប្រភេទខ្លះ ត្រូវបានគ្រប់គ្រង ឬឧបត្ថម្ភជាសាធារណៈ សម្រាប់ហេតុផលដូចគ្នា ។ ពេលនេះ យើងនឹងពិនិត្យមើលចំណុចលម្អិតនៃប្រព័ន្ធនេះ ។

ដូចប្រព័ន្ធផ្សេងទៀតដែលបានពន្យល់រួចហើយ មានភាពខុសគ្នាមួយចំនួនរវាងការធ្វើយុទ្ធនាការតាមប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោត និងតាមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ ។ តាមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ ពោលគឺតួអង្គសំខាន់នៃយុទ្ធនាការឃោសនា គឺគណបក្សនយោបាយ ។ ហើយយើងត្រូវបន្ថែមថា នៅក្នុងបរិបទនៃយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត គណបក្សនយោបាយដែលដាក់បេក្ខជនតាមមណ្ឌលឯកត្តនាមសម្រាប់ការបោះឆ្នោតសភាតំណាងរាស្ត្រ តែងតែធ្វើសកម្មភាពជាតួអង្គសំខាន់ ។ នៅទីនេះ យើងប្រើពាក្យ "គណបក្សនយោបាយ" ដើម្បីសំដៅគណបក្សខាងលើ ។

១. ការដាក់កំហិតពាក់ព័ន្ធនឹងរយៈពេលយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត

ជាគោលការណ៍ ការធ្វើយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោតត្រូវបានអនុញ្ញាតតែសម្រាប់រយៈពេលចាប់ពីថ្ងៃជូនដំណឹងអំពីបេក្ខភាព ដល់ថ្ងៃមុនថ្ងៃបោះឆ្នោតប៉ុណ្ណោះ (មាត្រា ១២៩ នៃច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត) ។ រយៈពេលនេះខុសៗគ្នាទៅតាមប្រភេទនៃការបោះឆ្នោត (មាត្រា ៣១ ដល់មាត្រា ៣៤) ប៉ុន្តែគ្មានយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោតណាត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយធ្វើមុនការជូនដំណឹងអំពីបេក្ខភាពឡើយ ។

រយៈពេលនៃយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត

ប្រភេទនៃការបោះឆ្នោត	រយៈពេល
ជ្រើសរើសសមាជិកសភាក្រុមប្រឹក្សា និងអភិបាលខេត្ត	១៧ ថ្ងៃ
ជ្រើសរើសអភិបាលក្រុងចាត់តាំង	១៤ ថ្ងៃ
ជ្រើសរើសសមាជិកសភាតំណាងរាស្ត្រ	១២ ថ្ងៃ
ជ្រើសរើសសមាជិកសភាខេត្ត និងសភាក្រុងចាត់តាំង	៩ ថ្ងៃ
ជ្រើសរើសសមាជិកសភា និងអភិបាល (ក្រុង)	៧ ថ្ងៃ
ជ្រើសរើសសមាជិកសភា និងប្រធាន (ឃុំ/ភូមិ)	៥ ថ្ងៃ

២. ការដាក់កំហិតលើយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោតពាក់ព័ន្ធនឹងបុគ្គលិកដែលទាក់ទងនឹងការបោះឆ្នោត

ដើម្បីធានាអោយមានការបោះឆ្នោតដោយយុត្តិធម៌ និងស្មើភាព បុគ្គលិកសេវាសាធារណៈមួយចំនួន ព្រមទាំងប្រជាជនក្នុងប្រភេទផ្សេងទៀត ត្រូវបានហាមឃាត់មិនអោយចូលរួមនៅក្នុងយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោតដូចខាងក្រោម :

(១) បុគ្គលិកថ្នាក់ដឹកនាំដែលទទួលខុសត្រូវរៀបចំការបោះឆ្នោត

អ្នកត្រួតពិនិត្យមើលការបោះឆ្នោត ឬការរាប់សន្លឹកឆ្នោត ព្រមទាំងប្រធានអង្គប្រជុំរៀបចំការបោះឆ្នោត ឬប្រធានអនុអង្គប្រជុំរៀបចំការបោះឆ្នោត មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយដឹកនាំយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត នៅក្នុងតំបន់ដែលខ្លួនបំពេញមុខតំណែងនោះឡើយ (មាត្រា ១៣៥) ។

(២) បុគ្គលិកសេវាសាធារណៈជាក់លាក់

បុគ្គលិកសេវាសាធារណៈដែលបានរៀបរាប់ខាងក្រោម ត្រូវបានហាមឃាត់មិនអោយដឹកនាំយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត ក្នុងកំឡុងអាណត្តិរបស់ខ្លួនក្នុងមុខតំណែងនោះ (មាត្រា ១៣៦) :

- សមាជិកគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតថ្នាក់កណ្តាល មន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងតមនាគមន៍ដែលចូលរួមក្នុងការងារពាក់ព័ន្ធនឹងគណៈកម្មាធិការខាងលើ សមាជិកគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោត និងបុគ្គលិកលេខាធិការដ្ឋាននៃគណៈកម្មាធិការនេះ
- ចៅក្រម
- ព្រះរាជអាជ្ញា
- សវនករ
- សមាជិកគណៈកម្មាធិការសុវត្ថិភាពសាធារណៈ
- មន្ត្រីនគរបាល
- មន្ត្រីប្រមូលពន្ធដារនៃរដ្ឋាភិបាលជាតិ/មូលដ្ឋាន

(៣) បុគ្គលិករាជការផ្សេងទៀត

មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលជាតិ/មូលដ្ឋាន និងមន្ត្រីនៃក្រុមហ៊ុនរដ្ឋជាក់លាក់ផ្សេងទៀត មិនអាចចូលរួមនៅក្នុងយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត ដោយប្រើមុខតំណែងបច្ចុប្បន្នរបស់ខ្លួនបានឡើយ (មាត្រា ១៣៦-២) ។ ក្រោមច្បាប់ស្តីពីបុគ្គលិកសេវាសាធារណៈជាតិ សកម្មភាពនយោបាយស្ទើរតែត្រូវបានហាមឃាត់ទាំងស្រុងចំពោះបុគ្គលិករដ្ឋាភិបាលជាតិទាំងអស់ (មាត្រា ១០២ នៃច្បាប់នេះ) ចំណែកឯនៅក្នុងករណីបុគ្គលិករដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន យុទ្ធនាការប្រភេទខ្លះ ត្រូវបានអនុញ្ញាតតែនៅក្រៅតំបន់រដ្ឋបាលដែលពាក់ព័ន្ធ (មាត្រា ៣៦ នៃច្បាប់ស្តីពីបុគ្គលិកសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន) ។

(៤) ប្រភេទផ្សេងទៀត

ការដាក់កំហិតក៏ត្រូវធ្វើឡើងចំពោះអ្នកអប់រំ អនីតិជន (បុគ្គលអាយុក្រោម ២០ ឆ្នាំ) និងអ្នកទាំងឡាយណាដែលសិទ្ធិបោះឆ្នោតត្រូវបានព្យួរដោយសារបទល្មើសលើការបោះឆ្នោត ឬការរំលោភច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យមូលនិធិនយោបាយផងដែរ (មាត្រា ១៣៧ ដល់ មាត្រា ១៣៧-៣ នៃច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត) ។

៣. ការនិយាយជាសាធារណៈនៅក្នុងយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត

ការនិយាយជាសាធារណៈ គឺជាវិធីសាស្ត្រមូលដ្ឋានបំផុតមួយ សម្រាប់យុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត ប៉ុន្តែមានការដាក់កំហិតផ្សេងៗក្រោមច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត ។

(១) ការថ្លែងសុន្ទរកថាដោយបេក្ខជននីមួយៗ ឬគណបក្ស

បេក្ខជននីមួយៗអាចថ្លែងសុន្ទរកថានៅតាមទីសាធារណៈមួយចំនួន (សាលារៀន សាលាក្រុង ។ល។) (មាត្រា ១៦១) ។ ការធ្វើបែបនេះ គឺមិនមានគិតប្រាក់អ្វីឡើយ នៅទីសាធារណៈនីមួយៗ (មាត្រា ១៦៤) ។

មិនត្រឹមតែសុន្ទរកថារបស់បេក្ខជននីមួយៗប៉ុណ្ណោះទេ វេទិកាដែលរៀបចំឡើងដោយគណបក្សនយោបាយនានាដែលដាក់បេក្ខជននៅក្នុងការបោះឆ្នោត ក៏ត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយធ្វើឡើងនៅក្នុងទីសាធារណៈណាមួយដូចដែលបានរៀបរាប់នៅលើផងដែរ (មាត្រា ១៦១) ។

គ្មានការថ្លែងសុន្ទរកថាណាមួយសម្រាប់យុទ្ធនាការឃោសនា ត្រូវបានអនុញ្ញាតសម្រាប់ការបោះឆ្នោតសភាក្រុមប្រឹក្សា តាមប្រព័ន្ធសមាមាត្រឡើយ ។

(២) ការប្រមូលផ្តុំគ្នានៅតាមផ្លូវ

ការប្រមូលផ្តុំគ្នាដែលរៀបចំឡើងដោយបេក្ខជន ឬដោយគណបក្សរបស់ពួកគេ ត្រូវបានអនុញ្ញាតតែចាប់ពីម៉ោង ៨:០០ ព្រឹក ដល់ ៨:០០ ល្ងាចប៉ុណ្ណោះ ។ មានដែនកំណត់មួយចំនួន ដូចជាចំនួនបុគ្គលិកធ្វើយុទ្ធនាការត្រូវមានកំណត់ ហើយពួកគេត្រូវពាក់ប៉ាន់ដៃ នៅពេលដែលបេក្ខជនរៀបចំការប្រមូលផ្តុំគ្នា ។ (មាត្រា ១៦៤-៥ ដល់ មាត្រា ១៦៤-៧) ។

(៣) ការផ្សព្វផ្សាយ

នៅក្នុងការបោះឆ្នោតថ្នាក់ជាតិ ព្រមទាំងនៅក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសអភិបាលខេត្តអាចប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធសម្រាប់ការធ្វើយុទ្ធនាការតាមវិទ្យុ និង/ឬទូរទស្សន៍បាន ។ ការផ្សព្វផ្សាយខ្លះអាចត្រូវបានចាត់ថ្នាក់ជាពីរប្រភេទ : ការបញ្ចេញមតិនយោបាយ និងការបង្ហាញសេចក្តីសង្ខេបអំពីអាជីពរបស់បេក្ខជន ។

- ការបញ្ចេញមតិនយោបាយ : បេក្ខជន (ក្នុងករណីបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកសភាក្រុមប្រឹក្សា តាមប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោតមូលដ្ឋាន និងបោះឆ្នោតជ្រើសរើសអភិបាលខេត្ត) ឬគណបក្សនយោបាយ (ចំពោះការបោះឆ្នោតប្រភេទផ្សេងទៀត) អាចបញ្ចេញទស្សនៈនយោបាយដោយមិនគិតថ្លៃ តាមវិទ្យុ និងទូរទស្សន៍ ដោយប្រើប្រាស់បរិក្ខាររបស់ NHK (សមាគមផ្សព្វផ្សាយរបស់ប្រទេសជប៉ុន) ឬស្ថានីយផ្សព្វផ្សាយឯកជនផ្សេងៗ ។ ក្នុងករណីការផ្សព្វផ្សាយធ្វើឡើងដោយគណបក្សនយោបាយ គណបក្សទាំងនេះក៏អាចណែនាំបេក្ខជនរបស់ខ្លួន តាមរយៈវិទ្យុ និងទូរទស្សន៍ផងដែរ (មាត្រា ១៥០) ។
- ការបង្ហាញសេចក្តីសង្ខេបអំពីអាជីពរបស់បេក្ខជន : ស្ថានីយផ្សព្វផ្សាយ ត្រូវបានតម្រូវអោយជួយដល់បេក្ខជន (លើកលែងបេក្ខជននៅក្នុងការបោះឆ្នោតតាមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ) ដោយផ្សព្វផ្សាយឈ្មោះ អាយុ ប្រវត្តិរូប និងព័ត៌មានផ្សេងទៀតរបស់ពួកគេ តាមវិទ្យុ និងទូរទស្សន៍ (មាត្រា ១៥១) ។

(៤) សុន្ទរកថាចន្លោះឈុត បទសម្ភាសន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ការធ្វើយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោតតាមទូរស័ព្ទ និងការស្រែកពាក្យស្លោកម្តងហើយម្តងទៀត

គ្មានការដាក់កំហិតលើការធ្វើយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត ដោយការនិយាយទៅកាន់អ្នកស្តាប់ក្នុងកំឡុងពេលចន្លោះឈុតនៅរោងភាពយន្ត និងមហោស្រព ពេលជួបជុំមិត្តភក្តិ និងការជួបជុំផ្សេងទៀតនៅតាមដងវិថី ឬការធ្វើយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោតដោយប្រើទូរស័ព្ទឡើយ ។

ការស្រែកពាក្យស្លោកម្តងហើយម្តងទៀត ការនិយាយចេញនូវឃ្លាជាក់លាក់មួយចំនួនម្តងហើយម្តងទៀតនៅក្នុងរយៈពេលខ្លី ត្រូវបានហាមឃាត់ (មាត្រា ១៤០-២) លើកលែងតែត្រូវបានធ្វើឡើងនៅទីកន្លែងដែលត្រូវបានចាត់តាំងអោយធ្វើដូច្នោះ ឬត្រូវបានធ្វើឡើងតាមរយៈរថយន្តធ្វើយុទ្ធនាការចាប់ពីម៉ោង ៨:០០ ព្រឹក ដល់ម៉ោង ៨:០០ ល្ងាច ប៉ុណ្ណោះ ។

៤. យុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោតដោយប្រើខិត្តប័ណ្ណ និងរូបភាពយុទ្ធនាការ

ការប្រើប័ណ្ណប្រកាស បរិយាយប័ណ្ណ និងប័ណ្ណប្រៃសណីយ៍ គឺជាវិធីសាស្ត្រមូលដ្ឋានបំផុត សម្រាប់ការធ្វើយុទ្ធនាការ ។ ដើម្បីរក្សាអោយនូវភាពត្រឹមត្រូវ ការដាក់កំហិតតឹងរ៉ឹងត្រូវបានធ្វើឡើងចំពោះការប្រើប្រាស់វិធីសាស្ត្រទាំងនេះ ។ មធ្យោបាយផ្សេងពីអ្វីដែលចែងដោយច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត ត្រូវបានហាមឃាត់តាមផ្លូវច្បាប់មិនអោយប្រើនៅក្នុងការធ្វើយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត ។

(១) ការដាក់កំហិតលើការចែកខិត្តប័ណ្ណយុទ្ធនាការ

ការចែកខិត្តប័ណ្ណយុទ្ធនាការមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឡើយ លើកលែងចំពោះប័ណ្ណប្រៃសណីយ៍ និងបរិយាយប័ណ្ណស្តង់ដារក្នុងទំហំដែលបានកំណត់ ដូចមានរៀបរាប់នៅក្នុងតារាងខាងក្រោមប៉ុណ្ណោះ (មាត្រា ១៤២) ។ គណបក្សទាំងឡាយដែលដាក់បេក្ខជននៅក្នុងការបោះឆ្នោតសភាតំណាងរាស្ត្រ ក្រោមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ ត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយប្រើតែបរិយាប័ណ្ណពីរប្រភេទប៉ុណ្ណោះ ។ គណបក្សទាំងឡាយដែលដាក់បេក្ខជននៅក្នុងការបោះឆ្នោតសភាតំណាងរាស្ត្រក្រោមប្រព័ន្ធឯកត្តនាម ត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយប្រើប្រាស់ប័ណ្ណប្រៃសណីយ៍ និងបរិយាប័ណ្ណស្តង់ដារ ។

ជំនួសអោយការអនុវត្តដូចពោលខាងលើ ក្នុងករណីការបោះឆ្នោតទូទៅសម្រាប់សភាតំណាងរាស្ត្រ និងការបោះឆ្នោតសាមញ្ញនៃសភាក្រុមប្រឹក្សា គណបក្សនានាត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយប្រើសៀវភៅស្តើង ។ល។ ដែលសរសេរអំពីគោលនយោបាយសំខាន់ៗទាក់ទងនឹងរដ្ឋបាលថ្នាក់ជាតិ សម្រាប់ការធ្វើយុទ្ធនាការ (មាត្រា ១៤២-២) ។

បេក្ខជននីមួយៗត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយប្រើបរិយាយប័ណ្ណ តែនៅក្នុងករណីបោះឆ្នោតសភាទាំងពីរថ្នាក់ និងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសនាយកប្រតិបត្តិអង្គភាពមូលដ្ឋានប៉ុណ្ណោះ ។ ប័ណ្ណប្រៃសណីយ៍ដែលបេក្ខជននីមួយៗត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយប្រើ អាចមកយកបានដោយឥតគិតថ្លៃ ។

ចំនួនប័ណ្ណប្រៃសណីយ៍ និងបរិយាយប័ណ្ណដែលត្រូវចែក

ប្រភេទនៃការបោះឆ្នោត	ចំនួនប័ណ្ណប្រៃសណីយ៍ដែលអនុញ្ញាត	ចំនួនបរិយាយប័ណ្ណដែលអនុញ្ញាត
ការបោះឆ្នោតសភាតំណាងរាស្ត្រ :		
មណ្ឌលបោះឆ្នោតឯកត្តនាម		
- បេក្ខជន	៣៥.០០០	៧០.០០០ (រហូតដល់ ២ ប្រភេទ)
- គណបក្សនយោបាយ	២០.០០០ × M សម្រាប់ខេត្តសាមីនីមួយៗ	៤០.០០០ × M សម្រាប់ខេត្តសាមីនីមួយៗ (មិនច្រើនជាង ៤០.០០០ សម្រាប់មណ្ឌលបោះឆ្នោតសាមីនីមួយៗ)
តំណាងសមាមាត្រ		
- គណបក្សនយោបាយ	ត្រូវបានហាមឃាត់	មិនកំណត់ចំនួន នៅក្នុងមណ្ឌលបោះឆ្នោតសាមី (រហូតដល់ ២ ប្រភេទ)
ការបោះឆ្នោតសភាក្រុមប្រឹក្សា :		
មណ្ឌលបោះឆ្នោត	៣៥.០០០ + ២.៥០០ × (N-១)	១០០.០០០ + ១៥.០០០ × (N-១) (អតិបរមា ៣០០.០០០ រហូតដល់ ២ ប្រភេទ)
តំណាងសមាមាត្រ	១៥០.០០០	២៥០.០០០ (រហូតដល់ ២ ប្រភេទ)
អភិបាលខេត្ត	៣៥.០០០ + ២.៥០០ × (N-១)	១០០.០០០ + ១៥.០០០ × (N-១) (អតិបរមា ៣០០.០០០ រហូតដល់ ២ ប្រភេទ)
សមាជិកសភាខេត្ត	៨.០០០	ត្រូវបានហាមឃាត់
អភិបាលក្រុងចាត់តាំង	៣៥.០០០	៧០.០០០ (រហូតដល់ ២ ប្រភេទ)
សមាជិកសភាក្រុងចាត់តាំង	៤.០០០	ត្រូវបានហាមឃាត់
អភិបាលក្រុង	៨.០០០	១៦.០០០ (រហូតដល់ ២ ប្រភេទ)
សមាជិកសភាក្រុង	២.០០០	ត្រូវបានហាមឃាត់
ប្រធានឃុំ/ភូមិ	២.៥០០	៥.០០០ (រហូតដល់ ២ ប្រភេទ)
សមាជិកសភាឃុំ/ភូមិ	៨០០	ត្រូវបានហាមឃាត់

កំណត់សម្គាល់ :

M = ចំនួនបេក្ខជនសម្រាប់មណ្ឌលបោះឆ្នោតឯកត្តនាម នៅក្នុងខេត្តសាមី ។

N = ចំនួនមណ្ឌលបោះឆ្នោតឯកត្តនាម (ការបោះឆ្នោតសភាតំណាងរាស្ត្រ) នៅក្នុងខេត្តសាមី ។

(២) ការតាំងខិត្តប័ណ្ណ និងរូបភាពយុទ្ធនាការ

ការតាំងខិត្តប័ណ្ណ និងរូបភាពយុទ្ធនាការត្រូវបានហាមឃាត់ ខុសពីប័ណ្ណដែលរាយឈ្មោះដូចខាងក្រោម ។ ក៏មានការដាក់កំហិតលើទំហំ និងចំនួននៃប័ណ្ណផងដែរ (មាត្រា ១៤៣) ។

១) ប័ណ្ណប្រកាស បដា គោម និងប៉ាណូ ដែលត្រូវបានតាំងបង្ហាញ ដើម្បីប្រាប់អំពីការិយាល័យយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត ។

២) ប័ណ្ណប្រកាស បដា គោម និងប៉ាណូដែលត្រូវបានតាំងបង្ហាញ នៅលើយានយន្ត ឬទូក ដែលត្រូវបានប្រើនៅក្នុងយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត ។

៣) ខ្សែឆៀង និងប៉ាន់ដៃ ដែលពាក់ដោយបេក្ខជន ។

៤) ប័ណ្ណប្រកាស បដា គោម និងប៉ាណូ ដែលត្រូវបានប្រើនៅកន្លែងដែលសុន្ទរកថាត្រូវបានថ្លែង ។ នៅក្នុងការបោះឆ្នោតសភាតំណាងរាស្ត្រ ក្រោមប្រព័ន្ធឯកត្តនាម ការបោះឆ្នោតសភាក្រុមប្រឹក្សា ក្រោមប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោតមូលដ្ឋាន និងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសអភិបាលខេត្ត បដា ឬប៉ាណូ ត្រូវតែតាំងបង្ហាញនៅខាងក្រៅកន្លែងប្រជុំកម្មវិធីនយោបាយ ហើយគ្មានខិត្តប័ណ្ណ និងរូបភាពផ្សេងទៀតណាមួយអាចត្រូវបានតាំងនៅទីនោះឡើយ (មាត្រា ១៦៤-២ កថាខ័ណ្ឌ ១ និង ៤) ។

៥) ប័ណ្ណប្រកាសដែលប្រកាសអំពីកិច្ចប្រជុំកម្មវិធីនយោបាយដោយបេក្ខជនឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត សម្រាប់សភាតំណាងរាស្ត្រ ក្រោមប្រព័ន្ធឯកត្តនាម សម្រាប់សភាក្រុមប្រឹក្សា តាមប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោតមូលដ្ឋាន និងសម្រាប់ការជ្រើសរើសអភិបាលខេត្ត ។

៦) ការប្រើប័ណ្ណប្រកាសនៅក្នុងការធ្វើយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត តាមមធ្យោបាយផ្សេងៗ ។

គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតក្រុងនីមួយៗ នឹងផ្តល់ទីកន្លែងដើម្បីតាំងបង្ហាញប័ណ្ណប្រកាសយុទ្ធនាការដែលមានរៀបរាប់ខាងលើក្នុងចំណុច ៥) និង ៦) សម្រាប់ការបោះឆ្នោតសភាតំណាងរាស្ត្រ តាមប្រព័ន្ធឯកត្តនាម ការបោះឆ្នោតសភាក្រុមប្រឹក្សាតាមប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោតមូលដ្ឋាន និងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសអភិបាលខេត្ត ។ ការតាំងបង្ហាញប័ណ្ណប្រកាសទាំងនេះ នៅកន្លែងផ្សេងទៀតត្រូវបានហាមឃាត់ ។ ចំណែកការបោះឆ្នោតសភាមូលដ្ឋាន និងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសអភិបាលក្រុង រដ្ឋាភិបាលខេត្ត ឬក្រុងសាមីអាចផ្តល់កន្លែងសម្រាប់តាំងបង្ហាញប័ណ្ណប្រកាសទាំងនេះ ស្របតាមបញ្ញត្តិនៃដីការបស់ខ្លួនផ្ទាល់ (មាត្រា ១៤៤-២) ។

ប័ណ្ណប្រកាសអាចបង្កើតឡើងដោយឥតគិតថ្លៃ ក្នុងព្រំដែនដែលមានចែងខាងលើ ក្នុងករណីការបោះឆ្នោតបេក្ខជនឯកត្តបុគ្គលសម្រាប់សភាតំណារាស្ត្រ តាមប្រព័ន្ធឯកត្តនាម និងសភាក្រុមប្រឹក្សាតាមប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោតមូលដ្ឋាន (ប្រសិនបើមានចែងដោយដីកា ព្រមទាំងក្នុងករណីការបោះឆ្នោតខេត្ត និងក្រុង) ។

(៣) ការឃោសនាតាមសារព័ត៌មាន

បេក្ខជន ឬគណបក្សនយោបាយអាចប្រើការឃោសនាតាមសារព័ត៌មាន ក្នុងកំឡុងពេលយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត នៅក្នុងដែនកំណត់នៃច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត ។ ការឃោសនានេះអាចធ្វើឡើងដោយមិនគិតថ្លៃ នៅក្នុងព្រំដែនដែលបានកំណត់ ក្នុងករណីការបោះឆ្នោតសភាទាំងពីរថ្នាក់ និងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសអភិបាលខេត្ត (មាត្រា ១៤៩) ។

(៤) ព្រឹត្តិប័ត្រស្តីពីការបោះឆ្នោត

ព្រឹត្តិប័ត្រផ្លូវការដែលរួមមានឈ្មោះ ទស្សនៈនយោបាយ និងប្រវត្តិរូបរបស់បេក្ខជន ចេញផ្សាយនៅពេលបោះឆ្នោតសភាតំណាងរាស្ត្រ តាមប្រព័ន្ធឯកត្តនាម នៅពេលបោះឆ្នោតសភាក្រុមប្រឹក្សា តាមប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោត និងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសអភិបាលខេត្ត ។ ក្នុងករណីបោះឆ្នោតសភាទាំងពីរថ្នាក់ តាមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ ព្រឹត្តិប័ត្រអំពីការបោះឆ្នោតដែលផ្តល់ព័ត៌មានអំពីឈ្មោះរបស់គណបក្សនយោបាយ ទស្សនៈនយោបាយរបស់គណបក្សទាំងនោះ ឈ្មោះរបស់បេក្ខជនដែលបានចុះបញ្ជី រួមជាមួយនឹងប្រវត្តិរូបសង្ខេបរបស់ពួកគេ និងលំដាប់លេខរៀងឈ្មោះដែលបានរំពឹង (របស់បេក្ខជន) ត្រូវបានបោះពុម្ពផ្សាយ (មាត្រា ១៦៧ ដល់ ១៧២-២) ។

ព្រឹត្តិប័ត្រនេះចេញផ្សាយដោយគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោត ហើយនៅក្នុងការបោះឆ្នោតសភាមូលដ្ឋាន ឬការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសអភិបាលក្រុង អាចចេញផ្សាយបាន ប្រសិនបើមានចែងដោយដីកា ។

៥. ការត្រួតពិនិត្យ និងការដាក់កំហិតផ្សេងទៀតទាក់ទងនឹងយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត

(១) ការហាមឃាត់ការចុះឃោសនាតាមផ្ទះ (មាត្រា ១៣៨)

មិនត្រឹមតែបេក្ខជន និងអ្នកធ្វើយុទ្ធនាការរបស់ពួកគេប៉ុណ្ណោះទេ អ្នកផ្សេងទៀតក៏ត្រូវបានហាមឃាត់មិនអោយចុះឃោសនាដល់លំនៅដ្ឋាន ការិយាល័យ ឬកន្លែងផ្សេងទៀតរបស់អ្នកបោះឆ្នោត ក្នុងគោលបំណងសុំសន្លឹកឆ្នោតរបស់ពួកគាត់ផងដែរ ។

(២) ការហាមឃាត់យុទ្ធនាការប្រមូលហត្ថលេខា (មាត្រា ១៣៨-២)

ការធ្វើយុទ្ធនាការប្រមូលហត្ថលេខាជាមួយអ្នកបោះឆ្នោត ក្នុងគោលបំណងជះឥទ្ធិពលលើការជ្រើសរើសរបស់ពួកគាត់ នៅក្នុងការបោះឆ្នោត ត្រូវបានហាមឃាត់ ។

(៣) ការហាមឃាត់ការបោះពុម្ពផ្សាយលទ្ធផលស្ទង់មតិអំពីប្រជាប្រិយភាព (មាត្រា ១៣៨-៣)

គ្មានបុគ្គលណាម្នាក់ត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយបោះពុម្ពផ្សាយអំពីដំណើរការ ឬលទ្ធផលនៃការស្ទង់មតិអំពីប្រជាប្រិយភាពរបស់បេក្ខជន ដែលអាចនឹងកាន់មុខតំណែងសាធារណៈតាមរយៈការបោះឆ្នោតឡើយ ។

(៤) ការដាក់កំហិតលើការផ្គត់ផ្គង់អាហារ និងភេសជ្ជៈ (មាត្រា ១៣៩)

ពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្គត់ផ្គង់អាហារ និងភេសជ្ជៈ អ្នកធ្វើយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត និងបុគ្គលិកនៅការិយាល័យបោះឆ្នោត អាចទទួលបានតែតែ និងស្ករគ្រាប់ នៅក្នុងករណីទូទៅ និងបាយប្រអប់ក្នុងចំនួនកំណត់ណាមួយ នៅក្នុងការបោះឆ្នោតផ្សេងពីការបោះឆ្នោតសភាតំណាងរាស្ត្រតាមប្រព័ន្ធសមាមាត្រប៉ុណ្ណោះ ។

(៥) ការហាមឃាត់ការធ្វើក្បួនដង្ហែរជាសាធារណៈ (មាត្រា ១៤០)

ការធ្វើក្បួនដង្ហែរជាសាធារណៈត្រូវបានហាមឃាត់ទាំងស្រុងនៅក្នុងយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត ។

(៦) ការដាក់កំហិតពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រើប្រាស់យានយន្ត ទូក និងឧបករណ៍បំពងសម្លេង (មាត្រា ១៤១)

ការដាក់កំហិតដែលធ្វើឡើងចំពោះការប្រើប្រាស់យានយន្ត ទូក និងឧបករណ៍បំពងសម្លេង នៅក្នុងយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត មានដូចខាងក្រោម ៖

១)　នៅក្នុងការបោះឆ្នោតផ្សេងពីការបោះឆ្នោតសភាតំណាងរាស្ត្រ តាមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ យានយន្ត ឬទូកមួយ ឬពីរគ្រឿង និងឧបករណ៍បំពងសម្លេងមួយ ឬពីរឈុត ត្រូវបានអនុញ្ញាតសម្រាប់បេក្ខជននីមួយៗ ។

នៅក្នុងការបោះឆ្នោតសភាតំណាងរាស្ត្រ តាមប្រព័ន្ធឯកត្តនាម និងការបោះឆ្នោតសភាក្រុមប្រឹក្សាតាមប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោត បេក្ខជនអាចប្រើប្រាស់យានយន្តដោយឥតគិតថ្លៃ ។

២)　នៅក្នុងការបោះឆ្នោតសភាតំណាងរាស្ត្រ គណបក្សនយោបាយអាចប្រើមធ្យោបាយទាំងនេះនៅក្នុងចំនួនដែលអនុញ្ញាត ផ្ទុយទៅវិញ នៅក្នុងការបោះឆ្នោតសភាក្រុមប្រឹក្សាតាមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ គណបក្សទាំងអស់មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយប្រើមធ្យោបាយទាំងនេះឡើយ ។

(៧)　ការដាក់កំហិតពាក់ព័ន្ធនឹងសកម្មភាពឃោសនាក្រោយការបោះឆ្នោត (មាត្រា ១៧៨)

សកម្មភាពក្រោយបោះឆ្នោតមួយចំនួន ត្រូវបានហាមឃាត់ រួមមាន ការចុះទៅសួរសុខទុក្ខអ្នកបោះឆ្នោតនៅតាមផ្ទះ ការចែកខិត្តប័ណ្ណ និងរូបភាព ការប្រើសារព័ត៌មាន និងទស្សនាវដ្តី និងការរៀបចំពិធីជប់លៀងអបអរសាទរ ។

៦.　យុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោតដែលគ្រប់គ្រង និង/ឬឧបត្ថម្ភជាសាធារណៈ

ទោះបីជាមានការដាក់កំហិតផ្សេងៗទៅលើយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត ដោយច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោតក៏ដោយ ចំនួនទឹកប្រាក់ដ៏ច្រើនដែលចាំបាច់សម្រាប់ការធ្វើយុទ្ធនាការ តែងតែនាំអោយមានអំពើពុករលួយ ។

ទម្រង់ពិសេសមួយនៃប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតនៅក្នុងប្រទេសជប៉ុន គឺប្រភេទផ្សេងៗនៃការគ្រប់គ្រងសាធារណៈ និងការឧបត្ថម្ភដល់យុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត ក្នុងកម្រិតទូលំទូលាយ ដើម្បីបង្ការអំពើពុករលួយ និងធានាអោយមានឱកាសស្មើភាពគ្នា ។ ឧទាហរណ៍ នៅក្នុងការបោះឆ្នោតទូទៅសម្រាប់សភាតំណាងរាស្ត្រ ដែលរៀបចំឡើងនៅថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៥ ថវិកាសម្រាប់យុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោតដែលបានគ្រប់គ្រង និង/ឬ ឧបត្ថម្ភជាសាធារណៈ មានចំនួនរហូតដល់ ២៤.៧០៥ លានយេន ។

ជំពូកទី ១៣ ~ ចំណូល និងចំណាយលើយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត

១. ការដាក់កំហិតលើចំណាយសម្រាប់យុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត

ដើម្បីលុបបំបាត់វិសមភាពនៅក្នុងយុទ្ធនាការដែលបណ្តាលមកពីកត្តាសេដ្ឋកិច្ច ព្រមទាំងសម្រាលបន្ទុកសេដ្ឋកិច្ចនោះ ចំណាយសម្រាប់យុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោតត្រូវបានកំណត់ត្រឹមចំនួនជាក់លាក់មួយចំនួន (មាត្រា ១៩៤) ។ ការកំណត់បុគ្គលដែលជាប់ឆ្នោត ត្រូវទុកជានិរាករណ៍ ប្រសិនបើចំណាយលើយុទ្ធនាការរបស់បុគ្គលនោះបង្ហាញអោយឃើញថាលើសពីព្រំដែនកំណត់ ។

ព្រំដែននៃចំណាយ (ចំណាយលើយុទ្ធនាការដែលស្របច្បាប់) មានបង្ហាញជូននៅក្នុងតារាងខាងក្រោម ។

ព្រំដែននៃចំណាយ

ប្រភេទនៃការបោះឆ្នោត	ចំណាយលើយុទ្ធនាការដែលស្របច្បាប់ សម្រាប់បេក្ខជននីមួយៗ
ជ្រើសរើសសមាជិកសភាតំណាងរាស្ត្រ (បេក្ខជនក្នុងមណ្ឌលបោះឆ្នោតឯកត្តនាម)	១៥ យេន × N + ១៩.១០០.០០០ យេន
ជ្រើសរើសសមាជិកសភាក្រុមប្រឹក្សា (បេក្ខជនតាមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ)	៥២.០០០.០០០ យេន
ជ្រើសរើសសមាជិកសភាក្រុមប្រឹក្សា (បេក្ខជនតាមមណ្ឌលបោះឆ្នោតមូលដ្ឋាន)	(១៣ យេន ឬ ២០ យេន)* × N/M + ២៣.៧០០.០០០ យេន
ជ្រើសរើសសមាជិកសភាខេត្ត	៨៣ យេន × N/M + ៣.៩០០.០០០ យេន
ជ្រើសរើសសមាជិកសភាក្រុងចាត់តាំង	១៤៩ យេន × N/M + ៣.៧០០.០០០ យេន
ជ្រើសរើសសមាជិកសភាក្រុង (លើកលែងក្រុងចាត់តាំង)	៥០១ យេន × N/M + ២.២០០.០០០ យេន
ជ្រើសរើសសមាជិកសភាឃុំ/ភូមិ	១.១២០ យេន × N/M + ៩០០.០០០ យេន
ជ្រើសរើសអភិបាលខេត្ត	៧ យេន × N + ២៤.២០០.០០០ យេន
ជ្រើសរើសអភិបាលក្រុងចាត់តាំង	៧ យេន × N + ១៤.៥០០.០០០ យេន
ជ្រើសរើសអភិបាលក្រុង (លើកលែងក្រុងចាត់តាំង)	៨១ យេន × N + ៣.១០០.០០០ យេន
ជ្រើសរើសមេឃុំ/ភូមិ	១១០ យេន × N + ១.៣០០.០០០ យេន

កំណត់សម្គាល់ :

* នៅពេលដែលចំនួនអាសនៈនៅក្នុងមណ្ឌលបោះឆ្នោតមូលដ្ឋានមានចំនួន ២ តម្លៃឯកតាគឺ ១៣ យេន ហើយនៅក្នុងករណីផ្សេងទៀត គឺ ២០ យេន

M : ចំនួនសមាជិកដែលត្រូវបោះឆ្នោតជ្រើសរើស នៅក្នុងមណ្ឌលបោះឆ្នោត

N : ចំនួនអ្នកបោះឆ្នោតដែលបានចុះបញ្ជី នៅក្នុងមណ្ឌលបោះឆ្នោត

បញ្ញត្តិខាងលើនេះមិនអនុវត្តចំពោះការបោះឆ្នោតសភាតំណាងរាស្ត្រ តាមប្រព័ន្ធសមាមាត្រឡើយ ។

២. គណនេយ្យករយុទ្ធនាការ

បេក្ខជន ឬអ្នកតែងតាំងរបស់ខ្លួន ត្រូវបានតម្រូវអោយតែងតាំងបុគ្គលម្នាក់ដែលត្រូវទទួលខុសត្រូវរៀបចំចំណូល និងចំណាយសម្រាប់យុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត (មាត្រា ១៨០) ។ ចំណាយណាមួយដែលចាំបាច់សម្រាប់យុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត ជាគោលការណ៍ត្រូវចាយវាយដោយគណនេយ្យករយុទ្ធនាការនេះ (មាត្រា ១៨៧) ។

គណនេយ្យករយុទ្ធនាការត្រូវរក្សាកំណត់ត្រាចំណូលទាំងអស់ រួមទាំងវិភាគទាន និងចំណាយ ហើយរាយការណ៍អំពីស្ថានភាពចំណូល និងការចាយវាយផ្សេងៗដល់គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតសាមី តាមកាលបរិច្ឆេទជាក់លាក់ណាមួយ (មាត្រា ១៨៩) ។ សេចក្តីសង្ខេបនៃរបាយការណ៍នេះ ត្រូវផ្សព្វផ្សាយជាសាធារណៈ (មាត្រា ១៩២) ។

៣. ការដាក់កំហិតលើវិភាគទាន

ការដាក់កំហិតផ្សេងៗត្រូវបានធ្វើឡើងទៅលើវិភាគទាន ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការបោះឆ្នោត ឬសកម្មភាពនយោបាយផ្សេងទៀត ដើម្បីធានាអោយបាននូវប្រព័ន្ធបោះឆ្នោតត្រឹមត្រូវ និងការគ្រប់គ្រងដោយយុត្តិធម៌ ។

(១) ការហាមឃាត់ការធ្វើវិភាគទាន ដោយបុគ្គលណាដែលទាក់ទងយ៉ាងជិតស្និទ្ធនឹងអាជ្ញាធរជាតិ ឬមូលដ្ឋាន

វិភាគទានទាក់ទងនឹងការបោះឆ្នោត ឬសកម្មភាពនយោបាយផ្សេងទៀត ដោយបុគ្គលខាងក្រោម ។ល។ ត្រូវបានហាមឃាត់ :

ក) បុគ្គលដែលមានទំនាក់ទំនងពិសេសជាមួយអាជ្ញាធរជាតិ ឬមូលដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចសន្យា ឬបញ្ហាផ្សេងទៀត (មានតែវិភាគទានដែលត្រូវបានធ្វើឡើងទាក់ទងនឹងការបោះឆ្នោតប៉ុណ្ណោះ ត្រូវបានហាមឃាត់ ។) (មាត្រា ១៩៩ កថាខ័ណ្ឌ ១)

ខ) ក្រុមហ៊ុន និងសាជីវកម្មដែលទទួលបានឧបត្ថម្ភធនពីអាជ្ញាធរជាតិ ឬមូលដ្ឋាន (មាត្រា ២២-៣ កថាខ័ណ្ឌ ១ និង ៤ នៃច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យមូលនិធិនយោបាយ)

គ) ក្រុមហ៊ុន និងសាជីវកម្មដែលទទួលបានមូលទុន ឬវិភាគទានពីអាជ្ញាធរជាតិ ឬមូលដ្ឋាន (មាត្រា ២២-៣ កថាខ័ណ្ឌ ២ និង ៤ នៃច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យមូលនិធិនយោបាយ)

ឃ) ក្រុមហ៊ុន និងសាជីវកម្មដែលត្រូវបានផ្តល់ផ្គង់កម្ចី ដែលអ្នកផ្តល់កម្ចីនោះ បានទទួលឧបត្ថម្ភធនសម្រាប់ការទូទាត់ការប្រាក់ ទាក់ទងនឹងកម្ចីពីអាជ្ញាធរជាតិ ឬមូលដ្ឋាន (មាត្រា ១៩៩ កថាខ័ណ្ឌ ២ នៃច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត)

(២) ការហាមឃាត់ការធ្វើវិភាគទានដោយបេក្ខជន

បេក្ខជន ឬបុគ្គលណាមួយដែលត្រៀមឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត ត្រូវបានហាមឃាត់មិនអោយផ្តល់វិភាគទានដល់បុគ្គល ឬអង្គការណាមួយ នៅក្នុងមណ្ឌលបោះឆ្នោតរបស់ខ្លួន ។ ដូចគ្នាដែរ វិភាគទានក្នុងឈ្មោះរបស់បេក្ខជន ឬបុគ្គលណាមួយដែលត្រៀមឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត ត្រូវបានហាមឃាត់ (មាត្រា ១៩៩-២) ។

(៣) ការដាក់កំហិតលើវិភាគទានផ្សេងទៀត

វិភាគទានដែលផ្តល់ដល់បុគ្គល ឬក្រុមហ៊ុនណាមួយ នៅក្នុងមណ្ឌលបោះឆ្នោតរបស់បេក្ខជន ឬបុគ្គលណាមួយដែលត្រៀមឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត ដោយក្រុមហ៊ុន ឬសាជីវកម្មផ្សេងទៀត ដែលបុគ្គលនោះ គឺជាមន្ត្រីប្រតិបត្តិ ឬដោយអង្គការដែលគាំទ្របុគ្គលនោះ ត្រូវបានហាមឃាត់ ឬដាក់កំហិត (មាត្រា ១៩៩-៣ និងមាត្រា ១៩៩-៥) ។

(៤) ការហាមឃាត់ការទទួលយកវិភាគទានពីជនបរទេស

ការទទួលយកវិភាគទានទាក់ទងនឹងការបោះឆ្នោត ឬសកម្មភាពនយោបាយផ្សេងទៀត ពីជនបរទេស សាជីវកម្មបរទេស ឬអង្គការបរទេសណាមួយ មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឡើយ (មាត្រា ២២-៥ នៃច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យមូលនិធិនយោបាយ) ។

(៥) ការហាមឃាត់លើវិភាគទានអនាមិក

ហាមផ្តល់ ឬទទួលវិភាគទានអនាមិក ទាក់ទងនឹងការបោះឆ្នោត ឬសកម្មភាពនយោបាយផ្សេងទៀត (មាត្រា ២២-៦ នៃច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យមូលនិធិនយោបាយ) ។

ជំពូកទី ១៤ ~ បណ្តឹង

បណ្តឹងពាក់ព័ន្ធនឹងការបោះឆ្នោតត្រូវចាត់ថ្នាក់ជាពីរប្រភេទ : បណ្តឹងដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសុពលភាពនៃការបោះឆ្នោត និងបណ្តឹងដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការកំណត់បុគ្គលដែលជាប់ឆ្នោត ។

១. បណ្តឹងពាក់ព័ន្ធនឹងសុពលភាពនៃការបោះឆ្នោត

កម្មវត្ថុនៃបណ្តឹងប្រភេទនេះ គឺសុពលភាពនៃការបោះឆ្នោតទាំងមូល ឬមួយផ្នែក ។ ដើមបណ្តឹងគឺ បេក្ខជន ឬអ្នកបោះឆ្នោត ។

(១) បណ្តឹងនៅកម្រិតក្រុង (មាត្រា ២០២)

នៅពេលមានភាពមិនច្បាស់លាស់ទាក់ទងនឹងសុពលភាពនៃការបោះឆ្នោត ដែលរៀបចំឡើងនៅក្នុងក្រុងណាមួយ បណ្តឹងជំទាស់ត្រូវតែដាក់ទៅគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតក្រុង ដោយអ្នកបោះឆ្នោត ឬបេក្ខជនសាមី ។ ពាក្យសុំពិនិត្យមើល អាចធ្វើទៅគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតខេត្ត ប្រសិនបើដើមបណ្តឹងមិនពេញចិត្តនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការក្រុង ។ ប្រសិនបើមិនពេញចិត្តនឹងលទ្ធផលនៃការពិនិត្យមើល បណ្តឹងអាចដាក់ទៅតុលាការកំពូល ។

(២) បណ្តឹងនៅកម្រិតខេត្ត (មាត្រា ២០៣)

បេក្ខជន ឬអ្នកបោះឆ្នោតអាចដាក់បណ្តឹងជំទាស់ទៅគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតខេត្ត ហើយបន្ទាប់មកដាក់បណ្តឹងទៅតុលាការកំពូល ប្រសិនបើមិនពេញចិត្តនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់គណៈកម្មាធិការខេត្ត ។

(៣) បណ្តឹងនៅកម្រិតជាតិ (មាត្រា ២០៤)

បេក្ខជន (រួមទាំងគណបក្សនយោបាយដែលដាក់បេក្ខជនរបស់ខ្លួន នៅក្នុងករណីបោះឆ្នោតសភាតំណាងរាស្ត្រតាមប្រព័ន្ធឯកត្តនាម ក្នុងករណីបោះឆ្នោតសភាតំណាងរាស្ត្រតាមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ គណបក្សនយោបាយដែលដាក់បញ្ជីបេក្ខជនរបស់ខ្លួនក្នុងសភា ។ល។ ជំនួសអោយបេក្ខជន នៅក្នុងករណីបោះឆ្នោតសភាក្រុមប្រឹក្សា តាមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ គណបក្សនយោបាយដែលដាក់បញ្ជីបេក្ខជនរបស់ខ្លួនក្នុងសភា ។ល។ ឬបេក្ខជននៅក្នុងបញ្ជី) ឬអ្នកបោះឆ្នោតដែលមានការជំទាស់ពាក់ព័ន្ធនឹងសុពលភាពនៃការបោះឆ្នោត អាចដាក់បណ្តឹងដោយផ្ទាល់ទៅតុលាការកំពូល ។

២. បណ្តឹងពាក់ព័ន្ធនឹងការកំណត់បុគ្គលដែលជាប់ឆ្នោត

នៅក្នុងបណ្តឹងទាំងនេះ សុពលភាពនៃការកំណត់បុគ្គលដែលជាប់ឆ្នោតគឺជាបញ្ហាមួយ ដែលផ្អែកតាមការសន្មតដែលថា ការបោះឆ្នោតត្រូវបានអនុវត្តដោយស្របច្បាប់ ។

ចំពោះការបោះឆ្នោតថ្នាក់មូលដ្ឋាន ដូចនៅក្នុងករណីបណ្តឹងពាក់ព័ន្ធនឹងសុពលភាពនៃការបោះឆ្នោត បេក្ខជន ឬអ្នកបោះឆ្នោតអាចធ្វើបណ្តឹងជំទាស់ ដាក់ពាក្យសុំពិនិត្យមើល និងដាក់បណ្តឹងទៅតុលាការកំពូល (មាត្រា ២០៧) ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក្នុងករណីបោះឆ្នោតសភាទាំងពីរថ្នាក់ ដើមបណ្តឹង ឬដើមចោទត្រូវបានកម្រិតត្រឹមបេក្ខជនដែលមិនជាប់ឆ្នោត គណបក្សនយោបាយដែលដាក់បេក្ខជន គណបក្សនយោបាយដែលដាក់បញ្ជីបេក្ខជន ។ល។ (លើកលែងបេក្ខជនសម្រាប់សភាក្រុមប្រឹក្សា តាមប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោតមូលដ្ឋាន) (មាត្រា ២០៨) ។

ជំពូកទី ១៥ ~ បទល្មើសក្នុងការបោះឆ្នោត

នៅក្នុងប្រទេសជប៉ុន បទល្មើសក្នុងការបោះឆ្នោតត្រូវបានបែងចែកជាពីរប្រភេទ : បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ និងបទល្មើសរដ្ឋបាល ។ បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ មានលក្ខណៈអសីលធម៌ (ហៅថាបទល្មើស "ធម្មជាតិ") និងរួមមានអំពើពុករលួយ ការក្លែងបន្លំ ។ល។ បទល្មើសរដ្ឋបាល គឺជាបទល្មើសដែលរំលោភការដាក់កំហិតផ្នែករដ្ឋបាលផ្សេងៗ ដែលចែងទាក់ទងនឹងយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត ដូចជា ការចែកចាយ ឬការដាក់តាំងបង្ហាញឯកសារនានា ។

១. និន្នាការនៃបទល្មើសបោះឆ្នោត

និន្នាការនាពេលថ្មីៗនេះ នៅក្នុងបទល្មើសបោះឆ្នោត ដូចមានភស្តុតាង នៅក្នុងការបោះឆ្នោតចុងក្រោយបំផុតនៃសភាតំណាងរាស្ត្រ (ថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៥) មានដូចខាងក្រោម :

បទល្មើសបោះឆ្នោតដែលបានប្រព្រឹត្តក្នុងកំឡុងពេលបោះឆ្នោតជ្រើសរើសសមាជិកសភាតំណាងរាស្ត្រ

(រៀបចំឡើងនៅថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៥)

ប្រភេទនៃបទល្មើស	ចំនួនករណី	ចំនួនបុគ្គលដែលបានចាប់ខ្លួន
• អំពើពុករលួយ ការយកប្រាក់ចំណេញ	១៤៦	៤២២
• ការរំលោភលើសេរីភាពបោះឆ្នោត	៣៤	៣២
• ការឃោសនាតាមផ្ទះ	១៤	២៥
• ការរំលោភលើឯកសារ	១៨	៤៣
• ផ្សេងៗ	៤៦	៥៣
សរុប	២៥៨	៥៧៥

២. ទណ្ឌកម្មចំពោះបទល្មើសបោះឆ្នោត

បន្ថែមពីលើទណ្ឌកម្មដែលចែងដាច់ដោយឡែកនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសមុខតំណែងសាធារណៈ ទណ្ឌកម្មបន្ថែមដែលត្រូវអនុវត្តចំពោះបទល្មើសបោះឆ្នោតមានដូចខាងក្រោម :

(១) ការធ្វើនិរាករណ៍លទ្ធផលបោះឆ្នោតរបស់បេក្ខជន និងការដកហូតសិទ្ធិបោះឆ្នោតដោយសារបទល្មើសបោះឆ្នោតប្រព្រឹត្តដោយបេក្ខជន (មាត្រា ២៥១ និងមាត្រា ២៥២)

ជាគោលការណ៍ លទ្ធផលបោះឆ្នោតរបស់បេក្ខជនត្រូវបានធ្វើអោយអសុពលភាព នៅពេលបុគ្គលដែលជាប់ឆ្នោតត្រូវបានរកឃើញថាបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសបោះឆ្នោត ទាក់ទងនឹងការបោះឆ្នោត ដែលតាមរយៈការបោះឆ្នោតនោះបុគ្គលនោះបានជាប់ឆ្នោត ហើយត្រូវបានកាត់ទោស ។

ជាធម្មតា ជនល្មើសអាចត្រូវបានដកហូតលក្ខណៈសម្បត្តិដើម្បីបោះឆ្នោត និងដាក់បេក្ខភាពនាពេលអនាគត សម្រាប់រយៈពេលជាក់លាក់ណាមួយ ។

(២) ការធ្វើនិរាករណ៍ដោយសារបទល្មើសបោះឆ្នោត ដែលប្រព្រឹត្តដោយមន្ត្រីរាជការ ឬបុគ្គលដទៃទៀត (មាត្រា ២៥១-៤)

លទ្ធផលបោះឆ្នោតរបស់បុគ្គលដែលបានកាន់មុខតំណែងសាធារណៈ (ដោយមិនគិតភាពខុសគ្នារវាងកម្រិតជាតិ កម្រិតមូលដ្ឋាន ទីភ្នាក់ងាររដ្ឋបាលជាតិដែលបង្កើតឡើងជាក់លាក់ ទីភ្នាក់ងាររដ្ឋបាលមូលដ្ឋាន ដែលបង្កើតឡើងជាក់លាក់ ប្រៃសណីយ៍ជប៉ុន ឬសាជីវកម្មហិរញ្ញវត្ថុ) និងដែលជាប់ឆ្នោតនៅក្នុងការបោះឆ្នោតសភាណាមួយ ដែលរៀបចំឡើងក្នុងរយៈពេលបីឆ្នាំក្រោយការចូលនិវត្តរបស់គាត់ តាមប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោតមូលដ្ឋានដែលគាត់ឈរឈ្មោះជាបេក្ខជនជាលើកទីមួយ ក្រោយការចូលនិវត្តរបស់គាត់ ក្លាយជាអសុពលភាព នៅពេលបុគ្គលដទៃដែលចូលបម្រើសេវាតែមួយដូចគ្នានឹងគាត់ ហើយដែលបានទទួលសេចក្តីណែនាំ ឬសំណើពីគាត់ទាក់ទងនឹងការបោះឆ្នោត បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសបោះឆ្នោត ដូចជា អំពើពុករលួយ ការយកប្រាក់ចំណេញ ។ល។ និងត្រូវទទួលការកាត់ទោស ។ល។

(៣) ទណ្ឌកម្មរួមគ្នា ដោយសារបទល្មើសបោះឆ្នោតដែលប្រព្រឹត្តដោយអគ្គនាយកយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត គណនេយ្យករយុទ្ធនាការ នាយកយុទ្ធនាការមូលដ្ឋាន សាច់ញាតិ ឬលេខាធិការរបស់បេក្ខជន (មាត្រា ២៥១-២)

នៅពេលអគ្គនាយកយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត គណនេយ្យករយុទ្ធនាការ នាយកយុទ្ធនាការមូលដ្ឋាន សាច់ញាតិ ឬលេខាធិការរបស់បេក្ខជនប្រព្រឹត្តបទល្មើសបោះឆ្នោត ដូចជា អំពើពុករលួយ ការយកប្រាក់ចំណេញ ។ល។ ឬរំលោភច្បាប់ទាក់ទងនឹងមូលនិធិបោះឆ្នោត (ក្នុងករណីគណនេយ្យករយុទ្ធនាការ) ហើយត្រូវបានកាត់ទោស លទ្ធផលបោះឆ្នោតរបស់បេក្ខជននោះក្លាយជាអសុពលភាព ហើយលក្ខណៈសម្បត្តិរបស់គាត់សម្រាប់ដាក់បេក្ខភាពត្រូវបានព្យួរ សម្រាប់រយៈពេលជាក់លាក់ណាមួយ ។

(៤) ទណ្ឌកម្មរួមគ្នាដោយសារបទល្មើសបោះឆ្នោត ដែលប្រព្រឹត្តដោយនាយក/អ្នកគ្រប់គ្រងយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោតរៀបជាបណ្តាញ (មាត្រា ២៥១-៣)

នៅពេលនាយក/អ្នកគ្រប់គ្រងយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោតរៀបជាបណ្តាញ ប្រព្រឹត្តបទល្មើសបោះឆ្នោត ដូចជា អំពើពុករលួយ ការយកប្រាក់ចំណេញ ។ល។ ហើយត្រូវបានកាត់ទោស លទ្ធផលបោះឆ្នោតរបស់បេក្ខជនក្លាយជាអសុពលភាព ហើយលក្ខណៈសម្បត្តិឈរឈ្មោះបោះឆ្នោតរបស់គាត់ត្រូវបានព្យួរ សម្រាប់រយៈពេលជាក់លាក់ណាមួយ ។

ជំពូកទី ១៦ ~ បទបញ្ញត្តិស្តីពីការផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុដល់សកម្មភាពនយោបាយ

ដោយសារគណបក្សនយោបាយ និងអង្គការនានា ស្វះស្វែងដើម្បីចូលរួមអោយកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាពបន្ថែមទៀត នៅក្នុងប្រព័ន្ធអំណាចនយោបាយ គណបក្សនយោបាយ និងអង្គការទាំងនោះត្រូវធ្វើសកម្មភាពនយោបាយប្រភេទផ្សេងៗដើម្បីអភិវឌ្ឍឋានៈប្រកបដោយឥទ្ធិពលបន្ថែមទៀតនៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធ ។ ការធ្វើដូច្នេះ ធ្វើអោយមានការស្វែងរកថវិកា ដើម្បីផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុដល់សកម្មភាពនយោបាយរបស់ខ្លួន ។ អ្នកនយោបាយក៏ចាំបាច់ត្រូវធ្វើយុទ្ធនាការនយោបាយ និងឃោសនាបោះឆ្នោតទាក់ទងនឹងការបោះឆ្នោតរបស់ខ្លួនផងដែរ ហើយដោយហេតុនេះ ពួកគេទំនងជាបង្កអោយមានសង្គ្រាមស្វែងរកមូលនិធិដ៏ក្តៅគគុក ដែលអាចឈានទៅដល់ការប្រព្រឹត្តមិនត្រឹមត្រូវក្នុងករណីខ្លះ ។

ដើម្បីបង្ការអំពើពុករលួយនយោបាយ និងរក្សាភាពយុត្តិធម៌នៅក្នុងសកម្មភាពនយោបាយ "ច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យមូលនិធិនយោបាយ" ចែងអំពីបទបញ្ញាមួយសំណុំស្តីពីការផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដល់សកម្មភាពនយោបាយ ។

១. ការកំណត់និយមន័យរបស់អង្គការនយោបាយ គណបក្សនយោបាយ និងអង្គភាពផ្សេងទៀត

(១) ការកំណត់និយមន័យរបស់អង្គការនយោបាយ (មាត្រា ៣ កថាខ័ណ្ឌ ១ នៃច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រងមូលនិធិនយោបាយ)

យោងតាមច្បាប់នេះ អង្គការនយោបាយត្រូវបានកំណត់និយមន័យដូចខាងក្រោម :

១) ជាអង្គការដែលមានគោលបំណងដើម លើកកម្ពស់ គាំទ្រ ឬជំទាស់ទៅនឹងគោលការណ៍នយោបាយ ឬគោលនយោបាយ

២) ជាអង្គការដែលមានគោលបំណងដើម ផ្តល់អនុសាសន៍ គាំទ្រ ឬជំទាស់ទៅនឹងបេក្ខជនជាក់លាក់ណាមួយ

៣) ជាអង្គការដែលមានសកម្មភាពចម្បងដែលធ្វើឡើងតាមបែបអង្គការ និងជាបន្ត ស្របតាមលក្ខណៈណាមួយក្នុងចំណោមលក្ខណៈទាំងពីរខាងលើ

គណបក្សនយោបាយ អង្គការផ្តល់មូលនិធិនយោបាយ និងអង្គការគ្រប់គ្រងមូលនិធិ (មានពន្យល់តាមក្រោយ) គឺជាប្រភេទផ្សេងៗនៃអង្គការនយោបាយ ។ នៅក្នុងជំពូកនេះ ពាក្យថា "អង្គការនយោបាយ" សំដៅដល់ប្រភេទទាំងអស់នៃអង្គការនយោបាយទាំងនេះ ។

(២) ការកំណត់និយមន័យរបស់គណបក្សនយោបាយ (មាត្រា ៣ កថាខ័ណ្ឌ ២)

គណបក្សនយោបាយត្រូវបានកំណត់និយមន័យដូចខាងក្រោម និងត្រូវបានផ្តល់នូវបុព្វសិទ្ធិមួយចំនួនដែលនឹងរៀបរាប់តាមក្រោយ :

១) ជាអង្គការនយោបាយដែលមានសមាជិកសភាយ៉ាងតិច ៥ រូប

២) ជាអង្គការនយោបាយដែលទទួលបានសន្លឹកឆ្នោតទូទាំងប្រទេសយ៉ាងតិច ២% នៅក្នុងការបោះឆ្នោតមួយនៃការបោះឆ្នោតទាំងប្រាំមួយដូចខាងក្រោម :

- ការបោះឆ្នោតទូទៅលើកចុងក្រោយសម្រាប់សភាតំណាងរាស្ត្រ តាមប្រព័ន្ធឯកត្តនាម

- ការបោះឆ្នោតទូទៅលើកចុងក្រោយសម្រាប់សភាតំណាងរាស្ត្រ តាមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ
- ការបោះឆ្នោតទៀងទាត់មួយក្នុងចំណោមការបោះឆ្នោតទៀងទាត់លើកចុងក្រោយចំនួនពីរ សម្រាប់សភាក្រុមប្រឹក្សា តាមប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោតមូលដ្ឋាន
- ការបោះឆ្នោតទៀងទាត់មួយក្នុងចំណោមការបោះឆ្នោតទៀងទាត់លើកចុងក្រោយចំនួនពីរ សម្រាប់សភាក្រុមប្រឹក្សា តាមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ

(៣) អង្គការផ្តល់មូលនិធិនយោបាយ (មាត្រា ៥)

- គណបក្សនយោបាយអាចចាត់តាំងអង្គការមួយអោយធ្វើជា "អង្គការផ្តល់មូលនិធិនយោបាយ" របស់ខ្លួន ។ អង្គការនេះផ្តល់ការគាំទ្រផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុដល់គណបក្សនយោបាយ និងមានបុព្វសិទ្ធិដើម្បីទទួលវិភាគទាននយោបាយ ដែលមានរៀបរាប់តាមក្រោយ ។

(៤) អង្គការគ្រប់គ្រងមូលនិធិ (មាត្រា ១៩)

អ្នកនយោបាយ បេក្ខជន និងបុគ្គលណាម្នាក់ដែលកំពុងត្រៀមខ្លួនឈរឈ្មោះបោះឆ្នោត អាចចាត់តាំងអង្គការនយោបាយមួយដែលខ្លួនជាតំណាង អោយធ្វើជា "អង្គការគ្រប់គ្រងមូលនិធិ" របស់ខ្លួន ដើម្បីគ្រប់គ្រងមូលនិធិនយោបាយរបស់ខ្លួន ។ អង្គការនេះក៏មានបុព្វសិទ្ធិដើម្បីទទួលវិភាគទាននយោបាយផងដែរ ។

២. បទបញ្ញត្តិពីហិរញ្ញវត្ថុរបស់សកម្មភាពនយោបាយ

(១) របាយការណ៍អំពីការបង្កើត (មាត្រា ៦ និងមាត្រា ៨)

នៅពេលអង្គការនយោបាយមួយត្រូវបានបង្កើតឡើងថ្មី ឬត្រូវបានបង្កើតឡើងផ្សេងពីអង្គការ (ពោលគឺមិនមែននយោបាយ) ធម្មតាដែលមានស្រាប់ អង្គការនយោបាយនោះត្រូវរាយការណ៍អំពីការបង្កើតរបស់ខ្លួនដល់គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតខេត្ត ឬដល់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ក្នុងរយៈពេល ៧ ថ្ងៃ ចាប់ពីថ្ងៃបង្កើត ។

របាយការណ៍ទាក់ទងនឹងអង្គការនយោបាយ (លើកលែងគណបក្សនយោបាយ និងអង្គការផ្តល់មូលនិធិនយោបាយ នៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌនេះ) ដែលធ្វើសកម្មភាពនយោបាយរបស់ខ្លួននៅក្នុងតំបន់នៃខេត្តណាមួយ ត្រូវដាក់ជូនទៅគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតខេត្តសាមី ។ របាយការណ៍ទាក់ទងនឹងអង្គការនយោបាយដែលធ្វើសកម្មភាពនយោបាយរបស់ខ្លួន ហួសពីតំបន់នៃខេត្តមួយ ឬនៅក្រៅខេត្តនេះ ដែលទីស្នាក់ការធំរបស់ខ្លួនស្ថិតនៅ ត្រូវដាក់ជូនទៅរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ តាមរយៈគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតរបស់ខេត្តដែលទីស្នាក់ការធំរបស់អង្គការនោះស្ថិតនៅ ។ របាយការណ៍ទាក់ទងនឹងអង្គការនយោបាយ និងអង្គការផ្តល់មូលនិធិនយោបាយ ក៏ត្រូវដាក់ជូនទៅរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ តាមរយៈគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតខេត្តផងដែរ ។

អង្គការនយោបាយមិនអាចទទួលវិភាគទាននយោបាយ និងធ្វើចំណាយណាមួយសម្រាប់សកម្មភាពនយោបាយរបស់ខ្លួន រួមទាំងយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត ដោយមិនដាក់របាយការណ៍នេះឡើយ ។

(២) ការបញ្ចេញអោយដឹងនូវរបាយការណ៍ហិរញ្ញវត្ថុ (មាត្រា ១២ មាត្រា ២០ និងមាត្រា ២០-២)

អង្គការនយោបាយ ត្រូវដាក់របាយការណ៍ហិរញ្ញវត្ថុប្រចាំឆ្នាំនៃសកម្មភាពនយោបាយរបស់ខ្លួន ទៅគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតខេត្ត ឬទៅរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ ។ របាយការណ៍នេះត្រូវបោះពុម្ពផ្សាយជារៀងរាល់ឆ្នាំ នៅថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា រៀងរាល់ឆ្នាំ នៅក្នុងសៀវភៅកំណត់ត្រាផ្លូវការនៃរដ្ឋាភិបាលជាតិ ឬខេត្ត ។ ក្រោយការបោះពុម្ពផ្សាយ របាយការណ៍នេះនៅតែអាចរកបាន សម្រាប់ការពិនិត្យមើលជាសាធារណៈ សម្រាប់រយៈពេល ៣ ឆ្នាំ ។

នៅក្នុងរបាយការណ៍ហិរញ្ញវត្ថុនេះ អង្គការត្រូវកំណត់អំពីប្រភពនៃអ្នកផ្តល់វិភាគទានដែលបានផ្តល់វិភាគទានច្រើនជាង ៥០.០០០ យេន និងអំពីចំនួនវិភាគទានសរុបពីប្រភពនោះ ។ នៅពេលអង្គការបានទទួលច្រើនជាង ២០០.០០០ យេន ពីប្រភពមួយ ជាការទូទាត់ប្រាក់សម្រាប់កម្មវិធីផ្តល់មូលនិធិនយោបាយ* ប្រភព និងចំនួនទឹកប្រាក់សរុប ត្រូវតែកំណត់ ។

* កម្មវិធីផ្តល់មូលនិធិនយោបាយ សំដៅដល់ព្រឹត្តិការណ៍ដែលតម្រូវអោយមានការបង់ប្រាក់ចំពោះការចូលរួម ដែលប្រាក់ចំណូលនឹងត្រូវចំណាយសម្រាប់សកម្មភាពនយោបាយ ។ ជាគោលការណ៍ កម្មវិធីផ្តល់មូលនិធិនយោបាយ ត្រូវរៀបចំឡើងដោយអង្គការនយោបាយ ។

(៣) ការដាក់កំហិតលើវិភាគទាន (មាត្រា ២០-២ រហូតដល់មាត្រា ២២)

ច្បាប់ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យមូលនិធិនយោបាយចែងអំពីដែនកំណត់ផ្នែកបរិមាណ និងគុណភាពលើវិភាគទានទាក់ទងនឹងសកម្មភាពនយោបាយ ។

ដែនកំណត់ផ្នែកបរិមាណមួយ គឺថា ចំនួនសរុបនៃវិភាគទាននយោបាយ ដែលធ្វើឡើងដោយរូបវន្តបុគ្គល ក្រុមហ៊ុន សហជីព ។ល។ (លើកលែងអង្គការនយោបាយ) មិនអាចលើសពីព្រំដែនដែលចែងដោយច្បាប់ ("ដែនកំណត់សរុប") ឡើយ ។ ដែនកំណត់ផ្នែកបរិមាណផ្សេងទៀត ("ដែនកំណត់ឯកត្តបុគ្គល") គឺថា រូបវន្តបុគ្គលត្រូវបានហាមឃាត់មិនអោយផ្តល់វិភាគទានដល់អ្នកទទួលតែមួយ លើសពីព្រំដែនប្រចាំឆ្នាំ ដែលចែងដោយច្បាប់ ។ គេហាមឃាត់មិនអោយក្រុមហ៊ុន សហជីព និងអង្គការផ្សេងទៀត (លើកលែងអង្គការនយោបាយ) ផ្តល់វិភាគទានសម្រាប់សកម្មភាពនយោបាយ លើកលែងគណបក្សនយោបាយ និងអង្គការផ្តល់មូលនិធិនយោបាយ ។ ទោះបីជារូបវន្តបុគ្គលអាចផ្តល់វិភាគទានដល់សកម្មភាពនយោបាយ នៅក្នុងព្រំដែនសរុប និងនៅក្នុងកម្រិត ១.៥ លានយេនក្នុងមួយឆ្នាំដល់អ្នកនយោបាយនីមួយៗក៏ដោយ វិភាគទាននោះមិនត្រូវធ្វើឡើងជាសាច់ប្រាក់ ឬមូលធនប័ត្រឡើយ លើកលែងតែនៅពេលវិភាគទាននោះត្រូវបានធ្វើឡើងដើម្បីយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត ។

បទបញ្ញាគុណភាពជាច្រើនទាក់ទងនឹងវិភាគទាននយោបាយ ត្រូវបានចែងនៅក្នុងច្បាប់ ដែលគ្រប់គ្រងវិភាគទានដែលធ្វើឡើងដោយសាជីវកម្ម ដែលទទួលឧបត្ថម្ភកធនពីរដ្ឋាភិបាលជាតិ ឬមូលដ្ឋាន ដោយសាជីវកម្មដែលទទួលរងឱនភាពហិរញ្ញវត្ថុ ឬដោយអនិកជនបរទេស ឬសាជីវកម្មបរទេស និងវិភាគទានដែលធ្វើឡើងជាអនាមិក ឬក្នុងឈ្មោះរបស់បុគ្គល ឬអង្គការផ្សេងៗ ។ល។ (សូមមើលជំពូកទី១៣ កថាខ័ណ្ឌ ៣)

ដែនកំណត់ផ្នែកបរិមាណលើវិភាគទាននយោបាយប្រចាំឆ្នាំ

<table>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">អ្នកផ្តល់វិភាគទាន

អ្នកទទួលវិភាគទាន</td><td colspan="2">រូបវន្តបុគ្គល</td><td colspan="2">ក្រុមហ៊ុន សហជីព ។ល។</td><td colspan="3">អង្គការនយោបាយ</td></tr>
<tr><td>សរុប</td><td>នីមួយៗ</td><td>សរុប</td><td>នីមួយៗ</td><td>គណបក្សនយោបាយ</td><td>អង្គការផ្តល់មូលនិធិនយោបាយ</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="4"></td><td colspan="3">ដែនកំណត់ផ្នែកបរិមាណ</td></tr>
<tr><td rowspan="3">អង្គការនយោបាយ</td><td>គណបក្សនយោបាយ និងអង្គការផ្តល់មូលនិធិនយោបាយ</td><td>២០ លានយេនក្នុង ១ ឆ្នាំ</td><td>គ្មានដែនកំណត់</td><td>*៧.៥ - ១០០ លានក្នុង ១ ឆ្នាំ</td><td>គ្មានដែនកំណត់</td><td rowspan="4">គ្មានដែនកំណត់</td><td rowspan="3">គ្មានដែនកំណត់</td><td>គ្មានដែនកំណត់</td></tr>
<tr><td>អង្គការគ្រប់គ្រងមូលនិធិ</td><td rowspan="2">១០ លានយេនក្នុង ១ ឆ្នាំ</td><td rowspan="2">១.៥ លានយេនក្នុង ១ ឆ្នាំ</td><td rowspan="3">ហាមឃាត់</td><td rowspan="3">ហាមឃាត់</td><td rowspan="2">៥០ លានយេនក្នុង ១ឆ្នាំ (សម្រាប់អង្គការនយោបាយតែមួយ)</td></tr>
<tr><td>អង្គការនយោបាយផ្សេងទៀត</td></tr>
<tr><td colspan="2">រដ្ឋបុរស</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

កំណត់សម្គាល់ : * ចំនួនខ្ពស់បំផុតអាស្រ័យលើចំនួនទឹកប្រាក់មូលធន ចំនួនសមាជិកសហជីព ។ល។

ទឹកប្រាក់ និងមូលធនប័ត្រ ត្រូវបានហាមឃាត់ លើកលែងតែវិភាគទានត្រូវបានធ្វើឡើងទាក់ទងនឹងយុទ្ធនាការឃោសនាបោះឆ្នោត ។

នៅពេលអង្គការផ្តល់មូលនិធិនយោបាយគឺជាអ្នកផ្តល់វិភាគទាន ឬអ្នកទទួលវិភាគទាន វិភាគទានត្រូវកំហិតត្រឹមការផ្ទេរគណនេយ្យ ។

(លើកលែងចំពោះវិភាគទាន ដែលស្មើ ឬតិចជាង ១.០០០ យេន និងវិភាគទានដោយការផ្ទេរអចលនទ្រព្យ ឬកម្ចីរួមទាំងការកំណត់សិទ្ធិលើផ្ទៃដី)

ច្បាប់ស្តីពីឧបត្ថម្ភកធនរដ្ឋាភិបាលសម្រាប់គណបក្សនយោបាយ បានចូលជាធរមាននៅឆ្នាំ១៩៩៥ ដើម្បីបង្កើតប្រព័ន្ធមួយ ដែលក្នុងនោះ រដ្ឋាភិបាលជាតិផ្តល់ឧបត្ថម្ភកធនដល់គណបក្សនយោបាយ ដោយយោងលើសារៈសំខាន់នៃមុខងាររបស់គណបក្សនយោបាយ នៅក្នុងនយោបាយប្រជាធិបតេយ្យអាស្រ័យសភា ។ ច្បាប់នេះ ត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីចូលរួមចំណែកក្នុងការអភិវឌ្ឍដោយរលូននៃនយោបាយប្រជាធិបតេយ្យ តាមរយៈការលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍដោយរលូននៃសកម្មភាពនយោបាយរបស់គណបក្សនយោបាយ និងតាមរយៈការធានាអោយមានសកម្មភាពស្របច្បាប់ និងយុត្តិធម៌របស់គណបក្សទាំងនោះ (មាត្រា ១ នៃច្បាប់ស្តីពីឧបត្ថម្ភកធនរដ្ឋាភិបាល សម្រាប់គណបក្សនយោបាយ) ។

១. គណបក្សនយោបាយដែលមានសិទ្ធិទទួលឧបត្ថម្ភកធនគណបក្សនយោបាយ (មាត្រា ២)

នៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីឧបត្ថម្ភកធនរដ្ឋាភិបាល សម្រាប់គណបក្សនយោបាយ "គណបក្សនយោបាយ" ដែលមានសិទ្ធិទទួលឧបត្ថម្ភកធន ត្រូវបានកំណត់ថាជាអង្គការនយោបាយដូចខាងក្រោម ។

១) ជាអង្គការនយោបាយដែលមានសមាជិកសភាយ៉ាងតិច ៥ រូប

២) ជាអង្គការនយោបាយដែលមានសមាជិកសភាយ៉ាងតិច ១ រូប និងទទួលបានសន្លឹកឆ្នោតទូទាំងប្រទេសយ៉ាងតិច ២% នៅក្នុងការបោះឆ្នោតមួយនៃការបោះឆ្នោតទាំងប្រាំមួយដូចខាងក្រោម :

- ការបោះឆ្នោតទូទៅលើកចុងក្រោយសម្រាប់សភាតំណាងរាស្ត្រ តាមប្រព័ន្ធឯកត្តនាម
- ការបោះឆ្នោតទូទៅលើកចុងក្រោយសម្រាប់សភាតំណាងរាស្ត្រ តាមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ
- ការបោះឆ្នោតទ្បេងទាត់មួយក្នុងចំណោមការបោះឆ្នោតទ្បេងទាត់លើកចុងក្រោយចំនួនពីរ សម្រាប់សភាក្រុមប្រឹក្សា តាមប្រព័ន្ធមណ្ឌលបោះឆ្នោតមូលដ្ឋាន
- ការបោះឆ្នោតទ្បេងទាត់មួយក្នុងចំណោមការបោះឆ្នោតទ្បេងទាត់លើកចុងក្រោយចំនួនពីរ សម្រាប់សភាក្រុមប្រឹក្សា តាមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ

២. ការដាក់របាយការណ៍របស់គណបក្ស (របាយការណ៍ដោយគណបក្សនយោបាយ ដែលមានបំណងទទួលឧបត្ថម្ភកធន) (មាត្រា ៥ និងមាត្រា ៦)

គណបក្សនយោបាយដែលមានបំណងទទួលឧបត្ថម្ភកធន ត្រូវរាយការណ៍អំពីបញ្ហាដែលរៀបរាប់ខាងលើ ត្រឹម "កាលបរិច្ឆេទមូលដ្ឋាន"* ក្នុងរយៈពេល ១៥ ថ្ងៃ ជារៀងរាល់ឆ្នាំ ទៅរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ ។ ប្រសិនបើការបោះឆ្នោតទូទៅសម្រាប់សភាតំណាងរាស្ត្រ ឬការបោះឆ្នោតទ្បេងទាត់សម្រាប់សភាក្រុមប្រឹក្សា ត្រូវបានរៀបចំឡើង គណបក្សនយោបាយដែលមានបំណងទទួលឧបត្ថម្ភកធន ត្រូវដាក់របាយការណ៍អំពីបញ្ហាដែលបានរៀបរាប់ខាងលើត្រឹម "កាលបរិច្ឆេទមូលដ្ឋាននៃការបោះឆ្នោត"** ក្នុងរយៈពេល ១៥ ថ្ងៃ ទៅរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ ។

* កាលបរិច្ឆេទមូលដ្ឋាន គឺជាកាលបរិច្ឆេទបន្ទាប់នៃកាលបរិច្ឆេទខាងក្រោម :

១)　ថ្ងៃទី០១ ខែមករា

២)　កាលបរិច្ឆេទមូលដ្ឋាននៃការបោះឆ្នោត នៃការបោះឆ្នោតដែលរៀបចំឡើងនៅក្នុងឆ្នាំមុន

** កាលបរិច្ឆេទមូលដ្ឋាននៃការបោះឆ្នោត គឺជាកាលបរិច្ឆេទបន្ទាប់នៃកាលបរិច្ឆេទខាងក្រោម :

១)　ថ្ងៃក្រោយការបោះឆ្នោតទូទៅ ឬការបោះឆ្នោតទៀងទាត់

២)　ថ្ងៃទីមួយនៃអាណត្តិរបស់សមាជិកសភាដែលជាប់ឆ្នោតថ្មី

៣.　ចំនួនទឹកប្រាក់ឧបត្ថម្ភកធនសរុប (មាត្រា ៧)

ចំនួនទឹកប្រាក់ឧបត្ថម្ភកធនសរុបត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងថវិកាប្រចាំឆ្នាំ ដែលផ្អែកលើ ២៥០ យេន គុណនឹងចំនួនប្រជាជន (ចំនួនប្រជាជនដែលកំណត់ដោយជំរឿនជាតិលើកចុងក្រោយបំផុត និងមានបោះពុម្ពផ្សាយនៅក្នុងសៀវភៅកំណត់ត្រាផ្លូវការ) ។

ថវិកាសម្រាប់ឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៧ មានចំនួន ៣១.៩៤១.៩៩៦ ពាន់យេន (២៥០ យេន × ១២៧.៧៦៧.៩៩៤) ។

៤.　ការគណនាចំនួនទឹកប្រាក់នៃឧបត្ថម្ភកធនរបស់គណបក្សនយោបាយនីមួយៗ (មាត្រា ៨ និងមាត្រា ៩)

ចំនួនទឹកប្រាក់នៃឧបត្ថម្ភកធនរបស់គណបក្សនយោបាយនីមួយៗសម្រាប់មួយឆ្នាំ ត្រូវបានគណនាដោយផ្អែកលើចំនួនសមាជិកសភា និងសន្លឹកឆ្នោតដែលទទួលបានគិតត្រឹមកាលបរិច្ឆេទមូលដ្ឋាន ដូចខាងក្រោម :

<table>
<tr><th colspan="3">ប្រភេទ</th><th colspan="2">ការគណនា</th></tr>
<tr><td colspan="3">ចំនួនទឹកប្រាក់ដែលផ្អែកលើចំនួនសមាជិកសភា
(១/២ នៃឧបត្ថម្ភកធនសរុប)</td><td>ចំនួនទឹកប្រាក់ ដែលផ្អែកលើ ចំនួនសមាជិកសភា × (ចំនួនសមាជិកសភាដែលជាសមាជិករបស់គណបក្សនយោបាយ) / (ចំនួនសមាជិកសភា សរុបដែលជាសមាជិកគណបក្សនយោបាយ)</td><td>(១)</td></tr>
<tr><td rowspan="5">ចំនួនទឹកប្រាក់ ដែលផ្អែកលើ ចំនួនសន្លឹកឆ្នោត ដែលទទួលបាន (១/២ នៃឧបត្ថម្ភកធនសរុប)</td><td rowspan="2">ការបោះឆ្នោតទូទៅចុងក្រោយ ដើម្បីជ្រើសរើស សមាជិកសភា តំណាងរាស្ត្រ</td><td>ការបោះឆ្នោតឯកត្តនាម</td><td>(ចំនួនទឹកប្រាក់ផ្អែកលើចំនួនសន្លឹកឆ្នោតដែលទទួលបាន) × $\frac{១}{៤}$ × (ភាគរយនៃសន្លឹកឆ្នោតដែលទទួលបាន)</td><td>ក</td></tr>
<tr><td>ការបោះឆ្នោតសមាមាត្រ</td><td>(ចំនួនទឹកប្រាក់ផ្អែកលើចំនួនសន្លឹកឆ្នោតដែលទទួលបាន) × $\frac{១}{៤}$ × (ភាគរយនៃសន្លឹកឆ្នោតដែលទទួលបាន)</td><td>ខ</td></tr>
<tr><td rowspan="2">ការបោះឆ្នោតទៀងទាត់ចំនួនពីរ ចុងក្រោយដើម្បី ជ្រើសរើសសមាជិក សភាក្រុមប្រឹក្សា</td><td>ការបោះឆ្នោតមណ្ឌលបោះឆ្នោតមូលដ្ឋាន</td><td>(ចំនួនទឹកប្រាក់ផ្អែកលើចំនួនសន្លឹកឆ្នោតដែលទទួលបាន) × $\frac{១}{៤}$ × (ភាគរយជាមធ្យមនៃសន្លឹកឆ្នោតដែលទទួលបាននៅក្នុងការបោះឆ្នោតពីរលើកចុងក្រោយ)</td><td>គ</td></tr>
<tr><td>ការបោះឆ្នោតសមាមាត្រ</td><td>(ចំនួនទឹកប្រាក់ផ្អែកលើចំនួនសន្លឹកឆ្នោតដែលទទួលបាន) × $\frac{១}{៤}$ × (ភាគរយជាមធ្យមនៃសន្លឹកឆ្នោតដែលទទួលបាននៅក្នុងការបោះឆ្នោតពីរលើកចុងក្រោយ)</td><td>ឃ</td></tr>
<tr><td colspan="2">ចំនួនទឹកប្រាក់សរុបផ្អែកលើចំនួនសន្លឹកឆ្នោតដែលទទួលបាន</td><td>ក + ខ + គ + ឃ</td><td>(២)</td></tr>
<tr><td colspan="3">ចំនួនទឹកប្រាក់នៃឧបត្ថម្ភកធនរបស់គណបក្សនយោបាយ</td><td>(១) + (២)</td><td></td></tr>
</table>

ភាគរយនៃសន្លឹកឆ្នោតដែលទទួលបាន = $\frac{\text{ចំនួនសន្លឹកឆ្នោតដែលទទួលបានដោយគណបក្សនយោបាយ}}{\text{ចំនួនសន្លឹកឆ្នោតសរុបដែលទទួលបានដោយគណបក្សនយោបាយ}}$

ប្រសិនបើការបោះឆ្នោតទូទៅ ឬការបោះឆ្នោតទៀងទាត់ត្រូវរៀបចំឡើងនៅក្នុងកំឡុងពេលមួយឆ្នាំ ចំនួនទឹកប្រាក់ឧបត្ថម្ភកធនរបស់គណបក្សនយោបាយនីមួយៗសម្រាប់មួយឆ្នាំ ត្រូវបានគណនាដោយបូកចំនួនទឹកប្រាក់ក្នុងមួយខែតាមរបៀបដូចខាងក្រោម :

[ឧទាហរណ៍] ការបោះឆ្នោតទូទៅ ឬការបោះឆ្នោតទៀងទាត់ ត្រូវបានរៀបចំឡើង ហើយកាលបរិច្ឆេទបោះឆ្នោតជាមូលដ្ឋាន គឺនៅក្នុងខែកក្កដា ។

ចំនួនទឹកប្រាក់ក្នុងមួយខែសម្រាប់រយៈពេលពីខែមករា ដល់ខែកក្កដា = (X)

= ចំនួនទឹកប្រាក់ដែលគណនាគិតត្រឹមកាលបរិច្ឆេទមូលដ្ឋាន × ១/១២

ចំនួនទឹកប្រាក់ក្នុងមួយខែសម្រាប់រយៈពេលពីខែសីហា ដល់ខែធ្នូ = (Y)

= ចំនួនទឹកប្រាក់ដែលគណនាគិតត្រឹមកាលបរិច្ឆេទមូលដ្ឋាននៃការបោះឆ្នោត × ១/១២

ចំនួនទឹកប្រាក់ឧបត្ថម្ភកធនរបស់គណបក្សនយោបាយនីមួយៗសម្រាប់មួយឆ្នាំ = ៧ × (X) + ៥ × (Y)

ប្រសិនបើការបោះឆ្នោតទូទៅ ឬការបោះឆ្នោតទៀងទាត់ រៀបចំឡើងនៅក្នុងឆ្នាំក្រោយកាលបរិច្ឆេទមូលដ្ឋាននៃការបោះឆ្នោត ចំនួនទឹកប្រាក់ឧបត្ថម្ភកធនរបស់គណបក្សនយោបាយនីមួយៗ ត្រូវគណនាតាមរបៀបដូចគ្នានឹងរបៀបដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ ។

៥. ការផ្តល់ឧបត្ថម្ភកធន (មាត្រា ១១)

ឧបត្ថម្ភកធនសម្រាប់គណបក្សនីមួយៗត្រូវបានផ្តល់ដូចតទៅ : ១/៤ នៃឧបត្ថម្ភកធននៅក្នុងខែមេសា ១/៣ នៃចំនួនទឹកប្រាក់ដែលនៅសល់នៅក្នុងខែកក្កដា ១/២ នៃចំនួនទឹកប្រាក់ដែលនៅសល់នៅក្នុងខែតុលា និងចំនួនទឹកប្រាក់ដែលនៅសល់នៅក្នុងខែធ្នូ ។ ឧបត្ថម្ភកធនត្រូវបានផ្ទេរទៅក្នុងគណនីធនាគាររបស់គណបក្ស ។

៦. ការដាក់របាយការណ៍អំពីចំណាយរបស់ឧបត្ថម្ភកធន (មាត្រា ១៧ និងមាត្រា ១៨)

គណនេយ្យករសម្រាប់គណបក្សនយោបាយ ចាំបាច់ត្រូវដាក់របាយការណ៍អំពីចំណាយឧបត្ថម្ភកធនរបស់គណបក្សសម្រាប់ឆ្នាំនោះ ជូនទៅរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ ។ គណនេយ្យករសម្រាប់សាខាគណបក្សនយោបាយក៏ត្រូវបានតម្រូវអោយដាក់របាយការណ៍អំពីចំណាយឧបត្ថម្ភកធនរបស់សាខានោះទៅគណនេយ្យករ នៅទីស្នាក់ការកណ្តាលរបស់គណបក្ស ឬសាខាដែលបានផ្តល់ដល់សាខានោះនូវឧបត្ថម្ភកធនរបស់គណបក្សនយោបាយ និងដល់គណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងការបោះឆ្នោតនៃខេត្តដែលទីស្នាក់ការធំរបស់សាខានោះស្ថិតនៅ ។

នៅក្នុងរបាយការណ៍នេះ គណនេយ្យករត្រូវកំណត់អ្នកទទួលប្រាក់ចំនួន ៥០.០០០ យេន ឬច្រើនជាងនេះ ផ្សេងពីថ្លៃចំណាយផ្ទាល់ខ្លួន និងថ្លៃអំពូលភ្លើង កម្តៅ និងទឹក និងបញ្ហាដែលបានរៀបរាប់ផ្សេងទៀត ។

៧. ការបោះពុម្ពផ្សាយរបាយការណ៍ចំណាយ (មាត្រា ៣១ និងមាត្រា ៣២)

រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ ជូនដំណឹងដល់សាធារណជនអំពីសេចក្តីសង្ខេបនៃរបាយការណ៍នៅក្នុងសៀវភៅកំណត់ត្រាផ្លូវការ នៅត្រឹមថ្ងៃទី៣០ ខែកញ្ញា ក្នុងឆ្នាំដាក់របាយការណ៍ ។ រដ្ឋមន្ត្រីរក្សាទុករបាយការណ៍សម្រាប់រយៈពេល ៥ ឆ្នាំ គិតចាប់ពីថ្ងៃបោះពុម្ពផ្សាយនៅក្នុងសៀវភៅកំណត់ត្រាផ្លូវការ ។ របាយការណ៍ត្រូវបានដាក់អោយពិនិត្យមើលជាសាធារណៈ នៅក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ ក្នុងរយៈពេលនេះ ។

អភិបាលកិច្ចមូលដ្ឋាន (ការរៀបចំតាក់តែងគោលនយោបាយ
និងសង្គមស៊ីវិល)
ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៧

ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាននៅប្រទេសជប៉ុន

~មាតិកា~

ជំពូកទី ១ : សេចក្តីសង្ខេបអំពីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន

១. សេចក្តីផ្តើមអំពីប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានរបស់ប្រទេសជប៉ុន.. ១
២. វិសាលភាពនៃហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន ១
៣. ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន និងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈជាតិ.. ៣
៤. កំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាននៅក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី ២.................................. ៥
៥. ការចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន.. ១២
៦. ចំណូលរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន.. ១៣
៧. និន្នាការថ្មីៗនៅក្នុងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន.. ១៥
៨. តម្រូវការក្នុងការធ្វើកំណែទម្រង់រចនាសម្ព័ន្ធសារពើពន្ធ ១៥

ជំពូកទី ២ : អាករមូលដ្ឋាន

១. ប្រភេទអាករមូលដ្ឋាន...១៨
២. ចំណូលពីអាករមូលដ្ឋាន...១៨
៣. បំណែងចែកចំណូលអាកររវាងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ២០
៤. ផលធៀបនៃបន្ទុកអាករ... ២២

ជំពូកទី ៣ : អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន

១. មុខងារនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន...២៣
២. ប្រភពនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន..២៣
៣. អាករវិភាជន៍ធម្មតា និងអាករវិភាជន៍ពិសេស ២៣
៤. ការផ្តល់អាករវិភាជន៍ធម្មតា..២៤
៥. ការផ្តល់អាករវិភាជន៍ពិសេស ២៥
៦. ទំហំទឹកប្រាក់នៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន ២៦
៧. ឧបត្ថម្ភកធនពិសេសដល់មូលដ្ឋាន...២៦

ជំពូកទី ៤ : ការបើកប្រាក់ពីរតនាគារជាតិ

១. ប្រភេទនៃការបើកប្រាក់ពីរតនាគារជាតិ... ៣០
២. ចំណុចសំខាន់ៗនៃច្បាប់ស្តីពីហិរញ្ញវត្ថុមូលដ្ឋាន ៣១
៣. ផលធៀបនៃចំណូលរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន... ៣១
៤. ការលំបាក និងកំណែទម្រង់នាពេលថ្មីៗ.. ៣១

ជំពូកទី ៥ : សញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន

១. សេវាដែលសញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានអាចអនុវត្តបាន...... ៣៣

២. ប្រព័ន្ធពិគ្រោះយោបល់សម្រាប់សញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន...... ៣៣

៣. តួនាទីរបស់សញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចី...... ៣៤

៤. ស្ថានភាពនៃសញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន...... ៣៤

៥. មូលនិធិសម្រាប់សញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន...... ៣៥

៦. កម្មវិធីសញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន...... ៣៦

ជំពូកទី ៦ : កម្មវិធីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន

១. ការរៀបចំកម្មវិធីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ...... ៣៧

២. តួនាទីនៃកម្មវិធីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន...... ៣៧

ជំពូកទី ៧ : សមាគ្រាសហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ

ជំពូកទី ៨ : ច្បាប់នានាពាក់ព័ន្ធនឹងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ

ជំពូកទី ១ : សេចក្តីសង្ខេបអំពីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន

១. សេចក្តីផ្តើមអំពីប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានរបស់ប្រទេសជប៉ុន

(១) ប្រទេសជប៉ុនមានប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន "ពីរលំដាប់ថ្នាក់" បែងចែកជាខេត្ត និងក្រុង (ទីក្រុង ឃុំ និងភូមិ) ។ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន (គឺខេត្ត និងក្រុង) មានចំនួនសរុប ១.៨១៥ គិតមកទល់ត្រឹមថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៧ ដែលក្នុងនោះមាន ៤៧ ខេត្ត (រួមទាំងរាជធានីតូក្យូ) និង ១.៨០៤ ក្រុង ។ បន្ថែមពីលើនេះ មានអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានពិសេស ដូចជាសហករណ៍អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានសម្រាប់គោលបំណងជាក់លាក់ ដូចជា ការការពារអគ្គិភ័យ និងការប្រមូលកាកសំណល់ ។

(២) ជាធម្មតា អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានប្រើគណនីលើសពីមួយ ។ គណនីសម្រាប់សេវារដ្ឋបាលទូទៅ ដូចជា អប់រំ និងនគរបាល ហៅថា "គណនីទូទៅ" ។ "គណនីពិសេស" ជាច្រើនក៏ត្រូវបានប្រើប្រាស់ផងដែរ សម្រាប់សេវាមួយចំនួន ដូចជា លំនៅដ្ឋានជាដើម ពីព្រោះការចំណាយសម្រាប់សេវាទាំងនេះ ត្រូវបានផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដោយផ្នែក ដោយតម្លៃដែលបង់ដោយអត្ថគាហក ។ "គណនីទូទៅ" និង "គណនីពិសេស" របស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ហៅថា "គណនីសាមញ្ញ" ។ សេវាសាធារណៈ ដូចជា ការផ្គត់ផ្គង់ទឹក និងការដឹកជញ្ជូនសាធារណៈ (ដែលហៅថា "សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន") ត្រូវ រក្សាគណនីផ្ទាល់របស់ខ្លួន ("គណនីសហគ្រាស") ដែលមានភាពដាច់ដោយឡែកពីគណនីដទៃទៀត ។

អត្ថបទនេះផ្តល់នូវសេចក្តីពន្យល់ដោយសង្ខេបអំពីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន ដូចមានបង្ហាញនៅក្នុង "គណនីសាមញ្ញ" របស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។ នៅក្នុងគណនីសាមញ្ញ មិនមានភាពខុសគ្នារវាងចំណាយ និងចំណូលចរន្ត និងជាមូលធនទេ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ស្ថិតិដូចខាងក្រោមនេះគិតបញ្ចូលទាំងចំណាយ និងចំណូលទាំងពីរប្រភេទ ។

២. វិសាលភាពនៃហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន

(១) ចំណាយប្រចាំឆ្នាំសរុបនៅក្នុងគណនីសាមញ្ញរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានទាំងអស់ នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ (គិតចាប់ពីថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៥ រហូតដល់ថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦) មានចំនួន ៩០.៦៩៧,៣ ពាន់លានយ៉េន (សុទ្ធ) ដែលក្នុងនោះ អាជ្ញាធរខេត្តចំណាយអស់ ៤៧.៨៧៣,៣ ពាន់លានយ៉េន (ដុល) និងអាជ្ញាធរក្រុង រួមទាំងសង្កាត់នៅតូក្យូ ចំណាយអស់ ៤៩.០៦០,៧ ពាន់លានយ៉េន (ដុល) ។ វិសាលភាពនៃចំណាយដុលរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមានកម្រិតជិតស្មើនឹងការចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ។ ដូចមានបង្ហាញនៅក្នុងតារាងទី ១ ការចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមានការកើនឡើងលឿនជាងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ក្រោយពីសង្គ្រាមលោកលើកទី ២ ហើយចាប់តាំងពីឆ្នាំសារពើពន្ធ ១៩៥៣ មក ចំណាយដុលរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមានកម្រិតខ្ពស់ជាងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ។

តារាងទី ១ : ការប្រៀបធៀបរវាងចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

(ឆ្នាំសារពើពន្ធ ១៩៤៥ ដល់ ២០០៤ ដែលបានជ្រើសរើស)

(គិតជាពាន់លានយ៉េន)

ឆ្នាំសារពើពន្ធ	ចំណាយប្រចាំឆ្នាំ		(ខ) × ១០០
	រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល (ក)	រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន (ខ)	(ក) (%)
១៩៤៥	២១,៥	៥,០	២៣,៣
១៩៥០	៦៣៣,៣	៥២២,៦	៨២,៥
១៩៥៣	១.០១៧,២	១.០៣៦,២	១០១,៩
១៩៦០	១.៧៥៨,៦	១.៩២៤,៩	១០៩,៥
១៩៧០	៨.៦២៦,៦	៩.៨១៤,៩	១១៣,៨
១៩៧៥	២២.៧៥៨,៤	២៥.៦៥៤,៥	១១២,៧
១៩៧៨	៣៦.៩៣៦,៦	៣៨.៣៤៧,០	១០៣,៨
១៩៨១	៤៨.៩៩១,៣	៤៩.១៦៥,៣	១០០,៣
១៩៨៥	៥៥.១៤៨,៣	៥៦.២៩៣,៥	១០២,១
១៩៨៧	៦០.៧២៩,៤	៦៣.២២០,១	១០៤,១
១៩៨៩	៧០.៨៥០,៨	៧២.៧២៩,០	១០២,៧
១៩៩០	៧៤.១៩០,៧	៧៨.៤៧៣,២	១០៥,៨
១៩៩១	៧៥.៦២៧,៤	៨៣.៨០៦,៥	១១០,៨
១៩៩២	៧៧.១៤០,៧	៨៩.៥៥៩,៧	១១៦,១
១៩៩៣	៧៩.៣៥២,៨	៩៣.០៧៦,៤	១១៧,៣
១៩៩៤	៧៩.៩៨៤,៩	៩៣.៨១៧,៨	១១៧,៣
១៩៩៥	៨៦.៤៧៩,៥	៩៨.៩៤៤,៥	១១៤,៤
១៩៩៦	៨៧.៣១៩,៤	៩៩.០២៦,១	១១៣,៤
១៩៩៧	៨៤.៩០៨,៥	៩៧.៦៧៣,៨	១១៥,០
១៩៩៨	៨៤.៣៩១,៨	១០០.១៩៧,៥	១១៨,៧
១៩៩៩	៨៩.០៣៧,៤	១០១.៦២៩,១	១១៤,១
២០០០	៨៩.៣២១,១	៩៧.៦១៦,៤	១០៩,៣
២០០១	៨៤.៨១១,១	៩៧.៤៣១,៧	១១៤,៩
២០០២	៨៣.៦៧៤,៣	៩៤.៨៣៩,៤	១១៣,៣
២០០៣	៨២.៤១៥,៩	៩២.៥៨១,៨	១១២,៣
២០០៤	៨៤.៨៩៦,៧	៩១.២៤៧,៩	១០៧,៥
២០០៥	៨៥.៥១៩,៥	៩០.៦៩៧,៣	១០៦,១

(២) តារាងទី ២ បង្ហាញអំពីការចំណាយប្រចាំឆ្នាំសុទ្ធរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ក្នុងរយៈពេលជាង ៦០ឆ្នាំ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ យើងអាចឃើញថាផលធៀបការចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការចំណាយក្នុងស្រុកសរុបបានធ្លាក់ចុះពីកម្រិត "លើ-១០%" មុនសង្គ្រាមលោកលើកទី ២ មកដល់កម្រិត "ក្រោម-១០%" ចំណែកឯផលធៀបសម្រាប់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមានច្រើនជាង១០% លើកលែងសម័យកាលពិសេសមួយចំនួនក្នុងកំឡុងពេលមានសង្គ្រាម ។

(៣) ការកើនឡើងយ៉ាងខ្លាំងនូវចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន នៅក្រោយសង្គ្រាម មិនមែនត្រឹមតែបណ្តាលមកពីអតិផរណាប៉ុណ្ណោះទេ គឺបណ្តាលមកពីការពង្រីកដ៏ទូលំទូលាយនូវមុខងាររបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានផងដែរ នៅក្នុងវិស័យជាច្រើន ដែលជួយជំរុញដោយការរីកសាយភាយនៃទស្សនាទាន "រដ្ឋសុខុមាលភាព" ។ ការពង្រីកចំបងៗត្រូវបានធ្វើឡើងនៅក្នុងវិស័យមួយចំនួនដូចខាងក្រោម :

(i) ការអប់រំ : (១) ការបន្ថែមរយៈពេល ៣ ឆ្នាំ សម្រាប់ការអប់រំជាកាតព្វកិច្ច គឺបឋមសិក្សា (៦ ឆ្នាំ) និងមធ្យមសិក្សា (៣ ឆ្នាំ) និង (២) ការកើនឡើងយ៉ាងខ្លាំងនូវចំនួនកុមារ និងសិស្សមធ្យមសិក្សា ។

(ii) និរភ័យសង្គម : ការអនុម័តច្បាប់ស្តីពីការគាំពារមធ្យោបាយចិញ្ចឹមជីវិត ច្បាប់ស្តីពីសុខុមាលភាពកុមារ ច្បាប់ស្តីពីសុខុមាលភាពមនុស្សចាស់ និងច្បាប់ផ្សេងៗទៀត ។

(iii) សេវាសុខភាពសាធារណៈ និង

(iv) សាធារណការ ដូចជា ការសាងសង់ផ្លូវថ្នល់ ស្ពាន និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសង្គមផ្សេងៗទៀត ។

តួនាទីនៃសកម្មភាពរបស់រដ្ឋាភិបាលនៅក្នុងសេដ្ឋកិច្ចជាតិកាន់តែមានសារៈសំខាន់ខ្លាំងឡើងៗនៅក្នុងឆ្នាំទាំងនោះ ដោយសកម្មភាពសាធារណៈធំៗត្រូវបានអនុវត្តដោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។

៣. ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន និងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈជាតិ

(១) ការបែងចែកទំនួលខុសត្រូវរវាងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

យោងតាមច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន ដែនកំណត់នៃអំណាចរដ្ឋបាលសម្រាប់អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានត្រូវបានរៀបរាប់ថា "ជាវិស័យទាំងឡាយណាដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងកិច្ចការ បញ្ហាសាធារណៈ របស់អង្គភាពសាធារណៈសាមញ្ញដូចមានចែងដោយច្បាប់ ឬបទបញ្ជារបស់គណៈរដ្ឋមន្ត្រី និងកិច្ចការរដ្ឋបាលផ្សេងទៀតនៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់ខ្លួនដែលមិនស្ថិតនៅក្រោមអំណាចរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល" ។

នៅប្រទេសជប៉ុន យោងទៅតាមប្រភេទនីមួយៗ ទំនួលខុសត្រូវក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលសាធារណៈត្រូវបានបែងចែករវាងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងអង្គភាពមូលដ្ឋានសាធារណៈ ។ ការបែងចែកកិច្ចការរដ្ឋបាលនេះមានបង្ហាញនៅក្នុងតារាងទី ៣ ។ ការបែងចែកមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ដែលពាក់ព័ន្ធ ។

<u>កិច្ចការពាក់ព័ន្ធនឹងសុវត្ថិភាព ។ល។</u> : ការទូត ការពារជាតិ ប្រព័ន្ធតុលាការ និងការផ្តន្ទាទោសព្រហ្មទណ្ឌ គឺជាបន្ទុករបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ។ កងកម្លាំងនគរបាលត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋាភិបាលខេត្ត ។ ចំណែកឯ ការការពារអគ្គិភ័យ និងការចុះបញ្ជីគ្រួសារ គឺជាទំនួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋាភិបាលក្រុង ។

កិច្ចការពាក់ព័ន្ធនឹងការថែទាំមូលធនសង្គម : ផ្លូវថ្នល់ និងទន្លេដែលមានកម្រិតធំលាតសន្ធឹងទូទាំងតំបន់ ត្រូវថែទាំដោយរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ។ ផ្លូវថ្នល់ និងទន្លេផ្សេងទៀតស្ថិតនៅក្រោមទំនួលខុសត្រូវរបស់មូលដ្ឋាន ។ កំពង់ផែ និងលំនៅដ្ឋានសាធារណៈត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយខេត្ត និងក្រុង ។

កិច្ចការពាក់ព័ន្ធនឹងការអប់រំ : សាកលវិទ្យាល័យត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ។ វិទ្យាល័យ និងការអប់រំពិសេស ត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយខេត្ត ហើយអនុវិទ្យាល័យ សាលាបឋមសិក្សា និងមត្តេយ្យសិក្សា ត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយដោយក្រុង ។

កិច្ចការពាក់ព័ន្ធនឹងសុខុមាលភាព សុខភាព និងអនាម័យ : អាជ្ញាប័ណ្ណ និងលិខិតអនុញ្ញាតត្រូវបានចេញដោយរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ។ សេវាជាក់ស្តែង ស្ថិតនៅក្រោមទំនួលខុសត្រូវរបស់មូលដ្ឋាន ។

កិច្ចការពាក់ព័ន្ធនឹងឧស្សាហកម្ម និងសេដ្ឋកិច្ច : បញ្ហាទាំងឡាយណាដែលប៉ះពាល់ដល់សង្គមជាតិទាំងមូលត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ។ ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចតំបន់ត្រូវបានប្រគល់អោយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។

(២) ការបែងចែកលម្អិតនៃចំណាយរវាងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

ការបែងចែកលម្អិតនៃចំណាយរវាងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមានបង្ហាញនៅក្នុងរូបភាពទី ១ ។

ស្ទើរតែគ្រប់ផ្នែកទាំងអស់ ការចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមានកម្រិតខ្ពស់ជាងការចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ។ មានតែផ្នែកដែលចំណាយដោយរដ្ឋាភិបាលកណ្តាលតែឯងប៉ុណ្ណោះ ដែលជាករណីលើកលែង ដូចជាផ្នែកការពារជាតិជាដើម ។ ដូច្នេះ ប្រការនេះឆ្លុះបញ្ចាំងយ៉ាងច្បាស់អំពីចំណែកដ៏ធំនៃសេវារដ្ឋបាលដែលផ្តល់ដោយមូលដ្ឋាន ។ ក្នុងចំណោមសេវាទាំងនេះ ការចំណាយពាក់ព័ន្ធនឹងការអប់រំ (សាលារៀន ។ល។) ការចំណាយទៅលើសុខភាព និងអនាម័យ (ការប្រមូលសំរាម ។ល។) និងការចំណាយសម្រាប់អភិវឌ្ឍដីធ្លីជាតិ (ផ្លូវថ្នល់ នគរូបនីយកម្ម ។ល។) មូលដ្ឋានមានចំណែកក្នុងសមាមាត្រមួយដ៏ធំ ។

តារាងទី ២ : ការប្រៀបធៀបចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន
(ឆ្នាំសារពើពន្ធ ១៩៣៤ ដល់ ២០០៥ ដែលបានជ្រើសរើស)

ឆ្នាំសារពើពន្ធ	ការចំណាយក្នុងស្រុកសរុប		ការចំណាយសរុប		ផ្ទេរមកពី		សុទ្ធ	
			ថ្នាក់កណ្តាល	ថ្នាក់មូលដ្ឋាន	ថ្នាក់កណ្តាលទៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន	ថ្នាក់មូលដ្ឋានទៅថ្នាក់កណ្តាល	ថ្នាក់កណ្តាល	
	ទំហំទឹកប្រាក់ (ក)	សន្ទស្សន៍	ទំហំទឹកប្រាក់ (ខ)	ទំហំទឹកប្រាក់ (គ)	ទំហំទឹកប្រាក់ (ឃ)	ទំហំទឹកប្រាក់ (ង)	(ខ)-(ឃ) (ច)	សន្ទស្សន៍
១៩៣៥	១៦.៧	-	២.២	២.១	០.៣	០.០	១.៩	-
១៩៤១	៤៤.៨	-	៨.១	៣.១	១.១	០.០	៧.០	-
១៩៦១	២០.១៧០.៨	១០០	២.១៦៤.៥	២.៣៩១.១	១.០២៧.៩	៣៨.១	១.១៣៦.៦	១០០
១៩៨១	២៦០.៣៣៤.៣	១២៩១	៤៨.៩៩១.៣	៤៩.១៦៥.៣	២០.១៦៥.៧	៤៧៩.៤	២៨.៨២៥.៦	២៥៣៦
១៩៩១	៤៧២.៦២៦.៦	២៣៤៣	៧៥.៦២៧.៤	៨៣.៨០៦.៥	២៨.៨០២.១	១.០៧២.៩	៤៦.៨២៥.៣	៤១២០
១៩៩២	៤៨៣.១៨៨.៦	២៣៩៥	៧៧.១៤០.៧	៨៩.៥៥៩.៧	៣០.៦២២.៣	១.២៧៤.៣	៤៦.៥១៨.៤	៤០៩៣
១៩៩៣	៤៨៧.៥២៧.៨	២៤១៧	៧៩.៣៥២.៨	៩៣.០៧៦.៤	៣១.១៩៣.៧	១.៣៧៩.២	៤៨.១៥៩.១	៤២៣៧
១៩៩៤	៤៩១.២៦៧.៥	២៤៣៦	៧៩.៩៨៤.៩	៩៣.៨១៧.៨	៣១.២៥៣.៨	១.១០៧.៩	៤៨.៧៣១.១	៤២៨៧
១៩៩៥	៤៩៩.៩៨៤.២	២៤៧៩	៨៦.៤៧៩.៥	៩៨.៩៤៤.៥	៣៣.១៦៨.០	១.៤៩៥.២	៥៣.៣១១.៥	៤៦៩០
១៩៩៦	៥០៨.៤៣២.៨	២៥២១	៨៧.៣១៥.៤	៩៩.០២៦.១	៣៣.៦៦៦.៩	១.២៦៩.៤	៥៣.៦៤៨.៥	៤៧២០
១៩៩៧	៥១៣.៣០៦.៤	២៥៤៥	៨៤.៥០៨.៥	៩៧.៦៧៣.៨	៣២.៥៨០.៥	១.២៥៤.៣	៥២.៣២៨.០	៤៦០៤
១៩៩៨	៥០៣.៣០៤.៤	២៤៩៥	៩២.៣១៣.១	១០០.១៩៧.៥	៣៤.៣៨៩.១	១.៧៣៨.៤	៥៧.៩២៤.០	៥០៩៦
១៩៩៩	៤៩៩.៥៤៤.៤	២៤៧៧	១០១.៩៣៤.៥	១០១.៦២៩.១	៣៨.៧១២.០	១.៦១០.៦	៦៣.២២២.៥	៥៥៦២
២០០០	៥០៤.១១៨.៨	២៤៩៩	១០០.៧២៦.៣	៩៧.៦១៦.៤	៣៧.៧៦៤.៩	១.៥៤៦.៧	៦២.៩៦១.៤	៥៥៣៩
២០០១	៤៩៣.៦៤៤.៧	២៤៤៧	៩៣.៩០៨.១	៩៧.៤៣១.៧	៣៦.៥០១.១	១.៥៣៤.៧	៥៧.៤០៧.០	៥០៥១
២០០២	៤៨៩.៨៧៥.២	២៤២៩	៩២.៤៩៤.១	៩៤.៨៣៩.៤	៣៥.០០៤.៥	១.៤៧៧.០	៥៧.៤៨៩.៦	៥.០៥៨
២០០៣	៤៩៣.៧៤៧.៥	២៤៤៨	៨៨.៧៩២.០	៩២.៥៨១.៨	៣២.៩៣៨.២	១.២៨១.២	៥៥.៨៥៣.៨	៤.៩១៤
២០០៤	៤៩៨.២៨០.៤	២៤៧០	៩១.៦៤៤.៦	៩១.២៤៧.៩	៣១.៧៤៨.៨	១.២៩៨.៧	៥៩.៨៩៥.៨	៥.២៧០
២០០៥	៥០៣.៣៦៦.៨	២៤៩៦	៩៣.៤៣៤.៧	៩០.៦៩៧.៣	៣២.២១៤.៥	១.២៧៣.១	៦១.២២០.២	៥.៣៨៦

កំណត់សម្គាល់ : ១. ចំណាយសរុបរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលតំណាងអោយចំណាយសរុបនៃគណនីទូទៅ និងគណនីពិសេសមួយចំនួន ដូចជា គណនីពិសេសសម្រាប់អាករវិភាជន៍ និងអាករផ្ទេរ

២. "ការផ្ទេរពីថ្នាក់កណ្តាលទៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន" គឺជាចំនួនទឹកប្រាក់សរុបនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន អាករផ្ទេរមូលដ្ឋាន និងការបើកប្រាក់ពីរដ្ឋាភិបាលកណ្តាលជូនអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។

(គិតជាពាន់លានយ៉េន %)

ចំណាយ				ចំណែកសុទ្ធ ការចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាល		ជាភាគរយនៃចំណាយក្នុងស្រុកសរុប		
ថ្នាក់មូលដ្ឋាន		សរុប		ថ្នាក់កណ្ដាល	ថ្នាក់មូលដ្ឋាន	ថ្នាក់កណ្ដាល	ថ្នាក់មូលដ្ឋាន	សរុប
(គ)-(ង) (ឆ)	សន្ទស្សន៍	(ច)+(ឆ) (ជ)	សន្ទស្សន៍	(ច) × ១០០ (ជ)	(ឆ) × ១០០ (ជ)	(ច) × ១០០ (ក)	(ឆ) × ១០០ (ក)	(ជ) × ១០០ (ក)
២.១	-	៤.០	-	៤៧.៥	៥២.៥	១១.៤	១២.៦	២៤.០
៣.១	-	១០.១	-	៦៩.៣	៣០.៧	១៥.៦	៦.៩	២២.៥
២.៣៥៣.០	១០០	៣.៤៨៩.៦	១០០	៣២.៦	៦៧.៤	៥.៦	១១.៧	១៧.៣
៤៨.៦៨៥.៩	២០៦៩	៧៧.៥១១.៥	២២២១	៣៧.២	៦២.៨	១១.១	១៨.៧	២៩.៨
៨២.៧៣៣.៦	៣៥១៦	១២៩.៥៥៨.៩	៣៧១៣	៣៦.១	៦៣.៩	៩.៩	១៧.៤	២៧.៣
៨៨.២៨៥.៤	៣៧៥២	១៣៤.៨០៣.៨	៣៨៦៣	៣៤.៥	៦៥.៥	៩.៦	១៨.៣	២៧.៩
៩១.៦៩៧.២	៣៨៩៧	១៣៩.៨៥៦.៣	៤០០៨	៣៤.៤	៦៥.៦	៩.៩	១៨.៨	២៨.៧
៩២.៧០៩.៩	៣៩៤០	១៤១.៤៤១.០	៤០៥៣	៣៤.៥	៦៥.៥	៩.៩	១៨.៨	២៨.៧
៩៧.៤៤៩.៣	៤១៤១	១៥០.៧៦០.៨	៤៣២០	៣៥.៤	៦៤.៦	១០.៦	១៩.៤	៣០.០
៩៧.៧៥៦.៧	៤១៥៥	១៥១.៤០៥.២	៤៣៣៩	៣៥.៤	៦៤.៦	១០.៦	១៩.២	២៩.៨
៩៦.៤១៩.៥	៤០៩៨	១៤៨.៧៤៧.៥	៤២៦៣	៣៥.២	៦៤.៨	១០.២	១៨.៨	២៩.០
៩៨.៤៥៩.១	៤១៨៤	១៥៦.៣៨៣.១	៤៤៨១	៣៧.០	៦៣.០	១១.៥	១៩.៦	៣១.១
១០០.០១៨.៥	៤២៥១	១៦៣.២៤១.០	៤៦៧៨	៣៨.៧	៦១.៣	១២.៧	២០.០	៣២.៧
៩៦.០៦៩.៧	៤០៨៣	១៥៩.០៣១.១	៤៥៥៧	៣៩.៦	៦០.៤	១២.៥	១៩.១	៣១.៥
៩៥.៨៩៧.០	៤០៧៦	១៥៣.៣០៤.០	៤៣៩៣	៣៧.៤	៦២.៦	១១.៦	១៩.៤	៣១.១
៩៣.៣៦២.៤	៣៩៦៨	១៥០.៨៥២.០	៤៣២៣	៣៨.១	៦១.៩	១១.៧	១៩.១	៣០.៨
៩១.៣០០.៦	៣.៨៨០	១៤៧.១៥៤.៤	៤.២១៧	៣៨.០	៦២.០	១១.៣	១៨.៥	២៩.៨
៨៩.៩៤៩.២	៣.៨២៣	១៤៩.៨៤៥.០	៤.២៩៤	៤០.០	៦០.០	១២.០	១៨.១	៣០.១
៨៩.៤២៤.២	៣.៨០០	១៥០.៦៤៤.៤	៤.៣១៧	៤០.៦	៥៩.៤	១២.២	១៧.៨	២៩.៩

កំណត់សម្គាល់ : ៣. "ការផ្ទេរពីថ្នាក់មូលដ្ឋានទៅថ្នាក់កណ្ដាល" គឺជាចំណែករបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាននៅក្នុងការចំណាយ សម្រាប់គម្រោងដែលអនុវត្តដោយរដ្ឋាភិបាលកណ្ដាល ។

តារាងទី ៣ : បំណែងចែកកិច្ចការរដ្ឋបាល

ទំនួលខុសត្រូវ		សុវត្ថិភាព	មូលធនសង្គម	អប់រំ	សុខុមាលភាព សុខភាព អនាម័យ	ឧស្សាហកម្ម សេដ្ឋកិច្ច
រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល		ការទូត ប្រព័ន្ធតុលាការ ការពារជាតិ ការផ្តន្ទាទោសព្រហ្មទណ្ឌ	មហាវិថី ផ្លូវជាតិ ទន្លេ (ចម្បង)	សាកលវិទ្យាល័យ	ធានារ៉ាប់រងសង្គម ការចេញអាជ្ញាប័ណ្ណ ដល់វេជ្ជបណ្ឌិត ការចេញអាជ្ញាប័ណ្ណ វេជ្ជសាស្ត្រ	ពាណិជ្ជកម្ម គយ សេវាប្រៃសណីយ៍ ការចេញអាជ្ញាប័ណ្ណ ដឹកជញ្ជូន គោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច
រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន	ខេត្ត	នគរបាល	ផ្លូវថ្នល់មូលដ្ឋាន , ទន្លេ (បន្ទាប់បន្សំ) កំពង់ផែ លំនៅដ្ឋានសាធារណៈ	វិទ្យាល័យ	សុខុមាលភាពកុមារ មណ្ឌលសុខភាព សាធារណៈ	ការអភិវឌ្ឍតំបន់ សន្តិសុខការងារ
	ក្រុង	ការការពារអគ្គិភ័យ ការចុះបញ្ជីគ្រួសារ	នគរូបនីយកម្ម ផ្លូវថ្នល់មូលដ្ឋាន កំពង់ផែ លំនៅដ្ឋានសាធារណៈ ទឹកស្អុយ	អនុវិទ្យាល័យ សាលាបឋមសិក្សា សាលាមត្តេយ្យ	ធានារ៉ាប់រងសុខភាពជាតិ ធានារ៉ាប់រងសុខភាព រយៈពេលវែង ការផ្គត់ផ្គង់ទឹក ការប្រមូលកាកសំណល់ សុខុមាលភាពមនុស្សចាស់ ជំនួយហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ	ការអភិវឌ្ឍតំបន់

រូបភាពទី ១ : ការបែងចែកចំណាយរវាងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន (ផ្លាសារពើពន្ធ ២០០៥)

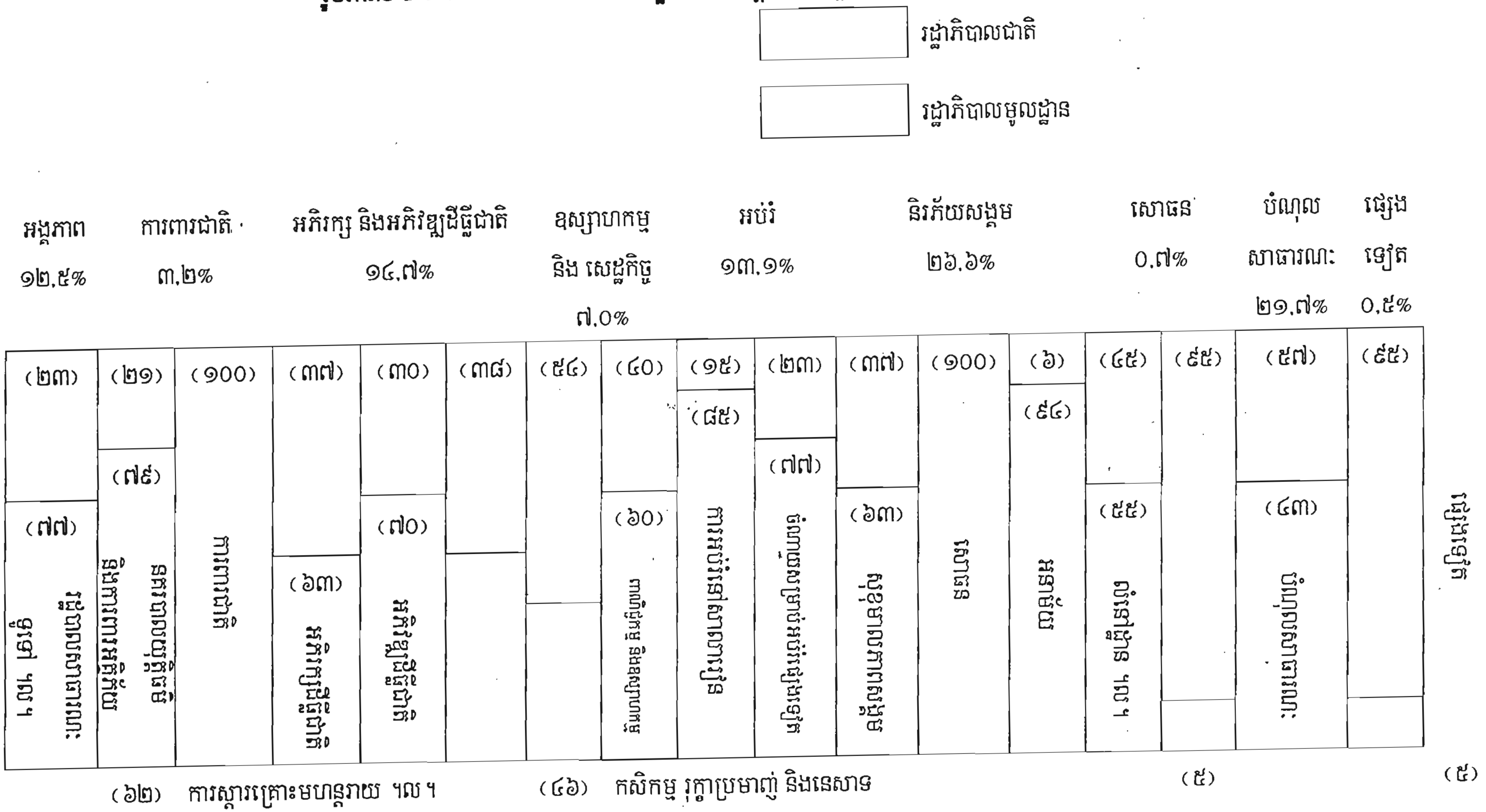

កំណត់សម្គាល់ : តួលេខនៅក្នុងរង្វង់ក្រចកបញ្ជាក់អំពីភាគរយនៃទំនួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋាភិបាលជាតិ និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន អាស្រ័យទៅតាមគោលបំណង ។

៤. កំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាននៅក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី ២

(១) ក្រោយពីសង្គ្រាម រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានត្រូវបានរំពឹងថាបង្កើនការចំណាយរបស់ខ្លួន ដើម្បីជំរុញការស្ថាបនាប្រទេសដែលទទួលរងនូវការខូចខាតឡើងវិញ កែលម្អកម្រិតជីវភាព យកចិត្តទុកដាក់លើកងកម្លាំងនគរបាលដែលផ្ទេរពីរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ។ល។ ប៉ុន្តែ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការខូចខាតយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរដល់សេដ្ឋកិច្ចជាតិដែលបណ្តាលមកពីសង្គ្រាមធ្វើអោយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានប្រើប្រាស់អស់នូវប្រភពចំណូលរបស់ខ្លួន ។

(២) ដើម្បីសង្គ្រោះរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានពីស្ថានភាពនេះ រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលបានចាត់វិធានការជាច្រើន ។ តាមរយៈការធ្វើវិសោធនកម្មច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋាន នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៤៧ និងឆ្នាំ១៩៤៨ ចំណូលជាអាកររបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានត្រូវបានបង្កើនឡើង ។ នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៤៨ ប្រព័ន្ធអាករចែកចាយមូលដ្ឋានត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បីជួយដល់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានដែលទទួលរងនូវកង្វះខាតធនធានកម្រដែលជាប់ពន្ធ (ប្រព័ន្ធនេះគឺជាបុព្វាធិការីនៃប្រព័ន្ធអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានបច្ចុប្បន្ន) ។ នៅក្នុងឆ្នាំដដែលនេះ ការប៉ាន់ស្មានជាផ្លូវការនៃចំណាយ និងចំណូលជាទូទៅរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន សម្រាប់ឆ្នាំសារពើពន្ធបន្ទាប់ ត្រូវបានចាប់ផ្តើមដោយរដ្ឋាភិបាល (ការប៉ាន់ស្មាននេះគឺជាបុព្វាធិការីនៃ "កម្មវិធីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន" បច្ចុប្បន្ន) ។

(៣) នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៤៩ រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលបានស្នើសុំអោយមានបេសកកម្មរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកក្នុងការត្រួតពិនិត្យប្រព័ន្ធអាករជប៉ុន នៅប្រទេសជប៉ុន ដែលដឹកនាំដោយសាស្ត្រាចារ្យ C. S. Shoup ។ បេសកកម្មបានស្នើឡើងនូវផែនការមួយសម្រាប់កំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធទាំងមូល ហើយស្របតាមអនុសាសន៍របស់លោកសាស្ត្រាចារ្យ (ហៅថា "អនុសាសន៍ Shoup") កំណែទម្រង់ដ៏សម្បើមនៃប្រព័ន្ធអាករមូលដ្ឋានត្រូវបានអនុវត្តនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៥០ ។ នេះគឺជាកំណែទម្រង់ដើម្បីផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់កាន់តែខ្លាំងឡើងលើគោលការណ៍ "ស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន" ។ នៅក្នុងកំណែទម្រង់នេះ អាករមូលដ្ឋានលើចំណូល និងទ្រព្យសម្បត្តិត្រូវបានពង្រឹង អាករលើប្រតិបត្តិការអាជីកម្មត្រូវបានផ្ទេរជូនរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ហើយអាករលើការប្រើប្រាស់ និងសហគ្រាសត្រូវបានកាត់បន្ថយ ។ លើសពីនេះទៅទៀត រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានត្រូវបានផ្តល់សេរីភាពកាន់តែទូលំទូលាយក្នុងការកំណត់អាករមូលដ្ឋាន ។

(៤) ចំពោះការពិនិត្យមើលឡើងវិញនូវហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន កំណែទម្រង់សំខាន់មួយនៃប្រព័ន្ធសម្រាប់ផ្តល់ឧបត្ថម្ភធនរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលត្រូវបានធ្វើឡើង ។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៤៩ អាករចែកចាយមូលដ្ឋានត្រូវបានលុបបំបាត់ ហើយចាប់ពីឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៥០ ប្រព័ន្ធឧបត្ថម្ភធនសមកម្មហិរញ្ញវត្ថុមូលដ្ឋានត្រូវបានបង្កើតឡើង ។

(៥) ទោះបីជាប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុរបស់រដ្ឋាភិបាលត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងខ្លាំងដោយកំណែទម្រង់ខាងលើក៏ដោយ ក៏រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាននៅតែមិនទាន់អាចបង្កើនចំណូលបានគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការនៃសកម្មភាពរដ្ឋបាលរបស់ខ្លួនដែលមានការកើនឡើងគួរអោយកត់សម្គាល់ នៅក្នុងកំឡុងពេលខិតខំប្រឹងប្រែងស្តារសេដ្ឋកិច្ចឡើងវិញ ។

អាស្រ័យហេតុនេះ រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមានកាតព្វកិច្ចដោះស្រាយកង្វះខាតចំណូលសាមញ្ញដោយការខ្ចីប្រាក់ ដែលបណ្តាលអោយបំណុលកើនឡើងជាបន្តបន្ទាប់ និងជាចុងក្រោយ ស្ទើរតែដួលរលំប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋានទាំងមូល ។

(៦) នៅចុងឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៥២ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានទទួលរងនូវឱនភាពថវិកាចំនួន ១៨.៥០០ ពាន់លានយ៉េន ចំពោះតែឆ្នាំនោះប៉ុណ្ណោះ ។ ឱនភាពបានកើនឡើងដល់ ៣៥.៧០០ ពាន់លានយ៉េន នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៥៣ និង ៥៨.៣០០

ពាន់លានយ៉េន នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៥៤ ។ ដោយត្រូវនឹង ១៦% នៃចំណូលអាករសរុបប្រចាំឆ្នាំសារពើពន្ធរបស់ខ្លួន នេះគឺជាបន្ទុកដ៏ធ្ងន់ធ្ងរក្រៃលែងចំពោះអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។

ដើម្បីដោះស្រាយស្ថានភាពធ្ងន់ធ្ងរនេះ រដ្ឋាភិបាលបានសម្រេចផ្តល់ឧបត្ថម្ភធនពិសេសបណ្តោះអាសន្ន ក្នុងទឹកប្រាក់ចំនួន ១៦ ពាន់លានយ៉េន ដោយបានអនុម័ត "ច្បាប់ស្តីពីវិធានការពិសេសសម្រាប់ជំរុញការស្តារហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋានឡើងវិញ" ។

ជាមួយគ្នានេះផងដែរ ប្រព័ន្ធឧបត្ថម្ភធនសមកម្មហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈត្រូវបានធ្វើកំណែទម្រង់ម្តងទៀត ដើម្បីធានានូវចំណូលកាន់តែមានស្ថិរភាព និងមានទំនុកចិត្តសម្រាប់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ដែលជាប្រព័ន្ធអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានបច្ចុប្បន្ន ។

(៧) ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៥៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៣ សេដ្ឋកិច្ចជាតិរបស់ប្រទេសជប៉ុនមានកំណើនយ៉ាងឆាប់រហ័សជារៀងរាល់ឆ្នាំ លើកលែងតែក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៥៨ ១៩៦២ ១៩៦៥ និង១៩៧១ ។ ដោយសារកំណើនសេដ្ឋកិច្ចនេះ ទាំងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានបានទទួលនូវកំណើនខាងចំណូលពីអាករ ។ ចំណូលពីអាករមូលដ្ឋាន និងអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន បានកើនឡើងយ៉ាងខ្លាំង នៅក្នុងកំឡុងពេលនោះ ហើយបានសង្គ្រោះរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានចេញពីការលំបាកខាងហិរញ្ញវត្ថុយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ។ ទំហំនៃចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានបានកើនឡើងយ៉ាងឆាប់រហ័ស ដោយសាររដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានបានផ្តល់អាទិភាពដល់គម្រោងវិនិយោគមូលធន ដើម្បីផ្តល់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្ម ។

(៨) ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅពាក់កណ្តាលទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៧០ សេដ្ឋកិច្ចជប៉ុនបានទទួលរងនូវអតិផរណាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ដែលបណ្តាលមកពីឧបសគ្គឥតព្រាងទុកប្រឆាំងនឹងការនាំចេញ និងការកើនឡើងយ៉ាងគំហុកនូវតម្លៃប្រេង ។ លើសពីនេះទៅទៀត ការធ្លាក់ចុះនៃសេដ្ឋកិច្ចបានបណ្តាលអោយមានការថយចុះយ៉ាងខ្លាំងនូវចំណូលជាអាកររបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។ រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានត្រូវប្រញាប់រូសរាន់លុបបំបាត់ភាពខុសគ្នារវាងចំណូល តិចតួចរបស់ខ្លួន និងការពង្រីកតម្រូវការសម្រាប់ការចំណាយកាន់តែច្រើនឡើង ។ ដើម្បីជាវិធានការសាកល្បង រដ្ឋាភិបាលបានអនុញ្ញាតអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានអោយចេញសញ្ញាប័ណ្ណមូលដ្ឋានច្រើនជាងក្នុងឆ្នាំសាមញ្ញ ដោយក្នុងពេលជាមួយគ្នា នោះជំរុញអោយមានចំណាយមូលធន ដែលអាចបង្កើតតម្រូវការមានប្រសិទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់ និងទាញសេដ្ឋកិច្ចអោយរួចផុតពីភាពជាប់គាំង ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សញ្ញាប័ណ្ណសាធារណៈមូលដ្ឋានទាំងនេះគឺពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងលើការផ្គត់ផ្គង់ប្រាក់ពីឯកជន ដូចជាមូលនិធិដែលប្រមូលដោយធនាគារពាណិជ្ជកម្ម និងក្រុមហ៊ុនមូលប័ត្រ ។ល។ (ដែលល័ក្ខខ័ណ្ឌមាន អត្ថប្រយោជន៍ចំពោះអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានតិចជាងមូលនិធិរបស់រដ្ឋាភិបាល) ពីព្រោះមូលនិធិរបស់រដ្ឋាភិបាលដែលជាប្រភពដ៏ សំខាន់នៃប្រាក់កម្ចីរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន មានមិនគ្រប់គ្រាន់ ។ ដូច្នេះ រដ្ឋាភិបាលបានចាត់វិធានការដើម្បីកាត់បន្ថយបន្ទុករបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ដោយផ្តល់ឧបត្ថម្ភធនដើម្បីលុបបំបាត់ភាពខុសគ្នានៃកម្ចី រវាងមូលនិធិរដ្ឋាភិបាល និងមូលនិធិឯកជន ។

(៩) ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ មក ការចំណាយចាំបាច់សម្រាប់សាធារណការ និរភ័យសង្គម អប់រំ ។ល។ បានកើនឡើង ចំណែកឯកំណើននៃចំណូលជាអាករនៅនឹងថ្កល់ ។ ជាលទ្ធផល អតុល្យភាពយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរផ្នែករចនាសម្ព័ន្ធរវាងចំណាយ និងចំណូលជាហិរញ្ញវត្ថុ បានកើតមានឡើង ។

ចាប់ពីឆ្នាំសារពើពន្ធ ១៩៨០ មក រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន បានចាប់ផ្តើមរៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុរបស់ខ្លួនឡើងវិញ ដោយកាត់បន្ថយចំណាយយ៉ាងច្រើន ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អនិស្សរភាពនៃហិរញ្ញវត្ថុជាតិលើសញ្ញាប័ណ្ណសាធារណៈ មានច្រើនជាង ២០% ហើយអនិស្សរភាពរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមានប្រហែល ១០% ដែលមាន

ច្រើនជាងពីរដងនៃកម្រិតដែលធ្លាប់ជួបប្រទះនៅក្នុងពាក់កណ្តាលទីពីរនៃទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៦០ ។ នៅដំណាច់ឆ្នាំសារពើពន្ធ ១៩៨៣ បំណុលដែលមិនទាន់សងនៅក្នុងគណនីពិសេសនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន មានលើសពី ១១.៥ ពាន់លានយ៉េន ។ នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៨៤ មានការពិនិត្យមើលឡើងវិញនូវកាតព្វកិច្ចផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ហើយអត្ថន័យនៃការពិនិត្យមើលឡើងវិញនេះរួមមាន (១) ការបញ្ឈប់ខ្ចីប្រាក់ដោយគណនីពិសេសនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន និង (២) ការចែករំលែកបំណុលមិនទាន់សងនៅក្នុងគណនីពិសេសនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន ដោយរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។ ការចាត់ចែងពិសេសមួយដែលបង្កើនទឹកប្រាក់នៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានត្រូវបានធ្វើឡើង សម្រាប់ជាមធ្យោបាយក្នុងការរ៉ាប់រងនូវឱនភាពខាងមូលនិធិនៃគណនីពិសេសនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន ។

(១០) ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៨៥ មក ដោយសារគោលនយោបាយខាងលើ និងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចពិសេស (ក្រោយមកត្រូវបានស្គាល់ថាជា "សេដ្ឋកិច្ចមានសន្ទុះខ្លាំង") តុល្យភាពនៃការបង់ប្រាក់របស់ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋានបានត្រឡប់ទៅរកចំណុចសមតាឡើងវិញ ។

កំណើននៃចំណូលជាអាករ ដែលបណ្តាលមកពីសេដ្ឋកិច្ចមានសន្ទុះខ្លាំងបានអនុញ្ញាតអោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានសងប្រាក់កម្ចីរបស់ខ្លួន ។ លើសពីនេះទៅទៀត មូលនិធិដែលខ្ចីដោយគណនីពិសេសនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានត្រូវបានសងអស់មុនកាលកំណត់ ។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩១ ក្រោយពីការផ្ទុះនូវ "ការរីកចម្រើនខ្លាំង" ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋានបានចាប់ផ្តើមជួបប្រទះនូវកង្វះធនធានហិរញ្ញវត្ថុជាថ្មីម្តងទៀត ។ ស្រដៀងគ្នាទៅនឹងសេណារីយូក្នុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០ ដែលការចេញសញ្ញាប័ណ្ណសារធារណៈដើម្បីទ្រទ្រង់តុល្យភាពនៃការបង់ប្រាក់បានកើនឡើង ហើយការខ្ចីដោយគណនីពិសេសនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានបានកើតមានឡើង ។ ការរៀបចំឡើងវិញនូវរចនាសម្ព័ន្ធរបស់ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈបានក្លាយជាបញ្ហាប្រឈមដ៏ធ្ងន់ធ្ងរជាថ្មីម្តងទៀត ។

(១១) នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៥ ច្បាប់មួយដែលជំរុញវិមជ្ឈការត្រូវបានប្រកាសអោយប្រើប្រាស់ ហើយប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលមជ្ឈការជាប្រពៃណីត្រូវបានពិនិត្យមើលឡើងវិញ ដើម្បីអោយសេវា និងសិទ្ធិអំណាចដែលមានឥទ្ធិពលលើជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ប្រជាជន អាចត្រូវបានផ្ទេរជូនរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមួយកម្រិតថែមទៀត ។

ការពិនិត្យមើលឡើងវិញទាំងស្រុងនូវប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋានបច្ចុប្បន្ន គឺមិនអាចជៀសផុតបានឡើយ ដើម្បីធានាបាននូវប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលវិមជ្ឈការ ខាងផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ ។ ជាជំហានដំបូង ការបង្កើតអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាននៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៩៧ ត្រូវបានសម្រេចដាក់អោយអនុវត្ត ។

សេចក្តីព្រាងពាក់ព័ន្ធនឹងការបង្កើតច្បាប់ជំរុញវិមជ្ឈការត្រូវបានអនុម័តនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩ ។

(១២) ចាប់ពីឆ្នាំ២០០៤ ដល់ឆ្នាំ២០០៦ ដើម្បីជំរុញវិមជ្ឈការបន្ថែមទៀត រដ្ឋាភិបាលជាតិបានធ្វើកំណែទម្រង់យ៉ាងខ្លាំងនូវប្រព័ន្ធឧបត្ថម្ភកធន ជាមួយនឹងការផ្ទេរប្រភពចំណូលជាអាករ និងកំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន (ដែលមានឈ្មោះថា "កំណែទម្រង់មុខបី") ។

ជាលទ្ធផលនៃកំណែទម្រង់នេះ ឧបត្ថម្ភកធនក្នុងទឹកប្រាក់លើសពី ៤ សែនកោដិយ៉េនត្រូវបានកាត់បន្ថយ ការផ្ទេរធនធានអាករក្នុងកម្រិត ៣ សែនកោដិយ៉េនត្រូវបានអនុវត្ត ហើយទំហំទឹកប្រាក់សរុបនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានត្រូវបានកាត់បន្ថយ ។

៣ពាន់លានយ៉េន នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៥៤ ។ ដោយត្រូវនឹង ១៦% នៃចំណូលអាករសរុបប្រចាំឆ្នាំសារពើពន្ធរបស់ខ្លួន នេះគឺជាបន្ទុកដ៏ធ្ងន់ធ្ងរក្រៃលែងចំពោះអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។

ដើម្បីដោះស្រាយស្ថានភាពធ្ងន់ធ្ងរនេះ រដ្ឋាភិបាលបានសម្រេចផ្តល់ឧបត្ថម្ភកធនពិសេសបណ្តោះអាសន្ន ក្នុងទឹកប្រាក់ចំនួន ១៦ ពាន់លានយ៉េន ដោយបានអនុម័ត "ច្បាប់ស្តីពីវិធានការពិសេសសម្រាប់ជំរុញការស្តារបនាហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន ឡើងវិញ" ។

ជាមួយគ្នានេះផងដែរ ប្រព័ន្ធឧបត្ថម្ភកធនសមកម្មហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈត្រូវបានធ្វើកំណែទម្រង់ម្តងទៀត ដើម្បីធានានូវចំណូលកាន់តែមានស្ថិរភាព និងមានទំនុកចិត្តសម្រាប់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ដែលជាប្រព័ន្ធអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានបច្ចុប្បន្ន ។

(៧) ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៥៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៣ សេដ្ឋកិច្ចជាតិរបស់ប្រទេសជប៉ុនមានកំណើនយ៉ាងឆាប់រហ័សជារៀងរាល់ឆ្នាំ លើកលែងតែក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៥៨ ១៩៦២ ១៩៦៥ និង១៩៧១ ។ ដោយសារកំណើនសេដ្ឋកិច្ចនេះ ទាំងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានបានទទួលនូវកំណើនខាងចំណូលពីអាករ ។ ចំណូលពីអាករមូលដ្ឋាន និងអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន បានកើនឡើងយ៉ាងខ្លាំង នៅក្នុងកំឡុងពេលនោះ ហើយបានសង្គ្រោះរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានចេញពីការលំបាកខាងហិរញ្ញវត្ថុយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ។ ទំហំនៃចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានបានកើនឡើងយ៉ាងឆាប់រហ័ស ដោយសាររដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានបានផ្តល់អាទិភាពដល់គម្រោងវិនិយោគមូលធន ដើម្បីផ្តល់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្ម ។

(៨) ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅពាក់កណ្តាលទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៧០ សេដ្ឋកិច្ចជប៉ុនបានទទួលរងនូវអតិផរណាយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ដែលបណ្តាលមកពីឧបសគ្គគតព្រាងទុកប្រឆាំងនឹងការនាំចេញ និងការកើនឡើងយ៉ាងគំហុកនូវតម្លៃប្រេង ។ លើសពីនេះទៅទៀត ការធ្លាក់ចុះនៃសេដ្ឋកិច្ចបានបណ្តាលអោយមានការថយចុះយ៉ាងខ្លាំងនូវចំណូលជាអាកររបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។ រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានត្រូវប្រញាប់រូសរាន់លុបបំបាត់ភាពខុសគ្នារវាងចំណូល តិចតួចរបស់ខ្លួន និងការពង្រីកតម្រូវការសម្រាប់ការចំណាយកាន់តែច្រើនឡើង ។ ដើម្បីជាវិធានការសាកល្បង រដ្ឋាភិបាលបានអនុញ្ញាតអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានអោយចេញសញ្ញាប័ណ្ណមូលដ្ឋានច្រើនជាងក្នុងឆ្នាំសាមញ្ញ ដោយក្នុងពេលជាមួយគ្នា នោះជំរុញអោយមានចំណាយមូលធន ដែលអាចបង្កើតតម្រូវការមានប្រសិទ្ធភាពគ្រប់គ្រាន់ និងទាញសេដ្ឋកិច្ចអោយរួចផុតពីភាពជាប់គាំង ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សញ្ញាប័ណ្ណសាធារណៈមូលដ្ឋានទាំងនេះគឺពឹងផ្អែកយ៉ាងខ្លាំងលើការផ្គត់ផ្គង់ប្រាក់ពីឯកជន ដូចជាមូលនិធិដែលប្រមូលដោយធនាគារពាណិជ្ជកម្ម និងក្រុមហ៊ុនមូលប័ត្រ ។ល។ (ដែលល័ក្ខខ័ណ្ឌមាន អត្ថប្រយោជន៍ចំពោះអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានតិចជាងមូលនិធិរបស់រដ្ឋាភិបាល) ពីព្រោះមូលនិធិរបស់រដ្ឋាភិបាលដែលជាប្រភពដ៏ សំខាន់នៃប្រាក់កម្ចីរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន មានមិនគ្រប់គ្រាន់ ។ ដូច្នេះ រដ្ឋាភិបាលបានចាត់វិធានការដើម្បីកាត់បន្ថយបន្ទុករបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ដោយផ្តល់ឧបត្ថម្ភកធនដើម្បីលុបបំបាត់ភាពខុសគ្នានៃកម្ចី រវាងមូលនិធិរដ្ឋាភិបាល និងមូលនិធិឯកជន ។

(៩) ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ មក ការចំណាយចាំបាច់សម្រាប់សាធារណការ និរភ័យសង្គម អប់រំ ។ល។ បានកើនឡើង ចំណែកឯកំណើននៃចំណូលជាអាករនៅនឹងថ្កល់ ។ ជាលទ្ធផល អតុល្យភាពយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរផ្នែករចនាសម្ព័ន្ធរវាងចំណាយ និងចំណូលជាហិរញ្ញវត្ថុ បានកើតមានឡើង ។

ចាប់ពីឆ្នាំសារពើពន្ធ ១៩៨០ មក រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន បានចាប់ផ្តើមរៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុរបស់ខ្លួនឡើងវិញ ដោយកាត់បន្ថយចំណាយយ៉ាងច្រើន ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អនិស្សរភាពនៃហិរញ្ញវត្ថុជាតិលើសញ្ញាប័ណ្ណសាធារណៈ មានច្រើនជាង ២០% ហើយអនិស្សរភាពរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមានប្រហែល ១០% ដែលមាន

ច្រើនជាងពីរដងនៃកម្រិតដែលធ្លាប់ជួបប្រទះនៅក្នុងពាក់កណ្តាលទីពីរនៃទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៦០ ។ នៅដំណាច់ឆ្នាំសារពើពន្ធ ១៩៨៣ បំណុលដែលមិនទាន់សងនៅក្នុងគណនីពិសេសនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន មានលើសពី ១១,៥ ពាន់លានយ៉េន ។ នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៨៤ មានការពិនិត្យមើលឡើងវិញនូវកាតព្វកិច្ចផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ហើយអត្ថន័យនៃការពិនិត្យមើលឡើងវិញនេះរួមមាន (១) ការបញ្ឈប់ខ្ចីប្រាក់ដោយគណនីពិសេសនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន និង (២) ការចែករំលែកបំណុលមិនទាន់សងនៅក្នុងគណនីពិសេសនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន ដោយរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។ ការចាត់ចែងពិសេសមួយដែលបង្កើនទឹកប្រាក់នៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានត្រូវបានធ្វើឡើង សម្រាប់ជាមធ្យោបាយក្នុងការរ៉ាប់រងនូវឱនភាពខាងមូលនិធិនៃគណនីពិសេសនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន ។

(១០) ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៨៥ មក ដោយសារគោលនយោបាយខាងលើ និងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចពិសេស (ក្រោយមកត្រូវបានស្គាល់ថាជា "សេដ្ឋកិច្ចមានសន្ទុះខ្លាំង") តុល្យភាពនៃការបង់ប្រាក់របស់ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋានបានត្រឡប់ទៅរកចំណុចសមតាឡើងវិញ ។

កំណើននៃចំណូលជាអាករ ដែលបណ្តាលមកពីសេដ្ឋកិច្ចមានសន្ទុះខ្លាំងបានអនុញ្ញាតអោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានសងប្រាក់កម្ចីរបស់ខ្លួន ។ លើសពីនេះទៅទៀត មូលនិធិដែលខ្ចីដោយគណនីពិសេសនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានត្រូវបានសងអស់មុនកាលកំណត់ ។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩១ ក្រោយពីការផ្ទុះនូវ "ការរីកចម្រើនខ្លាំង" ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋានបានចាប់ផ្តើមជួបប្រទះនូវកង្វះធនធានហិរញ្ញវត្ថុជាថ្មីម្តងទៀត ។ ស្រដៀងគ្នាទៅនឹងសេណារីយូក្នុងទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០ ដែលការចេញសញ្ញាប័ណ្ណសារធារណៈដើម្បីទ្រទ្រង់តុល្យភាពនៃការបង់ប្រាក់បានកើនឡើង ហើយការខ្ចីដោយគណនីពិសេសនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានបានកើតមានឡើង ។ ការរៀបចំឡើងវិញនូវរចនាសម្ព័ន្ធរបស់ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈបានក្លាយជាបញ្ហាប្រឈមដ៏ធ្ងន់ធ្ងរជាថ្មីម្តងទៀត ។

(១១) នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៥ ច្បាប់មួយដែលជំរុញវិមជ្ឈការត្រូវបានប្រកាសអោយប្រើប្រាស់ ហើយប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលមជ្ឈការជាប្រពៃណីត្រូវបានពិនិត្យមើលឡើងវិញ ដើម្បីអោយសេវា និងសិទ្ធិអំណាចដែលមានឥទ្ធិពលលើជីវភាពរស់នៅប្រចាំថ្ងៃរបស់ប្រជាជន អាចត្រូវបានផ្ទេរជូនរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមួយកម្រិតថែមទៀត ។

ការពិនិត្យមើលឡើងវិញទាំងស្រុងនូវប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋានបច្ចុប្បន្ន គឺមិនអាចជៀសផុតបានឡើយ ដើម្បីធានាបាននូវប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលវិមជ្ឈការ ខាងផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ ។ ជាជំហានដំបូង ការបង្កើតអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាននៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៩៧ ត្រូវបានសម្រេចដាក់អោយអនុវត្ត ។

សេចក្តីព្រាងពាក់ព័ន្ធនឹងការបង្កើតច្បាប់ជំរុញវិមជ្ឈការត្រូវបានអនុម័តនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩ ។

(១២) ចាប់ពីឆ្នាំ២០០៤ ដល់ឆ្នាំ២០០៦ ដើម្បីជំរុញវិមជ្ឈការបន្ថែមទៀត រដ្ឋាភិបាលជាតិបានធ្វើកំណែទម្រង់យ៉ាងខ្លាំងនូវប្រព័ន្ធឧបត្ថម្ភកធន ជាមួយនឹងការផ្ទេរប្រភពចំណូលជាអាករ និងកំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន (ដែលមានឈ្មោះថា "កំណែទម្រង់មុខបី") ។

ជាលទ្ធផលនៃកំណែទម្រង់នេះ ឧបត្ថម្ភកធនក្នុងទឹកប្រាក់លើសពី ៤ សែនកោដិយ៉េនត្រូវបានកាត់បន្ថយ ការផ្ទេរធនធានអាករក្នុងកម្រិត ៣ សែនកោដិយ៉េនត្រូវបានអនុវត្ត ហើយទំហំទឹកប្រាក់សរុបនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានត្រូវបានកាត់បន្ថយ ។

តារាងទី ៦ : សមាសភាពនៃចំណូលប្រចាំឆ្នាំសរុបសម្រាប់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានទាំងអស់ ទៅតាមប្រភព នៅក្នុង "គណនីសាមញ្ញ" (ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥)

(គិតជាពាន់លានយ៉េន)

ចំណូល (តាមប្រភព)	ចំនួនទឹកប្រាក់	(ជា%)
អាករមូលដ្ឋាន	៣៤.៨០៤.៤	៣៧.៤
អាករផ្ទេរមូលដ្ឋាន	១.៨៤៩.០	២.០
អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន	១៦.៩៥៨.៧	១៨.២
ឧបត្ថម្ភកធនពិសេសដល់មូលដ្ឋាន	១.៥១៨.០	១.៦
ការបើកប្រាក់ពីរតនាគាជាតិ	១១.៨៨៨.៩	១២.៨
ប្រាក់កម្ចី	១០.៣៧៦.៣	១១.២
ផ្សេងៗ	១៥.៥៤១.២	១៦.៧
សរុប	៩២.៩៣៦.៥	១០០

ប្រភព : ការិយាល័យហិរញ្ញវត្ថុនៃរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

ក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍

៧. និន្នាការថ្មីៗនៅក្នុងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន

នៅក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានបានចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងការអនុវត្តគម្រោងដែលមិនផ្តល់ឧបត្ថម្ភកធនដោយរតនាគារជាតិ ក្នុងគោលដៅជំរុញការអភិវឌ្ឍមូលធនសង្គមដែលមានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធទៅនឹងជីវភាពប្រចាំថ្ងៃរបស់ប្រជាជន និងដើម្បីជំរុញការអភិវឌ្ឍរបស់មូលដ្ឋាន ទៅតាមគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់ខ្លួន ។ រូបភាពទី២ ធ្វើការប្រៀបធៀបទឹកប្រាក់ដែលបានចំណាយលើគម្រោងដែលមានឧបត្ថម្ភកធនពីរតនាគារជាតិ និងគម្រោងដែលគ្មានឧបត្ថម្ភកធនពីរតនាគារជាតិ ។

ដោយសារការធ្លាក់ចុះនៃសេដ្ឋកិច្ច ចំណូលជាអាករបានធ្លាក់ចុះ ហើយមានការកើនឡើងនូវការចេញសញ្ញាប័ណ្ណមូលដ្ឋានជាច្រើន។ ជាការចាំបាច់មិនមែនចំពោះតែរដ្ឋាភិបាលកណ្តាលប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងចំពោះរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានផងដែរ ដែលត្រូវអនុម័តនូវវិធានការសារពើពន្ធជាច្រើន ដែលផ្តោតលើការពង្រីកការវិនិយោគសាធារណៈ ដើម្បីធ្វើអោយសេដ្ឋកិច្ចរស់ឡើងវិញ បន្ទាប់ពីការដួលរលំនៃ "សេដ្ឋកិច្ចមានសន្ទុះខ្លាំង" ។ ជាលទ្ធផល ប្រាក់កម្ចីបានកើនឡើង ហើយអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានទាំងមូលត្រូវជំពាក់បំណុលច្រើនជាង ១៩៩ សែនកោដិយ៉េន នៅដំណាច់ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៧ ។ រូបភាពទី ៣ បង្ហាញអំពីតុល្យភាពនៃប្រាក់កម្ចីដែលមានស្រាប់របស់អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ចំពោះផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប ។

៨. តម្រូវការក្នុងការធ្វើកំណែទម្រង់រចនាសម្ព័ន្ធសារពើពន្ធ

ដូចមានបង្ហាញក្នុងរូបភាពទី ៣ បំណុលរយៈពេលវែងរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានបានកើនឡើងជិតពីរដងនៅក្នុងរយៈពេល ១០ ឆ្នាំចុងក្រោយនេះ ។

ការកើនឡើងខ្ពស់នូវបំណុលរយៈពេលវែងបណ្តាលអោយមានការកើនឡើងខ្ពស់នូវបន្ទុកសងប្រាក់ដើម និងការប្រាក់នៃបំណុល និងធ្វើអោយមិនអាចរៀបចំថវិកា ដោយដាក់បំណុលទៅក្នុងខ្ទង់ចំណាយ ។

ការកែលម្អស្ថានភាពពន្ធដារគឺជាកិច្ចការដែលមិនអាចខានបាន សម្រាប់ប្រទេសជប៉ុន ក្នុងការបង្កើតសង្គមដ៏រឹងមាំមួយក្នុងសតវត្សរ៍ទី ២១ ។

ស្ថានភាពសារពើពន្ធបច្ចុប្បន្នរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានរបស់ប្រទេសជប៉ុន ស្ទើរតែជាស្ថានភាពដ៏អាក្រក់បំផុត ក្នុងចំណោមបស្ចិមប្រទេសសំខាន់ៗ ។

តារាងទី ៦ : សមាសភាពនៃចំណូលប្រចាំឆ្នាំសរុបសម្រាប់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានទាំងអស់ ទៅតាមប្រភព នៅក្នុង "គណនីសាមញ្ញ" (ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥)

(គិតជាពាន់លានយ៉េន)

ចំណូល (តាមប្រភព)	ចំនួនទឹកប្រាក់	(ជា%)
អាករមូលដ្ឋាន	៣៤.៨០៤.៤	៣៧.៤
អាករផ្ទេរមូលដ្ឋាន	១.៨៤៩.០	២.០
អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន	១៦.៩៥៨.៧	១៨.២
ឧបត្ថម្ភកធនពិសេសដល់មូលដ្ឋាន	១.៥១៨.០	១.៦
ការបើកប្រាក់ពីរតនាគាជាតិ	១១.៨៨៨.៩	១២.៨
ប្រាក់កម្ចី	១០.៣៧៦.៣	១១.២
ផ្សេងៗ	១៥.៥៤១.២	១៦.៧
សរុប	៩២.៩៣៦.៥	១០០

ប្រភព : ការិយាល័យហិរញ្ញវត្ថុនៃរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

ក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍

៧. និន្នាការថ្មីៗនៅក្នុងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន

នៅក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានបានចូលរួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងការអនុវត្តគម្រោង ដែលមិនផ្តល់ឧបត្ថម្ភកធនដោយរតនាគារជាតិ ក្នុងគោលដៅជំរុញការអភិវឌ្ឍមូលធនសង្គមដែលមានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធទៅនឹងជីវភាពប្រចាំថ្ងៃរបស់ប្រជាជន និងដើម្បីជំរុញការអភិវឌ្ឍរបស់មូលដ្ឋាន ទៅតាមគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់ខ្លួន ។ រូបភាពទី២ ធ្វើការប្រៀបធៀបទឹកប្រាក់ដែលបានចំណាយលើគម្រោងដែលមានឧបត្ថម្ភកធនពីរតនាគារជាតិ និងគម្រោងដែលគ្មានឧបត្ថម្ភកធនពីរតនាគារជាតិ ។

ដោយសារការធ្លាក់ចុះនៃសេដ្ឋកិច្ច ចំណូលជាអាករបានធ្លាក់ចុះ ហើយមានការកើនឡើងនូវការចេញសញ្ញាប័ណ្ណមូលដ្ឋានជាច្រើន។ ជាការចាំបាច់មិនមែនចំពោះតែរដ្ឋាភិបាលកណ្តាលប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងចំពោះរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានផងដែរ ដែលត្រូវអនុម័តនូវវិធានការសារពើពន្ធជាច្រើន ដែលផ្តោតលើការពង្រីកការវិនិយោគសាធារណៈ ដើម្បីធ្វើអោយសេដ្ឋកិច្ចរស់ឡើងវិញ បន្ទាប់ពីការដួលរលំនៃ "សេដ្ឋកិច្ចមានសន្ទុះខ្លាំង" ។ ជាលទ្ធផល ប្រាក់កម្ចីបានកើនឡើង ហើយអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានទាំងមូលត្រូវជំពាក់បំណុលច្រើនជាង ១៩៩ សែនកោដិលាន នៅដំណាច់ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៧ ។ រូបភាពទី ៣ បង្ហាញអំពីតុល្យភាពនៃប្រាក់កម្ចីដែលមានស្រាប់របស់អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ចំពោះផលិតផលក្នុងស្រុកសរុប ។

៨. តម្រូវការក្នុងការធ្វើកំណែទម្រង់រចនាសម្ព័ន្ធសារពើពន្ធ

ដូចមានបង្ហាញក្នុងរូបភាពទី ៣ បំណុលរយៈពេលវែងរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានបានកើនឡើងជិតពីរដងនៅក្នុងរយៈពេល ១០ ឆ្នាំចុងក្រោយនេះ ។

ការកើនឡើងខ្ពស់នូវបំណុលរយៈពេលវែងបណ្តាលអោយមានការកើនឡើងខ្ពស់នូវបន្ទុកសងប្រាក់ដើម និងការប្រាក់នៃបំណុល និងធ្វើអោយមិនអាចរៀបចំថវិកា ដោយដាក់បំណុលទៅក្នុងខ្ទង់ចំណាយ ។

ការកែលម្អស្ថានភាពពន្ធដារគឺជាកិច្ចការដែលមិនអាចខានបាន សម្រាប់ប្រទេសជប៉ុន ក្នុងការបង្កើតសង្គមដ៏រឹងមាំមួយក្នុងសតវត្សរ៍ទី ២១ ។

ស្ថានភាពសារពើពន្ធបច្ចុប្បន្នរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានរបស់ប្រទេសជប៉ុន ស្ទើរតែជាស្ថានភាពដ៏អាក្រក់បំផុត ក្នុងចំណោមបស្ចិមប្រទេសសំខាន់ៗ ។

ជំពូកទី ២ : អាករមូលដ្ឋាន

នៅប្រទេសជប៉ុន រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានសាមញ្ញទាំងអស់ត្រូវបានច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋាន (ឆ្នាំ១៩៥០) អនុញ្ញាតអោយកំណត់ និងប្រមូលអាករមូលដ្ឋានជាច្រើនប្រភេទ ។

១. ប្រភេទអាករមូលដ្ឋាន

(១) ចំណាត់ថ្នាក់បច្ចុប្បន្ននៃអាករមូលដ្ឋានក្រោមច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋានមានបង្ហាញជូននៅក្នុងតារាងទី ៧ ។ អាករដែលកំណត់ដោយអាជ្ញាធរខេត្តហៅថា "អាករខេត្ត" ហើយអាករដែលកំណត់ដោយអាជ្ញាធរក្រុងហៅថា "អាករក្រុង" ។

(២) ក្នុងចំណោមអាករខេត្តដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងតារាងទី ៧ អាករលើការទិញរថយន្ត និងអាករលើការប្រគល់ប្រេងស្រាល ត្រូវបានសម្គាល់ថាជាអាករដែលចំណូលត្រូវបានតម្រូវអោយចំណាយសម្រាប់តែគោលបំណងដែលពាក់ព័ន្ធយ៉ាងជិតស្និទ្ធទៅនឹងធនធានអាករតែប៉ុណ្ណោះ ។ ក្នុងចំណោមអាករក្រុង អាករនគរូបនីយកម្មត្រូវបានសម្គាល់តាមរបៀបដូចគ្នា ។

(៣) ចំណូលដែលបានមកពីអាករមូលដ្ឋានផ្សេងទៀត ហៅថា "អាករសាមញ្ញ" អាចត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់គោល-បំណងរដ្ឋបាលរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។

២. ចំណូលពីអាករមូលដ្ឋាន

(១) ទំហំទឹកប្រាក់សរុបនៃចំណូលពីអាករមូលដ្ឋាន និងទំហំទឹកប្រាក់នៃអាករឯកត្តជន នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ មានបង្ហាញជូននៅក្នុងតារាងទី ៧ ។

ទំហំទឹកប្រាក់សរុបមាន ៣៤.៨០៤.៤ ពាន់លានយ៉េន ដែលក្នុងនោះមាន ១៥.២២៦.៩ ពាន់លានយ៉េន ជាចំណូលពីអាករខេត្ត និង ១៩.៥៧៧.៥ ពាន់លានយ៉េន ជាចំណូលពីអាករក្រុង ។ ក្នុងចំណោមអាករខេត្ត អាករលើសហគ្រាសមានចំណែកធំជាងគេ គឺ ៣២.៣% ។ ចំពោះករណីអាករក្រុង អាករក្រុងលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងមានចំណែកធំជាងគេ គឺ ៤៤.៧% នៃ ចំណូលពីអាករក្រុងសរុប ។

(២) ជាធម្មតា អាករលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងត្រូវបានកំណត់ដោយរដ្ឋាភិបាលក្រុង ប៉ុន្តែ រដ្ឋាភិបាលខេត្តអាចកំណត់អាករលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងរំលោះខ្នាតធំមួយចំនួន ។

(៣) ការចូលរួមចំណែកនៃអាករមូលដ្ឋាននៅក្នុងចំណូលរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ មានបង្ហាញជូននៅក្នុងតារាងទី ៦ ។ ចំណូលពីការយកអាករមានចំនួន ៣៧.៤% នៃចំណូលសរុបរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។

តារាងទី ៧ : ការប្រមូលអាករមូលដ្ឋាន

(ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥)

(គិតជាពាន់លានយ៉េន)

ប្រភព	ចំនួនទឹកប្រាក់	(ជា%)
អាករខេត្ត		
• អាករលើប្រជាជនរស់នៅក្នុងខេត្ត	៣.៥៨៥.៤	២៣.៥
(ឯកត្តជន)	២.២៥៤.៣	១៤.៨
(សាជីវកម្ម)	៩៦៦.១	៦.៣
(អត្រាការប្រាក់)	១៧៧.៤	១.២
(អត្រាភាគលាភ អាត្រាចំណេញលើមូលធន)	១៨៧.៦	១.២
• អាករលើសហគ្រាស	៤.៩១៤.២	៣២.៣
អាករលើសហគ្រាសឯកបុគ្គល	២១៥.៨	១.៤
អាករលើសហគ្រាសសាជីវកម្ម	៤.៦៩៨.៤	៣០.៩
• អាករលើការទិញអចលនវត្ថុ	៤៧៦.៧	៣.១
• អាករលើថ្នាំជក់ក្រុង	២៧៥.២	១.៨
• អាករលើរថយន្ត	១.៧៥២.៨	១១.៥
• អាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាន	២.៥៥១.២	១០.៨
• អាករលើការទិញរថយន្ត	៤៥២.៨	៣.០
• អាករលើការប្រគល់ប្រេងស្រាល	១.០៨៥.៩	៧.១
• ផ្សេងៗ	១៣២.៧	០.៩
អនុសរុប (នៅមានត)	១៥.២២៦.៩	១០០

កំណត់សម្គាល់ : ខេត្ត និងក្រុងអាចកំណត់អាករសាមញ្ញដែលមិនមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋាន ដោយមានការព្រមព្រៀងពីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ ។

ជំពូកទី ២ ៖ អាករមូលដ្ឋាន

នៅប្រទេសជប៉ុន រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានសាមញ្ញទាំងអស់ត្រូវបានច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋាន (ឆ្នាំ១៩៥០) អនុញ្ញាតអោយកំណត់ និងប្រមូលអាករមូលដ្ឋានជាច្រើនប្រភេទ ។

១. ប្រភេទអាករមូលដ្ឋាន

(១) ចំណាត់ថ្នាក់បច្ចុប្បន្ននៃអាករមូលដ្ឋានក្រោមច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋានមានបង្ហាញជូននៅក្នុងតារាងទី ៧ ។ អាករដែលកំណត់ដោយអាជ្ញាធរខេត្តហៅថា "អាករខេត្ត" ហើយអាករដែលកំណត់ដោយអាជ្ញាធរក្រុងហៅថា "អាករក្រុង" ។

(២) ក្នុងចំណោមអាករខេត្តដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងតារាងទី ៧ អាករលើការទិញរថយន្ត និងអាករលើការប្រគល់ប្រេងស្រាល ត្រូវបានសម្គាល់ថាជាអាករដែលចំណូលត្រូវបានតម្រូវអោយចំណាយសម្រាប់តែគោលបំណងដែលពាក់ព័ន្ធយ៉ាងជិតស្និទ្ធទៅនឹងធនធានអាករតែប៉ុណ្ណោះ ។ ក្នុងចំណោមអាករក្រុង អាករនគរូបនីយកម្មត្រូវបានសម្គាល់តាមរបៀបដូចគ្នា ។

(៣) ចំណូលដែលបានមកពីអាករមូលដ្ឋានផ្សេងទៀត ហៅថា "អាករសាមញ្ញ" អាចត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់គោលបំណងរដ្ឋបាលរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។

២. ចំណូលពីអាករមូលដ្ឋាន

(១) ទំហំទឹកប្រាក់សរុបនៃចំណូលពីអាករមូលដ្ឋាន និងទំហំទឹកប្រាក់នៃអាករឯកត្តជន នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ មានបង្ហាញជូននៅក្នុងតារាងទី ៧ ។

ទំហំទឹកប្រាក់សរុបមាន ៣៤.៨០៤.៤ ពាន់លានយ៉េន ដែលក្នុងនោះមាន ១៥.២២៦.៩ ពាន់លានយ៉េន ជាចំណូលពីអាករខេត្ត និង ១៩.៥៧៧.៥ ពាន់លានយ៉េន ជាចំណូលពីអាករក្រុង ។ ក្នុងចំណោមអាករខេត្ត អាករលើសហគ្រាសមានចំណែកធំជាងគេ គឺ ៣២.៣% ។ ចំពោះករណីអាករក្រុង អាករក្រុងលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងមានចំណែកធំជាងគេ គឺ ៤៤.៧% នៃ ចំណូលពីអាករក្រុងសរុប ។

(២) ជាធម្មតា អាករលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងត្រូវបានកំណត់ដោយរដ្ឋាភិបាលក្រុង ប៉ុន្តែ រដ្ឋាភិបាលខេត្តអាចកំណត់អាករលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងរំលោះខ្នាតធំមួយចំនួន ។

(៣) ការចូលរួមចំណែកនៃអាករមូលដ្ឋាននៅក្នុងចំណូលរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ មានបង្ហាញជូននៅក្នុងតារាងទី ៦ ។ ចំណូលពីការយកអាករមានចំនួន ៣៧.៤% នៃចំណូលសរុបរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។

តារាងទី ៧ : ការប្រមូលអាករមូលដ្ឋាន
(ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥)

(គិតជាពាន់លានយ៉េន)

ប្រភព	ចំនួនទឹកប្រាក់	(ជា%)
អាករខេត្ត		
• អាករលើប្រជាជនរស់នៅក្នុងខេត្ត	៣.៥៨៥.៤	២៣.៥
(ឯកត្តជន)	២.២៥៤.៣	១៤.៨
(សាជីវកម្ម)	៩៦៦.១	៦.៣
(អត្រាការប្រាក់)	១៧៧.៤	១.២
(អត្រាភាគលាភ អាត្រាចំណេញលើមូលធន)	១៨៧.៦	១.២
• អាករលើសហគ្រាស	៤.៩១៤.២	៣២.៣
អាករលើសហគ្រាសឯកបុគ្គល	២១៥.៨	១.៤
អាករលើសហគ្រាសសាជីវកម្ម	៤.៦៩៨.៤	៣០.៩
• អាករលើការទិញអចលនវត្ថុ	៤៧៦.៧	៣.១
• អាករលើថ្នាំជក់ក្រុង	២៧៥.២	១.៨
• អាករលើរថយន្ត	១.៧៥២.៨	១១.៥
• អាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាន	២.៥៥១.២	១០.៨
• អាករលើការទិញរថយន្ត	៤៥២.៨	៣.០
• អាករលើការប្រគល់ប្រេងស្រាល	១.០៨៥.៩	៧.១
• ផ្សេងៗ	១៣២.៧	០.៩
អនុសរុប (នៅមានត)	១៥.២២៦.៩	១០០

កំណត់សម្គាល់ : ខេត្ត និងក្រុងអាចកំណត់អាករសាមញ្ញដែលមិនមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋាន ដោយមានការព្រមព្រៀងពីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ ។

៤. ផលធៀបនៃបន្ទុកអាករ

មុនសង្គ្រាមលោកលើកទី ២ (ឆ្នាំ១៩៣៤ ដល់ឆ្នាំ១៩៣៦) ផលធៀបនៃបន្ទុកអាករចំពោះចំណូលជាតិសរុបនៅតែមានកម្រិតទាបគឺត្រឹមតែ ១២,៩% (អាករជាតិចំនួន ៨,៥% អាករមូលដ្ឋានចំនួន ៤,៤%) ។ ប៉ុន្តែ ផលធៀបនេះបានកើនឡើងដល់ ២៨,៤% (អាករជាតិចំនួន ២៣,២% អាករមូលដ្ឋានចំនួន ៥,២%) នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៤៩ ។ ជាលទ្ធផលនៃកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងកាត់បន្ថយបន្ទុកបែបនេះ ផលធៀបបានធ្លាក់ចុះដល់ ១៨,០% (អាករជាតិចំនួន ១២,២% អាករមូលដ្ឋានចំនួន ៥,៨%) នៅក្នុងឆ្នាំ សារពើពន្ធ១៩៦៥ ។ ក្រោយឆ្នាំ១៩៦៥ ផលធៀបបានកើនឡើងជាលំដាប់ និងឡើងដល់ ២៧,៦% (អាករជាតិចំនួន ១៧,៧% អាករមូលដ្ឋានចំនួន ៩,៩%) នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៨៩ ។ នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ ផលធៀបមាន ២៣,៧% (អាករ ជាតិចំនួន ១៤,២% អាករមូលដ្ឋានចំនួន ៩,៥%) ។ បច្ចុប្បន្ននេះ ផលធៀបនៃបន្ទុកអាកររបស់ប្រទេសជប៉ុនហាក់ដូចជាមិនសូវ ខ្ពស់ដូចប្រទេសដទៃទៀតទេ គិតមកទល់នឹងត្រឹមឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៤ : ចក្រភពអង់គ្លេសចំនួន ៣៧,១% សហរដ្ឋអាមេរិកចំនួន ២៣,២% និងអាល្លឺម៉ង់ចំនួន ២៧,៥% ។ ទាំងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈជាតិ និងមូលដ្ឋានកំពុងស្ថិតក្នុងស្ថានភាពធ្ងន់ធ្ងរ បន្ទាប់ពីការផ្ទុះ "សន្ទុះខ្លាំង" និងបានក្លាយជាបញ្ហាបន្ទាន់បំផុត ដើម្បីបង្កើនចំណូល ជាអាករអោយបានច្រើន និងកាត់បន្ថយការ ចំណាយ ។

ជំពូកទី ៣ : អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន

១. មុខងារនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន

អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានមិនមែនជាអាករដែលប្រមូលនៅក្នុងមូលដ្ឋាននោះទេ ។ អាករនេះត្រូវបានចែកចាយពីរដ្ឋាភិបាល-កណ្តាល ទៅអោយខេត្ត និងក្រុង ។ ក្នុងចំណោមអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានចំនួន ១.៨៦៧ ប្រហែល ៩២% ទទួលអាករវិភាជន៍-មូលដ្ឋានធម្មតាពីរតនាគារជាតិ ចំនួនបួនដងនៅឆ្នាំសារពើពន្ធនីមួយៗ ។

ប្រព័ន្ធនេះមិនបានប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិសេរីភាពរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានក្នុងការបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួននោះទេ ។

ប្រព័ន្ធអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន គឺជាប្រព័ន្ធមួយដែលរដ្ឋាភិបាលកណ្តាលឧបត្ថម្ភនូវចំណែកខ្លះនៃចំណូលជាហិរញ្ញវត្ថុដែលប្រមូលជាអាករជាតិ ដើម្បីបែងចែកដល់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាននូវចំណូលដែលចាំបាច់ដល់ការរក្សាបាននូវសេវាសាធារណៈក្នុងកម្រិតសមស្រប ។ ជារៀងរាល់ឆ្នាំ រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលធ្វើការគណនាចំនួនទឹកប្រាក់ដែលផ្តល់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ទៅតាមសមាមាត្រនៃកង្វះចំណូលរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ដោយពិចារណាលើចំណូលជាហិរញ្ញវត្ថុស្តង់ដារនីយកម្ម និងតម្រូវការរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាននីមួយៗ ។

២. ប្រភពនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន

ជាដំបូង ប្រភពនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន គឺជាភាគរយជាក់លាក់នៃអាករបីប្រភេទសំខាន់ៗរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ដែលច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋាន (ឆ្នាំ១៩៥០) បានចាត់ទុកជាចំណូលសម្រាប់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន។ ទឹកប្រាក់ត្រូវបានបែងចែកដោយផ្អែកលើរូបមន្តមួយដែលបានបង្កើតឡើង ដើម្បីលើកកំពស់សមភាពនៅក្នុងចំណូលរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន និងដើម្បីធានានូវរដ្ឋបាលរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលដែលរៀបចំផែនការបានល្អ ។

ចំនួនទឹកប្រាក់សរុបនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាននៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៦ ត្រូវបានគណនាជាប្រាក់ដូចខាងក្រោម :

ក. ៣២% នៃទិន្នផលសរុបនៃអាករលើប្រាក់ចំណូល និងអាករលើសុរា

ខ. ៣៥.៨% នៃទិន្នផលសរុបនៃអាករលើសាជីវកម្ម

គ. ២៩.៥% នៃទិន្នផលនៃអាករលើការប្រើប្រាស់

ឃ. ២៥% នៃទិន្នផលអាករលើថ្នាំជក់

* អត្រានៃទិន្នផលសរុបនៃអាករលើសាជីវកម្មនឹងមានការប្រែប្រួលរហូលដល់ ៣៤% ចាប់ពីឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៧ តទៅ។

៣. អាករវិភាជន៍ធម្មតា និងអាករវិភាជន៍ពិសេស

អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានចែកចេញជាអាករវិភាជន៍ធម្មតា និងអាករវិភាជន៍ពិសេស ។ ចំនួនទឹកប្រាក់នៃអាករវិភាជន៍ធម្មតា-គឺ ៩៤% នៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានសរុប និងអាករវិភាជន៍ពិសេស គឺ ៦% ។

រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍បែងចែកទឹកប្រាក់សរុបនៃអាករវិភាជន៍ធម្មតាដល់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានដែលកម្រិតស្តង់ដារនៃចំណូលទាបជាងចំណាយ ដើម្បីបំពេញបន្ថែមចំពោះកង្វះខាត ។ អាករវិភាជន៍ពិសេសត្រូវបានផ្តល់ជូន

៤. ផលធៀបនៃបន្ទុកអាករ

មុនសង្គ្រាមលោកលើកទី ២ (ឆ្នាំ១៩៣៤ ដល់ឆ្នាំ១៩៣៦) ផលធៀបនៃបន្ទុកអាករចំពោះចំណូលជាតិសរុបនៅតែមានកម្រិតទាបគឺត្រឹមតែ ១២,៩% (អាករជាតិចំនួន ៨,៥% អាករមូលដ្ឋានចំនួន ៤,៤%) ។ ប៉ុន្តែ ផលធៀបនេះបានកើនឡើងដល់ ២៨,៤% (អាករជាតិចំនួន ២៣,២% អាករមូលដ្ឋានចំនួន ៥,២%) នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៤៩ ។ ជាលទ្ធផលនៃកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងកាត់បន្ថយបន្ទុកបែបនេះ ផលធៀបបានធ្លាក់ចុះដល់ ១៨,០% (អាករជាតិចំនួន ១២,២% អាករមូលដ្ឋានចំនួន ៥,៨%) នៅក្នុងឆ្នាំ សារពើពន្ធ១៩៦៥ ។ ក្រោយឆ្នាំ១៩៦៥ ផលធៀបបានកើនឡើងជាលំដាប់ និងឡើងដល់ ២៧,៦% (អាករជាតិចំនួន ១៧,៧% អាករមូលដ្ឋានចំនួន ៩,៩%) នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៨៩ ។ នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ ផលធៀបមាន ២៣,៧% (អាករ ជាតិចំនួន ១៤,២% អាករមូលដ្ឋានចំនួន ៩,៥%) ។ បច្ចុប្បន្ននេះ ផលធៀបនៃបន្ទុកអាកររបស់ប្រទេសជប៉ុនហាក់ដូចជាមិនសូវ ខ្ពស់ដូចប្រទេសដទៃទៀតទេ គិតមកទល់នឹងត្រឹមឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៤ : ចក្រភពអង់គ្លេសចំនួន ៣៧,១% សហរដ្ឋអាមេរិកចំនួន ២៣,២% និងអាល្លឺម៉ង់ចំនួន ២៧,៥% ។ ទាំងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈជាតិ និងមូលដ្ឋានកំពុងស្ថិតក្នុងស្ថានភាពធ្ងន់ធ្ងរ បន្ទាប់ពីការផ្ទុះ "សន្ទុះខ្លាំង" និងបានក្លាយជាបញ្ហាបន្ទាន់បំផុត ដើម្បីបង្កើនចំណូល ជាអាករអោយបានច្រើន និងកាត់បន្ថយការ ចំណាយ ។

ជំពូកទី ៣ : អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន

១. មុខងារនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន

អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានមិនមែនជាអាករដែលប្រមូលនៅក្នុងមូលដ្ឋាននោះទេ ។ អាករនេះត្រូវបានចែកចាយពីរដ្ឋាភិបាល-កណ្តាល ទៅអោយខេត្ត និងក្រុង ។ ក្នុងចំណោមអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានចំនួន ១.៨៦៧ ប្រហែល ៩២% ទទួលអាករវិភាជន៍-មូលដ្ឋានធម្មតាពីរតនាគារជាតិ ចំនួនបួនដងនៅឆ្នាំសារពើពន្ធនីមួយៗ ។

ប្រព័ន្ធនេះមិនបានប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិសេរីភាពរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានក្នុងការបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួននោះទេ ។

ប្រព័ន្ធអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន គឺជាប្រព័ន្ធមួយដែលរដ្ឋាភិបាលកណ្តាលឧបត្ថម្ភនូវចំណែកខ្លះនៃចំណូលជាហិរញ្ញវត្ថុដែលប្រមូលជាអាករជាតិ ដើម្បីបែងចែកដល់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាននូវចំណូលដែលចាំបាច់ដល់ការរក្សាបាននូវសេវាសាធារណៈក្នុងកម្រិតសមស្រប ។ ជារៀងរាល់ឆ្នាំ រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលធ្វើការគណនាចំនួនទឹកប្រាក់ដែលផ្តល់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ទៅតាមសមាមាត្រនៃកង្វះចំណូលរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ដោយពិចារណាលើចំណូលជាហិរញ្ញវត្ថុស្តង់ដារនីយកម្ម និងតម្រូវការរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាននីមួយៗ ។

២. ប្រភពនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន

ជាដំបូង ប្រភពនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន គឺជាភាគរយជាក់លាក់នៃអាករបីប្រភេទសំខាន់ៗរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ដែលច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋាន (ឆ្នាំ១៩៥០) បានចាត់ទុកជាចំណូលសម្រាប់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន។ ទឹកប្រាក់ត្រូវបានបែងចែកដោយផ្អែកលើរូបមន្តមួយដែលបានបង្កើតឡើង ដើម្បីលើកកំពស់សមភាពនៅក្នុងចំណូលរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន និងដើម្បីធានានូវរដ្ឋបាលរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលដែលរៀបចំផែនការបានល្អ ។

ចំនួនទឹកប្រាក់សរុបនៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាននៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៦ ត្រូវបានគណនាជាប្រាក់ដូចខាងក្រោម :

ក. ៣២% នៃទិន្នផលសរុបនៃអាករលើប្រាក់ចំណូល និងអាករលើសុរា

ខ. ៣៥,៨% នៃទិន្នផលសរុបនៃអាករលើសាជីវកម្ម

គ. ២៩,៥% នៃទិន្នផលនៃអាករលើការប្រើប្រាស់

ឃ. ២៥% នៃទិន្នផលអាករលើថ្នាំជក់

* អត្រានៃទិន្នផលសរុបនៃអាករលើសាជីវកម្មនឹងមានការប្រែប្រួលរហូតដល់ ៣៤% ចាប់ពីឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៧ តទៅ។

៣. អាករវិភាជន៍ធម្មតា និងអាករវិភាជន៍ពិសេស

អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានចែកចេញជាអាករវិភាជន៍ធម្មតា និងអាករវិភាជន៍ពិសេស ។ ចំនួនទឹកប្រាក់នៃអាករវិភាជន៍ធម្មតា-គឺ ៩៤% នៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានសរុប និងអាករវិភាជន៍ពិសេស គឺ ៦% ។

រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍បែងចែកទឹកប្រាក់សរុបនៃអាករវិភាជន៍ធម្មតាដល់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានដែលកម្រិតស្តង់ដារនៃចំណូលទាបជាងចំណាយ ដើម្បីបំពេញបន្ថែមចំពោះកង្វះខាត ។ អាករវិភាជន៍ពិសេសត្រូវបានផ្តល់ជូន

អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានអាស្រ័យទៅតាមតម្រូវការហិរញ្ញវត្ថុវិសាមញ្ញ (ឧទាហរណ៍ ការចំណាយបណ្តោះអាសន្នសម្រាប់វិធានការដើម្បីការពារគ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិ) ដែលមិនអាចបំពេញដោយការផ្តល់អាករវិភាជន៍ធម្មតា ។

៤. ការផ្តល់អាករវិភាជន៍ធម្មតា

ទំហំទឹកប្រាក់នៃអាករវិភាជន៍ធម្មតាដែលត្រូវផ្តល់ជូនរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានត្រូវបានគណនា ដោយប្រើប្រាស់រូបមន្តដូចខាងក្រោម :

អាករវិភាជន៍ធម្មតា = តម្រូវការហិរញ្ញវត្ថុស្តង់ដារ - ចំណូលហិរញ្ញវត្ថុស្តង់ដារ

ទំហំទឹកប្រាក់នៃអាករវិភាជន៍ធម្មតា (ឧទាហរណ៍នៃខេត្តមួយ)

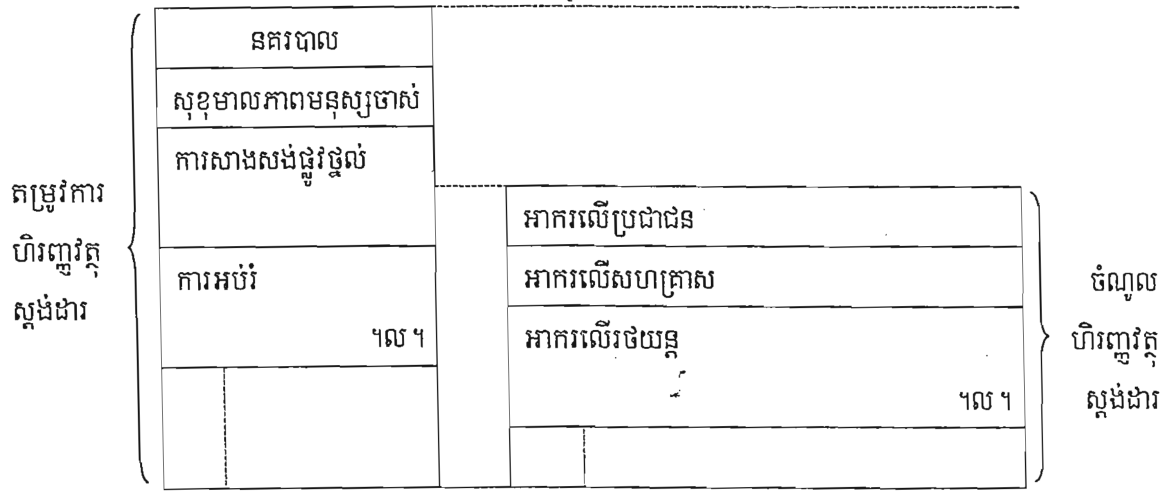

ក. <u>តម្រូវការហិរញ្ញវត្ថុស្តង់ដារ</u>

ទំហំទឹកប្រាក់នៃតម្រូវការហិរញ្ញវត្ថុស្តង់ដារ គឺជាចំណាយស្តង់ដារសរុបរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានមួយដែលគណនាអាស្រ័យទៅតាមមុខងាររៀងៗខ្លួន ឧទាហរណ៍ នគរបាល ការការពារអគ្គិភ័យ សុខុមាលភាពមនុស្សចាស់ ការសាងសង់ផ្លូវថ្នល់ អប់រំ ។ល។

ចំណាយជាស្តង់ដារសម្រាប់មុខងារនីមួយៗត្រូវបានគណនាដូចខាងក្រោម :

មុខងារសេវាពិសេស : ទំហំទឹកប្រាក់នៃឯកតាវាស់វែង × ថ្លៃឯកតា × មេគុណកែតម្រូវ

ម្យ៉ាងវិញទៀត មានកត្តាបួននៅក្នុងរូបមន្ត ។

(ក) មុខងារសេវា

មុខងាររបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានត្រូវបានធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ ដើម្បីវាស់វែងតម្រូវការហិរញ្ញវត្ថុ ដូចជា នគរបាល ការការពារអគ្គិភ័យ ការអប់រំបឋមសិក្សា និងមធ្យមសិក្សា ។ល។

(ខ) ឯកតាវាស់វែង

ចំពោះមុខងារសេវានីមួយៗ សូចនាករមួយត្រូវបានជ្រើសរើសដើម្បីវាស់វែងតម្រូវការហិរញ្ញវត្ថុ ដែលធានានូវកម្រិតមួយចំនួននៃសមត្ថភាពរបស់សេវា ។ ជាឧទាហរណ៍ ចំនួនមន្ត្រីនគរបាលដែលប្រើប្រាស់ដោយរដ្ឋាភិបាលខេត្តត្រូវបានជ្រើសរើសជាឯកតាវាស់វែងសម្រាប់ការការពារពីនគរបាល ។ នៅក្នុងការគណនាជាក់ស្តែង ទំហំទឹកប្រាក់នៃឯកតាវាស់វែងនីមួយៗចំពោះអាជ្ញាធរខេត្តត្រូវបានកំណត់ ដោយផ្អែកលើស្ថិតិផ្លូវការ និងប្រភពអាចទុកចិត្តបានផ្សេងទៀត ។

(គ) ថ្លៃឯកតា

ចំពោះឯកតាវាស់វែងនីមួយៗ ថ្លៃក្នុងមួយឯកតា (ថ្លៃឯកតា) ត្រូវបានកំណត់ក្នុងកម្រិតមួយថេរ ។ ជាឧទាហរណ៍ ថ្លៃឯកតា សម្រាប់ការការពារពីនគរបាលត្រូវបានកំណត់ត្រឹម ៩.៤០៨ ពាន់យ៉េន សម្រាប់មន្ត្រីនគរបាលម្នាក់ និងការសាងសង់ផ្លូវថ្នល់គឺ ២.៧៩០ ពាន់យ៉េន ក្នុង ១ គីឡូម៉ែត្រ សម្រាប់ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៦ ។ ថ្លៃឯកតាសម្រាប់មុខងារនីមួយៗត្រូវបានគណនា ដោយផ្អែកលើការចំណាយស្តង់ដារនៃអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានកម្រិតស្តង់ដារ ។

(ឃ) មេគុណកែតម្រូវ

មេគុណកែតម្រូវត្រូវបានប្រើប្រាស់ដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីភាពខុសគ្នានៃថ្លៃរដ្ឋបាល ក្នុងចំណោមរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានដែលមានល័ក្ខខ័ណ្ឌភូមិសាស្ត្រ អាកាសធាតុ និងសង្គមផ្សេងគ្នា ។ ជាឧទាហរណ៍ ថ្លៃសាងសង់ផ្លូវថ្នល់ នៅប៉ែកខាងជើងនៃប្រទេស មានកម្រិតខ្ពស់ជាងនៅប៉ែកខាងត្បូងពីព្រោះ មានទឹកកក និងព្រិលច្រើន នៅសិសិររដូវ ដែលមិនត្រឹមតែពន្យារពេលការងារសាងសង់ប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងតម្រូវអោយមានគ្រឿះផ្លូវរឹងមាំទៀតផង ។

អាស្រ័យហេតុនេះ ថ្លៃឯកតាត្រូវកាត់បន្ថយ ឬបង្កើនអោយបានត្រឹមត្រូវស្របតាមល័ក្ខខ័ណ្ឌទាំងនេះ ។ ប៉ុន្តែ ដោយសារថ្លៃឯកតាត្រូវបានកំណត់ក្នុងកម្រិតមួយថេរ តម្លៃជាតួលេខនៃឯកតាវាស់វែងត្រូវបានកាត់បន្ថយ ឬបង្កើន ជំនួសអោយការកែប្រែថ្លៃឯកតា ។

ខ. <u>ចំណូលហិរញ្ញវត្ថុស្តង់ដារ</u>

ចំណូលហិរញ្ញវត្ថុស្តង់ដារត្រូវបានគណនាដោយរូបមន្តមួយដែលឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីសមត្ថភាពហិរញ្ញវត្ថុរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។ វាគឺជាការបូកសរុបនៃទំហំទឹកប្រាក់ប៉ាន់ស្មាននៃចំណូលដែលបានមកពីអាករមូលដ្ឋាន និងអាករប្រហាក់ប្រហែលផ្សេងទៀត ដែលត្រូវបានគណនាដោយផ្អែកលើអត្រាអាករស្តង់ដារពាក់ព័ន្ធ និងចំណូលដែលបានមកពីអាករផ្ទេរមូលដ្ឋាន ។

ចំនួនសរុប (១០០%) នៃអាករផ្ទេរមូលដ្ឋានសម្រាប់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាននីមួយៗ ត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុងការគណនាចំណូលហិរញ្ញវត្ថុស្តង់ដាររបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ហើយមានត្រឹមតែ ៧៥% (ចាប់តាំងពីឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៣ រហូតដល់ ៨០% (អាករខេត្ត) ឬ ៧៥% (អាករក្រុង)) នៃអាករមូលដ្ឋានសរុបប៉ុណ្ណោះដែលត្រូវបានរាប់បញ្ចូល ដើម្បីអោយថវិកាដែលនៅសល់អាចត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយសេរី ដើម្បីកែលម្អកម្រិតសកម្មភាពរដ្ឋបាលរបស់អាជ្ញាធរនីមួយ ។

៥. ការផ្តល់អាករវិភាជន៍ពិសេស

អាករវិភាជន៍ពិសេសបំពេញបន្ថែមអាករវិភាជន៍ធម្មតា ។ អត្ថិភាពនៃអាករនេះគឺថា តាមលក្ខណៈរបស់វា អាករវិភាជន៍ធម្មតាមិនអាចឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការហិរញ្ញវត្ថុពិសេសរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានបានឡើយ ។ ជាឧទាហរណ៍ ប្រហែលជា

មានការថយចុះនូវចំណូលហិរញ្ញវត្ថុរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានណាមួយ និងមានការកើនឡើងនូវការចំណាយរដ្ឋបាល នៅក្នុងកំឡុងឆ្នាំសារពើពន្ធណាមួយ ដោយសារគ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិធ្ងន់ធ្ងរ ឬការបង្រួមក្រុងចូលគ្នា ។
ម្យ៉ាងវិញទៀត អាចមានចំណូលបន្ថែមពិសេសដែលបានមកពីអាជីវកម្មឆ្នោតផ្សងសំណាង ការប្រណាំងសេះ ។ល។ ក្នុងករណីបែបនេះ ជាការមិនត្រឹមត្រូវឡើយដែលមិនអើពើចំពោះល័ក្ខខ័ណ្ឌវិសាមញ្ញរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។ អាករវិភាជន៍ពិសេសត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់ឆ្លើយតបទៅនឹងល័ក្ខខ័ណ្ឌពិសេសទាំងនេះ ។ ទំហំទឹកប្រាក់ពិតប្រាកដនៃចំណូលពីអាករវិភាជន៍ពិសេស ដែលត្រូវផ្តល់ជូនអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាននីមួយៗ ត្រូវបានកំណត់ជារៀងរាល់ឆ្នាំដោយរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ (ក្នុងករណីខេត្ត ឬក្រុង) និងដោយអភិបាលខេត្ត (ក្នុងករណីឃុំ ឬភូមិ) ។

៦. ទំហំទឹកប្រាក់នៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន

ទំហំទឹកប្រាក់នៃអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៦ មានចំនួន ១៥.៩៥៥.៣ ពាន់លានយ៉េន (អាករវិភាជន៍ធម្មតាមានចំនួន ១៥.០៤០.៨ ពាន់លានយ៉េន និងអាករវិភាជន៍ពិសេសមានចំនួន ៩៥៤.៥ ពាន់លានយ៉េន) ត្រូវជា ១៩.១% នៃចំណូលសរុបរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន។ នៅក្នុងករណីដែលចំណូលហិរញ្ញវត្ថុស្តង់ដារលើសពីតម្រូវការហិរញ្ញវត្ថុស្តង់ដារ ដែលបង្ហាញអោយឃើញថារដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាននោះមានធនធានហិរញ្ញវត្ថុគ្រប់គ្រាន់ អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានមិនត្រូវផ្តល់ជូនឡើយ ។
ក្នុងចំណោមខេត្តទាំង ៤៧ និងក្រុងទាំង ១.៨២០ (គិតទាំងសង្កាត់ពិសេសរបស់ក្រុងតូក្យូដែលត្រូវបានរាប់ថាជាក្រុងមួយដែរ) មានតែរាជធានីតូក្យូ ខេត្តអៃជី និងក្រុង ១៦៩ ប៉ុណ្ណោះ ដែលមិនត្រូវបានផ្តល់អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៦ ។

៧. ឧបត្ថម្ភកធនពិសេសដល់មូលដ្ឋាន

នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩ ប្រព័ន្ធឧបត្ថម្ភកធនពិសេសដល់មូលដ្ឋានបានចាប់ផ្តើមបំពេញបន្ថែមដល់កង្វះខាតនៃចំណូលអាករមូលដ្ឋាន ដែលបណ្តាលមកពីការកាត់បន្ថយអាករជាអចិន្ត្រៃយ៍នៃកំណែទម្រង់អាករ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៩ ។ ប្រសិនបើប្រៀបធៀបទៅនឹងអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន ឧបត្ថម្ភកធនពិសេសដល់មូលដ្ឋានត្រូវបានចែកចាយពីរដ្ឋាភិបាលកណ្តាលដល់ខេត្ត និងក្រុងទាំងអស់ (រួមទាំងសង្កាត់ពិសេសផងដែរ) ។
នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៦ ប្រព័ន្ធឧបត្ថម្ភកធនពិសេសសម្រាប់ជាវិភាជន៍ទ្រទ្រង់កុមារត្រូវបានបង្កើតឡើងដើម្បីបំពេញបន្ថែមដល់កង្វះខាតនៃចំណូលអាករមូលដ្ឋាន បណ្តាលមកពីរដ្ឋាភិបាលជាតិឈប់ទទួលបន្ទុកលើវិភាជន៍ទ្រទ្រង់កុមារ ។ ឧបត្ថម្ភកធនពិសេសសម្រាប់ជាវិភាជន៍ទ្រទ្រង់កុមារគឺជាប្រភេទមួយនៃឧបត្ថម្ភកធនពិសេសដល់មូលដ្ឋាន ។

បំណែងចែកមិនស្មើគ្នានៃចំណូលអាករខេត្ត (ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥)

អាករខេត្តក្នុងប្រជាជនម្នាក់នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥

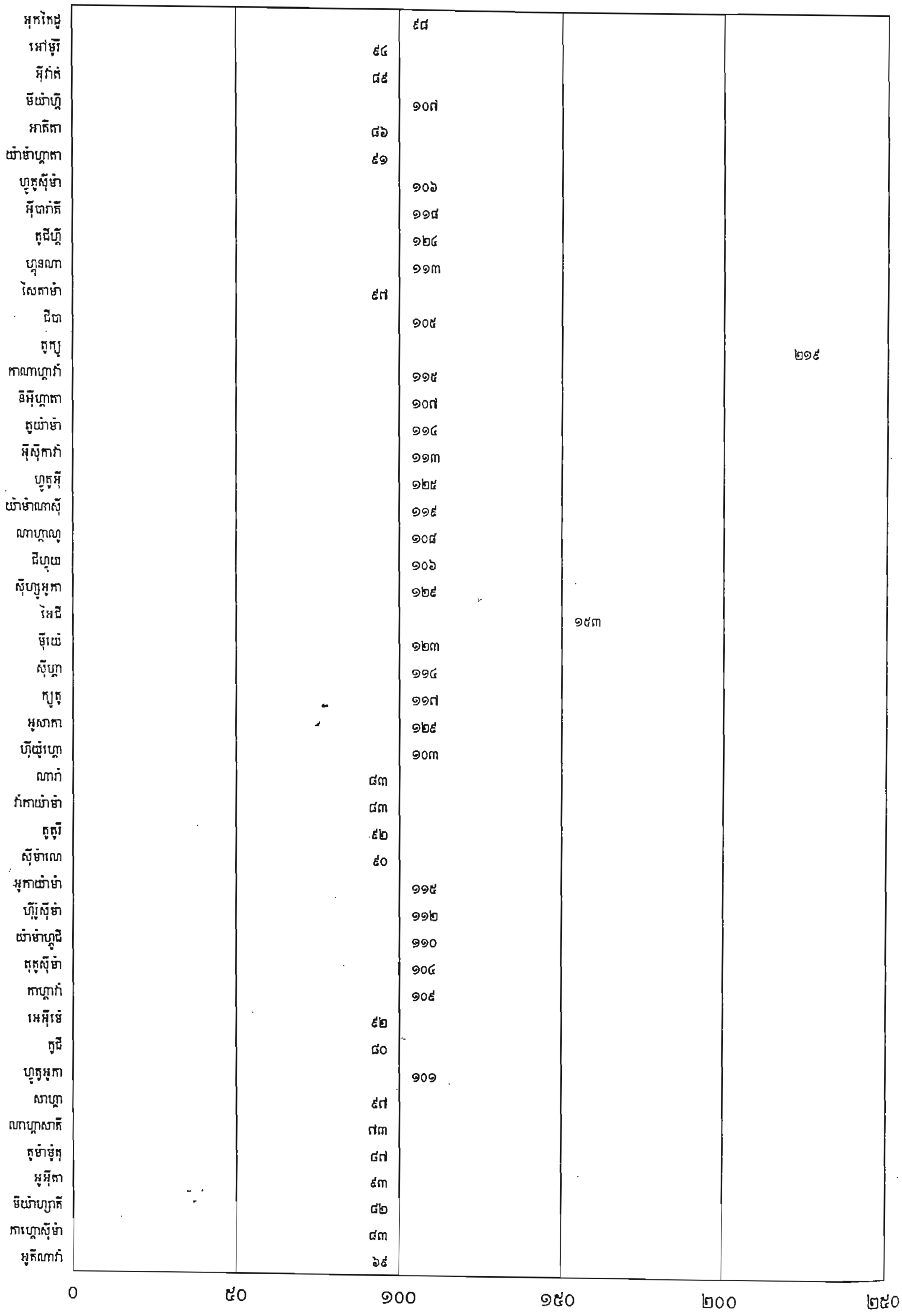

(ឯកតា : ពាន់យ៉េន)

មុខងារកែតម្រូវសារពើពន្ធរបស់ប្រព័ន្ធអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន

ប្រព័ន្ធអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានត្រូវបានអនុវត្ត ដើម្បីធានានូវធនធានសារពើពន្ធដល់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន និងដើម្បីកែតម្រូវអតុល្យភាពនៃធនធានសារពើពន្ធក្នុងចំណោមរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។

០ឈ្មោះក្រុម	ចំណូលទូទៅ	ចំណូល អាករខេត្ត		ចំណូលអាករខេត្តនៃអាករវិភាជន៍	
	ក	ខ	ខ/ក (%)	មូលដ្ឋាន (គ)	គ/ក (%)
អុកកៃដូ	២.៦៣៧,៨០៦	៥៥០.៨៧៩	២១	៧១០.១២៧	២៧
អៅម៉ូរី	៧៤៨.២២១	១៣៧.១៥៣	១៨	២៣៦.០២០	៣២
អ៊ីវ៉ាត់	៧១៩.៨៣៣	១២៤.១០៥	១៧	២៤០.០៨១	៣៣
មីយ៉ាហ្គិ	៨០៤.៨១២	២៥១.៩៧៥	៣១	១៨៤.៤៧៦	២៣
អាគីតា	៦៧២.១៦៣	៩៩.៨៧២	១៥	២០៨.២៩៣	៣១
យ៉ាម៉ាហ្គាតា	៥៩៨.៣២០	១១០.៨៧១	១៩	១៨៨.៦៧១	៣១
ហ្វូគូស៊ីម៉ា	៨៧៤.៨១៥	២២២.៧២០	២៥	២៣៧.៦៦៨	២៧
អ៊ីបារ៉ាគី	៩៩៩.២៨៧	៣៥៣.៨៨៤	៣៥	១៨៥.៥៦២	១៩
តូជីហ្គិ	៨០៦.៤៧១	២៥០.០៧៦	៣១	១៣៧.៥០៥	១៧
ហ្គុនណា	៧៤៥.៩៦៧	២២៨.០៨៦	៣១	១៤៧.១៣២	២០
សៃតាម៉ា	១.៥១៧.០០៨	៦៨១.៧១៥	៤៥	២៣៨.៩១៥	១៦
ជីបា	១.៤៥៩.១៦៨	៦៣៥.៨៨៧	៤៤	២១៨.៤៧៥	១៥
តូក្យូ	៦.៤៣៣.៣៨៧	៤.៦០២.៧១៨	៧២	០	០
កាណាហ្គាវ៉ា	១.៧២៧.៧២៤	៩៩៩.៧៤៧	៥៨	១២២.៨៩៣	៧
នីអ៊ីហ្គាតា	១.២៥១.៩៧០	២៦០.២៣០	២១	២៩៧.៧៥៤	២៤
តូយ៉ាម៉ា	៥២៥.១៥៣	១២៦.៨២៤	២៤	១៤០.៣២៨	២៧
អ៊ីស៊ីកាវ៉ា	៥២៧.៨៥០	១៣២.១៧៩	២៥	១៤១.៤៩១	២៧
ហ្វូគូអ៊ី	៤៩២.៤២២	១០២.៦២៤	២១	១២៦.៨៨១	២៦
យ៉ាម៉ាណាស៊ី	៤៧៤.៦៥៤	១០៤.៧៦២	២២	១២៥.២០៤	២៦
ណាហ្គាណូ	៨៥៣.២៣៧	២៣៥.៧៥២	២៨	២៣៨.១៣៤	២៦
ជីហ្វូយ	៧៨៦.៦៦៦	២២៣.០២៥	២៨	១៩១.៤៨៥	២៤
ស៊ីហ្សូអូកា	១.១០៧.៨៥៤	៤៨៧.១២០	៤៤	១៦៩.១៤៧	១៥
អៃជី	២.០៨៥.៩២៧	១.០៨៨.៦៥៥	៥២	៨៧.៦៩២	៤
ម៉ីយ៉េ	៦៩៤.៩៦០	២២៧.៨៨៤	៣៣	១៥០.៧៦៩	២២
ស៊ីហ្គា	៤៩៨.២១៩	១៥៦.០០៤	៣១	១១៨.៤៥៨	២៤

ក្យូតូ	៨៥២.២០៩	២៩៩.៨៩៥	៣៥	១៩២.៩៦១	២៣
អូសាកា	២.៦២៩.៣១៦	១.១១៣.៣៧៧	៤២	២៧៩.០០២	១១
ហ៊ីយ៉ូហ្គោ	២.៦៤៦.៦៣០	៥៧៣.៣៩៧	២២	៣៨២.៦៦៦	១៤
ណារ៉ា	៤៧៨.២៧៦	១១៨.១៦៥	២៥	១៤៦.៤៦៣	៣១
វ៉ាកាយ៉ាម៉ា	៥១២.៤៧៩	៨៨.៣៥៦	១៧	១៦៣.៦៧៥	៣២
តូត្តូរី	៣៨៥.៤៣២	៥៥.៨៧២	១៤	១២៩.១២៥	៣៤
ស៊ីម៉ាណេ	៥៦២.៤៤២	៦៧.២៧៥	១២	១៨៤.៥៨៤	៣៣
អូកាយ៉ាម៉ា	៧៨០.៦៦៨	២២៥.០៣០	២៩	១៨០.៦៩៣	២៣
ហ៊ីរ៉ូស៊ីម៉ា	៩៨៣.៣៥៥	៣២០.៨១១	៣៣	២០៨.៨៤៧	២១
យ៉ាម៉ាហ្គូជី	៧៣៨.៦១២	១៦៥.៥២៣	២២	១៨១.៥៧៣	២៥
តុគូស៊ីម៉ា	៥៤៧.៦៥៥	៨៥.១៦២	១៦	១៤១.៥២៣	២៦
កាហ្គាវ៉ា	៤៥៨.៣៧៣	១១១.៦៩២	២៤	១១៦.៥៣៣	២៥
អេអ៊ីម៉េ	៦៥៤.៥៨៧	១៣៧.២១១	២១	១៧៨.៤៧២	២៧
កូជី	៤៦៥.៧៤៧	៦៣.៨៧៧	១៤	១៧២.៥៤០	៣៧
ហ្វូគូអូកា	១.៤៨១.០៥៩	៥១០.១៣៦	៣៤	២៨០.៣៣៤	១៩
សាហ្គា	៤២៥.៣៩៤	៨៤.៦៣៦	២០	១៣៨.៩៩០	៣៣
ណាហ្គាសាគី	៦៩២.៦៤១	១០៩.៤២៥	១៦	២៣៤.៥៨៧	៣៤
គូម៉ាម៉ូតុ	៧៣៩.៩២៧	១៦០.៨២៥	២២	២១៩.៥០៨	៣០
អូអ៊ីតា	៥៩០.១៨៧	១១៤.០១៨	១៩	១៨២.២១៨	៣១
មីយ៉ាហ្សាគី	៦១៣.៩០៥	៥៦.៦៦១	១៦	១៩០.៥៩៦	៣១
កាហ្គោស៊ីម៉ា	៨៣១.៥៧៨	១៤៥.៤៤៤	១៧	២៨៣.៥១៨	៣៤
អូគីណាវ៉ា	៥៨៤.០៧៣	៥៥.៨២៥	១៦	១៨៩.៦៧៣	៣២
សរុប ឬមធ្យមភាគ	៤៨.៦៩៤.៥១៩	១៧.១៣៧.៣៦០	៣៥	៩.២២១.៦៤២	១៩

កំណត់សម្គាល់ : "ចំណូលទូទៅ" ដែលជាការផ្សំគ្នានៃចំណូលបានមកពីអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន និងអាករផ្ទេរមូលដ្ឋាន គឺជាចំណូលដែលអាចត្រូវបានប្រើប្រាស់អាស្រ័យទៅតាមការវិនិច្ឆ័យដោយឯករាជ្យរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។

ជំពូកទី ៤ : ការបើកប្រាក់ពីរតនាគារជាតិ

១. ប្រភេទនៃការបើកប្រាក់ពីរតនាគារជាតិ

មានវិធីជាច្រើនសម្រាប់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលក្នុងការបើកមូលនិធិដល់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។ វិធីទាំងនេះត្រូវបានបែងចែកជាបីប្រភេទ : (១) ការបើកប្រាក់សម្រាប់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានដែលអនុវត្តគម្រោងជាតិដោយសារប្រសិទ្ធភាព និងសេដ្ឋកិច្ចមាត្រដ្ឋាន (២) ចំណែកជាកាតព្វកិច្ចរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ដោយផ្អែកលើទំនួលខុសត្រូវបែងចែកគ្នា រវាងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន និង (៣) ឧបត្ថម្ភកធន ។

(១) ការបើកប្រាក់សម្រាប់ការងារថ្នាក់ជាតិ

អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានទទួលបន្ទុកគម្រោងជាតិនៅក្នុងវិស័យជាច្រើននៃរដ្ឋបាលថ្នាក់ជាតិ ។ រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលត្រូវចេញថ្លៃសេវាទាំងនោះដែលផ្តល់ដោយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន នៅក្នុងទម្រង់ជាការបើកប្រាក់ពីរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ។

(២) ចំណែកជាកាតព្វកិច្ច

ជាគោលការណ៍ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានត្រូវទទួលរ៉ាប់រងលើចំណាយសម្រាប់កិច្ចការសាធារណៈមូលដ្ឋាន។ ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ដោយសារតែមានប្រាក់ចំណេញសម្រាប់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន និងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ការចំណាយទាំងអស់ ឬមួយផ្នែកត្រូវទទួលរ៉ាប់រងដោយរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ជាចំណែកជាកាតព្វកិច្ច ដើម្បីធានានូវការអនុវត្តប្រកបដោយភាពរលូន ។

(i) ចំណាយសម្រាប់កម្មវិធីពិសេស ឬកម្មវិធីថ្នាក់ជាតិ ដែលតម្រូវអោយផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដោយរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ដើម្បីធានានូវការអនុវត្តយ៉ាងរលូន ។

មានគម្រោងបែបនេះដែលផ្តល់ផលប្រយោជន៍រួមសម្រាប់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ប៉ុន្តែ ត្រូវតែដឹកនាំដោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ដោយសារតែបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ និងបទបញ្ជារបស់គណៈរដ្ឋមន្ត្រី (ឧទាហរណ៍ ការចំណាយសម្រាប់ការអប់រំជាកាតព្វកិច្ច សាធារណៈសង្គ្រោះ មណ្ឌលសុខភាព ។ល។)

(ii) ការចំណាយសម្រាប់គម្រោងសាធារណការ ដែលត្រូវបានអនុវត្តដោយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ស្របតាមផែនការវឌ្ឍនភាពសេដ្ឋកិច្ចជាតិ (ឧទាហរណ៍ ការចំណាយសម្រាប់សាធារណការ ។ល។)

(iii) ការចំណាយសម្រាប់គម្រោងពាក់ព័ន្ធនឹងគ្រោះមហន្តរាយ (ឧទាហរណ៍ ការចំណាយសម្រាប់សង្គ្រោះគ្រោះមហន្តរាយ ការស្តារគ្រោះមហន្តរាយដែលប៉ះពាល់ដល់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធកសិកម្ម ។ល។)

(៣) ឧបត្ថម្ភកធន

ក្នុងចំណោមមុខងារជាច្រើនរបស់ខ្លួន រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលផ្តល់ឧបត្ថម្ភកធនដល់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ដើម្បីគាំទ្រជំរុញ និងលើកស្ទួយការអនុវត្តរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។ ឧបត្ថម្ភកធនទាំងនេះមិនមែនជាកាតព្វកិច្ចទេ ហើយរដ្ឋាភិបាលកណ្តាលមានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការបង្កើត ឬលុបបំបាត់ឧបត្ថម្ភកធន នៅពេលកាលៈទេសៈប្រែប្រួល ។

២. ចំណុចសំខាន់ៗនៃច្បាប់ស្តីពីហិរញ្ញវត្ថុមូលដ្ឋាន

គោលការណ៍ ដែលតាមរយៈនោះ ការបើកប្រាក់ពីរតនាគារជាតិអាចត្រូវបានធ្វើឡើង មានចែងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីហិរញ្ញវត្ថុមូលដ្ឋាន ឆ្នាំ១៩៤៨ ។ ចំណុចសំខាន់ៗនៃច្បាប់នេះមានដូចតទៅ :

(១) ចំពោះចំណែកជាកាតព្វកិច្ចរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ប្រភេទនៃចំណាយ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសម្រាប់ការគណនាចំណាយ និងផលធៀបដែលទទួលរ៉ាប់រងដោយរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ត្រូវចែងដោយច្បាប់ ឬបទបញ្ជារបស់គណៈរដ្ឋមន្ត្រី ។

(២) ទំហំទឹកប្រាក់ពិតប្រាកដ ដែលបើកពីរតនាគារជាតិ ត្រូវផ្អែកលើទំហំទឹកប្រាក់គ្រប់គ្រាន់ ក្នុងការរ៉ាប់រងចំណាយជាក់ស្តែងដើម្បីអោយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានអាចបំពេញមុខងាររបស់ខ្លួន ។

(៣) ការបើកប្រាក់ពីរតនាគារជាតិត្រូវធ្វើឡើងដោយរដ្ឋាភិបាលកណ្តាលអោយបានទាន់ពេលវេលា ដើម្បីប្រើប្រាស់សម្រាប់ទូទាត់ចំណាយពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗ ។

(៤) អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានដែលទទួលប្រាក់ពីរតនាគារជាតិត្រូវប្រើប្រាស់ប្រាក់នេះ អោយស្របតាមច្បាប់ និងបទបញ្ជាផ្សេងទៀត ហើយអាស្រ័យហេតុនេះ ក្រុមប្រឹក្សាសវនកម្មរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលអាចធ្វើសវនកម្មលើការប្រើប្រាស់ប្រាក់ដែលអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានបើកពីរតនាគារជាតិ ។

៣. ផលធៀបនៃចំណូលរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន

ការបើកប្រាក់ពីរតនាគារជាតិបានកើនឡើងគួរអោយកត់សម្គាល់បន្ទាប់ពីសង្គ្រាមលោកលើកទី ២ ។ ផលធៀបនៃចំណូលសរុបរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានបានកើនឡើងរហូតដល់ ១២,២% ។

៤. ការលំបាក និងកំណែទម្រង់នាពេលថ្មីៗ

ប្រព័ន្ធបើកប្រាក់ពីរតនាគារជាតិបានបង្ហាញនូវប្រសិទ្ធភាព ក្នុងការអនុញ្ញាតអោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមិនត្រឹមតែរក្សាបាននូវរដ្ឋបាលក្នុងកម្រិតពេញចិត្តប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងទទួលបាននូវចំណូលគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់គម្រោងសាងសង់ខ្នាតធំ ដូចជាការស្តារឡើងវិញបន្ទាប់ពីគ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ទំហំទឹកប្រាក់ និងដែនកំណត់នៃការបើកប្រាក់ពីរតនាគារជាតិបានកើនឡើង និងពង្រីកជាលំដាប់ ។ ប៉ុន្តែ ការកើនឡើង និងការពង្រីកនេះបានបង្កអោយមានភាពសាំញ៉ាំដល់រចនាសម្ព័ន្ធនៃហិរញ្ញវត្ថុរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ហើយជាលទ្ធផលបានបង្កើននិន្នាការភ័ន្តច្រឡំទៅលើស្តង់ដារនៃការបែងចែករវាងទំនួលខុសត្រូវខាងរដ្ឋបាលរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន និង រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ។ ដូចនេះប្រព័ន្ធត្រូវបានពិនិត្យមើលឡើងវិញជាបន្តបន្ទាប់ ហើយក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំថ្មីៗនេះ មានកំណែទម្រង់ដ៏សម្បើមនៃឧបត្ថម្ភធន រួមជាមួយនឹងការផ្ទេរប្រភពចំណូលជាអាករ និងកំណែទម្រង់ប្រព័ន្ធផ្តល់អាករមូលដ្ឋាន ដើម្បីលើកស្ទួយវិមជ្ឈការ ដូចជា ការលុបបំបាត់ឧបត្ថម្ភធន ហើយតាមពិតទៅ ការបើកប្រាក់ពីរតនាគារជាតិ ដែលមានចំនួន ៤,៧ សែនកោដិយ៉េន ត្រូវបានកាត់បន្ថយសម្រាប់រយៈពេលបីឆ្នាំ ពីឆ្នាំ២០០៤ ដល់ឆ្នាំ២០០៦ ។

តារាងទី ៩ : ភាគរយនៃចំណូលពីការបើកប្រាក់ពីរដ្ឋាភិបាលកណ្តាលនៅក្នុងចំណូលសរុប របស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានទាំងអស់ (ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៧ តាមការប៉ាន់ស្មាន)

(គិតជាពាន់លានយ៉េន)

បរិយាយ	ទំហំទឹកប្រាក់	%
ចំណូលសរុបរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានទាំងអស់	៨៣.១២៦,១	១០០
ចំណូលពីការបើកប្រាក់ពីរតនាគារជាតិ	១០.១៧៣,៩	១២,២
(១) ចំណែកជាកាតព្វកិច្ចរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ក្នុងការចំណាយលើបុគ្គលិកសម្រាប់ការអប់រំជាកាតព្វកិច្ចនៅតាមសាលារៀន	១.៦៦៥,៩	២,០
(២) ឧបត្ថម្ភកធន និងចំណែកជាកាតព្វកិច្ចរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ក្នុងចំណាយចរន្តខាងលើលើកលែងចំណុចទី (១)	៤.៦៦៥,៤	៥,៦
(៣) ឧបត្ថម្ភកធន និងចំណែកក្នុងការចំណាយមូលធនរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល សម្រាប់សាធារណការ	២.៨៥៤,៣	៣,៤
(ក) សំណង់សាមញ្ញ	២.៨២៥,១	៣,៤
(ខ) ការសាងសង់ឡើងវិញបន្ទាប់ពីគ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិ	២៩,២	០,០
(៤) ចំណែកជាកាតព្វកិច្ចរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ក្នុងកម្មវិធីបង្កើតការងារ	០,០	០,០
(៥) ចំណែករបស់រដ្ឋាភិបាលចំពោះក្រុងដែលមានទ្រព្យសម្បត្តិជាក់លាក់របស់រដ្ឋាភិបាលស្ថិតនៅ	២៥,៩	០,០
(៦) ឧបត្ថម្ភកធនសម្រាប់វិធានការសុវត្ថិភាពចរាចរណ៍	៨៤,៥	០,១
(៧) ឧបត្ថម្ភកធនបន្ថែមដល់មូលដ្ឋានសម្រាប់ការសាងសង់ និងកែលម្អផ្លូវថ្នល់	៧០៩,៩	០,៩

ប្រភព : "កម្មវិធីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋានសម្រាប់ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៧" រៀបចំឡើងដោយក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ ។

ជំពូកទី ៥ ៖ សញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន

នៅពេលអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានរៀបចំ និងសម្រេចគម្រោងសាងសង់ខ្នាតធំ ជាធម្មតា អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានមិនមានលទ្ធភាពក្នុងការធ្វើហិរញ្ញវត្ថុដល់គម្រោងទាំងនេះ ដោយឯករាជ្យ និងដោយពេញលេញ ជាមួយនឹងចំណូលចរន្តរបស់ខ្លួនឡើយ ហើយត្រូវបង្ខំចិត្តទទួលយកមូលនិធិចាំបាច់តាមរយៈកម្ចីរយៈពេលវែង ។ នៅប្រទេសជប៉ុន មានឧបត្ថម្ភធនជាច្រើនប្រភេទរបស់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល សម្រាប់កម្មវិធីមូលធនរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ដូចជា ការសាងសង់ផ្លូវថ្នល់ ការសាងសង់សាលារៀន និងការងារសាងសង់សម្រាប់ការស្តារឡើងវិញ បន្ទាប់ពីគ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិ ។

១. សេវាដែលសញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានអាចអនុវត្តបាន

នៅប្រទេសជប៉ុន ប្រាក់កម្ចីរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានសម្រាប់រយៈពេលលើសពីមួយឆ្នាំសារពើពន្ធគឺសំដៅដល់ "សញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន" ហើយត្រូវស្ថិតនៅក្រោមបទបញ្ជាដែលចែងដោយច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនិងច្បាប់ផ្សេងទៀត។ ច្បាប់ស្តីពីហិរញ្ញវត្ថុមូលដ្ឋានមានកម្រិតសញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានត្រឹមសញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចី ដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងប្រភេទសេវាមួយចំនួន ។ សេវាដែលសញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់រដ្ឋាភិបាលអាចអនុវត្តបាន ត្រូវបានធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ជាបួនប្រភេទដូចខាងក្រោម ៖

(១) សេវាដែលនឹងបង្កើតចំណូលនាពេលអនាគតសម្រាប់សងសញ្ញាប័ណ្ណ ឬកម្ចី ឧទាហរណ៍ -- សេវាសហគ្រាសសាធារណៈ ។

(២) សេវាដើម្បីលើកកំពស់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចនាពេលអនាគត ដែលនឹងលើកស្ទួយធនធានពីអាករមូលដ្ឋាន និងអាចអោយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានទទួលបានចំណូលសម្រាប់ការសងសញ្ញាប័ណ្ណ ឬមូលនិធិកម្ចី -- ឧទាហរណ៍ ការសាងសង់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធកំពង់ផែ និងទីសំចតនាវា ។

(៣) សេវាដែលមានឥទ្ធិពលរយៈពេលយូរ (វាជាមូលហេតុសម្រាប់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានក្នុងការដាក់ភាគចំណែកនៃបន្ទុកហិរញ្ញវត្ថុទៅលើអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានជំនាន់ក្រោយ) -- ឧទាហរណ៍ ការសាងសង់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធអប់រំ ។

(៤) សេវាដែលអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានមានកាតព្វកិច្ចត្រូវផ្តល់ ដោយសារព្រឹត្តិការណ៍វិសាមញ្ញ និងមិនអាចព្យាករណ៍បាន-- ឧទាហរណ៍ ការសាងសង់ឡើងវិញ បន្ទាប់ពីគ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិ ។

ក្រៅពីសេវាដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ ប្រាក់កម្ចីសម្រាប់ស្ថាប័នាហិរញ្ញវត្ថុឡើងវិញរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន និងប្រាក់កម្ចីសម្រាប់បង់សោធននិវត្តន៍ត្រូវបានអនុញ្ញាត ក្នុងករណីមួយចំនួនប៉ុណ្ណោះ ។

២. ប្រព័ន្ធពិគ្រោះយោបល់សម្រាប់សញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

កាលពីមុន រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានចាំបាច់ត្រូវមានការអនុញ្ញាតពីរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ ឬអភិបាលខេត្តពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីចេញសញ្ញាប័ណ្ណរយៈពេលវែង ឬធ្វើកម្ចីរយៈពេលវែង ។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ដោយសារច្បាប់ស្តីពីវិមជ្ឈការពេញលេញបានចូលជាធរមាននៅក្នុងឆ្នាំ២០០០ ការកើនឡើងនៃសារៈសំខាន់ក្នុងការជំរុញឯករាជ្យតំបន់ បាននាំអោយមានការលុបបំបាត់ប្រព័ន្ធ "ផ្តល់ការឯកភាព" ហើយប្រព័ន្ធ "ពិគ្រោះ

យោបល់ដោយមានការជូនដំណឹង" ថ្មីបានចាប់ផ្តើមនៅក្នុងឆ្នាំ២០០៦ ។ ក្នុងប្រព័ន្ធនេះ រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានត្រូវពិគ្រោះយោបល់ជាមួយ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ ក្នុងករណីខេត្ត និងទីក្រុងចាត់តាំង ឬជាមួយអភិបាលខេត្តពាក់ព័ន្ធ ក្នុងករណី ជាក្រុងផ្សេងទៀត នៅពេលរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមានផែនការផ្តល់កម្ចីរយៈពេលវែង ។ ប្រសិនបើមិនទទួលបានការព្រមព្រៀងទេ រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាននៅតែមិនអាចផ្តល់កម្ចីក្នុងមូលដ្ឋានដដែល ប៉ុន្តែ វិធានការហិរញ្ញវត្ថុ និងនីតិវិធីផ្តល់កម្ចីចេញនឹងមានភាពខុសគ្នា បើប្រៀបធៀបទៅនឹងការចេញសញ្ញាប័ណ្ណ ឬកម្ចីដែលមានការព្រមព្រៀង ។ លើសពីនេះទៅទៀត ផ្តើមចេញពីទស្សនៈរក្សាឥណទាននៃសញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន "ប្រព័ន្ធព្រមានជាមុន" ក៏ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងប្រព័ន្ធថ្មីនេះផងដែរ ។ ប្រសិនបើទំហំទឹកប្រាក់នៃការសង ឬឱនភាពហិរញ្ញវត្ថុលើសពីកម្រិតជាក់លាក់ណាមួយនោះ ចាំបាច់ត្រូវមានការអនុញ្ញាតពីរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ (ឬពីអភិបាលខេត្តក្នុងករណីក្រុង) ដើម្បីចេញសញ្ញាប័ណ្ណ ឬទទួលបានប្រាក់កម្ចី ។

៣. តួនាទីរបស់សញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីមូលដ្ឋាន

សញ្ញាប័ណ្ណ និងកម្ចីរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមានតួនាទីបួនសំខាន់ៗ ។

ទីមួយ សញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីមូលដ្ឋានអាចអោយអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានធ្វើហិរញ្ញប្បទានដល់គម្រោងសាធារណការទំហំធំ ដែលអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានមិនអាចធ្វើហិរញ្ញប្បទានដោយប្រើប្រាស់ធនធានចំណូលទូទៅរបស់ខ្លួនបាន ហើយអាចអោយអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានលើកស្ទួយការអនុវត្តគម្រោងទាំងនោះ និងធ្វើអោយមានការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុរយៈពេលវែង តាមរយៈការពន្យាការសងប្រាក់ជាក់ស្តែងទៅឆ្នាំបន្ទាប់ៗ ។

ទីពីរ ធនធានសម្រាប់សងសញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីមូលដ្ឋានអាចរកបាននៅក្នុងចំណូលអាករនាពេលអនាគត ដូចនេះ បន្ទុកនៃការទូទាត់ត្រូវធ្លាក់ទៅលើប្រជាជនដែលទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពីគម្រោង ក្នុងចំណែកស្មើៗគ្នា ។

ទីបី សញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីមូលដ្ឋានក៏ជួយរ៉ាប់រងកង្វះខាតខាងធនធានអាករមូលដ្ឋាន ។ល។ នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ដែលសញ្ញា-ប័ណ្ណ/កម្ចីទាំងនោះត្រូវបានផ្តល់ ។

ទីបួន សញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីមូលដ្ឋានផ្តល់ធនធានសម្រាប់គម្រោងខ្នាតធំ ដូចនេះ សញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីមូលដ្ឋានអាចជះឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងទៅលើគោលនយោបាយសារពើពន្ធជាតិ ដោយការត្រួតពិនិត្យទំហំការងារដែលសម្រេចបាន តាមរយៈទំហំនៃសញ្ញាប័ណ្ណដែលបានចេញ ឬកម្ចីដែលបានទទួល ។

៤. ស្ថានភាពនៃសញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

ទំហំទឹកប្រាក់សរុបនៃសញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមានបង្ហាញជូននៅក្នុងតារាងទី ១០ ។ ចំណែករបស់វានៅក្នុងចំណូលសរុបមាន ១១.៧% នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៧ ។ នាពេលថ្មីៗកន្លងទៅនេះ ទំហំទឹកប្រាក់បានថយចុះយ៉ាងឆាប់រហ័ស ដោយសារតែការធ្វើអោយហិរញ្ញវត្ថុមានភាពរឹងមាំ និងការត្រួតពិនិត្យចំណាយជាមូលធន ។

តារាងទី ១០ : សញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីអនុញ្ញាតរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន (ឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៩៨ ដល់ឆ្នាំ២០០៧)

(គិតជាពាន់លានយ៉េន)

បរិយាយ	១៩៩៨	១៩៩៩	២០០០	២០០១	២០០២	២០០៣	២០០៤	២០០៥	២០០៦	២០០៧
សញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់រដ្ឋាភិបាលសម្រាប់គណនីទូទៅ	១១.០៣០	១១.២៨០	១១.១២៧	១១.៩១១	១២.៦៤៩	១៥.០៧២	១៤.១៤៥	១២.២៦២	១០.៨១៧	៩.៦៥៣
សញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់រដ្ឋាភិបាលសម្រាប់សហគ្រាសសាធារណៈ	៥.០៦៤	៥.១១៧	៥.១៨៤	៤.៥៨៩	៣.៨៧៥	៣.៤១៣	៣.៣៤០	៣.២៧៥	៣.១២៩	២.៨៥៨
សរុប	១៦.០៩៤	១៦.៣៩៧	១៦.៣១១	១៦.៥០០	១៦.៥២៤	១៨.៤៨៥	១៧.៤៨៤	១៥.៥៣៧	១៣.៩៤៧	១២.៥១១

កំណត់សម្គាល់ : "សញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់រដ្ឋាភិបាលសម្រាប់គណនីទូទៅ" គឺជាកម្ចីសម្រាប់គណនីសាមញ្ញ ។

៥. មូលនិធិសម្រាប់សញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

មូលនិធិសម្រាប់សញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមានដូចខាងក្រោម :

(១) មូលនិធិរដ្ឋាភិបាល

មូលនិធិរដ្ឋាភិបាលត្រូវបានយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងសំខាន់ រហូតដល់ឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៧៤ ហើយមានចំណែកយ៉ាងធំនៅក្នុងមូលនិធិសរុបសម្រាប់កម្ចីរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ មូលនិធិទាំងនេះបាន ថយចុះកាលពីពេលថ្មីៗកន្លងទៅនេះ ដូចនេះ ទំហំទឹកប្រាក់នៃមូលនិធិរបស់រដ្ឋាភិបាលមានកម្រិតតូចជាងទំហំទឹកប្រាក់នៃមូលនិធិរបស់ឯកជន។ មូលនិធិរដ្ឋាភិបាលមាន ជាពិសេស មូលនិធិកម្ចីសារពើពន្ធ មូលនិធិសន្សំ និងមូលនិធិធានារ៉ាប់រងប្រៃសណីយ៍ ជប៉ុន ។ មូលនិធិកម្ចីសារពើពន្ធបានថយចុះ ចាប់តាំងពីមានកំណែទម្រង់ដ៏សម្បើមនៅក្នុងការវិនិយោគ និងប្រព័ន្ធ ប្រាក់កម្ចីរបស់រតនាគារ នៅក្នុងឆ្នាំ២០០១ ចំណែកឯមូលនិធិសន្សំ និងមូលនិធិធានារ៉ាប់រងប្រៃសណីយ៍ជប៉ុន ជាគោលការណ៍នឹងត្រូវលុបបំបាត់នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៧ ស្របតាមកំណែទម្រង់ឯកជនភាវូបនីយកម្មប្រៃសណីយ៍ ដែលបានចាប់ផ្តើមនៅឆ្នាំ២០០៥។

(២) មូលនិធិសាជីវកម្មហិរញ្ញវត្ថុជប៉ុនសម្រាប់សហគ្រាសក្រុងមូលនិធិសាជីវកម្មហិរញ្ញវត្ថុជប៉ុនសម្រាប់សហគ្រាសក្រុងត្រូវបានបង្កើតឡើង នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៥៧ ក្នុងនាមជា សាជីវកម្មពិសេស ដោយរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ។ សាជីវកម្មនេះផ្តល់ប្រាក់កម្ចីរយៈពេលវែងដោយយកការប្រាក់ទាបដ៏គួរអោយចាប់អារម្មណ៍ ដល់រដ្ឋាភិបាលដែលប្រតិបត្តិការសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ ប្រភពដ៏សំខាន់នៃចំណូលសម្រាប់មូលនិធិ សាជីវកម្មហិរញ្ញវត្ថុជប៉ុនសម្រាប់សហគ្រាសក្រុង គឺសញ្ញាប័ណ្ណផ្ទាល់ខ្លួនដែលត្រូវបានបែងចែកជាបីប្រភេទដូចជា : (ក) សញ្ញាប័ណ្ណមានការធានាពីរដ្ឋាភិបាលដែលត្រូវបានទិញដោយក្រុមហ៊ុនមូលប័ត្រ និងស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុផ្សេងទៀត (ខ) សញ្ញាប័ណ្ណគ្មានការធានាពីរដ្ឋាភិបាលដែលត្រូវបានទិញដោយក្រុម-ហ៊ុនមូលប័ត្រ និងស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុ ផ្សេងទៀត (សញ្ញាប័ណ្ណគ្រប់គ្រងកម្មវិធីវិនិយោគសារពើពន្ធ និងប្រាក់កម្ចី) និង (គ) កម្ចីគ្មានការធានាពីរដ្ឋាភិបាលដែលធ្វើឡើងដោយសាជីវកម្មជំនួយអញ្ចមញ្ចដល់មន្ត្រីរាជការរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន និងអង្គការផ្សេងទៀត ដែលមានទំនាក់ទំនងពិសេសជាមួយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន។ ល័ក្ខខ័ណ្ឌនៃការផ្តល់ប្រាក់កម្ចីដល់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានពីមូលនិធិសាជីវកម្មហិរញ្ញវត្ថុជប៉ុនសម្រាប់សហគ្រាសក្រុងមានភាពល្អប្រសើរជាងមូលនិធិឯកជន និងគាំទ្រដល់តែអ្វីដែលជាមូលនិធិរដ្ឋាភិបាលប៉ុណ្ណោះ។ យោងតាមច្បាប់ស្តីពីការលើកស្ទួយកំណែទម្រង់រដ្ឋបាល (ថ្ងៃទី២៦ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៦)

មូលនិធិសាជីវកម្មហិរញ្ញវត្ថុជប៉ុនសម្រាប់សហគ្រាសក្រុងនឹងត្រូវលុបបំបាត់ នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៨ ហើយរចនាសម្ព័ន្ធបច្ចុប្បន្ននឹងត្រូវកែប្រែថ្មី ។

(៣) មូលនិធិឯកជន

(ក) មូលនិធិជាវជាសាធារណៈ

រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានធំៗជាច្រើនចេញសញ្ញាប័ណ្ណរបស់ខ្លួននៅលើទីផ្សារបើកចំហ ។ ល័ក្ខខ័ណ្ឌកម្ចីមានភាពដូចគ្នាទៅនឹងសញ្ញាប័ណ្ណដែលចេញដោយក្រុមហ៊ុនឯកជនឈានមុខ ដូចជា ក្រុមហ៊ុនថាមពលអគ្គិសនីទាំងប្រាំបួន ។ បច្ចុប្បន្ននេះ រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានចំនួន ៤២ ត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយចេញសញ្ញាប័ណ្ណប្រភេទនេះ ដែលមានដូចជា រាជធានីតូក្យូ ខេត្តអូសាកា ទីក្រុងអូសាកា ទីក្រុងកូបេ និងទីក្រុងយ៉ូកូហាម៉ា ក្នុងចំណោមរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានផ្សេងៗទៀត ។

ចាប់ពីឆ្នាំ២០០២មក ប្រភេទថ្មីនៃមូលនិធិជាវជាសាធារណៈបានចាប់ផ្តើមត្រូវបានចេញ គឺ"សញ្ញាប័ណ្ណមូលដ្ឋានដែលផ្តល់ជូនជាសាធារណៈសម្រាប់ភាគកម្មរបស់ប្រជាជន" ។ ដោយកំណត់គោលដៅអ្នកជាវទៅលើប្រជាជននៃ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានពាក់ព័ន្ធ សញ្ញាប័ណ្ណនេះអាចត្រូវបានចេញក្នុងទំហំតូចល្មម ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ក្រុងជាច្រើន កំពុងចាប់ផ្តើមចេញសញ្ញាប័ណ្ណពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ ។

(ខ) មូលនិធិឯកជនផ្សេងទៀត

អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានជាច្រើនខ្ចីប្រាក់រយៈពេលវែងពីស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុមួយចំនួនដូចជា ធនាគារពាណិជ្ជកម្ម សមាគមសហករណ៍កសិកម្ម និងក្រុមហ៊ុនធានារ៉ាប់រង ក៏ដូចជាពីរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងពីមូលនិធិសាជីវកម្មហិរញ្ញវត្ថុជប៉ុនសម្រាប់សហគ្រាសក្រុង ។ សញ្ញាប័ណ្ណបរទេសត្រូវបានចេញម្តងម្កាលដោយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានមួយចំនួន ដូចជា រាជធានីតូក្យូ ខេត្តអូសាកា ទីក្រុងអូសាកា ទីក្រុងកូបេ ឬទីក្រុងយ៉ូកូហាម៉ា ។

៦. កម្មវិធីសញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

រដ្ឋាភិបាលរៀបចំ "កម្មវិធីសញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចីរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន" នៅមុនពេលចាប់ផ្តើមឆ្នាំសារពើពន្ធជារៀងរាល់ឆ្នាំ។ កម្មវិធីនេះកំណត់អំពីសេចក្តីណែនាំសម្រាប់ទំហំនៃសញ្ញាប័ណ្ណ/កម្ចី ក្នុងប្រភេទជាច្រើននៃរដ្ឋបាល និងបែងចែកមូលនិធិដែលមានដល់ប្រភេទនីមួយ។ អាស្រ័យហេតុនេះ កម្មវិធីមិនត្រឹមតែអនុញ្ញាតអោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានរៀបចំថវិការបស់ខ្លួនសម្រាប់ឆ្នាំបន្ទាប់អោយស្របតាមគោលនយោបាយរបស់រដ្ឋាភិបាលស្តីពីកម្ចីអនុញ្ញាតប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងធានាថារដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានទទួលបានមូលនិធិគ្រប់គ្រាន់ ។ នេះគឺជាមធ្យោបាយមួយដ៏សំខាន់សម្រាប់រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលក្នុងការត្រួតពិនិត្យចំណាយសាធារណៈអោយមានប្រសិទ្ធភាព ។

ជំពូកទី ៦ : កម្មវិធីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន

១. ការរៀបចំកម្មវិធីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ

រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាននៅប្រទេសជប៉ុនទទួលរ៉ាប់រងអនុវត្តសកម្មភាពមួយចំនួនធំរបស់រដ្ឋាភិបាល ក្រោមបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ ហើយមានទំនួលខុសត្រូវចំពោះប្រហែល ៦០% នៃចំណាយទាំងអស់របស់រដ្ឋាភិបាល ។ អាស្រ័យហេតុនេះ រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលចាំបាច់ត្រូវធានានូវធនធានហិរញ្ញវត្ថុគ្រប់គ្រាន់ដល់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានដើម្បីអោយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានអាចផ្តល់សេវារបស់ខ្លួនប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ។ សម្រាប់គោលបំណងនេះ រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលរៀបចំគោលនយោបាយជាមូលដ្ឋានគ្រឹះសម្រាប់ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន ក្នុងកំឡុងឆ្នាំសារពើពន្ធ នីមួយៗមុនពេលចាប់ផ្តើម ។

យោងតាមគោលនយោបាយទាំងនេះ រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលធ្វើការប៉ាន់ស្មានជាផ្លូវការនូវការចំណាយ និងចំណូលសរុប របស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានទាំងអស់ ។ គោលនយោបាយ និងការប៉ាន់ស្មាននេះត្រូវបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុង "កម្មវិធីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន" ជារៀងរាល់ឆ្នាំ ដែលតាមរយៈនេះ រដ្ឋាភិបាលចាត់វិធានការចាំបាច់ដើម្បីរក្សាតុល្យភាពរវាងចំណូល និងចំណាយ ក្នុងករណីមានគម្លាតរវាងគ្នា ។

វិធានការដែលត្រូវអនុវត្តអាចជាកំណែទម្រង់ដ៏តូចតាច ឬដ៏សម្បើម នៃប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន ឬរដ្ឋបាល ដូចជា ការពិនិត្យមើលឡើងវិញនូវអត្រាអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន និងការបែងចែកឡើងវិញនូវមុខងាររដ្ឋបាលរវាងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។

២. តួនាទីនៃកម្មវិធីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន៖

កម្មវិធីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋានមិនមែនជាថវិកាប្រចាំឆ្នាំទេ ។ វាគឺជាសូចនាករសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុរបស់អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ កម្មវិធីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋានមានតួនាទីបីគឺ :

ទីមួយ កម្មវិធីផ្តល់នូវមធ្យោបាយសម្រាប់ការវាយតម្លៃប្រចាំឆ្នាំនូវកម្រិតនៃហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ ការវាយតម្លៃនេះអាចអោយធ្វើការកែតម្រូវជាមួយនឹងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈជាតិ ។

ទីពីរ កម្មវិធីធានានូវប្រភពទូទៅនៃចំណូលសម្រាប់ហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ ប្រសិនបើដឹងជាមុនថាចំណូលមូលដ្ឋានមានកង្វះខាត រដ្ឋាភិបាលកណ្តាលត្រូវធានាថាមានហិរញ្ញវត្ថុគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន តាមរយៈការកែតម្រូវផ្សេងៗ ។

ទីបី កម្មវិធីត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាសូចនាករប្រចាំឆ្នាំសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុរបស់អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានអាចទទួលបានព័ត៌មានចាំបាច់សម្រាប់ដំណើរការគ្រោងថវិការបស់ខ្លួន ដោយយោងដល់កម្មវិធីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ រូបភាពទី ៤ បង្ហាញនូវទំនាក់ទំនងរវាងកម្មវិធីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន និងថវិកាជាតិ ។

កម្មវិធីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋានសម្រាប់ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៧ មានបង្ហាញនៅក្នុងតារាងទី ១១ ។

រូបភាពទី ៤ : ទំនាក់ទំនងរវាងកម្មវិធីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន និង ថវិកាជាតិ (ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៧)

(គិតជាសែនកោដិលាន)

ថវិកាជាតិ

ចំណូល (៨២.៩)		
អាករជាតិ ៥៣.៥	អាករដែលជាធនធានរបស់អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន ៤៦.០	
	អាករលើចំណូល	៣២%
	អាករលើសាជីវកម្ម	៣៥.៨%
	អាករលើសុរា	៣២%
	អាករលើការប្រើប្រាស់	២៩.៥%
	អាករលើថ្នាំជក់	២៥%
	ផ្សេងៗ ៧.៥	
សញ្ញាប័ណ្ណជាតិ ២៥.៤		
ផ្សេងៗ ៤.០		

ចំណាយ (៨២.៩)
អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន ១៤.៩
ឧបត្ថម្ភកធន
ចំណាយសម្រាប់សញ្ញាប័ណ្ណរបស់រដ្ឋាភិបាលជាតិ ២១.០
ផ្សេងៗ

កម្មវិធីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋាន

ចំណូល (៨៣.២)
អាករមូលដ្ឋាន ៤០.៤
អាករផ្ទេរមូលដ្ឋាន
អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន ១៥.២
ឧបត្ថម្ភកធនពិសេសដល់មូលដ្ឋាន
ឧបត្ថម្ភកធន ១០.២
កម្ចីមូលដ្ឋាន ៩.៧
ផ្សេងៗ

ចំណាយ (៨៣.២)
ប្រាក់បៀវត្ស ២២.៥
ចំណាយសម្រាប់រដ្ឋបាលទូទៅ ២៦.២
ចំណាយជាមូលធន ១៥.២
កម្ចីមូលដ្ឋាន ១៣.១
ផ្សេងៗ

តារាងទី ១១ : កម្មវិធីហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈមូលដ្ឋានសម្រាប់ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៧

ចំណូល (ប៉ាន់ស្មាន)

(គិតជាពាន់លានយ៉េន)

ការបរិយាយ	ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៧ ទំហំទឹកប្រាក់ (ខ)	ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៦ ទំហំទឹកប្រាក់ (ក)	ទំហំទឹកប្រាក់ នៃកំណើន (ខ)-(ក)	ភាគរយ នៃកំណើន (%)
១. អាករមូលដ្ឋាន	៤០.៣៧២,៨	៣៤.៨៩៨,៣	៥.៤៧៤,៥	១៥,៧
២. អាករផ្ទេរមូលដ្ឋាន	៧០៩,១	៣.៧៣២,៤	△៣.០២៣,៣	△៨១,០
៣. ឧបត្ថម្ភកធនពិសេសដល់មូលដ្ឋាន	៣១២,០	៨១៦,០	△៥០៤,០	△៦១,៨
៤. អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន	១៥.២០២,៧	១៥.៩០៧,៣	△៧០៤,៦	△៤,៤
៥. ការបើកប្រាក់ពីរតនាគារជាតិ	១០.១៧៣,៩	១០.២០១,៥	△២៧,៦	△០,៣
៦. ប្រាក់កម្ចី	៩.៦៥២,៩	១០.៨១៧,៤	△១.១៦៤,៥	△១០,៨
៧. បន្ទុក និងសោហ៊ុយ	១.៦៤៥,៥	១.៦៤៥,០	០,៥	០,០
៨. ផ្សេងៗ	៥.០៥៧,២	៥.១៣២,៩	△៧៥,៧	△១,៥
សរុប	៨៣.១២៦,១	៨៣.១៥០,៨	△២៤,៧	០,០

ចំណាយ (គ្រោងថវិកា)

(គិតជាពាន់លានយ៉េន)

ការបរិយាយ	ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៧ ទំហំទឹកប្រាក់ (ខ)	ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៦ ទំហំទឹកប្រាក់ (ក)	ទំហំទឹកប្រាក់ នៃកំណើន (ខ)-(ក)	ភាគរយ នៃកំណើន (%)
១. ប្រាក់បៀវត្សរ៍ និងប្រាក់ឈ្នួល	២២.៥១១,១	២២.៥៧៦,៩	△៦៥,៨	△០,៣
២. ចំណាយចរន្ត	២៦.១៨១,១	២៥.១៨៥,៧	៩៩៥,៤	៤,០
៣. បន្ទុកបំណុល	១៣.១៤៩,៦	១៣.២៩៧,៩	△១៤៨,៣	△១,១
៤. ជួសជុល និងថែទាំ	៩៧៦,៦	៩៧៦,៨	△០,២	០,០
៥. ចំណាយជាមូលធនសម្រាប់សំណង់សាធារណការ	១៥.២៣២,៨	១៦.៨៨៨,៩	△១.៦៥៦,១	△៩,៨
(i) សាធារណការមានឧបត្ថម្ភកធន	៦.៦៤៤,៤	៦.៧៩៧,៨	△១៥៣,៤	△២,៣
(ii) សាធារណការគ្មានឧបត្ថម្ភកធន	៨.៥៨៨,៤	១០.០៩១,១	△១.៥០២,៧	△១៤,៩
៦. ការផ្ទេរទៅសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន	២.៧២៤,៩	២.៧៣៤,៦	△៩,៧	△០,៤
៧. ចំណាយលើសកម្រិតមធ្យមភាគថ្នាក់ជាតិ	២.៣៥០,០	១.៤៩០,០	៨៦០,០	៥៧,៧
សរុប	៨៣.១២៦,១	៨៣.១៥០,៨	△២៤,៧	០,០

កំណត់សម្គាល់ : សញ្ញា △ បញ្ជាក់អំពីតួលេខជាចំនួនអវិជ្ជមាន ។

ជំពូកទី ៧ : សហគ្រាសហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ

១. រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានធ្វើប្រតិបត្តិការសហគ្រាស ដូចជា ផ្គត់ផ្គង់ទឹក ដឹកជញ្ជូន មន្ទីរពេទ្យ និងទឹកស្អុយ ដើម្បីចូលរួមចំណែកជួយរក្សា និងលើកកំពស់គុណភាពជីវិតសម្រាប់សាធារណជនទូទៅ ក៏ដូចជាគ្រប់គ្រងវិស័យអប់រំ សុខុមាលភាពសង្គម សុខភាព និងអនាម័យ នគរបាល និងការការពារអគ្គិភ័យ និងកិច្ចការទូទៅផ្សេងៗទៀត ។

២. សហគ្រាសទាំងនេះដែលដំណើរការដោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានហៅថា "សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន" ។ គោលការណ៍គ្រប់គ្រងសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានមានខុសគ្នាទាំងស្រុងពីសកម្មភាពរដ្ឋបាលទូទៅ ។ ជាគោលការណ៍ សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានត្រូវផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដោយថ្លៃសេវាដែលប្រមូលយកពីអតិថិជន និងដំណើរការដោយឯករាជ្យ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ គណនីពិសេសមួយដែលខុសគ្នាពីគណនីទូទៅត្រូវបានប្រើប្រាស់នៅក្នុងប្រតិបត្តិការនេះ ។

៣. បទបញ្ជារបស់គណៈរដ្ឋមន្ត្រីស្របតាមច្បាប់ស្តីពីហិរញ្ញវត្ថុមូលដ្ឋានចាត់តាំងសហគ្រាសដែលប្រតិបត្តិការ ដោយមានគណនីពិសេសមួយ : ផ្គត់ផ្គង់ទឹក ផ្គត់ផ្គង់ទឹកជាលក្ខណៈឧស្សាហកម្ម ដឹកជញ្ជូន ផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី ផ្គត់ផ្គង់ឧស្ម័ន ផ្គត់ផ្គង់ទឹកសាមញ្ញ សេវាកំពង់ផែ មន្ទីរពេទ្យ ផ្សារ ទីសត្តឃាត ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធទេសចរណ៍ រៀបចំការដ្ឋានសង់លំនៅដ្ឋាន និងទឹកស្អុយ ។ ក្នុងចំណោមសហគ្រាសទាំងនេះ សហគ្រាសធម្មតា ដូចជា ផ្គត់ផ្គង់ទឹក ផ្គត់ផ្គង់ទឹកជាលក្ខណៈឧស្សាហកម្ម ដឹកជញ្ជូន (បែងចែកជាការដឹកជញ្ជូនតាមរថយន្តលើផ្លូវថ្នល់ ការដឹកជញ្ជូនតាមរថយន្តក្រុង និងការដឹកជញ្ជូនតាមរថភ្លើងក្នុងមូលដ្ឋាន) ផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី និងផ្គត់ផ្គង់ឧស្ម័ន ត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយ "ច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន" ហើយខហិរញ្ញវត្ថុនៃច្បាប់នេះត្រូវបានអនុវត្តចំពោះមន្ទីរពេទ្យ ។
លើសពីនេះទៅទៀត រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានអាចអនុវត្តច្បាប់នេះចំពោះសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានណាមួយ ទៅតាមឆន្ទៈរបស់ខ្លួន ។ នៅពេលច្បាប់ត្រូវបានអនុវត្ត សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានត្រូវប្រតិបត្តិការ ក្រោមគោលការណ៍ នៃ "គណនីសហគ្រាស" ។ គណនីសហគ្រាសមានគណនីចរន្ត និងគណនីមូលធន ។ ភាពខុសគ្នារវាងគណនីទាំងពីរនេះមិនត្រូវបានអនុម័តនៅក្នុងគណនីពិសេស ឬគណនីទូទៅផ្សេងទៀតឡើយ ។

៤. ជាធម្មតា ការវិនិយោគ ឬចំណាយដំបូងសម្រាប់គម្រោងសាងសង់ត្រូវបានផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដោយប្រាក់កម្ចីមូលដ្ឋានដែលជូនកាលពឹងផ្អែកលើឧបត្ថម្ភធនពីគណនីទូទៅ និងពីរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ។

៥. ចំនួនសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាននៃឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ មានដូចខាងក្រោម

តារាងទី ១២ : ចំនួនសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន (ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥)

សហគ្រាស	ច្បាប់អនុវត្ត	ច្បាប់មិនអនុវត្ត	សរុប
ផ្គត់ផ្គង់ទឹក (រួមទាំងសាមញ្ញ)	១.៤៤៩	៨៨៥	២.៣៣៤
ផ្គត់ផ្គង់ទឹកជាលក្ខណៈឧស្សាហកម្ម	១៤៩	-	១៤៩
ដឹកជញ្ជូន	៦៥	៤១	១០៦
ផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី	៣១	៨៩	១២០
ផ្គត់ផ្គង់ឧស្ម័ន	៣៦	-	៣៦
សេវាមន្ទីរពេទ្យ	៦៧២	-	៦៧២
ទឹកស្អុយ	២១៣	៣.៤៨៦	៣.៦៩៩
ផ្សេងៗ	២៥២	២.០១១	២.២៦៣
សរុប	២.៨៦៧	៦.៥១២	៩.៣៧៩

៦. តុល្យការប្រចាំឆ្នាំសរុបនៃគណនីចរន្តរបស់សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានទាំងអស់ ស្របតាមច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន មានដូចខាងក្រោម ៖

តារាងទី ១៣ : តុល្យការប្រចាំឆ្នាំសរុបនៃគណនីចរន្តរបស់សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ស្របតាមច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥

(គិតជាពាន់លានយ៉េន)

បរិយាយ	ចំណូល	ចំណាយ	តុល្យការ	ឱនភាពសរុប
ផ្គត់ផ្គង់ទឹក (រួមទាំងសាមញ្ញ)	៣.១៩៧	២.៩៦១	២៣៧	១២៤
ផ្គត់ផ្គង់ទឹកជាលក្ខណៈឧស្សាហកម្ម	១៦៤	១៤០	២៤	២២
ដឹកជញ្ជូន	៨០៧	៨៧១	△៦៣	២.២៧៦
ផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី	៨៦	៧៨	៧	២
ផ្គត់ផ្គង់ឧស្ម័ន	៩១	៩៣	△២	៣៩
សេវាមន្ទីរពេទ្យ	៤.១៥៤	៤.៣០២	△១៤៨	១.៧៨១
ទឹកស្អុយ	១.៤០១	១.៣៦២	៣៩	២០៦
ផ្សេងៗ	១.១១០	៩៧១	១៣៩	២១៤
សរុប	១១.០១១	១១.៧៧៧	២៣៣	៤.៦៦៤

ជំពូកទី ៨ : ច្បាប់នានាពាក់ព័ន្ធនឹងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ

ជំពូកទី ៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញជប៉ុន ដែលចូលជាធរមាននៅឆ្នាំ១៩៤៧ ចែងអំពីគោលការណ៍គ្រឹះនៃស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន ដោយពិចារណាលើសារៈសំខាន់នៃស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន ។

រដ្ឋធម្មនុញ្ញចែងដូចខាងក្រោម :

មាត្រា ៩២ : បទបញ្ញាពាក់ព័ន្ធនឹងការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានត្រូវកំណត់ដោយច្បាប់អោយស្របទៅនឹងគោលការណ៍នៃស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន ។

មាត្រា ៩៣ : អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានត្រូវបង្កើតសភា ជាអង្គភាពពិភាក្សាសម្រេចរបស់ខ្លួនស្របតាមច្បាប់ ។ នាយកប្រតិបត្តិនៃអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានទាំងអស់ សមាជិកសភា និងមន្ត្រីមូលដ្ឋានផ្សេងទៀតដូចបានកំណត់ដោយច្បាប់ ត្រូវជ្រើសតាំងដោយការបោះឆ្នោតដោយផ្ទាល់ពីប្រជាជន នៅក្នុងសហគមន៍របស់ខ្លួន ។

មាត្រា ៩៤ : អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានត្រូវមានសិទ្ធិគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិ កិច្ចការ និងរដ្ឋបាលរបស់ខ្លួន និងចេញបទបញ្ញាផ្ទាល់ខ្លួនស្របតាមច្បាប់ ។

មាត្រា ៩៥ : ច្បាប់ពិសេសមួយ ដែលអាចអនុវត្តបានតែចំពោះអង្គភាពសាធារណៈមួយ មិនអាចត្រូវបានអនុម័តដោយរដ្ឋសភា ដោយគ្មានការយល់ព្រមពីសម្លេងភាគច្រើននៃអ្នកបោះឆ្នោតរបស់អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានពាក់ព័ន្ធ ដែលទទួលបានស្របតាមច្បាប់បានឡើយ ។

រដ្ឋបាលសាធារណៈមូលដ្ឋានត្រូវធ្វើឡើងអោយស្របតាមបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន (ឆ្នាំ១៩៤៧) ច្បាប់ស្តីពីហិរញ្ញវត្ថុមូលដ្ឋាន (ឆ្នាំ១៩៤៨) ច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋាន (ឆ្នាំ១៩៥០) ច្បាប់ស្តីពីអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន (ឆ្នាំ១៩៥០) និងច្បាប់ផ្សេងៗទៀត ក៏ដូចជានីតិកម្មនាពេលខាងមុខ ។

(១) ច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋានបង្កើតបានជាមូលដ្ឋាននៃប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាននៅប្រទេសជប៉ុន ដោយចែងអំពីបញ្ហាជា មូលដ្ឋានគ្រឹះពាក់ព័ន្ធនឹងការបែងចែកមុខងារ ថវិកា គណនេយ្យ ចំណូល ចំណាយ និងកិច្ចការហិរញ្ញវត្ថុផ្សេងទៀត ក៏ដូចជាការរៀបចំ ។ល។

(២) ច្បាប់ស្តីពីហិរញ្ញវត្ថុមូលដ្ឋានបង្កើតគោលការណ៍គ្រឹះសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ក៏ដូចជាការបែងចែកទំនួលខុសត្រូវខាងហិរញ្ញវត្ថុរវាងរដ្ឋាភិបាលកណ្តាល និងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។

(៣) ច្បាប់ស្តីពីអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានគឺជាមូលដ្ឋាននៃប្រព័ន្ធអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋានដែលធានានូវធនធានហិរញ្ញវត្ថុគ្រប់គ្រាន់ដល់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ដោយមិនធ្វើអោយប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិសេរីភាពខាងរដ្ឋបាលរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។

(៤) ច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋានចែងអំពីគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាននៃអាករមូលដ្ឋានដែលកំណត់ និងប្រមូលដោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ទៅតាមដីការបស់ខ្លួនដែលប្រកាសអោយប្រើស្របតាមច្បាប់ ។

អភិបាលកិច្ចមូលដ្ឋាន (ការរៀបចំតាក់តែងគោលនយោបាយ
និងសង្គមស៊ីវិល)
ឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៧

ប្រព័ន្ធសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន
នៅក្នុងប្រទេសជប៉ុន

មាតិកា

ជំពូកទី ១ ~ សេចក្តីផ្តើមនៃសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន

១. សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ១

២. សេចក្តីបរិយាយនៃសហគ្រាសនីមួយៗ ៧

ជំពូកទី ២ ~ សេចក្តីបរិយាយអំពីប្រព័ន្ធសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន

១. និតិកម្មសម្រាប់សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ១៥

២. គោលការណ៍ណែនាំនៃច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ១៦

៣. សេចក្តីផ្តើមនៃច្បាប់ស្តីពីទីភ្នាក់ងាររដ្ឋបាលសាជីវកម្មមូលដ្ឋាន ២០

ជំពូកទី ៣ ~ បញ្ហាប្រឈមចំពោះសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានបច្ចុប្បន្ន ២១

ជំពូកទី ១ ~ សេចក្តីផ្តើមនៃសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន

១. សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន

អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាននីមួយៗ ទទួលបន្ទុកដោះស្រាយបញ្ហាផ្សេងៗនៃជីវភាពប្រចាំថ្ងៃរបស់ពលរដ្ឋ ដូចជាសុខុមាលភាពសាធារណៈ ការអប់រំ ឬការពន្លត់អគ្គិភ័យ ហើយដោយហេតុនេះ គ្រប់គ្រងសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានជាច្រើនដោយផ្ទាល់មុខ ឬដោយសហការជាមួយអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានផ្សេងទៀត ។

សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានទាំងនេះ គ្របដណ្តប់លើសេវាសាធារណៈជាច្រើន ។ សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានជាក់លាក់មួយចំនួន រួមមាន ការផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត ការបង្ហូរទឹកស្អុយ មន្ទីរពេទ្យ និងការដឹកជញ្ជូន ប៉ុន្តែទីផ្សាររដ្ឋ ការវាយតម្លៃដីធ្លី និងសូម្បីតែការគ្រប់គ្រងតំបន់ជិះស្គី ឬសហគ្រាសផលិតស្រា ក៏អាចរួមបញ្ចូលក្នុងប្រភេទនេះផងដែរ ។

ជាធម្មតា សហគ្រាសទាំងនេះត្រូវបានបង្កើតឡើង និងប្រតិបត្តិការដោយផ្នែកសាធារណៈ ដូចជាអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ព្រោះសហគ្រាសទាំងនេះមាននិន្នាការត្រូវការប្រាក់វិនិយោគសន្ធឹកសន្ធាប់ ទោះបីជាសហគ្រាសទាំងនេះមានការលំបាកក្នុងការស្វែងរកប្រាក់ចំណេញក៏ដោយ ។

សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានមួយត្រូវតែប្រតិបត្តិការ ក្នុងគោលបំណងលើកស្ទួយសុខុមាលភាពប្រជាជន ។ ក្នុងបរិបទនេះ សហគ្រាសទាំងនេះត្រូវបានគេរំពឹងយ៉ាងខ្លាំងថាមានប្រសិទ្ធភាពបំផុត ដោយចំណាយថ្លៃដើមអស់តិចបំផុតផ្អែកលើគោលការណ៍ប្រសិទ្ធផលសេដ្ឋកិច្ច ។ ដូច្នេះ សហគ្រាសទាំងនេះក៏ត្រូវផ្អែកលើគោលការណ៍ប្រព័ន្ធគណនេយ្យស្វ័យ-គាំទ្រ ដែលគ្របដណ្តប់លើចំណាយទាំងឡាយដែលចាំបាច់សម្រាប់ការគ្រប់គ្រង ដោយចំណូលបានមកពីថ្លៃសេវា ឬថ្លៃប្រើប្រាស់ផ្សេងៗ ។

ស្ថានភាពនាពេលថ្មីៗនេះនៃសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានសំខាន់ៗ នៅក្នុងសេវាសាធារណៈ (រួមទាំងសេវាសាធារណៈដែលផ្តល់អោយដោយផ្នែកឯកជន) មានដូចខាងក្រោម :

១) ក្នុងចំណោមសហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាតទាំងអស់ ដែលគ្របដណ្តប់លើប្រជាជន ១២៤.៧០៧ ពាន់នាក់ ប្រជាជន ១២៣.៨៣៤ ពាន់នាក់ (៩៩.៣%) ទទួលសេវាពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។

២) ក្នុងចំណោមសហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់ទឹកឧស្សាហកម្មទាំងអស់ ដែលផ្គត់ផ្គង់ទឹកចំនួន ៤.៧០១ លាន ម៣ ក្នុងមួយឆ្នាំ ទឹកចំនួន ៤.៦៩៦ លាន ម៣ (៩៩.៩%) ត្រូវបានផ្គត់ផ្គង់ដោយសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។

៣) គម្រោងគ្រប់គ្រងទឹកស្អុយទាំងអស់ដែលគ្របដណ្តប់លើប្រជាជនចំនួន ៩៣ លាននាក់ ដំណើរការដោយសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។

៤) ក្នុងចំណោមសេវាកម្មរថភ្លើងក្រោមដីទាំងអស់ដែលដឹកជញ្ជូនអ្នកធ្វើដំណើរបាន ២១.៩៥៤ លាននាក់ក្នុងមួយឆ្នាំ ប្រជាជនចំនួន ២.៧៨៨ លាននាក់ (១២.៩%) ប្រើប្រាស់សេវាកម្មដឹកជញ្ជូន ដែលដំណើរការដោយសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។

៥) ក្នុងចំណោមសេវាកម្មរថយន្តក្រុងទាំងអស់ ដែលដឹកជញ្ជូនអ្នកធ្វើដំណើរបាន ៤.៥៤៥ លាននាក់ក្នុងមួយឆ្នាំ ប្រជាជនចំនួន ១.០៦៣ លាននាក់ (២៣.៤%) ប្រើប្រាស់សេវាកម្មរថយន្តក្រុង ដែលដំណើរការដោយសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។

៦)	ក្នុងចំណោមសេវាកម្មមន្ទីរពេទ្យទាំងអស់ ដែលមាន ១.៦៣២ ពាន់រៀល មាន ២៣៥ ពាន់រៀល (១៤.៤%) ដែលត្រូវបានផ្គត់ផ្គង់ដោយសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។

ជាពិសេស សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានគ្របដណ្តប់លើសេវាកម្មផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត ទឹកឧស្ម័នហកម្ម និងសេវាកម្មបង្ហូរទឹកស្អុយ ព្រមទាំងមានបំណែកយ៉ាងធំនៅក្នុងសេវាកម្មផ្សេងៗទៀតដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ ។

ចំនួនសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន

(ឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥)

ប្រភេទសេវាកម្ម	ចំនួនសហគ្រាស	អត្រា
ផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត	២.៣៣៤	២៤.៩
ផ្គត់ផ្គង់ទឹកឧស្សាហកម្ម	១៤៩	១.៦
ដឹកជញ្ជូន	១០៦	១.១
ផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី	១២០	១.៣
ផ្គត់ផ្គង់ហ្គាស	៣៦	០.៤
មន្ទីរពេទ្យ	៦៧២	៧.២
បង្ហូរទឹកស្អុយចេញ	៣.៦៩៩	៣៩.៤
កំពង់ផែ	១០៦	១.១
ផ្សារ	១៨០	១.៩
បង្កើតទីសត្តឃាត	៧៩	០.៨
កន្លែងទេសចរណ៍	៤៤០	៤.៧
រៀបចំដែនដី	៥៣១	៥.៧
ផ្លូវបង់ប្រាក់	៤	០.០
ចំណតសាធារណៈ	២៤០	២.៦
សេវាថែទាំមនុស្សចាស់	៦៥១	៦.៩
ផ្សេងៗ	៣២	០.៣
សរុប	៩.៣៧៩	១០០

ការបែងចែកគណនីរបស់សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន

(ឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥)

(គិតជាពាន់លានយេន)

ប្រភេទសេវាកម្ម	ចំណាយ	អត្រា
ផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត	៤៤.៥៦០	២១.៩
ផ្គត់ផ្គង់ទឹកឧស្សាហកម្ម	២.៨៣១	១.៤
ដឹកជញ្ជូន	១៣.៥៥០	៦.៧
ផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី	១.៣៦៥	០.៧
ផ្គត់ផ្គង់ហ្គាស	១.០៨១	០.៥
មន្ទីរពេទ្យ	៤៧.៥៩៩	២៣.៤
បង្ហូរទឹកស្អុយចេញ	៦៥.៦៣៥	៣២.៣
កំពង់ផែ	១.៨០៣	០.៩
ផ្សារ	១.៨៩៧	០.៩
បង្កើតទីសត្តឃាត	២៧៤	០.១
កន្លែងទេសចរណ៍	១.១៨៤	០.៦
រៀបចំដែនដី	១៨.៤៧០	៩.១
ផ្លូវបង់ប្រាក់	២១	០.០
ចំណតសាធារណៈ	៦៧៧	០.៣
សេវាថែទាំមនុស្សចាស់	១.៩៤២	១.០
ផ្សេងៗ	២៩៤	០.១
សរុប	២០៣.១៨២	១០០

កំណត់សម្គាល់ : តួលេខនៅក្នុង "ចំណាយ" ត្រូវបានគណនាដោយដកការចុះថ្លៃពីចំណាយដើម ចំពោះសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ក្រោមច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន និងដោយបូកថវិកាបម្រុង និងប្រាក់បម្រុងជាមុនទៅលើចំណាយដើមចំពោះសហគ្រាសផ្សេងទៀត ។

ដោយសារការកាត់ខ្ទង់សម្រួល ភាគរយសរុបអាចមិនស្មើ ១០០% ទេ ។

ប្រភពហិរញ្ញវត្ថុនៃការវិនិយោគលើការសាងសង់
(ឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥)

(គិតជាពាន់លានយេន)

ផ្នែក	ចំនួនទឹកប្រាក់
កម្ចីសហគ្រាស	២២.០៤១ (៤៥.០%)
ឧបត្ថម្ភកធនរដ្ឋាភិបាលថ្នាក់ជាតិ ឬខេត្ត	១០.៩៥៧ (២២.៤%)
ផ្ទេរមកពីគណនីផ្សេងទៀត	៣.៣៥៧ (៦.៩%)
វិភាគទានសម្រាប់ការងារដែលបានបំពេញ	២.៥៩៦ (៥.៣%)
ផ្សេងៗ (មូលនិធិផ្ទៃក្នុង ។ល។)	១០.០៥២ (២០.៥%)
សរុប	៤៩.០០២ (១០០%)

កំណត់សម្គាល់ : ដោយសារការកាត់ខ្ទង់សម្រួល ចំនួនសរុបអាចមិនស្មើនឹងចំនួនទឹកប្រាក់នីមួយៗបូកបញ្ចូលគ្នាឡើយ ហើយភាគរយសរុបអាចមិនស្មើនឹង ១០០% ទេ។

បំណែងចែកនៃប្រភពហិរញ្ញវត្ថុ
នៃការបិទបញ្ជីគណនី
(សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានក្រោមច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន)

(គិតជាលានយេន)

ឆ្នាំ / ប្រភេទ	២០០១	២០០២	២០០៣	២០០៤	២០០៥
ប្រាក់ចំណូលដុល	១០.៦២២.៨៧៨	១០.៣០៩.១៩៥	១០.៥២៤.១១៥	១១.៦៤៦.៤០៥	១១.០១១.០២០
ប្រាក់ចំណូលធម្មតា	១០.៤៦៩.០៦០	១០.២៣២.០៤២	១០.៤៦៥.១០៣	១០.៨២៣.៧៣៥	១០.៩២៥.៧៣៣
ចំណូលអាជីវកម្ម - ចំណូលការងារកិច្ចសន្យា	៩.៣៨៥.២៤៣	៩.១៦៥.៤៩៣	៩.៣៨៦.៣២១	៩.៧៨២.៨៣៦	៩.៧៩១.១៦៥
ថ្លៃសេវា និងថ្លៃប្រើប្រាស់ដែលទទួលបាន	៨.៣៤០.០៧៦	៨.២៤៩.៣២៧	៨.៣៨៨.៣១៨	៨.៧៨៧.៤១៤	៨.៨១០.២៥៨
ឧបត្ថម្ភកធនពីគណនីផ្សេងទៀត	៤១៤.២៥៧	៤០៤.២៦២	៤៣២.០២៨	៤០៩.៨៩១	៤២៣.១៨១
ភាគចំណែកចាំបាច់នៃគណនីផ្សេងទៀត	៩៨២.៩៧៤	៩៧៩.១១៩	៩៥៩.២៦០	៩៤៦.៤៧២	៩២៣.៦៧៨
ឧបត្ថម្ភកធនរដ្ឋាភិបាលថ្នាក់ជាតិ និងខេត្ត	២៦.៥៣០	២៦.០៤២	២៤.៨៧៥	២៦.៣៨១	២៤.៩៦១
ផលប្រយោជន៍ពិសេស	១៥៣.៨១៧	៧៧.១៥៣	៥៩.០១២	៦៤០.៦៧០	៨៥.២៨៧

២. សេចក្តីបរិយាយនៃសហគ្រាសនីមួយៗ

(១) សហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត

ច្បាប់ស្តីពីការផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាតចែងថា ជាគោលការណ៍ ទឹកស្អាតប្រើក្នុងផ្ទះត្រូវផ្គត់ផ្គង់ដោយអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន តាមរយៈសហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត (ដែលផ្គត់ផ្គង់ដល់ប្រជាជនមិនតិចជាង ៥.០០១ គ្រួសារ) និងសហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាតខ្នាតតូច (ដែលផ្គត់ផ្គង់ដល់ប្រជាជនមិនច្រើនជាង ៥.០០០ គ្រួសារ) ។ ច្បាប់នេះអនុវត្តចំពោះតែសហគ្រាសដែលផ្គត់ផ្គង់ដល់ប្រជាជនមិនតិចជាង ១០១ គ្រួសារប៉ុណ្ណោះ ។ ចំនួនប្រជាជនសរុបដែលទទួលបានទឹកស្អាតត្រឹមដំណាច់ឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ មានចំនួន ១២៤.៧១ លាននាក់ ហើយក្នុងចំណោមប្រជាជនទាំងនេះ ប្រជាជន ១២៣.៨៣ លាននាក់ (៩៩.៣%) បានទទួលទឹកស្អាតតាមរយៈសហគ្រាសដែលប្រតិបត្តិដោយអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។

ចំនួនសហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាតដែលប្រតិបត្តិដោយអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ មានចំនួន ២.៣៣៤ ។ ក្នុងចំណោមសហគ្រាសទាំងនេះ មានសហគ្រាសចំនួន ២.២៥៥ ផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាតដល់ប្រជាជនដោយផ្ទាល់ ចំណែកសហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាតធំៗចំនួន ៧៩ ផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាតដល់សហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាតអ្នកប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ ។

ចំនួនបុគ្គលិកដែលបម្រើការងារនៅក្នុងសហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត មានចំនួន ៥៨.៧៣៣ នាក់ នៅដំណាច់ឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ ។

ចំនួនសហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត ដែលច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានអនុវត្តចំពោះ មានចំនួន ១.៤៣៦ (មិនរាប់សហគ្រាសកំពុងសាងសង់) នៅដំណាច់ឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ ។ ក្នុងចំណោមសហគ្រាសទាំងនេះ មានសហគ្រាសចំនួន ១.១៩២ (ឬ ៨៣.០% នៃចំនួនសហគ្រាសសរុប) បានរាយការណ៍ថាមានអតិរេកគណនីចរន្តនៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ ។ ចំនួនសហគ្រាសដែលរាយការណ៍អំពីឱនភាព បានធ្លាក់ចុះចំនួន ១១៤ ចាប់ពីឆ្នាំមុន និង ២៤៤ នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥។ មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណឹង ប្រាក់ចំណេញសរុបរបស់សហគ្រាសសាធារណៈដែលទទួលអតិរេកទាំងនេះ មានចំនួន ២៥៦.៣ ពាន់លានយេន ដោយមានការកើនឡើងចំនួន ១១.៧ ពាន់លានយេន ចាប់ពីឆ្នាំមុន ចំណែកការខាតរបស់សហគ្រាសដែលមានឱនភាព បានធ្លាក់ចុះពី ៣.៧ ពាន់លានយេន ទៅ ១៩.៤ ពាន់លានយេន ។

ចំនួនសហគ្រាសដែលមានការខាតជាបន្តបន្ទាប់ក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ មានចំនួន ២៧៨ ។ ចំនួននេះបានធ្លាក់ចុះចំនួន ១០៥ ចាប់ពីឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៤ ។ យោងតាមគណនី ការខាតជាបន្តបន្ទាប់សរុប មានចំនួន ១២៤.០ ពាន់លានយេន ដោយមានការធ្លាក់ចុះចំនួន ៧.៩ ពាន់លានយេន ។

(២) សហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់ទឹកឧស្សាហកម្ម

ការផ្គត់ផ្គង់ទឹកដល់ឧស្សាហកម្មទាំងឡាយដែលភាគច្រើនជារោងចក្រ គឺជាមុខងារមួយនៃមុខងារសំខាន់ៗផ្សេងទៀតនៃអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ យោងតាមការស្រាវជ្រាវនៅដំណាច់ឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ ទឹកឧស្សាហកម្មដែលបានផ្គត់ផ្គង់ មានចំនួន ៤.៧០១ លានម៣ ដែលក្នុងនោះទឹកចំនួន ៤.៦៩៦ លានម៣ (៩៩.៩%) ត្រូវបានផ្គត់ផ្គង់ដោយសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។

ចំនួនសហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់ទឹកឧស្ម័នហាកម្ម ក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ មានចំនួន ១៤៩ ហើយចំនួនកន្លែងសរុបរបស់សហគ្រាស មានចំនួន ២៦៧ ។

ចំនួនសហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់ទឹកឧស្ម័នហាកម្ម ដែលចាត់ថ្នាក់តាមរបបគ្រប់គ្រង មានដូចតទៅ : សហគ្រាសចំនួន ៤១ ដំណើរការដោយខេត្ត សហគ្រាសចំនួន ៧ ដំណើរការដោយក្រុងចាត់តាំង សហគ្រាសចំនួន ៧៩ ដំណើរការដោយក្រុងផ្សេងទៀត សហគ្រាសចំនួន ១៥ ដោយឃុំ និងភូមិ និងសហគ្រាសចំនួន ៧ ដោយអង្គភាពចម្រុះនៃអង្គភាពមូលដ្ឋាន ។ ទិន្នន័យបង្ហាញថា សហគ្រាសភាគច្រើន ប្រតិបត្តិដោយអង្គភាពមូលដ្ឋានធំៗជាងនេះ ។ នេះគឺដោយសារតម្រូវការនៃទឹកឧស្ម័នហាកម្ម ទាក់ទងយ៉ាងជិតស្និទ្ធនឹងការអភិវឌ្ឍឧស្ម័នហាកម្មក្នុងតំបន់ ដែលជាទូទៅ ហួសពីព្រំដែននៃអង្គភាពតូចៗជាងនេះ ។

ចំនួនបុគ្គលិកដែលចូលរួមនៅក្នុងប្រតិបត្តិការរបស់សហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់ទឹកឧស្ម័នហាកម្មទាំងនេះ មានចំនួន ២.១០០ នាក់ គិតត្រឹមដំណាច់ឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ ។

ចំនួនសហគ្រាសដែលរាយការណ៍ថាមានអតិរេកគណនីចរន្ត នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ មានចំនួន ១២០ (ឬ ៨៣.៣%) ក្នុងចំណោមសហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់ទឹកឧស្ម័នហាកម្មចំនួន ១៤៤ ដែលកំពុងប្រតិបត្តិការ ។ ម្យ៉ាងទៀត ចំនួនសហគ្រាសដែលរាយការណ៍ថាមានឱនភាព មានចំនួន ២៤ ។

នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ ចំនួនសហគ្រាសដែលរាយការណ៍ថាមានការខាតបង់ជាបន្តបន្ទាប់មានចំនួន ៣៦ គឺមានការកើនឡើងចំនួន ៣ ។ យោងតាមគណនី គឺមានចំនួន ២១.៧ ពាន់លានយេន ដែលជាការកើនឡើងចំនួន ០.៨ ពាន់លានយេន បើធៀបនឹងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៤ ។

(៣) សហគ្រាសដឹកជញ្ជូន

នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានចំនួន ៨៧ គ្រប់គ្រងសហគ្រាសដឹកជញ្ជូនចំនួន ១០៦ ក្នុងនោះមានសហគ្រាសអយរថអគ្គិសនីចំនួន ៥ សហគ្រាសរថយន្តក្រុងចំនួន ៤០ សហគ្រាសរថភ្លើងក្រោមដីចំនួន ១០ សហគ្រាសឯករណោបថចំនួន ២ និងសហគ្រាសទូក និងនាវាចំនួន ៤៩ ។

ចំនួនបុគ្គលិកដែលបម្រើការងារនៅក្នុងសហគ្រាសមានចំនួន ៣២.៥១៩ នាក់ ដែលក្នុងចំណោមនោះ បុគ្គលិកចំនួន ១៤.២៨៦ នាក់ ធ្វើការនៅក្នុងសហគ្រាសរថយន្តក្រុង និង ១៦.៥៩៧ នាក់ធ្វើការនៅក្នុងសហគ្រាសរថភ្លើងក្រោមដី ។

វិសាលភាពនៃសហគ្រាសចម្បងៗមានដូចតទៅ : សហគ្រាសរថយន្តក្រុងមានចម្ងាយផ្លូវផ្តល់សេវាប្រវែង ១០.១៨៥ គ.ម រត់លើចម្ងាយផ្លូវសរុបប្រវែង ៣២៤ លាន គ.ម ជាមួយនឹងរថយន្តក្រុងចំនួន ៩.៣៥៤ គ្រឿង និងដឹកជញ្ជូនប្រជាជនបានចំនួន ១.០៦៣ លាននាក់ក្នុងមួយឆ្នាំ ។ សហគ្រាសរថភ្លើងក្រោមដីមានចម្ងាយផ្លូវផ្តល់សេវាប្រវែង ៥០៩ គ.ម រត់លើចម្ងាយផ្លូវសរុបប្រវែង ៤១៣ លានគ.ម ជាមួយនឹងទូរថភ្លើងចំនួន ៤.៤២២ ទូ និងដឹកជញ្ជូនប្រជាជនបានចំនួន ២.៧៨៨ លាននាក់ក្នុងមួយឆ្នាំ ។ សហគ្រាសអយរថអគ្គិសនីមានចម្ងាយផ្លូវផ្តល់សេវាប្រវែង ៥៧ គ.ម រត់លើចម្ងាយផ្លូវប្រវែង ៧ លានគ.ម ជាមួយនឹងទូចំនួន ២១២ ទូ ។

ការពិនិត្យមើលឡើងវិញនៃលទ្ធផលការងារគ្រប់គ្រងការដឹកជញ្ជូន (សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ក្រោមច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន លើកលែងទូក) នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ បង្ហាញអោយឃើញថា ការខាតបង់ដុល

មានចំនួនច្រើនជាងចំណេញដុល ។ ឱនភាពជាបន្តបន្ទាប់បានថយចុះបើធៀបទៅនឹងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៤ និងមានចំនួន ២.២៧៥.៦ ពាន់លានយេន ក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ ។ អកម្មចរន្ត (បំណុលរយៈពេលខ្លី) ដ៏ច្រើនលើសលុប មានចំនួនប្រមាណប្រហែល ២១៨.៤ ពាន់លានយេន ។

(៤) សហគ្រាសមន្ទីរពេទ្យ

មន្ទីរពេទ្យ (លើកលែងមន្ទីរពេទ្យជំងឺឆ្លង) នៅក្នុងប្រទេសជប៉ុន មានចំនួន ៩.០៧៧ កន្លែង នៅត្រឹមថ្ងៃទី០១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤ ។ ក្នុងចំណោមមន្ទីរពេទ្យទាំងនេះ មន្ទីរពេទ្យចំនួន ១.០៧៤ កន្លែង (១១.៨%) ដំណើរការដោយអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។

សហគ្រាសមន្ទីរពេទ្យដែលច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានអនុវត្តចំពោះ មានចំនួន ៦៧៤ នៅដំណាច់ឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ ហើយមន្ទីរពេទ្យដែលគ្រប់គ្រងដោយអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានមានចំនួន ៩៨២ ។ ក្នុងចំណោមមន្ទីរពេទ្យទាំងនេះ មន្ទីរពេទ្យចំនួន ២១៧ ដំណើរការដោយខេត្តចំនួន ៤៧ មន្ទីរពេទ្យចំនួន ៣៧ ដោយក្រុងចាត់តាំងចំនួន ១៤ មន្ទីរពេទ្យចំនួន ៤១៨ ដោយក្រុងចំនួន ៣៣៧ មន្ទីរពេទ្យចំនួន ២០២ ដោយក្រុងចំនួន ១៩១ និងមន្ទីរពេទ្យចំនួន ១០៨ ដោយសហករណ៍ដោយផ្នែកនៃអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានចំនួន ៨៥ ។ មានមន្ទីរពេទ្យធម្មតាចំនួន ៩៣៥ កន្លែង មន្ទីរពេទ្យរបេងចំនួន ១កន្លែង និងមន្ទីរពេទ្យព្យាបាលជំងឺផ្លូវចិត្តចំនួន ៤៦ កន្លែង ។

ច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន អនុវត្តយ៉ាងពេញលេញចំពោះសហគ្រាសចំនួន ១៨ ដែលប្រតិបត្តិដោយខេត្ត ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងមន្ទីរពេទ្យចំនួន ១២០ កន្លែង ដែលនៅក្នុងចំណោមមន្ទីរពេទ្យទាំងអស់ មន្ទីរពេទ្យចំនួន ៥ ប្រតិបត្តិដោយក្រុងចាត់តាំង (ដែលមានមន្ទីរពេទ្យចំនួន ១៥ កន្លែង) ៤៥ ដោយក្រុង (ដែលមានមន្ទីរពេទ្យចំនួន ៥៩ កន្លែង) ១២ ដោយឃុំ និងភូមិ (ដែលមានមន្ទីរពេទ្យចំនួន ១៤ កន្លែង) និង ១ ដោយសហករណ៍ដោយផ្នែកនៃអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន (ដែលមានមន្ទីរពេទ្យចំនួន ១ កន្លែង) សរុបមានសហគ្រាសចំនួន ៨១ និងមន្ទីរពេទ្យចំនួន ២០៩ ។

នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ ចំណូលសរុបមានចំនួន ៤.១៥៤.៤ ពាន់លានយេន ចំណែកចំណាយសរុបមានចំនួន ៤.៣០២.១ ពាន់លានយេន ដោយហេតុនេះ ការខាតបង់សុទ្ធសរុបមានចំនួន ១៤៧.៦ ពាន់លានយេន ។

ចំនួនមន្ទីរពេទ្យ

អង្គភាព គ្រប់គ្រង ថ្នាក់	សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន						រដ្ឋាភិបាល ថ្នាក់ជាតិ	ស្ថាប័នវេជ្ជសាស្ត្រ សាធារណៈ ដូចជាកាកក្របាទ ក្រហមជប៉ុន	សាជីវកម្ម និង ឯកត្តបុគ្គល វេជ្ជសាស្ត្រ	ផ្សេងៗ
	ខេត្ត	ក្រុងចាត់តាំង	ក្រុង	ឃុំ និងភូមិ	សមាគម	សរុប				
មន្ទីរពេទ្យធម្មតា - លើសពី ៣០០ គ្រែ	(៥០.០) ៨៨	(៦៦.៧) ២៤	(៣៧.៦) ១៥៦	(០.៥) ១	(៣៧.៤) ៤០	(៣៣.០) ៣០៩	(៧១.០) ២១៣	(៥៤.៤) -១៦២	(៦.៦) ៣៦២	(២៧.៣) ២៤៨
- ១០០ គ្រែ ប៉ុន្តែតិចជាង ៣០០ គ្រែ	(៣៨.១) ៦៧	(៣០.៦) ១១	(៣៩.៣) ១៦៣	(៣០.៣) ៦១	(៤០.២) ៤៣	(៣៦.៩) ៣៤៥	(២១.៧) ៦៥	(៣៤.២) ១០២	(៣៨.៩) ២.១២៨	(៤៩.០) ៤៤៦
- តិចជាង ១០០ គ្រែ	(១១.៩) ២១	(២.៨) ១	(២៣.១) ៩៦	(៦៩.២) ១៣៩	(២២.៤) ២៤	(៣០.១) ២៨១	(៩.៣) ២២	(១១.៤) ៣៤	(៥៤.៤) ២.៩៧៤	(២៣.៧) ២១៦
កំពុងសាងសង់	(-) -	(-) -	(-) -	-	(-) -	(០.១) ១	-	-	-	-
សរុប	(១០០.០) ១៧៦	(១០០.០) ៣៦	(១០០.០) ៤១៥	(១០០.០) ២០១	(១០០.០) ១០៧	(១០០.០) ៩៣៥	(១០០.០) ៣០០	(១០០.០) ២៩៨	(១០០.០) ៥.៤៦៤	(១០០.០) ៩១០
មន្ទីរពេទ្យរបេង	១	-	-	-	-	១	-	-	១	១
មន្ទីរពេទ្យផ្លូវចិត្ត	៤០	១	៣	១	១	៤៦	៤	៥	៩៣៩	៨១
កំពុងសាងសង់	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
សរុប	២១៧	៣៧	៤១៨	២០២	១០៨	៩៨២	៣០៤	៣០៣	៦.៤០៤	៩៩២

កំណត់សម្គាល់ : ១. តួលេខនៅក្នុងកូឡោនសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន គិតត្រឹមថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៦ (មន្ទីរពេទ្យដែលមានដំណើរការស្របតាមសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ ទិន្នន័យប្រកាសផ្សាយដោយក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍) ។ តួលេខផ្សេងទៀត គិតត្រឹមថ្ងៃទី០១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤ (មិនរាប់មន្ទីរពេទ្យហង់សិន និងមន្ទីរពេទ្យជំងឺឆ្លង ។ ទិន្នន័យទទួលបានពីក្រសួងសុខាភិបាល ការងារ និងសុខុមាលភាព) ។

២. តួលេខនៅក្នុងវង់ក្រចកគឺគិតជាភាគរយ ។

(៥) សហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី

នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ ចំនួនសហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនីសាធារណៈ ដែលប្រតិបត្តិដោយអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានមានចំនួន ១១៥ (ដែលក្នុងនោះ ៣១ មានច្បាប់ និង ៨៤ គ្មាន) ហើយចំនួនរោងចក្រអគ្គិសនីកំពុងដំណើរការមានចំនួន ៤៤៧ (ដែលក្នុងនោះ ២៩២ គឺជារោងចក្រវារីអគ្គិសនី ៤ គឺជារោងចក្រអគ្គិសនីដំណើរការដោយប្រើសំរាមខ្លាំង និង ៣៦ គឺជារោងចក្រអគ្គិសនីដើរដោយខ្យល់) ។

១) សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានក្រោមច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន

ខេត្តដែលដំណើរការសហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី មានចំនួន ៣០ ដោយមានរោងចក្រអគ្គិសនីសរុបចំនួន ៣១៣ កន្លែង (រួមទាំងរោងចក្រកំពុងសាងសង់ចំនួន ១៣ កន្លែង) ក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ ។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត មានសហគ្រាសចំនួនមួយ (ដោយមានរោងចក្រចំនួន ៥) ដំណើរការដោយក្រុង ។ រោងចក្រទាំងនេះភាគច្រើន គឺជារោងចក្រវារីអគ្គិសនី (លើកលែងរោងចក្រចំនួន ១៦ ផ្សេងទៀត) ហើយលទ្ធភាពផលិតប្រែប្រួលពីអប្បបរមា ៥១ គីឡូវ៉ាត់ ទៅអតិបរមា ២៥០.០០០ គីឡូវ៉ាត់ ដោយជាមធ្យមមាន ៨.៧៣២ គីឡូវ៉ាត់ ដែលជាកម្រិតមួយដ៏ទាប ។

ចំណូលដុលរបស់សហគ្រាសអគ្គិសនីក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ គឺ ៨៥.៦ ពាន់លានយេន ហើយចំណាយសរុប គឺ ៧៨.២ ពាន់លានយេន ។ ចំណាយមូលធនគឺ ៤៦.៦ ពាន់លានយេន រួមមាន ១៣.៤ ពាន់លានយេន នៅក្នុងថ្លៃចំណាយសាងសង់ និងកែលម្អ និង ១៤.៦ ពាន់លានយេន សម្រាប់សងសញ្ញាប័ណ្ណសហគ្រាស ។

ធនធានហិរញ្ញវត្ថុរួមមានមូលនិធិបម្រុងផ្ទៃក្នុងចំនួន ៣៨.៤ ពាន់លានយេន និងប័ណ្ណប្រាក់សហគ្រាសចំនួន ២.១ ពាន់លានយេន ។ មូលនិធិបម្រុងផ្ទៃក្នុងមានចំនួន ៨២.៦% នៃធនធានសរុប ហើយអត្រាខ្ពស់នេះ គឺជាលក្ខណៈពិសេសមួយនៃសហគ្រាសអគ្គិសនី ។

២) សហគ្រាសផ្សេងទៀត

ខេត្ត ១ ដែលមានរោងចក្រ ១ ប្រតិបត្តិសហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ ។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត មានសហគ្រាសចំនួន ១២ ដែលមានរោងចក្រ ៣៩ (រួមមាន រោងចក្រកំពុងសាងសង់ចំនួន ១) ដំណើរការដោយក្រុងចាត់តាំង សហគ្រាសចំនួន ៤២ ដែលមានរោងចក្រចំនួន ៥៥ ដំណើរការដោយក្រុង សហគ្រាសចំនួន ១៥ ដែលមានរោងចក្រចំនួន ១៦ ដំណើរការដោយឃុំ និងភូមិ និងសហគ្រាសចំនួន ១៤ ដែលមានរោងចក្រចំនួន ៣៤ រួមទាំងរោងចក្រកំពុងសាងសង់ចំនួន ២ ដំណើរការដោយសហករណ៍ដោយផ្នែកនៃអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។ រោងចក្រទាំងនេះភាគច្រើន គឺជារោងចក្រអគ្គិសនីដំណើរការដោយប្រើសំរាម (លើកលែងរោងចក្រអគ្គិសនីដំណើរការដោយប្រើសំរាមខ្លាំងចំនួន ៣ រោងចក្រវារីអគ្គិសនីចំនួន ៣ និងរោងចក្រអគ្គិសនីដើរដោយខ្យល់ចំនួន ២២) ហើយលទ្ធភាពផលិតប្រែប្រួលពីអប្បបរមា ៩០០ គីឡូវ៉ាត់ ទៅអតិបរមា ៥០.០០០ គីឡូវ៉ាត់ ដោយជាមធ្យមមាន ៨.១៨១ គីឡូវ៉ាត់ ដែលជាកម្រិតមួយដ៏ធំ ។

ចំណូលដុលរបស់សហគ្រាសទាំងនេះនៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ មានចំនួន ១៨.៨ ពាន់លានយេន ហើយចំណាយសរុបមានចំនួន ៦.៣ ពាន់លានយេន ។ សហគ្រាសទាំងអស់មានប្រាក់ចំណេញសុទ្ធ ។ ចំណាយមូលធនមានចំនួន ១៥.៧ ពាន់លានយេន រួមមានថ្លៃចំណាយសាងសង់ និងកែលម្អចំនួន ៤.០ ពាន់លានយេន ។

(៦) សហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់ហ្គាស

នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ ចំនួនសហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់ហ្គាសសាធារណៈមាន ៣៧ ។ ការបែងចែកសហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់ហ្គាសដោយអង្គភាពគ្រប់គ្រងបង្ហាញថា មានសហគ្រាស ១ ប្រតិបត្តិដោយក្រុងចាត់តាំងចំនួនមួយ សហគ្រាស ២៧ ប្រតិបត្តិដោយក្រុងផ្សេងៗ សហគ្រាស ៨ ប្រតិបត្តិដោយឃុំ និងភូមិ និងសហគ្រាស ១ ប្រតិបត្តិដោយសមាគមសហគ្រាស ។ សហគ្រាសជាច្រើនស្ថិតនៅខេត្ត Niigata ខេត្ត Akita និងខេត្ត Chiba ជាកន្លែងដែលហ្គាសធម្មជាតិត្រូវបានផលិត និងខ្សែបំពង់ហ្គាសធម្មជាតិត្រូវបានសាងសង់ ។ បរិមាណផ្គត់ផ្គង់របស់សហគ្រាសទាំងនេះមានចំនួន ៣៣ លានម៉ែ (១.000 MJ ត្រូវបានបំលែង) ។ សហគ្រាសសរុបចំនួន ៣៣ ផ្គត់ផ្គង់ហ្គាសធម្មជាតិ (៣១ លានម៉ែ) និងសហគ្រាសចំនួន ៤ ផ្គត់ផ្គង់ហ្គាសផលិតដោយរោងចក្រ (២ លានម៉ែ) ។ លំនៅដ្ឋានចំនួន ១,0២ លាន ទទួលការផ្គត់ផ្គង់ពីសហគ្រាសទាំងនេះ ។

(៧) សហគ្រាសបង្ហូរទឹកស្អុយ

នៅក្នុងប្រទេសជប៉ុន សេវាកម្មបង្ហូរទឹកស្អុយត្រូវផ្តល់ដោយសហគ្រាសសាធារណៈក្រុង និងខេត្ត ។ ទម្រង់ចម្បងនៃសេវាកម្មនេះ រួមមាន ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយសាធារណៈ ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយទៅអាងស្តុកធំ និងប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយការពារបរិស្ថានជាក់លាក់ ។

ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយសាធារណៈ ត្រូវបានដំឡើងនៅក្នុងក្រុងដែលរៀបចំជាតំបន់ និងប្រតិបត្តិដោយសាលាក្រុង ។ ប្រព័ន្ធទាំងនេះគឺជាប្រព័ន្ធបិទ ដែលមានបណ្តាញបំពង់បង្ហូរ និងរោងចក្រសម្អាតទឹកស្អុយស្ថិតនៅក្នុងព្រំដែនក្រុងដែលពាក់ព័ន្ធ ។ លើសពីនេះទៀត ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយទៅអាងស្តុកធំ គឺជាប្រព័ន្ធតាមតំបន់ ដែលបម្រើតំបន់ដ៏ធំហួសពីព្រំដែនក្រុងដែលមានខេត្តដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះបំពង់បង្ហូរ និងរោងចក្រសម្អាតទឹក ហើយក្រុងនីមួយៗទទួលខុសត្រូវចំពោះបំពង់បង្ហូរ នៅក្នុងតំបន់របស់ខ្លួនផ្ទាល់ ។ ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយការពារបរិស្ថានជាក់លាក់សម្រាប់ថែរក្សាបរិស្ថាន គឺជាសេវាបង្ហូរទឹកស្អុយសាធារណៈដែលមាននៅក្នុងតំបន់កសិកម្ម តំបន់ភ្នំ ឬភូមិនេសាទ ដែលនៅក្រៅក្រុងរៀបចំតំបន់ ។

អត្រាគ្របដណ្តប់សេវាបង្ហូរទឹកស្អុយ

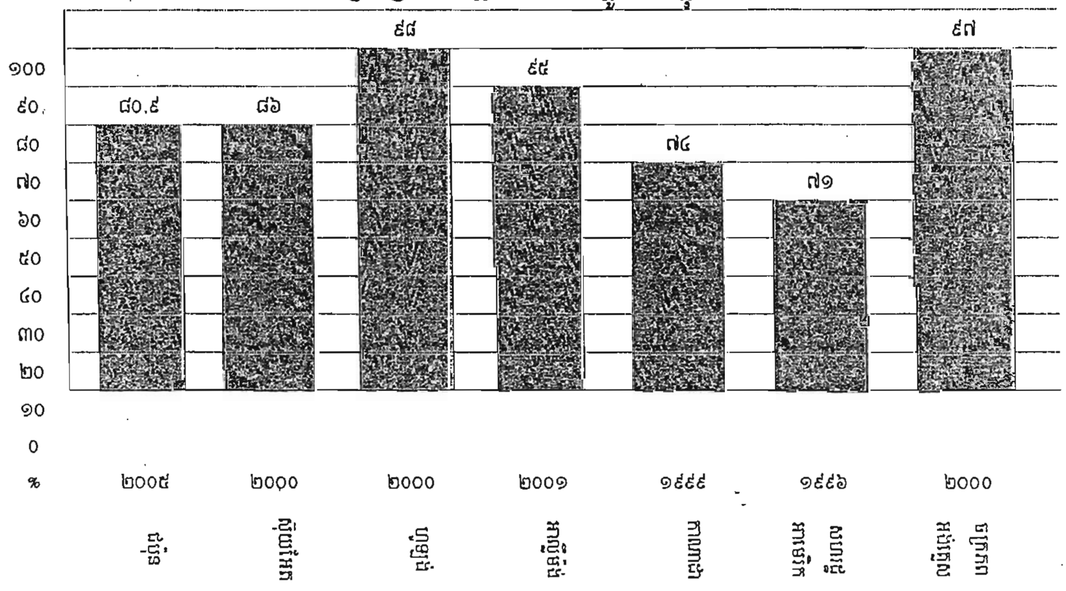

កំណត់សម្គាល់ : តួលេខយោងតាមទិន្នន័យទទួលបានពី សៀវភៅទិន្នន័យបរិស្ថាន OECD (លើកលែងចំពោះប្រទេសជប៉ុន)

ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយសាធារណៈ

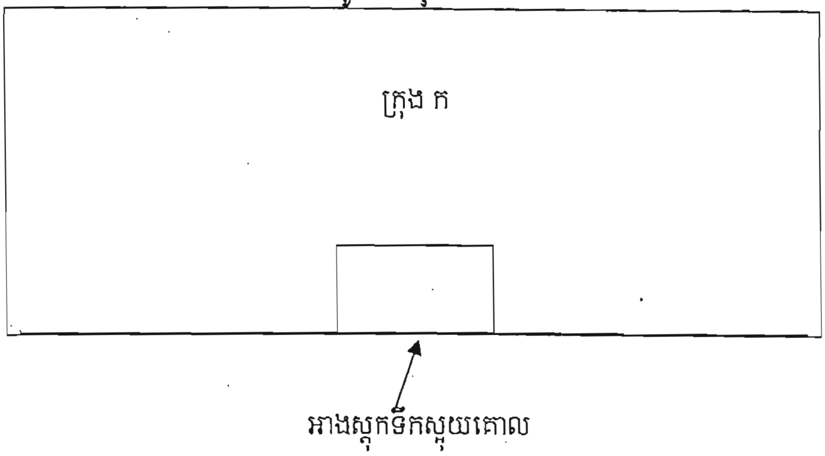

ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយទៅក្នុងអាងស្តុកធំ

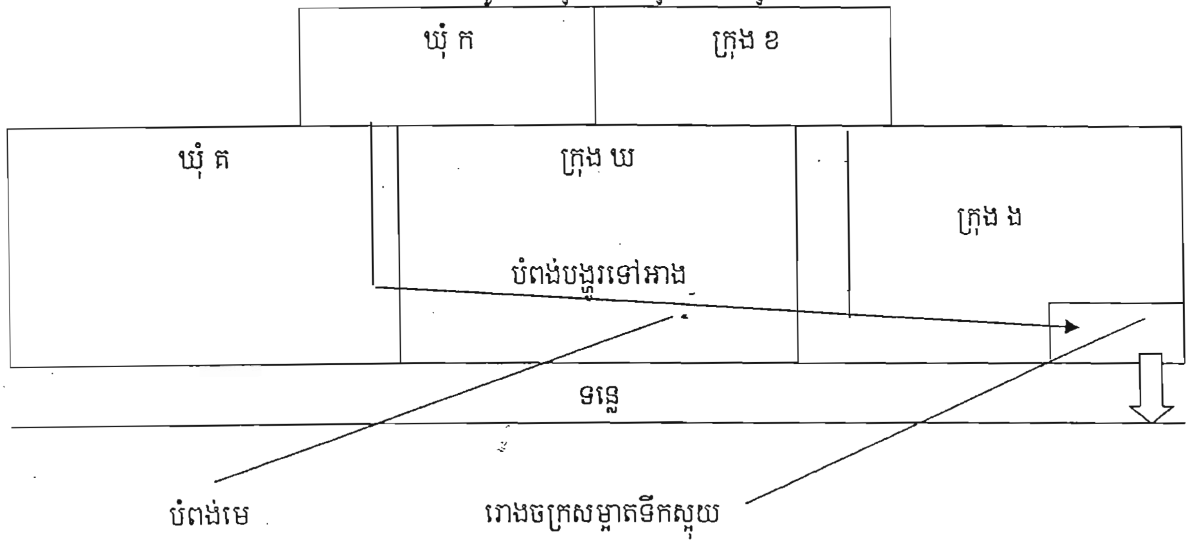

លើសពីនេះទៀត មានប្រភេទប្រព័ន្ធបង្ហូរគ្រប់គ្រងកាកសំណល់ឧស្សាហកម្មជាក់លាក់ ដែលបង្កើតឡើងដើម្បីសម្អាតទឹកកាកសំណល់ឧស្សាហកម្ម ។

នៅតំបន់ជនបទ ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយខ្នាតតូចផ្សេងទៀត ដែលសមស្របសម្រាប់តំបន់មិនសូវមានប្រជាជនរស់នៅត្រូវបានប្រើប្រាស់ ដូចជា គម្រោងបង្ហូរទឹកស្អុយជនបទ និងអាងសម្អាតទឹកកាកសំណល់ក្នុងផ្ទះ ។

ចំនួនសហគ្រាសសរុបនៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ មានចំនួន ៣.៦៩៩ (រួមទាំងសហគ្រាសចំនួន ១៩៤ ដែលកំពុងសាងសង់) ដែលក្នុងនោះមានប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយសាធារណៈចំនួន ១.២៤២ ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយការពារបរិស្ថានជាក់លាក់ចំនួន ៧៨០ ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយទៅអាងស្តុកធំចំនួន ៥៤ ប្រព័ន្ធបង្ហូរគ្រប់គ្រងកាកសំណល់ឧស្សាហកម្មជាក់-លាក់ចំនួន ១៣ ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយជនបទចំនួន ៩៦៧ ព្រមទាំងប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយដទៃផ្សេងទៀត ។

ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយទាំងនេះបម្រើដល់ប្រជាជនចំនួន ៨០,៩% នៅដំណាច់ឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ ។

សហគ្រាសបង្ហូរទឹកស្អុយត្រូវបានអោយនិយមន័យថាជាសហគ្រាសសាធារណៈ ហើយថ្លៃសាងសង់ និងថែទាំប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយត្រូវបង់ដោយចំណូលប្រតិបត្តិនៃសហគ្រាស លើកលែងតែថ្លៃទាំងឡាយណាដែលតាមប្រភេទលក្ខណៈរបស់វា ត្រូវរ៉ាប់រងដោយគណនីទូទៅនៃអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។

ទោះជាយ៉ាងក៏ដោយ នៅក្នុងសហគ្រាសជាច្រើន កម្រិតបន្ទុកសេវា គឺមិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីទូទាត់ថ្លៃចំណាយមូលធន និងថ្លៃថែទាំនៃការសម្អាតទឹកកាកសំណល់ឡើយ ។ ដោយហេតុនេះ ឱនភាពត្រូវតែទូទាត់ដោយការផ្ទេរមូលនិធិក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំពីគណនីទូទៅ ។

នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥ ចំណាយរដ្ឋបាល និងប្រតិបត្តិរបស់សហគ្រាសបង្ហូរទឹកស្អុយមានចំនួន ២.៦៧៤.២ ពាន់លានយេន ក្នុងខណៈដែលចំណូលសរុបរបស់សហគ្រាសទាំងនេះមានចំនួន ២.៨៨៥.៥ ពាន់លានយេន ។

(៨) ផ្សេងៗ

បន្ថែមពីលើសហគ្រាសនានាដែលបានរៀបរាប់រហូតមកដល់ពេលនេះ ក៏មានសហគ្រាសសម្រាប់កំពង់ផែ ទីផ្សារ ទីសត្តឃាត កន្លែងទេសចរណ៍ (កន្លែងសម្រាក កន្លែងស្នាក់នៅ ខ្សែជិះខ្សែយោង ។ល។) កន្លែងបម្រុងដីលំនៅដ្ឋាន ផ្លូវបង់ប្រាក់ ចំណត ។ល។ ផងដែរ ។

ជំពូកទី ២ ~ សេចក្ដីបរិយាយអំពីប្រព័ន្ធសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន

១. នីតិកម្មសម្រាប់សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន

ដោយហេតុថាសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាននោះ សហគ្រាសទាំងនេះត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយច្បាប់ទូទៅ ដែលអនុវត្តចំពោះប្រព័ន្ធស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន ដូចជា ច្បាប់ស្ដីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន ដែលចែងអំពីមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃប្រព័ន្ធរៀបចំ និងរដ្ឋបាលនៃអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ច្បាប់ស្ដីពីហិរញ្ញវត្ថុមូលដ្ឋាន និងច្បាប់ស្ដីពីសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ បន្ថែមពីលើច្បាប់ទាំងនេះ ច្បាប់ស្ដីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ក៏ត្រូវបានប្រកាសអោយប្រើដោយពិចារណាលើលក្ខខណ្ឌតម្រូវពិសេស ដើម្បីលើកកម្ពស់ប្រតិបត្តិការនៃសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានដោយរលូន និងប្រសិទ្ធភាព ។ ច្បាប់ស្ដីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ចែងអំពីលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៃការគ្រប់គ្រងមូលដ្ឋាន ទាក់ទងនឹងការរៀបចំ ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុ និងបុគ្គលិកសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន បញ្ហាទាក់ទងនឹងសមាគមសហគ្រាស និងវិធានការដែលត្រូវចាត់ដើម្បីកសាងហិរញ្ញវត្ថុសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានឡើងវិញ ។

ក្រោមច្បាប់ស្ដីពីទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈរបស់សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន បុគ្គលិកសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានក៏មានសិទ្ធិទទួលការប្រព្រឹត្តខុសប្លែកពីបុគ្គលិកសាធារណៈមូលដ្ឋានផ្សេងទៀត ។

លើសពីនេះទៀត ដូចជាសហគ្រាសឯកជនដែរ សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ស្ថិតក្រោមច្បាប់ស្ដីពីសហគ្រាសផ្សេងៗ ។ គោលបំណងនៃបទប្បញ្ញត្តិទាំងនេះ គឺដើម្បីធានាសេវាសមហេតុផល ក្នុងតម្លៃសមស្រប ។

ខាងក្រោមនេះ គឺជាច្បាប់គ្រឹះមួយចំនួន សម្រាប់ប្រភេទសហគ្រាសផ្សេងៗគ្នា :

ក) ការផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត - ច្បាប់ស្ដីពីស្ថានីយបូមទឹក (ឆ្នាំ១៩៥៧)

ខ) ការផ្គត់ផ្គង់ទឹកឧស្សាហកម្ម - ច្បាប់ស្ដីពីការផ្គត់ផ្គង់ទឹកឧស្សាហកម្ម (ឆ្នាំ១៩៥៦)

គ) សេវាអយរថអគ្គិសនី - ច្បាប់ស្ដីពីអយរថអគ្គិសនី (ឆ្នាំ១៩២១)

ឃ) សេវារថយន្តក្រុង - ច្បាប់ស្ដីពីការដឹកជញ្ជូនផ្លូវគោក (ឆ្នាំ១៩៥១)

ង) សេវាអយស្ម័យយាន - ច្បាប់ស្ដីពីអយស្ម័យយានសាធារណៈ (ឆ្នាំ១៩៨៦)

ច) សេវាថាមពលអគ្គិសនី - ច្បាប់ស្ដីពីសហគ្រាសអគ្គិសនី (ឆ្នាំ១៩៦៤)

ឆ) សេវាផ្គត់ផ្គង់ហ្គាស - ច្បាប់ស្ដីពីសហគ្រាសហ្គាស (ឆ្នាំ១៩៥៤)

ជ) សេវាវេជ្ជសាស្ត្រ - ច្បាប់ស្ដីពីការថែទាំវេជ្ជសាស្ត្រ (ឆ្នាំ១៩៤៨)

ឈ) សេវាបង្ហូរទឹកស្អុយ - ច្បាប់ស្ដីពីការបង្ហូរទឹកស្អុយ (ឆ្នាំ១៩៥៨)

ប្រភេទផ្សេងៗនៃសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានអាចត្រូវបានចាត់ថ្នាក់ជាបីប្រភេទ ដើម្បីអនុវត្តច្បាប់ស្ដីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។

(១) សហគ្រាសដែលអនុវត្តចំពោះបញ្ញត្តិទាំងអស់ (សហគ្រាសទាំងឡាយណាដែលជាទូទៅហៅថា សេវាសាធារណៈ) : ប្រភេទនេះរួមមាន សេវាផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត ទឹកឧស្សាហកម្ម អយរថអគ្គិសនី រថយន្តក្រុង អយស្ម័យយាន អគ្គិសនី និងហ្គាស ។

(២) សហគ្រាសដែលអនុវត្តតែចំពោះបញ្ញត្តិហិរញ្ញវត្ថុនៃច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានប៉ុណ្ណោះ : ប្រភេទនេះរួមមានសេវាវេជ្ជសាស្ត្រ ។

(៣) សហគ្រាសផ្សេងទៀត : អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានមានសិទ្ធិសម្រេចថាតើត្រូវអនុវត្តចំពោះបញ្ញត្តិទាំងអស់ (ឬតែបញ្ញត្តិហិរញ្ញវត្ថុ) នៃច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ឬយ៉ាងណា ។

២. គោលការណ៍ណែនាំនៃច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន

ច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានចែងអំពីស្តង់ដារគ្រឹះនៃការរៀបចំហិរញ្ញវត្ថុ និងរដ្ឋបាលបុគ្គលិកនៃសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ ខាងក្រោមនេះ គឺជាគោលការណ៍ណែនាំនៃច្បាប់ ។

(១) គោលការណ៍គ្រប់គ្រងមូលដ្ឋាន

ដូចដែលមានឆ្លុះបញ្ចាំងនៅក្នុងពាក្យ "សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន" អង្គភាពទាំងនេះដើរតួនាទីពីរ ជា "សាធារណៈ" ផង និង "សហគ្រាស" ផង ។ គេអាចនិយាយថា គោលការណ៍រដ្ឋបាលគ្រឹះសម្រាប់សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ត្រូវបានកំណត់ដោយមុខងារទាំងពីរនេះ ។ នៅក្នុងបរិបទនេះ ច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ចែងថា "សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាននីមួយៗ ជានិច្ចកាលត្រូវតែប្រតិបត្តិបែបនេះ ដើម្បីធានាអោយមានសេវាប្រយោជន៍ទូទៅជាអតិបរមាសម្រាប់សាធារណជន ស្របតាមបេសកកម្មរបស់ខ្លួន ព្រមទាំងដើម្បីធ្វើអោយខ្លួនឯងមានស្វ័យភាពផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ។"

ដោយហេតុនេះ សហគ្រាសមូលដ្ឋាននីមួយៗចាំបាច់ត្រូវគ្រប់គ្រង ដើម្បីរក្សាតុល្យភាពរវាងគោលការណ៍ស្វ័យភាពសេដ្ឋកិច្ច និងគោលដៅសុខុមាលភាពសាធារណៈរបស់ខ្លួន ។ ទោះបីជាវត្ថុបំណងទាំងពីរនេះ ទំនងជាមានភាពផ្ទុយគ្នានៅពេលយើងក្រឡេកមើលដំបូងក៏ដោយ ប៉ុន្តែតាមការពិត វត្ថុបំណងទាំងពីរនេះមិនផ្ទុយគ្នាទេ ។ ដើម្បីអោយសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានទាញយកអត្ថប្រយោជន៍ដ៏ពេញលេញពីទិដ្ឋភាពសេដ្ឋកិច្ចរបស់ខ្លួន និងដើម្បីផ្តល់សេវាប្រសើរបំផុតដោយចំណាយថ្លៃដើមតិចបំផុត តាមរយៈការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយប្រសិទ្ធផល គឺសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាននោះខ្លួនឯងដែលត្រូវលើកកម្ពស់សុខុមាលភាពសាធារណៈ ។

(២) ការរៀបចំ

ខុសពីសាជីវកម្មសាធារណៈ សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានមិនមែនជាអង្គភាពឯករាជ្យឡើយ ។ សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ត្រូវកាន់កាប់ និងប្រតិបត្តិដោយផ្ទាល់ដោយអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ហើយការរៀបចំរបស់វាក៏ត្រូវស្ថិតនៅក្នុងការរៀបចំរបស់អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានដែរ ។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សកម្មភាពរបស់សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានភាគច្រើនគឺជាសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចដែលទាមទារអោយមានការប្រុងប្រយ័ត្នខ្ពស់ ដើម្បីទប់ទល់ទៅនឹងស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ចដែលតែងតែមានការប្រែប្រួល ហើយពាក់ព័ន្ធនឹងចំណុចនេះ សកម្មភាពទាំងនេះខុសប្លែកពីសកម្មភាពរដ្ឋបាលទូទៅរបស់អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ ដោយហេតុនេះ គេសង្ឃឹមថាសហគ្រាសនីមួយៗនឹងមានភាពច្បាស់លាស់ចំពោះឯករាជភាព និងទំនួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួន ដើម្បីរក្សាអោយមានការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយប្រសិទ្ធផល ។

ហេតុដូចនេះបានជាច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ធ្វើការបែងចែកការរៀបចំការគ្រប់គ្រងសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានអោយដាច់ពីការរៀបចំការគ្រប់គ្រងអង្គភាពរដ្ឋបាលទូទៅ និងបង្កើតនៅក្នុងសហគ្រាសនីមួយៗនូវនាយកចាត់ការទូទៅដែលទទួលសិទ្ធិគ្រប់គ្រងសហគ្រាសរបស់ខ្លួនដោយឯករាជ្យ ។ នាយកចាត់ការទូទៅ មានភារកិច្ចអនុវត្តប្រតិបត្តិការអាជីវកម្មប្រចាំថ្ងៃនៃសហគ្រាសរបស់ខ្លួន និងត្រូវតំណាងអោយអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន នៅក្នុងការធ្វើអាជីវកម្មបែបនោះ ហើយមិនត្រូវស្ថិតក្រោមការឃ្លាំមើលទូទៅ ឬការបង្គាប់បញ្ជារបស់នាយកប្រតិបត្តិនៃអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានឡើយ ។ ដោយហេតុនេះ ច្បាប់ស្តីពីសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋានមានចែងអំពីបទប្បញ្ញត្តិពិសេស សម្រាប់នាយកចាត់ការទូទៅប្រភេទនេះ ។

នាយកចាត់ការទូទៅសហគ្រាសនីមួយៗ ត្រូវតែងតាំងដោយនាយកប្រតិបត្តិនៃអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ដោយជ្រើសរើសចេញពីក្នុងចំណោមបុគ្គលទាំងឡាយ ដែលមានបទពិសោធន៍ល្អនៅក្នុងការគ្រប់គ្រងសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ មុខដំណែងរបស់នាយកចាត់ការទូទៅមានរយៈពេលបួនឆ្នាំ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ដូចមានចែងនៅក្នុងបទប្បញ្ញត្តិ មុខតំណែងនាយកចាត់ការទូទៅ ពុំចាំបាច់មានឡើយនៅក្នុងសហគ្រាសខ្នាតតូចខ្លាំង ឬក៏សហគ្រាសស្រដៀងនេះពីរ ឬច្រើនជាងនេះ អាចមាននាយកចាត់ការទូទៅតែម្នាក់រួមគ្នា ។

ក្នុងរបៀបនេះ នាយកចាត់ការទូទៅមានសិទ្ធិអំណាចធំបំផុតពីលើរដ្ឋបាលរបស់សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សិទ្ធិអំណាចដូចខាងក្រោមនេះ មានសម្រាប់តែនាយកប្រតិបត្តិអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានប៉ុណ្ណោះ :

ក) រៀបចំគម្រោងថវិកា ។

ខ) ផ្ញើសេចក្តីព្រាងច្បាប់ជូនសភា លើបញ្ហាណាមួយដែលតម្រូវអោយមានការបោះឆ្នោត ។

គ) ផ្ញើបញ្ជីគណនីស្ថាពររបស់ខ្លួនទៅស្នងការអធិការកិច្ច ដើម្បីធ្វើសវនកម្ម និងទៅសភា ដើម្បីសុំការបញ្ជាក់អំពីភាពត្រឹមត្រូវ ។

ឃ) ដាក់ពិន័យផ្នែករដ្ឋបាល ។

លើសពីនេះទៀត នាយកប្រតិបត្តិអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន មានឥទ្ធិពលធំធេងលើសុខុមាលភាពសាធារណៈ និងមានសិទ្ធិធ្វើការបង្គាប់បញ្ជាចាំបាច់ណាមួយ ដល់នាយកចាត់ការទូទៅទាក់ទងនឹងការប្រកបអាជីវកម្មរបស់សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ក្នុងករណីចាំបាច់ ដើម្បីធានាអោយមានសុខុមាលភាពសាធារណៈ ។ សិទ្ធិនេះក៏អាចត្រូវបានអនុវត្តដើម្បីធ្វើអោយមានភាពរលូននៅក្នុងការអនុវត្តប្រតិបត្តិការរបស់សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន និងការអនុវត្តប្រតិបត្តិការរបស់អាជីវកម្មឯកជនផ្សេងទៀត ។

ខាងក្រោមនេះ គឺជាឧទាហរណ៍នៃសិទ្ធិអំណាចដែលត្រូវបានផ្តល់ជូននាយកចាត់ការទូទៅ :

ក) បង្កើតផ្នែកផ្សេងៗដើម្បីប្រតិបត្តិសហគ្រាស ។

ខ) គ្រប់គ្រងកិច្ចការទាំងឡាយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងបុគ្គលិក ។

គ) រៀបចំសេចក្តីព្រាងថវិកា និងសេចក្តីពន្យល់អត្ថាធិប្បាយនៃសេចក្តីព្រាងនេះ រួចបញ្ជូនទៅនាយកប្រតិបត្តិ ។

ឃ) បិទគណនី រួចបញ្ជូនទៅនាយកប្រតិបត្តិ ។

ង)	ធ្វើលទ្ធកម្ម គ្រប់គ្រង និងលក់ទ្រព្យសម្បត្តិក្នុងនាមសហគ្រាស ។

ច)	សម្រេចកិច្ចសន្យា ។

ឆ)	ប្រមូលថ្លៃសេវា និងថ្លៃបន្ទុក ។

ជ)	ចុះកិច្ចសន្យាខ្ចីបំណុលរយៈពេលខ្លី ។

ឈ)	រក្សាបញ្ជីគណនេយ្យ ។

ញ)	សម្រេចកិច្ចសន្យាការងារ ។

ដ)	រៀបចំវិធានអំពីប្រតិបត្តិការប្រចាំថ្ងៃរបស់ផ្នែករដ្ឋបាល ។

យោងតាមចំណុចទាំងឡាយខាងលើ គេអាចយល់បានថា ការអនុវត្តប្រតិបត្តិការប្រចាំថ្ងៃរបស់ផ្នែករដ្ឋបាលត្រូវបានប្រគល់ជូននាយកចាត់ការទូទៅទាំងស្រុង ដែលមានឯករាជភាពដ៏គួរអោយកត់សម្គាល់ពីនាយកប្រតិបត្តិ ។ គួរផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់ផងដែរអំពីប្រការដែលថា ការចូលរួមរបស់សភានៅក្នុងការគ្រប់គ្រងសហគ្រាស ក៏ត្រូវបានដាក់កំហិតផងដែរ ។

(៣)	ហិរញ្ញវត្ថុ

ក)	គោលនយោបាយកត់ត្រាបញ្ជីគណនេយ្យផ្អែកតាមលំហូរសាច់ប្រាក់ជាក់ស្តែង (Accrual Policy)

សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាននីមួយៗ ប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធកត់ត្រាបញ្ជីគណនេយ្យផ្អែកតាមលំហូរសាច់ប្រាក់ជាក់ស្តែងដែលមានលក្ខណៈពិសេសប្លែកពីគេចំពោះគណនេយ្យសហគ្រាស ដែលខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំងពីប្រព័ន្ធគណនេយ្យសាមញ្ញដែលផ្អែកតែលើសាច់ប្រាក់ ។ ដូច្នេះ សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានត្រូវកត់ត្រានូវរាល់ចំណាយ និងចំណូលទាំងអស់ដោយផ្អែកតាមលំហូរសាច់ប្រាក់ជាក់ស្តែង ដោយមិនគិតថាតើមានចំណូល ឬការទូទាត់ជាសាច់ប្រាក់ ហើយត្រូវបានបែងចែកប្រាក់ចំណូល ឬការទូទាត់ដែលនៅជំពាក់នោះអោយបានត្រឹមត្រូវ នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធរបស់ខ្លួន ដើម្បីអោយស្ថានភាពហិរញ្ញវត្ថុរបស់ខ្លួនអាចត្រូវបានវាយតម្លៃយ៉ាងច្បាស់លាស់ ឬយ៉ាងណានោះទេ ។

ម្យ៉ាងទៀត សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាននីមួយៗត្រូវកត់ត្រានូវរាល់ការប្រែប្រួលពាក់ព័ន្ធនឹងទ្រព្យសកម្ម មូលធន និងអកម្ម (បំណុល) របស់ខ្លួន ដោយផ្អែកតាមលំហូរសាច់ប្រាក់ជាក់ស្តែង ដោយមិនគិតថាតើមានចំណូល ឬការទូទាត់ជាសាច់ប្រាក់ ដើម្បីអោយស្ថានភាពហិរញ្ញវត្ថុរបស់ខ្លួនអាចត្រូវបានវាយតម្លៃយ៉ាងច្បាស់លាស់ ឬយ៉ាងណានោះទេ ។

ខ)	គណនីពិសេស និងការបែងចែកចំណាយ

សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានត្រូវបានផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុក្រោម "គណនីពិសេស" ដែលបង្កើតឡើងសម្រាប់សេវានីមួយៗ ។ នេះមានន័យថា សហគ្រាសមូលដ្ឋានត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយមានគណនីដាច់ដោយឡែកមួយពីគណនីសេវាទូទៅរបស់អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ (ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានដែលប្រតិបត្តិសេវាពីរ ឬច្រើនជាងនេះ អាចបង្កើតគណនីពិសេសសម្រាប់សេវាទាំងនោះរួមគ្នា ដូចមានចែងដោយដីកាពាក់ព័ន្ធ) ។ ហេតុផលគ្រឹះដែលត្រូវមានគណនី ដាច់ដោយឡែកពីគ្នាគឺថា សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានត្រូវទ្រទ្រង់ដោយចំណូល ដែលបានមកពីការគ្រប់គ្រងសហគ្រាស ។ ការផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដោយឯករាជ្យបែបនេះ អាចចាត់ទុកថាជាគោលការណ៍គ្រឹះបំផុតនៃការគ្រប់គ្រងសម្រាប់សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានទាំងអស់ ។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ គប្បីកត់ត្រាអំពីប្រការដែលថាសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ក៏អនុវត្តសកម្មភាពអាជីវកម្មមួយចំនួនដែលតាមលក្ខណៈរបស់វា គប្បីត្រូវចាត់ទុកថាជាអាជីវកម្មរដ្ឋបាលទូទៅ ។ ឧទាហរណ៍នៃករណីនេះ គឺទឹកត្រូវបានផ្គត់ផ្គង់ដោយសេវាផ្គត់ផ្គង់ទឹកក្រុង សម្រាប់គោលបំណងពន្លត់អគ្គិភ័យ ។

លើសពីនេះទៀត សហគ្រាសដែលមិនអាចរកប្រាក់ចំណេញគ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់ទប់ទល់នឹងការចំណាយទាំងអស់ ជាញឹកញាប់ត្រូវប្រតិបត្តិដោយសហគ្រាសសាធារណៈ ដើម្បីបំពេញតាមតម្រូវការរបស់សាធារណជន ។ ឧទាហរណ៍ គឺរដ្ឋបាលមន្ទីរពេទ្យនៅក្នុងស្រុក ដែលមិនផ្តល់ជំនួយហិរញ្ញវត្ថុដល់មន្ទីរពេទ្យ ។ ក្នុងករណីនោះ ជាការមិនសមហេតុផល ឬមិនអាចទៅរួច ដែលដាក់បន្ទុកចំណាយទាំងមូលលើសហគ្រាសខ្លួនឯង ។

ដោយហេតុនេះ ច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ចែងថា (ក) ចំណាយក្នុងប្រភេទបែបនោះដែលមិនត្រូវបានផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុពីចំណូលបច្ចុប្បន្នដែលទទួលបានពីប្រតិបត្តិការសហគ្រាស និង (ខ) ដោយសារប្រភេទនៃសហគ្រាសនេះ ចំណាយដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាមានការពិបាកក្នុងការផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុតែពីចំណូលបច្ចុប្បន្ន ដែលទទួលបានពីប្រតិបត្តិការសហគ្រាស ក្រោមលក្ខខណ្ឌអនុគ្រោះបំផុត ត្រូវដាក់បន្ទុកទៅក្នុងគណនីទូទៅ ឬគណនីពិសេសផ្សេងទៀតនៃអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។

(៤) រដ្ឋបាលបុគ្គលិក

ច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន និងច្បាប់ស្តីពីទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ចែងអំពីអញ្ញត្រកម្ម (ករណីលើកលែង) ចំពោះច្បាប់ស្តីពីសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន នៅក្នុងការប្រព្រឹត្តរបស់និយោជិត (ហៅថា "និយោជិតសហគ្រាស") ដែលជួយជ្រោមជ្រែងអគ្គនាយក នៅក្នុងការអនុវត្តប្រតិបត្តិការអាជីវកម្មក្រោមឱវាទរបស់គាត់ ។ បញ្ហាផ្សេងៗទៀតទាំងអស់ដែលមិនមានចែងដោយអញ្ញត្រកម្មទាំងនេះ មានចែងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីសេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ ច្បាប់ស្តីពីសហជីព ច្បាប់ស្តីពីការកែសម្រួលទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈ និងច្បាប់ផ្សេងៗទៀត ដែលមិនអនុវត្តចំពោះមន្ត្រីរាជការមូលដ្ឋានធម្មតា ត្រូវអនុវត្តចំពោះនិយោជិតសហគ្រាស ហើយច្បាប់ស្តីពីស្តង់ដារការងារដែលត្រូវអនុវត្តតែមួយផ្នែកប៉ុណ្ណោះចំពោះមន្ត្រីរាជការធម្មតា ត្រូវអនុវត្តទាំងស្រុងចំពោះនិយោជិតរបស់សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។

(៥) សមាគមសហគ្រាស

ដោយសារកត្តាមួយចំនួនដូចជា ធនធាន បរិយាកាសរដ្ឋបាល និងកម្រិតរដ្ឋបាល មានករណីមួយចំនួន នៅពេលសហគ្រាសមួយត្រូវប្រតិបត្តិការនៅតំបន់ទូលាយជាងនេះ ទាក់ទងនឹងព្រំដែនស្រុកនៃអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាននីមួយៗ ។ ប្រព័ន្ធសមាគមសហគ្រាស ដែលជាគំរូនៃប្រព័ន្ធសហករណ៍តាមផ្នែកនៃអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន មានអត្ថិភាពដើម្បីចាត់ចែងករណីទាំងនោះ ។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ប្រព័ន្ធសមាគមត្រូវបែងចែកតាំងពីដើមទីដើម្បីការគ្រប់គ្រងរួមគ្នានៃកិច្ចការរដ្ឋបាលទូទៅ ហើយជាពិសេស មិនសមស្របចំពោះការគ្រប់គ្រងសហគ្រាសឡើយ ។ ដូច្នេះ ដើម្បីធានាអំពីការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយសនិទានកម្ម និងប្រសិទ្ធផលនៃសហគ្រាសនោះ អញ្ញត្រកម្មជាច្រើនត្រូវបានបង្កើតឡើងសម្រាប់សមាគមនានា (ហៅថា សមាគមសហគ្រាស) ដែលគ្រប់គ្រងសេវារួមគ្នា ដែលទាក់ទងនឹងរដ្ឋបាលសហគ្រាស ដែលច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានទាំងមូលត្រូវបានអនុវត្ត ។

៣. សេចក្តីផ្តើមនៃច្បាប់ស្តីពីទីភ្នាក់ងាររដ្ឋបាលសាជីវកម្មមូលដ្ឋាន

នៅក្នុងឆ្នាំ២០០៤ ច្បាប់ស្តីពីទីភ្នាក់ងាររដ្ឋបាលសាជីវកម្មមូលដ្ឋាន ត្រូវបានប្រកាសអោយប្រើ ដើម្បីបង្កើតប្រព័ន្ធថ្មី ដែលអាចអោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានផ្តល់សេវាសាធារណៈមូលដ្ឋាន តាមរយៈការបង្កើតទីភ្នាក់ងារខាងក្រៅ សម្រាប់សេវាទាំងនោះ ។

ប្រព័ន្ធនេះបង្កើតឡើងដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាសេវាសាធារណៈ ដូចជា សាកលវិទ្យាល័យ បរិក្ខារសុខុមាលភាពសង្គម និងវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវ ព្រមទាំងសេវាមួយចំនួនទៀតដូចជាសេវាផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត និងសេវាមន្ទីរពេទ្យ និងសេវាផ្សេងទៀតដែលត្រូវបានដំណើរការក្រោមប្រព័ន្ធសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។

ដោយសារមិនសុទ្ធតែជាកាតព្វកិច្ចដែលត្រូវអនុម័តយកប្រព័ន្ធនេះ ចលនាបង្កើតទីភ្នាក់ងាររដ្ឋបាលសាជីវកម្មមូលដ្ឋាន មិនត្រូវបានកើតឡើងដោយធ្វេសប្រហែសឡើយ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ មន្ទីរពេទ្យរដ្ឋមួយចំនួនដែលគ្រប់គ្រងដោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ត្រូវកែប្រែទៅជាទីភ្នាក់ងារក្រោមច្បាប់ស្តីពីទីភ្នាក់ងាររដ្ឋបាលសាជីវកម្មមូលដ្ឋាន ។

(១) តម្រូវការឥតឈប់ឈរនៃការវិនិយោគលើការសាងសង់

ដោយសារតម្រូវការទំនិញ និងសេវាដែលផ្តល់អោយដោយសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន មានការប្រែប្រួលនោះជារឿងធម្មតាទេ ដែលថាគោលនយោបាយសហគ្រាសចំពោះការវិនិយោគក៏មានការប្រែប្រួលទៅតាមនោះដែរ ។ នៅក្នុងយុគសម័យនៃការរីកលូតលាស់ឆាប់រហ័ស តម្រូវការទំនិញ និងសេវាដែលផ្តល់អោយដោយសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន បានកើនឡើងពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ ហើយផែនការវិនិយោគបរិក្ខារប្រកបដោយភាពវិជ្ជមានត្រូវបានធ្វើឡើងដោយសន្មតថា តម្រូវការនឹងកើនឡើងដូចកាលពីអតីតកាលដែរ ។ ផែនការ និងការងារទាំងនេះបានទទួលការពេញនិយម និងមាននិរន្តរភាព ដរាបណាមានការរីកលូតលាស់ខ្លាំងនៅតែបន្ត ។ លើសពីនេះទៀត អ្នកខ្លះគិតថាជាការសមស្របបំផុតក្នុងការធ្វើវិនិយោគទុន នៅពេលដែលសេដ្ឋកិច្ចជាតិមានការរីកចម្រើនលើសពីការរំពឹងទុក ។ ការអនុវត្តឆាប់រហ័សជាងនេះ និងវិសាលភាពធំជាងនេះនៅក្នុងការសាងសង់ ត្រូវបានស្វាគមន៍ជាទូទៅ ដោយសារពួកគេរំពឹងថាការសាងសង់បរិក្ខារ ឬការកែលម្អបរិក្ខារគឺជាមធ្យោបាយដែលអាចធ្វើទៅបានតែមួយគត់ ដើម្បីបំពេញតម្រូវការពិតប្រាកដ ហើយបន្ទុកទូទាត់កម្ចី ច្រើនតែត្រូវបានបន្ធូរបន្ថយ តាមរយៈឥទ្ធិពលនៃអតិផរណា ។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ តម្រូវការនៅនឹងថ្កល់ចាប់តាំងពីពេលមានវិបត្តិប្រេង នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៣ រួចមកហើយដោយហេតុនេះ ជាលទ្ធផល ជំហររបស់សហគ្រាសចំពោះការវិនិយោគលើការសាងសង់ ពុំសូវជាខ្លាំងក្លាឡើយ ។ នៅក្នុងតំបន់ជាច្រើន សហគ្រាសសាធារណៈកំពុងព្យាយាមស្វែងរកដំណោះស្រាយសម្រាប់ភាពហួសសមត្ថភាពរបស់បរិក្ខារដែលមានស្រាប់ ឬបរិក្ខារដែលកំពុងសាងសង់ និងជិតចប់រួចរាល់ ។

និយាយជាទូទៅ ការវិនិយោគលើការសាងសង់របស់សហគ្រាសសាធារណៈបាននៅនឹងថ្កល់ លើកលែងតែផ្នែកទឹកស្អុយមួយប៉ុណ្ណោះ ។ ដោយហេតុនេះ ជាការចាំបាច់ដែលត្រូវពិនិត្យមើលឡើងវិញដោយប្រុងប្រយ័ត្ននូវផែនការសាងសង់ថ្មី ដោយផ្អែកលើនិន្នាការនៃតម្រូវការនាពេលអនាគត និងការកើនឡើងនូវថ្លៃចំណាយមូលធន ។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នានេះផងដែរ គម្រោងមួយចំនួនដែលកំពុងដំណើរការ អាចនឹងត្រូវបានបញ្ចប់ ឬចាត់ចែងយ៉ាងស៊ីសង្វាក់ផ្សេងពីនេះ ប្រសិនបើគម្រោងទាំងនេះបណ្តាលអោយមានបញ្ហាហួសសមត្ថភាព ។

(២) ការកើនឡើងនូវបំណែកនៃថ្លៃចំណាយមូលធន

ទីពីរ ការកើនឡើងនូវបំណែកនៃថ្លៃចំណាយមូលធននៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធចំណាយ កាន់តែមានភាពច្បាស់លាស់ឡើងៗ ។

នៅក្នុងសហគ្រាសផ្តល់សេវាសាធាណៈ ដូចជា សហគ្រាសផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត និងរថភ្លើងក្រោមដី ជាធម្មតាមានការភ័យខ្លាចថានឹងមានការកើនឡើងនូវថ្លៃចំណាយមូលធន ដែលនៅទីបំផុតអាចនាំអោយមានការលំបាកផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ ដែលបន្ថែមលើការរំលស់ និងការកើនឡើងនៃការប្រាក់ដែលត្រូវបង់ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ នៅក្នុងរយៈពេលនៃការរីកចម្រើនខ្ពស់ ការកើនឡើងនូវថ្លៃចំណាយ អាចត្រូវបានគ្របដណ្តប់យ៉ាងងាយស្រួលតាមរយៈការបង្កើនថ្លៃបន្ទុក ។

លើសពីនេះទៀត អត្រាកើនឡើងសម្រាប់ថ្លៃចំណាយផ្សេងទៀត បានឡើងហួសអត្រាកើនឡើងសម្រាប់ថ្លៃចំណាយមូលធន ដែលបានធ្លាក់ចុះពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ ។ នៅក្នុងស្ថានភាពបែបនេះ កត្តាចម្បងនៃការកើនឡើងនូវថ្លៃចំណាយដែលអាចមានណាមួយ អាចត្រូវបានរកឃើញនៅក្រៅថ្លៃចំណាយមូលធន ។

នៅក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត ជាឧទាហរណ៍ ការធានាធនធានទឹកថ្មីកាន់តែពិបាកឡើង១ ហើយដោយហេតុនេះធនធាននេះធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅរកតំបន់ដាច់ស្រយាលផ្សេងទៀត ក្នុងខណៈដែលការអភិវឌ្ឍចេះតែបន្ត ដែលនាំទៅរកការកើនឡើងនូវថ្លៃចំណាយមូលធនដោយមិនអាចជៀសវាងបាន ។ ម្យ៉ាងទៀត នៅក្នុងវិស័យរថភ្លើងក្រោមដី គម្រោងថ្មី១តែងតែមានចំណុចពិបាក១សម្រាប់ការសាងសង់ និងអាស្រ័យលើការកើនឡើងនូវថ្លៃចំណាយមូលធន ។ នៅក្នុងសម័យ-កាលនៃការរីកចម្រើនឆាប់រហ័ស បន្ទុកជាក់ស្តែងនៃថ្លៃចំណាយមូលធនត្រូវបានបន្ធូរបន្ថយតាមរយៈឥទ្ធិពលអតិផរណា ហើយភាគហ៊ុនសម្រាប់ថ្លៃចំណាយមូលធនត្រូវកាត់បន្ថយ ដោយសារការកើនឡើងនៃប្រាក់បៀវត្សរ៍ ។ ការកើនឡើងនូវថ្លៃចំណាយមូលធនក្លាយជាមានភាពច្បាស់លាស់ នៅក្នុងរយៈពេលរីកចម្រើនដែលនៅថេរ នៅពេលការកើនឡើងនៃថ្លៃ និងប្រាក់បៀវត្សរ៍មានកម្រិតទាប ។

សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន រួមមានប្រព័ន្ធជាច្រើន ដូចជា រថភ្លើងក្រោមដី ការផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត និងការបង្ហូរទឹកស្អុយ ដែលទាមទារអោយមានបរិក្ខារធំ១តាមប្រភេទ ដែលនៅក្នុងករណីជាច្រើន ទាមទារនូវប្រាក់វិនិយោគច្រើនដ៏សន្ធឹកសន្ធាប់ ។ ដូច្នេះ សហគ្រាសសាធារណៈមិនអាចបំបាត់បញ្ហាការកើនឡើងនូវថ្លៃចំណាយមូលធនជារៀងរហូត ។

(៣) ការលំបាកនៅក្នុងការពិនិត្យមើលឡើងវិញនូវថ្លៃបន្ទុក

ទីបី ក៏មានការលំបាកនៅក្នុងការពិនិត្យមើលឡើងវិញនូវថ្លៃបន្ទុកសេវាប្រយោជន៍ទូទៅផងដែរ ។ ទំនាក់ទំនងរវាងថ្លៃបន្ទុក និងតម្រូវការនៅក្នុងសហគ្រាសសាធារណៈ មានភាពតឹងតែងខ្លាំងតាមប្រភេទនីមួយ១ ប៉ុន្តែនៅក្នុងប៉ុន្មានឆ្នាំថ្មី១នេះ វាកាន់តែមានភាពបត់បែន ដែលជាមូលហេតុមួយដែលការពិនិត្យមើលឡើងវិញនេះមានការលំបាក ។

ទោះបីជាមានការកើនឡើងខ្លាំងនូវបុគ្គលិក ថាមពល និងថ្លៃសម្ភារៈក៏ដោយ ការពិនិត្យមើលឡើងវិញផ្អែកខាងលើនៃថ្លៃបន្ទុកដោយសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានមានភាពមិនគ្រប់គ្រាន់ទាំងក្នុងវិសាលភាព ទាំងក្នុងការជ្រើសរើសពេលវេលា ដោយសារសំណើពីរដ្ឋាភិបាលថ្នាក់ជាតិមួយផ្អែកដែលចង់រក្សាថ្លៃ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ថ្លៃបន្ទុកត្រូវបានពិនិត្យមើលឡើងវិញនៅពេលក្រោយ ដែលបានធ្វើជាវិភាគទានយ៉ាងធំដល់ការអនុវត្តការគ្រប់គ្រងដែលបានកែលម្អនៅក្នុង និងក្រោយឆ្នាំ១៩៧៦ ។

ដោយសារស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ចរបស់សហគ្រាស និងរបស់គ្រួសារមានភាពកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរឡើង នៅក្នុងសម័យកាលនៃសេដ្ឋកិច្ចរីកចម្រើនថេរ ក្រោយពេលមានវិបត្តិប្រេង ការកើនឡើងដោយងាយស្រួលនូវថ្លៃបន្ទុកមិនត្រឹមតែអាចត្រូវបានរិះគន់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរប៉ុណ្ណោះទេ តែថែមទាំងធ្វើអោយមានការកាត់បន្ថយតម្រូវការដោយខ្លួនឯងផងដែរ ។ ក្នុងករណីនេះ គោលបំណងនៃការពិនិត្យមើលឡើងវិញ នឹងមិនអាចសម្រេចទៅបានដោយពេញលេញឡើយ ។ នៅទីបំផុត អតិថិជនអាចចាកចេញពីទីផ្សារ ហើយបង្កជាការលំបាកដល់សហគ្រាសក្នុងការធ្វើអាជីវកម្មរបស់ខ្លួន ។ លើសពីនេះទៀត បញ្ហាដែលថាតើថ្លៃបន្ទុករបស់សហគ្រាសសាធារណៈពិតជាផ្អែកលើថ្លៃចំណាយមួយដ៏សមស្រប ឬយ៉ាងណានោះ គឺជាបញ្ហាមួយដែលគួរអោយសង្ស័យផងដែរ ។ ការពិនិត្យមើលថ្លៃបន្ទុកឡើងវិញដោយត្រឹមត្រូវ អាចជាកត្តាសំខាន់ ប៉ុន្តែសហគ្រាសត្រូវកាត់បន្ថយបន្ថែមទៀតនូវថ្លៃចំណាយ តាមរយៈកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់ខ្លួនឆ្ពោះទៅរកសនិទានកម្មនៃការគ្រប់គ្រង

របស់ខ្លួន ។ ប្រការដែលថាសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានគឺជាសេវាប្រយោជន៍សាធារណៈនោះ មិនអាចបញ្ជាក់អំពីសិទ្ធិរបស់ខ្លួនក្នុងការទទួលឧបត្ថម្ភកធន ឬការផ្ទេរមូលនិធិពីគណនេយ្យទូទៅបានឡើយ ។ សហគ្រាសសាធារណៈត្រូវបានដំណើរការ ដើម្បីលើកកម្ពស់សុខុមាលភាពសាធារណៈ ប៉ុន្តែការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយប្រសិទ្ធផល ត្រូវបានតម្រូវដើម្បីសម្រេចគោលបំណងនេះ ។

(៤) ការកើនឡើងនៃទ្រព្យសកម្មដែលត្រូវរំលស់ និងទុនបម្រុងផ្ទៃក្នុង

ទីបួន អចលនទ្រព្យរូបវន្តចម្បងៗ ត្រូវបានបង្កើតឡើងតាមរយៈការវិនិយោគដែលត្រូវបានធ្វើឡើងម្តងហើយម្តងទៀត នៅក្នុងវិស័យសំណង់ជារៀងរាល់ឆ្នាំ ដែលបង្កើតអោយមានរំលស់យ៉ាងច្រើនផងដែរ ។ នៅក្នុងសហគ្រាសដែលមានការរីកចម្រើនខ្ពស់ ពេលនេះ រំលស់បែបនេះត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាមូលធនបម្រុងផ្ទៃក្នុង សម្រាប់ផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដល់ការសាងសង់ និងការជួសជុលកែលម្អបរិក្ខារផ្សេងៗ ។

កន្លងមក ធនធានហិរញ្ញវត្ថុសម្រាប់ការវិនិយោគលើការសាងសង់របស់សហគ្រាសសាធារណៈអាស្រ័យយ៉ាងខ្លាំងលើការបញ្ចេញកម្ចីរបស់សហគ្រាស ។ កម្ចីរបស់សហគ្រាសអាចបន្តមានវត្តមាននៅក្នុងពេលអនាគត ប៉ុន្តែមូលនិធិបម្រុងផ្ទៃក្នុងនឹងកើនឡើងបន្តិចម្តងៗ ។

ទោះបីជាការស្តារនីតិសម្បទាឡើងវិញ ឬថ្លៃចំណាយកែលម្អអាចត្រូវបានគ្របដណ្តប់ដោយមូលនិធិបម្រុងផ្ទៃក្នុងក៏ដោយ យ៉ាងហោចណាស់មួយភាគធំនៃការវិនិយោគត្រូវតែផ្តល់មូលនិធិតាមរយៈកម្ចីសហគ្រាស ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ។ នៅពេលការងារសាងសង់កើតឡើងច្រើន ហើយមូលនិធិសម្រាប់ការវិនិយោគមានចំនួនច្រើនជាងទុនបម្រុងផ្ទៃក្នុងនោះ ជាការធម្មតាដែលថា ទុនបម្រុង ដូចជារំលស់ជាដើម មានចំនួនតិចជាងទ្រព្យសម្បត្តិ ហើយមិនត្រូវបានមើលឃើញថាជាប្រភពដ៏ល្អសម្រាប់មូលនិធិវិនិយោគឡើយ ។ នៅក្នុងយុគសម័យនៃការរីកចម្រើនថេរ ដែលពេលនោះការវិនិយោគថ្មីត្រូវបានកំហិត ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ សារៈសំខាន់នៃទុនបម្រុងទាំងនេះកំពុងកើនឡើងបន្តិចម្តងៗ ។

បញ្ហាគឺថា មានគម្លាតក្នុងចំណោមសហគ្រាសក្នុងចំនួនទុនបម្រុងផ្ទៃក្នុង ។ សហគ្រាសមួយចំនួនមានទុនបម្រុងច្រើន ក្នុងខណៈដែលសហគ្រាសផ្សេងទៀតមានតិច ឬថែមទាំងខ្វះមូលនិធិដំណើរការបច្ចុប្បន្ន ។ គម្លាតនេះត្រូវបានរំពឹងថានឹងមានកាន់តែធំឡើងនាពេលអនាគត ។

សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍនាពេលអនាគតនៃសហគ្រាសសាធារណៈ ចាំបាច់ត្រូវបង្កើនដើមទុនដែលខ្លួនមាន និងទុនបម្រុងផ្ទៃក្នុង ដោយចាត់វិធានការសមស្របសម្រាប់សហគ្រាសដែលមានការលំបាកផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ ។

(៥) អាយុច្រើនរបស់បុគ្គលិក

ចំណុចទីប្រាំទាក់ទងនឹងឥទ្ធិពលនៃអាយុច្រើនរបស់បុគ្គលិកលើលទ្ធផលការងារគ្រប់គ្រង ។ ការចម្រើនអាយុបង្កើនថ្លៃចំណាយតាមរយៈការកើនឡើងនូវប្រាក់បៀវត្សរ៍ជាមធ្យម ដែលបណ្តាលមកពីប្រព័ន្ធប្រាក់បៀវត្សរ៍តាមអតីតភាពការងារ ដែលមានតែនៅប្រទេសជប៉ុនប៉ុណ្ណោះ ។

បញ្ហាចម្រើនអាយុមានលក្ខណៈគួរអោយកត់សម្គាល់នៅក្នុងសហគ្រាសដែលមានបុគ្គលិកតិច ។ នៅក្នុងសហគ្រាសដឹកជញ្ជូន ដែលចំនួនបុគ្គលិកកំពុងធ្លាក់ចុះ ដោយសារអាយុជាមធ្យមរបស់បុគ្គលិកដែលចូលរួមនៅក្នុងសហគ្រាសដឹកជញ្ជូនក្រោមច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានគឺ ៤៣ ឬ ២ ឆ្នាំខ្ពស់ជាងមធ្យមភាគរបស់សហគ្រាសទាំងអស់ ។ ដោយហេតុនេះ ប្រាក់បៀវត្សរ៍ប្រចាំខែមូលដ្ឋានជាមធ្យមនៅក្នុងសហគ្រាសដឹកជញ្ជូនគឺ ៣៦៩.៩២៩ យេន ដែលស្មើនឹង

៩.៥៨៩ យេន ឬ ២.៧% ខ្ពស់ជាងមធ្យមភាពសម្រាប់សហគ្រាសទាំងអស់ដែលមានចំនួន ៣៦០.៣៤០ យេន ។ កម្រិតប្រៀវត្សរ៍ខ្ពស់គឺជាកត្តាចម្បងមួយដែលគំរាមកំហែងដល់គ្រឹះហិរញ្ញវត្ថុនៃការគ្រប់គ្រងនៅក្នុងសហគ្រាសដឹកជញ្ជូន ។

(៦) បញ្ហាក្នុងការអភិវឌ្ឍនាពេលអនាគត

បញ្ហាក្នុងការអភិវឌ្ឍនាពេលអនាគត គឺថាតើត្រូវពង្រីកដើមទុនរបស់ខ្លួន និងទុនបម្រុងផ្ទៃក្នុងដោយរបៀបណា ហើយក្នុងពេលជាមួយគ្នានេះ តើត្រូវផ្ដល់វិធានការសមស្របសម្រាប់សហគ្រាសទាំងឡាយណាដែលខ្វះកិត្តិស័ព្ទផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុរឹងមាំសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងដោយរបៀបណា ។ វិធានការមួយចំនួនត្រូវបានប្រកាន់យករួចជាស្រេច ដែលក្នុងចំណោមវិធានការទាំងនោះ វិធានការមួយគឺការចេញសញ្ញាប័ណ្ណក្រោមប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុគណនេយ្យទូទៅ ដើម្បីលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍធនធានទឹក និងការសាងសង់ស្ថានីយ៍រថភ្លើងក្រោមដី ។

កំណើនសមស្របនៅក្នុងថ្លៃសេវាប្រយោជន៍ទូទៅ នៅពេលសមស្រប ត្រូវបានស្នើឡើង ដើម្បីកាត់បន្ថយឱនភាពដែលមិនអាចត្រូវបានលុបបំបាត់ដោយងាយស្រួល និងរារាំងប្រតិបត្តិការសហគ្រាសដោយរលូន ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ស្ថានភាពតឹងតែងសម្រាប់ការពិនិត្យមើលថ្លៃបន្ទុកឡើងវិញបែបនោះ ផ្ដល់ដល់សហគ្រាសនូវឱកាសល្អ ដើម្បីពិចារណាឡើងវិញអំពីថ្លៃបន្ទុក អត្ថន័យ និងតួនាទីរបស់សហគ្រាសសាធារណៈ ។

មានការបញ្ជាក់បំភ្លឺថា ថ្លៃបន្ទុកត្រូវគណនា "ដោយផ្អែកលើថ្លៃចំណាយសមស្រប" នៅក្នុងច្បាប់ស្ដីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន ។ ប៉ុន្តែ តើថ្លៃចំណាយសមស្របគឺជាអ្វី ? នៅក្នុងសេវាកម្មរថយន្តក្រុងសាធារណៈ ដែលមានអាជីវកម្មអាចប្រៀបធៀបបានជាមួយផ្នែកឯកជន ថ្លៃចំណាយប្រតិបត្តិការរថយន្តក្រុងប្រចាំថ្ងៃក្នុងមួយគីឡូម៉ែត្រ គឺ ៨៨% ខ្ពស់ជាងថ្លៃចំណាយរបស់រថយន្តក្រុងឯកជន ។ យើងមិនអាចធ្វើអ្វីបានទាំងអស់ក្នុងហេតុផលមួយ ព្រោះរថយន្តក្រុងសាធារណៈដំណើរការតាមតំបន់ស្ទះផ្លូវច្រើនជាង ហើយដោយហេតុនេះ ចម្ងាយគីឡូម៉ែត្របម្រើសេវាក្នុងមួយថ្ងៃគឺមានរយៈចម្ងាយខ្លីជាងរថយន្តក្រុងឯកជន ។ ស្ថានភាពស្រដៀងគ្នានេះអាចត្រូវបានអនុវត្តផងដែរចំពោះកម្រិតបុគ្គលិក និងប្រាក់ប្រៀវត្សរ៍នៅក្នុងសហគ្រាសផ្សេងទៀត ដោយគ្មានគូប្រកួតប្រជែងនៅក្នុងផ្នែកឯកជន ។

ដូចបានរៀបរាប់ខាងលើ វាមានការលំបាកក្នុងការនិយាយថា ការវិនិយោគទាំងអស់កំពុងត្រូវបានធ្វើឡើង យ៉ាងមានប្រសិទ្ធផល ។ និយាយអោយជ្រៅទៅ កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងសម្រាប់ការរៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធឡើងវិញ ត្រូវតែពង្រឹងជាបឋម គឺដើម្បីកាត់បន្ថយថ្លៃចំណាយនៅក្នុងករណីទាំងពីរនៃការកើនឡើងនូវថ្លៃបន្ទុក ដោយសារការកើនឡើងនូវថ្លៃចំណាយ និងការកាត់បន្ថយនៅក្នុងថ្លៃបន្ទុក ដែលបណ្ដាលអោយមានការផ្ទេរជាច្រើននូវមូលនិធិពីគណនីទូទៅ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ តាមការពិត ប្រជាជននៅក្នុងអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានត្រូវតែធ្វើការងារបំពេញចំពោះកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងដែលមិនគ្រប់គ្រាន់របស់សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានដែលពាក់ព័ន្ធ ។ ប្រការដែលថា សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានគឺជាសេវាប្រយោជន៍ទូទៅសាធារណៈ មិនបានបញ្ជាក់ដោយស្វ័យប្រវត្តិនូវសិទ្ធិកាត់បន្ថយមូលនិធិ ឬទទួលការផ្ទេរមូលនិធិពីគណនីទូទៅឡើយ ។

សហគ្រាសសាធារណៈដំណើរការឡើង ដើម្បីជួយកែលម្អសុខុមាលភាពសាធារណៈ ប៉ុន្តែចាំបាច់ត្រូវមានការគ្រប់គ្រងប្រកបដោយប្រសិទ្ធផល ដើម្បីសម្រេចអោយបាននូវវត្ថុបំណងនេះ ។ ភាពបត់បែនគឺជាគន្លឹះក្នុងការទប់ទល់ស្ថានភាពដែលតែងតែមានការផ្លាស់ប្ដូរ និងការរៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធឡើងវិញ ។ ជាទីបញ្ចប់ សហគ្រាសមិនគួរត្រូវបានស្ដីបន្ទោសអំពីការប្រកាន់ជំហរដែលថា "រដ្ឋាភិបាលចាស់ល្អ នឹងរ៉ាប់រងចេញថ្លៃចំណាយ" ឡើយ ។

និន្នាការថ្មីៗនៃលទ្ធផលហិរញ្ញវត្ថុរបស់សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន

(សហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋានក្រោមច្បាប់ស្តីពីសហគ្រាសសាធារណៈមូលដ្ឋាន)

(គិតជាលានយេន. %)

ប្រភេទសេវាកម្ម	ឆ្នាំសារពើពន្ធ	១៩៩៦		១៩៩៧		១៩៩៨		១៩៩៩		២០០០		២០០១		២០០២		២០០៣		២០០៤		២០០៥	
ការផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត	- ចំណេញធម្មតា	(១.៥២០)	១៦២.៦៦៥	(១.៥២៧)	១៧៣.៧៤៦	(១.៥៣៣)	១៧៧.៦៧៣	(១.៥៣៥)	១៧៤.៤៨៧	(១.៥៩៩)	១៨៤.៧០១	(១.៤៩៩)	១៦០.៤៦៣	(១.៥៩៦)	១៨០.៣៦៧	(១.៥៣១)	២០៦.៦៣៥	(១.៤២៤)	២៤៦.២៤៧	(១.២០០)	២៩៤.៦០០
	- ខាតធម្មតា	(៤៧៤)	៤២.៩៨៥	(៤៧១)	២៧.៤៣២	(៤៦៤)	២៥.៥៩៣	(៤៦៧)	៣៣.៦៩១	(៤៥៧)	២៥.៦២៤	(៥០៨)	៤៤.៧៧៦	(៤៤០)	៣០.៦៨៦	(៤៤០)	៣២.៧៤៦	(៣៤២)	២៣.៧៤១	(២៣៦)	១៥.០៧២
	- ខាតបូកបន្ថែម		១០៦.២០៨		១០១.៨០៤		៩៩.៦៥១		១០១.៧៨២		១១០.០៥៦		១២២.៥៧៥		១២៧.១៩២		១៣៣.៤៧០		១៣១.៤៣២		១២៤.០៣៩
	- ភាគរយនៃចំនួនសហគ្រាសដែលមានឱនភាព		២៣.៦		២៣.៦		២៣.២		២៣.៣		២២.៨		២៥.៤		២២.០		២២.៣		១៩.៥		១៦.៤
ផ្គត់ផ្គង់ទឹកឧស្សាហកម្ម	- ចំណេញធម្មតា	(៥៨)	៨.៣២៣	(១០៧)	១០.០៥២	(១០៤)	១២.៦៦២	(១១០)	១២.៨៦៧	(១១២)	១៤.៥៨៨	(១១៤)	១៦.២២៤	(១១២)	១៧.៤៥៤	(១២១)	១៤.៥៨៦	(១២៦)	២០.៧៥៨	(១២០)	២០.៥៦១
	- ខាតធម្មតា	(៣៦)	៣.០៧០	(២៧)	១.៥៥៣	(២៨)	១.៤២១	(២៧)	២.៦៣១	(២៥)	២.៤២៣	(២៧)	២.៦៤៤	(៣១)	៣.៨៤៣	(២៣)	៦.០២៨	(២២)	១.៧៤៥	(២៤)	២.០០១
	- ខាតបូកបន្ថែម		២៥.២៣៥		២៧.១៦៨		២៥.១៥៧		២២.៥២២		២១.៥៨០		២១.១៣២		២១.៥២៤		២១.៦១៧		២០.៩៩១		២១.៦៧៤
	- ភាគរយនៃចំនួនសហគ្រាសដែលខាតពិតភាគ		២៦.៩		២០.៦		២០.៤		១៩.៧		២០.៦		១៩.១		២១.៧				១៥.៤		១៦.៧
មីត្រូ	- ចំណេញធម្មតា	(៣០)	១.៨៦០	(២៤)	១.១៣៣	(២៥)	១.២៥២	(២៨)	៥៧៨	(២៥)	២.៥០៤	(៣១)	២.២៥៣	(៣៤)	៣.០៥៨	(៣៨)	១១.៧៦៥	(៣៨)	១៣.៤០០	(២៨)	២១.៨៥៥
	- ខាតធម្មតា	(៤៧)	១៨៦.៦៦៤	(៥២)	១៨៨.២៥១	(៤៧)	១៨៧.១៥៣	(៤៧)	១៨៧.៣៨១	(៤៦)	១៥១.៦៣១	(៤៤)	១៧៨.៣១៦	(៣៥)	១៥៦.៣៥២	(៣៤)	៨៧.៥៥៦	(៣២)	៧៧.៣០១	(៣៦)	៥២.៧០៣
	- ខាតបូកបន្ថែម		១.៨៣៦.២៥៧		២.០០៧.៤១៦		២.១៧៦.០៥៥		២.៣៤២.៨៥៥		២.៥៧៤.៨៣៤		២.៥៥៦.៥៥២		២.៦៥១.៨៥៥		២.៣២៤.៤៥៥		២.៣៨៤.៣៨៣		២.២៧៥.៦៣៥
	- ភាគរយនៃចំនួនសហគ្រាសដែលមានឱនភាព		៦១.០		៦៨.៤		៦១.៨		៦២.៧		៦២.២		៦០.៣		៥៣.៤		៤៧.២		៤៦.៤		៥៦.៣
អគ្គិសនី	- ចំណេញធម្មតា	(៣២)	១៤.៨៥៨	(៣៤)	១៦.៥៤១	(៣៤)	១៧.១៨២	(៣៤)	១៣.៣៨៦	(៣៤)	១៣.០៣០	(៣៤)	១០.២១៨	(៣៤)	១០.៦១១	(៣២)	១០.៥៦៧	(៣២)	១០.៥៨៧	(២៥)	៨.០២៧
	- ខាតធម្មតា	(២)	៧	(-)	-	(-)	-	(-)	-	(-)	-	(-)	-	(-)	-	(១)	៣៤៣	(១)	៥៤៥	(២)	៥៦៥
	- ខាតបូកបន្ថែម		៧		-		-		-		-		-		-		៣៣៥		២.៥៨៨		១.៧៥៦
	- ភាគរយនៃចំនួនសហគ្រាសដែលមានឱនភាព		៥.៩		-		-		-		-		-		-		៣.០		៣.០		៦.៥
ហ្គាស	- ចំណេញធម្មតា	(៥៧)	២.៩១៥	(៦០)	២.៤៨០	(៦០)	២.៥៤៨	(៥៦)	៣.១២៤	(៥៥)	៣.៩៧៧	(៥២)	៣.៩២៥	(៥០)	៤.២៧៦	(៤៧)	៣.៧៣១	(៣១)	២.៧៧៦	(២៤)	៣.២៨៨
	- ខាតធម្មតា	(១៤)	៤.០៥២	(១១)	៤.១៨៤	(១០)	៥.១០៣	(១៣)	៥.៨៥៣	(១០)	៥.៥៣៥	(១២)	៤.៤៥៨	(១១)	៤.៨៥៦	(១១)	៣.៥៥៥	(១៦)	៥.៧១៥	(១៣)	៥.០៦៨
	- ខាតបូកបន្ថែម		៤.០៣៥		៤.៨៥៥		៨.០២៣		១៣.៦១៨		១៥.៨០២		២២.២២៥		២៧.៥៦១		២៥.៥៣៤		៣៤.៥២៦		៣៨.៤៦១
	- ភាគរយនៃចំនួនសហគ្រាសដែលមានឱនភាព		១៥.៧		១៥.៥		១៤.៣		១៨.៨		១៤.៥		១៨.៤		១៨.០		១៥.០		៣៤.០		៣៥.១
មន្ទីរពេទ្យ	- ចំណេញធម្មតា	(៤១៦)	៤០.៦៧២	(៣៥៤)	៣១.៦៤៤	(៣០៨)	២៣.៦៦៣	(៣៣២)	២៥.៤៦៥	(៤០៣)	៣៥.៦០៥	(៣៥៧)	៤០.៥៨៨	(២៧៨)	២៥.៨៥៥	(២៥៥)	៣៥.៤៧៤	(២៤៦)	២៥.៨០៤	(២១១)	២១.៨៨១
	- ខាតធម្មតា	(៣២៦)	៧៦.៨៤៣	(៣៨២)	១០០.៦០៣	(៤៣៥)	១៣១.៥០២	(៤១៥)	១៣១.៥៥៥	(៣៥៤)	១១០.៣៧២	(៣៦៥)	១០៣.៧០៨	(៤៨៣)	១៤៧.៨៥៣	(៤៥៧)	១២៨.៦២៥	(៤៨២)	១៥៧.៥២៨	(៤៦៣)	១៦៦.៩២៦
	- ខាតបូកបន្ថែម		៩៧៥.៨៤៧		១.០៤១.០៣៣		១.១៤២.៩៣៣		១.២៤៣.៩១៣		១.៣២០.០៥៣		១.៣៨៨.២១២		១.៥១២.៣១៧		១.៦១៥.០២៣		១.៦៧២.៥៧៧		១.៧៨១.៥៦១
	- ភាគរយនៃចំនួនសហគ្រាសដែលមានឱនភាព		៤៣.៥		៥២.៥		៥៨.៨		៥៥.៨		៤៧.៥				៦៣.៥		៦០.៨		៦៦.២		៦៨.៧

មីកសុយ	- ចំណេញមធ្យម	(៨៤)	១០.៨៧២	(៨៨)	១២.៧៨១	(៦០)	៣១.៩៤៤	(៦៦)	២៧.១៦៨	(៧៥)	៣០.២៨៨	(៨២)	៣៣.៦៥៣	(៨០)	៣៦.២៧៥	(១០៦)	៦១.៦២៧	(១២០)	៥៣.២០៥	(១១២)	៥៥.២៤៦
	- ខាតមធ្យម	(៦២)	៣០.៣៥៧	(៦៧)	៣១.៥៣០	(៤៤)	៣៥.៧៦៥	(៥០)	១៩.៦២៣	(៥១)	១៦.៤៦១	(៥៣)	១៣.០៣៤	(៧០)	១១.៧០៤	(៧២)	១១.២២១	(៨៣)	១២.២៨៨	(៥៣)	១២.៥៤១
	- ខាតបូកបន្ថែម		១១៥.៨៨៤		១៦១.៤១៣		១៧៣.៩៣៧		១៨៨.៥៥៨		២០១.១៦៥		២០៥.៤៤៤		២១០.០៨៧		២០៧.១១៥		១៩៩.២៥១		២០៦.៣២៣
	- ភាគរយនៃចំនួនសហគ្រាសដែលមានឱនភាព		៦៣.៨		៦៦.៥		៦៥.០		៦៣.៥		៦២.១		៦១.១		៦៣.៨		៦០.៦		៦២.៦		៦៥.៦
ជៀង១	- ចំណេញមធ្យម	(១៧៥)	៦៦.៣២២	(១៦៥)	៣១.៣៨៥	(១៦០)	៣០.០៥៥	(១៤៥)	២៦.៤៥០	(១៥៧)	២០.៥៥០	(១៦៣)	៧៧.៣៤៥	(១៧៧)	៦៦.០៦៣	(១៦៧)	៧០.៣៦៣	(១៥៧)	១៦១.៨០៦	(១៤៥)	១៧៨.៦១៥
	- ខាតមធ្យម	(១២៤)	២៧.៧៦០	(១៣៧)	៦៥.១៦៥	(១៤៦)	៣៥.៧១៣	(១៥៣)	៦២.៨៤៤	(១៤៦)	៣៣.១២១	(១៤២)	១៨.៣៨៦	(១២១)	២១.០៧០	(១២០)	២៣.៥៦៧	(១២១)	៨១.៧៥០	(១០៨)	៥៦.៨៤៦
	- ខាតបូកបន្ថែម		៥១៥.៣៤០		៥៣០.៣៦០		៥៦៣.១៥៣		៥៥៥.៨៣០		៦២៦.៥៧៥		១១៦.០៦២	១៥១.៤៧២			១៦២.៥១២		២៤០.៨៥៥		៧១៦.១៣០
	- ភាគរយនៃចំនួនសហគ្រាសដែលមានឱនភាព		៦០.៤		៦៦.៨		៦៧.៧		៥១.៣		៦៤.៨		៦៧.៥		៦១.៣		៦១.៨		៦៦.០		៦២.៧
សរុប	- ចំណេញមធ្យម	(២.៣៨៦)	២៨៦.៤៦០	(២.៣៣០)	២៧៤.៨៣១	(២.២៤៣)	២៤៦.៦៣៨	(២.៣០៤)	២៨៨.៦៣៥	(២.៤៤៤)	៣០៤.២៦២	(២.៤០៥)	៣៤៤.៦៨០	(២.៣៧២)	៣២៣.៤៦១	(២.៣៣៧)	៣៤៤.៧២៧	(២.១៧៥)	៥១៤.៦១០	(១.៨៦៤)	៥៦៣.៤៧៥
	- ខាតមធ្យម	(១.០៦៥)	៣៧១.៦៨១	(១.១៣៨)	៦០៣.៧៧៨	(១.១៨៣)	៦២២.៧០៥	(១.១៧៦)	៦២៣.៦២៨	(១.០៥៨)	៣៧៥.៦៥៧	(១.១៥៦)	៣៦៥.៣៦៧	(១.១៦៥)	៣៧៦.៥៥០	(១.១៥៨)	២៥៣.៧៥០	(១.០៦៦)	៣៦០.៦១៧	(៥៧៥)	៣០៥.៨៣៥
	- ខាតបូកបន្ថែម		៣.៥៨២.៥២៨		៣.៨៥៥.០៦៦		៦.១៨៨.៥៥០		៦.៥០៥.៦១៨		៦.៨៧៦.៥១០		៦.៦៣៣.១៦៣		៦.៧៦២.០១៦		៦.៦៥៨.១០៦		៦.៦៥៧.០៧២		៦.៦៦៦.៦៨៣
	- ភាគរយនៃចំនួនសហគ្រាសដែលមានឱនភាព		៣០.៤		៣២.៨		៣៦.០		៣៣.៨		៣១.៦		៣៣.០		៣៣.៦		៣៣.១		៣៣.៤		៣៦.៣

កំណត់សម្គាល់ : ១ តួលេខនៅក្នុងរង្វង់ក្រចកបង្ហាញអំពីចំនួនសហគ្រាស ។

២ "ចំនួនសហគ្រាសដែលមានឱនភាព" សំដៅចំពោះចំនួនសហគ្រាសដែលទទួលរងការខាតធម្មតា នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធនោះ ។

អភិបាលកិច្ចមូលដ្ឋាន (ការរៀបចំតាក់តែងគោលនយោបាយ
និងសង្គមស៊ីវិល)
ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៧

ប្រព័ន្ធអាករមូលដ្ឋាននៅប្រទេសជប៉ុន

~មាតិកា~

ជំពូកទី ១ : សេចក្តីផ្តើម

១. ប្រព័ន្ធអាករនៅប្រទេសជប៉ុន.. ១

២. ចំណូលពីអាករ.. ៤

៣. អាករប្រមូលយកដោយអង្គភាពមូលដ្ឋាន.. ៤

៤. រចនាសម្ព័ន្ធនៃចំណូលមូលដ្ឋាន.. ៥

ជំពូកទី ២ : សេចក្តីសង្ខេបអំពីអាករមូលដ្ឋានចម្បងៗ

១. អាករលើប្រជាជន.. ១៤

ក. អាករលើប្រជាជនម្ចាស់សាជីវកម្ម.. ១៤

ខ. អាករលើប្រជាជនជាឯកត្តជន.. ១៨

គ. អត្រាការប្រាក់.. ២៣

ឃ. អត្រាភាគលាភលើភាគហ៊ុន.. ២៤

ង. អត្រាចំណេញជាមូលធន.. ២៥

២. អាករលើសហគ្រាសមូលដ្ឋាន.. ២៦

ក. អ្នកជាប់ពន្ធ.. ២៦

ខ. មូលដ្ឋានអាករ និងអត្រាអាករ (សាជីវកម្ម).. ២៧

គ. មូលដ្ឋានអាករ និងអត្រាអាករ (ឯកត្តជន).. ២៩

ឃ. ការបង់ប្រាក់.. ២៩

ង. ការលើកពេលប្រមូលអាករ.. ៣០

៣. អាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាន.. ៣៦

ក. អ្នកជាប់ពន្ធ.. ៣៦

ខ. យុត្តាធិការប្រមូលអាករ.. ៣៦

គ. មូលដ្ឋានអាករ.. ៣៦

ឃ. អត្រាអាករ.. ៣៧

ង. ការប្រមូលអាករ.. ៣៧

ច. ប្រព័ន្ធទូទាត់ក្នុងខេត្ត.. ៣៨

ឆ. ការចែកចាយដល់ក្រុង.. ៣៨

៤. អាករលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែង.. ៤០

ក. អាករលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងក្នុងក្រុង.. ៤០

ខ. អាករលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងក្នុងខេត្ត.. ៤២

ជំពូកទី ១ : សេចក្តីផ្តើម

១. ប្រព័ន្ធអាករនៅប្រទេសជប៉ុន

ប្រព័ន្ធអាករនៅប្រទេសជប៉ុនបច្ចុប្បន្នត្រូវបានបែងចែកជាពីរផ្នែក គឺ អាករដែលកំណត់ដោយរដ្ឋាភិបាលជាតិ (អាករជាតិ) និងអាករដែលកំណត់ដោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ដែលជាខេត្ត និងក្រុង (អាករមូលដ្ឋាន)

អាករជាតិសំខាន់ៗមានដូចខាងក្រោម :

(១) អាករលើប្រាក់ចំណូល : ជាអាករផ្ទាល់ដែលកាត់យកពីប្រាក់ចំណូលសុទ្ធរបស់ឯកត្តជន ។

(២) អាករលើសាជីវកម្ម : ជាអាករផ្ទាល់ដែលកាត់យកពីចំណូលសុទ្ធរបស់សាជីវកម្ម ។

(៣) អាករលើការប្រើប្រាស់ : ជាអាករមិនផ្ទាល់ដែលប្រមូលយកលើទំនិញ និងសេវាកម្ម ជាទូទៅ ។

(៤) អាករលើប្រេងសាំង : ជាអាករមិនផ្ទាល់ដែលប្រមូលយកលើប្រេងដែលដឹកពីរោងចក្រចម្រាញ់ប្រេង ឬកាត់យកពីតំបន់ជាប់ពន្ធគយ ។

(៥) អាករលើសុរា : ជាអាករផ្ទាល់ដែលប្រមូលយកលើសុរាក្នុងស្រុកដែលដឹកពីរោងចក្រផលិតសុរា និងលើសុរានាំចូលដែលកាត់យកពីតំបន់ជាប់ពន្ធគយ ។

រដ្ឋធម្មនុញ្ញជប៉ុនធានានូវស្វ័យភាពមូលដ្ឋានកម្រិតខ្ពស់ ។ ដោយផ្អែកលើបទប្បញ្ញត្តិ នៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ មាត្រា ២២៣ នៃច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋានបានចែងថា រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានមានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការកំណត់ និងប្រមូលអាករមូលដ្ឋាន ។

ស្របតាមបទប្បញ្ញត្តិ នៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងច្បាប់ស្តីពីស្វ័យភាពមូលដ្ឋាន ច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋានចែងអំពីប្រព័ន្ធអាករមូលដ្ឋាន ។ ច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋានចែងអំពីប្រភេទនៃអាករដែលរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានអាចប្រមូលយកបាន មូលដ្ឋានអាករ និង "អត្រាស្តង់ដារ" ក៏ដូចជា "អត្រាជាអតិបរមា" ឬ "អត្រាថេរ" នៃអាករទាំងនេះ ។ ដោយសារតែមូលដ្ឋានអាករត្រូវបានកំណត់នៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋាន មូលដ្ឋាននៃអាករទាំងនេះត្រូវមានភាពដូចគ្នា ក្នុងចំណោមយុត្តាធិការទូទាំងប្រទេស ។ "អត្រាស្តង់ដារ" គឺជាអត្រាដែលរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាននីមួយៗត្រូវប្រើប្រាស់ លើកលែងតែមានហេតុផលហិរញ្ញវត្ថុ (ឬហេតុផលផ្សេងទៀត) ធ្វើអោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានត្រូវអនុម័តយកអត្រាអាករផ្សេងពី "អត្រាស្តង់ដារ" ។ ប្រសិនបើចាំបាច់ រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាននីមួយៗអាចជ្រើសរើសអត្រាអាកររហូតដល់ "អត្រាអតិបរមា" ដែលបានកំណត់ ។ "អត្រាថេរ" គឺជាអត្រាដែលរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាននីមួយៗត្រូវអនុវត្តតាម ។

អាករមូលដ្ឋានចែកចេញជាពីរប្រភេទ គឺអាករខេត្ត និងមួយទៀតអាករក្រុង ដោយសារតែអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋានដែលកំណត់អាករ មានទម្រង់ផ្សេងៗគ្នា ។ អាករខេត្តគឺអាករដែលកំណត់ដោយខេត្ត ពោលគឺរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ហើយសមាសភាពសំខាន់ៗនៃអាករខេត្តមានដូចខាងក្រោម :

(១) អាករលើប្រជាជនរស់នៅក្នុងខេត្ត អាករលើសហគ្រាស អាករលើរថយន្ត អាករលើការទិញអចលនវត្ថុ អាករលើទីលានវាយកូនគោល និងអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាន ត្រូវបានហៅថាអាករសាមញ្ញហើយមិនត្រូវបានសម្គាល់ថាជាការចំណាយជាក់លាក់ឡើយ ។

(២) អាករលើការទិញរថយន្ត និងអាករលើការប្រគល់ប្រេងស្រាល ត្រូវបានហៅថាអាករទិសដៅ និងត្រូវបានសម្គាល់ថាជាការចំណាយជាក់លាក់ ដូចជាផ្លូវថ្នល់ ។

(៣) អាករជាឆន្ទានុសិទ្ធរបស់ខេត្តអាចត្រូវកំណត់ដោយខេត្ត ប្រសិនបើខេត្តទទួលបានការយល់ព្រមពីរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ ។

អាករក្រុងត្រូវកំណត់ដោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ដូចជា ទីក្រុង ឃុំ និងភូមិ ។ សមាសភាពសំខាន់ៗមានដូចតទៅ អាករសាមញ្ញ ដូចជា អាករលើប្រជាជនរស់នៅក្នុងក្រុង អាករលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែង និងអាករទិសដៅ ដូចជា អាករលើការិយាល័យជំនួញ អាករលើនគរូបនីយកម្ម និងអាករលើកន្លែងស្ពង់ ។ រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានអាចកំណត់អាករជាឆន្ទានុសិទ្ធរបស់ក្រុង ប្រសិនបើក្រុងទទួលបានការយល់ព្រមពីរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ ។

ប្រព័ន្ធដែលពាក់ព័ន្ធនឹងអាករមូលដ្ឋានមានបង្ហាញជូននៅក្នុងតារាងដូចខាងក្រោម ។

ចំណាត់ថ្នាក់អាករមូលដ្ឋាន

ប្រភេទ		អាជ្ញាធរប្រមូលអាករ			
		ប្រភេទ "ខេត្ត"		ប្រភេទ "ក្រុង"	
គោលបំណង	អាករ	រាជធានីតូក្យូ	ខេត្តផ្សេងទៀត	ក្រុង	សង្កាត់ពិសេស (តូក្យូ)
គោលបំណងទូទៅ	• អាករលើប្រជាជន ជាឯកត្តជន និងសាជីវកម្ម	○	○	○	○ (ឯកត្តជនប៉ុណ្ណោះ)
	• អាករលើសហគ្រាស	○	○		
	• អាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាន	○	○		
	• អាករលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែង	⊙	○ (ទ្រព្យសកម្មដែលត្រូវរំលោះច្រើនប៉ុណ្ណោះ)	○	
(អាករសាមញ្ញ (មិនមានសម្គាល់))					
	• អាករលើអាជីវកម្មដីធ្លីពិសេស	⊙		○	
	• អាករលើរថយន្ត	○	○		
	• អាករលើទីលានវាយកូនគោល	○	○		
	• អាករលើថ្នាំជក់	○	○	○	○
គោលបំណងពិសេស	• អាករលើនគរូបនីយកម្ម	⊙		○	
	• អាករលើការិយាល័យជំនួញ	⊙		○ (ទីក្រុងចាត់តាំង និងទីក្រុងធំៗមួយចំនួន)	
(អាករទិសដៅ (មានសម្គាល់))	• អាករលើការទិញរថយន្ត	○	○		

(កំណត់សម្គាល់)

១. យោងតាមច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋាន រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានកំណត់អាករតូចៗផ្សេងទៀត ដូចជា អាករលើដីឡូតិ៍អណ្តូងរ៉ែ អាករលើផលិតផលរ៉ែ អាករលើកន្លែងស្នង់ ។ល។ អាករខ្លះជាអាករខេត្ត ហើយអាករខ្លះទៀតជាអាករក្រុង ។

២. រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានក៏អាចកំណត់អាករមូលដ្ឋានជាឆន្ទានុសិទ្ធិ ប្រសិនបើខ្លួនទទួលបានការយល់ព្រមពីរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ ។ អាករឆន្ទានុសិទ្ធនីមួយៗមិនមានកំណត់ជាពិសេសនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋានទេ ប៉ុន្តែផ្អែកតែលើមូលដ្ឋានជាអ្នកកំណត់ប៉ុណ្ណោះ ។ អាករទាំងនេះបានក្លាយជាមានសារៈសំខាន់ ដោយផ្អែកលើច្បាប់ស្តីពីវិមជ្ឈការដែលចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០០ ។

៣. ⊙ សម្រាប់តែតំបន់សង្កាត់ពិសេសប៉ុណ្ណោះ ។

២. ចំណូលពីអាករ

ទំហំទឹកប្រាក់សរុបនៃចំណូលពីអាករជាតិ និងមូលដ្ឋាន នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ គឺមានចំនួន ៨៧.០៩៤.៩ ពាន់លានយ៉េន ។ ចំណូលពីអាករជាតិមាន ៦០,០% និងចំណូលពីអាករមូលដ្ឋានមាន ៤០,០% ។

ទំហំទឹកប្រាក់សរុបនៃចំណូលពីអាករមូលដ្ឋាននៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ គឺមានចំនួន ៣៤.៨០៤.៤ ពាន់លានយ៉េន ដែលក្នុងនោះ ៥៦.៣% ជាចំណូលពីអាករក្រុង និង ៤៣.៧% ជាចំណូលពីអាករខេត្ត ។

សមាមាត្រនៃចំណូលពីអាករជាតិ និងមូលដ្ឋាន នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥

(គិតជាពាន់លានយ៉េន)

១. សរុប ១០០% (៨៧.០៩៤.៩)

២. អាករជាតិ ៦០,០% (៥២.២៩០.៥)

៣. អាករមូលដ្ឋាន ៤០,០% (៣៤.៨០៤.៤)

សមាមាត្រនៃចំណូលពីអាករខេត្ត និងក្រុង នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៥

(គិតជាពាន់លានយ៉េន)

១. សរុប ១០០% (២៤.៨០៤.៤)

២. អាករខេត្ត ៤៣.៧% (១៥.២២៦.៩)

៣. អាករក្រុង ៥៦.៣% (១៩.៥៧៧.៥)

៣. អាករប្រមូលយកដោយអង្គភាពមូលដ្ឋាន

ប្រព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាននៅប្រទេសជប៉ុនមានពីរកម្រិត : រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ដូចជា ទីក្រុង ឃុំ និងភូមិ (ក្រុង) មួយកម្រិត និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន (ខេត្ត) មួយកម្រិតទៀត ។

ចំនួនក្រុង និងខេត្តមានដូចខាងក្រោម (គិតមកទល់ត្រឹមថ្ងៃទី០១ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៧) :

<u>ក្រុង</u>

ទីក្រុង	៧៨២	(រួមទាំង ១៧ ទីក្រុងចាត់តាំង)
ឃុំ	៨២៧	
ភូមិ	១៩៥	
សរុប	១.៨០៤	

ខេត្ត

រាជធានី	១	(តូក្យូ)
ខេត្តផ្សេងទៀត	៤៦	
សរុប	៤៧	

ក្រៅពីរដ្ឋាភិបាលសាមញ្ញដែលបានរៀបរាប់ខាងលើទាំងនេះ នៅមានរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានពិសេសៗទៀត ដូចជា សង្កាត់ពិសេស ទ្រព្យសម្បត្តិសហគមន៍ សហករណ៍អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន (បង្កើតឡើងដើម្បីគ្រប់គ្រងកិច្ចការសាធារណៈមួយចំនួន) សាជីវកម្មអភិវឌ្ឍន៍មូលដ្ឋាន និងខណ្ឌពិសេសនៅក្នុងក្រុងរំលាយបញ្ចូលគ្នា ។

ក្នុងចំណោមរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានពិសេសទាំងអស់នេះ មានតែសង្កាត់ពិសេស និងសហករណ៍ពេញលេញនៃអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានប៉ុណ្ណោះដែលមានសិទ្ធិអំណាចក្នុងការប្រមូលអាករមូលដ្ឋាន ។

(១) ទីក្រុងចាត់តាំង

ទីក្រុងធំៗចំនួន ១៧ ដែលត្រូវបានចាត់តាំងដោយបទបញ្ជារបស់គណៈរដ្ឋមន្ត្រី មានមុខងារផ្សេងៗគ្នាទៅតាមលក្ខណៈ/ទំហំជាក់លាក់នីមួយៗនៃទីក្រុងទាំងនោះ ហើយបំពេញមុខងារដែលប្រគល់ជូនខេត្តជាធម្មតា ។

នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ទីក្រុងចាត់តាំងមាន អូសាកា ណាហ្គោយ៉ា ក្យូតូ យ៉ូកូហាម៉ា កូបេ គីតាគីយូស៊ុយ សាប៉ូរ៉ូ កាវ៉ាសាគី ហ្វូគូអូកា ហ៊ីរ៉ូស៊ីម៉ា សេនដៃ ជីបា សៃតាម៉ា ស៊ីហ្សុយអូកា សាកៃ នីអ៊ីហ្គាតា និងហាម៉ាម៉ាត់ស៊ុយ ។

(២) សង្កាត់ពិសេស

សង្កាត់ពិសេសទាំង ២៣ នៅរាជធានីតូក្យូមានការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅខុសគ្នាពីទីក្រុងជារដ្ឋធានីរបស់ខេត្ត ឬទីក្រុងផ្សេងទៀត ។ អាស្រ័យហេតុនេះ អាករដែលកំណត់ដោយសង្កាត់ពិសេសទាំង ២៣ នេះក៏មានភាពខុសគ្នាដែរ ។

(៣) សហករណ៍ពេញលេញនៃអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន

សហករណ៍ពេញលេញនៃអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន អាចត្រូវបានបង្កើតឡើង សម្រាប់ភាពចាំបាច់ជាក់លាក់ដោយឃុំ ឬភូមិចាប់ពី ២ ឡើងទៅ ដើម្បីគ្រប់គ្រងមុខងារសាធារណៈទូទៅរបស់ខ្លួនដោយសហការគ្នា ។ នាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ សហករណ៍បែបនេះមិនត្រូវបានបង្កើតឡើងឡើយ ។

៤. រចនាសម្ព័ន្ធនៃចំណូលមូលដ្ឋាន

មានប្រភពជាច្រើននៃចំណូលសម្រាប់មុខងាររដ្ឋបាលមូលដ្ឋាន ។ ប្រភពចំណូលសំខាន់ជាងគេបំផុតនោះគឺអាករមូលដ្ឋាន ដែលផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដល់សកម្មភាពឯករាជ្យរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។

អាករមូលដ្ឋាននៃចំណូលរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ មាន ៣៧.៤% ។ អាករខេត្តនៃចំណូលរបស់ខេត្តទាំងអស់មាន ៣៥.២% និងអាករក្រុងនៃចំណូលរបស់ក្រុងទាំងអស់មាន ៣៥.០% ។

ប្រភពផ្សេងទៀតនៃចំណូលសម្រាប់រដ្ឋបាលទូទៅរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន មានដូចខាងក្រោម :

(១) ឧបត្ថម្ភកធនពីរតនាគារជាតិ

ឧបត្ថម្ភកធនពីរតនាគារជាតិមាន ១២.៧% នៃចំណូលសរុប នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ ។

(២) អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន

ចំណែកថេរនៃចំណូលអាករជាតិ ដែលស្មើនឹង ៣២% នៃចំណូលដែលបានមកពីអាករលើប្រាក់ចំណូល និងអាករលើសុរា ៣៤.០% នៃអាករលើសាជីវកម្ម ២៩.៥% នៃអាករលើការប្រើប្រាស់ និង២៥% នៃអាករលើថ្នាំជក់ ត្រូវបានបែងចែងដល់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន សម្រាប់គោលបំណងធានានូវចំណូលចាំបាច់ និងធ្វើសមកម្មកម្រិតខុសគ្នានៃសមត្ថភាពសារពើពន្ធ ។

ចំណែកថេរនេះស្មើនឹង១៨.២%នៃចំណូលសរុបរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥។

(៣) សញ្ញាប័ណ្ណរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន

កម្ចីរយៈពេលវែងដោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដល់ការចំណាយផ្សេងៗ សម្រាប់ការសាងសង់ ហើយស្មើនឹង ១១.២% នៃចំណូលសរុបរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ ។

(៤) អាករផ្ទេរជូនមូលដ្ឋាន

អាករផ្ទេរជូនមូលដ្ឋានមិនមែនជាអាករមូលដ្ឋាននោះទេ ។ វាជាអាករជាតិដែលប្រមូលដោយរដ្ឋបាលពន្ធដារជាតិ ដោយសារបញ្ហាភាពងាយស្រួលខាងផ្នែកបច្ចេកទេស ។ ចំណែកខ្លះៗនៃចំណូលត្រូវបានផ្ទេរទៅអោយរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ដោយផ្អែកលើកត្តាៈវិនិច្ឆ័យមួយចំនួន ។ អាករផ្ទេរជូនមូលដ្ឋានមានតែ ២.០% នៃចំណូលសរុបប៉ុណ្ណោះ នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥ ។

អាករផ្ទេរជូនមូលដ្ឋានមានដូចខាងក្រោម :

(ក) អាករផ្ទេរលើប្រាក់ចំណូល (ចាប់ពីឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៤ ដល់ឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៦)

(ខ) អាករផ្ទេរលើផ្លូវថ្នល់ក្នុងមូលដ្ឋាន

(គ) អាករផ្ទេរលើឧស្ម័នប្រេងពង្រាវ

(ឃ) អាករផ្ទេរលើចំណុះផ្ទុកពិសេស

(ង) អាករផ្ទេរលើចំណុះផ្ទុកយានយន្ត

(ច) អាករផ្ទេរលើប្រេងសម្រាប់យន្តហោះ

នៅក្នុងកំឡុងពេលធ្វើកំណែទម្រង់ពន្ធដារនៅក្នុងឆ្នាំ២០០៣ ភាគរយនៃអាករផ្ទេរលើចំណុះផ្ទុកយានយន្តនៃទំហំទឹកប្រាក់សរុបនៃអាករលើចំណុះផ្ទុកយានយន្ត (អាករជាតិ) បានកើនឡើងពី ១/៤ ទៅ ១/៣ ។ មូលហេតុនៃការធ្វើកំណែទម្រង់ គឺដើម្បីជំនួសអោយចំណូលស្មើនឹងទំហំទឹកប្រាក់នៃការកាត់ឧបត្ថម្ភកធន ដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់ការសាងសង់ផ្លូវថ្នល់ក្នុងក្រុង និងបន្ទុកថ្មីរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានក្នុងការសាងសង់ផ្លូវធំៗ ។

នៅក្នុងកំឡុងពេលធ្វើកំណែទម្រង់ពន្ធដារនៅក្នុងឆ្នាំ២០០៤ អាករផ្ទេរលើប្រាក់ចំណូលត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៤ សម្រាប់ជាវិធានការបណ្តោះអាសន្ន តាមរយៈការអនុវត្តការផ្ទេរធនធានដែលបានមកពីចំណូលពីអាករ ពីអាករលើប្រាក់ចំណូល ទៅអាករលើប្រជាជនផ្ទាល់ខ្លួន ។

នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៤ និង ២០០៥ អាករផ្ទេរលើប្រាក់ចំណូលត្រូវបានចែកចាយជូនរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាននីមួយៗ ស្របទៅតាមទំហំប្រជាជន ហើយនៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៦ អាករនេះត្រូវបានចែកចាយស្របទៅតាមទំហំទឹកប្រាក់ដែលចែកចាយនៅក្នុងឆ្នាំ២០០៥ និងទំហំទឹកប្រាក់ប៉ាន់ស្មាន ដែលនឹងផ្ទេរពីអាករលើប្រាក់ចំណូល ទៅអាករលើប្រជាជនផ្ទាល់ខ្លួន ។

ជាលទ្ធផលនៃកំណែទម្រង់ពន្ធដារនៅក្នុងឆ្នាំ២០០៦ ការផ្ទេរធនធានដែលបានមកពីចំណូលពីអាករពីអាករលើប្រាក់ចំណូល ទៅអាករលើប្រជាជនផ្ទាល់ខ្លួន ស្មើនឹងទំហំទឹកប្រាក់ ៣ សែនកោដិលានយ៉េន ត្រូវបានអនុវត្តចាប់ពីឆ្នាំ២០០៧។ អាស្រ័យហេតុនេះ អាករផ្ទេរលើប្រាក់ចំណូលត្រូវបានលុបបំបាត់នៅចុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៦ ។

តារាងសមាសភាពចំណូល និងចំណាយរបស់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន នៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥

(គិតជាពាន់លានយ៉េន)

ចំណូល			ចំណាយ		
ចំណាត់ថ្នាក់	ទំហំទឹកប្រាក់	ផលធៀបសមាសភាព	ចំណាត់ថ្នាក់	ទំហំទឹកប្រាក់	ផលធៀបសមាសភាព
• ចំណូលទូទៅសរុប (ចំណូលមិនមានសម្គាល់)	៥៥.១៣០.១	៥៩.៣	• ចំណាយជាកាតព្វកិច្ច	៤៦.៨៥៥.៣	៥១.៧
			ការទូទាត់	២៥.២៦៤.៣	២៧.៩
អាករមូលដ្ឋាន	៣៤.៨០៤.៤	៣៧.៤	ជំនួយ	៧.៦៦៧.៨	៨.៥
			សញ្ញាប័ណ្ណសាធារណៈ	១៣.៩២៣.៣	១៥.៤
អាករផ្ទេរមូលដ្ឋាន	១.៨៤៩.០	២.០	• ចំណាយសម្រាប់វិនិយោគ	១៥.៨២៨.៩	១៧.៥
ឧបត្ថម្ភកធនពិសេសដល់មូលដ្ឋាន	១.៥១៨.០	១.៦			
អាករវិភាជន៍ មូលដ្ឋាន	១៦.៩៥៨.៧	១៨.២	ការសាងសង់សាមញ្ញ	១៥.១០៤.៣	១៦.៧
• ចំណាយរបស់រតនាគារជាតិ	១១.៨៨៨.៩	១២.៨	ការសាងសង់មានឧបត្ថម្ភកធន	៦.១៧៦.២	៦.៨
• សញ្ញាប័ណ្ណមូលដ្ឋាន	១០.៣៧៦.៣	១១.២	ការសាងសង់គ្មានឧបត្ថម្ភកធន	៧.៦៦៣.៩	៨.៤
• ផ្សេងទៀត	១៥.៥៤១.២	១៦.៧	ផ្សេងទៀត	១.២៦៤.២	១.៤
			ការស្តារពីគ្រោះមហន្តរាយ	៧០៨.១	០.៨
			ការកាត់បន្ថយភាពគ្មានការងារធ្វើ	១៦.៥	០.០
			• ផ្សេងទៀត	២៨.០១៣.១	៣០.៨
សរុបទូទៅ	៩២.៩៣៦.៥	១០០.០	សរុបទូទៅ	៩០.៦៩៧.៣	១០០.០

ចំណូលមូលដ្ឋានសរុបនៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥

១. ចំណូលសរុប ១០០%

២. ផ្សេងទៀត ១៦,៧%

៣. ឧបត្ថម្ភកធនពីរតនាគារជាតិ ១២,៨%

៤. សញ្ញាប័ណ្ណរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ១១,២%

៥. អាករផ្ទេរដល់មូលដ្ឋាន ២,០%

៦. អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន ១៨,២%

៧. អាករមូលដ្ឋាន ៣៧,៤%

ចំណូលរបស់ខេត្តនៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥

១. ចំណូលសរុប ១០០%

២. ផ្សេងទៀត ១៨,៨%

៣. ឧបត្ថម្ភកធនពីរតនាគារជាតិ ១៣,៥%

៤. សញ្ញាប័ណ្ណរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ១១,៧%

៥. អាករផ្ទេរដល់មូលដ្ឋាន ១,៨%

៦. អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន ១៨,៩%

៧. អាករមូលដ្ឋាន ៣៥,២%

ចំណូលរបស់ក្រុងនៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៥

១. ចំណូលសរុប ១០០%

២. ផ្សេងទៀត ២៨,០%

៣. ឧបត្ថម្ភកធនពីរតនាគារជាតិ ១០,៤%

៤. សញ្ញាប័ណ្ណរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ៩,៣%

៥. អាករផ្ទេរដល់មូលដ្ឋាន ២,០%

៦. អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន ១៥,៣%

៧. អាករមូលដ្ឋាន ៣៥,០%

កំណែទម្រង់ពន្ធដារឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៦
លើការផ្ទេរប្រភពចំណូលពីអាករចំនួន ៣ សែនកោដិយ៉េន

<u>សេចក្តីសង្ខេបនៃកំណែទម្រង់ពន្ធដារឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៦</u>

ជាផ្នែកមួយនៃ "កំណែទម្រង់បីផ្នែក" (កំណែទម្រង់ចម្រុះនៃឧបត្ថម្ភកធន អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន និងការផ្ទេរប្រភពចំណូលពីអាករពីរដ្ឋាភិបាលជាតិទៅរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន) ប្រភពចំណូលពីអាករដ៏សំខាន់ចំនួន ៣ សែនកោដិយ៉េនត្រូវបានផ្ទេរពីអាករលើប្រាក់ចំណូលជាតិទៅអាករលើប្រជាជនមូលដ្ឋាន ។

អាស្រ័យហេតុនេះ រចនាសម្ព័ន្ធអត្រាវិវត្តន៍នៃអាករលើប្រជាជនមូលដ្ឋាន នឹងត្រូវធ្វើកំណែទម្រង់ទៅជាអត្រាអាករថេរចំនួន១០%* ។

* រចនាសម្ព័ន្ធអាករថ្មីនេះនឹងត្រូវអនុវត្តចំពោះអាករលើប្រជាជនមូលដ្ឋានចាប់ពីឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៧ តទៅ ។

កំណែទម្រង់រចនាសម្ព័ន្ធអាករនេះបណ្តាលអោយមានឥទ្ធិពលពីរដូចខាងក្រោម ។

១) ទំនាក់ទំនងរវាងប្រាក់ចំណេញ និងបន្ទុក នៅក្នុងអាករលើប្រជាជនមូលដ្ឋាននឹងមានភាពច្បាស់លាស់ ។

២) ការកែតម្រូវនៃការចែកចាយមិនស្មើភាពនូវប្រភពចំណូលពីអាករ ។

(គោលបំណងនៃកំណែទម្រង់បីផ្នែក)

* បង្កើនសិទ្ធិ និងទំនួលខុសត្រូវរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានអោយទូលំទូលាយ ។

* ផ្តល់លទ្ធភាពអោយអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានជ្រើសរើសសេវារដ្ឋបាលចាំបាច់ ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព សម្រាប់ប្រជាជន ដោយមានស្វ័យទំនួលខុសត្រូវ ។

* កសាងរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាល និងសារពើពន្ធ ធម្មតា និងមានប្រសិទ្ធភាព ទាំងក្នុងរដ្ឋាភិបាលជាតិ និងរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ។

កំណែទម្រង់ឧបត្ថម្ភកធន
ពីរដ្ឋាភិបាលជាតិ

ការលុបចោលនូវឧបត្ថម្ភកធនចំនួន ៤.៧ សែនកោដិយ៉េនពីរដ្ឋាភិបាលជាតិដល់រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានចាប់ពីឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៤ រហូតដល់ឆ្នាំ ២០០៦ តទៅ ។ ក្នុងចំណោមឧបត្ថម្ភកធនទាំងនោះ ឧបត្ថម្ភកធនចំនួន ៣ សែនកោដិយ៉េន ត្រូវបានបំលែងទៅជាអាករមូលដ្ឋាន ។

ការផ្ទេរប្រភពចំណូលពីអាករ

ដោយលុបបំបាត់អត្រាអាករលើប្រជាជនមូលដ្ឋាន ការផ្ទេរប្រភពចំណូលពីអាករចំនួន ៣ សែនកោដិយ៉េនពីអាករលើប្រាក់ចំណូលទៅអាករលើប្រជាជនជាឯកត្តជនក្នុងមូលដ្ឋាន ត្រូវបានអនុវត្តនៅក្នុងកំណែទម្រង់ពន្ធដារឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៦

កំណែទម្រង់អាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន

- ការកាត់បន្ថយដ៏សម្បើមនូវទំហំទឹកប្រាក់ទាំងមូល (▲៥.១ សែនកោដិយ៉េន ចាប់ពីឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៤ ដល់ ២០០៦) ។
- ការបង្កើតវិធីគណនាដែលផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តដល់កំណែទម្រង់រដ្ឋបាល
- ការធ្វើអោយមានភាពសាមញ្ញនូវវិធីគណនា
- ការបង្កើនចំនួននៃអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានដែលមិនទទួលអាករវិភាជន៍មូលដ្ឋាន ។

កំណែទម្រង់រចនាសម្ព័ន្ធអត្រានៃអាករលើប្រាក់ចំណូលជាតិ និងអាករលើប្រជាជនមូលដ្ឋាន (ឆ្នាំ២០០៦)

អត្រាអាករលើប្រជាជនមូលដ្ឋានត្រូវបានធ្វើកំណែទម្រង់ចាប់តាំងពីរចនាសម្ព័ន្ធវិវត្តន៍បីប្រភេទ ជាមួយនឹងអត្រាអាករ ៥% ១០% និង ១៣% ទៅជាអត្រាអាករថេរ ១០%* ។

* ៤% សម្រាប់អាករលើប្រជាជនខេត្ត និង ៦% សម្រាប់អាករលើប្រជាជនក្រុង ។

ក្នុងពេលជាមួយគ្នានេះ អត្រាអាករលើប្រាក់ចំណូលត្រូវបានធ្វើកំណែទម្រង់ពីរចនាសម្ព័ន្ធ ៤ ប្រភេទ ជាមួយនឹងអត្រាអាករពី១០% ដល់៣៧% ទៅជា ៦ ប្រភេទ ពី ៥% ទៅ ៤០% ។ អាស្រ័យហេតុនេះ អាករលើប្រាក់ចំណូលវិវត្តន៍បានកើនឡើង ។

១) ការពន្យល់បំភ្លឺអំពីការបែងចែកតួនាទី

កំណែទម្រង់នេះបានធ្វើអោយមានភាពច្បាស់លាស់នូវទំនាក់ទំនងរវាងផលចំណេញ និងបន្ទុក នៅក្នុងអាករលើប្រជាជនមូលដ្ឋាន និងពង្រឹងមុខងារនៃអាករលើប្រាក់ចំណូល នៅក្នុងការបែងចែកប្រាក់ចំណូលឡើងវិញ ។

២) ការជៀសវាងបង្កើនបន្ទុកអាករជាឯកត្តជន

ដើម្បីជៀសវាងបង្កើនបន្ទុកអាករជាឯកត្តជន អត្រាសរុបនៃការកំណត់អាករលើប្រាក់ចំណូលជាឯកត្តជន (អាករលើប្រជាជនមូលដ្ឋាន និងអាករលើប្រាក់ចំណូល) ត្រូវបានរក្សាអោយនៅកម្រិតដដែល មុនធ្វើកំណែទម្រង់ ។

(មុនកំណែទម្រង់)

អាករលើប្រជាជនមូលដ្ឋាន	
ប្រាក់ចំណូលជាប់ពន្ធ (យ៉េន)	អត្រាស្តង់ដារ
~ ២.០០០.០០០	៥%
២.០០០.០០០ ~ ៧.០០០.០០០	១០%
៧.០០០ ~	១៣%
(អាករលើប្រជាជនខេត្ត)	
~ ៧.០០០.០០០	២%
៧.០០០.០០០ ~	៣%
(អាករលើប្រជាជនក្រុង)	
~ ២.០០០.០០០	៣%
២.០០០.០០០ ~ ៧.០០០.០០០	៨%
៧.០០០ ~	១០%

(ក្រោយកំណែទម្រង់)

អាករលើប្រជាជនមូលដ្ឋាន	
ប្រាក់ចំណូលជាប់ពន្ធ (យ៉េន)	អត្រាស្តង់ដារ
ថេរ	១០%
(អាករលើប្រជាជនខេត្ត)	
ថេរ	៤%
(អាករលើប្រជាជនក្រុង)	
ថេរ	៦%

កំណត់សម្គាល់ : រចនាសម្ព័ន្ធអត្រាថ្មីនេះនឹងត្រូវអនុវត្តចំពោះអាករលើប្រាក់ចំណូលចាប់ពីឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៧ ។

អាករលើប្រាក់ចំណូលជាតិ	
ប្រាក់ចំណូលជាប់ពន្ធ (យ៉េន)	អត្រា
~ ៣.៣០០.០០០	១០%
៣.៣០០.០០០ ~ ៩.០០០.០០០	២០%
៩.០០០.០០០ ~ ១៨.០០០.០០០	៣០%
១៨.០០០.០០០ ~	៣៧%

អាករលើប្រាក់ចំណូលជាតិ	
ប្រាក់ចំណូលជាប់ពន្ធ (យ៉េន)	អត្រា
~ ១.៩៥០.០០០	៥%
១.៩៥០.០០០ ~ ៣.៣០០.០០០	១០%
៣.៣០០.០០០ ~ ៦.៩៥០.០០០	២០%
៦.៩៥០.០០០ ~ ៩.០០០.០០០	២៣%
៩.០០០.០០០ ~ ១៨.០០០.០០០	៣៣%
១៨.០០០.០០០ ~	៤០%

កំណត់សម្គាល់ : រចនាសម្ព័ន្ធអត្រាថ្មីនេះនឹងត្រូវអនុវត្តចំពោះអាករលើប្រាក់ចំណូល ចាប់ពីឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០៧ ។

ការកែតម្រូវការចែកចាយមិនស្មើគ្នានូវប្រភពអាករ
ដោយលុបបំបាត់អត្រាអាករលើប្រជាជនមូលដ្ឋាន

(មុនកំណែទម្រង់)

៥%	១០%	១៣%

0　　២.000.000　　៧.000.000

(ក្រោយកំណែទម្រង់)

១០%

0

ការផ្ទេរពីរដ្ឋាភិបាលជាតិទៅរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន (ប្រហែល ៣.៤ សែនកោដិយ៉េន)

① ៥%

អាករលើប្រាក់ចំណូល (អាករជាតិ)

ការផ្ទេរពីរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋានទៅរដ្ឋាភិបាលជាតិ (ប្រហែល 0.៤ សែនកោដិយ៉េន)

៣%

②

៥%	១០%	១០%

0　　២.000.000　　៧.000.000

ការធ្លាក់ចុះនៃចំណូលពីអាករដោយការកាត់បន្ថយអត្រាពី ១៣% ទៅ ១០% (②)មានឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងទៅលើអាជ្ញាធរមូលដ្ឋានដែលមានប្រជាជនច្រើនស្ថិតនៅក្នុងប្រភេទប្រាក់ចំណូលខ្ពស់) ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត ការកើនឡើងនូវចំណូលពីអាករដោយការដំឡើងអត្រាពី ៥% ទៅ ១០% (①) ប៉ះពាល់ដល់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានទាំងអស់ ។

→ ការលុបបំបាត់អត្រាអាករមានផលប៉ះពាល់ក្នុងការកែតម្រូវការចែកចាយមិនស្មើភាពនូវចំណូលពីអាករ ។

សូមមើល　ការកែលម្អគម្លាតនៃចំណូលពីអាករដោយលុបបំបាត់អត្រាអាករ

ចំណូល* ជាអាកររបស់ប្រជាជនម្នាក់ៗនៅទីក្រុងតូក្យូ/អូសាកា　**៣.២ ដង → ២.៧ ដង**

* ចំណូលនៃអាករលើប្រជាជនខេត្ត និងអាករលើប្រជាជនក្រុង ។

ជំពូកទី ២ ៖ សេចក្តីសង្ខេបអំពីអាករមូលដ្ឋានចម្បងៗ

១. អាករលើប្រជាជន

អាករលើប្រជាជនខេត្ត និងអាករលើប្រជាជនក្រុង ជាធម្មតា សំដៅដល់ "អាករលើប្រជាជនមូលដ្ឋាន"។ ដោយអាស្រ័យទៅលើការធ្វើចំណែកថ្នាក់អ្នកជាប់ពន្ធ អាករលើប្រជាជនមូលដ្ឋានត្រូវបានហៅថា អាករលើប្រជាជនជាឯកត្តជន ឬអាករលើប្រជាជនម្ចាស់សាជីវកម្ម ។ ដោយធ្វើចំណែកថ្នាក់មូលដ្ឋានអាករ អាករលើប្រជាជនមូលដ្ឋានរួមមានអត្រាក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗ អត្រាប្រាក់ចំណូល (សម្រាប់ឯកត្តជន) ឬអត្រាសាជីវកម្ម (សម្រាប់សាជីវកម្ម) អត្រាការប្រាក់ និងអត្រាភាគលាភលើភាគហ៊ុន និងអត្រាចំណេញជាមូលធន ។

អាករលើប្រជាជនម្ចាស់សាជីវកម្មមានដូចខាងក្រោម ៖

- អាករលើប្រជាជនខេត្ត
  - អត្រាក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗ
  - អត្រាអាករលើសាជីវកម្ម
- អាករលើប្រជាជនក្រុង
  - អត្រាក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗ
  - អត្រាអាករលើសាជីវកម្ម

អាករលើប្រជាជនជាឯកត្តជនមានដូចខាងក្រោម ៖

- អាករលើប្រជាជនក្រុង
  - អត្រាក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗ
  - អត្រាចំណូល
  - អត្រាការប្រាក់
  - អត្រាភាគលាភលើភាគហ៊ុន
  - អត្រាចំណេញជាមូលធន
- អាករលើប្រជាជនក្រុង
  - អត្រាក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗ
  - អត្រាប្រាក់ចំណូល

ក. អាករលើប្រជាជនម្ចាស់សាជីវកម្ម

(១) អ្នកជាប់ពន្ធ

អ្នកជាប់អាករលើប្រជាជនម្ចាស់សាជីវកម្មមានដូចខាងក្រោម ៖

១) សាជីវកម្មដែលមានការិយាល័យ ឬទីស្នាក់ការអាជីវកម្មនៅក្នុងខេត្ត (ក្រុង) ។
ទំនួលខុសត្រូវបង់អាករលើសាជីវកម្មប្រភេទនេះគឺជាទំហំទឹកប្រាក់សរុប នៃអត្រាក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗ និងអត្រាអាករលើសាជីវកម្ម ។

២) សាជីវកម្មដែលមានសយនដ្ឋាន ។ល។ នៅក្នុងខេត្ត (ក្រុង) ហើយមានការិយាល័យ ឬទីស្នាក់ការអាជីវកម្ម នៅកន្លែងផ្សេង ។

មានតែអត្រាក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗប៉ុណ្ណោះដែលតម្រូវអោយបង់ ចំពោះសាជីវកម្មប្រភេទនេះ ។

៣) សមាគម ឬមូលនិធិមិនមែនសាជីវកម្ម ដែលមានតំណាង ឬអ្នកគ្រប់គ្រងតាមព្រឹត្តន័យ មានការិយាល័យ ទីស្នាក់ការអាជីវកម្ម សយនដ្ឋាន ។ល។ នៅក្នុងខេត្ត (ក្រុង) ។

មានតែអត្រាក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗប៉ុណ្ណោះដែលតម្រូវអោយបង់ ចំពោះអង្គភាពប្រភេទនេះ ។

៤) សាជីវកម្មទាំងឡាយណាដែលមានការិយាល័យ ឬទីស្នាក់ការអាជីវកម្ម នៅក្នុងខេត្ត ដែលអាករលើសាជីវកម្មត្រូវបានប្រមូល ដោយសារការទទួលបន្ទុកលើឥណទានពាណិជ្ជកម្មនៃអាករលើសាជីវកម្ម ។

មានតែអត្រាអាករលើសាជីវកម្មប៉ុណ្ណោះដែលតម្រូវអោយបង់ ចំពោះអង្គភាពប្រភេទនេះ ។

(កំណត់សម្គាល់ ១)

"អត្រាក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗ" សំដៅដល់អាករលើប្រជាជនជាម្ចាស់សាជីវកម្ម ដែលត្រូវបានគណនាដោយផ្អែកលើប្រជាជនម្នាក់ៗ ដោយមិនគិតពីទំហំទឹកប្រាក់នៃចំណូលសុទ្ធរបស់សាជីវកម្ម ឬអង្គភាព ។

(កំណត់សម្គាល់ ២)

"អត្រាអាករលើសាជីវកម្ម" សំដៅដល់ផ្នែកនៃអាករលើប្រជាជនជាម្ចាស់សាជីវកម្ម ដែលប្រមូលយកពីសាជីវកម្ម ឬអង្គការ ដែលត្រូវបានគណនាដោយផ្អែកលើទំហំទឹកប្រាក់នៃអាករលើសាជីវកម្ម (អាករជាតិ) ដែលត្រូវបង់ សាជីវកម្ម ឬអង្គភាព ។

(កំណត់សម្គាល់ ៣)

បទបញ្ជារបស់គណៈរដ្ឋមន្ត្រីចែងថា ចំពោះសាជីវកម្មបរទេស គ្រឹះស្ថានអចិន្ត្រៃយ៍ ដូចបានកំណត់ជាទូទៅនៅក្នុងអនុសញ្ញាស្តីពីអាករអន្តរជាតិ ត្រូវចាត់ទុកថាជាការិយាល័យ ឬទីស្នាក់ការអាជីវកម្មសម្រាប់គោលបំណងនៃអាករលើប្រជាជនជាម្ចាស់សាជីវកម្ម ។

(២) <u>សាជីវកម្មរួចពន្ធ</u>

សាជីវកម្មដូចខាងក្រោមរួចផុតពីការបង់អាករលើប្រជាជនជាម្ចាស់សាជីវកម្ម ។

១) ដោយមិនគិតពីប្រាក់ចំណូលសុទ្ធ អាករលើប្រជាជនជាម្ចាស់សាជីវកម្មត្រូវបានលើកលែងចំពោះសាជីវកម្មសាធារណៈ រដ្ឋាភិបាលកណ្តាល ខេត្ត និងក្រុង សង្កាត់ពិសេស ។ល។

២) ស្ថាប័នសាសនាស្របច្បាប់ កាកបាទក្រហមជប៉ុន គ្រឹះស្ថានសិក្សាស្របច្បាប់ គណៈបក្សនយោបាយ ។ល។ ជាគោលការណ៍ រួចផុតពីការបង់អាករលើប្រជាជនជាម្ចាស់សាជីវកម្ម ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើសាជីវកម្មទាំងនោះធ្វើអាជីវកម្មស្វែងរកប្រាក់ចំណេញ អាករលើប្រជាជនជាម្ចាស់សាជីវកម្មត្រូវប្រមូលយកលើប្រាក់ចំណូលសុទ្ធដែលមានមកពីអាជីវកម្មស្វែងរកប្រាក់ចំណេញ ។

(៣) <u>មូលដ្ឋានអាករ</u>

១) អត្រាក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗ

"អត្រាក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗ" ត្រូវបានគណនា ដោយផ្អែកលើចំនួនប្រជាជនម្នាក់ៗ និងប្រមូលយកដោយមិនគិតពីប្រាក់ចំណូលសុទ្ធរបស់សាជីវកម្ម ឬអង្គភាព ។

២) អត្រាអាករលើសាជីវកម្ម

"អត្រាអាករលើសាជីវកម្ម" ត្រូវបានវាយតម្លៃ ដោយផ្អែកលើទំហំទឹកប្រាក់នៃអាករលើសាជីវកម្ម (អាករជាតិ) ដែលបង់ដោយសាជីវកម្ម នៅក្នុងការិយបរិច្ឆេទគណនេយ្យ ។

នៅពេលសាជីវកម្មមួយមានការិយាល័យ ឬទីស្នាក់ការអាជីវកម្ម នៅក្នុងខេត្ត (ក្រុង) ២ ឬច្រើន ទំហំទឹកប្រាក់នៃអាករលើសាជីវកម្មដែលត្រូវគិតដូចជាមូលដ្ឋានអាករដោយខេត្ត (ក្រុង) រៀងៗខ្លួនដែលពាក់ព័ន្ធ ត្រូវកំណត់ជាសមាមាត្រនៃទំហំទឹកប្រាក់សរុបនៃអាករលើសាជីវកម្ម ដោយផ្អែកលើចំនួនបុគ្គលិកបម្រើការងារនៅក្នុងការិយាល័យ ឬទីស្នាក់ការអាជីវកម្ម ។

(៤) <u>អត្រាអាករ</u>

អត្រាអាករស្តង់ដារក្រោមច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋានមានដូចខាងក្រោម :

១) អាករលើប្រជាជនជាម្ចាស់សាជីវកម្មក្នុងខេត្ត

(ក) អត្រាក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗ

(គិតជាពាន់យ៉េន)

ទំហំទឹកប្រាក់នៃដើមទុន	ទំហំទឹកប្រាក់នៃអាករប្រចាំឆ្នាំ
(១) ច្រើនជាង ៥.០០០.០០០	៨០០
(២) ច្រើនជាង ១.០០០.០០០ (ប៉ុន្តែមិនលើសពី ៥.០០០.០០០)	៥៤០
(៣) ច្រើនជាង ១០០.០០០ (ប៉ុន្តែមិនលើសពី ១.០០០.០០០)	១៣០
(៤) ច្រើនជាង ១០.០០០ (ប៉ុន្តែមិនលើសពី ១០០.០០០)	៥០
(៥) ផ្សេងទៀត	២០

(ខ) អត្រាអាករលើសាជីវកម្ម

អត្រាស្តង់ដារសម្រាប់អត្រាអាករលើសាជីវកម្មគឺ អត្រាថេរ ៥% ហើយអត្រាអាករជាអតិបរមា គឺ ៦% ។

២) អាករលើប្រជាជនជាម្ចាស់សាជីវកម្មក្នុងក្រុង

(ក) អត្រាក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗ

(គិតជាពាន់យ៉េនក្នុងមួយឆ្នាំ)

ទំហំទឹកប្រាក់នៃដើមទុន	ចំនួនបុគ្គលិក	អត្រាអាករស្តង់ដារ	អត្រាអាករអតិបរមា
(១) ច្រើនជាង ៥.០០០.០០០	ច្រើនជាង ៥០ នាក់	៣.០០០	១.២ គុណនឹង អត្រាអាករស្តង់ដារ
(២) ច្រើនជាង ៥.០០០.០០០	មិនច្រើនជាង ៥០ នាក់	៤១០	
(៣) ច្រើនជាង ១.០០០.០០០ ប៉ុន្តែមិនលើសពី ៥.០០០.០០០	ច្រើនជាង ៥០ នាក់	១.៧៥០	
(៤) ច្រើនជាង ១.០០០.០០០	មិនច្រើនជាង ៥០ នាក់	៤១០	
(៥) ច្រើនជាង ១០០.០០០ ប៉ុន្តែមិនលើសពី ១.០០០.០០០	ច្រើនជាង ៥០ នាក់	៤០០	
(៦) ច្រើនជាង ១០០.០០០ ប៉ុន្តែមិនលើសពី ១.០០០.០០០	មិនច្រើនជាង ៥០ នាក់	១៦០	
(៧) ច្រើនជាង ១០.០០០ ប៉ុន្តែមិនលើសពី ១.០០.០០០	ច្រើនជាង ៥០ នាក់	១៥០	
(៨) ច្រើនជាង ១០.០០០ ប៉ុន្តែមិនលើសពី ១.០០.០០០	មិនច្រើនជាង ៥០ នាក់	១៣០	
(៩) មិនច្រើនជាង ១០.០០០	ច្រើនជាង ៥០ នាក់	១២០	
(១០) មិនច្រើនជាង ១០.០០០	មិនច្រើនជាង ៥០ នាក់	៥០	
(១១) សាជីវកម្មផ្សេងទៀត		៥០	

(ខ) អត្រាអាករលើសាជីវកម្ម

អត្រាអាករស្តង់ដារសម្រាប់អត្រាអាករស្តង់ដារ គឺជាអត្រាថេរ ១២,៣% ហើយអត្រាអាករជាអតិបរមា គឺ ១៤,៧% ។

(កំណត់សម្គាល់)

វិធានពិសេសសម្រាប់រាជធានីតូក្យូ :

នៅក្នុងតំបន់នៃសង្កាត់ពិសេសទាំង ២៣ របស់រាជធានីតូក្យូ អាករលើប្រជាជនជាម្ចាស់សាជីវកម្មមានកំណត់តែដោយរាជធានីតូក្យូប៉ុណ្ណោះ គឺមិនមានអាករលើប្រជាជនជាម្ចាស់សាជីវកម្មក្នុងក្រុងដែលប្រមូលដោយសង្កាត់ពិសេសឡើយ។ អាស្រ័យហេតុនេះ អត្រាអាករដែលអនុវត្តនៅក្នុងតំបន់ទាំងនោះបានកើនឡើងតាមលំដាប់រហូតដល់ ជាឧទាហរណ៍ ៣.៨០០.០០០ យ៉េន (៨០០.០០០ យ៉េនសម្រាប់អត្រាអាករលើប្រជាជនខេត្ត បូកនឹង ៣.០០០.០០០ យ៉េនសម្រាប់អត្រាអាករលើប្រជាជនក្រុង) ឬ ២.២៩០.០០០ យ៉េន (៥៤០.០០០ យ៉េនសម្រាប់អត្រា អាករលើប្រជាជនខេត្ត បូកនឹង ១.៧៥០.០០០ យ៉េនសម្រាប់អត្រាអាករលើប្រជាជនក្រុង) សម្រាប់អត្រាក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗ និង ១៧,៣% (៥% សម្រាប់អត្រាអាករលើប្រជាជនខេត្ត បូកនឹង ១២,៣% សម្រាប់អត្រាអាករលើប្រជាជនក្រុង) ឬ ២០,៧% (៦% សម្រាប់អត្រាអាករខេត្តជាអតិបរមា បូកនឹង ១៤,៧% សម្រាប់អត្រាអាករក្រុងជាអតិបរមា) សម្រាប់អត្រាអាករលើសាជីវកម្ម ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត សង្កាត់ពិសេសទាំង ២៣ នៃរាជធានីតូក្យូប្រមូលអាករលើប្រជាជនជាឯកត្តជន ដូចក្រុងដទៃទៀតដែរ ។

(៥) ការបង់អាករ

អាករលើប្រជាជនជាម្ចាស់សាជីវកម្មត្រូវបង់ ដោយធ្វើស្វ័យវាយតម្លៃ ចំពោះអាជ្ញាធរខេត្ត (ក្រុង) រៀងៗខ្លួន ដោយមិនអោយហួសរយៈពេល ២ខែ បន្ទាប់ពីកាលបរិច្ឆេទចុងក្រោយនៃការិយបរិច្ឆេទគណនេយ្យរបស់ក្រុមហ៊ុនឡើយ។

ខ. អាករលើប្រជាជនជាឯកត្តជន

(១) អ្នកជាប់ពន្ធ

អ្នកជាប់អាករលើប្រជាជនជាឯកត្តជនមានដូចខាងក្រោម :

១) ឯកត្តជនដែលមានលំនៅដ្ឋាននៅក្នុងខេត្ត (ក្រុង) គិតមកទល់ត្រឹមថ្ងៃទី០១ ខែមករា។ អាករត្រូវប្រមូលយកពីបុគ្គលទាំងនោះ អាស្រ័យទៅលើទំហំទឹកប្រាក់សរុបដែលត្រូវបានគណនាមួយផ្នែក ដោយផ្អែកលើអត្រាក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗ និងមួយផ្នែក ដោយផ្អែកលើអត្រាប្រាក់ចំណូល ។

២) ឯកត្តជនដែលមានការិយាល័យ ឬទីស្នាក់ការអាជីវកម្ម ឬទីតាំង នៅក្នុងខេត្ត (ក្រុង) គិតមកទល់ត្រឹមថ្ងៃទី០១ ខែមករា ដោយមានលំនៅដ្ឋាននៅក្រៅខេត្ត (ក្រុង) ដែលការិយាល័យ ឬទីស្នាក់ការអាជីវកម្ម ឬ

ទីតាំងអាករតាំងនៅ ។ អាករត្រូវប្រមូលយកពីបុគ្គលទាំងនោះ អាស្រ័យទៅលើទំហំទឹកប្រាក់សរុបដែលត្រូវបានគណនាដោយផ្អែកលើអត្រាក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗ ។

(កំណត់សម្គាល់ ១)

"អត្រាក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗ" ត្រូវបានវាយតម្លៃលើអ្នកជាប់ពន្ធជាឯកត្តជន នៅក្នុងទំហំទឹកប្រាក់ដូចគ្នា ដោយមិនគិតពីប្រាក់ចំណូលសុទ្ធនៅក្នុងឆ្នាំប្រតិទិនមុនឡើយ ។

(កំណត់សម្គាល់ ២)

"អត្រាប្រាក់ចំណូល" មានន័យថាជាផ្នែកនៃអាករលើប្រជាជនជាឯកត្តជនក្នុងខេត្ត (ក្រុង) ដែលត្រូវបានគណនាដោយផ្អែកលើប្រាក់ចំណូលសុទ្ធដែលទទួលបាន នៅក្នុងឆ្នាំប្រតិទិនមុន ។

(២) <u>បុគ្គលរួចពន្ធ</u>

ឯកត្តជនដូចខាងក្រោមរួចផុតពីការបង់អាករលើប្រជាជនជាឯកត្តជន :

១) ឯកត្តជនដែលទទួលជំនួយពីរដ្ឋាភិបាលក្រោមបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់ស្តីពីជំនួយសង្គមកិច្ច ។

២) ជនពិការកាយសម្បទា មេម៉ាយ/ពោះម៉ាយ និងឯកត្តជនដែលមានអាយុក្រោម ២០ ឆ្នាំ។ ការលើកលែងនេះមិនអនុវត្តចំពោះបុគ្គលដែលមានប្រាក់ចំណូលសុទ្ធលើសពី ១.២៥០.០០០ យ៉េន នៅក្នុងឆ្នាំប្រតិទិនមុនឡើយ ។

(៣) <u>មូលដ្ឋានអាករ (អត្រាប្រាក់ចំណូល)</u>

១) អត្រាប្រាក់ចំណូល

ប្រាក់ចំណូលជាប់ពន្ធសម្រាប់គោលបំណងអត្រាប្រាក់ចំណូលត្រូវបានទទួល ដោយការកាត់យកពីការលើកលែង និងការដកហូតដូចរៀបរាប់ខាងក្រោម ពីចំណូលសាមញ្ញសរុប ប្រាក់ចំណូលចូលនិវត្តន៍ និងប្រាក់ចំណូលព្រៃឈើ នៅក្នុងឆ្នាំប្រតិទិនមុន ដែលត្រូវបានគណនាដោយវិធីស្ទើរតែដូចគ្នា ដូចមានចែងដោយច្បាប់ស្តីពីអាករលើប្រាក់ចំណូល (អាករជាតិ) ។

ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៦៧មក ប្រាក់ចំណូលចូលនិវត្តន៍ត្រូវជាប់អាករលើប្រជាជនខេត្ត និងក្រុង នៅក្នុងឆ្នាំដែលអាករត្រូវបង់ និងត្រូវបានកំណត់អាករដាច់ដោយឡែកពីប្រាក់ចំណូលផ្សេងទៀត ។ ប្រាក់ចំណូលចូលនិវត្តន៍ជាប់ពន្ធត្រូវបានគណនាតាមវិធីដូចគ្នាទៅនឹងករណីអាករលើប្រាក់ចំណូល ។ អត្រាអាករគឺជាអត្រាថេរ ដែលស្មើនឹងអត្រាអាករស្តង់ដារសម្រាប់អាករលើប្រជាជនខេត្ត និងក្រុង ។

២) ការលើកលែង និងការដកហូត

ការដកហូត និងការលើកលែងខាងក្រោមនេះអាចអនុញ្ញាតនៅក្នុងការគណនាប្រាក់ចំណូលសាមញ្ញ ប្រាក់ចំណូលចូលនិវត្តន៍ និងប្រាក់ចំណូលព្រៃឈើ ។

(ក) ការដកហូតសម្រាប់ការខាតបង់ដែលទទួលរងដោយសារគ្រោះមហន្តរាយ

ទំហំទឹកប្រាក់ស្មើនឹងការខាតបង់ដែលបណ្តាលមកពីគ្រោះមហន្តរាយលើសពី ១០%នៃប្រាក់ចំណូលសរុប ឬទំហំទឹកប្រាក់នៃចំណាយដោយសារគ្រោះមហន្តរាយ ដកនឹង ៥០.០០០ យ៉េន អាស្រ័យទៅតាមទំហំទឹកប្រាក់ណាមួយដែលច្រើនជាង ។

(ខ) ការដកហូតសម្រាប់ចំណាយវេជ្ជសាស្ត្រ

ទំហំទឹកប្រាក់ស្មើនឹងចំណាយវេជ្ជសាស្ត្រលើពី ១០០.០០០ យ៉េន ឬ ៥% នៃប្រាក់ចំណូលសរុបចំពោះអ្នកដែលមានប្រាក់ចំណូលសរុបតិចជាង ២.០០០.០០០ យ៉េន (ការដកហូតជាអតិបរមាដែលអនុញ្ញាតគឺ ២.០០០.០០០ យ៉េន) ។

(គ) ការដកហូតសម្រាប់ប្រាក់ធានារ៉ាប់រងសង្គម

ទំហំទឹកប្រាក់ស្មើនឹងប្រាក់ធានារ៉ាប់រងសង្គមដែលបង់ ។

(ឃ) ការដកហូតសម្រាប់ប្រាក់អញ្ញមញ្ញសង្គ្រោះរបស់សហគ្រាសខ្នាតតូច

ទំហំទឹកប្រាក់សរុបប្រាក់អញ្ញមញ្ញសង្គ្រោះរបស់សហគ្រាសខ្នាតតូច ប្រាក់សម្រាប់ផែនការសោធនវិភាគទានដែលបានកំណត់ (ប្រភេទជាឯកត្តជនប៉ុណ្ណោះ) និងប្រាក់សម្រាប់កម្មវិធីអញ្ញមញ្ញសង្គ្រោះដែលរក្សាទុកដោយអង្គភាពសាធារណៈមូលដ្ឋាន ពាក់ព័ន្ធទៅនឹងជនពិការកាយសម្បទា និង/ឬផ្លូវចិត្ត ។

(ង) ការដកហូតសម្រាប់ប្រាក់ធានារ៉ាប់រងជីវិត

i) ចំពោះប្រាក់ផ្សេងពីប្រាក់សោធនជាឯកត្តជន ទំហំទឹកប្រាក់ទាំងស្រុងនៃប្រាក់ ១៥.០០០ យ៉េនដំបូងដែលបង់ បូកនឹង ១/២ នៃទំហំទឹកប្រាក់លើសពី ១៥.០០០ យ៉េន រហូតដល់ ៤០.០០០ យ៉េន បូកនឹង ១/៤ នៃទំហំទឹកប្រាក់លើសពី ៤០.០០០ យ៉េន រហូតដល់ ៧០.០០០ យ៉េន (ការដកហូតជាអតិបរមា គឺ ៣៥.០០០ យ៉េន) ។

ii) ចំពោះប្រាក់សោធនជាឯកត្តជន ទំហំទឹកប្រាក់ទាំងស្រុងនៃប្រាក់ ១៥.០០០ យ៉េនដំបូង ដែលបង់ បូកនឹង ១/២ នៃទំហំទឹកប្រាក់លើសពី ១៥.០០០ យ៉េន រហូតដល់ ៤០.០០០ យ៉េន បូកនឹង ១/៤ នៃទំហំទឹកប្រាក់លើសពី ៤០.០០០ យ៉េន រហូតដល់ ៧០.០០០ យ៉េន (ការដកហូតជាអតិបរមា គឺ ៣៥.០០០ យ៉េន) ។

(ច) ការដកហូតសម្រាប់ប្រាក់ធានារ៉ាប់រងអគ្គិភ័យ និងគ្រោះថ្នាក់ផ្សេងៗ

សម្រាប់តែករណីកិច្ចសន្យារយៈពេលខ្លីប៉ុណ្ណោះ ទំហំទឹកប្រាក់ទាំងស្រុងនៃប្រាក់ ១.០០០ យ៉េនដំបូងដែលបង់ បូកនឹង ១/២ នៃទំហំទឹកប្រាក់លើសពី ១.០០០ យ៉េន រហូតដល់ ៣.០០០ យ៉េន (ការដកហូតជាអតិបរមា គឺ ២.០០០ យ៉េន) ។

ចំពោះកិច្ចសន្យារយៈពេលវែង ទំហំទឹកប្រាក់ទាំងស្រុងនៃប្រាក់ ៥.០០០ យ៉េនដំបូងដែលបង់ បូកនឹង ១/២ នៃទំហំទឹកប្រាក់លើសពី ៥.០០០ យ៉េន រហូតដល់ ១៥.០០០ យ៉េន (ការដកហូតជាអតិបរមា គឺ ១០.០០០ យ៉េន) ។

* ចាប់ពីពេលចាប់ផ្ដើមឆ្នាំសារពើពន្ធ២០០៨ ការដកហូតនេះនឹងត្រូវរៀបចំឡើងវិញបញ្ចូលក្នុងការដកហូតសម្រាប់ប្រាក់ធានារ៉ាប់រងរញ្ជួយដី ។

(ឆ) ការដកហូតសម្រាប់វិភាគទានសប្បុរសធម៌

ទំហំទឹកប្រាក់ស្មើនឹងវិភាគទានសប្បុរសធម៌ (នៅពេលទំហំទឹកប្រាក់លើពី ១/៤ នៃប្រាក់ចំណូលសុទ្ធប្រចាំឆ្នាំ គឺទំហំទឹកប្រាក់ ១/៤) សម្រាប់សមាគមបេឡាសហគមន៍ខេត្ត សមាគមកាកបាទក្រហមជប៉ុន ដែលមានទីតាំងនៅក្នុងលំនៅដ្ឋាន ឬរដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន លើសពី ១០០.០០០ យ៉េន ។

(ជ) ការលើកលែងសម្រាប់ជនពិការ : ២៦០.០០០ យ៉េន, ពិការធ្ងន់ធ្ងរ : ២៨០.០០០ យ៉េន ។

(ឈ) ការលើកលែងសម្រាប់មេម៉ាយ/ពោះម៉ាយ : ២៦០.០០០ យ៉េន ។

(ញ) ការលើកលែងសម្រាប់និស្សិតធ្វើការ : ២៦០.០០០ យ៉េន ។

(ដ) ការលើកលែងសម្រាប់ប្ដី/ប្រពន្ធ : ៣៣០.០០០ យ៉េន ។

ប៉ុន្តែ នៅពេលប្ដី/ប្រពន្ធរកចំណូលបានលើសពី ៣៨០.០០០ យ៉េន នៅក្នុងកំឡុងឆ្នាំប្រតិទិនមុន ការលើកលែងនេះមិនត្រូវអនុវត្តឡើយ ។

(ឋ) ការលើកលែងពិសេសសម្រាប់ប្ដី/ប្រពន្ធ : ការលើកលែងជាអតិបរមា គឺ ៣៣០.០០០ យ៉េន ។

(ឌ) ការលើកលែងសម្រាប់អ្នកនៅក្នុងបន្ទុក : ៣៣០.០០០ យ៉េន សម្រាប់អ្នកនៅក្នុងបន្ទុកម្នាក់ៗ ៤៥០.០០០ យ៉េន សម្រាប់អ្នកនៅក្នុងបន្ទុកពិសេសម្នាក់ៗ (អាយុពី ១៦ ដល់ ២២ឆ្នាំ) ៣៨០.០០០ យ៉េន សម្រាប់អ្នកនៅក្នុងបន្ទុកដែលមានអាយុ ៧០ ឆ្នាំ ឬលើសពីនេះ និង ៤៥០.០០០ យ៉េន សម្រាប់បុព្វញាតិដែលរស់នៅក្នុងផ្ទះតែមួយ ។

(ឍ) ការដកហូតជាមូលដ្ឋាន : ៣៣០.០០០ យ៉េន ។

(៤) <u>អត្រាអាករ</u>

អត្រាអាករស្តង់ដារក្រោមច្បាប់ស្ដីពីអាករមូលដ្ឋានមានដូចខាងក្រោម :

១) អាករលើប្រជាជនជាឯកត្តជនក្នុងខេត្ត

(ក) អត្រាក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗជាស្តង់ដារ គឺ ១.០០០ យ៉េន ក្នុងមួយឆ្នាំ ចំពោះគ្រប់ឯកត្តជនទាំងអស់ ។

(ខ) អត្រាស្តង់ដារនៃអត្រាប្រាក់ចំណូល គឺ ៤% ថេរ ។

ច្បាប់ស្ដីអាករមូលដ្ឋានមិនបានចែងអំពីអត្រាអាករជាអតិបរមាសម្រាប់អត្រាអាករនេះទេ ។ នេះមានន័យថាខេត្តអាចអនុម័តអត្រាអាករក្នុងកម្រិតខ្ពស់តាមចិត្ត នៅពេលចាំបាច់ ។

២) អាករលើប្រជាជនជាឯកត្តជនក្នុងក្រុង

(ក) អត្រាក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗជាស្តង់ដារ គឺ ៣.០០០ យ៉េន ក្នុងមួយឆ្នាំ សម្រាប់គ្រប់ឯកត្តជនទាំងអស់។ តាមរយៈឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៩៧ អត្រាអាករក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗជាអតិបរមាត្រូវបានកំណត់ ។ ប៉ុន្តែ អត្រាអាករជាអតិបរមាប្រភេទនេះត្រូវបានលុបបំបាត់ចោល នៅក្នុងកំឡុងកំណែទម្រង់ពន្ធដារឆ្នាំ

១៩៩៨ ដើម្បីពង្រឹងភាពបត់បែនខាងសារពើពន្ធរបស់ក្រុង ។ ជាលទ្ធផល ក្រុងមានសមត្ថភាពអាចអនុម័តអត្រាអាករក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗក្នុងកម្រិតខ្ពស់តាមចិត្ត នៅដើមឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៩៨ ។

(ខ) អត្រាស្តង់ដារនៃអត្រាប្រាក់ចំណូល គឺ ៦% ថេរ ។

រហូតមកដល់ឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៩៧ មានអត្រាអាករលើប្រាក់ចំណូលជាអតិបរមាសម្រាប់អាករលើប្រជាជនក្រុង គឺ ១៥០% នៃអត្រាអាករដែលអនុវត្ត ។ ប៉ុន្តែ អត្រាអាករជាអតិបរមាប្រភេទនេះត្រូវបានលុបបំបាត់ចោលក្នុងកំឡុងកំណែទម្រង់ឆ្នាំ១៩៩៨ ដើម្បីពង្រឹងភាពបត់បែនខាងសារពើពន្ធរបស់ក្រុង ។ ជាលទ្ធផល ក្រុងមានសមត្ថភាពអាចអនុម័តអត្រាអាករក្នុងប្រជាជនម្នាក់ៗក្នុងកម្រិតខ្ពស់តាមចិត្ត នៅដើមឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៩៨ ។

(៥) ឥណទានអាករ

បន្ទាប់ពីអនុវត្តអត្រាអាករលើប្រាក់ចំណូលជាប់ពន្ធសម្រាប់គោលបំណងអត្រាប្រាក់ចំណូល អ្នកជាប់ពន្ធអាចដកចេញនូវឥណទានអាករ ។

មានឥណទានអាករពីរប្រភេទដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតសម្រាប់អាករលើប្រជាជនជាឯកត្តជន ។

១) ឥណទានអាករសម្រាប់អាករលើជនបរទេស

អាករលើជនបរទេសប្រភេទនេះ ដែលអាចត្រូវបានចាត់ទុកថាស្មើនឹងអាករលើប្រាក់ចំណូល និងអាករលើប្រជាជនជាឯកត្តជនរបស់ប្រទេសជប៉ុន អាចចុះឥណទានក្នុងអាករលើប្រាក់ចំណូល និងអាករលើប្រជាជនជាឯកត្តជនរបស់ប្រទេសជប៉ុន ដើម្បីជៀសវាងការយកអាករទ្វេដង ។ ប្រសិនបើអាករលើជនបរទេសលើសពីទំហំទឹកប្រាក់អតិបរមាដែលអាចចុះឥណទានក្នុងអាករលើប្រាក់ចំណូល ក្រោមច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋាន ការលើសនេះអាចត្រូវបានចុះឥណទានក្នុងអាករលើប្រជាជនខេត្ត ក្នុងកម្រិតនៃទំហំទឹកប្រាក់អតិបរមា ដែលអាចចុះឥណទាន ក្នុងអាករលើប្រជាជនខេត្ត ស្មើនឹង ១២% នៃទំហំទឹកប្រាក់ជាអតិបរមាដែលអាចចុះឥណទានក្នុងអាករលើប្រាក់ចំណូល ។ ហើយប្រសិនបើអាករលើជនបរទេសលើសពីទំហំទឹកប្រាក់ជាអតិបរមាដែលអាចចុះឥណទាន ក្នុងអាករលើប្រាក់ចំណូល និងអាករលើប្រជាជនខេត្ត ការលើសនេះអាចត្រូវបានចុះឥណទានក្នុងអាករលើប្រជាជនក្រុង ក្នុងកម្រិតនៃទំហំទឹកប្រាក់ជាអតិបរមាដែលអាចចុះឥណទានក្នុងអាករលើប្រជាជនក្រុង ស្មើនឹង ២០% នៃទំហំទឹកប្រាក់ជាអតិបរមាដែលអាចចុះឥណទានក្នុងអាករលើប្រាក់ចំណូល ។

២) ឥណទានសម្រាប់ភាគលាភ

ប្រព័ន្ធឥណទាននេះត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បីកែតម្រូវការយកអាករទ្វេដង រវាងការយកអាករលើភាគលាភដែលបែងចែកក្នុងកម្រិតសាជីវកម្ម និងភាគលាភដែលទទួលបានក្នុងកម្រិតជាឯកត្តជន ។

នៅពេលអ្នកជាប់ពន្ធប្រកាសចំណូលទាំងអស់ រួមទាំងចំណូលបានមកពីភាគលាភ ច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋានអនុញ្ញាតអោយបង់ឥណទាន ១,២% នៃភាគលាភក្នុងអត្រាប្រាក់ចំណូលនៃអាករលើប្រជាជនខេត្ត និង ១,៦% នៃភាគលាភពីអត្រាប្រាក់ចំណូលនៃអាករលើប្រជាជនក្រុង ។

ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើប្រាក់ចំណូលជាប់ពន្ធ រួមទាំងភាគលាភ លើសពី ១០ លានយ៉េន ឥណទានអាករ ០,៦% សម្រាប់គោលបំណងនៃអាករលើប្រជាជនខេត្ត (០,៨% សម្រាប់គោលបំណងនៃអាករលើប្រជាជនក្រុង) ត្រូវអនុវត្តចំពោះចំណែកនៃប្រាក់ចំណូលជាភាគលាភនេះ គឺត្រូវជាទំហំទឹកប្រាក់ស្មើនឹងប្រាក់ចំណូលជាប់ពន្ធដក ១០ លានយ៉េន ហើយឥណទាន ១,២% សម្រាប់គោលបំណងនៃអាករលើប្រជាជនខេត្ត (១,៦% សម្រាប់គោល-បំណងនៃអាករលើប្រជាជនក្រុង) ត្រូវអនុវត្តចំពោះប្រាក់ចំណូលជាភាគលាភដែលនៅសល់ ។

(៦) ការប្រមូលពន្ធ

អាករលើប្រជាជនខេត្តត្រូវបានវាយតម្លៃ និងប្រមូលដោយក្រុង នៅចំពេលដែលអាករលើប្រជាជនក្រុងត្រូវបានវាយតម្លៃ និងប្រមូលដោយក្រុង ។ ឯកត្តជនទោះជាមានអាករកាត់យកពីប្រភព ឬតម្រូវអោយបង់ជាបួនដំណាក់ គឺនៅខែមិថុនា សីហា តុលា និងមករានៃឆ្នាំបន្ទាប់ក៏ដោយ ជាធម្មតា អ្នកទទួលបានប្រាក់កម្រៃបង់អាករក្រោមប្រព័ន្ធប្រមូលអាករពិសេស ។

ក្រុងប្រមូលអាករប្រគល់ទៅអោយខេត្តនូវទំហំទឹកប្រាក់ស្មើនឹងអាករលើប្រជាជនខេត្ត ក្រៅពីចំណូលពីអាករលើប្រជាជនជាឯកត្តជនសរុប របស់ខេត្ត និងក្រុង ។

(កំណត់សម្គាល់) ក្រោមប្រព័ន្ធប្រមូលអាករពិសេស និយោជកប្រមូលពន្ធដែលកាត់យកពីបុគ្គលិករបស់ខ្លួនពីប្រភព ។ និយោជកកាត់យកអាករពីប្រាក់ឈ្នួលប្រចាំខែរបស់បុគ្គលិក សម្រាប់រយៈពេល ១២ ខែ ពីខែមិថុនា ដល់ខែឧសភានៃឆ្នាំបន្ទាប់ ។ បន្ទាប់មក និយោជកបង់ប្រាក់នេះដល់ក្រុងប្រមូលអាករជារៀងរាល់ខែ ។

គ. អត្រាការប្រាក់

"អត្រាការប្រាក់" មានន័យថាជាផ្នែកនៃអាករលើប្រជាជនមូលដ្ឋាន ដែលត្រូវបានគណនាដោយផ្អែកលើទំហំនៃការប្រាក់ដែលបានបង់ និងកំណត់យកដាច់ដោយឡែកពីប្រាក់ចំណូលផ្សេងទៀត ។ ទោះបីជាអត្រាការប្រាក់នេះគឺជាផ្នែកមួយនៃអាករលើប្រជាជនខេត្តក៏ដោយ ក៏ ៣/៥ នៃទំហំអត្រាការប្រាក់ត្រូវបានប្រគល់ជូនក្រុងដោយខេត្តដែលកំណត់អត្រាការប្រាក់ផងដែរ ។

(១) អ្នកជាប់ពន្ធ

អ្នកជាប់ពន្ធដែលជាអ្នកទទួលខុសត្រូវចំពោះអត្រាការប្រាក់ គឺជាឯកត្តជន ឬសាជីវកម្ម ដែលទទួលការប្រាក់ តាមរយៈការិយាល័យ ឬស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុដែលមានទីតាំងនៅក្នុងខេត្ត ។

(២) ការប្រាក់មិនជាប់អាករ

ទម្រង់នៃការប្រាក់ដូចខាងក្រោមមិនជាប់អាករលើការប្រាក់ :

១) ការប្រាក់ដែលបានមកពីការសន្សំសម្រាប់ជនពិការ ។ល។

២) ការប្រាក់ដែលបានមកពីការសន្សំសម្រាប់ការបង្កើតទ្រព្យសកម្មរបស់និយោជិត សម្រាប់ទិញលំនៅដ្ឋាន ឬប្រាក់សោធន ។

៣) ការប្រាក់លើកលែងដោយច្បាប់ស្តីពីអាករលើប្រាក់ចំណូល ។

៤) ការប្រាក់ដែលទទួលបានដោយសាជីវកម្មអនិវាសនជន ឬសាជីវកម្មបរទេស ។

៥) ការប្រាក់ដែលទទួលបានដោយសាជីវកម្មសាធារណៈ ។ល។

៦) ការប្រាក់ដែលទទួលបានដោយក្រុមហ៊ុនជួញដូរសញ្ញាប័ណ្ណ ។

៧) ការប្រាក់ដែលទទួលបានដោយស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុ ។

(៣) មូលដ្ឋានអាករ

មូលដ្ឋានអាករនៃអត្រាការប្រាក់ គឺជាទំហំទឹកប្រាក់នៃការប្រាក់ដែលបានបង់ ។

(៤) អត្រាអាករ

៥% (ជាអត្រាថេរ និងមិនប្រែប្រួល)

(៥) ការបង់ការប្រាក់

ស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុដែលបង់ការប្រាក់ ទទួលខុសត្រូវក្នុងការប្រមូលចំនួនទឹកប្រាក់នៃអាករពីអ្នកជាប់ពន្ធ រួចប្រគល់អាករនេះទៅអោយអាជ្ញាធរខេត្ត នៅថ្ងៃទី១០ នៃខែបន្ទាប់ ។

(៦) ការកែតម្រូវអត្រាអាករលើសាជីវកម្ម

អត្រាការប្រាក់ដែលបង់ដោយសាជីវកម្ម ត្រូវបានចុះឥណទានក្នុងអត្រាអាករលើសាជីវកម្មនៃអាករលើប្រជាជនម្ចាស់សាជីវកម្ម ដើម្បីជៀសវាងការយកអាករទ្វេដង ។

ឃ. អត្រាភាគលាភលើភាគហ៊ុន

ភាគលាភលើភាគហ៊ុនចុះបញ្ជី ។ល។ នឹងត្រូវជាប់ពន្ធ ដោយកាត់យកដាច់ដោយឡែកពីចំណូលផ្សេងទៀត ។ ប្រាក់ចំណូលនៃភាគលាភលើភាគហ៊ុនចុះបញ្ជី ។ល។ មានភាពខុសគ្នាពីប្រាក់ចំណូលសាមញ្ញ ហើយមិនចាំបាច់ប្រកាសឡើយ ។ ប៉ុន្តែ នៅពេលអ្នកជាប់ពន្ធប្រកាសប្រាក់ចំណូលជាភាគលាភជាមួយប្រាក់ចំណូលផ្សេងទៀត ការិយាល័យរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានត្រូវបូកសរុបប្រាក់ចំណូល ហើយលើកលែងទំហំទឹកប្រាក់នៃអត្រាភាគលាភលើភាគហ៊ុនចេញពីទំហំទឹកប្រាក់នៃអាករលើប្រជាជនជាឯកត្តជន ។ ៣/៥ នៃទំហំទឹកប្រាក់នៃអត្រាភាគលាភលើភាគហ៊ុន ត្រូវប្រគល់ជូនក្រុងដោយខេត្តដែលប្រមូលអាករ ។

(១) អ្នកជាប់ពន្ធ

អ្នកជាប់ពន្ធប្រភេទនេះ គឺជាជាឯកត្តជនដែលទទួលបានភាគលាភ ហើយរស់នៅក្នុងខេត្ត នៅថ្ងៃដែលទទួលបានភាគលាភនោះ ។

(២) មូលដ្ឋានអាករ

មូលដ្ឋានអាករគឺជាទំហំទឹកប្រាក់នៃធាតុផ្សំខាងក្រោម :

១) ភាគលាភលើភាគហ៊ុនចុះបញ្ជី ។

២) ភាគលាភលើឥណទានពាណិជ្ជកម្មវិនិយោគនៃសញ្ញាប័ណ្ណសាធារណៈ (ការផ្គត់ផ្គង់ជាសាធារណៈប៉ុណ្ណោះ)

៣) ភាគលាភលើមូលនិធិវិនិយោគ ។

(៣) អត្រាអាករ

៥% (ជាអត្រាថេរ និងមិនប្រែប្រួល)

វិធានការអាករពិសេសដើម្បីជំរុញការផ្លាស់ប្តូរពីការតម្កល់ទុកទៅជាការវិនិយោគ (ភាគហ៊ុន) នឹងត្រូវធ្វើឡើង ។ អត្រាអាករនឹងត្រូវកាត់បន្ថយពី ៥% (ជាមួយនឹងអាករជាតិ ២០%) ទៅ ៣% (ជាមួយនឹងអាករជាតិ ១០%) រហូតដល់ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩ ។

(៤) ការបង់ការប្រាក់

ក្រុមហ៊ុនដែលបែងចែកភាគលាភត្រូវប្រមូលចំនួនទឹកប្រាក់នៃអាករពីអ្នកជាប់ពន្ធ ហើយប្រគល់ចំនួនទឹកប្រាក់នៃអាករនេះទៅអោយខេត្ត ជារៀងរាល់ខែ (ត្រឹមថ្ងៃទី១០ នៃខែបន្ទាប់) ។

ង. អត្រាចំណេញជាមូលធន

អត្រាចំណេញជាមូលធនលើភាគហ៊ុនចុះបញ្ជី ។ល។ នឹងត្រូវជាប់ពន្ធ ដោយកាត់យកដាច់ដោយឡែកពីចំណូលផ្សេងទៀត ។ ប្រាក់ចំណូលនៃចំណេញជាមូលធនលើភាគហ៊ុនចុះបញ្ជី ។ល។ មានភាពខុសគ្នាពីប្រាក់ចំណូលសាមញ្ញ ហើយមិនចាំបាច់ប្រកាសឡើយ ។ ប៉ុន្តែ នៅពេលអ្នកជាប់ពន្ធមានបំណងប្រកាសប្រាក់ចំណូលនៃចំណេញជាមូលធនជាមួយប្រាក់ចំណូលផ្សេងទៀត ការិយាល័យរបស់អាជ្ញាធរមូលដ្ឋានត្រូវបូកសរុបប្រាក់ចំណូល ហើយលើកលែងទំហំទឹកប្រាក់នៃអត្រាចំណេញ ជាមូលធនចេញពីទំហំទឹកប្រាក់នៃអាករលើប្រជាជនជាឯកត្តជន ។ ៣/៥ នៃទំហំទឹកប្រាក់នៃអត្រាចំណេញជាមូលធន ត្រូវប្រគល់ជូនក្រុង ដោយខេត្តដែលប្រមូលអាករ ។

(១) អ្នកជាប់ពន្ធ

អ្នកជាប់ពន្ធប្រភេទនេះ គឺជាជាឯកត្តជនដែលទទួលបានប្រាក់ចំណេញពីការលក់ភាគហ៊ុន ហើយរស់នៅក្នុងខេត្ត នៅថ្ងៃទី០១ ខែមករា នៃឆ្នាំនោះ ។

(២) មូលដ្ឋានអាករ

មូលដ្ឋានអាករគឺជាទំហំទឹកប្រាក់នៃធាតុផ្សំខាងក្រោម :

១) ចំណេញជាមូលធនលើភាគហ៊ុនចុះបញ្ជី ។

២) ចំណេញជាមូលធនដោយគណនីឥណទាន

(៣) អត្រាអាករ

៥% (ជាអត្រាថេរ និងមិនប្រែប្រួល)

វិធានការអាករពិសេសដើម្បីជំរុញការផ្លាស់ប្តូរពីការតម្កល់ទុកទៅជាការវិនិយោគ (ភាគហ៊ុន) នឹងត្រូវធ្វើឡើង ។ អត្រាអាករនឹងត្រូវកាត់បន្ថយពី ៥% (ជាមួយនឹងអាករជាតិ ២០%) ទៅ ៣% (ជាមួយនឹងអាករជាតិ ១០%) រហូតដល់ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ ។

(៤) ការបង់ប្រាក់

ក្រុមហ៊ុនមូលប័ត្រត្រូវប្រមូលទំហំទឹកប្រាក់នៃអាករពីអ្នកជាប់ពន្ធ ហើយប្រគល់ទំហំទឹកប្រាក់នៃអាករនេះទៅអោយខេត្ត ជារៀងរាល់ឆ្នាំ (នៅថ្ងៃទី១០ នៃឆ្នាំបន្ទាប់) ។ ប្រាកដណាស់ ការខាតបង់បណ្តាលមកពីការលក់ភាគហ៊ុនអាចត្រូវបានទូទាត់ជាមួយចំណេញជាមូលធនលើភាគហ៊ុនប្រសិនបើមាន ។

២. អាករលើសហគ្រាសមូលដ្ឋាន

ក. អ្នកជាប់ពន្ធ

អាករលើសហគ្រាសមូលដ្ឋានត្រូវបានកំណត់លើ :

(១) សាជីវកម្មទាំងអស់ដែលធ្វើអាជីវកម្ម និងមានការិយាល័យ ឬទីស្នាក់ការអាជីវកម្ម នៅក្នុងខេត្ត (រួមទាំងសមាគម ឬមូលនិធិមិនមែនសាជីវកម្មដែលមានតំណាង ឬអ្នកចាត់ការចូលរួមធ្វើសកម្មភាពស្វែងរកប្រាក់ចំណេញ) ។

(២) ឯកត្តជនដែលធ្វើអាជីវកម្មដូចមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋាន និងមានការិយាល័យ ឬទីស្នាក់ការអាជីវកម្ម នៅក្នុងខេត្ត ។

សាជីវកម្ម ឬឯកត្តជនដែលធ្វើអាជីវកម្មខាងព្រៃឈើ និងរ៉ែ រួចផុតពីការបង់អាករនេះ ។

អាករលើសហគ្រាសសាធារណៈមិនយកលើឯកត្តជនដែលប្រកបរបរកសិកម្ម ឬនេសាទ ជាពិសេស តាមរយៈកម្លាំងពលកម្មរបស់ខ្លួន ឬរបស់គ្រួសារខ្លួនផ្ទាល់ឡើយ ។

(កំណត់សម្គាល់)

១) "ការិយាល័យ ឬទីស្នាក់ការអាជីវកម្ម" មានន័យថាជាទីតាំងដែលមានធនធានមនុស្ស និងសម្ភារៈ សម្រាប់អាជីវកម្ម ដែលនៅទីនោះ សកម្មភាពអាជីវកម្មត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមិនអាក់ខាន ប៉ុន្តែមិនចាំបាច់ត្រូវតែជាកម្មសិទ្ធរបស់សហគ្រាសនោះផ្ទាល់ឡើយ ។

២) ចំពោះសាជីវកម្មបរទេស និងឯកត្តជនអនិវេសនជន គ្រឹះស្ថានអចិន្ត្រៃយ៍ ដូចបានកំណត់ជាទូទៅនៅក្នុងអនុសញ្ញាស្តីពីអាករអន្តរជាតិ ត្រូវចាត់ទុកថាជាការិយាល័យ ឬទីស្នាក់ការអាជីវកម្ម សម្រាប់គោល-បំណងនៃអាករលើសហគ្រាស ។

៣) ក្នុងករណីឯកត្តជនធ្វើអាជីវកម្ម ដោយមិនមានការិយាល័យ ឬទីស្នាក់ការអាជីវកម្ម គេហដ្ឋាន ឬលំនៅ-ដ្ឋាន របស់ពួកគេដែលពាក់ព័ន្ធយ៉ាងខ្លាំងទៅនឹងអាជីវកម្ម ត្រូវចាត់ទុកថាជាការិយាល័យ ឬទីស្នាក់ការអាជីវកម្ម ។

៤) "អាជីវកម្ម" មានន័យថាជាសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចដែលធ្វើឡើងដោយមិនអាក់ខាន និងដដែលៗ ក្នុងគោល-បំណងរកប្រាក់ចំណេញ ។

ខ. មូលដ្ឋានអាករ និងអត្រាអាករ (សាជីវកម្ម)

(១) ក្រុមហ៊ុន (លើកលែងចំណុចទី (២) និងអង្គភាពពិសេស) ដែលមានដើមទុនលើសពី ១០០ លានយ៉េន

កំណែទម្រង់ពន្ធដារឆ្នាំ២០០៣ បានផ្លាស់ប្តូរផ្នែកនៃមូលដ្ឋានអាករនៃអាករលើសហគ្រាសសាធារណៈ: ចំពោះសាជីវកម្មដែលមានដើមទុនលើសពី ១០០ លានយ៉េន ពីមូលដ្ឋានប្រាក់ចំណូលទៅស្តង់ដារបណ្តោះអាសន្ន នៅពេលកាត់បន្ថយអត្រាអាករសម្រាប់មូលដ្ឋានប្រាក់ចំណូល (៩.៦%→៧.២%) ។

ការកំណត់អាករថ្មីនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយចំណូលអព្យាក្រឹត ។ ចំណូលអាករជាគោលដៅនៃស្តង់ដារបណ្តោះអាសន្នគឺ ៥១០ ពាន់លានយ៉េន (ចំណូលសរុបពីអាករលើសហគ្រាសមូលដ្ឋាន គឺ ៣.៤៥៣ ពាន់លានយ៉េនក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ ២០០២) ។

មូលដ្ឋានអាករស្តង់ដារបណ្តោះអាសន្នមានពីរប្រភេទគឺ : ១) តម្លៃបន្ថែមប្រភេទបន្ថែម និង ២) ដើមទុន ។

១) ការកាត់ពន្ធលើតម្លៃបន្ថែមប្រភេទបន្ថែម

មូលដ្ឋានអាករនៃការកាត់ពន្ធលើតម្លៃបន្ថែមប្រភេទបន្ថែម គឺជាទំហំទឹកប្រាក់នៃបំណែងចែកប្រាក់ដែលរកបាន (បញ្ជីប្រាក់បៀវត្សរ៍ ការប្រាក់សុទ្ធដែលបង់ និងថ្លៃឈ្នួលសុទ្ធដែលបង់) និងប្រាក់ចំណេញតែក្នុងមួយឆ្នាំ ។ បញ្ជីប្រាក់បៀវត្សរ៍មានន័យថាជាប្រាក់ឈ្នួល ប្រាក់រង្វាន់ ប្រាក់កម្រៃ និងប្រាក់សោធននិវត្តន៍ ។

ការខាតបង់តែក្នុងមួយឆ្នាំអាចត្រូវបានកាត់យកពីទំហំទឹកប្រាក់នៃបំណែងចែកប្រាក់ដែលរកបាន ។

ទំហំទឹកប្រាក់នៃតម្លៃបន្ថែមប្រភេទបន្ថែម ត្រូវបានកម្រិតត្រឹមតម្លៃបន្ថែម ដែលមាននៅក្នុងប្រទេសជប៉ុនប៉ុណ្ណោះ ។

អត្រាអាករនៃការកាត់ពន្ធលើតម្លៃបន្ថែមប្រភេទបន្ថែម គឺ ០,៤៨% (អត្រាថេរ) ។

ក្រុមហ៊ុនមួយចំនួន ដែលមានផលធៀបនៃបញ្ជីប្រាក់បៀវត្សរ៍ខ្ពស់ខ្លាំង អាចអនុវត្តការកាត់យក ដើម្បីអោយការងារមានស្ថិរភាព ។ ទំហំទឹកប្រាក់នៃបញ្ជីប្រាក់បៀវត្សរ៍ដែលលើសពី ៧០% នៃទំហំទឹកប្រាក់សរុបនៃការបែងចែកប្រាក់ដែលរកបាន អាចត្រូវបានកាត់យកពីមូលដ្ឋានអាករ ។

២) ការកាត់ពន្ធលើមូលធន

មូលដ្ឋានអាករនៃការកាត់ពន្ធលើមូលធន គឺជាទំហំទឹកប្រាក់នៃមូលធនដែលបានបង់ ឬទំហំទឹកប្រាក់ដែលបានដាក់វិនិយោគ និងអតិរេកមូលធន ។ អត្រាអាករនៃការកាត់ពន្ធលើមូលធន គឺ ០,២% (អត្រាថេរ) ។

ដើម្បីជៀសវាងការប៉ះពាល់ជាអវិជ្ជមានដល់ការពង្រឹងមូលធន មានការគណនាការកាត់យក ២ ប្រភេទ ។ ទំហំទឹកប្រាក់នៃមូលធនរបស់ក្រុមហ៊ុនមេមួយចំនួនទៀត អាចត្រូវបានកាត់បន្ថយដោយចំណែកនៃទំហំទឹកប្រាក់នៃភាគហ៊ុនរបស់ក្រុមហ៊ុនសាខា (ការកាត់យកពីក្រុមហ៊ុនមេ) ។ ក៏ដូចជាក្នុងការគណនារកមូលដ្ឋានអាករផងដែរ មូលធនដែលលើសពី ១០០ ពាន់លានយ៉េន អាចត្រូវបានកាត់បន្ថយ ។ គ្មានផ្នែកណាមួយនៃមូលធនដែលលើសពី ១ សែនកោដិយ៉េន អាចត្រូវបានបញ្ចូលឡើយ (ការកាត់យកពីក្រុមហ៊ុនមានដើមទុនច្រើន) ។

៣) ការកាត់ពន្ធលើប្រាក់ចំណូល

មូលដ្ឋានអាករនៃការកាត់ពន្ធលើប្រាក់ចំណូល គឺស្មើរតែដូចគ្នាទៅនឹងអាករលើសាជីវកម្មជាតិ ។ អត្រាអាករនៃការកាត់ពន្ធលើប្រាក់ចំណូល គឺ ៧,២% ។

(២) ក្រុមហ៊ុនអគ្គិសនី ផ្គត់ផ្គង់ឧស្ម័ន និងធានារ៉ាប់រង

មូលដ្ឋានអាករសម្រាប់ក្រុមហ៊ុនអគ្គិសនី ផ្គត់ផ្គង់ឧស្ម័ន និងធានារ៉ាប់រង គឺជាចំណូលសរុប ។ អត្រាអាករ គឺ ១,៣% ។

(៣) ក្រុមហ៊ុន និងសាជីវកម្មផ្សេងទៀត

មូលដ្ឋានអាករសម្រាប់ក្រុមហ៊ុនទាំងនេះ គឺប្រាក់ចំណូល ឬប្រាក់ចំណូលជិរះបញ្ជី ។ មូលដ្ឋានអាករ គឺស្មើរតែដូចគ្នាទៅនឹងអាករលើសាជីវកម្មជាតិ ។ អត្រាអាករ គឺ ៩,៦% (៦,៦% សម្រាប់អង្គភាពពិសេស ដូចជា សមាគមសហករណ៍ជាដើម) ។

អត្រាអាករជាអតិបរមាចំពោះសាជីវកម្មទាំងនេះ គឺ ១២០% នៃអត្រាស្តង់ដារដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ ។ នៅពេលខេត្តមួយមានសំណើហិរញ្ញវត្ថុពិសេស ខេត្តនោះត្រូវបានអនុវត្តអោយយកពន្ធសហគ្រាសមូលដ្ឋានលើសាជីវកម្ម ក្នុងអត្រាផ្សេងគ្នា មិនលើសពី ១២០% នៃអត្រាស្តង់ដារ ។

ប្រសិនបើក្រុមហ៊ុនមួយមានការិយាល័យ ឬរោងចក្រ នៅក្នុងខេត្តលើសពី ២ មូលដ្ឋានអាករត្រូវបែងចែកដោយរូបមន្តជាក់លាក់ ដូចជាចំនួនបុគ្គលិក និងគ្រឹះស្ថានអចិន្ត្រៃយ៍ ។ នៅក្នុងកំឡុងកំណែ

ទម្រង់ពន្ធដារឆ្នាំ២០០៥ រូបមន្តនេះត្រូវបានពិនិត្យមើលឡើងវិញ ដោយផ្អែកលើការផ្លាស់ប្តូរស្ថានភាពសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច ។

គ. មូលដ្ឋានអាករ និងអត្រាអាករ (ឯកត្តជន)

ចំពោះអ្នកជាប់ពន្ធជាឯកត្តជន មូលដ្ឋានអាករ គឺជាប្រាក់ចំណូលដែលបានមកពីសកម្មភាពអាជីវកម្មរបស់ខ្លួន ។ អាករត្រូវយក ដោយផ្អែកលើប្រាក់ចំណូលសុទ្ធរបស់ខ្លួនដែលទទួលបាន នៅក្នុងកំឡុងឆ្នាំប្រតិទិនមុន ។ ការគណនាចំណូលជាប់ពន្ធត្រូវបានធ្វើឡើង តាមវិធីមួយដែលស្មើរតែដូចគ្នាទៅនឹងវិធីដែលគណនាចំពោះចំណូលអាជីវកម្ម និងចំណូលអចលនវត្ថុ ដូចមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីអាករលើប្រាក់ចំណូល (អាករជាតិ) ។

មូលដ្ឋានអាករសម្រាប់អ្នកជាប់ពន្ធជាឯកត្តជនដែលមានការិយាល័យ ឬទីស្នាក់ការអាជីវកម្ម នៅក្នុងខេត្ត ២ ឬលើសពី ២ ត្រូវបែងចែកអោយខេត្តនីមួយៗ អាស្រ័យទៅតាមចំនួនបុគ្គលិកបម្រើការងារនៅក្នុងការិយាល័យ ឬទីស្នាក់ការអាជីវកម្មនីមួយៗ ។

ប្រាក់ចំណូលដែលបានមកពីអាជីវកម្មដែលធ្វើនៅក្នុងគ្រឹះស្ថានអចិន្ត្រៃយ៍មួយ នៅបរទេស ត្រូវរួចផុតពីចំណូលជាប់ពន្ធ ។

អត្រាអាករប្រែប្រួល អាស្រ័យទៅតាមប្រភេទអាជីវកម្មដែលកំពុងប្រតិបត្តិដោយអ្នកជាប់ពន្ធ ។

អត្រាស្តង់ដារដែលត្រូវអនុវត្តសម្រាប់ឯកត្តជន គឺ ៥% ៤% ឬ ៣% អាស្រ័យទៅតាមប្រភេទអាជីវកម្មដែលខ្លួនធ្វើ ។

អត្រាអាករជាអតិបរមា គឺ ១១០% នៃអត្រាស្តង់ដារ ។

ឃ. ការបង់ប្រាក់

(១) សាជីវកម្ម

ក្រោមប្រព័ន្ធអាករស្វ័យវាយតម្លៃ អ្នកជាប់ពន្ធជាម្ចាស់សាជីវកម្មត្រូវគណនាទំហំទឹកប្រាក់អាករដោយខ្លួនឯង ដាក់លិខិតប្រកាសពន្ធ និងបង់អាកររបស់ខ្លួនដល់ខេត្តដែលពាក់ព័ន្ធ ។

(២) ឯកត្តជន

អ្នកជាប់ពន្ធជាឯកត្តជនត្រូវដាក់លិខិតប្រកាសពន្ធជូនទៅខេត្ត ដែលការិយាល័យ ឬទីស្នាក់ការអាជីវកម្មរបស់ខ្លួនស្ថិតនៅ ។

ប៉ុន្តែ អ្នកដែលបានដាក់លិខិតប្រកាសពន្ធអាករលើប្រាក់ចំណូលចុងក្រោយ ឬអាករលើប្រជាជនខេត្ត ត្រូវចាត់ទុកថាបានដាក់លិខិតប្រកាសពន្ធស្ថាពរនៃអាកររបស់ខ្លួន នៅថ្ងៃដែលបានដាក់ ។

អាករត្រូវវាយតម្លៃដោយខេត្ត ហើយបង់ជាពីរដំណាក់កាល ជាធម្មតា ក្នុងខែសីហា និងខែវិច្ឆិកា ។

ង. ការលើកពេលប្រមូលអាករ

អភិបាលខេត្ត/ក្រុងអាចលើកពេលប្រមូលអាករលើសហគ្រាស ពីសាជីវកម្មដូចខាងក្រោម (សម្រាប់តែសាជីវកម្មដែលខាតប៉ុណ្ណោះ) រហូតដល់ ៦ ឆ្នាំ (ជាទូទៅ ការលើកពេលប្រមូលអាករ គឺរហូតដល់ ២ ឆ្នាំ ក្នុងករណីមានគ្រោះមហន្តរាយ) ។

១) ក្រុមហ៊ុនអាជីវកម្មដែលមានបច្ចេកវិទ្យាជឿនលឿន ។

២) ក្រុមហ៊ុនដែលចូលរួមចំណែកដល់វឌ្ឍនភាពនៃការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចតំបន់ ។

កំណែទម្រង់អាករលើសហគ្រាសមូលដ្ឋានឆ្នាំ២០០៣ នៅប្រទេសជប៉ុន

សេចក្តីសង្ខេបអំពីកំណែទម្រង់ពន្ធដារឆ្នាំ២០០៣

កំណែទម្រង់ពន្ធដារឆ្នាំ២០០៣ បានផ្លាស់ប្តូរផ្នែកនៃមូលដ្ឋានអាករនៃអាករលើសហគ្រាសមូលដ្ឋាន ចំពោះសាជីវកម្មដែលមានដើមទុនលើសពី ១០០ លានយ៉េន ពីមូលដ្ឋានប្រាក់ចំណូលទៅស្តង់ដារបណ្តោះអាសន្ន ដោយកាត់បន្ថយអត្រាអាករសម្រាប់មូលដ្ឋានប្រាក់ចំណូល ។

<មុនខែមីនា ឆ្នាំ២០០៤> **<ក្រោយខែមេសា ឆ្នាំ២០០៤>** ប្រព័ន្ធកំណត់អាករថ្មី

មូលដ្ឋានប្រាក់ចំណូល : អត្រាអាករ ៩.៦% → អត្រាអាករ ៧.២%

→ **ស្តង់ដារបណ្តោះអាសន្ន**

សារវិតានៃកំណែទម្រង់ពន្ធដារឆ្នាំ២០០៣

១) ការធ្លាក់ចុះយ៉ាងខ្លាំងនូវចំណូលពីអាករលើសហគ្រាសមូលដ្ឋាន

២) ធ្វើអោយមានស្ថិរភាពនូវអាករជាមូលដ្ឋានដែលទ្រទ្រង់ដល់វិមជ្ឈការ

* ចំណូលពីអាករលើសហគ្រាសមូលដ្ឋាន

  ៦.៤ សែនកោដិយ៉េន (ឆ្នាំ១៩៩១) → ៣.៥ សែនកោដិយ៉េន (ឆ្នាំ២០០៣)

* ការបែងចែកអាករលើសហគ្រាសមូលដ្ឋានទៅក្នុងចំនួនទឹកប្រាក់នៃចំណូលខេត្ត

  ១៤.១% នៃ ៤៥ សែនកោដិយ៉េន (ឆ្នាំ១៩៩១)→៦.៧% នៃ ៥១ សែនកោដិយ៉េន (ឆ្នាំ២០០៣)

៣) ការសម្រេចបាននូវបន្ទុកអាករ អាស្រ័យទៅតាមប្រាក់ចំណេញ

៤) ការសម្រេចបាននូវបន្ទុកអាករស្មួចស្មើង ទូលំទូលាយ ត្រឹមត្រូវ សម្រាប់សាជីវកម្ម

៥) ការសម្រេចបាននូវការកំណត់អាករទូទាត់ ប្រសិនបើវាព្យាយាមខ្លាំង

* ផលធៀបនៃសាជីវកម្មមានឱនភាព (= គ្មានបន្ទុកអាករនៃអាករលើសហគ្រាសមូលដ្ឋាន)

  ៦៨.១% (១.៦៨០.៤៦៦ ក្នុងចំណោម ២.៤៦៨.៩៣៩) (ឆ្នាំ២០០៣)

* មានតែ ១.២% នៃ ២.៤៧ លានប៉ុណ្ណោះ ដែលសាជីវកម្មបង់ មាន ៨០.៧% នៃអាករលើសហគ្រាសមូលដ្ឋាន

កំណត់សម្គាល់ : ការកំណត់អាករសម្រាប់សាជីវកម្ម (អត្រាអាករសម្រាប់ចំណូលរបស់សាជីវកម្ម)

១) អាករលើសាជីវកម្មជាតិ	៣០%
២) អាករលើសហគ្រាសមូលដ្ឋាន	៩.៦%→៧.២% (ក្រោយខែមេសា ឆ្នាំ២០០៤)
៣) អាករលើប្រជាជនខេត្ត	១.៥%
	(៥.០% នៃទំហំទឹកប្រាក់របស់អាករលើសាជីវកម្មជាតិ)
៤) អាករលើប្រជាជនក្រុង	៣.៦៩%
	(១២.៣% នៃទំហំទឹកប្រាក់របស់អាករលើសាជីវកម្មជាតិ)

* ទំហំទឹកប្រាក់នៃអាករលើសហគ្រាសសាធារណៈលើសាជីវកម្ម រួមបញ្ចូលក្នុងការខាតបង់ នៅពេលគណនាចំណូលរបស់សាជីវកម្ម (ដូចគ្នានឹងអាករលើចលនទ្រព្យដែរ) ។

ការកំណត់អាករស្តង់ដារបណ្តោះអាសន្នលើអាករសហគ្រាសមូលដ្ឋាន

អ្នកជាប់ពន្ធ និងមូលដ្ឋានអាករនៃអាករលើសហគ្រាសមូលដ្ឋាន

- សាជីវកម្មត្រូវស្ថិតនៅក្រោមអាករលើសហគ្រាសមូលដ្ឋាន នៅក្នុងខេត្តចំនួន ៤៧ ។ ចំពោះសាជីវកម្មជាច្រើន មូលដ្ឋានអាករនៃអាករលើសហគ្រាសមូលដ្ឋានគឺជាប្រាក់ចំណូលរបស់សាជីវកម្ម (ដូចគ្នាទៅនឹងអាករលើសាជីវកម្មជាតិដែរ) ។
- ក្រោយខែមេសា ឆ្នាំ២០០៤ សាជីវកម្មដែលមានដើមទុនច្រើនជាង ១០០ លានយ៉េនត្រូវបង់អាករដូចខាងក្រោម :
  - ➢ មួយត្រីមាស : តាមទំហំអាជីវកម្ម (ស្តង់ដារបណ្តោះអាសន្ន)
  - ➢ បីត្រីមាស : តាមទំហំប្រាក់ចំណូល
- ៣៣ ពាន់ ក្នុងចំណោម សាជីវកម្ម ២,៤៦ លាន ស្ថិតនៅក្រោមការកំណត់អាករនេះ ។
- ការកំណត់អាករថ្មីនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយចំណូលអព្យាក្រឹត ។ ចំណូលអាករជាគោលដៅនៃស្តង់ដារបណ្តោះអាសន្ន គឺ ៥១០ ពាន់លានយ៉េន (ចំណូលសរុបពីអាករលើសហគ្រាសមូលដ្ឋាន គឺ ៣.៤៥៣ ពាន់លានយ៉េនក្នុងឆ្នាំ សារពើពន្ធ២០០២) ។

មុនខែមីនា ឆ្នាំ២០០៤		**ក្រោយខែមេសា ឆ្នាំ២០០៤**		
ការកាត់ពន្ធលើប្រាក់ចំណូល (អត្រាអាករ : ៩.៦%)	→	**ការកាត់ពន្ធលើប្រាក់ចំណូល** (អត្រាអាករ : ៧,២%)	**ការកាត់ពន្ធលើតម្លៃបន្ថែម** (០.៤៨%)	២
			ការកាត់ពន្ធលើមូលធន (០.២%)	១

ប្រាក់ចំណូល : បណ្តោះអាសន្ន

៣ : ១

អត្រាអាករពិតប្រាកដសម្រាប់ប្រាក់ចំណូលសហប្រតិបត្តិការ

(គិតបញ្ចូលទាំងអាករជាតិ និងអាករមូលដ្ឋាន)

៤០.៨៧%*	→	**៣៩.៥៤%****

*(៣០+១.៥+៣.៦៩+៩.៦)/(១០០+៩.៦)=០.៤០៨៧

**(៣០+១.៥+៣.៦៩+៧.២)/(១០០+៧.២)=C

ការគណនាមូលដ្ឋានអាករសម្រាប់ការកំណត់អាករស្តង់ដារបណ្តោះអាសន្ន

ការកាត់ពន្ធលើតម្លៃបន្ថែមប្រភេទបន្ថែម (អត្រាអាករ : 0.៤៨%)

មូលដ្ឋានអាករសម្រាប់ការកាត់ពន្ធលើតម្លៃបន្ថែម = ការបែងចែកប្រាក់ដែលរកបាន (បញ្ជីប្រាក់បៀវត្សរ៍ + ការប្រាក់សុទ្ធដែលបង់ + ថ្លៃឈ្នួលសុទ្ធដែលបង់) ± ចំណេញ និងខាត

- បញ្ជីប្រាក់បៀវត្សរ៍ → ប្រាក់កម្រៃ ប្រាក់រង្វាន់ សោហ៊ុយ ប្រាក់សោធននិវត្តន៍
- ការប្រាក់សុទ្ធដែលបង់ → ការប្រាក់ដែលបង់ ដក ការប្រាក់ដែលទទួល
- ថ្លៃឈ្នួលសុទ្ធដែលបង់ → ថ្លៃឈ្នួលបង់ ដក ថ្លៃឈ្នួលដែលទទួល
- ចំណេញ និងខាត → ចំណេញនិង ខាតក្នុងមួយឆ្នាំ សម្រាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធ

ការខាតក្នុងមួយឆ្នាំអាចកាត់យកពីទំហំទឹកប្រាក់នៃបំណែងចែកប្រាក់ដែលរកបាន

ការកាត់ពន្ធសម្រាប់ស្ថិរកម្មការងារ

ទំហំទឹកប្រាក់នៃបញ្ជីប្រាក់បៀវត្សរ៍លើសពី ៧០% នៃទំហំទឹកប្រាក់សរុបនៃបំណែងចែកប្រាក់ដែលរកបាន អាចកាត់យកពីអាករមូលដ្ឋាន

១២០ - (១៣០ × ០.៧) = *២៩

បំណែងចែកប្រាក់ដែលរកបាន = ១៣០

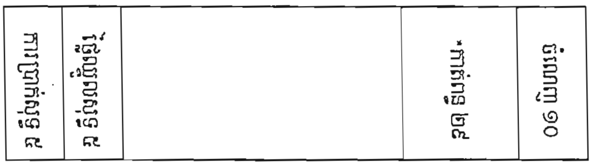

បញ្ជីប្រាក់បៀវត្សរ៍ ១២០

មូលដ្ឋានអាករសម្រាប់ការកាត់ពន្ធលើតម្លៃបន្ថែម = ១១១ = បំណែងចែក (១៣០) - ការកាត់ពន្ធ (*២៩) + ចំណេញ (១០)

ការកាត់ពន្ធលើដើមទុន (អត្រាអាករ : 0.២%)

មូលដ្ឋានអាករសម្រាប់ការកាត់ពន្ធលើដើមទុន = ដើមទុនដែលបានដាក់ បូទឹកប្រាក់វិនិយោគ + អតិរេកដើមទុន

***១ ការកាត់ពន្ធចំពោះក្រុមហ៊ុនមេ**

ទំហំទឹកប្រាក់ដើមទុននៃក្រុមហ៊ុនមេអាចត្រូវបានកាត់បន្ថយ ដោយចំណែកនៃទឹកប្រាក់ភាគហ៊ុនរបស់ក្រុមហ៊ុនសាខាទៅនឹងទំហំទឹកប្រាក់សរុបនៃទ្រព្យសម្បត្តិសរុបរបស់ក្រុមហ៊ុនមេ ។

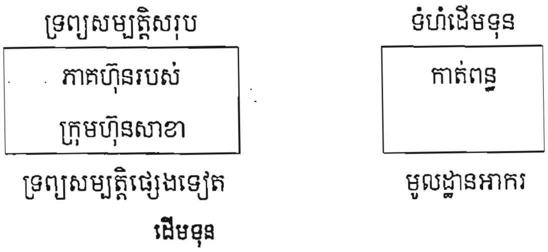

***២ ការកាត់ពន្ធចំពោះក្រុមហ៊ុនមានដើមទុនច្រើន**

ក្នុងការគណនាមូលដ្ឋានអាករ ដើមទុនលើសពី ១០០ ពាន់លាន យ៉េនអាចត្រូវបានកាត់បន្ថយ ។

គ្មានចំណែកណាមួយនៃដើមទុន លើសពី ១.០០០ ពាន់លាន យ៉េនអាចត្រូវបានបញ្ចូលឡើយ ។

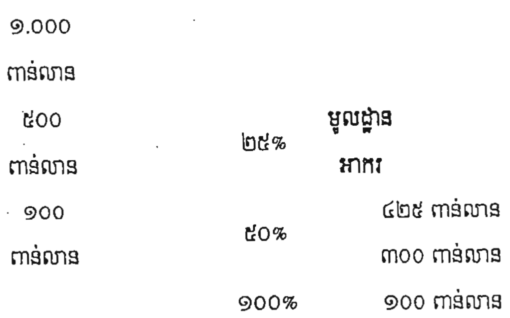

(សេចក្តីបន្ថែម)

ចំណុចសំខាន់នៃការកាត់បន្ថយអាករអចិន្ត្រៃយ៍ដែលស្នើឡើងសម្រាប់ឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៩៩

កំណែទម្រង់ពន្ធដារសម្រាប់ឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៩៩ ខាងក្រោម ត្រូវបានស្នើឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៨ ជាផ្នែកនៃវិធានការសេដ្ឋកិច្ចបន្ទាន់ដែលមានគោលដៅលើកស្ទួយសេដ្ឋកិច្ចរបស់ប្រទេសជប៉ុន ។

១. ការកំណត់អាករលើប្រាក់ចំណូលផ្ទាល់ខ្លួន

អត្រាអាករកម្រិតខ្ពស់បំផុតនឹងត្រូវកាត់បន្ថយ ដើម្បីលើកស្ទួយការជំរុញការងារ និងសហគ្រិនភាព ហើយការកាត់បន្ថយអាករសមាមាត្រនឹងត្រូវអនុវត្ត ដើម្បីបញ្ចុះបន្ទុកអាកររបស់អ្នកជាប់ពន្ធ ជាពិសេសបន្ទុកអាកររបស់អ្នកដែលមានចំណូលមធ្យម ។

- ការកាត់បន្ថយអត្រាអាករកម្រិតខ្ពស់បំផុត
  - អាករលើប្រាក់ចំណូលផ្ទាល់ខ្លួន (អាករជាតិ) : ៥០%→៣៧%
  - អាករលើប្រជាជន (អាករមូលដ្ឋាន) : ១៥%→១៣%
- ការកាត់បន្ថយអាករសមាមាត្រ
  - អត្រាកាត់យកអាករលើប្រាក់ចំណូលផ្ទាល់ខ្លួន : ២០% (ខ្ពស់បំផុត ២៥០.០០០ យ៉េន)
  - អត្រាកាត់យកអាករលើប្រជាជន : ១៥% (ខ្ពស់បំផុត ៤០.០០០ យ៉េន)
- ការកាត់បន្ថយអាករទាំងនេះត្រូវបានអនុវត្តសម្រាប់អាករលើប្រាក់ចំណូលផ្ទាល់ខ្លួន និងអាករលើប្រជាជនចាប់តាំងពីឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៩៩ មកម្ល៉េះ ។
- ការកាត់បន្ថយអាករលើប្រាក់ចំណូលផ្ទាល់ខ្លួនត្រូវបានអនុវត្តសម្រាប់អាករកាត់ទុកលើប្រាក់កម្រៃ និងប្រាក់បៀវត្សរ៍ ដោយចាប់ផ្តើមពីខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៩ ។
- នៅក្នុងកំណែទម្រង់ពន្ធដារឆ្នាំ២០០៥ គេគ្រោងនឹងកាត់បន្ថយនៅត្រឹមពាក់កណ្តាលនៅក្នុងឆ្នាំ២០០៦ ហើយនៅក្នុងកំណែទម្រង់ពន្ធដារឆ្នាំ២០០៦ គេគ្រោងនឹងលុបបំបាត់ ។

២. ការកំណត់អាករលើប្រាក់ចំណូលរបស់សាជីវកម្ម

- ការកាត់បន្ថយអត្រាអាករស្តង់ដារ

	ឆ្នាំសារពើពន្ធ ១៩៩៧		ឆ្នាំសារពើពន្ធ ១៩៩៨		ឆ្នាំសារពើពន្ធ ១៩៩៩~
- អាករលើសាជីវកម្ម (អាករជាតិ) :	៣៧.៥%	→	៣៤.៥%	→	៣០.០%
- អាករលើសហគ្រាស (អាករមូលដ្ឋាន) :	១២.០%	→	១១.០%	→	៩.៦%
→ អត្រាអាករពិតប្រាកដរួម :	៤៩.៩៨%	→	៤៦.៣៦%	→	៤០.៨៧%

• ការកាត់បន្ថយអត្រាអាករពិសេសចំពោះអាជីវកម្មខ្នាតតូច

	ឆ្នាំសារពើពន្ធ ១៩៩៧		ឆ្នាំសារពើពន្ធ ១៩៩៨		ឆ្នាំសារពើពន្ធ ១៩៩៩~
- អាករលើសាជីវកម្ម :	២៨%	→	២៥%	→	២២%
- អាករលើសហគ្រាស :	៦.០%	→	៥.៦%	→	៥.០%

• ការកាត់បន្ថយអាករទាំងនេះត្រូវបានអនុវត្តសម្រាប់ការិយបរិច្ឆេទគណនេយ្យចាប់តាំងពីឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៩៩ មកម្ល៉េះ ។

៣. អាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាន

អាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៩៧ ។ អាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាន គឺជាអាករលើការប្រើប្រាស់ជាទូទៅក្នុងខេត្ត ដែលត្រូវវាយតម្លៃលើប្រតិបត្តិរបស់សហគ្រាសអាជីវកម្ម នៅដំណាក់កាលផលិតនីមួយៗ ទាំងលក់ដុំ និងលក់រាយ ដូចទៅនឹងអាករលើការប្រើប្រាស់ជាតិដែរ ។

អាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានត្រូវបានប្រមូលយកពីសហគ្រាសអាជីវកម្មដែលផ្តល់ទំនិញ និងសេវាកម្ម។ ទំហំទឹកប្រាក់នៃអាករត្រូវបានបន្ថែមទៅលើតម្លៃទំនិញ និងសេវាកម្ម ដែលផ្តល់ដោយសហគ្រាសទាំងនោះ។ បន្ទុកចុងក្រោយនៃអាករនេះត្រូវបានរៀបចំឡើងដើម្បីអោយអ្នកប្រើប្រាស់ចុងក្រោយនៃទំនិញ និងសេវាកម្ម ជាអ្នកបង់ ។

ក. អ្នកជាប់ពន្ធ

អាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានត្រូវបានប្រមូលយកពីប្រតិបត្តិការក្នុងស្រុក និងការនាំចូល ។

អ្នកជាប់អាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានពាក់ព័ន្ធនឹងប្រតិបត្តិការក្នុងស្រុកមានសហគ្រាសអាជីវកម្ម រួមទាំងម្ចាស់ជាឯកត្តជនដែលផ្គត់ផ្គង់ទំនិញ និងសេវាកម្មជាប់ពន្ធ ។ អាជីវកម្មខ្នាតតូចទាំងនោះ ដែលរួចផុតពីការបង់អាករលើការប្រើប្រាស់ជាតិ ក៏រួចផុតពីការបង់អាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានផងដែរ ។ អាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានមិនមានកំណត់លើប្រតិបត្តិការទំនិញ និងសេវាកម្ម ដែលមិនជាប់ពន្ធដើម្បីគោលបំណងនៃអាករលើការប្រើប្រាស់ជាតិ ឡើយ ។

អ្នកជាប់អាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានលើការនាំចូល គឺជាអ្នកដែលទទួលការប្រគល់ទំនិញបរទេសពីតំបន់ពន្ធគយ ។

ខ. យុត្តាធិការប្រមូលអាករ

អ្នកជាប់ពន្ធជាឯកត្តជន ដែលមិនមែនជាសហគ្រាសអាជីវកម្ម បង់អាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានចំពោះប្រតិបត្តិការក្នុងស្រុក ជូនដល់ខេត្តដែលខ្លួនស្នាក់នៅ ។

អ្នកជាប់ពន្ធជាម្ចាស់សាជីវកម្មបង់អាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានចំពោះប្រតិបត្តិការក្នុងស្រុក ជូនដល់ខេត្តដែលទីស្នាក់ការរបស់ខ្លួនស្ថិតនៅ ។

អ្នកជាប់អាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានចំពោះការនាំចូល បង់អាករជូនដល់ខេត្ត ដែលតំបន់ពន្ធគយពាក់ព័ន្ធស្ថិតនៅ ជាកន្លែងដែលទំនិញនាំចូលមកដល់ ។

ដោយពិចារណាលើភាពងាយស្រួលក្នុងការគោរពតាមនិតិវិធីពន្ធដារដោយអ្នកជាប់ពន្ធ យុត្តាធិការកំណត់អាករនៃអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាន ត្រូវត្រួតស៊ីគ្នាជាមួយខេត្ត ដែលអាករលើការប្រើប្រាស់ជាតិត្រូវបង់ ។

គ. មូលដ្ឋានអាករ

មូលដ្ឋានអាករនៃអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានចំពោះប្រតិបត្តិការក្នុងស្រុក គឺជាអាករលើការប្រើប្រាស់ជាតិចំពោះប្រតិបត្តិការលទ្ធផល ដកវិភាគទាននៃឥណទានអាករលើការប្រើប្រាស់ជាតិ ដែលហៅថាបន្ទុកអាករលើការប្រើប្រាស់ជាតិ ។ មូលហេតុដែលអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានមិនប្រើប្រាស់ទំហំទឹកប្រាក់នៃការទូទាត់ សម្រាប់ទំនិញ និង

សេវាកម្មជាប់ពន្ធ ប៉ុន្តែប្រើប្រាស់បន្ទុកអាករលើការប្រើប្រាស់ជាតិ ជាមូលដ្ឋានអាករ គឺ ដើម្បីសម្រាលបន្ទុកក្នុងការអនុវត្ត របស់អ្នកជាប់ពន្ធ ។ ដែនកំណត់នៃប្រតិបត្តិការជាប់ពន្ធ និងការលើកលែងអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាន មានលក្ខណៈ ដូចគ្នាទៅនឹងអាករលើការប្រើប្រាស់ជាតិ ។ អ្នកជាប់ពន្ធអាចគណនាបន្ទុកអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាន និងដាក់លិខិត ប្រកាសពន្ធ រួមគ្នាជាមួយអាករលើការប្រើប្រាស់ជាតិ ។

មូលដ្ឋានអាករនៃអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានចំពោះការនាំចូល គឺជាអាករលើការប្រើប្រាស់ជាតិចំពោះការ នាំចូល ។ មិនមានឥណទានអាករជាវិភាគទានត្រូវបានអនុញ្ញាតឡើយ ក្នុងករណីអាករលើការប្រើប្រាស់ជាតិចំពោះការ នាំចូល ។

ឃ. អត្រាអាករ

អត្រាអាករនៃអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាន គឺ ២៥% ។ នេះគឺជាអត្រាថេរ ដែលខេត្តទាំងអស់ត្រូវតែអនុវត្ត តាម ។

ចាប់តាំងពីពេលដែលមូលដ្ឋានអាករនៃអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាន ជាអាករលើការប្រើប្រាស់ជាតិ ដែល មានអត្រាអាករ ៤% អត្រាអាករនៃអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានស្មើនឹង ១% នៃអាករលើការប្រើប្រាស់ ក្នុងការ ទូទាត់ទំនិញ និងសេវាកម្មជាប់ពន្ធ ។ អាស្រ័យហេតុនេះ បន្ទុកសរុបនៃអាករលើការប្រើប្រាស់ជាតិ និងអាករលើការប្រើ-ប្រាស់ក្នុងមូលដ្ឋានចំពោះទំនិញ និងសេវាកម្ម គឺ ៥% ។

ង. ការប្រមូលអាករ

អ្នកជាប់ពន្ធត្រូវដាក់លិខិតប្រកាសពន្ធរបស់ខ្លួន និងបង់អាករ ក្នុងរយៈពេលពីរ ខែចាប់ពីថ្ងៃចុងក្រោយនៃ ការិយបរិច្ឆេទពន្ធដារ ។ ការិយបរិច្ឆេទពន្ធដារ គឺជាឆ្នាំប្រតិទិន ចំពោះម្ចាស់ជាឯកត្តជន ចំណែកឯចំពោះសាជីវកម្មវិញ គឺ ជាការិយបរិច្ឆេទគណនេយ្យ ។

អ្នកជាប់ពន្ធត្រូវធ្វើរបាយការណ៍អំពីបន្ទុកអាករលើការប្រើប្រាស់ជាតិចុងក្រោយ និងបង់អាករចំនួន ២៥% នៃ ទំហំទឹកប្រាក់ដែលប្រកាស ។

អ្នកជាប់ពន្ធត្រូវដាក់លិខិតប្រកាសពន្ធជូនខេត្តដែលកំណត់អាករ ។ ប៉ុន្តែ ដោយពិចារណាទៅលើបន្ទុករបស់អ្នក ជាប់ពន្ធសម្រាប់ការប្រមូលអាករ និងការប្រកាសពន្ធ ការគ្រប់គ្រងអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានត្រូវអនុវត្តដោយ ការិយាល័យពន្ធដារ (ការិយាល័យសាខានៃទីភ្នាក់ងារពន្ធដារជាតិ) រួមជាមួយនឹងការគ្រប់គ្រងអាករលើការប្រើប្រាស់ ជាតិ ។ រហូតដល់ប្រព័ន្ធប្រមូលអាកររបស់រដ្ឋាភិបាលខេត្តត្រូវបានបង្កើតឡើង ការិយាល័យពន្ធដារប្រគល់ចំនួនទឹកប្រាក់ នៃអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាន ដល់ខេត្តដែលពាក់ព័ន្ធ ។

ថ្លៃចំណាយដោយការិយាល័យពន្ធដារក្នុងការប្រមូល និងប្រគល់អាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាន ត្រូវទូទាត់ ដោយខេត្តដែលពាក់ព័ន្ធ ។

ការគ្រប់គ្រងអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានចំពោះការនាំចូលត្រូវធ្វើដោយទីចាត់ការគយ ។ អាករលើការ ប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានដែលបង់ជូនទីចាត់ការគយ ត្រូវប្រគល់ទៅអោយខេត្ត ដែលតំបន់ពន្ធគយពាក់ព័ន្ធស្ថិតនៅ ។

ថ្លៃចំណាយដោយទីចាត់ការគយក្នុងការប្រមូល និងប្រគល់អាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានត្រូវទូទាត់ដោយខេត្តដែលពាក់ព័ន្ធ ។

ច. ប្រព័ន្ធទូទាត់ក្នុងខេត្ត

ដោយហេតុថាអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាន គឺជាអាករលើការប្រើប្រាស់ ចំណូលពីអាករនៃអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានត្រូវបែងចែកដល់ខេត្ត ដែលការប្រើប្រាស់ចុងក្រោយកើតឡើង ។

អាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានត្រូវប្រមូលជាដំបូងដោយខេត្ត ដែលអាករលើការប្រើប្រាស់ជាតិត្រូវបង់ជូន ។ ប៉ុន្តែចំណូលពីអាករត្រូវបានបែងចែកដល់ខេត្ត ដោយផ្អែកលើទិន្នន័យពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រើប្រាស់ចុងក្រោយ ហើយតុល្យការត្រូវបានទូទាត់ក្នុងខេត្ត ។

ប្រព័ន្ធទូទាត់មានដូចខាងក្រោម :

(១) ខេត្តនីមួយៗបែងចែកចំណូលពីអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាន ដោយផ្អែកលើទិន្នន័យពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រើ-ប្រាស់ចុងក្រោយដែលកើតឡើងក្នុងខេត្តនីមួយៗ ។

(២) ខេត្តនីមួយៗបង់អោយខេត្ត ៤៦ ផ្សេងទៀត នូវចំនួនទឹកប្រាក់នៃអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាន ដែលត្រូវបែងចែកអោយខេត្តទាំង ៤៦ នោះ ។ ក្នុងពេលជាមួយគ្នានេះផងដែរ ខេត្តនីមួយៗទទួលចំនួនទឹកប្រាក់ដែលបែងចែកអោយខ្លួនឯង ពីខេត្ត ៤៦ ផ្សេងទៀតនោះ ។

(៣) ចំនួនទឹកប្រាក់ដែលបង់អោយ និងទទួលដោយខេត្តនីមួយៗ ទូទាត់គ្នាទៅវិញទៅមក ហើយតុល្យការត្រូវបានទូទាត់ ។

ឆ. ការចែកចាយដល់ក្រុង

ខេត្តត្រូវចែកចាយចំណូលនៃអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋានចំនួនពាក់កណ្ដាល ទៅអោយក្រុង ដែលស្ថិតនៅក្នុងព្រំដែនរបស់ខ្លួន ក្រោយពីធ្វើការទូទាត់រួច ។ ការចែកចាយត្រូវផ្ដល់ទៅអោយក្រុងនីមួយៗ ដោយផ្អែកលើចំនួនប្រជាជន និងចំនួនបុគ្គលិក នៅក្នុងក្រុងដែលពាក់ព័ន្ធ ។

ប្រព័ន្ធអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាន

⇨ លំហូរនៃទំនិញ និងសេវាកម្ម

→ លំហូរសាច់ប្រាក់

(គិតជាពាន់យ៉េន)

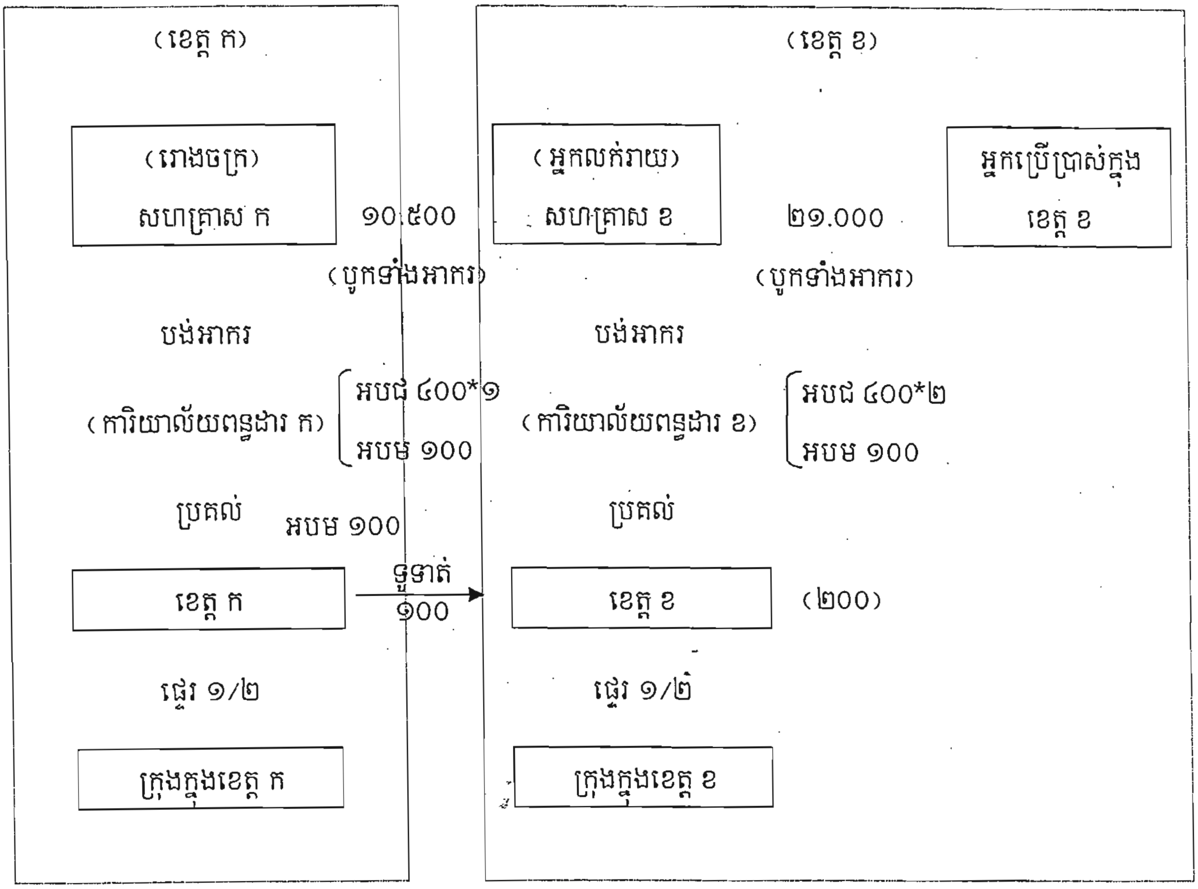

* អបជ មានន័យថាអាករលើការប្រើប្រាស់ជាតិ និង អបម មានន័យអាករលើការប្រើប្រាស់មូលដ្ឋាន

* ១   ១០.៥០០ × ៤/១០៥ = ៤០០

* ២   ២១.០០០ × ៤/១០៥ - (១០.៥០០ × ៤/១០៥)/ឥណទានអាករជាវិភាគទាន = ៤០០

៤. អាករលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែង

ក. អាករលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងក្នុងក្រុង

(១) <u>អ្នកជាប់ពន្ធ</u>

បុគ្គល ទោះជានិវេសនជន ឬអនិវេសនជនក៏ដោយ ដែលត្រូវបានចុះឈ្មោះថាជាម្ចាស់ទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងជាប់ពន្ធ នៅក្នុងបញ្ជីពន្ធដារ គិតមកទល់ត្រឹមថ្ងៃទី០១ ខែមករា នៃឆ្នាំនីមួយៗ ត្រូវបង់អាករលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែង សម្រាប់ឆ្នាំសារពើពន្ធដែលចាប់ផ្តើមក្នុងខែមេសាឆ្នាំនោះ ដល់ក្រុងដែលទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងទាំងនោះស្ថិតនៅ ។

មិនមានការផ្លាស់ប្តូរកាតព្វកិច្ចបង់អាករទេ ទោះបីជាភាពជាម្ចាស់ត្រូវបានផ្ទេរ នៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំក៏ដោយ ។

កំណត់សម្គាល់

១) ទ្រព្យសម្បត្តិសកម្មរយៈពេលវែងជាប់ពន្ធមាន :

(ក) ដីធ្លី

(ខ) លំនៅដ្ឋាន និងអាគារ

(គ) ទ្រព្យសម្បត្តិអាជីវកម្មរូបី ដែលអាចរំលោះក្នុងគោលបំណងនៃអាករលើប្រាក់ចំណូល និងអាករលើសាជីវកម្ម (អាករជាតិ) ។

២) ទ្រព្យសម្បត្តិទាំងអស់ដែលមានទីតាំងនៅក្រៅប្រទេសជប៉ុនរួចផុតពីមូលដ្ឋានអាករ ទោះបីជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិជានិវេសនជនរបស់ប្រទេសជប៉ុនក៏ដោយ ។

យានយន្តក៏ត្រូវរួចផុតពីការបង់អាករនេះដែរ ប៉ុន្តែត្រូវបង់អាករផ្សេងទៀត ដែលមានឈ្មោះថា អាករលើរថយន្ត ឬអាករលើយានយន្តធុនស្រាល ។

៣) ទ្រព្យសម្បត្តិរបស់អាជីវកម្មខ្នាតធំដែលហួសពីដែនកំណត់នៃអាករក្រុង ត្រូវស្ថិតក្រោមអាករលើទ្រព្យសកម្មខេត្ត ។

(២) <u>ការលើកលែងពន្ធ</u>

១) ទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែង ដែលជាកម្មសិទ្ធិរបស់រដ្ឋាភិបាលជាតិ រដ្ឋាភិបាលមូលដ្ឋាន ស្ថានទូត និងស្ថានកុងស៊ុលនៃប្រទេសក្រៅ ត្រូវរួចផុតពីការបង់អាករ ។

២) ទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែង ដែលប្រើប្រាស់សម្រាប់ផ្លូវសាធារណៈ វាលបញ្ចុះសព អប់រំ សាសនា សុខុមាលភាពសង្គម កាកបាទក្រហមជប៉ុន និងសម្រាប់គោលបំណងផ្សេងទៀត ដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋាន ត្រូវរួចផុតពីការបង់អាករលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែង ។

(៣) <u>មូលដ្ឋានអាករ</u>

១) មូលដ្ឋានអាករ គឺជាតម្លៃប៉ាន់ស្មាននៃទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងជាប់ពន្ធ ដែលមានចុះនៅក្នុងបញ្ជីពន្ធដារ ។

២) មានវិធានពិសេសដែលចែងថា មូលដ្ឋានអាករនៃទ្រព្យសម្បត្តិដែលទើបទិញថ្មីៗរបស់អយស្ម័យយាន និង រោងចក្រឧស្ម័ន ត្រូវកាត់បន្ថយ ១/៣, ១/២ ឬ ២/៣ នៃតម្លៃប៉ាន់ស្មាន ។ វិធានពិសេសក៏ត្រូវបាន អនុវត្តផងដែរចំពោះកប៉ាល់ យន្តហោះ ។ល។

៣) ចំពោះគោលនយោបាយលំនៅដ្ឋាន មូលដ្ឋានអាករសម្រាប់ដីសង់លំនៅដ្ឋាន គឺ ១/៦ នៃតម្លៃប៉ាន់ស្មាន សម្រាប់ឡូតិ៍ដែលមានទំហំរហូតដល់ ២០០ ម៉ែត្រក្រឡា និង ១/៣ នៃតម្លៃប៉ាន់ស្មានសម្រាប់ឡូតិ៍ដែល មានទំហំលើសពី ២០០ ម៉ែត្រក្រឡា ។

៤) កម្រិតលើកលែង :

ទ្រព្យសម្បត្តិជាប់ពន្ធដែលមានតម្លៃប៉ាន់ស្មានតិចជាងទំហំទឹកប្រាក់ដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ ត្រូវរួចផុតពី ការបង់អាករ ។

ដីធ្លី	៣០០.០០០ យ៉េន
លំនៅដ្ឋាន និងអាគារ	២០០.០០០ យ៉េន
ទ្រព្យសម្បត្តិអាជីវកម្មរូបី	១.៥០០.០០០ យ៉េន

(៤) <u>ការប៉ាន់ស្មានតម្លៃនៃទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងជាប់ពន្ធ</u>

លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យរួម និងរូបមន្ត សម្រាប់ការប៉ាន់ស្មានតម្លៃនៃទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងជាប់ពន្ធ ត្រូវ បានកំណត់ដោយរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ ។ តម្លៃនៃទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែង និងទំហំ ទឹកប្រាក់នៃអាករ ត្រូវបានវាយតម្លៃដោយអាជ្ញាធរក្រុង ស្របតាមរូបមន្តខាងលើនេះ ។ ជាសង្ខេប តម្លៃប៉ាន់ ស្មាននៃដីធ្លី ដែលនឹងត្រូវធ្វើជាមូលដ្ឋានអាករ ត្រូវកំណត់ដោយពិចារណាទៅលើតម្លៃទីផ្សារជាក់ស្តែងនៃដីឡូតិ៍ ដូចគ្នាជាច្រើន នៅចំណែកឯតម្លៃជាប់ពន្ធនៃលំនៅដ្ឋាន ឬអាគារ នឹងត្រូវកំណត់ដោយពិចារណាទៅលើតម្លៃ ជំនួស ក៏ដូចជាការរំលោះសម្រាប់ឆ្នាំកំពុងប្រើប្រាស់ ។ តម្លៃជាប់ពន្ធនៃទ្រព្យសម្បត្តិអាជីវកម្មរូបីនឹងត្រូវ កំណត់ ដោយពិចារណាទៅលើតម្លៃ និងទំហំទឹកប្រាក់បញ្ចុះ ។

(កំណត់សម្គាល់)

១) ការប៉ាន់ស្មានតម្លៃនៃទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងជាប់ពន្ធដែលមានរៀបរាប់ខាងក្រោម ត្រូវបានកំណត់ដោយ អាជ្ញាធរខេត្ត ឬរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកិច្ចការផ្ទៃក្នុង និងគមនាគមន៍ ។

(ក) ចលនទ្រព្យអាជីវកម្មរូបី ដូចជា កប៉ាល់ ឬយន្តហោះ ដែលអាចត្រូវបានប្រើប្រាស់ក្នុងក្រុងច្រើនជាង មួយ។

(ខ) ទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងជាប់ពន្ធដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់សម្រាប់អយស្ម័យយាន-ឬរោងចក្រអគ្គិសនី ឬទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងជាប់ពន្ធដែលស្ថិតនៅក្នុងក្រុងច្រើនជាងមួយ ដែល តម្លៃចាំបាច់ត្រូវមានការប៉ាន់ស្មាន ដូចគ្នាទៅនឹងទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងជាប់ពន្ធមួយផងដែរ ។

២) ម្ចាស់ទ្រព្យសម្បត្តិអាជីវកម្មរូបីជាប់ពន្ធត្រូវរាយការណ៍លម្អិត ដែលមានភាពចាំបាច់ដល់ការប៉ាន់ស្មានតម្លៃ នៃទ្រព្យសម្បត្តិអាជីវកម្មរូបី ចំពោះអាជ្ញាធរក្រុង ដែលទ្រព្យសម្បត្តិទាំងនោះស្ថិតនៅ ។

៣) តម្លៃប៉ាន់ស្មាននៃដីធ្លី និងលំនៅដ្ឋាន ឬអាគារ ដែលចុះក្នុងបញ្ជីពន្ធដារ ត្រូវបានពិនិត្យមើលឡើងវិញ រៀងរាល់បីឆ្នាំម្តង យោងតាមការអង្កេតលើតម្លៃទីផ្សារដីធ្លី និងតម្លៃជំនួសលំនៅដ្ឋាន ឬអាគារ ។ តម្លៃប៉ាន់ស្មាននៃទ្រព្យសម្បត្តិអាជីវកម្មរូបីនៅក្នុងបញ្ជីពន្ធដារត្រូវបានពិនិត្យមើលឡើងវិញរៀងរាល់ឆ្នាំ ។

(៥) អត្រាអាករ

អត្រាអាករស្តង់ដារគឺជាអត្រាថេរ ១.៤% នៃតម្លៃជាប់ពន្ធ ។

(៦) ការបង់អាករ

១) អាករលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងត្រូវប៉ាន់ស្មានដោយអាជ្ញាធរក្រុង ដែលទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងស្ថិតនៅ គិតមកទល់ត្រឹមថ្ងៃទី០១ ខែមករា ហើយត្រូវបង់ជាបួនលើក ជាធម្មតា ក្នុងខែមេសា កក្កដា ធ្នូ និងខែកុម្ភៈនៃឆ្នាំបន្ទាប់ ។

២) បញ្ជីពន្ធដារសម្រាប់ទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងជាប់ពន្ធត្រូវបង្ហាញជូនដល់អ្នកជាប់ពន្ធ សម្រាប់រយៈពេល ២០ ថ្ងៃ ឬច្រើនជាងនេះ ចាប់ពីថ្ងៃទី០១ ខែមេសា រៀងរាល់ឆ្នាំ ។ អ្នកជាប់ពន្ធត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយពិនិត្យបញ្ជីពន្ធដារក្នុងកំឡុងរយៈពេលនេះ និងធ្វើពាក្យបណ្តឹងជំទាស់ទៅក្រុមប្រឹក្សាវាយតម្លៃទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែង អំពីតម្លៃប៉ាន់ស្មាននៃទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងរបស់ខ្លួន ។

(៧) វិធានពិសេសសម្រាប់ទំហំទឹកប្រាក់នៃអាករ

យោងតាមគោលនយោបាយលំនៅដ្ឋាន ទំហំទឹកប្រាក់នៃអាករសម្រាប់លំនៅដ្ឋានដែលមានរៀបរាប់ខាងក្រោម ត្រូវបានបញ្ចុះតាមរបៀបដូចខាងក្រោម :

(ក) លំនៅដ្ឋានថ្មីដែលសាងសង់ក្នុងរយៈពេលចាប់ពីថ្ងៃទី០២ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៦៣ ដល់ថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៨ ដែលមានទំហំពី ៥០ ដល់ ២៨០ ម៉ែត្រក្រឡា : ១/២ នៃទំហំទឹកប្រាក់អាករ ចំពោះលំនៅដ្ឋានដែលមានទំហំរហូតដល់ ១២០ ម៉ែត្រក្រឡា សម្រាប់បីឆ្នាំជាប់ពន្ធដំបូង ។

(ខ) អាគារលំនៅដ្ឋានប្រឆាំងអគ្គិភ័យថ្មីដែលមានបីជាន់ ឬច្រើនជាងនេះ សាងសង់ក្នុងចន្លោះចាប់ពីថ្ងៃទី០២ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៦៤ ដល់ថ្ងៃទី៣១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៨ មានទំហំពី ៥០ ទៅ ២៨០ ម៉ែត្រក្រឡា ឬមានទំហំស្មើគ្នាសម្រាប់បន្ទប់នីមួយៗ ក្នុងករណីអាគារផ្ទះល្វែង (ចំពោះអាគារផ្ទះល្វែងសម្រាប់ជួល ទំហំពី ៤០ ទៅ ២៨០ ម៉ែត្រក្រឡា) : ១/២ នៃទំហំទឹកប្រាក់នៃអាករសម្រាប់ប្រាំឆ្នាំជាប់ពន្ធដំបូង ។

ខ. អាករលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងក្នុងខេត្ត

ជាធម្មតា អាករលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងត្រូវកំណត់ដោយក្រុង ប៉ុន្តែផ្នែកនៃតម្លៃប៉ាន់ស្មាននៃទ្រព្យសម្បត្តិអាជីវកម្មខ្នាតធំ ដែលហួសពីព្រំដែនកំណត់អាកររបស់ក្រុង ត្រូវស្ថិតនៅក្រោមអាករលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងរបស់ខេត្ត ។

(១) អ្នកជាប់ពន្ធ

ម្ចាស់ទ្រព្យសម្បត្តិអាជីវកម្ម ដែលតម្លៃប៉ាន់ស្មានថាមានតម្លៃលើសពីដែនកំណត់អាកររបស់ក្រុង ចែងដោយច្បាប់ស្តីពីអាករមូលដ្ឋាន ត្រូវទទួលបន្ទុកបង់អាករ នៅក្នុងខេត្ត ដែលទ្រព្យសម្បត្តិអាជីវកម្មទាំងនោះស្ថិតនៅ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ម្ចាស់ទ្រព្យសម្បត្តិត្រូវបង់អាករពីរលើទ្រព្យសម្បត្តិអាជីវកម្មរបស់ខ្លួន មួយជាអាករលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងក្នុងខេត្ត និងមួយទៀតជាអាករលើទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងក្នុងក្រុង ។

(២) មូលដ្ឋានអាករ

មូលដ្ឋានអាករនៃទ្រព្យសកម្មរយៈពេលវែងក្នុងខេត្ត គឺជាទំហំទឹកប្រាក់នៃតម្លៃប៉ាន់ស្មានលើសពីដែនកំណត់អាកររបស់ក្រុង ។